تعليم الإعلام إلى الجميع

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری



«سند تحوّل یک ریل‌گذاری است؛ سند تحول می‌تواند آموزش و پرورش را به سرمنزل مورد نظر برساند... ابلاغ قدم اول است، باید کاری کنیم که این سند محقق شود... برای تحوّل آموزش و پرورش روحیهٔ انقلابی لازم است. روحیهٔ انقلابی یعنی ترس نداشته باشید، ملاحظه‌کاری نداشته باشید، محافظه‌کاری نداشته باشید، وقتی تشخیص دادید عمل کنید، اقدام کنید، پیش بروید، به توقف راضی نشوید، کارها را تزیینی انجام ندهید.»

بیانات رهبر شهید (رحمه‌الله) در دیدار با جمعی از فرهنگیان

راهنمای عمل
برنامهٔ درسی مدرسه‌ای
دورهٔ اول ابتدایی

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی
عمومی و متوسطهٔ نظری

سال تحصیلی ۱۴۰۶-۱۴۰۵

پیش‌نویس غیرمصوب
۱۹۴۲

فهرست

مقدمه ۸

بخش اول: کلیات ۱۱

۱ـ درباره «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای» و چگونگی استفاده از آن ۱۲

۱ـ۱ـ «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای» چیست و به چه کار می‌آید؟ ۱۲

۱ـ۲ـ نحوه استفاده از «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای» ۱۲

۲ـ هویت دوره اول ابتدایی ۱۴

۲ـ۱ـ مأموریت دوره ۱۴

۲ـ۲ـ تأکیدها و اولویت‌های جهت‌دهنده به برنامه درسی دوره ۱۴

۳ـ اهداف دوره اول ابتدایی ۱۵

۴ـ شایستگی‌های پایه و عمومی دوره ابتدایی اول ۱۶

۴ـ۱ـ معرفی شایستگی‌های پایه و عمومی ۱۶

۴ـ۲ـ برنامه‌ریزی برای تحقق شایستگی‌های پایه در دانش‌آموزان ۲۵

۵ـ چارچوب برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی ـ تربیتی دوره و چگونگی توزیع زمان بین آنها ۲۵

۵ـ۱ـ چگونگی توزیع زمان ۲۶

۵ـ۲ـ ملاحظات قابل توجه در ساماندهی زمان عناوین دروس ۲۷

۵ـ۳ـ ملاحظات قابل توجه در ساماندهی پودمان‌های مدرسه‌ای ۲۷

۶ـ راهبردهای یاددهی ـ یادگیری دوره ۲۸

۷ـ محیط‌های تربیت و یادگیری دوره ۲۹

۷ـ۱ـ ویژگی‌های محیط‌های مناسب برای تقویت شوق یادگیری ۳۰

۷ـ۲ـ ویژگی‌های محیط‌های مناسب برای پرورش عاطفی دانش‌آموزان ۳۰

۷ـ۳ـ ویژگی‌های محیط‌های مناسب برای تقویت مهارت‌های سواد پایه ۳۰

۷ـ۴ـ ویژگی‌های محیط‌های مناسب برای آموزش مهارت‌های پایه یادگیری ۳۱

۸ـ سنجش و ارزشیابی تربیت و یادگیری در دوره ۳۱

۸ـ۱ـ محورهای مورد سنجش و ابزارهای مناسب برای سنجش آنها در دوره ۳۲

۹ـ نقش معلّم در تحقق برنامه درسی مدرسه‌ای دوره ۳۳

۹ـ۱ـ انتظارات از معلم متناسب با برنامه درسی ۳۳

۱۰ـ نقش دانش‌آموز در تحقق برنامه درسی دوره ۳۵

۱۱ـ نقش خانواده در تحقق برنامه درسی دوره ۳۶
۱-۱۱- نقش والدین در «طراحی و تدوین برنامه درسی» ۳۶
۲-۱۱- نقش والدین در «اجرای برنامه درسی» ۳۶
۳-۱۱- نقش والدین در «ارزشیابی برنامه درسی» ۳۷
۴-۱۱- نقش والدین در «ارزشیابی پیشرفت تحصیلی» ۳۷
۵-۱۱- استلزامات ایفای نقش والدین ۳۷

بخش دوم: چارچوب انتظارات عناوین درسی و فعالیت‌های مدرسه‌ای **۳۹**
۱ـ راهنمای تفصیلی عناوین دروس ۴۳
۱ـ ۱ـ آموزش قرآن ۴۴
۲ـ ۱ـ تربیت دینی ۵۵
۳ـ ۱ـ ما و جهان پیرامون ما ۶۵
۴ـ ۱ـ هنر و خلاقیت ۸۳
۵ـ ۱ـ تربیت بدنی ۱۰۷
۶ـ ۱ـ فارسی ۱۲۹
۷ـ ۱ـ ریاضی ۱۶۱
۲ـ فعالیت‌های مدرسه‌ای ۲۰۴
۲ـ۱ـ پودمان‌های پرورشی ۲۰۵
۲ـ۲ـ پودمان‌های سلامت و ورزشی ۲۱۸
۲ـ۳ـ پودمان‌های کیفیت‌بخشی، تکمیلی آموزشی ۲۲۴
۲ـ۴ـ پودمان‌های خانه و مدرسه ۲۲۸
۲ـ۵ـ فعالیت‌های انتخابی دانش‌آموزی ۲۲۹

بخش سوم: متناسب‌سازی برنامه درسی برای مخاطبان و شرایط ویژه **۲۳۱**
۱ـ دانش‌آموزان دوزبانه ۲۳۲
۲ـ دانش‌آموزان با نیازهای ویژه (رویکرد آموزش و پرورش فراگیر) ۲۳۴
۳ـ دانش‌آموزان کلاس‌های چندپایه ۲۴۲
۴ـ دانش‌آموزان عشایر ۲۴۳

راهنمای عمل

برنامهٔ درسی مدرسه‌ای

نقشه راه تربیت در دوره اول ابتدایی

مقدمه

راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای برای دوره اول ابتدایی به عنوان نسخه مدرسه‌ای «برنامه درسی ملی» و در امتداد «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» تدوین شده است. نقطه کانونی این راهنما، عملیاتی کردن چرخش از «کتاب‌محوری» به «برنامه‌محوری» است. در این نگاه، کتاب درسی تنها یکی از منابع ارائه‌دهنده فرصت‌های تربیتی است و این «برنامه درسی مدرسه‌ای» است که به عنوان نقشه جامع تربیت، مبنای عمل مدیران، معلمان و خانواده‌ها و دیگر عوامل سهیم قرار می‌گیرد.

مأموریت دوره: از شکوفایی فطرت و تقویت شوق یادگیری تا سواد پایه و شایستگی‌های پایه یادگیری

هویت دوره اول ابتدایی در این سند، بر پایه «فطرت‌گرایی توحیدی» بنا نهاده شده است. بر این اساس، مأموریت اصلی این دوره، تقویت ارتباط عاطفی دانش‌آموزان با جهان هستی (خود، خدا، خلق و خلقت) و تقویت شوق یادگیری در آنان است. در این چارچوب، برنامه درسی از انتقال صرف دانش انتزاعی فراتر می‌رود و بر پرورش شایستگی‌های پایه یادگیری (مانند مشاهده، کنجکاوی، پرسشگری و دست‌ورزی) و سواد پایه (خواندن، نوشتن و حساب کردن) متمرکز می‌شود. رویکرد حاکم بر این دوره، رویکردی فعال، بازی‌محور، تجربه‌محور و شایستگی محور است که دانش‌آموز را کنشگری فعال در فرایند یادگیری می‌بیند و معلم را تسهیل‌گر و راهنمایی که زمینه‌ساز «جوشش از درون» و یادگیری معنادار است.

ساختار راهنما: از کلیات تا متناسب سازی

این راهنما با ساختاری سه‌بخشی، چارچوبی یکپارچه برای تربیت تمام‌ساحتی ارائه می‌دهد:

- **بخش اول (کلیات):**

به تبیین هویت دوره، اهداف شش ساحتی دوره، شایستگی‌های پایه و عمومی (تفکر و تعقل، خویشتن‌سازی، ارتباط مسئولانه و مؤثر و هویت اسلامی-ایرانی)، چگونگی توزیع زمان دو دوره و هر پایه، راهبردهای یاددهی-یادگیری، محیط‌های یادگیری و سنجش اختصاص دارد. این بخش، چارچوب نظری و توضیحات مربوط به اقدامات مدرسه را در دوره اول ابتدایی مشخص می‌کند.

■ بخش دوم (چارچوب انتظارات):

شامل راهنمای تفصیلی ۷ عنوان درسی (آموزش قرآن، تربیت دینی، ما و جهان پیرامون ما، هنر و خلاقیت، تربیت‌بدنی، فارسی و ریاضی) و شناسنامه‌های فعالیت‌های مدرسه‌ای در قالب پودمان‌های پرورشی، تربیت‌بدنی، تکمیلی و آموزشی، خانه و مدرسه و فعالیت‌های انتخابی دانش‌آموزی است. این بخش، انتظارات عملکردی (آنچه دانش‌آموزان لازم است یادبگیرند) و دامنه محتوایی هر عنوان درسی و پودمان‌ها را به تفکیک پایه‌های اول، دوم و سوم بیان می‌کند.

■ بخش سوم (متناسب‌سازی):

به طور خاص به نیازهای دانش‌آموزان دوزبانه، دانش‌آموزان با نیازهای ویژه (رویکرد آموزش فراگیر)، کلاس‌های چندپایه و دانش‌آموزان عشایر می‌پردازد. این بخش، تأکیدی بر عدالت تربیتی و پاسخگویی به اقتضائات بومی و فردی است.

نقش‌های جدید و مسئولیت‌پذیری نهادی

یکی از نوآوری‌های اساسی این راهنما، بازتعریف نقش‌های عوامل مدرسه است. مدرسه در استفاده از این راهنما، در طیفی از نقش‌ها قرار می‌گیرد: از «مجری آگاه» و «انطباق‌گر» تا «انتخاب‌گر» و «تولیدکننده» بخشی از بسته‌های تربیت و یادگیری مبتنی بر چارچوب انتظارات. همچنین نقش والدین از یک ناظر منفعل به شریک فعال در طراحی، اجرا و ارزشیابی برنامه درسی ارتقا یافته است. معلم نیز انتقال‌دهنده دانش نیست؛ بلکه پژوهشگر، تسهیل‌گر و الگوساز تربیتی است که باید فرصت‌های متنوع یادگیری را برای دانش‌آموزان خلق کند.

در نهایت، «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای» دوره اول ابتدایی، دست‌نامه‌ای است که با تکیه بر مبانی دینی، ملی و علمی، تلاش می‌کند تا دوره اول ابتدایی را از یک مرحله گذار صرف، به یک دوره طلایی برای شکل‌گیری هویت، شکوفایی استعدادها و ایجاد علاقه پایدار به یادگیری تبدیل کند. این راهنما، با تأکید بر انعطاف‌پذیری، بومی‌سازی و مشارکت همه‌جانبه، نقشه راهی است برای تحقق مدرسه‌ای که در آن هر کودک، متناسب با ویژگی‌های منحصربه‌فرد خود، مسیر رشد و تعالی را طی کند و به شهروندی مسئول، خلاق و پایبند به ارزش‌های اسلامی - ایرانی تبدیل شود.

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

بخش اول
کلیات

۱ درباره «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای» و چگونگی استفاده از آن

۱-۱ «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای» چیست و به چه کار می‌آید؟

«راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای»، به‌عنوان نسخه مدرسه‌ای «برنامه درسی ملی»، در امتداد سند تحول بنیادین آموزش و پرورش مبنا و راهنمای عمل مدیران و معلمان و دیگر کارکنان مدرسه و همچنین، حوزه‌های تصمیم‌گیرنده ستادی و اجرایی در تصمیم‌گیری و اجرایی کردن برنامه درسی، سیاست‌های آموزشی و پرورشی، بسته‌های تربیت و یادگیری و تمامی فعالیت‌های ناظر به تربیت دانش‌آموزان در یک دوره تحصیلی است. مأموریت‌ها و تکالیف مدرسه برای تحول در برنامه‌های درسی، چارچوب‌ها، استانداردها و معیارهای ملّی مورد نیاز برای اجرای مؤثر و کارآمد برنامه‌های آموزشی و تربیتی در این راهنما به‌صورت تفصیلی در اختیار مدرسه قرار می‌گیرد تا مدیران، معلمان، مربیان و اولیا بتوانند فعالیت‌های خود را با برنامه‌های مورد انتظار، انطباق دهند.

۱-۲ نحوه استفاده از «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای»

برای اجرای موفق برنامه‌های درسی در مدرسه، سه خدمت مرتبط به مدارس ارائه می‌شود:

۱- راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای

به‌عنوان چارچوب مورد انتظارات از مدرسه (آنچه که انتظار می رود در مدرسه محقق گردد)

۲- بسته‌های تربیت و یادگیری

شامل کتاب‌های درسی، راهنمای معلم، راهنمای اولیا و سایر مواد آموزشی مکتوب و غیرمکتوب، مجموعه‌ای از فرصت‌های تربیت و یادگیری که بر اساس انتظارات و استانداردهای «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای» طراحی و تولید می‌شوند.

۳- رصد، پایش و حمایت از اجرای درست برنامه‌های آموزشی و تربیتی در مدرسه

این خدمت با مشارکت همه عوامل ذی‌ربط (از ستاد مرکزی تا سطوح استانی، منطقه‌ای و مدیریت مدرسه) انجام می‌شود.

در یک نظام تربیتی برنامه‌محور، از همه مدارس انتظار می‌رود که به انتظارات برنامه درسی دست یابند، اما چگونگی تحقق این انتظارات (یعنی شیوه اجرا و نحوه استفاده از راهنمای عمل) بر اساس شرایط و امکانات هر مدرسه تعیین می‌شود.

نقش‌های چهارگانه مدارس در استفاده از راهنمای عمل[1]

ردیف	نقش مدرسه	نوع استفاده از راهنمای عمل
۱	مدرسه به مثابه مجری آگاه بسته‌های تربیت و یادگیری	بسته‌های تربیت و یادگیری بدون تغییر در مدرسه اجرا می‌شوند. در این حالت، راهنمای عمل، درک عوامل مدرسه را نسبت به بسته‌ها عمیق‌تر و یکپارچه‌تر می‌سازد.
۲	مدرسه به مثابه انطباق‌گر برخی از موقعیت‌های یادگیری بسته‌های تربیت و یادگیری	بخشی از بسته‌های تربیت و یادگیری با توجه به نیازها، علایق و شرایط بومی، توسط مدرسه و در چارچوب برنامه درسی مدرسه‌ای (انتظارات عملکردی هر عنوان درسی و یا هر پودمان) متناسب‌سازی می‌شوند.
۳	مدرسه به مثابه انتخاب‌گر برخی اجزای بسته‌های تربیت و یادگیری	مدرسه برای تحقق بخشی از انتظارات برنامه درسی، از میان موقعیت‌های یادگیری تولید یا تأییدشده توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، گزینش می‌کند.
۴	مدرسه به مثابه تولیدکننده بخشی از بسته‌های تربیت و یادگیری	مدرسه بر اساس چارچوب‌ها و انتظارات برنامه درسی، برای برخی از فرصت‌های تربیت و یادگیری متناسب با شرایط خود، دست به تولید می‌زند.

دسته‌بندی مدارس در نقش‌های فوق، در قالب یک طیف تصویر می‌شود و هر مدرسه در جایی میانه این طیف قرار می‌گیرد؛ همچنین جایگاه مدرسه بر اساس عملکردی که دارد، روی این طیف قابل تغییر است.

علاوه بر این، ممکن است یک مدرسه در یک عنوان درسی یا فعالیت یا حتی موضوع یا مهارت خاص، در نقطه‌ای از طیف باشد (مثلاً مجری بسته پیشنهادی سازمان و دیگر معاونت‌ها) و در فعالیت یا موضوع یا مهارت دیگر، در نقطه دیگری از طیف (مثلاً در نقش انتخاب‌گر یا تولیدکننده بخشی از محتوا) ظاهر شود.

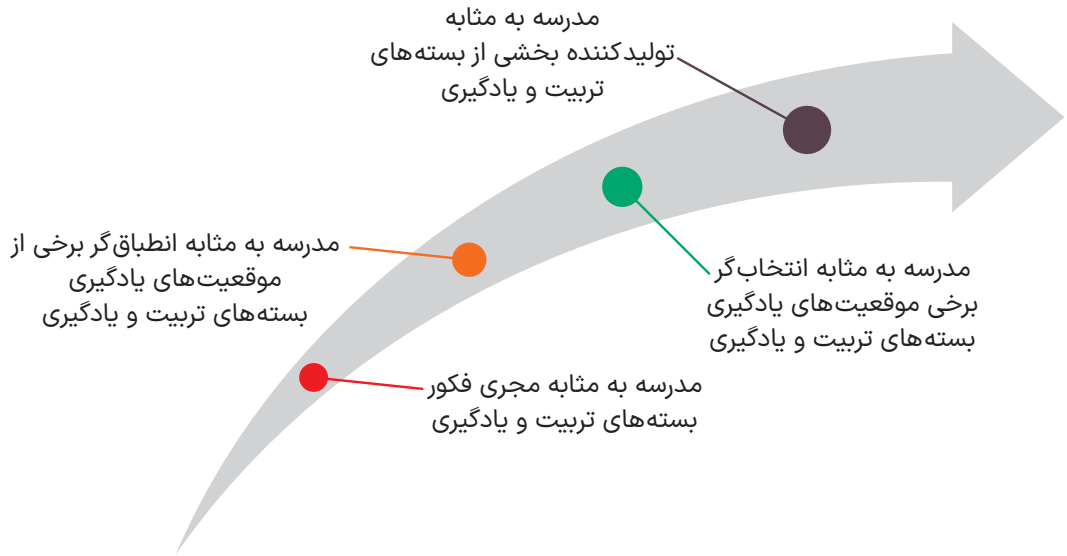

۱ ـ چشم‌انداز سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در این زمینه آن است که پس از فراهم شدن شرایطی چون تعیین رویه‌ها، تدوین و تصویب آیین‌نامه‌ها و استانداردهای مورد نیاز، آماده‌سازی نیروی انسانی در سطح استان‌ها، مناطق و مدارس و ...، مدرسه براساس چارچوب‌ها و انتظارات برنامه درسی، برای تحقق برخی از انتظارات یادگیری، متناسب با شرایط خود، به تولید بسته یا اجزای آن دست بزند و پس از طی فرایندهای لازم برای دریافت تأییدیه آنها را اجرا کند. تا آن روز نقش‌های چهارگانه به شرح فوق خواهند بود.

۲ هویت دوره اول ابتدایی

هویت هر دورهٔ تحصیلی، عبارت است از مأموریت یا کارکرد اساسی مدرسه در آن دوره تحصیلی و دلالتی که آن مأموریت در گزینش اهداف، فرصت‌های تربیت و یادگیری و دیگر مؤلفه‌های برنامه درسی در آن دوره دارد. به همین خاطر، هویت هر دورهٔ تحصیلی، می‌تواند به برنامهٔ درسی و تمامی فعالیت‌های پرورشی و آموزشی مدرسه در آن دوره، جهت داده و به انسجام و یکپارچگی بیشتر آنها کمک کند. دورهٔ اول ابتدایی، نخستین دورهٔ الزامی در نظام تربیت رسمی و عمومی است که گذراندن آن برای همه کودکان ایرانی که به سن ۶ سال تمام رسیده‌اند، الزامی است. این دوره سه سال به طول می‌انجامد.

۲-۱ مأموریت دوره

تقویت ارتباط عاطفی دانش‌آموزان با جهان هستی (خود، خدا، خلق و خلقت) و شکوفایی شوق یادگیری در آنان، پرورش شایستگی‌های پایه یادگیری (از قبیل مشاهده، کنجکاوی، پرسشگری، گفتن، گوش کردن، طبقه‌بندی و دست‌ورزی) و سواد پایه (شامل خواندن، نوشتن و حساب کردن)، مهم‌ترین مأموریت‌ها یا کارکردهای اساسی دورهٔ اول ابتدایی محسوب می‌شوند.

توضیح آن‌که؛ هرگونه حرکت، رشد و تغییر در انسان، برآمده از شوق او به پیشرفت و برخورداری از بهترین‌ها در همه چیز است. این شوق که در درون انسان نهاده شده، هسته اصلیِ گرایش‌های فطری است و تقویت و شکوفایی آن، به میزان قابل توجهی وابسته به زنده کردن و تقویت رابطه عاطفی دانش‌آموز با جهان هستی (خود، خدا، خلق و خلقت) است. بدین ترتیب، تربیت مدرسه‌ای و متولیان آن در امتداد فضا و عملکرد عاطفی خانواده و والدین به دانش‌آموز کمک می‌کنند تا دوره انتقال از خانه به مدرسه را با آرامش و اطمینان خاطر تجربه کند. همچنین، دانش‌آموز در جریان برقراری ارتباط عاطفی با دیگران، ضمن آموختنِ سطح پایه و مقدماتیِ آداب و مهارت‌های زندگی (شامل آداب دینی، اخلاقی، خانوادگی و اجتماعی)، به تدریج با آگاه شدن از تمایز ابعاد بدنی، روانی و اجتماعی خود، به سطح مقدّماتی «خودیابی» دست می‌یابد و شوق او برای یادگیری در مورد ابعاد وجودی خود و روابط میان آنها بیشتر می‌شود[۱].

۲-۲ تأکیدها و اولویت‌های جهت‌دهنده به برنامه درسی دوره

ضمن تأکید بر اهمیت پرورش یکپارچه ابعاد شناختی، عاطفی و کنشی دانش‌آموزان در تدارک فرصت‌های تربیت و یادگیریِ دوره اول ابتدایی، توجه ویژه به عواطف و گرایش‌های دانش‌آموزان، تقویت حس زیبایی‌شناختی آنان، زمینه‌سازی برای کسب تجارب دست اول زندگی فردی و اجتماعی، برانگیختن حس کنجکاوی و شوق اکتشاف و یادگیری در اولویت قرار می‌گیرد.

همچنین، تأکید بر اولویت سواد پایه و شایستگی‌های پایه یادگیری و اهمیت جوشش از درون دانش‌آموز، به معنای ضرورت توجه بیشتر به اهمیت مواجههٔ فعال و اکتشاف‌گرانهٔ دانش‌آموز با حقایق و پدیده‌ها در مسیر یادگیری است، زیرا در این دوره، آموزش مباحث علمی، ادبی، دینی و ... در قالب مفاهیم نظری - انتزاعی و به مثابه دانش‌های از پیش ساختار یافته و بیگانه نسبت به دستگاه ادراکی - عاطفی و تجارب زیسته دانش‌آموز، چندان به تحقق اهداف تربیت و یادگیری در دانش‌آموز کمک نمی‌کنند. با توجه به این اولویت‌ها، مدرسهٔ مطلوب دورهٔ اول ابتدایی مدرسه‌ای است که استفاده از بازی‌های دبستانی و فعالیت‌های بدنی، تدارک محیط غنی و شاداب، طراحی فعالیت‌های تلفیقی و اکتشافی و مشارکت خانواده‌ها را به عنوان راهبردهای اصلی خود در نظر بگیرد.

---

۱ ـ همان‌گونه که بر اساس آیات قرآنی، حواس و قلب، نخستین سرمایه‌های فطری و یکی از مهم‌ترین ابزارهای انسان برای شکوفایی و رشد گرایش‌ها و شناخت‌های فطری هستند، سواد پایه (توانایی خواندن، نوشتن و حساب کردن)، یکی از مهم‌ترین ابزارهای اکتسابیِ ضروری برای حرکت رشدی انسان و تقویت و تعمیق فطرت (به‌ویژه شناخت‌های فطری) به شمار می‌آید.

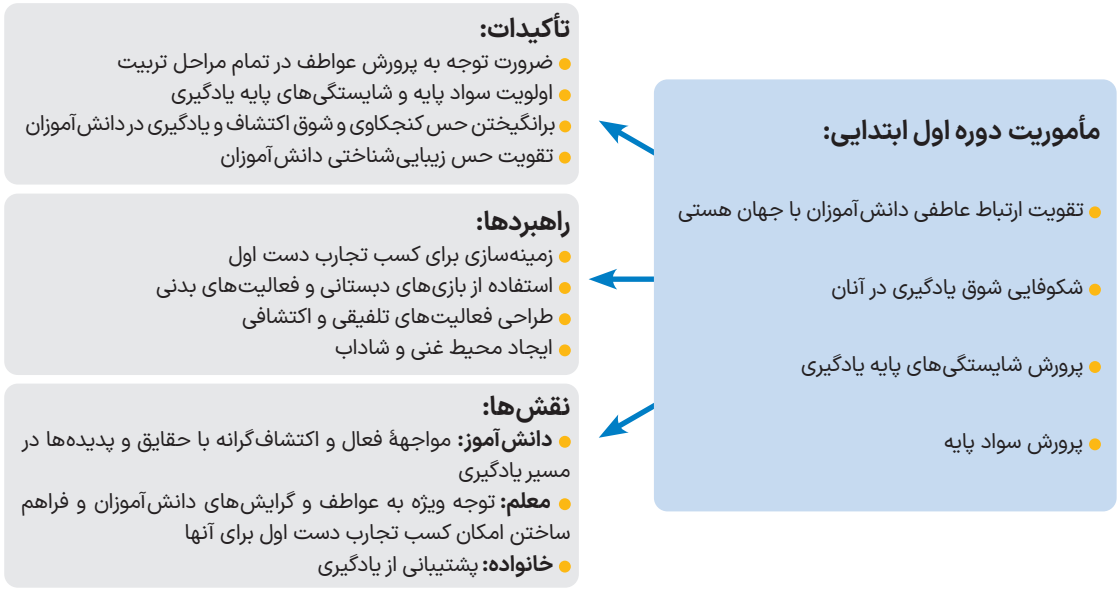

۳ اهداف دوره اول ابتدایی

اهداف دوره اول ابتدایی به تفکیک ساحت‌های شش‌گانه تربیت عبارت‌اند از:

تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی	تربیت زیبایی‌شناسی و هنری	تربیت زیستی و بدنی
۱ـ با صفات مهربانی، بخشندگی، دانایی و توانایی خداوند آشنا شود و احساس اطمینان و آرامش حاصل از آن را ابراز نماید. ۲ـ با شناخت روش زندگی و آموزه‌های اخلاقی پیشوایان دینی (آداب و رفتار فردی و اجتماعی، راستگویی، نظم، پشتکار)، تأثیر آن را در رفتار خود نشان دهد. ۳ـ با قرائت صحیح نماز و آیات آسان قرآن، آموخته‌های قرآنی خود را در زندگی به‌کار گیرد.	۱ـ با مشاهده اشیای اطراف، پدیده‌های طبیعی، فرهنگی و هنری ساده، دریافت حسی خود و لذت حاصل از آن را به زبان هنر ابراز کند. ۲ـ با تغییر سازنده در محیط و اشیای اطراف، قدرت تخیل، تجسم و خلاقیت خود را پرورش دهد.	۱ـ با شناسایی ویژگی‌ها، نیازها و توانمندی‌های جسمی ـ حرکتی خود، رفتارهای متناسب با آن را برای حفظ شادابی، ارتقای سطح سلامت و توانایی‌های بدنی خویش به‌عنوان امانت الهی انجام دهد. ۲ـ با کسب آگاهی نسبت به محیط‌زیست، تأثیر عملکرد خود بر محیط زندگی را بررسی کند و نتایج آن را به‌کار گیرد.
تربیت اقتصادی و حرفه‌ای	**تربیت علمی و فناورانه**	**تربیت اجتماعی و سیاسی**
۱ـ با درک مفاهیم پایه اقتصاد (فایده، هزینه، مصرف)، روش‌های مصرف بهینه را در زندگی شخصی و خانوادگی به‌کار گیرد. ۲ـ با کسب مهارت‌های ساده کارآفرینی، قدرت تخیل و خلاقیت خود را برای تولید یک محصول یا خدمت به‌کار گیرد.	۱ـ با بهره‌گیری از مهارت‌های پایه یادگیری، پدیده‌های طبیعی و روابط ریاضی را مطالعه کند و یافته‌های خود را با دیگران به اشتراک گذارد. ۲ـ با کسب مهارت‌های پایه فناوری، پرسشگری و خلاقیت، فرایند تولید یک محصول را تجربه کند.	۱ـ با ایفای نقش خود به عنوان عضوی از گروه (خانواده، دوستان، مدرسه)، احساس تعلق خود را نسبت به گروه با رفتار همدلانه، محترمانه و مشارکت‌جویانه نشان دهد. ۲ـ با رعایت نظم و قانون در روابط خانوادگی و اجتماعی (محیط زندگی و مدرسه) وظایف خود را در قبال دیگران انجام دهد. ۳ـ با شناخت خود به عنوان یک شهروند ایرانی، تعلق خاطر خود را نسبت به وطن و نمادهای آن نشان دهد.

دیگر بخش‌های این برنامه به‌ویژه «شایستگی‌های پایه و عمومی» و «برنامه‌های آموزشی و تربیتی دوره» (شامل «راهنمای تفصیلی عناوین درسی» و «فعالیت‌های مدرسه‌ای») به‌گونه‌ای تدوین شده‌اند که تأمین‌کننده این اهداف باشند.

۴ شایستگی‌های پایه و عمومی دوره ابتدایی اول

شایستگی‌های پایه، آن دسته از صفات، توانمندی‌ها و مهارت‌ها هستند که همه افراد جامعه باید آنها را کسب کنند تا آمادگی لازم برای زندگی مطلوب و با کیفیت متناسب با زمانه خود (بر اساس نظام معیار اسلامی) را پیدا کنند. اگرچه چارچوب این شایستگی‌ها، به صورت کلی در ضمن اهداف دوره‌های تحصیلی مشخص شده است، اما صورت تفصیلی و مصادیق آنها، متناسب با شرایط زندگی در هر عصر و زمانی تعیین می‌شود؛ یعنی نمی‌توان یک بار و برای همیشه آنها را تعیین کرد و تعیین آنها، موضوعی زمان‌مند و وابسته به موقعیت و شرایط اجتماعی و نیازهای نو شونده فرد و جامعه است.

شایستگی‌های پایه و عمومی از آن رو اهمیت دارند که برای درک موقعیت‌های گوناگون زندگی امروز و آینده و اصلاح آنها و حل مسائل و چالش‌های این موقعیت‌ها، مورد نیاز دانش‌آموزان هستند. این شایستگی‌ها به دلیل فراحوزه‌ای/فراموضوعی بودن، در طیف وسیعی از محتواها و فعالیت‌های تربیتی و آموزشی مدرسه، یعنی هم در موقعیت کلاس درس و هم در دیگر برنامه‌ها و فعالیت‌های مدرسه‌ای، زمینه حضور دارند و به سودمندتر، معنادارتر و منسجم‌تر شدن تمامی برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی و تربیتی مدرسه کمک می‌کنند.

۴-۱ معرفی شایستگی‌های پایه و عمومی

چارچوب شایستگی‌های پایه و عمومی، شامل ۴ شایستگی اصلی، ۱۸ خرده‌شایستگی و ۶۶ توصیف‌گر است، بدین صورت که تحقق هر شایستگی اصلی، به واسطه کسب چند خرده‌شایستگی (که ابعاد آن شایستگی اصلی هستند) امکان‌پذیر می‌شود؛ و هر خرده‌شایستگی نیز در قالب تعدادی توصیف‌گر، تبیین می‌شود و بسط می‌یابد. در عین حال، طبیعی است که در هر دوره تحصیلی، برخی توصیف‌گرها از اولویت و اهمیت بیشتری برخوردار باشند. این نگاره ۴ شایستگی اصلی و خرده‌شایستگی‌های ذیل هر یک را به تصویر می‌کشد:



در ادامه، توضیحات کوتاهی درباره هر یک از شایستگی‌های پایه با تأکید بر جهت اهمیت آنها در دوره اول ابتدایی ارائه می‌شود.

تفکّر و تعقل

این شایستگی شامل مجموعه‌ای از نگرش‌ها، توانمندی‌ها و مهارت‌های اساسی مرتبط با زنده نگه داشتن حس کنجکاوی و اکتشاف، تقویت خلاقیت و پرورش فکر کردن در دانش‌آموز است. کودکان معمولاً نسبت به چیزهای پیرامون خود کنجکاو هستند، درباره همه چیز سؤال می‌کنند و دوست دارند چیزها و کارهای جدید را تجربه کنند. حفظ این روحیه و پرورش آن با فراهم آوردن موقعیت‌های متنوع برای کشف کردن چیزها و یافته‌های جدید و آزمودن توسط خود دانش‌آموزان، یکی از ضرورت‌ها در این دوره تحصیلی است. همچنین، دانش‌آموزان نیازمند آموختن تدریجیِ توجه مستمر و تمرکز بر روی فعالیتی هستند که در حال انجام آن هستند تا بتوانند آن را به درستی به نتیجه برسانند. از سوی دیگر، امروزه ابزارهای دیجیتال و فضای مجازی نیز باعث کاهش «بازه توجه[1]» در افراد شده و با نظر به نقش مهم توجه در یادگیری و شناخت عمیق، تمرین حفظ توان توجه و تمرکز متناسب با سن کودک از همان سال‌های نخست یادگیری، اهمیت می‌یابد.

شایستگی تفکر همچنین شامل بخش مهمی از شایستگی‌های پایه یادگیری (همانند پرسشگری، مشاهده کردن، جمع‌آوری اطلاعات، توضیح و تفسیر، تشخیص دادن، دسته‌بندی کردن، مقایسه کردن و نتیجه‌گیری) و حمایت از ایده‌ها، ساخته‌ها و فعالیت‌های خلاقانه و ابتکاری دانش‌آموزان و تقویت و پرورش روحیه و مهارت‌های خلاقیت در آنها نیز می‌شود.

مهم‌ترین توصیف‌گرهای شایستگی تفکر و تعقل در دوره اول ابتدایی و همچنین، نمونه‌هایی از شاخص‌های رفتاری تحقق آنها در این دوره را در جدول صفحه بعد مشاهده می‌کنید (فهرست کامل توصیف‌گرهای این شایستگی و شاخص‌های رفتاری هر یک از آنها در دوره اول ابتدایی در رمزینه قابل مشاهده است).

۱ - «بازه توجه» مقدار زمانی است که یک فرد می‌تواند بدون حواس پرتی، روی یک موضوع یا فعالیت، تمرکز کند.

شایستگی	خرده‌شایستگی	توصیف‌گر	شاخص رفتاری دوره ابتدایی اول
تفکر و تعقل	حقیقت‌جویی، جست‌وجوگری و اکتشاف	شوق به کندوکاو	نسبت به شناخت ویژگی‌ها و جنبه‌های ناشناخته امور آشنا یا تازه، علاقه و کنجکاوی نشان می‌دهد.
			برای شناخت موضوعات مورد علاقه خود، به‌صورت خودانگیخته از راه‌های مختلف کندوکاو می‌کند و در صورت ناکافی بودن پاسخ اولیه، پرسش تازه‌ای مطرح می‌کند یا راه دیگری برای کسب اطلاعات به کار می‌گیرد.
		پرسشگری	به طرح پرسش درباره آنچه نمی‌داند یا نمی‌فهمد علاقه نشان می‌دهد و در موقعیت‌های مناسب پرسش‌های خود را مطرح می‌کند.
			درباره ویژگی‌ها، علت‌ها، روابط یا پیامدهای امور آشنا، پرسش‌های متنوع و مرتبط مطرح می‌کند.
		تجربه ورزی	در فعالیت‌های عملی و اکتشافی متناسب با سن خود، فعالانه و با رعایت نکات ایمنی مشارکت می‌کند.
			با راهنمایی معلم، یکی از شرایط یک فعالیت عملی ساده و ایمن را تغییر می‌دهد و پیامد آن را مشاهده و بیان می‌کند.
	تمرکز و بینش	توجه مستمر و همه‌جانبه	هنگام مشاهده، گوش دادن یا انجام فعالیت، توجه خود را بر اطلاعات و ویژگی‌های مرتبط با موضوع متمرکز می‌کند.
			متناسب با نیاز فعالیت، توجه خود را میان جنبه‌های مختلف موضوع یا مراحل کار جابه‌جا می‌کند.
		نگرش نظام‌مند و کل‌نگر	اجزای اصلی یک پدیده یا مجموعه آشنا را شناسایی می‌کند و نقش و ارتباط آنها را در شکل‌گیری یا عملکرد کل توضیح می‌دهد.
			در یک فرایند آشنا، با توجه به ارتباط مراحل، درباره پیامد احتمالی تغییر یکی از آنها توضیح می‌دهد.
	تحلیل، استدلال و سنجش‌گری	توضیح اطلاعات و ایده‌ها	معنای اطلاعات یا موضوعات آشنا و آنچه را دیده، شنیده، خوانده یا تجربه کرده است، با استفاده از واژه‌ها و عبارت‌های خود بیان یا توصیف می‌کند.
			هنگامی که توضیح اولیه او برای مخاطب روشن نیست، با استفاده از مثال، جزئیات یا بیان متفاوت، منظور خود را روشن‌تر می‌کند.
		شناسایی، سازمان‌دهی و استدلال	در مجموعه‌ای از اطلاعات یا رویدادهای آشنا، الگوها و نظم‌های تکرارشونده را تشخیص می‌دهد.
			امور آشنا را بر اساس ملاکی مرتبط دسته‌بندی می‌کند و ملاک دسته‌بندی خود را بیان می‌کند.
		بازبینی و اصلاح فرایند تفکر خود	در یک فعالیت فکری، بخشی را که برایش آسان، دشوار یا نامفهوم بوده است، مشخص می‌کند و احساس یا برداشت خود را درباره آن بیان می‌کند.
			پس از انجام یک فعالیت فکری ساده، گام‌ها یا راه‌هایی را که برای پاسخ به پرسش یا حل مسئله به کار گرفته است، به ترتیب مشخص می‌کند.
	خلاقیت و نوآوری	برقراری پیوند معنادار میان امور و ایده‌های مختلف، بسط ایده‌ها و خلق معانی و ایده‌های جدید	میان امور یا ایده‌های آشنا، ارتباط‌ها یا ترکیب‌های تازه‌ای برقرار می‌کند و بر اساس آنها ایده یا معنای جدیدی پدید می‌آورد.
			با افزودن جزئیات تازه، تغییر عناصر یا ایجاد ارتباط‌های جدید، ایده، داستان یا طرح اولیه‌ای را گسترش می‌دهد و نسخه تازه‌ای از آن ارائه می‌کند.
		توجه به جایگزین‌ها و منظرهای متفاوت، پیشنهاد پاسخ‌ها و راه‌حل‌های ابتکاری و عملی کردن آنها	درباره یک موضوع یا مسئله آشنا، دست‌کم دو برداشت یا زاویه نگاه متفاوت مطرح می‌کند.
			برای انجام یک کار یا حل مسئله‌ای آشنا، پاسخ‌ها یا راه‌حل‌های متفاوت و مرتبط پیشنهاد می‌کند.

■ هویت اسلامی - ایرانی

این شایستگی به دانش‌آموزِ ایرانی کمک می‌کند که درکی همه‌جانبه از کیستی خود و مهم‌ترین ویژگی‌ها، باورها و ارزش‌های ملّی، اجتماعی و خانوادگی‌اش پیدا کرده و علاقه و حس تعلّق خود نسبت به ایرانی و مسلمان بودنش را قوی‌تر و عمیق‌تر کند. برای این شایستگی، سه خرده شایستگی در نظر گرفته شده است که مهم‌ترین مضمون‌های هر یک از آنها در دوره اول ابتدایی بدین قرارند:

■ آنچه در «هویت دینی-معنویِ» دانش‌آموزان دوره ابتدایی اول مهم است، این است که این دانش‌آموزان بتوانند فرایندهای کشف معنا در زندگی خود را متناسب با جهان‌بینی مورد نظر دین به پیش ببرند. توضیح آن‌که: انسان از حدود سن ۶-۵ سالگی، با ربط دادن مشاهده‌ها و یافته‌های خود و همچنین داستان‌ها و اطلاعات دریافتی از دیگران به فعالیت‌ها و واقعیت‌های زندگی خود، کم کم به ساختن نظامی از روابط میان پدیده‌ها و واقعیت‌های مختلف می‌پردازد (مثلاً موفق شدن یا نشدن خودش در انجام یک کار را به عوامل مختلفی همچون تلاش خود، دعای خود یا مادر، کمک خدا، کمک دیگران و... اِسناد می‌دهد؛ یا پیروزی گروهی مشخص در یک جنگ را به دلیل شجاعت یا سرعت عمل یا قدرت زیاد یا تعداد بی‌شمار آنها می‌داند). این درک از نظام روابط میان پدیده‌ها که به تدریج شکل گرفته و در جان و روانش تثبیت می‌شود، نوع نگاه او به زندگی و جهان را شکل داده و چارچوب رفتارهای او را نیز مشخص می‌کند. اگر در این نظام روابط، باورها و ارزش‌های صحیح دینی نیز جایگاه مناسب خود را (متناسب با سن فرد) داشته باشند، می‌توانیم بگوییم که فرد، معنای زندگی خود را متناسب با نظام معنایی دین (یعنی تصویر دین از چیستی موجودات و پدیده‌های مختلف و روابط میان آنها) شکل داده و خواهد توانست یک زندگی دینی شایسته داشته باشد. حال با توجه به این توضیح مقدماتی، آنچه در دوره اول ابتدایی مهم است این است که دین و آموزه‌ها، ارزش‌ها، رویدادها و شخصیت‌های اصیل دینی، حضور درست و به‌اندازه‌ای در فرایندهای مرتبط با ساختن نظام روابط معناییِ دانش‌آموزان این دوره داشته باشند. حضور مناسب معانی دینی در ساخت معنای زندگی کودک، دو بازتاب مهم نیز خواهد داشت:

۱- بروز مجموعه‌ای از احساسات درونی نسبت به خدا که مهم‌ترین آنها در این دوره، احساس محبت خدا نسبت به او و همچنین متقابلاً حس دوست داشتن خدا و تشکر از او به خاطر نعمت‌هایش است؛

۲- علاقه نسبت به انجام برخی اعمال، رفتارها، فعالیت‌ها و رعایت آداب مورد توصیه دین.

■ در «هویت محلّی - ملّی - انقلابی»، دو محور کلی در این دوره مورد توجه ویژه است: نخست، تقویت زبان فارسی و ارزش قائل شدن برای آن (که متناسب با مأموریت این دوره نسبت به سواد پایه خواندن و نوشتن، برجسته می‌شود) و دوم، آشنایی با تعدادی از مهم‌ترین نمادها، شخصیت‌ها، آثار، آداب و رسوم و ارزش‌های ملّی و ایجاد / تقویت علاقه‌مندی، حس مثبت و احساس تعلق به آنها متناسب با شرایط و اقتضائات سنی دانش‌آموز.

■ «هویت خانوادگی - جنسیتی» در دوره اول ابتدایی، متمرکز بر آشنا کردن دانش‌آموز نسبت به وظایف و نقش‌های پایه و اولیه خود در خانواده و توانمند کردن او برای ایفای آنهاست.

مهم‌ترین توصیف‌گرهای شایستگی هویت اسلامی - ایرانی و همچنین، نمونه‌هایی از شاخص‌های رفتاری تحقق آنها در دوره اول ابتدایی را در جدول صفحه بعد مشاهده می‌کنید (فهرست کامل توصیف‌گرهای این شایستگی و شاخص‌های رفتاری هر یک از آنها در دوره اول ابتدایی در رمزینه قابل مشاهده است):

شایستگی	خرده‌شایستگی	توصیف‌گر	شاخص رفتاری دوره ابتدایی اول
هویت اسلامی-ایرانی	هویت دینی-معنوی	کشف هدف و معنای زندگی خود بر پایه نظام معنایی دین (و درک حضور خدا در همه عرصه‌های زندگی)	در محیط پیرامون خود، نشانه‌های آفرینش خداوند را در پدیده‌های طبیعی مانند گل‌ها، جانوران، آسمان و زمین شناسایی می‌کند.
			برداشت‌های خود از تجربه‌های ساده دینی و معنوی را در قالب‌های مختلف بیان یا بازنمایی می‌کند.
		برخورداری از احساسات دینی	نعمت‌ها و داشته‌های زندگی خود و خانواده‌اش را می‌شناسد و احساس شکرگزاری خود را به شیوه‌های مختلف نشان می‌دهد.
			اتفاقات خوشایند و تجربه‌های لذت‌بخش زندگی خود را به لطف و مهربانی خداوند مرتبط می‌کند و در مواجهه با مشکلات و نگرانی‌ها، امید خود به کمک او را ابراز می‌کند.
		التزام به معنای دینی زندگی در رفتار و تصمیم‌گیری‌های خود	در تصمیم‌گیری‌های روزمره، مانند رفتار با دیگران و رعایت حقوق آنان، ارزش‌های دینی آموخته‌شده را در نظر می‌گیرد.
			نسبت به عمل به احکام و آداب دینی علاقه‌مند است و متناسب با سن خود، آنها را انجام می‌دهد.
	هویت محلی-ملی-انقلابی	حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی	در گفت‌وگوهای روزمره خود با دوستان و عوامل مدرسه و هم‌چنین در نوشته‌های خود، از زبان فارسی با رعایت قواعد و واژگان متناسب با موقعیت استفاده می‌کند.
			در مواجهه با شعرها، قصه‌ها و روایت‌های فارسی آشنا، بخش‌هایی از اثر را که برای او جالب یا معنادار است شناسایی و درباره آن توضیح می‌دهد.
		حفظ و پاسداشت نمادها، شخصیت‌ها و میراث ملموس و ناملموس ملی	برخی نمادهای ملی (مانند پرچم، سرود ملی و نقشه ایران) را می‌شناسد و در مواجهه با آنها، احساس یا نظر خود را بیان می‌کند.
			مکان‌های تاریخی و فرهنگی ملی مشهور را می‌شناسد و برداشت‌ها و احساس خود درباره آنها را در قالب‌های گوناگون، مانند نقاشی، با دیگران به اشتراک می‌گذارد.
		احترام و قدرشناسی آگاهانه و سازنده نسبت به تنوع اقوام ایرانی و مؤلفه‌های هویت محلّی و قومی خود	در فعالیت‌های مشترک با همسالانی که از نظر زبان، فرهنگ یا آداب خانوادگی تفاوت دارند، رفتاری محترمانه و منصفانه نشان می‌دهد.
			رسوم، جشن‌ها و غذاهای محلی خود را با علاقه به دیگران معرفی می‌کند و در برنامه‌های آشنایی با فرهنگ اقوام ایرانی، مانند معرفی غذاها، لباس‌ها، موسیقی یا بازی‌های بومی، مشارکت فعال دارد.
		تعهد به استقلال همه‌جانبه کشور (استقلال سیاسی، اقتصادی، فرهنگی-اجتماعی و امنیتی)	نسبت به مصرف محصولات و کالاهای تولید داخلی علاقه نشان می‌دهد و اهمیت این مسئله را به دیگران نیز یادآوری می‌کند.
			به جشن‌ها و مناسبت‌های فرهنگی بومی (مانند نوروز، اعیاد دینی، یلدا و ...) و آداب و رسوم پسندیده آنها علاقه نشان می‌دهد و اهمیت حفظ آنها را به دیگران نیز یادآوری می‌کند.
	هویت خانوادگی-جنسیتی	پذیرش نقش‌های خود در خانواده و تعهد نسبت به حریم آن	پیوندهای خانوادگی خود را می‌شناسد و محبت، احترام و قدردانی را در روابط خانوادگی به شیوه‌های متناسب ابراز می‌کند.
			مسئولیت‌های متناسب با سن خود را در خانه انجام می‌دهد و در کارهای مشترک خانواده همکاری می‌کند.

ارتباط مسئولانه و مؤثر

این شایستگی، پوشش‌دهنده طیف وسیعی از مهارت‌ها، نگرش‌ها و منش‌های اخلاقی و ویژگی‌های رفتاری مورد نیاز برای برقراری و حفظ ارتباط مؤثر با دیگر اعضای جامعه در مسیر کسب مصالح و منافع فردی و اجتماعی است. نقطه آغاز این طیف، «سواد پایه زبانی» به معنای مهم‌ترین مهارت‌های شنیدن، گفت‌وگو کردن، خواندن و نوشتن است که به صورت ویژه، در دوره اول ابتدایی از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است و یکی از اساسی‌ترین نقاط تمرکز دروس و فعالیت‌های آموزشی و پرورشی است. در ادامه این طیف، مجموعه‌ای از اخلاق، آداب، نگرش‌ها و مهارت‌های مرتبط با زندگی اجتماعی همانند مهرورزی با دیگران، راستگویی، احترام به قوانین و مقررات، حساسیت و دغدغه نسبت به مسائل پیرامون خود و مسئولیت‌پذیری نسبت به مسائل فردی (همانند تکالیف و وظایف خود) و اجتماعی (همانند مسائل مدرسه‌ای، حقوق دیگران و محیط زیست) در این دوره تحصیلی اهمیت می‌یابند. همچنین، کارِ گروهی و همکاری و مشارکت، یکی از مهم‌ترین شایستگی‌های اجتماعی مورد نیاز امروز جامعه ایرانی است و باید از سنین آغازین تربیت، در طراحی فرصت‌های تربیت و یادگیری (در سطح کلاس، مدرسه و خانه)، مورد توجه ویژه باشد.

در سویه دیگر طیفِ شایستگی‌های مرتبط با «ارتباط مسئولانه و مؤثر»، سواد ارتباطی-رسانه‌ای قرار دارد. با نظر به تحولات گسترده رسانه‌ها (به‌ویژه رسانه‌های مجازی)، لازم است که دانش‌آموزان از دوره ابتدایی اول، شناخت‌ها، نگرش‌ها و مهارت‌های پایه درباره چگونگی استفاده صحیح از فناوری‌های ارتباطی و محصولات رسانه‌ای متناسب با سن خود را کسب نموده و نسبت به نحوه مراقبت از خود و دیگران در زیست مجازی، توانمند شوند.

مهم‌ترین توصیف‌گرهای شایستگی ارتباط مسئولانه و مؤثر و همچنین، نمونه‌هایی از شاخص‌های رفتاری تحقق آنها در دوره اول ابتدایی را در جدول صفحه بعد مشاهده می‌کنید (فهرست کامل توصیف‌گرهای این شایستگی و شاخص‌های رفتاری هر یک از آنها در دوره اول ابتدایی در رمزینه قابل مشاهده است):

شایستگی	خرده‌شایستگی	توصیف‌گر	نمونه شاخص رفتاری دوره ابتدایی اول
ارتباط مسئولانه و مؤثر	برقراری و حفظ ارتباط (سواد پایه زبانی)	دریافت و تحلیل انواع پیام کلامی و غیرکلامی به‌منظور درک معنا	هنگام گوش‌دادن به پیام شفاهی دیگران در موقعیت‌های ارتباطی آشنا، اطلاعات ضروری پیام را دریافت می‌کند و با پاسخ یا اقدام متناسب، فهم خود از پیام را نشان می‌دهد.
			معنای آشکار پیام‌های ساده و آشنا را در قالب‌هایی مانند گفتار، متن کوتاه، تصویر یا نشانه‌های غیرکلامی توضیح می‌دهد.
		سازمان‌دهی و ارائه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌های خود به‌صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه و متناسب با موقعیت	خواسته‌ها و مطالب موردنظر خود را با واژه‌ها و جمله‌های روشن و قابل فهم، به‌صورت شفاهی یا نوشتاری بیان می‌کند.
			احساسات خود را با استفاده از واژه‌ها، عبارت‌ها یا نشانه‌های غیرکلامی قابل فهم و متناسب با موقعیت بیان می‌کند.
	اخلاق و آداب ارتباطی	مهرورزی، خیرخواهی و ازخودگذشتگی	محبت و توجه خود را به افراد آشنا با استفاده از گفتار یا رفتار مناسب و با رعایت حریم شخصی خود و دیگران ابراز می‌کند.
			در فعالیت‌های ساده خدمت‌رسانی به دیگران در خانه یا مدرسه، متناسب با توان خود مشارکت می‌کند.
		صداقت در ارتباط با دیگران	هنگام گزارش رویدادهای آشنا به دیگران، آنچه را مشاهده کرده یا می‌داند، بدون بزرگ‌نمایی یا تغییر آگاهانه واقعیت بیان می‌کند.
			در بازی‌ها و فعالیت‌های مشترک، از فریب‌دادن دیگران و زیر پا گذاشتن آگاهانه قواعد توافق‌شده برای کسب امتیاز پرهیز می‌کند.
		رعایت حیا و عفاف در تمام عرصه‌های زندگی و انواع ارتباط با دیگران	در موقعیت‌های آشنا، پیش از ورود به فضای شخصی یا استفاده از وسایل شخصی دیگران اجازه می‌گیرد.
			در موقعیت‌های آشنا، پوشش متناسب با ضوابط هر موقعیت را تشخیص می‌دهد و در حد اختیار و امکانات خود، آنها را رعایت می‌کند.
		قاطعیت و جرئت ورزی در پذیرش خواسته‌های به‌جا و رد خواسته‌های نابه‌جای دیگران	در موقعیت‌های آشنا، خواسته، نیاز یا نظر خود را به‌صورت روشن و محترمانه بیان می‌کند.
			هنگام مواجهه با درخواست آشکارا نادرست یا آسیب‌زا، مخالفت خود را بیان می‌کند و در صورت اصرار دیگران، از انجام آن خودداری می‌کند یا از بزرگسال مورد اعتماد کمک می‌خواهد.
	تعاون و کارِ گروهی	مشارکت مؤثر در پیشبرد/تحقق اهداف گروه	در فعالیت‌های گروهی ساده، وظیفه پذیرفته‌شده خود را مشخص می‌کند و آن را با دقت و در زمان تعیین‌شده انجام می‌دهد.
			پس از انجام یک فعالیت گروهی ساده، هنگام توضیح نتیجه کار، سهم خود و دیگر اعضای گروه را بیان می‌کند.
		آموختن از دیگران و با دیگران	با مشاهده شیوه انجام کار دیگران، یک روش مفید را تشخیص می‌دهد و در انجام فعالیت مشابه به کار می‌گیرد.
			هنگامی که همکلاسی‌اش برای یادگیری موضوعی آشنا به کمک نیاز دارد، با موافقت او، آنچه را می‌داند برای او توضیح می‌دهد.
	تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی	حساسیت نسبت به مسائل جامعه و تحولات پیرامون خود و تعهد نسبت به مصالح جامعه	در موقعیت‌های آشنای مدرسه یا محله، یک نیاز یا مشکل مشترک را مشخص می‌کند و توضیح می‌دهد چرا توجه به آن برای افراد مرتبط اهمیت دارد.
			برای برطرف کردن یک مشکل مشترک در مدرسه یا محله، متناسب با توان خود مشارکت می‌کند.
		قانون مداری در پرتو آگاهی از حقوق و تکالیف خود	در موقعیت‌های آشنای خانه، مدرسه و بازی، حقوق و تکالیف خود و دیگران را تشخیص می‌دهد و با مثال توضیح می‌دهد.
			در موقعیت‌های آشنای خانه، مدرسه و فعالیت‌های گروهی، قواعد و مقررات را رعایت می‌کند.
		تکریم محیط‌زیست و بهره‌برداری مسئولانه از آن	از مصرف غیرضروری آب، برق و مواد مصرفی پرهیز می‌کند و در صورت امکان، از مواد و وسایل قابل استفاده دوباره بهره می‌گیرد.
			در محیط‌های آشنای خانه یا مدرسه، در مراقبت از گیاهان و فضای سبز مشارکت می‌کند و از آسیب‌رساندن به آنها پرهیز می‌کند.
	سواد ارتباطی-رسانه‌ای	حفظ و ارتقای حقوق و امنیت خود و دیگران در زیست مجازی	هنگام استفاده از فضای مجازی، با اطلاع و راهنمایی بزرگسال مورد اعتماد، از آغاز یا ادامه ارتباط خصوصی با افراد ناشناس بدون نظارت او خودداری می‌کند.
			در فضای مجازی از افشای اطلاعات خصوصی خود و دیگران، بدون مجوز و شرایط ایمن خودداری می‌کند.
		استفاده صحیح از فناوری‌های ارتباطی و محصولات رسانه‌ای	هنگام استفاده از وسایل دارای صفحه‌نمایش، توصیه‌های مربوط به سلامت جسمی و تعادل میان استفاده از صفحه‌نمایش، استراحت، خواب و فعالیت بدنی را رعایت می‌کند.
			از فناوری‌های ارتباطی متناسب با هدف فعالیت و با رعایت قواعد مربوط به زمان، مکان و شیوه استفاده از آنها بهره می‌گیرد.

خویشتن‌سازی

این شایستگی شامل مجموعه‌ای از آگاهی‌ها، توانمندی‌ها و مهارت‌های مورد نیاز برای شناخت و مدیریت مناسب خود و امور شخصی خود (در زمینه‌های مختلف جسمی-بدنی، روحی-روانی، اخلاقی-رفتاری، تحصیلی و مالی-اقتصادی) است. دوره ابتدایی اول، فرصتی طلایی برای کسب حد قابل قبولی از توانمندی در خرده‌شایستگی‌ها و مهارت‌های مهمی همچون خودآگاهی نسبت به احساسات و عواطف پایه و چگونگی ابراز مناسب آنها، خودباوری و اعتماد به نفس، برنامه‌ریزی و انجام امور شخصی، انضباط و مدیریت زمان در سطح پایه، مهارت‌های پایه مدیریت هیجانات و مهارت‌ها و آداب اولیه سواد مالی-اقتصادی است. کسب سطح پایه این توانمندی‌ها و مهارت‌ها در این دوره، نه تنها به دانش‌آموز کمک می‌کند که فرایند تحصیل خود را با موفقیت بیشتری طی کند، بلکه مهم‌تر از آن، نقش اساسی در آماده شدن دانش‌آموز برای یک زندگی شخصی شایسته (در ابعاد مختلف جسمانی، روانی، اخلاقی-رفتاری و ...) دارد. از این رو، برنامه‌ریزی برای تحقق این شایستگی از طریق پیش‌بینی فرصت‌های متنوع، جذاب و خلاقانه در دل فعالیت‌ها و فرایندهای مختلف تربیتی مدرسه (و نه فقط کلاس درس)، زمینه‌سازی برای تمرین و ممارست در موقعیت‌های واقعی و شبیه‌سازی شده و مسئولیت‌سپاری به دانش‌آموزان، باید از اولویت‌های مدرسه و همه عوامل آن باشد.

مهم‌ترین توصیف‌گرهای شایستگی خویشتن‌سازی و همچنین، نمونه‌هایی از شاخص‌های رفتاری تحقق آنها در دوره اول ابتدایی را در جدول صفحه بعد مشاهده می‌کنید (فهرست کامل توصیف‌گرهای این شایستگی و شاخص‌های رفتاری هر یک از آنها در دوره اول ابتدایی در رمزینه قابل مشاهده است):

شایستگی	خرده‌شایستگی	توصیف‌گر	شاخص رفتاری دوره ابتدایی اول
خویشتن‌سازی	خودآگاهی و خودباوری	آگاهی از افکار، احساسات، انگیزه‌ها و رفتارهای خود	احساسات آشنای خود مانند شادی، غم، ترس یا خشم را نام می‌برد و برخی نشانه‌های بدنی همراه آنها را در تجربه‌های ساده تشخیص می‌دهد.
			در یک موقعیت ساده و آشنا، آنچه را اتفاق افتاده است از فکر یا برداشت خود درباره آن متمایز می‌کند.
		اطمینان به توانایی‌های ذاتی و اکتسابی خویش با درک قوت‌ها، ضعف‌ها و ظرفیت‌ها (استعدادهای) خود و ابراز عملی توانایی‌ها و قوت‌های خود	با اشاره به نمونه‌ای از کارهای خود، یکی از توانایی‌ها یا مهارت‌های خود را مشخص می‌کند و پیشرفت خود را در آن، توضیح می‌دهد.
			پس از دریافت بازخورد درباره کار خود، بخش نیازمند اصلاح را مشخص می‌کند و با استفاده از راهنمایی، برای بهترشدن آن اقدام می‌کند.
		احترام و ارزش قائل شدن برای خود (عزت‌نفس / کرامت نفس) و تعالی‌خواهی	در موقعیت‌های آشنا، توضیح می‌دهد که اشتباه‌کردن یا موفق‌نشدن در یک کار به معنای بی‌ارزش‌بودن او نیست.
			از ظاهر، شخصیت، کارها و موفقیت‌های خود احساس رضایت می‌کند.
	برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری	طراحی برنامه، اجرا و پایش مستمر آن	برای انجام کاری آشنا، با راهنمایی متناسب، گام‌های اصلی آن را مشخص می‌کند و به ترتیب انجام، قرار می‌دهد.
			برای انجام کاری آشنا، گام‌های برنامه تعیین‌شده را به ترتیب اجرا می‌کند و در صورت مواجهه با دشواری، با راهنمایی متناسب برای ادامه کار اقدام می‌کند.
		پایبندی به نظم و انضباط و مدیریت زمان	وسایل موردنیاز فعالیت‌های روزمره خود را به شیوه‌ای منظم نگهداری می‌کند تا هنگام نیاز بتواند آنها را پیدا کند.
			کارهای روزانه خود را با یادآوری محدود انجام می‌دهد.
	خودیادگیری	به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری خود	برای فهمیدن یا به‌خاطرسپردن مطالب آشنا، متناسب با موضوع یادگیری، روش‌هایی مانند توضیح‌دادن با زبان خود، مثال‌زدن، تمرین‌کردن یا استفاده از تصویر را به کار می‌گیرد.
			در فرایند یادگیری مطلبی آشنا، مشخص می‌کند کدام بخش را می‌تواند به‌درستی توضیح دهد یا انجام دهد و در کدام بخش به کمک یا تمرین بیشتری نیاز دارد.
		شوق مطالعه	از میان کتاب‌های مناسب سن و در دسترس، کتابی متناسب با علاقه خود انتخاب می‌کند
			کتابی را که خوانده و به آن علاقه‌مند شده است، به دیگران معرفی می‌کند و درباره موضوع یا ویژگی‌های آن توضیح می‌دهد.
	خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری	تأمین متعادل نیازهای زیستی-بدنی خود (تحرک/ تغذیه/ خواب / بهداشت)	از میان خوراکی‌های در دسترس، گزینه‌ای متناسب با اصول تغذیه سالم انتخاب می‌کند.
			در فعالیت‌های روزمره، با راهنمایی متناسب، رفتارهای مراقبت از سلامت خود را در زمینه تغذیه، خواب، تحرک و بهداشت فردی رعایت می‌کند.
		مدیریت احساسات و تعدیل امیال و غرایز طبیعی خود	هنگام تجربه احساسات ناخوشایند، از راهکاری ساده و متناسب با شرایط برای تنظیم واکنش خود و پرهیز از رفتارهای آسیب‌زا استفاده می‌کند.
			هنگامی که برآورده‌کردن فوری خواسته‌ای با ضرورتی مهم‌تر یا محدودیتی موجه ناسازگار است، برآورده‌کردن آن را به تعویق می‌اندازد.
	تدبیر معیشت	مدیریت درآمد و هزینه	برای دستیابی به یک هدف کوچک و مشخص، بخشی از پول در اختیار خود را پس‌انداز می‌کند.
			پیش از خرید، دو گزینه ساده را از نظر قیمت و کیفیت مقایسه می‌کند.
		رعایت اخلاق، آداب و احکام معیشت (با تأکید بر فرهنگ کار و تلاش)	نقش کار و تلاش دیگران را در تأمین نیازهای زندگی تشخیص می‌دهد و قدردانی خود را از این تلاش‌ها ابراز می‌کند.
			در استفاده از منابع مشترک خانه و مدرسه، از مصرف غیرضروری و هدردادن آنها پرهیز می‌کند.

۴-۲ برنامه‌ریزی برای تحقق شایستگی‌های پایه در دانش‌آموزان

برای کسب شایستگی‌های پایه و عمومی شایسته است از تمام فرصت‌های تربیت و یادگیری در مدرسه، اعم از موقعیت‌های کلاس درس و پودمان‌ها و فعالیت‌های مدرسه‌ایِ خارج کلاس استفاده کرد:

■ برنامه‌ریزی برای کسب شایستگی‌های پایه در موقعیت کلاس درس، در «راهنمای تفصیلی عناوین دروس» و پیرو آنها، در بسته‌های تربیت و یادگیریِ تولید شده برای این عناوین، انجام شده است. دامنه محتوایی این دروس (شامل مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها) و همچنین، انتظارات عملکردی آنها، تنها به اهداف و محتواهای دانشی ـ آموزشیِ مرتبط با موضوعات و رشته‌های علمی نپرداخته‌اند، بلکه به صورت متوازن، با شایستگی‌های پایه نیز تلفیق شده‌اند. لذا، ضروری است که معلّم نیز با در نظر داشتن این ملاحظه مهم، در فعالیت‌های کلاسی نیز نسبت به پرورش شایستگی‌های پایه و عمومی، اهتمام ویژه داشته باشد.

■ برنامه‌ها و فعالیت‌های مدرسه‌ای، به‌دلیل تنوع آنها و ارتباط نزدیکی که با زندگی دانش‌آموز و تجارب واقعی او دارند، ظرفیت زیادی برای کسب شایستگی‌های پایه دارند. به همین خاطر، یکی از الزامات طراحی فعالیت‌های مدرسه‌ای این است که فعالیت پیش‌بینی شده به تحقق این شایستگی‌ها کمک کند. عوامل مدرسه و معلمان باید برای تحقق توصیف‌گرهای دارای اولویت در دوره/ پایه در دانش‌آموزان، فرصت‌هایی را برای دانش‌آموزان طراحی کنند که با انجام آنها، حداقل یک یا چند شاخص از شاخص‌های رفتاریِ مشخص شده برای آن توصیف‌گر، در دانش‌آموز قابل مشاهده باشد.

۵ چارچوب برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی-تربیتی دوره و چگونگی توزیع زمان بین آنها

ساماندهی و مدیریت زمان تربیت در مدرسه، یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های برنامه درسی است. در چارچوب «زیست‌بوم جدید برنامه درسی» ساماندهی زمان تربیت در مدرسه، ویژگی‌های متفاوتی نسبت به قبل دارد که مهم‌ترینِ این ویژگی‌ها به این قرارند:

■ تقسیم زمان تربیت مدرسه‌ای به دو بخش کلی «عناوین دروس» و «پودمان‌های مدرسه‌ای» و یکپارچه‌سازی تمامی فعالیت‌های پرورشی و تربیت بدنی در دل برنامه درسی رسمی: زمان تربیت در مدرسه فقط به «جدول عناوین دروس» اختصاص ندارد، بلکه این زمان، به دو بخش کلی «عناوین درسی» و «پودمان‌های مدرسه‌ای» تقسیم می‌شود. بدین ترتیب، برنامه درسی مدرسه‌ای به صورت یکپارچه، همه برنامه‌ها و فعالیت‌هایی که دانش‌آموزان، مخاطب آنها هستند را پوشش خواهد داد و فعالیت‌های پرورشی، تربیت بدنی، مهارت‌آموزی، اردو و مانند آنها نیز با رعایت چارچوب‌ها و ملاحظات تعیین شده، بخش رسمی از برنامه درسی مدرسه‌ای هستند.

■ ایجاد انعطاف و اعطای اختیار به مدرسه در تخصیص زمان هفتگی: زمان در نظر گرفته شده برای هر یک از عناوین دروس و فعالیت‌های مدرسه‌ای، به صورت هفتگی مشخص نشده است، بلکه حجم کلی زمان سالانه اختصاص یافته به هر عنوان درسی یا پودمان مدرسه‌ای ارائه شده است. بدین ترتیب، مدارس می‌توانند به صورت منعطف، نسبت به چگونگی تخصیص زمان هفتگی به هر یک از عناوین دروس یا پودمان‌های مدرسه‌ای (در چارچوب ملاحظات تعیین شده) برنامه‌ریزی متناسب با نیازهای دانش‌آموزان و ملاحظات بومی خود را داشته باشند.

۵-۱ چگونگی توزیع زمان

ساعات تربیتی هفتگی در دوره اول ابتدایی، ۲۵ جلسه در هفته در هر یک از پایه‌ها بوده و زمان هر جلسه، ۴۵ دقیقه است. مدارس موظف هستند متناسب با شرایط جغرافیایی-اقلیمی خود، امکان برگزاری حداقل ۸۰۰ جلسه فعالیت مدرسه‌ای را در طول سال تحصیلی فراهم کنند. از این حجم، ۶۰۰ تا ۶۲۵ جلسه (مطابق جدول زیر) به بخش «عناوین درسی» اختصاص داده شده است و جلسات باقیمانده به بخش «پودمان‌های مدرسه‌ای» اختصاص دارد. هر دو بخش یاد شده، به عنوان برنامه درسی رسمی مدرسه به شمار می‌روند و تأمین زمان حجمی پیش‌بینی شده در هر دو بخش در تقویم سالانه/هفتگی مدرسه الزامی است.

علاوه بر ۸۰۰ جلسه فوق، بخشی از زمان حضور دانش‌آموز در مدرسه، به فعالیت‌های ثابت روزانه اختصاص دارد که بر اساس نوع مدرسه (تک نوبته، دو نوبته، چندپایه) و شرایط اقلیمی و جغرافیایی و افق محلی منطقه تنظیم می‌شود و باید در تقویم سالانه/هفتگی مدرسه دیده شود. فعالیت‌های ثابت روزانه شامل اقامه نماز جماعت و مراسم آغازین مدرسه (هر یک حداقل ۱۵ دقیقه) و زمان‌های استراحت بین جلسات می‌شود. ساعت آغاز به کار مدرسه و مقدار زمان‌های استراحت، متناسب با شرایط مدرسه و در چارچوب بخشنامه‌های وزارت آموزش و پرورش، تعیین می‌گردد.

نمای کلی توزیع ساعات تربیتی در دوره اول ابتدایی در جدول زیر قابل مشاهده است:

ردیف	نوع فعالیت	دامنه	عنوان	جلسات پایه اول	جلسات پایه دوم	جلسات پایه سوم	جمع جلسات دوره
۱	عناوین دروس	کودک در تعامل با هستی (خدا، خود، خلق و خلقت)	آموزش قرآن	۵۰	۷۵	۷۵	۲۰۰
۲			تربیت دینی	-	۵۰	۵۰	۱۰۰
۳			ما و جهان پیرامون ما	۷۵	۷۵	۱۰۰	۲۵۰
۴			هنر و خلاقیت	۵۰	۷۵	۷۵	۲۰۰
۵			تربیت بدنی	۵۰	۵۰	۵۰	۱۵۰
۶		سواد پایه زبانی	فارسی	۲۵۰	۱۷۵	۱۷۵	۶۰۰
۷		سواد پایه حساب	ریاضی	۱۲۵	۱۲۵	۱۰۰	۳۵۰
	مجموع ساعات عناوین دروس			**۶۰۰**	**۶۲۵**	**۶۲۵**	**۱۸۵۰**
۸	پودمان‌های مدرسه‌ای		پودمان‌های مهارتی-تربیتی	۲۵	۲۰	۲۰	۶۵
۹			پودمان‌های رویدادی-تربیتی	۱۵	۱۵	۱۵	۴۵
۱۰			پودمان‌های رویدادی-سلامت	۱۰	۱۰	۱۰	۳۰
۱۱			پودمان‌های رویدادی-ورزشی	۲۰	۲۰	۲۰	۶۰
۱۲			پودمان‌های خانه و مدرسه	۱۰	۵	۵	۲۰
۱۳			پودمان‌های کیفیت‌بخشی/ تکمیلی آموزشی	۸۰	۳۰	۳۰	۱۴۰
۱۴			فعالیت‌های انتخابی دانش‌آموزی	۱۰	۲۵	۲۵	۶۰
۱۵			پودمان‌های بومی-محلی	۳۰	۵۰	۵۰	۱۳۰
	مجموع ساعات پودمان‌های مدرسه‌ای			**۲۰۰**	**۱۷۵**	**۱۷۵**	**۵۵۰**
	جمع کل جلسات			**۸۰۰**	**۸۰۰**	**۸۰۰**	**۲۴۰۰**

۵-۲ ملاحظات قابل توجه در ساماندهی زمان عناوین دروس

۱- زمان حجمی / تجمیعی پیش‌بینی شده برای هر عنوان درسی باید به صورت کامل، در تقویم سالانه / هفتگی مدرسه (که توسط مدیر مدرسه تنظیم می‌گردد) رعایت شود. در عین حال، مدارس می‌توانند (با رعایت دیگر بندهای این ماده) تعداد جلسات مرتبط به یک عنوان درسی را در ماه‌ها یا هفته‌های مختلف، به صورت متفاوت توزیع کنند[1].

۲- ارائه دو عنوان «فارسی» و «ریاضی» باید به‌گونه‌ای باشد که تا پایان سال تحصیلی، این دو عنوان در برنامه هفتگی به صورت مستمر حضور داشته باشند.

۳- ارائه دو عنوان «آموزش قرآن» و «تربیت بدنی» باید به‌گونه‌ای باشد که تا پایان سال تحصیلی، این دو عنوان یا پودمان‌های مدرسه‌ای مرتبط با آنها در برنامه هفتگی به صورت مستمر حضور داشته باشند.

۴- چارچوب تفصیلی هر عنوان درسی، در «راهنمای تفصیلی عنوان درسی» (در «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای») ارائه می‌گردد. در این چارچوب تفصیلی، اهداف، الگوی کلی یادگیری، دامنه محتوا و انتظارات عملکردی عنوان درسی در دوره و هر یک از پایه‌های تحصیلی آن (به تفکیک سه سطح عملکردی مورد انتظار) آمده است.

۵- عناوین درسی و محتوای آنها در چارچوب «بیانیه هویت دوره تحصیلی» و در تلفیق با «شایستگی‌های پایه و عمومی» تنظیم شده‌اند و لذا، منحصر به ابعاد آموزشی و شناختی نیستند. از این رو، بخشی از پودمان‌های مدرسه‌ای، به عنوان فرصت‌های تربیتی متنوع برای بسط و امتداد انتظارات عملکردی همین عناوین درسی به شمار می‌آیند.

۶- به منظور ایجاد جذابیت و همچنین، تنوع‌بخشی، بسته‌های تربیت و یادگیری (شامل کتاب‌های درسی) تولید شده برای عناوین دروس، می‌توانند (در صورت تأیید سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی) نام و عنوان متفاوتی نسبت به عناوین مذکور در جدول فوق داشته باشند. در این صورت، عنوان بسته باید متناسب با قلمروی عنوان درس باشد.

۵-۳ ملاحظات قابل توجه در ساماندهی پودمان‌های مدرسه‌ای

۱- هر مدرسه، مشروط به رعایت اهداف و انتظارات مشخص شده، می‌تواند متناسب با امکانات و اقتضائات خاص خود، پودمان‌های مختلف مدرسه‌ای را با یکدیگر ترکیب و تلفیق نماید.

۲- ساختار برنامه‌ایِ پودمان‌های مهارتی و رویدادی و پودمان‌های خانه و مدرسه، می‌تواند مبتنی بر چارچوب‌های مرجع دوره (شامل: هویت دوره، اهداف دوره، شایستگی‌های پایه و عمومی و اهداف حوزه‌های تربیت و یادگیری در دوره) توسط معاونت‌های فرهنگی و تربیتی و سلامت و تربیت بدنی و انجمن اولیا و مربیان طراحی شده و پس از تأیید سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، به عنوان بخشی از «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای» به مدارس ارائه شود. این برنامه‌ها می‌توانند به صورت تجویزی، نیمه تجویزی یا غیرتجویزی باشند و فعالیت‌های ناظر به آنها، با استفاده از قالب‌های متنوع فعالیت (همانند کارگاه‌ها، جشنواره‌ها و رویدادهای پرورشی، فرهنگی، ورزشی، علمی و...، مراسم و مناسبت‌ها، بازدیدها و اردوها، فعالیت‌های برون‌مدرسه‌ای / بعد مدرسه‌ای (شامل فعالیت در کانون‌ها، دارالقرآنها، پژوهش‌سراها و ...)، پروژه‌ها و روندهای دانش‌آموزی درون مدرسه‌ای (شامل مسئولیت‌پذیری‌ها، فرایندها و برنامه‌های مبتنی بر مشارکت دانش‌آموزان) و انجمن‌ها و تشکل‌های دانش‌آموزی، توسط مدرسه طراحی و اجرا خواهد شد.

۳- ساختار برنامه‌ایِ پودمان‌های کیفیت‌بخشی / تکمیلی آموزشی، می‌تواند توسط معاونت آموزش ابتدایی طراحی شده و پس از تأیید سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، به عنوان بخشی از «راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای» به مدارس ارائه شود. این پودمان‌ها همچنین، شامل برنامه‌های آموزشی ویژه دانش‌آموزان دوزبانه و فعالیت‌های تکمیلی آموزشی می‌شوند که به صلاحدید مدرسه، گذراندن آن برای همه یا گروهی از دانش‌آموزان، ضروری یا مفید است.

---

۱ - به عنوان نمونه، در نخستین ماه شروع سال تحصیلی در پایه اول ابتدایی، به یک عنوان درسی بیشتر یا کمتر بپردازند یا مثلاً در ماه مبارک رمضان، تعداد جلسات مربوط به «آموزش قرآن» را افزایش دهند.

۴- فعالیت‌های انتخابی دانش‌آموزی (باشگاه‌ها/گروه‌های دانش‌آموزی): مدارس موظفند در ابتدای هر سال تحصیلی، مجموعه متنوعی از باشگاه‌ها/گروه‌های دانش‌آموزی را در موضوعات مختلف هنری، ورزشی، مهارتی، علمی، ادبی، فرهنگی و اجتماعی و... برای فعالیت دانش‌آموزان در طول سال تحصیلی، برنامه‌ریزی کرده و به دانش‌آموزان ارائه کنند. شرکت‌کنندگان در هر باشگاه/ گروه، می‌توانند از پایه‌های مختلف یک دوره تحصیلی باشند و هر دانش‌آموز باید حداقل در یکی از این باشگاه‌ها / گروه‌ها ثبت‌نام نموده و ضمن پیگیری فعالیت‌های مرتبط تا پایان سال، گواهی مربوط به آن را کسب نماید.
۵- پودمان‌های بومی-محلی: با توجه به ضرورت پاسخگویی به نیازها و اقتضائات محلی و منطقه‌ای، بخشی از زمان مدرسه جهت تأمین نیازهای ویژه بومی در اختیار مدرسه است تا در چارچوب سیاست‌های تعیین شده توسط سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و با استفاده از راهنماهای تنظیم شده در سطح استان و منطقه، نسبت به طراحی و اجرای این پودمان‌ها اقدام نماید.

۶ راهبردهای یاددهی - یادگیری دوره

راهبردهای یاددهی - یادگیری، شامل مجموعه‌ای از روش‌ها، برنامه‌ها و اقدامات هدفمند هستند که برای بهبود فرایند یادگیری و آموزش، طراحی و اجرا می‌شوند. در واقع، این راهبردهای آموزشی هستند که رویکرد معلم را در دستیابی به اهداف یادگیری مشخص می‌کنند.

در برنامه درسی مدرسه‌ای دوره اول ابتدایی، مهم‌ترین راهبردهای مورد تأکید با محور قرار دادن «هویت دوره اول ابتدایی» بدین قرار هستند:

الف- راهبردهای ناظر به تقویت شوق یادگیری

۱- یادگیری از طریق بازی و سرگرمی (مانند بازی‌های آموزشی، بازی‌وارسازی، ایستگاه‌های یادگیری)
۲- یادگیری تجربی و ملموس (مانند کار با ابزارهای واقعی، ساخت یک وسیله، انجام یک آزمایش، انجام پروژه‌های ساده)

ب- راهبردهای ناظر به پرورش عاطفی دانش‌آموزان

۱- ایجاد محیط امن و حمایتی (مانند حلقه‌های گفت‌وگو، تشویق و ارائه بازخورد مثبت، ارائه تمرین‌های متنوع فراوان)
۲- آموزش مهارت‌های اجتماعی-هیجانی (مانند بازی‌های ایفای نقش، به‌کارگیری نمادهای تصویری برای بیان احساسات)
۳- تمرین همدلی و خودآگاهی (مانند بیان احساسات در قالب مناسب، مشارکت در فعالیت‌های کمک‌رسانی به دیگران)

ج- راهبردهای ناظر به تقویت مهارت‌های سواد پایه (خواندن، نوشتن، حساب کردن)

۱- درگیر کردن چند حس در موقعیت یادگیری
۲- طراحی موقعیت‌هایی برای تثبیت حافظه
۳- طراحی موقعیت‌های ساده یادگیری مبتنی بر کشف
۴- آموزش از طریق بازی

د- راهبردهای ناظر به آموزش مهارت‌های پایه یادگیری

(مشاهده، استدلال، طبقه‌بندی، حدس زدن و آزمایش کردن، جمع‌آوری اطلاعات و ...)
۱- استفاده از مثال‌های عینی، ساده و قابل درک
۲- فرصت کسب تجارب دست اول
۳- انجام پروژه

۴- تکرار و تمرین در موقعیت‌های متنوع
۵- توضیح دادن در مورد تصمیم‌ها، پاسخ‌ها، رفتارها و... خود
۶- ترسیم شبکه مفهومی
۷- گردش علمی و طبیعت‌گردی
۸- طراحی و اجرای یک پژوهش ساده

به طور خلاصه، می‌توان گفت در دوره اول ابتدایی بهترین راهبردها آنهایی هستند که:

- تعاملی و بازی‌محور باشند.
- چندحسی (دیداری، شنیداری، حرکتی) باشند.
- کوتاه و متنوع باشند.
- مرتبط با زندگی واقعی باشند.

۷ محیط‌های تربیت و یادگیری دوره

محیط تربیت و یادگیری در دوره اول ابتدایی اهمیت زیادی دارد، زیرا اولین تجربه‌های آموزشی دانش‌آموزان در این دوره شکل می‌گیرد. محیط یادگیری شامل هر چیزی است که بر یادگیری مؤثر باشد؛ فضاهای فیزیکی و مجازی، شرایط طبیعی، موقعیت‌های اجتماعی و فرهنگی، منابع، ابزارها، فناوری و تعاملات بین معلمان و دانش‌آموزان که امکان کسب تجارب آموزشی و رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان را فراهم می‌آورند، بخشی از محیط یادگیری به شمار می‌آیند. مهم‌ترین عوامل تشکیل‌دهنده محیط یادگیری عبارتند از:

- چیدمان و ظاهر فیزیکی
- ایمنی فیزیکی-روانی
- کنشگران فرایند تربیت و یادگیری (مدیران، معلمان، کارکنان، دانش‌آموزان و خانواده‌ها)
- فرهنگ‌ها و دیدگاه‌های متنوع و مختلف حاکم بر محیط
- منابع و مواد یادگیری در دسترس
- فرایند تدریس و فعالیت‌های تربیت و یادگیری
- فضا و اتمسفر کلی محیط
- فناوری‌های موجود در محیط

بر اساس تأکید اسناد تحولی و ویژگی‌های دانش‌آموزان دوره اول ابتدایی، تنوع محیط‌های یادگیری در این دوره اهمیت زیادی دارد. از این‌رو، محیط یادگیری فقط کلاس درس نیست، بلکه همه فضاهایی که می‌توانند یادگیری را جذاب‌تر، واقعی‌تر، طبیعی‌تر، با مشارکت تعداد بیشتری از کنشگران و در یک کلمه، مؤثرتر کنند، محیط یادگیری حساب می‌شوند. پژوهش‌سراها، پارک‌های علم و فناوری، موزه‌ها، مساجد، دارالقرآنها، کانون‌های مذهبی، کتابخانه‌ها، کارخانه‌ها و کارگاه‌های تولیدی، اردوگاه‌ها، خانه‌های فرهنگ، نمایشگاه‌ها، مراکز کارآفرینی، ورزشگاه‌ها و سایر مراکز مشابه، نمونه‌هایی از فضاهایی هستند که می‌توانند چنین نقشی را ایفا کنند.

۷-۱ ویژگی‌های محیط های مناسب برای تقویت شوق یادگیری

الف- ایمنی فیزیکی (ساختمان و دیوارهای ایمن و محکم، ابزارهای بازی و امکانات سالم و غیرخطرناک، سیستم مناسب تخلیه و حفاظت از آتش‌سوزی در صورت وقوع حوادث غیرقابل‌پیش‌بینی، دسترسی به نور و تهویه اضطراری)

ب- حفظ سلامت و بهداشت (دسترسی به آب‌وهوای سالم، نظافت مناسب سالن‌های ورزشی، زمین بازی، سرویس‌های بهداشتی، بوفه‌های غذاخوری، داشتن سیستم تهویه و نور مناسب و همچنین تجهیزات پاکیزه و سالم)

ج- حفظ راحتی کنشگران (فراهم ساختن محیط یادگیری راحت از نظر نور، دما، سروصدا، اندازه مناسب و راحتی استفاده از اشیا و تسهیلات فیزیکی مانند میز و صندلی برای دانش‌آموزان، معلمان و کارکنان، اندازه مناسب راهروها و راه‌پله‌ها؛ محیط یادگیری متناسب با رشد جسمانی شامل: سازگاری اندازه صندلی‌ها و میزها با رشد طبیعی دانش‌آموزان تا منجر به ناهنجاری‌هایی در رشد بدنی آنها نشود و فراهم ساختن تجهیزات ورزشی متنوع و مختلف از نظر کیفیت، اندازه و تناسب با سن دانش‌آموزان به‌منظور افزایش تحرک و فعالیت بدنی آنها)

د- ایمنی روانی (فضای شاد و توأم با آرامش و بدون تنش، ایجاد حس اطمینان و تعلق در اجتماع یادگیری، انتظارات مناسب با سن، تقویت احساس استقلال، تکریم دانش‌آموزان، اجازه اظهار نظر و صحبت کردن، حمایت‌کننده انواع تعاملات دانش‌آموزان و توجه به ملاحظات تربیت چندفرهنگی در برخی مناطق کشور)

۷-۲ ویژگی‌های محیط های مناسب برای پرورش عاطفی دانش‌آموزان

محیط مناسب برای پرورش عاطفی دانش‌آموزان محیطی است که:

الف- انعطاف‌پذیر، پاسخگوی نیازهای مختلف و تفاوت‌های فردی، ترغیب‌کننده فعالیت، کنجکاوی و کاوشگری، فعالیت‌های گروهی و مشارکتی از طریق پاداش و تشویق دانش‌آموزان باشد.

ب- دانش‌آموزان در آن حس کنند بخشی از یک اجتماع یادگیری هستند و به طور همدلانه در رسیدن به هدفی مشترک تلاش و همکاری می‌کنند.

ج- مهارت‌های ارتباطی و بین‌فردی خود را تقویت کنند.

د- تجارب یادگیری دست‌اول داشته باشند و از اشتباهات در فرایند اکتشاف نترسند.

ه- مهارت‌های حل مسئله و مواجهه با چالش‌ها را تمرین کنند.

و- در انتخاب فعالیت‌های یادگیری و پروژه‌ها مشارکت کنند.

ز- نقاط قوت و ضعف خود را بشناسند.

۷-۳ ویژگی‌های محیط های مناسب برای تقویت مهارت‌های سواد پایه

(خواندن، نوشتن، حساب کردن)

محیط مناسب برای تقویت مهارت‌های سواد پایه محیطی است که:

الف- در موقعیت‌های یادگیری، چند حس را درگیر کند.

ب- موقعیت‌های ساده یادگیری مبتنی بر کشف فراهم کند.

ج- آموزش را از طریق بازی پیگیری کند.

د- امکان بهره‌گیری از منابع آموزشی، ابزارها و رسانه‌های یاددهی-یادگیری و فناوری‌های نوین را فراهم نماید.

ه- امکان بهره‌گیری از موقعیت‌های واقعی زندگی روزمره را فراهم نماید.

و- امکان رشد و توسعه زبان را از طریق فعالیت‌های خواندن، نوشتن و تعاملات کلامی فراهم کند.

ز- فرصت رشد حافظه و آگاهی فضایی از طریق فعالیت‌هایی مانند کار با چینه‌ها، جورچین‌ها و فعالیت‌های استدلال فضایی، شناخت اجتماعی از طریق تعامل با همتایان و معلمان در بافت محیط یادگیری و کسب مهارت‌هایی مانند مشارکت، همدلی و دیدن زوایای دیگر را ایجاد کند.

۷-۴ ویژگی‌های محیط‌های مناسب برای آموزش مهارت‌های پایه یادگیری

محیط مناسب برای تقویت مهارت‌های سواد پایه محیطی است که در آن دانش‌آموزان:

الف- فعالیت‌های ذهنی و عملی انجام دهند.

ب- با تجربه‌های جدید آشنا شوند.

ج- مهارت‌های ارتباطی و بین‌فردی خود را تقویت کنند.

د- مهارت‌های حل مسئله و مواجهه با چالش‌ها را تمرین کنند.

چنین محیطی باید:

ه- فضایی ایمن و حمایتگر فراهم آورد؛ فضایی که در آن دانش‌آموزان، جسارت بیان ایده‌های جدید را داشته باشند، خطرکنند (ریسک‌پذیری) و از اشتباه کردن نترسند.

و- امکان بروز خلاقیت، دادن زمان و فرصت کافی و حمایت از فعالیت‌ها و ابتکارات خلاقانه دانش‌آموزان، کار گروهی، بحث و گفت‌وگو و بازی، استفاده از منابع چندرسانه‌ای، انعطاف‌پذیری فیزیکی برای تغییر چیدمان تعاملی را فراهم نماید.

ز- امکان درگیر کردن دانش‌آموزان را در فعالیت‌های برانگیزاننده کنجکاوی، پرسشگری، اکتشاف، استدلال، تفکر نقادانه، حل مسائل و تصمیم‌گیری فراهم نماید.

ح- موانع یادگیری از آن حذف شده باشد.

۸ سنجش و ارزشیابی تربیت و یادگیری در دوره

سنجش عبارت است از فرایند گردآوری اطلاعات از منابع مختلف (تکالیف درسی، مشاهدات هر روز، گفت‌وگوها یا کنفرانس‌ها، اجراهای نمایشی، پروژه‌ها، عملکردها و آزمون‌ها) که نشان می‌دهد دانش‌آموز تا چه حدی به انتظارات برنامه‌های آموزشی و تربیتی دست پیدا کرده است. سنجش به این معنا، یعنی سنجش پیشرفت تحصیلی، بخش جدایی‌ناپذیر فرایند آموزش و یادگیری است.

سنجش پیشرفت تحصیلی می‌تواند با اهداف زیر انجام شود:

الف) سنجش از یادگیری: تعیین میزان دستیابی به اهداف و انتظارات یادگیری توسط دانش‌آموزان در یک بازه زمانی مشخص (یک جلسه، هفته، ماه، نوبت و ...)

ب) سنجش برای یادگیری: کمک به بهبود یادگیری در حین فرایند آموزش

ج) سنجش به مثابه یادگیری: دانش‌آموز بیاموزد خودش ارزیابی‌کننده یادگیری خودش باشد (خودارزیابی).

بایسته است معلم در سنجش:

- بداند از چه ابزاری در چه موقعیتی استفاده کند و چگونه با به‌کارگیری فنون و راهبردهای مختلف سنجش آنها را با فعالیت‌های یادگیری تلفیق کند.
- از سنجش برای ارتقا و عمق بخشیدن به تجارب یادگیری دانش‌آموزان استفاده کند.

- از سنجش عملکردی استفاده کند تا بررسی مهارت‌های آموخته شده دانش‌آموزان هم ممکن باشد.
- فضای صمیمی، رفاقتی و مشارکتی را ایجاد کند تا دانش‌آموزان در کنار یکدیگر مهارت‌های اجتماعی و کار گروهی را بیاموزند.
- زمینه‌ای فراهم کند تا دانش‌آموزان در فرایند یادگیری درگیر شده و مسئول و مالک یادگیری خود باشند و بتوانند درباره فرایندها و پیامدهای یادگیری خود، تصمیم بگیرند.

۸-۱ محورهای مورد سنجش و ابزارهای مناسب برای سنجش آنها در دوره

محورهای مورد سنجش در دوره اول ابتدایی عبارتند از:

- انتظارات عملکردی عناوین درسی + انتظارات عملکردی فعالیت‌های مدرسه‌ای
- شایستگی‌های پایه و عمومی (در چارچوب فعالیت‌های مدرسه‌ای)

در راهنمای تفصیلی هر درس، دستاورد آموزش و یادگیری آن درس در هر پایه در قالب انتظارات یادگیری در سه سطح نوشته شده‌اند. هر انتظار عملکردی از دو بخش دامنه محتوایی و افعال عملکردی تشکیل شده است. برای مثال، یکی از انتظارات عملکردی درس ریاضی پایه اول عبارت است از:

«دانش‌آموز با مشاهدهٔ اشیا یا پدیده‌های مرتبط کمتر از ۱۰ تا، بر اساس یک ویژگی دلخواه یا داده شده آنها را دسته‌بندی کرده و از طریق تعدادبینی (بدون نیاز به شمردن) یا شمارش، تعداد اعضای گروه را تعیین و بیان می‌کند.»

این هدف در دو سطح عملکرد پیچیده‌تر و کامل‌تر به صورت زیر تدوین شده است:

- اشیا یا پدیده‌های مرتبط کمتر از ۱۰ را بر اساس دو ویژگی دسته‌بندی کرده و از طریق تعدادبینی و بدون شمارش، تعداد اعضای گروه را تعیین و بیان می‌کند.
- از تعدادبینی و راهبردهای دیگر همانند بازچیدمان یا دسته‌بندی اعضای یک گروه استفاده کرده و تعداد اعضای گروه (با تعداد کمتر از ۱۰۰ عضو) را در مدت زمان کمتری در مقایسه با مدت زمان مورد نیاز برای شمارش تعداد، تعیین و بیان می‌کند.

ابزارها و روش‌های مناسب سنجش میزان و کیفیت یادگیری هر دانش‌آموز، بر حسب نوع عملکردهای مورد انتظار، انتخاب و به‌کار گرفته می‌شوند. به این دلیل، تشخیص ابزار مناسب براس سنجش موضوع بسیار مهمی است.

در دوره ابتدایی ابزارهای مختلفی برای سنجش یادگیری استفاده می‌شود که هر کدام برای سنجشِ انواع متفاوتی از افعال عملکردی (عملکردهای یادگیرنده) مناسب‌اند. مهم‌ترین ابزارهای سنجش و نوع افعال عملکردی که هر کدام می‌توانند ارزیابی کنند، عبارتند از:

ابزارهای مناسب برای سنجش نتایج یادگیری در دوره اول ابتدایی

آزمون‌های کتبی	چک‌لیست مشاهده	پرسش شفاهی	کارهای عملی و پروژه‌ها	پوشه کار یا نمونه کار
مناسب برای: سنجش دانش، فهم، یادآوری، درک مفاهیم و مهارت‌های شناختی پایه مثل تحلیل و ترکیب	**مناسب برای:** سنجش مهارت‌های عملی، مجموعه‌ای از رفتارها، تعاملات کلاسی و فرایندهای یادگیری	**مناسب برای:** سنجش درک، توانایی بیان و ارتباط شفاهی	**مناسب برای:** سنجش مهارت‌های عملی، کاربرد دانش در موقعیت‌های واقعی، حل مسئله، خلاقیت	**مناسب برای:** ارزیابی رشد و پیشرفت یادگیری در طول زمان، جمع‌آوری شواهد متنوع
مثال: سؤالات چندگزینه‌ای، سؤالات کوتاه‌پاسخ، سؤالات تشریحی	**مثال:** مشاهده معلم از عملکرد دانش‌آموز هنگام انجام فعالیت‌های کلاسی، بازی، یا پروژه	**مثال:** پرسیدن سؤالات باز یا بسته در کلاس و پاسخ گرفتن از دانش‌آموز	**مثال:** ساخت مدل، انجام آزمایش، تهیه گزارش، کار گروهی	**مثال:** مجموعه‌ای از نوشته‌ها، نقاشی‌ها، پروژه‌ها، آزمون‌ها، تکالیف
افعال عملکردی: به‌خاطرسپردن، تعریف کردن، توصیف کردن، مقایسه کردن، توضیح دادن	**افعال عملکردی:** اجرا کردن، نشان دادن، همکاری کردن، مشارکت داشتن	**افعال عملکردی:** توضیح دادن، توجیه کردن، تحلیل کردن، بحث کردن	**افعال عملکردی:** طراحی کردن، ساختن، اجرا کردن، ارزیابی کردن	**افعال عملکردی:** مرور کردن، ارزیابی کردن، تحلیل کردن

۱- آزمون‌های کتبی

- **مناسب برای:** سنجش دانش، فهم، یادآوری، درک مفاهیم و مهارت‌های شناختی پایه مثل تحلیل و ترکیب
- **مثال:** سؤالات چندگزینه‌ای، سؤالات کوتاه پاسخ، سؤالات تشریحی
- **افعال عملکردی:** به خاطر سپردن، تعریف کردن، توصیف کردن، مقایسه کردن، توضیح دادن

۲- چک‌لیست مشاهده

- **مناسب برای:** سنجش مهارت‌های عملی، مجموعه‌ای از رفتارها، تعاملات کلاسی و فرایندهای یادگیری
- **مثال:** مشاهده معلم از عملکرد دانش‌آموز هنگام انجام فعالیت‌های کلاسی، بازی، یا پروژه
- **افعال عملکردی:** اجراکردن، نشان دادن، همکاری کردن، مشارکت داشتن

۳- پرسش شفاهی

- **مناسب برای:** سنجش درک، توانایی بیان و ارتباط شفاهی
- **مثال:** پرسیدن سؤالات باز یا بسته در کلاس و پاسخ گرفتن از دانش‌آموز
- **افعال عملکردی:** توضیح دادن، توجیه کردن، تحلیل کردن، بحث کردن

۴- کارهای عملی و پروژه‌ها

- **مناسب برای:** سنجش مهارت‌های عملی، کاربرد دانش در موقعیت‌های واقعی، حل مسئله، خلاقیت
- **مثال:** ساخت مدل، انجام آزمایش، تهیه گزارش، کار گروهی
- **افعال عملکردی:** طراحی کردن، ساختن، اجرا کردن، ارزیابی کردن

۵- پوشه کار یا نمونه کار

- **مناسب برای:** ارزیابی رشد و پیشرفت یادگیری در طول زمان، جمع‌آوری شواهد متنوع
- **مثال:** مجموعه‌ای از نوشته‌ها، نقاشی‌ها، پروژه‌ها، آزمون‌ها، تکالیف
- **افعال عملکردی:** مرور کردن، ارزیابی کردن، تحلیل کردن

۹ نقش معلّم در تحقق برنامه درسی مدرسه‌ای دوره

معلمان در کسب شایستگی‌های فردی و جمعی مسئول کمک به هدایت دانش‌آموزان در فرایند تربیت و یادگیری هستند و نقش اصلی را در طراحی و اجرای تدابیر و اقدامات زمینه‌ساز شکل‌گیری پیوسته هویت دانش‌آموزان برعهده دارند. ایشان گام نخست و محوری را با فراهم آوردن مقتضیات رشد دانش‌آموزان و رفع موانع آن (متناسب با خصوصیات و موقعیت دانش‌آموزان) در این فرایند، برمی‌دارند.

۹-۱ انتظارات از معلم متناسب با برنامه درسی

در فرایند تربیت و یادگیری معلم مجری صرف برنامه نیست، بلکه منطبق‌کننده برنامه با نیازها، علایق و توانایی‌های دانش‌آموزان، بافت محیطی و... و تدوین‌کننده موقعیت‌های یادگیری براساس انتظارات برنامه سطح مدرسه است. لذا انتظارات از معلم در سه سطح مجری، انطباق‌گر و تدوین‌کننده به شرح زیر است:

- همکاری در تولید طرح‌ها و برنامه‌های تربیتی و درسی، تولید محتوا، تصمیم‌گیری در سطح مدارس، مناطق و کشور، از طریق شورای مدرسه و معلمان، ادارات تکنولوژی و گروه‌های آموزشی مناطق و شوراهای برنامه‌ریزی سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، تشکل‌ها و انجمن‌های علمی و حرفه‌ای تصمیم‌ساز در فرایند برنامه‌ریزی درسی
- تعامل با دانش‌آموزان در هدایت فرایند یاددهی ـ یادگیری در فرصت‌های تربیتی مدرسه

- رعایت حقوق و تکریم دانش‌آموزان و مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی نسبت به وظایف محوله
- رعایت حقوق و تکریم اولیا در عین پاسخ‌گو دانستن ایشان در خصوص انجام وظایف تربیتی خود نسبت به فرزندان
- برقراری رابطه مسئولیت و احترام متقابل بین معلمان، دانش‌آموزان و اولیا
- توجه به فعال بودن دانش‌آموزان و ایفای نقش راهنما در فرایند کسب مهارت‌های پایه یادگیری و شایستگی‌های پایه و عمومی
- سازمان‌دهنده فرصت‌های تربیتی متنوع برای دانش‌آموزان
- مشارکت‌جویی علمی و انتقال تجربیات در سطوح مختلف (مدرسه، محلی، ملی و بین‌المللی)
- استفاده از راهبردها و فنون مختلف برای تطابق محتوای آموزشی با پیش‌زمینه و توانایی‌های دانش‌آموزان
- بهره‌برداری از انواع فعالیت‌ها مانند کارگروهی، پروژه‌های عملی، و بازخوردهای فردی و ... برای افزایش انگیزه و مشارکت دانش‌آموزان
- تمرکز بر یادگیری معنادار و ارتباط دادن موضوع یادگیری با تجربیات زندگی واقعی دانش‌آموزان
- فراهم آوردن تجربه یادگیری غنی‌تر و شخصی‌سازی شده و تسهیلگری یا راهنمایی در تشویق دانش‌آموزان به درک خود بر اساس تجربیات شخصی
- ترویج تعامل فعال با مطالب از طریق تشویق به کنجکاوی، پرسشگری و حل مسائل
- برجسته کردن اهمیت تعامل اجتماعی در یادگیری از طریق همکاری با همسالان و معلمان و منجر شدن به درک عمیق‌تر
- استفاده از کاوشگری‌های هدایت شده مبتنی بر موضوعات واقعی زندگی با مراحل و اهداف روشن برای کمک به دانش‌آموزان در یادگیری این فرایند
- یکپارچه سازی فناوری در فرایند کاوشگری با استفاده از برنامه‌های آموزشی یا وب سایت‌ها برای کاوش
- اهمیت دادن به تفکر و تأمل در تجارب یادگیری و درک اطلاعات
- تشویق دانش‌آموزان برای توسعه طیف گسترده‌ای از مهارت‌های ضروری از جمله تفکر انتقادی، حل مسئله، استدلال تحلیلی و ارتباطات علمی
- فراهم آوردن محیطی حمایت‌کننده و عاری از ترس، برای پرسیدن سؤال و به اشتراک‌گذاری افکار دانش‌آموزان
- فراهم آوردن فرصت‌هایی برای به اشتراک گذاشتن تجربیات شخصی برای تقویت همدلی
- پیش‌بینی فعالیت‌های یادگیری مبتنی بر پروژه ساده با اهداف و دستورالعمل‌های روشن و تشویق دانش‌آموزان به بلندفکرکردن در هنگام انجام پروژه‌ها یا فعالیت‌های گروهی برای تقویت مهارت‌های تفکر انتقادی و حل مسئله
- فراهم آوردن فرصت‌ها و ترویج خلاقیت و نوآوری با اجازه دادن به دانش‌آموزان برای کشف راه حل‌های جایگزین برای موضوعات مورد مطالعه
- استفاده از ابزارهای آموزشی تعاملی مانند نمایش‌های تعاملی، بازی‌های آموزشی، وسایل فیزیکی، وسایل دیداری، شنیداری، چندرسانه‌ای، فعالیت‌های عملی، بازی‌های تعاملی و بازی‌وارسازی یا گیمیفیکیشن[1] (استفاده از عناصر بازی و تکنیک‌های طراحی بازی در زمینه‌های غیربازی از جمله آموزش) برای درگیر کردن دانش‌آموزان، ملموس‌تر کردن ایده‌های انتزاعی و یادگیری بهتر
- هدایت، ارائه راهنمایی، اطمینان از پایبندی دانش آموزان به اصول و قوانین ایمنی
- معرفی راهبردهای خودنظارتی و خودارزیابی به دانش‌آموزان جهت تقویت شناسایی و اصلاح خطاهای خود

هر معلم جهت ایفای نقش‌ها و وظایفی که در قبال دانش‌آموزان خود دارد، لازم است خود یادگیرنده مادام‌العمر و پژوهشگر آموزشی و پرورشی باشد.

---

۱. gamification

۱۰ نقش دانش‌آموز در تحقق برنامه درسی دوره

دانش‌آموزان مخاطبان اصلی فرایند تربیت و یادگیری هستند و از استعداد و توانایی بالقوه برای حرکت آگاهانه واختیاری به سوی مراتب رشد و کمال برخوردارند، ولی در حال حاضر مهارت‌ها و شایستگی‌های لازم را جهت درک و بهبود موقعیت خود و دیگران ندارند، لذا به راهنمایی و مساعدت دیگران در این زمینه و در راستای رشد و شکل‌گیری پیوسته هویت خویش نیازمندند.

دانش‌آموزان با مشارکت فعال در فرایند تربیت و یادگیری و استفاده مناسب از فرصت‌های فراهم شده توسط معلمان، شایستگی‌های فردی وجمعی لازم جهت درک و بهبود مداوم موقعیت خود و دیگران را بر اساس نظام معیار اسلامی، کسب می‌کنند و از این طریق آماده می‌شوند تا به طور آگاهانه و اختیاری مراتب رشد همه‌جانبه خود را محقق سازند. بنابراین انتظارات از دانش‌آموزان متناسب با برنامه درسی مدرسه‌ای عبارت‌اند از:

- بهره گرفتن از موقعیت‌های تربیتی که توسط مدرسه و برنامه‌های درسی برای رشد و توسعه زندگی فرد فراهم شده است.
- تمرین و تجربه انتخاب و گزینش تا انواع شایستگی‌ها از جمله آزادگی، به مثابه فضیلت اخلاقی، درآنان رشد و توسعه یابد.
- فعال بودن در موقعیت‌های تربیتی، زیرا یادگیری عمل دانش‌آموز است و این عمل، عملی اختیاری وآگاهانه در چارچوب موقعیت مدرسه است و قصد و تلاش دانش‌آموزان، شرط لازم برای آن است (مسئولیت دانش‌آموز در امر یادگیری و پرهیز از منفعل بودن در دریافت دانش و اطلاعات)
- مواجهه فعال با اجتماع، طبیعت و جهان هستی و به سخن عام تر، با موقعیت‌های زندگی
- تلاش برای دستیابی به مهارت‌های پایه یادگیری و شایستگی‌های پایه و عمومی
- استفاده از دانش و مهارت حاصل شده به عنوان دستمایه عمل برای اصلاح و بهبود موقعیت خود و دیگران
- نقش‌آفرینی در شکل‌گیری و رشد پیوسته هویت فردی و جمعی خود و دیگران و تلاش برای بهبود مداوم محیط طبیعی و اجتماعی پیرامون خویش
- تلاش برای بروز تفکر خلّاق و تفکر انتقادی خود و بروز استعدادهای هنری و خلاقیت خود
- برقراری ارتباط با دیگران و بیان احساسات خود
- نقش فعال در فرایند یاددهی ـ یادگیری در دستیابی به دانش‌ها، مهارت‌ها و ارزش‌های برنامه‌های درسی
- شناسایی و پالایش انگیزه‌های خویش و پیش رفتن با سرعت مناسب خود و استفاده از شیوه‌ها و روش‌هایی که با سبک یادگیری و انگیزه‌های او همخوانی بیشتری دارد.
- به دست گرفتن عاملیت یادگیری خود از طریق هدف‌گزینی، تصمیم‌گیری و هدایت فرایند یادگیری خود و پذیرش مسئولیت تصمیم‌های خود
- مشارکت و همیاری با دیگر دانش‌آموزان تا از یکدیگر یاد بگیرند و با همتایان خود در فرایند تولید و ساخت و انجام پروژه‌های یادگیری و گفت‌وگوهای کلاسی درگیر شوند.
- انتخاب‌گری و ترجیح اولویت‌ها در فرصت‌های یادگیری و موقعیت‌های زندگی واقعی
- مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، موقعیت‌های مناسبتی، موقعیت‌های تعمیراتی یا ساختنی‌ها، موقعیت‌های اردویی (سفر میدانی)، موقعیت‌های کاوش و کشف
- احترام و تکریم معلمان و سایر کارگزاران مدرسه
- تلاش برای تبدیل شدن به خودیادگیرنده مادام‌العمر که پیوسته در حال یادگیری می‌باشد.

۱۱ نقش خانواده در تحقق برنامه درسی دوره

یکی از نهادهای اجتماعی مؤثر و بنیادی در انواع تربیت، به ویژه در سنین کودکی و نوجوانی، نهاد خانواده است. نهاد خانواده کوچک‌ترین واحد اجتماعی و در عین حال مهم‌ترین و تأثیرگذارترین واحد تربیتی در جوامع محسوب می‌شود. یکی از عملکردهای مهم این نهاد، تربیت فرزندان است و لذا خانواده در هر حال نقش غیرقابل انکاری در فرایند تربیت دارد. در نگرش اسلامی، خانواده اولین و مهم‌ترین نقش و وظیفه را در تربیت فرزندان دارد و به همین خاطر، بر جایگاه خانواده در فرایند تربیت تأکید بسیاری شده است.
مشارکت فعال خانواده در گام‌های مختلف برنامه‌ریزی، پشتیبانی و اجرای طرح‌های تربیتی از هدف‌گذاری تا اجرا و حتی ارزشیابی از برنامه‌ها و اقدامات فرایند تربیت و انجام اقدامات اصلاحی، ضروری است.

نقش و جایگاه والدین در انجام حق و تکلیف تربیت فرزندان متناسب با شرایط رشدی ایشان در تمامی سطوح و انواع تربیت یکسان نیست. این نقش در سنین آغازین زندگی و تحصیل (دوره اول ابتدایی) برجسته‌تر، حساس‌تر و ضروری‌تر است.
در اسناد تحولی آموزش و پرورش بر یکپارچگی تربیت مدرسه‌ای و تربیت در خانواده و هماهنگی و همیاری آنها در دستیابی به اهداف و شایستگی‌های لازم تأکید شده است. مهم‌ترین نقش‌های والدین در هر یک از مراحل طراحی و برنامه‌ریزی و اجرا و ارزشیابی برنامه‌های درسی و همچنین مهم‌ترین استلزامات این نقش‌آفرینی به این قرار هستند:

۱۱-۱ نقش والدین در «طراحی و تدوین برنامه درسی»

- مشارکت در تعیین نیازهای بومی و منطقه‌ای برای اجرای راهکار ۵-۵ سند تحول بنیادین
- مشارکت در طراحی و تدوین برنامه درسی راهکار ۵-۵ سند تحول بنیادین
- مشارکت درطراحی محیط یادگیری در خانه و مدرسه

۱۱-۲ نقش والدین در«اجرای برنامه درسی»

مهم‌ترین نقش‌های والدین در اجرای برنامه درسی ناظر به هویت دوره تحصیلی اول ابتدایی عبارتند از:

۱- نقش خانواده در تقویت شوق یادگیری و پرورش عاطفی دانش‌آموزان

- ایجاد آمادگی ذهنی برای ورود به دوره اول ابتدایی و زمینه سازی برای مدیریت تغییر شروع فعالیت‌های مدرسه‌ای
- ایجاد محیط امن و آرام و مطمئن برای تربیت و یادگیری و حمایت عاطفی، مشاوره‌ای از فرزندان فراهم کردن امکانات لازم برای تربیت و یادگیری فرزندان (وسایل، مواد و تجهیزات، مشوق‌ها، سفرهای میدانی و ...)
- ایجاد ایمنی روانی با مشارکت اولیای مدرسه (فضای شاد و توأم با آرامش و بدون تنش، ایجاد حس اطمینان و تعلق در اجتماع یادگیری، انتظارت مناسب با سن، تقویت احساس استقلال، تکریم دانش‌آموزان، اجازه اظهار نظر و صحبت کردن، حمایت کننده انواع تعاملات دانش‌آموزان و فرهنگ مساعد برای آموزش و یادگیری و توجه به امر چندفرهنگی در برخی مناطق کشور)
- حمایت مشفقانه و شوق انگیز از دانش آموز در فرایند تحصیل

۲- نقش خانواده در تقویت مهارت‌های سواد پایه (خواندن، نوشتن، حساب کردن) و مهارت‌های پایه یادگیری (مشاهده، استدلال، طبقه‌بندی، حدس زدن و آزمایش کردن، جمع‌آوری اطلاعات و ...)

- ایجاد انگیزه معنوی برای فرزندان برای تلاش بیشتر با هماهنگی مدرسه
- کمک به فرزندان درمسیر انجام تکالیف وکارهای عملی و آزمایشی با توجه به اهداف برنامه‌درسی و در حد راهنمایی و نظارت
- ارتباط اثربخش و مشارکت با معلمان در زمینه برنامه‌ریزی اوقات تربیت و یادگیری و اوقات فراغت دانش‌آموزان

۱۱-۳ نقش والدین در «ارزشیابی برنامه درسی»

- مشارکت در ارزشیابی برنامه راهکار ۵-۵ سند تحول بنیادین و میزان اثربخشی آن

۱۱-۴ نقش والدین در «ارزشیابی پیشرفت تحصیلی»

- همکاری و تعامل با معلمان و ارائه اطلاعات اولیه درمورد فرزندان به منظور شکل‌گیری قضاوت درست برای شروع تربیت و یادگیری (سنجش آغازین)
- مشارکت در ارزشیابی تکوینی (سنجش مرحله‌ای) و گرفتن بازخورد از معلمان و نیز دادن بازخورد وضعیت دانش‌آموز در خانه به آنان
- کمک به رفع نواقص و اشکالات احتمالی با همکاری و تعامل با مدرسه

۱۱-۵ استلزامات ایفای نقش والدین

- طراحی و اجرای الگوی خاص مشارکت خانواده در برنامه درسی توسط مدرسه
- برگزاری کارگاه‌های آموزش اجرای برنامه‌درسی برای والدین توسط مدرسه جهت کسب مهارت‌های لازم برای کمک به فرزندشان
- استفاده هدفمند از رسانه‌های اجتماعی در مدرسه برای ارتباط با والدین
- تولید مواد آموزشی ویژه خانواده‌ها مانند کتاب راهنمای خانواده، فیلم آموزشی، اینفوگرافیک، بروشور، پادکست و ...

بخش دوم
چارچوب انتظارات عناوین درسی و فعالیت های مدرسه ای

بر اساس آنچه که در بخش ۵ «چارچوب برنامه‌ها و فعالیت‌های آموزشی ـ تربیتی دوره و چگونگی توزیع زمان بین آنها» در بخش اول گذشت، عملیاتی‌سازی برنامه درسی در مدرسه، در ضمن دو قالب کلی «عناوین دروس» و «فعالیت‌های مدرسه‌ای» صورت می‌گیرد. این دسته‌بندی، تصویری کلان از چگونگی مدیریت زمان در مدرسه، جهت ارائه منسجم و یکپارچه تمامی فرصت‌های تربیت و یادگیری (شامل همه فعالیت‌های آموزشی، تربیتی و مهارتی) ترسیم می‌کند. «عنوان درس»، مجموعه‌ای از فعالیت‌های تربیت و یادگیری طراحی شده ناظر به یک یا چند حوزه تربیت و یادگیری و همچنین هویت دوره تحصیلی و شایستگی‌های پایه و عمومی است که معمولاً در ساعت کلاسی ساماندهی می‌شود. «فعالیت‌های مدرسه‌ای» نیز مجموعه‌ای از فعالیت‌های تربیت و یادگیری طراحی شده ناظر به شایستگی‌های پایه و عمومی، هویت دوره، اهداف دوره و یا یک عنوان درس است که در قالب پودمان‌های مهارتی، پرورشی و آموزشی و یا رویدادهای مدرسه‌ای و خارج مدرسه‌ای ساماندهی می‌شود.

آنچه به این دو دسته، انسجام و هماهنگی می‌بخشد این است که اهداف و محتوای فعالیت‌های هر دو دسته، با ارجاع به «چارچوب‌های مرجع برنامه درسی دوره» (که عبارت‌اند از: هویت دوره، اهداف دوره، شایستگی‌های پایه و عمومی متناسب با دوره و اهداف حوزه‌های تربیت و یادگیری در دوره) تدوین شده‌اند.

جدول زیر، نمایانگر عناوین دروس و فعالیت‌های مدرسه‌ای پیش‌بینی شده برای دوره اول ابتدایی و میزان ساعت حجمی پیش‌بینی شده برای هر یک از آنهاست:

ردیف	نوع فعالیت	دامنه	عنوان	جلسات پایه اول	جلسات پایه دوم	جلسات پایه سوم	جمع جلسات دوره
۱	عناوین دروس	کودک در تعامل با هستی (خدا، خود، خلق و خلقت)	آموزش قرآن	۵۰	۷۵	۷۵	۲۰۰
۲			تربیت دینی	-	۵۰	۵۰	۱۰۰
۳			ما و جهان پیرامون ما	۷۵	۷۵	۱۰۰	۲۵۰
۴			هنر و خلاقیت	۵۰	۷۵	۷۵	۲۰۰
۵			تربیت بدنی	۵۰	۵۰	۵۰	۱۵۰
۶		سواد پایه زبانی	فارسی	۲۵۰	۱۷۵	۱۷۵	۶۰۰
۷		سواد پایه حساب	ریاضی	۱۲۵	۱۲۵	۱۰۰	۳۵۰
	مجموع ساعات عناوین دروس			**۶۰۰**	**۶۲۵**	**۶۲۵**	**۱۸۵۰**
۸	پودمان‌های مدرسه‌ای		پودمان‌های مهارتی-تربیتی	۲۵	۲۰	۲۰	۶۵
۹			پودمان‌های رویدادی-تربیتی	۱۵	۱۵	۱۵	۴۵
۱۰			پودمان‌های رویدادی-سلامت	۱۰	۱۰	۱۰	۳۰
۱۱			پودمان‌های رویدادی-ورزشی	۲۰	۲۰	۲۰	۶۰
۱۲			پودمان‌های خانه و مدرسه	۱۰	۵	۵	۲۰
۱۳			پودمان‌های کیفیت‌بخشی/ تکمیلی آموزشی	۸۰	۳۰	۳۰	۱۴۰
۱۴			فعالیت‌های انتخابی دانش‌آموزی	۱۰	۲۵	۲۵	۶۰
۱۵			پودمان‌های بومی-محلی	۳۰	۵۰	۵۰	۱۳۰
	مجموع ساعات پودمان‌های مدرسه‌ای			**۲۰۰**	**۱۷۵**	**۱۷۵**	**۵۵۰**
	جمع کل جلسات			**۸۰۰**	**۸۰۰**	**۸۰۰**	**۲۴۰۰**

«راهنماهای تفصیلی عناوین دروس» و «شناسنامه‌های فعالیت‌های مدرسه‌ای» پوشش دهنده همه انتظاراتی هستند که برای تحقق تربیت تمام‌ساحتی و یکپارچه در مدرسه، در اسناد تحولی منعکس شده و توسط معاونت‌ها و بخش‌های مختلف ستاد وزارت آموزش و پرورش (شامل معاونت‌های آموزش ابتدایی، پرورشی و فرهنگی، سلامت و تربیت بدنی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و...) به مدرسه ارائه می‌شوند. به همین خاطر، می‌توان گفت این بخش از راهنمای عمل برنامه درسی مدرسه‌ای، نمود عملیاتی بخش نخست است و مدرسه باید همت خود را بر تحقق انتظارات عملکردیِ مذکور در راهنماهای تفصیلی عناوین دروس و شناسنامه‌های فعالیت‌های مدرسه‌ای متمرکز کند.



۱ راهنمای تفصیلی عناوین دروس

«راهنمای تفصیلی عنوان درس»، چارچوبی است که مأموریت، رویکرد، اهداف (به تفکیک اهداف کلی دوره و اهداف هر پایه تحصیلی)، دامنه محتوا (به تفکیک محتوای کلی دوره و محتوای هر یک از پایه‌ها)، انتظارات عملکردی و سایر عناصر برنامه درسی برای هر «عنوان درس» را مشخص می‌کند. به همین خاطر، راهنمای تفصیلی عنوان درس، مرجع اصلی طراحی فرصت‌های تربیت و یادگیری برای هر عنوان درس است و بسته تربیت و یادگیری مرتبط با هر عنوان درس نیز بر اساس آن و برای تحقق آن، تدوین و تولید می‌شود؛ همچنان که هر فعالیت کلاسی یا خارج کلاسی مرتبط با عنوان درسی، باید با ارجاع به آن، طراحی گردد. به عنوان نمونه، بسته تربیت و یادگیری «ریاضی دوست‌داشتنی»، مجموعه‌ای از فرصت‌های تربیت و یادگیری است که بر اساس «راهنمای تفصیلی ریاضی» و به هدف تحقق آن، طراحی، تدوین و تولید شده است و هر فرصت یادگیری دیگر کلاسی یا مدرسه‌ای که مرتبط با آموزش ریاضی است نیز باید با ارجاع به «راهنمای تفصیلی ریاضی» طراحی گردد. در دوره اول ابتدایی، ۷ عنوان درس پیش‌بینی شده است که راهنماهای تفصیلی آنها در ادامه ارائه می‌شوند.

راهنمای تفصیلی
درس آموزش قرآن

(دوره اول ابتدایی)



۱-۱ آموزش قرآن

مأموریت

قرآن کریم کتاب تربیت، راهنمای زندگی و منشأ هویت دینی است. در جهانی که انسان در معرض افکار و داده‌های پراکنده و سردرگمی‌های هویتی است، قرآن کریم به عنوان راهنمایی برای هویت سازی الهی نقشی اساسی در تربیت انسان دارد. آموزش قرآن در مدرسه کمک می‌کند تا کودک از همان سال‌های اول یادگیری، قرآن را به عنوان منبع و راهنمای اصیل زندگی بشناسد.

مأموریت این برنامه در دوره اول ابتدایی بر اساس اسناد بالادستی همچون سند تحول بنیادین، برنامه درسی ملی، شایستگی‌های پایه و راهنمای حوزه تربیت و یادگیری قرآن و عربی، آن است که متربیان در سال‌های آغازین تحصیل با این کتاب الهی مأنوس شوند، نسبت به آن احساس علاقه، احترام و نیاز پیدا کنند و گام‌های نخست در شناخت و عمل به پیام‌های ساده و کاربردی آن را بردارند. در این دوره، مبتنی بر ایجاد شوق یادگیری، برنامه درسی آموزش قرآن بیش از آن‌که ماهیت دانشی و نظری داشته باشد، تجربه‌ای عاطفی، معنوی و تربیتی است. متربّی در فضای آموزش قرآن با شنیدن تلاوت‌های زیبا، خواندن واژه‌ها، عبارت‌ها و سوره‌های کوتاه و یادگیری مفاهیم ساده آنها در قالب قصه‌ها و فعالیت‌های کودکانه، به‌تدریج با فضای نورانی کلام وحی آشنا می‌شود و ارتباطی عاطفی با آن برقرار می‌سازد. از این رو برنامه درسی آموزش قرآن در دوره‌ی اوّل ابتدایی محورهای اساسی «انس با قرآن»، «استماع و قرائت»، «حفظ داوطلبانه»، «آموزش مفاهیم و تمرین عمل به آنها» را سرلوحه خود قرار داده است.

رویکرد آموزش قرآن در دوره اول ابتدایی

رویکرد آموزشی قرآن کریم بر پایه کنشگری فعال متربیان و با تکیه بر ویژگی‌های شناختی، عاطفی و مراحل رشدی آنها به گونه‌ای طراحی گردیده که **موجب انس میان آنان و قرآن کریم** گردد. ویژگی‌های این رویکرد عبارت‌اند از:

۱- انس محوری

در آغاز آموزش قرآن، مهم‌ترین هدف، ایجاد انس و علاقه نسبت به قرآن است. کودک باید قرآن را کتابی از خدای مهربان بداند که سخنش دلنشین و لذّت‌بخش است. بنابراین، آموزش در این دوره بیش از آنکه بر قواعد و مهارت‌های فنی تکیه داشته باشد، بر تجربه عاطفی، شنیداری و معنوی استوار است. در این رویکرد، متربیان با بهره‌گیری از حس زیبایی‌شناختی با شنیدن تلاوت‌های زیبا، دیدن خط قرآن، تکرار آیات و سوره‌های کوتاه و درک معنای ساده با استفاده از ترجمه کودکانه و تصویری واژه‌ها و پیام‌ها، به‌تدریج با قرآن ارتباط برقرار می‌کنند.

۲- مهارت محوری

یکی از ارکان اساسی آموزش قرآن در دوره ابتدایی، تسلّط گام‌به‌گام بر مهارت صحیح‌خوانی است؛ مهارتی که بستر ایجاد احساس توانمندی در کودک و پیوند عملی او با قرآن را فراهم می‌کند. این پیوند، زمینه‌ساز ایجاد انگیزه، تداوم یادگیری و رشد تدریجی در سطوح بالاتر خواهد بود. تقویت مهارت شنیداری و الگوبرداری از تلاوت صحیح نیز از مؤلفه‌های مهم این رویکرد است؛ به‌گونه‌ای که متربیان با شنیدن تلاوت الگو و تکرار، از طریق بازخوانی و تقلید شنیداری، مهارت خود را به‌تدریج ارتقا می‌بخشند.

۳- معنامحوری

این ویژگی یادگیری را از قالب صرفاً لفظی و شکلی فراتر برده و بر فهم و درک واژگان و مفاهیم و پیام‌های قرآنی متناسب با توانایی شناختی دانش‌آموزان به‌گونه‌ای که مسیر یادگیری برای آنها معنادار و قابل ارتباط باشد تأکید می‌کند؛ بدین سان در آموزش مفاهیم با بهره‌گیری از قصه‌ها و روایت‌های قرآنی و روایی با تأکید بر قصص انبیاء، پیام‌های الهی در قالبی جذاب، عاطفی و ماندگار به ذهن و دل کودکان منتقل می‌شود و از ظرفیت داستان برای عینی‌سازی مفاهیم بهره برده خواهد شد.

۴- زیبایی‌شناسی

این رویکرد با بهره‌گیری از حس زیبایی‌شناسی فراگیران و فراهم‌سازی فرصت استماع تلاوت‌های زیبا از قاریان برجسته، زمینه افزایش انگیزه، اشتیاق و ارتباط عمیق‌تر با قرآن را فراهم می‌کند. فرایند یادگیری به‌صورت کاملاً داوطلبانه و تدریجی، از طریق تمرین‌های تقلیدی کوچک، ساده و بدون هرگونه اجبار طراحی و اجرا می‌شود.

۵- ترغیب به حفظ آیات و سوره‌ها

در آغاز دوره ابتدایی، کودک هنوز در مرحله رشد زبانی و شناختی است و تسلط کافی بر مهارت‌های خواندن و نوشتن ندارد. از این رو ترغیب به حفظ داوطلبانه آیات به گونه‌ای طراحی می‌شود که کودک از طریق شنیدن مکرر و هدفمند قرائت الگو به همراه آشنایی با مفاهیم ساده و تجربه موفق در حفظ بخش‌های کوتاه، به‌تدریج به قرآن و حفظ آیات آن علاقه‌مند شده و با آن ارتباط برقرار کند. در این فرایند، معلم نقش هدایتگر و مشوق را ایفا می‌کند و با ایجاد انگیزه در متربی، زمینه شکل‌گیری انس و ارتباط عاطفی او را با قرآن فراهم می‌سازد.

مراحل آموزش برنامه درسی قرآن:

مرحله	توصیف	اقدامات	نقش معلم	نقش دانش‌آموز
درگیر کردن	۱. جلب توجه و تحریک شوق یادگیری نسبت به قرآن ۲. ایجاد فضای ذهنی برای کنجکاوی و پرسشگری از آموزه‌های قرآن ۳. دریافت تصویری جذاب، فهمیدنی و کاربردی از درس آموزش قرآن	زمینه‌سازی برای ارتباط‌گیری با قرآن از طریق ایجاد محتوای جذاب و تعاملی با استفاده از قالب‌هایی مانند: فیلم یا انیمیشن، تصویر، بازی، شعر، سرود، قصه، نمایش، صوت زیبای تلاوت قرآن، ارائهٔ کارت‌های آموزشی، بحث و گفت‌وگوی گروهی و ایفای نقش	۱. ارائه نقش الگویی مطلوب از آموزه‌های قرآنی و رعایت آنها در رفتار و تعامل با متربیان؛ ۲. فراهم کردن محیط یادگیری شوق‌انگیز و کشف‌محور کودکانه از طریق طراحی و اجرای فعالیت‌های مناسب.	۱. اهتمام و مشارکت در فرایند یادگیری از طریق توجه، مشاهده، گوش دادن، گفت‌وگو و...؛ ۲. تبعیت از قرائت الگو، انجام تمرین‌های مهارتی یا فعالیت‌های عملکردی.
ارائه تعاملی	۱. درک اولیه از مهارت/موضوع و مفهوم آیه در بستر موقعیت اولیه؛ ۲. فهم ساده و اولیه مهارت/پیام آیه.	۱. توجه دادن متربی به موضوع در بستر موقعیت اولیه و بیان نسبت موضوع با پیش دانسته‌ها؛ ۲. ارائه قرائت الگو، خواندن صحیح (حرف، کلمه یا عبارت)، نشان دادن محل آیه یا کلمه در متن، بیان نکته‌های کلیدی ساده، خواندن آیه همراهِ بیان ترجمه کودکانه یا پیام‌های ساده در قالب داستان، شعر، بازی و...؛ ۳. ارائه تمرین‌های مهارتی همچون قرائت، ترجمه کودکانه، تکرار و حفظ؛ ۴. تسهیل‌گری در کشف پیام آیات از طریق گفت‌وگو و مثال‌های عینی و سپس ایجاد شوق برای عمل به آموزه‌های آیات.	۱. تسهیل کشف قاعده یا معنا و مفهوم؛ ۲. توضیح ساده قاعده یا مفاهیم قرآنی؛ ۳. طرح سؤال هدایت‌گر یا انجام یک فعالیت اکتشافی؛ ۴. قرائت درست یا ارائه نمونه قرائت الگو از قاریان برتر و راهبری کلاس در تمرین‌های مهارتی و عملکردی.	۱. مشارکت در کشف موضوع و مفهوم یا قاعده در موقعیت اولیه؛ ۲.مشارکت‌درفعالیت‌های‌عملکردی ومهارتی؛ ۳. دقت، استماع و تبعیت هوشمندانه نسبت به قرائت الگو.
تثبیت، توسعه، تعمیق	۱. آشنایی گسترده‌تر و نسبتاً تفصیلی با موضوع یا مهارت در بستر سایر موقعیت‌ها و گسترش درک مفهومی و کاربردی آیه؛ ۲. ایجاد ارتباط با تجربه‌های زندگی روزمره؛ ۳. به کارگیری موضوع در سایر موقعیت‌ها؛ ۴. تعمیق و توسعه مهارت در اجرای قاعده با تمرین‌های عملی هدفمند و پلکانی.	۱. خلق موقعیت جدید و ارائه مجدد موضوع در بستر موقعیت‌های جدید و بیان ارتباط موضوع با پیش‌دانسته‌ها در موقعیت جدید؛ ۲. گفت‌وگوی گروهی درباره موضوع و مفهوم آیه؛ ۳. انجام کاربرگ، فعالیت‌های مهارتی یا عملکردی یا بازی‌های گروهی؛ ۴. خواندن و تکرار فردی یا گروهی حروف، کلمات یا عبارات؛ ۵. سنجش پیشرفت و رفع اشکال و ارائه بازخوردهای انگیزشی.	۱. هدایت تمرین‌ها و فعالیت‌های عملکردی و مهارتی و راهبری برای دستیابی به قرائت صحیح؛ ۲. توسعه موضوع یادگیری از طریق ارائه در سایر موقعیت‌ها؛ ۳. ارائه بازخورد کلامی، تشویق و تقویت انگیزه متربیان برای استمرار تمرین و تقویت احساس توانایی در خواندن قرآن؛ ۴. استفاده از ظرفیت خانواده برای همراهی و مشارکت در فرایند یاددهی از طریق طراحی فعالیت‌های عملکردی و مهارتی.	۱. مشارکت در فعالیت‌های مهارتی برای یادگیری قرائت صحیح به منظور دستیابی به خودانگاره مثبت نسبت به توانایی در خواندن قرآن؛ ۲. توجه به ارتباط موضوع با سایر موقعیت‌های یادگیری و تلاش برای تثبیت، توسعه، تعمیق مفهوم قرآنی ادراک‌شده بر مصادیق دیگر و سایر پیش‌دانسته‌ها.
تعمیم و کاربست	۱. به‌کارگیری آموزه‌ها در زندگی روزمره و تمرین عمل به پیام آیه یا سوره؛ ۲. انس با قرآن و مفاهیم نورانی آن؛ ۳. رسیدن به مهارت پایدار و لذت‌بخش در خواندن قرآن.	۱. تشویق به حضور متربیان در موقعیت‌ها و فرصت‌های متفاوت مانند مراسم صبحگاه، مسابقات قرآن، جلسات قرآنی به منظور تلاوت، حفظ داوطلبانه، بیان معنای ساده و تمرین عمل به قرآن؛ ۲. ارائه فرصت‌های یادگیری خلاقانه و جدید در سطح کاربست متربیان.	۱. فرهنگ‌سازی برای انس مستمر با قرآن و تشویق متربیان برای تلاوت روزانه، حفظ، فهم و تمرین عمل به آموزه‌ها؛ ۲. مواجه‌نمودن متربیان با موقعیت‌های مهارتی در سطوح بالاتر و ایجاد اشتیاق برای سوق دادن متربیان به منظور انس مستمر و ارتقای یادگیری قرآن.	۱. انس با قرآن از طریق استماع، خواندن و حفظ داوطلبانه آن؛ ۲. حضور متربی در محافل قرآنی و انجام تلاوت، حفظ، فهم و تمرین عمل به آموزه‌های قرآنی.

اهداف آموزش قرآن در دوره اوّل ابتدایی

۱- با بهره‌گیری از داستان‌های قرآنی و درک معنای اجمالی برخی واژه‌ها و عبارت‌ها، با پیام‌های اعتقادی، اخلاقی و تربیتی آن آشنا می‌شود، با قرآن به‌عنوان کتاب هدایت و راهنمای زندگی ارتباطی معنادار برقرار می‌کند و نسبت به کاربست آموزه‌های آن در زندگی گرایش نشان می‌دهد.

۲- با بهره‌گیری از تلاوت الگو و شنیدن قرائت‌های زیبا، نگرشی مثبت نسبت به یادگیری قرآن و زیباخوانی آن پیدا می‌کند و آیات و سوره‌های منتخب را متناسب با توانایی خود به‌صورت داوطلبانه و خوش‌آهنگ قرائت می‌کند.

۳- با بهره‌گیری از حافظه شنیداری و دیداری، آیات و سوره‌های کوتاه و منتخب قرآن کریم را به‌صورت تدریجی و داوطلبانه از بَر می‌خواند و نسبت به حفظ و تکرار آیات الهی نگرشی مثبت پیدا می‌کند.

۴- با تکیه بر مهارت خواندن فارسی و آشنایی با قواعد خواندن قرآن، آیات منتخب، سوره حمد و سوره‌هایی از جزء سی‌ام را ساده، شمرده و نسبتاً صحیح می‌خواند.

۵- با شیوه صحیح وضو آشنا می‌شود و با بهره‌گیری از قرائت الگو و تمرین اذکار و افعال، نماز دو رکعتی را اجرا می‌کند.

نمای محتوای آموزش قرآن در دوره اول ابتدایی

در برنامه آموزش قرآن دوره اول ابتدایی به شایستگی‌های عمومی در بخش مهارت‌ها و ارزش‌ها پرداخته شده است. بسیاری از این شایستگی‌ها در انتظارات عملکردی پایه‌های اول، دوم و سوم به صورت صریح یا ضمنی دیده شده است. برخی از شایستگی‌ها نیز که به صورت مستقیم در انتظارات عملکردی جلوه‌ای نداشته‌اند در فرصت‌های یادگیری نمود یافته‌اند. در جداول محتوایی، این شایستگی‌ها با زیرخط مشخص شده است.

ایده‌های کلیدی	مفاهیم اساسی	مهارت‌های اساسی	ارزش‌های اساسی
زبان قرآن	قواعد قرائت قرآن	• خواندن صحیح آیات قرآن • زیباخوانی تقلیدی • حفظ داوطلبانه آیات و سوره‌های منتخب • فهم آیات و درک معنای ساده و تلاش برای به‌کاربستن آنها • کار گروهی • جست‌وجوگری	• گرایش به استماع، قرائت و حفظ آیات قرآن • اشتیاق به ارتباط و انس با قرآن • ارج نهادن به هویت دینی - معنوی • ارج نهادن به هویت ملی- انقلابی • اخلاق و آداب ارتباطی • مسئولیت پذیری فردی و اجتماعی • خودآگاهی و خودباوری
	چرایی و چگونگی حفظ کاربردی و محتوامحور آیات قرآن کریم		
	فرهنگ و قواعد زبانی کاربردی در قرآن و متون دینی		
فرهنگ قرآن	ارتباط و انس با قرآن و مفاهیم آن در بستر قصّه جهت حرکت به سوی سبک زندگی قرآنی		

اهداف آموزش قرآن در پایه اول ابتدایی

۱- با نمونه‌های متعددی از آثار رحمت و مهربانی خداوند در طبیعت و خانواده آشنا می‌شوند و با تعمیم این مفاهیم به بزرگ‌ترین نعمت‌ها، یعنی پیامبر اکرم(ص) و نقش هدایت‌گری ایشان، در نهایت با قرآن به‌عنوان کتاب دوست‌داشتنی خداوند که برای راهنمایی انسان‌ها نازل شده است، آشنا می‌گردد. سپس نمونه‌هایی از پیام‌های خدای مهربان در قرآن را در قالب آیه‌ها و عبارت‌های کوتاه، ساده و قابل فهم می‌آموزد.

۲- با مفاهیم ساده‌ای از سوره‌های «حمد» و «توحید» آشنا می‌شود و از طریق گوش‌دادن چندباره به تلاوت الگو و مشاهده تصویر آیات، در بستر کل‌خوانی و حفظ داوطلبانه، با خواندن آیات برگزیده و سوره‌های یادشده انس می‌گیرد. در این فرایند، با تکیه بر حافظه شنیداری و دیداری، توالی و پیوستگی آیه‌های منتخب را تشخیص می‌دهد و به‌تدریج با رعایت اصول صحیح خواندن، آیات و عبارت‌های ساده قرآنی را قرائت می‌کند.

۳- در گفت‌وگوهای کلاسی درباره موضوعات قرآنی مشارکت کرده و احساسات و برداشت‌های ساده خود را از پیام‌های الهی بیان می‌نماید. به شنیدن و خواندن قرآن علاقه‌مند می‌شود، به پیام الهی توجه نشان می‌دهد و مطالب مرتبط با موضوع درس را بازگو می‌کند. همچنین اطلاعات صریح آیات و داستان‌های کوتاه قرآنی را درک کرده و پیام کلی آنها را بیان می‌کند.

۴- وضو و نماز دورکعتی را می‌آموزد و با راهنمایی آموزگار، آنها را به‌صورت ساده اجرا می‌کند. با الهام از مفاهیم اخلاقی و تربیتی قرآن، احساس خود را نسبت به ارزش‌های فردی و اجتماعی ابراز کرده و علاقه و احترام خویش را به قرآن، دین و هویت اسلامی نشان می‌دهد.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی «آموزش قرآن» در پایه اول ابتدایی

آموزش قرآن پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی اول: زبان قرآن			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● قواعد قرائت قرآن ● چرایی و چگونگی حفظ کاربردی و محتوامحور آیات قرآن کریم ● فرهنگ و قواعد زبانی کاربردی در قرآن و متون دینی **خرده‌مفاهیم:** ● اصول و روش‌های خواندن آیات بر اساس قرائت الگو ● انس، استماع، تقلید و تکرار، روش آسان حفظ آیات قرآن	**مهارت‌های اساسی:** ● خواندن صحیح آیات قرآن ● زیباخوانی تقلیدی ● حفظ داوطلبانه آیات و سوره‌های منتخب ● آشنایی با ساختار کاربردی کلمات قرآن و معنای آیات و عبارات متون دینی منتخب **خرده مهارت‌ها:** ● شمرده‌خوانی جمله به جمله آیات بر اساس قرائت الگو ● قرائت صحیح سوره حمد و توحید و اذکار نماز بر اساس قرائت الگو ● قرائت صحیح آیات و سوره‌های منتخب از حفظ به صورت داوطلبانه ● مشارکت در کارِ گروهی فرایند یادگیری درست‌خوانی، زیباخوانی تقلیدی و حفظ قرآن	**ارزش‌های اساسی:** ● گرایش به استماع، قرائت و حفظ آیات قرآن ● گرایش به ارتباط با آیات قرآن و متون دینی **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه به زیباخوانی آیات منتخب قرآن و اذکار نماز ● علاقه به حفظ داوطلبانه سوره‌های کوتاه و پیام‌های قرآنی ● علاقه به تمرین داوطلبانه نماز	۱- عبارت‌های منتخب قرآنی و سوره‌های حمد و توحید را به‌صورت اجمالی و با الگوی شنیداری یا با کمک مربی تکرار می‌کند. ● عبارت‌های منتخب قرآنی و سوره‌های حمد و توحید را پس از الگوی شنیداری، به‌طور صحیح قرائت می‌کند. ● عبارت‌های منتخب قرآنی و پیام‌های قرآنی و سوره‌های حمد و توحید را به صورت داوطلبانه از بَر می‌خواند.

آموزش قرآن پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی دوم: فرهنگ قرآن			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● ارتباط و انس با قرآن و مفاهیمش جهت حرکت به سوی سبک زندگی قرآنی **خرده مفاهیم:** ● آداب ارتباط با قرآن ● قرآن، سخن خدا برای راهنمایی و زندگی انسان ● معنای واژگان مشترک فارسی و قرآن	**مهارت‌های اساسی:** ● آشنایی با مفاهیم آیات ● ارتباط با مفاهیم قرآنی و معارف آن و تلاش برای به‌کاربستن آنها **خرده مهارت‌ها:** ● بیان معنای اجمالی سوره‌های حمد و توحید و اذکار نماز ● فهم ساده و بیان مصادیق آیات قرآن ● گفت‌وگو درباره مفاهیم و مصادیق آیات منتخب ● تمرین عمل به آموخته‌های قرآنی در موقعیت‌های مناسب زندگی	**ارزش‌های اساسی:** ● اشتیاق پایدار به ارتباط و انس با قرآن ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت ملی- انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● خودآگاهی و خودباوری **خرده ارزش‌ها:** ● احساس خوشایند از درک معنای آیات و اذکار نماز ● اشتیاق به انس، مطالعه، استماع و تلاوت روزانه آیات، احادیث و ادعیه منتخب ● گرایش به فهم آیات منتخب و به کار بستن آنها ● علاقه به یادگیری آیات قرآن و کلام پیامبر و اهل بیت علیهم السلام	۲- با مشاهده تصویر درس و یادآوری قصه یا شنیدن عبارت‌های منتخب قرآنی، یک مفهوم ساده (مانند: خدا مهربان است) را تشخیص می‌دهد. ● با مشاهده تصویر درس و یادآوری قصه یا شنیدن عبارت‌های منتخب قرآنی، مفهوم قرآنی را با جمله‌ای ساده می‌گوید و نمونه‌ای از زندگی خود می‌آورد. ● با مشاهده تصویر درس و یادآوری قصه یا شنیدن عبارت‌های منتخب قرآنی، مفهوم را بیان می‌کند و به موقعیت‌های جدید ربط می‌دهد و در رفتار خود نشان می‌دهد. ۳- حرکات وضو را می‌شناسد و وضوی تمرینی را با راهنمایی معلم به صورت اجمالی انجام می‌دهد. ● حرکات و مراحل وضو را می‌شناسد و با راهنمایی معلم، وضوی تمرینی را انجام می‌دهد. ● حرکات و مراحل وضو را به خوبی می‌شناسد و وضوی تمرینی را به صورت مستقل انجام می‌دهد. ۴- حرکات نماز را می‌شناسد و به صورت تک‌تک انجام می‌دهد و اذکار آن را پس از شنیدن الگوی شنیداری به صورت اجمالی می‌گوید. ● نماز دو رکعتی را با کمک مربی انجام می‌دهد و اذکار آن را پس از شنیدن الگوی شنیداری می‌گوید. ● نماز دو رکعتی و حرکات آن را به صورت مستقل انجام می‌دهد و اذکار آن را از بَر می‌گوید.

اهداف آموزش قرآن در پایه دوم ابتدایی

۱- با نمونه‌هایی از پیام‌های اخلاقی قرآن کریم در قالب آیه‌ها و عبارت‌های کوتاه، ساده و قابل فهم آشنا می‌شود و با تکیه بر سواد پایه فارسی، گام‌های آغازین درست‌خوانی قرآن را از طریق واژه‌های ساده، کوتاه و مشترک میان قرآن و فارسی برمی‌دارد و نسبت به خواندن قرآن احساس توانمندی و شوق یادگیری پیدا می‌کند.

۲- با یادآوری سوره‌های «حمد» و «توحید» و حفظ داوطلبانه سوره‌های «ناس، کوثر، عصر، فلق، کافرون، نصر و مسد»، با مفاهیم ساده و برگزیده هر سوره آشنا شده و از طریق گوش‌دادن مکرر به تلاوت الگو و مشاهده آیات، در بستر کلّی‌خوانی و حفظ داوطلبانه، توانایی تشخیص آیه‌های منتخب و قرائت تدریجی کلمه‌های ساده قرآنی را به دست می‌آورد.

۳- با مشارکت در گفت‌وگوهای کلاسی، پیام کلّی آیات و داستان‌های قرآنی را درک و بیان می‌کند.

۴- به شنیدن و خواندن قرآن علاقه‌مند می‌شود و با الهام از مفاهیم اخلاقی و تربیتی آن، علاقه و احترام خود را به قرآن کریم، دین و ارزش‌های فردی و اجتماعی نشان می‌دهد.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی «آموزش قرآن» در پایه دوم ابتدایی

آموزش قرآن پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: زبان قرآن			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● قواعد قرائت قرآن ● چرایی و چگونگی حفظ کاربردی و محتوامحور آیات قرآن کریم ● فرهنگ و قواعد زبانی کاربردی در قرآن و متون دینی **خرده‌مفاهیم:** ● اصول و روش‌های خواندن آیات بر اساس قرائت الگو ● انس، استماع، تقلید و تکرار، روش آسان حفظ آیات قرآن	**مهارت‌های اساسی:** ● خواندن صحیح آیات قرآن ● زیباخوانی تقلیدی ● حفظ داوطلبانه آیات و سوره‌های منتخب ● آشنایی با ساختار کاربردی کلمات قرآن و معنای آیات و عبارات متون دینی منتخب **خرده‌مهارت‌ها:** ● خواندن حروف و کلمه‌های ساده با ترکیب صداهای کوتاه و کشیده ● شمرده‌خوانی آیات بر اساس قرائت الگو ● قرائت صحیح سوره‌های منتخب براساس قرائت الگو ● قرائت صحیح آیات و سوره‌های منتخب از حفظ به صورت داوطلبانه ● زیباخوانی سوره حمد بر اساس قرائت الگو به صورت داوطلبانه ● مشارکت در کارِ گروهیِ فرایند یادگیری درست‌خوانی، زیباخوانی تقلیدی و حفظ قرآن	**ارزش‌های اساسی:** ● گرایش به استماع، قرائت و حفظ آیات قرآن ● گرایش به ارتباط با آیات قرآن و متون دینی **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه به زیباخوانی قرآن ● علاقه به حفظ داوطلبانه سوره‌های کوتاه و پیام‌های قرآنی ● علاقه به خواندن کلمه‌ها، عبارت‌ها و سوره‌های قرآنی	۱- عبارت‌ها و سوره‌های منتخب قرآنی را به‌صورت اجمالی و با الگوی شنیداری یا با کمک مربی تکرار می‌کند. ● عبارت‌ها و سوره‌های منتخب قرآنی را پس از الگوی شنیداری، به‌طور صحیح قرائت می‌کند. ● عبارت‌ها و سوره‌های منتخب قرآنی را به صورت داوطلبانه از حفظ می‌خواند. ۲- کلمه‌های ساده و کوتاه قرآنی را به صورت اجمالی شمرده‌خوانی می‌کند. ● کلمه‌های ساده و کوتاه قرآنی را به درستی می‌خواند. ● کلمه‌های ساده و کوتاه قرآنی را با ادای فصیح صداهای کوتاه و کشیده می‌خواند. ۳- برخی آیه‌های سوره حمد را با شنیدن قرائت الگو به صورت اجمالی زیباخوانی می‌کند. ● سوره حمد را با شنیدن قرائت الگو زیباخوانی می‌کند. ● سوره حمد را بر اساس قرائت الگو زیباخوانی می‌کند.
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● ارتباط و انس با قرآن و مفاهیمش جهت حرکت به سوی سبک زندگی قرآنی **خرده‌مفاهیم:** ● آداب ارتباط با قرآن ● قرآن، سخن خدا برای راهنمایی و زندگی انسان ● معنای واژگان مشترک فارسی و قرآن	**مهارت‌های اساسی:** ● آشنایی با مفاهیم آیات ● ارتباط با مفاهیم قرآنی و معارف آن و تلاش برای به‌کاربستن آنها **خرده‌مهارت‌ها:** ● بیان معنای اجمالی واژگان، آیه‌ها و عبارت‌های منتخب ● فهم ساده و بیان مصادیق آیات قرآن ● گفت‌وگو درباره مفاهیم و مصادیق آیات منتخب[1] ● تمرین عمل به آموخته‌های قرآنی در موقعیت‌های مناسب زندگی	**ارزش‌های اساسی:** ● اشتیاق پایدار به ارتباط و انس با قرآن ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت ملی- انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● خودآگاهی و خودباوری **خرده ارزش‌ها:** ● احساس خوشایند از درک معنای آیات ● اشتیاق به انس، مطالعه، استماع و تلاوت روزانه آیات، احادیث و ادعیه منتخب ● گرایش به فهم آیات منتخب و به کار بستن آنها ● علاقه به یادگیری آیات قرآن و کلام پیامبر و اهل بیت علیهم السلام	۴- با مشاهده تصویر درس و یادآوری قصه یا شنیدن عبارت‌های منتخب قرآنی، یک مفهوم ساده (مانند: خدا دوست دارد به قول خود عمل کنیم) را تشخیص می‌دهد. ● با مشاهده تصویر درس و یادآوری قصه یا شنیدن عبارت‌های منتخب قرآنی، مفهوم قرآنی را با جمله‌ای ساده می‌گوید و نمونه‌ای از زندگی خود می‌آورد. ● با مشاهده تصویر درس و یادآوری قصه یا شنیدن عبارت‌های منتخب قرآنی، مفهوم را بیان می‌کند و به موقعیت‌های جدید ربط می‌دهد و در رفتار خود نشان می‌دهد.

اهداف آموزش قرآن در پایه سوم ابتدایی

۱- با نمونه‌هایی از پیام‌های اعتقادی، اخلاقی و اجتماعی قرآن کریم در قالب آیه‌ها و عبارت‌های کوتاه، ساده و قابل فهم آشنا می‌شود.
۲- با یادگیری قواعد درست‌خوانی قرآن، توانایی قرائت صحیح حروف، کلمه‌ها، جمله‌های کوتاه و سوره‌های منتخب را به دست می‌آورد و نسبت به خواندن قرآن احساس توانمندی، اعتمادبه‌نفس و شوق یادگیری پیدا می‌کند.
۳- ضمن یادآوری سوره‌های حفظ‌شده در پایه‌های پیشین، با سوره‌های ماعون، قریش، همزه، فیل، قارعه، تکاثر، عادیات، زلزال، قدر، تین، شرح و ضحی آشنا می‌شود و در ضمن تمرین خواندن و حفظ داوطلبانه، مفاهیم ساده و برگزیده هر سوره را می‌آموزد.
۴- از طریق گوش‌دادن مکرر به تلاوت الگو و انجام تمرین‌های فردخوانی و جمع‌خوانی، توانایی شمرده‌خوانی تدریجی کلمه‌ها، جمله‌ها و سوره‌های کوتاه قرآنی را کسب می‌کند.
۵- با مشارکت فعال در گفت‌وگوهای کلاسی، پیام کلی آیات و داستان‌های قرآنی را درک کرده و آن را بیان می‌کند.
۶- به شنیدن و خواندن قرآن علاقه‌مند می‌شود و با الهام از مفاهیم اخلاقی و تربیتی قرآن کریم، علاقه و احترام خود را نسبت به قرآن، دین و ارزش‌های فردی و اجتماعی نشان می‌دهد.
۷- نمونه‌هایی از پیام‌های قرآنی را در زندگی روزمره به کار می‌گیرد.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی «آموزش قرآن» در پایه سوم ابتدایی

آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: زبان قرآن			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● قواعد قرائت قرآن ● چرایی و چگونگی حفظ کاربردی و محتوا محور آیات قرآن کریم ● فرهنگ و قواعد زبانی کاربردی در قرآن و متون دینی **خرده‌مفاهیم:** ● اصول و روش‌های خواندن آیات بر اساس قرائت الگو ● انس، استماع، تقلید و تکرار، روش آسان حفظ آیات قرآن	**مهارت‌های اساسی:** ● خواندن صحیح آیات قرآن ● زیباخوانی تقلیدی ● حفظ داوطلبانه آیات و سوره‌های منتخب ● آشنایی با ساختار کاربردی کلمات قرآن و معنای آیات و عبارات متون دینی منتخب **خرده‌مهارت‌ها:** ● خواندن حروف و کلمه‌های ساده قرآنی ● شمرده‌خوانی و صحیح‌خوانی آیات کوتاه و سوره‌های منتخب[1] ● قرائت صحیح آیات و سوره‌های منتخب از حفظ به صورت داوطلبانه ● زیباخوانی یک سوره‌ی کوتاه بر اساس قرائت الگو به صورت داوطلبانه ● مشارکت در کار گروهی فرایند یادگیری درست‌خوانی، زیباخوانی تقلیدی و حفظ قرآن	**ارزش‌های اساسی:** ● گرایش به استماع، قرائت و حفظ آیات قرآن ● گرایش به ارتباط با آیات قرآن و متون دینی **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه به زیباخوانی قرآن ● علاقه به حفظ داوطلبانه سوره‌های کوتاه و پیام‌های قرآنی ● علاقه به خواندن کلمه‌ها، عبارت‌ها و سوره‌های قرآنی	۱- عبارت‌ها و سوره‌های منتخب قرآنی را به‌صورت اجمالی و با الگوی شنیداری یا با کمک مربی تکرار می‌کند. ● عبارت‌های و سوره‌های منتخب قرآنی را پس از الگوی شنیداری، به‌طور صحیح قرائت می‌کند. ● عبارت‌ها و سوره‌های منتخب قرآنی را به صورت داوطلبانه از بَر می‌خواند. ۲- کلمه‌های ساده و جمله‌ها و سوره‌های منتخب قرآنی را به صورت اجمالی شمرده‌خوانی می‌کند. ● کلمه‌های ساده و جمله‌ها و سوره‌های منتخب قرآنی را به درستی می‌خواند. ● کلمه‌های ساده و کوتاه قرآنی را با ادای فصیح صداهای کوتاه و کشیده می‌خواند. ۳- سوره «قارعه» را با شنیدن قرائت الگو به صورت اجمالی در قالب فعالیت جمعی زیباخوانی می‌کند. ● سوره «قارعه» را با شنیدن قرائت الگو در قالب فعالیت جمعی زیباخوانی می‌کند. ● سوره «قارعه» را بر اساس قرائت الگو زیباخوانی می‌کند.

۱ - ماعون، قریش، همزه، فیل، قارعه، تکاثر، عادیات، زلزال، قدر، تین، شرح، ضحی.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی «آموزش قرآن» در پایه سوم ابتدایی

آموزش قرآن پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی دوم: فرهنگ قرآن			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● ارتباط و انس با قرآن و مفاهیمش جهت حرکت به سوی سبک زندگی قرآنی **خرده مفاهیم:** ● آداب ارتباط با قرآن ● قرآن، سخن خدا برای راهنمایی و زندگی انسان ● معنای واژگان منتخب	**مهارت‌های اساسی:** ● آشنایی با مفاهیم آیات ● ارتباط با مفاهیم قرآنی و معارف آن و تلاش برای به‌کاربستن آنها **خرده مهارت‌ها:** ● بیان معنای اجمالی واژگان، آیه‌ها و عبارت‌های منتخب ● فهم ساده و بیان مصادیق آیات قرآن ● گفت‌وگو درباره مفاهیم و مصادیق آیات منتخب ● تمرین عمل به آموخته‌های قرآنی در موقعیت‌های مناسب زندگی	**ارزش‌های اساسی:** ● اشتیاق پایدار به ارتباط و انس با قرآن ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت ملی- انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● خودآگاهی و خودباوری **خرده ارزش‌ها:** ● احساس خوشایند از درک معنای آیات ● اشتیاق به انس، مطالعه، استماع و تلاوت روزانه آیات، احادیث و ادعیه منتخب ● گرایش به فهم آیات منتخب و به کار بستن آنها ● علاقه به یادگیری آیات قرآن و کلام پیامبر و اهل بیت علیهم السلام	۴- با مشاهده تصویر درس و یادآوری قصه یا شنیدن عبارت‌های منتخب قرآنی، یک مفهوم ساده را تشخیص می‌دهد. ● با مشاهده تصویر درس و یادآوری قصه یا شنیدن عبارت‌های منتخب قرآنی، مفهوم قرآنی را با جمله‌ای ساده می‌گوید و نمونه‌ای از زندگی خود می‌آورد. ● با مشاهده تصویر درس و یادآوری قصه یا شنیدن عبارت‌های منتخب قرآنی، مفهوم را بیان می‌کند و به موقعیت‌های جدید ربط می‌دهد و در رفتار خود نشان می‌دهد.

واژه‌نامه

آموزه قرآنی: پیام یا نکته‌ای تربیتی، اخلاقی یا اعتقادی که از آیه یا قصه قرآنی به دست می‌آید.

آیه کوتاه: آیه‌ای با حجم کم و ساختار ساده که برای شنیدن، خواندن و حفظ در دوره ابتدایی مناسب است.

ارتباط عاطفی با قرآن: ایجاد احساس دوستی، علاقه و احترام قلبی نسبت به قرآن، پیش از تأکید بر یادگیری رسمی و فنی.

استعاذه: گفتنِ جمله‌ی «اَعوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّیطانِ الرَّجیم» پیش از خواندن قرآن، به‌منظور پناه بردن به خدا و آماده شدن دل و ذهن برای شنیدن و خواندن کلام الهی.

الگوخوانی: خواندن قرآن توسط دانش‌آموز با شنیدن قرائت الگو و تکرار پس از آن.

انس با قرآن: ایجاد ارتباطی صمیمی، لذت‌بخش و پایدار با قرآن از طریق شنیدن، خواندن، فهم ساده و تجربه‌های عاطفی و تربیتی، بدون اجبار و فشار آموزشی.

انس‌محوری: رویکردی در آموزش قرآن که هدف اصلی آن ایجاد علاقه، رغبت و ارتباط درونی دانش‌آموز با قرآن است و آموزش مهارت‌ها در خدمت این هدف قرار می‌گیرد.

بسمله: گفتنِ جمله «بِسمِ اللهِ الرَّحمنِ الرَّحیم» در آغاز خواندن قرآن یا شروع کارها، برای یاد خدا، ایجاد توجه قلبی و آغاز خواندن با آرامش، احترام و نیت الهی.

تمرین مهارتی: فعالیت‌هایی که با هدف تقویت مهارت‌های شنیدن، خواندن یا حفظ قرآن طراحی می‌شوند.

ترجمه کودکانه: بیان معنای آیه با جمله‌های ساده، روان و متناسب با دایره واژگان کودکان.

تجربه عاطفی.معنوی: احساسات مثبت، آرامش و نزدیکی به خدا که دانش‌آموز در فرایند ارتباط با قرآن تجربه می‌کند.
تکرار هدفمند: تکرار آگاهانه و برنامه‌ریزی‌شده آیات یا عبارات برای تثبیت یادگیری یا حفظ کردن، نه تکرار صرف.
تقلید شنیداری: یادگیری خواندن قرآن از طریق گوش دادن دقیق و تکرار خواندن الگو، بدون آموزش مستقیم قواعد.
تعمیم و کاربرد: به‌کارگیری پیام آیه و آموزه قرآنی در موقعیت‌های مختلف زندگی دانش‌آموز.
درست‌خوانی: خواندن قرآن به‌گونه‌ای که ترتیب حروف و کلمات و حالت آوایی به درستی رعایت شود.
درک اجمالی: فهم کلّی و عمومی از مضمون آیه یا سوره، بدون توجه به جزئیات دقیق و تخصصی.
زیباخوانی تقلیدی: خواندن قرآن با توجه به لحن مناسب و کشش صدا بر اساس شنیدن و تقلید از قرائت الگو، بدون تأکید بر قواعد فنی پیچیده.
زیبایی‌شناسی در آموزش قرآن: توجه به زیبایی صدا، لحن، فضا، تصویر و تجربه‌های دلنشین در آموزش قرآن به‌منظور ایجاد علاقه و شوق در دانش‌آموز.
شمرده‌خوانی: خواندن آرام و با فاصله مناسب بین کلمات برای کمک به تشخیص درست حروف، واژه‌ها و نشانه‌ها.
صحیح‌خوانی نسبی: خواندن قرآن در حد توان و سن دانش‌آموز، بدون انتظار رعایت کامل قواعد درست‌خوانی.
عبارت قرآنی: بخشی کوتاه از آیه یا چند کلمه قرآنی که به‌صورت مستقل برای خواندن، شنیدن یا حفظ انتخاب می‌شود.
فعالیت عملکردی: فعالیتی که دانش‌آموز در آن آموخته‌های قرآنی خود را به‌صورت عملی نشان می‌دهد.
فرهنگ قرآن: مجموعه‌ای از باورها، رفتارها و ارزش‌هایی که از آموزه‌های قرآن سرچشمه می‌گیرد و در زندگی فردی و اجتماعی نمود پیدا می‌کند.
قصه قرآنی: داستانی برگرفته از قرآن که با زبان ساده و جذاب برای انتقال پیام‌ها و ارزش‌های تربیتی بازگو می‌شود.
قرائت الگو: خواندن آیه، عبارت یا سوره توسط قاری الگو یا معلم توانمند به‌صورت صحیح و زیبا، به‌منظور شنیدن، تقلید و یادگیری تدریجی دانش‌آموزان.
کلّی‌خوانی: خواندن آیه با نگاه به تصویر آن، بدون شناخت کامل و دقیق حروف و نشانه‌ها و بر اساس تقلید از قرائت الگو برای ایجاد انس و زمینه‌سازی یادگیری.
کشف مفهوم: فرایندی که در آن دانش‌آموز با راهنمایی معلم، پیام ساده آیه را به‌دست می‌آورد.
کلمات قرآنی ساده: حروف و واژه‌هایی از قرآن که از نظر تعداد حروف، تلفظ و شکل، ساده و مناسب آموزش در دوره اول ابتدایی هستند.
معنامحوری: توجه به فهم پیام و معنای آیات متناسب با سن دانش‌آموز، به‌گونه‌ای که خواندن قرآن با درک و احساس همراه باشد.
مفهوم ساده: برداشت اولیه، روشن و متناسب با سن دانش‌آموز از پیام آیه یا سوره، بدون ورود به توضیحات تفسیری یا مفاهیم انتزاعی.
مصداق زندگی: نمونه‌ای عینی از زندگی روزمره کودک که پیام آیه یا آموزه قرآنی در آن دیده می‌شود.
مهارت‌محوری: تأکید بر یادگیری مهارت‌های عملی قرآن‌آموزی مانند شنیدن، خواندن و تکرار در مقابل حفظ مطالب نظری.
پیام آیه: نکته یا مفهوم اصلی آیه که به‌صورت ساده و قابل فهم برای دانش‌آموز بیان می‌شود.
پیام اخلاقی: بخشی از آموزه قرآنی که به رفتار درست، فضایل اخلاقی و روابط انسانی اشاره دارد.
پیام اعتقادی: بخشی از آموزه قرآنی که به باورهای دینی مانند خداشناسی مربوط است.
پیام رفتاری: بخشی از آموزه قرآنی که به عمل و رفتار روزمره دانش‌آموز جهت می‌دهد.
حفظ داوطلبانه: به‌خاطر سپردن آیات و سوره‌ها با میل و علاقه درونی دانش‌آموز و از طریق تکرار شنیداری و تجربه‌های موفق، بدون اجبار رسمی.
سوره کوتاه: سوره‌هایی از قرآن با آیات کم و آهنگ ساده که امکان ارتباط‌گیری آسان‌تری برای دانش‌آموزان دارند.
واژه مشترک فارسی و قرآن: کلماتی از قرآن که در زبان فارسی نیز به‌کار می‌روند و معنای مشترکی در فارسی و عربی دارند.

راهنمای تفصیلی
درس تربیت دینی

(دوره اول ابتدایی)



۱-۲ تربیت دینی

مأموریت

قرآن، عترت و معارف اسلامی برخاسته از آنها، واحدی منسجم، جامع، متعالی، بی‌بدیل، هویت بخش و حاویِ آخرین شریعت و آیین ارائه شده از سوی خداوند متعال، در جهت هدایت و سعادت بشر به شمار می‌آیند. این ویژگی‌ها در تمامی ساحات و ادوار زندگی انسان این قابلیت را برای نظام تعلیم و تربیت فراهم آورده است که در فرایند آموزشی و تربیتی خویش از آن بهره گیرد. در کشور ما نیز باور به همین مبانی سبب شکل‌گیری نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران گردید و در اسناد بالادستی آموزشی کشور مانند سند تحول بنیادین نیز انعکاس یافته است. بهره‌مندی از این میراث معنوی در جهت تعالی فردی و اجتماعی، ضرورتی روز افزون دارد. از این‌رو آموزش معارف اسلامی از نخستین سال‌های تحصیل به عنوان عناصری هویت بخش، جامع، متعالی و هدایت‌گر، مأموریت‌های زیر را دنبال می‌کند:

الف- شکوفایی بینش‌ها و گرایش‌های فطری[۱]: بر اساس تعالیم اسلامی انسان با فطرتی پاک متولد می‌شود.[۲] این فطریات از آغاز حیات شروع به شکوفایی نموده و هم‌راستای سایر امیال برخاسته از جسم وی به فعلیت می‌رسد. چنانچه گرایشات و بینش‌های فطری وی شکوفا نگردد امیال جسمانی بر آن فطریات غلبه نموده و فرد را به خودکامگی، دنیاگرایی و انکار ارزش‌های الهی سوق می‌دهد. اما چنانچه این فطریات شکوفا گشته، سایر نیازها و امیال را نیز در مسیر درست راهبری می‌نماید و انسانی متعالی، عبد، متخلق و معادباور می‌آفریند. بدین سبب، از آغاز سال‌های کودکی یک برنامهٔ آموزشی و منظم در جهت رشد، توسعه و هدایت این گرایش‌ها و بینش‌های فطری ضرورت دارد و برنامهٔ درسی معارف اسلامی عهده دار تحقق این مأموریت است.

ب- حفظ و تقویت هویت اسلامی ـ ایرانی: کنش‌های انسان در طول زندگی، برخاسته از هویت اوست. هویتی که هم از ویژگی‌های فردی و هم ازتربیت و تعاملات اجتماعی او شکل می‌گیرد. اگر نظام آموزشی در شکل‌دهی به هویت نقشی فعال ایفا نکند، این هویت در بستر تعاملات و تهاجمات فرهنگی معاصر شکل گرفته و در نتیجه انسان برخاسته از این تعاملات نمی‌تواند نسبت صحیحی با ارزش‌های اسلامی و ایرانی برقرار نماید و عملاً در نقش پیاده نظام ارزش‌های بیگانه و غیرهمسو با ارزش‌های متعالی قرار می‌گیرد. بنابراین، نقش‌آفرینی فعال نظام آموزشی و تربیتی در شکل‌دهی و تقویت هویت اسلامی و ایرانی کودکان از بدو ورود به نظام آموزشی ضرورتی انکارناپذیر است. برنامه درسی معارف اسلامی اختصاصاً با تکیه بر هویت دوره (شوق یادگیری) متربیان عهده دار زمینه‌سازی هویت اسلامی و ایرانی متربیان در نظام آموزشی کشور است و در جهت تحقق شایستگی‌های پایه نقش آفرینی می‌کند.

رویکرد تربیت دینی در دوره اول ابتدایی

باتوجه به هویت دوره اول ابتدایی (شوق یادگیری)، شناخت نظام‌مند معارف دینی در این برنامه درسی بر اساس رویکرد فعال، مبتنی بر الگوی پداگوژیکی کشف محور طراحی شده است. در این رویکرد، نقش مربّی خلق موقعیت و تغییر آن[۳] در جهت تسهیل‌گری برای ظهور این گنج درونی است، در این فرایند متربی با هدایت مربّی به شکلی پویا و خودانگیخته به کشف و توسعه استعدادها و توانایی‌های درونی خود می‌پردازد و یافته‌هایش را ارائه و تحلیل می‌کند. در الگوی کشف‌محور، متربی به جای دریافت مستقیم اطلاعات، با به کارگیری پیش‌دانسته‌ها در مواجهه با موقعیت‌های یادگیری، زمینه‌های تفکری‌اش فعال گشته و به کشف مفاهیم می‌پردازد و در بخش کاربرد، مفاهیم و مهارت‌های کسب شده را در زندگی واقعی و موقعیت‌های عملی به‌کار می‌گیرد. این رویکرد شوق یادگیری و انگیزهٔ متربی را در جهت کشف، تجربه و توسعهٔ موضوعات یادگیری تقویت می‌نماید. تحقق این مهم در گرو رعایت نمودن موارد ذیل است:

---

۱. فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَتَ اللهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

۲. وَ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ كُلُّ مَوْلُودٍ يُولَدُ عَلَى الْفِطْرَةِ وَ إِنَّمَا أَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ وَ يُنَصِّرَانِهِ وَ يُمَجِّسَانِهِ (عده الداعی و نجاح الساعی، جلد۱، صفحه۳۳۲)

۳. مراحل دوم و سوم پداگوژیک برنامه درسی معارف اسلامی

الف) نظام‌مندی و یکپارچگی: برنامه درسی معارف اسلامی رویکرد فطرت‌گرای توحیدی را در همه دوره‌های تحصیلی از جمله دوره ابتدایی رویکرد کلان خود می‌داند و بر این انگاره سازمان یافته است. این رویکرد بر توازن میان عقل، قلب و نقل (قرآن کریم و سیره، سنت و روایات معصومان علیهم‌السلام)، تأکید می‌کند. همچنین میان تفکر، ایمان و عمل صالح (فردی و جمعی) پیوند برقرار ساخته و با رویکردی یکپارچه در پی تربیت همه جانبه متربی است. از سوی دیگر شناخت نظام‌مند معارف دینی نقش معاضدتی بین اندیشه‌ها و یافته‌های متربی را بیشتر تأمین می‌نماید و متربی را در فرایند حل مسائل توانمند نموده و او را از تحصیل مفاهیم بدون شناخت جایگاه آنان باز می‌دارد.

ب) تناسب با مراحل رشد شناختی متربی: برنامه درسی معارف اسلامی باید متناسب با مراحل رشد جسمی، ذهنی و عاطفی متربی طراحی گردد. از این رو هم در عرصه یادگیری مفاهیم و هم در شکل‌گیری عادات دینی در ساحت عمل، می‌بایست توانمندی‌ها، نیازها، گرایش‌ها و سبک‌های مختلف یادگیری متربی لحاظ گردد. رعایت این تناسب زمینه ساز تقویت هوش اخلاقی و معنوی کودک می‌شود. امری که فراتر از محتوای حصولی ارائه شده، او را مهیای تربیت دینی می‌نماید.

مرحله	توصیف	اقدامات	نقش معلم	نقش دانش‌آموز
مواجهه (با موقعیت اولیه)[1]	• جلب توجه و تحریک شوق یادگیری • ایجاد فضای ذهنی برای کنجکاوی و پرسشگری • آشکارسازی پیش‌دانسته‌ها و تجارب	ایجاد محیط جذاب و تعاملی مانند: • تصاویر • بازی • نمایش • فیلم یا انیمیشن • داستان‌های چالشی • کارت‌های آموزشی • بحث و گفت‌وگوی گروهی	• آغاز از تجارب زیسته و پیش‌دانسته‌های دانش‌آموزان • طراحی و انتخاب فعالیت‌های برانگیزاننده • پیش‌بینی و اقدام برای تهیه ابزار و وسایل مورد نیاز • تشویق به تفکر محوری • هدایت دانش‌آموزان در طرح پرسش، پیش‌بینی پاسخ‌ها و روش‌ها	• نشان دادن توجه و انگیزه • طرح پرسش • تهیه ابزار و وسایل مورد نیاز
ارائه/ کشف موضوع[3]	• آشکارسازی یا کشف موضوع در بستر موقعیت اولیه • آشنایی اجمالی[2] با موضوع در بستر موقعیت اولیه	• توجه دادن دانش‌آموز به موضوع پنهان در بستر موقعیت اولیه و بیان نسبت موضوع با پیش دانسته‌های موجود در موقعیت اولیه	• منعطف نمودن توجه دانش‌آموز به کشف موضوع در موقعیت اولیه • آشکارسازی موضوع پنهان در موقعیت اولیه • آشکارسازی ربط و نسبت موضوع پنهان با سایر عناصر موجود در موقعیت اولیه	• تلاش برای کشف موضوع پنهان در موقعیت اولیه • توجه به نسبت موضوع با سایر عناصر موجود در موقعیت اولیه
توسعه / تعمیق	• آشنایی تفصیلی[4] با موضوع در ضمن نمونه‌های دیگر • آشنایی با ارتباط موضوع با سایر پیش دانسته‌ها	• خلق موقعیت جدید و ارائه مجدد موضوع در بستر نمونه‌های جدید • بیان ارتباط موضوع با پیش دانسته‌های موجود در نمونه‌های جدید و سایر پیش‌دانسته‌های دانش آموز	• حذف چسبندگی ذهنی موضوع در دانش‌آموزان در ارتباط با موقعیت اولیه از طریق ارائه موضوع در ضمن نمونه‌های دیگر • اصلاح کج تابی‌های شکل گرفته در دانش آموزان نسبت به موضوع • کمک به دانش آموزان در کشف روابط موضوع با سایر پیش دانسته‌های آنان	• مشارکت در گفت‌وگو و بررسی • به کار گیری آداب گفت‌وگوی فعال و مؤثر • به‌کارگیری شیوه‌های شنیدن مؤثر و فعال • توجه به ارتباط موضوع با سایر موقعیت ها • تلاش برای کشف (جست‌وجو) ارتباط موضوع با سایر پیش دانسته‌های خویش
کاربست موضوع	• به کارگیری موضوع در بستر سایر موقعیت‌های ارائه شده از سوی معلم • به کارگیری موضوع در بستر واقعی زندگی خویش به‌صورت مستقل	• طراحی پرسش‌های اکتشافی با موقعیت‌های جدید • ایجاد فرصت برای ارائهٔ موقعیت‌هایی خلاقانه از سوی دانش‌آموز • تشویق دانش‌آموز در به‌کارگیری موضوع در بستر عملی زندگی خویش	• طراحی پرسش‌های اکتشافی با موقعیت‌های جدید • ایجاد فرصت ارائه خلاقانه از سوی دانش‌آموز برای خلق موقعیت‌های جدید • تشویق دانش‌آموز نسبت به به‌کارگیری آموخته‌ها در زندگی روزمره	• کشف موضوع در موقعیت‌های ارائه شده از سوی معلم • خلق موقعیت‌های جدید • به‌کارگیری آموخته‌ها در زندگی روزمره

۱- موقعیت اولیه بستری است جذاب که شامل پیش‌دانسته‌های دانش‌آموز می‌گردد اما موضوع یادگیری در آن پنهان است، در این مرحله غلبه با جذابیت و پیش‌دانسته‌ها است.
۲- در این حالت دانش‌آموز تنها می‌تواند موضوع را در بستر موقعیت ارائه شده بازگویی نماید و هنوز انتظار فهم موضوع در بستر سایر موقعیت‌ها و بیان نسبت موضوع با سایر پیش‌دانسته‌هایش را از دانش‌آموز نداریم.
۳- علت تأکید بر موضوع به جای مسئله رویکرد فطرت‌گرایی توحیدی می‌باشد بر مبنای این رویکرد دانش‌آموز در سنین ابتدایی زندگی خویش امر دینی را به نحو حضوری واجد است و این امر دینی اساساً برایش مسئله نیست. تنها بایست توجه نمود که دانش‌آموز در این دوره با دارایی فطری خویش به نحو حصولی آشنا نیست و درک مفهومی از دارایی فطری خویش ندارد و در ضمن فرایند آموزش با آن آشنایی تفصیلی می‌یابد. در این روند فرایند آموزش بر محور مسئله و چالش‌های دینی تدارک دیده نشده است بلکه کشف محور است و متربی در مقام کشف داشته‌های وجدانی خویش بر می‌آید.
۴- در این حالت دانش‌آموز تنها می‌تواند موضوع را در بستر موقعیت ارائه شده بازگویی نماید و هنوز انتظار فهم موضوع در بستر سایر موقعیت‌ها و بیان نسبت موضوع با سایر پیش‌دانسته‌هایش را از دانش‌آموز نداریم.

اهداف تربیت دینی در دوره اول ابتدایی

۱- با نمونه‌هایی ساده از نظام حکیمانه هستی و انسان در حوزه‌های خداشناسی، راهنماشناسی، خودشناسی، راه‌شناسی، معاد شناسی و جهان‌شناسی آشنا شده و نسبت به عمل و به کارگیری این آموزه‌ها در موقعیت‌های مختلف زندگی علاقه‌مندی نشان می‌دهد.

۲- با برخی از مهم ترین فضائل اخلاقی و رذائل متناسب با آن (صبر، شجاعت، مدیریت خشم، امید، توکل و اعتماد به خدا) و برخی از مهم‌ترین آداب زندگی (آداب گفت‌وگو، احترام به والدین، معلم و بزرگترها، دوستی، پاکیزگی و خواب ،حفاظت از محیط زیست وشکرگزاری) آشنا شده و برای انجام رفتارهایی متناسب با فعل یا ترک آنها تلاش می‌کند.

۳- با برخی از احکام (طهارت، نماز، وضو، اذان و اوقات نماز، حجاب، محرم و نامحرم، جشن تکلیف، احکام تقلید) آشنا شده و برای انجام این احکام تلاش می‌کند.

۴- با برخی از آرمان‌های انقلاب اسلامی (مراسم جشن پیروزی انقلاب، دفاع مقدس، سالگرد شهادت رهبر انقلاب) و مراسم دینی (میلاد پیامبر، عید غدیر، عید فطر، نیمه شعبان، روز عاشورا وجشن تکلیف) آشنا شده و در آنها مشارکت می‌کند.

نمای کلی محتوای تربیت دینی در دوره اول ابتدایی

ایده‌های کلیدی	مفاهیم اساسی	مهارت‌های اساسی	ارزش‌های اساسی
نظام حکیمانه هستی و انسان	• خداشناسی • راهنماشناسی • جهان شناسی • خودشناسی • معرفت شناسی • ارزش و سعادت زندگی • انسان شناسی و هویت انسانی	• تفسیر الهی پدیده‌ها • الگوگیری و حل مسئله • هویت یابی • کسب، ساماندهی و پردازش معلومات • نقادی و ارزیابی	• خداخواهی • هدایت جویی • هویت یابی • کنجکاوی و جست‌وجو گری • فروتنی فکری و علمی
خویشتن سازی و آداب زندگی	• خویشتن سازی • آداب زندگی دینی	• تمرین ساده • الگوگیری	• آراستن نفس • صیانت از نفس • التزام و ادب ورزی
احکام	• احکام شرعی	• جست‌وجوگری و حل مسئله • تمرین	• التزام به احکام شرعی
مسئولیت دینی-اجتماعی	• آرمان‌های انقلاب اسلامی • مراسم دینی	• تحلیل اجتماعی • تعاون و کار گروهی	• فعالیت دینی
چالش‌های دینداری	• دنیاگرایی • فردگرایی • نسبی‌گرایی • چالش‌های سبک زندگی مدرن	• ارتباط مؤثر • مدیریت خواسته‌ها • تحلیل و حل مسئله • پرسشگری	• کارآمدی دین

اهداف تربیت دینی در پایه دوم

۱- جلوه‌های قدرت، خالقیت و مهربانی خداوند در طبیعت و زندگی روزمره را نام می‌برد و توضیح می‌دهد.

۲- با ویژگی‌ها و رفتارهای پیامبر اسلام (ص) به عنوان قهرمان مهربانی، راستگویی و صبر آشنا شده و آنها را در رفتارهای روزمره تمرین می‌کند.

۳- با ویژگی‌ها و رفتارهای اهل بیت علیهم السلام (امیرالمؤمنین علی علیه السلام، حضرت زهرا سلام الله علیها، امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام) به عنوان قهرمانان مهربانی، گذشت، صبر و بخشش آشنا شده و آنها را در رفتارهای روزمره تمرین می‌کند.
۴- با نمونه‌هایی از پاداش‌های خداوند که برای کارهای خوب در دنیا قرار داده، آشنا شده و به انجام آنها علاقه نشان می‌دهد.
۵- در ضمن آشنایی با زندگی پیامبران، نسبت به رفتارهای آنان علاقه نشان داده و تلاش می‌کند رفتارهای آنان را تکرار نماید.
۶- نمونه‌هایی از فضائل و رذائل متناسب آن (صبر، شجاعت، مدیریت خشم، امید، توکل و اعتماد به خدا) را بیان کرده و نسبت به آنها علاقه (یا بیزاری) نشان می‌دهد.
۷- نسبت به انجام آداب (احترام به والدین، معلم، حفاظت از محیط زیست، شکرگزاری) علاقه نشان می‌دهد.
۸- احکام ابتدایی (نماز و وضو) را می‌شناسد و به صورت اجمالی آنها را درست انجام می‌دهد.
۹- به شرکت در مراسم دینی (مراسم میلاد پیامبر، عید غدیر) علاقه نشان داده و در مراسم دینی شرکت می‌کند.
۱۰- نسبت به مراسم ملی (جشن پیروزی انقلاب، دفاع مقدس، سالگرد شهادت رهبر انقلاب) علاقه نشان داده و مشارکت می‌کند.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی «تربیت دینی» در پایه دوم ابتدایی

تربیت دینی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: نظام حکیمانه هستی و انسان			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● خداشناسی ● راهنماشناسی ● جهان شناسی ● خودشناسی ● معرفت شناسی ● ارزش و سعادت زندگی ● انسان‌شناسی و هویت انسانی **خرده‌مفاهیم:** ● اعتقاد به توحید از طریق توجه به (قدرت الهی، خالقیت و مهربانی خداوند) ● اعتقاد به نبوت از طریق آشنایی با زندگی پیامبر خدا صل الله علیه و آله ● اعتقاد به امامت از طریق آشنایی با زندگی امیرالمومنین علی علیه السلام، حضرت زهرا سلام الله علیها، امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام ● اعتقاد به معاد از طریق آشنایی با مفهوم پاداش ● آشنایی با جایگاه انسان در جهان هستی از طریق آشنایی با زندگی پیامبران	**مهارت‌های اساسی:** ● تفسیر الهی پدیده‌ها ● الگوگیری و حل مسئله ● هویت یابی ● کسب، ساماندهی و پردازش معلومات ● نقادی و ارزیابی **خرده‌مهارت‌ها:** ● تفسیر الهی پدیده‌ها مطابق با نظام حکیمانه هستی و انسان ● الگوگیری از معصومان علیهم السلام و اسوه‌های دینی ● حل برخی مسائل ساده خود با توجه به زندگی معصومان علیهم السلام و آیات ساده قرآن ● استدلال ساده بر اعتقادات دینی ● یافتن توانایی‌ها و خواسته‌های ساده خود ● مرتب کردن، دسته بندی و مقایسه اشیا، افراد، کلمات و... با معیارهای مختلف ● تجزیه اشیا، رخدادها و... به اجزای مختلف ● کشف و تحلیل لوازم یک مطلب یا پیامدهای یک تصمیم، عمل یا رخداد ● تشخیص معلومات مورد نیاز برای انجام یک پژوهش یا اتخاذ یک تصمیم	**ارزش‌های اساسی:** ● خداخواهی ● هدایت‌جویی ● هویت‌یابی ● کنجکاوی و جست‌وجوگری ● فروتنی فکری و علمی **خرده‌ارزش‌ها:** ● امیدواری به خداوند و کمک‌های او ● تمسک به قرآن و سخن ساده معصومان علیهم‌السلام در حل مسائل خود ● یافتن هویت فردی خود ● علاقه‌مندی به کشف علل و آثار پدیده‌ها و رخدادهای محیط طبیعی پیرامون خود ● پرسشگری بدون خجالت و ترس ● آگاهی و التفات به محدودیت‌های شناختی و فکری خود	۱- جلوه‌های قدرت، خالقیت و مهربانی خداوند در طبیعت و زندگی روزمره را نام می‌برد. ● جلوه‌های قدرت، خالقیت و مهربانی خداوند در طبیعت و زندگی روزمره را توضیح می‌دهد. ● جلوه‌های قدرت، خالقیت و مهربانی خداوند در طبیعت و زندگی روزمره را (در قالب: نقاشی، جمله، شعر) نشان می‌دهد. ۲- ویژگی‌ها و رفتارهای پیامبر اسلام را به عنوان قهرمان مهربانی، راستگویی و صبر بازگو می‌کند. ● ویژگی‌ها و رفتارهای پیامبر اسلام را به عنوان الگوی قهرمان مهربانی، راستگویی و صبر با علاقه تحسین می‌کند. ● ویژگی‌ها و رفتارهای پیامبر اسلام را به عنوان الگوی قهرمان مهربانی، راستگویی و صبر در رفتارهای روزمره تمرین می‌کند. ۳- ویژگی‌ها و رفتارهای اهل بیت را به عنوان قهرمانان مهربانی، گذشت، صبر و بخشش بازگو می‌کند. ● ویژگی‌ها و رفتارهای اهل بیت را به عنوان قهرمانان مهربانی، گذشت، صبر و بخشش با علاقه تحسین می‌کند. ● ویژگی‌ها و رفتارهای اهل بیت را به عنوان قهرمانان مهربانی، گذشت، صبر و بخشش در رفتارهای روزمره تمرین می‌کند. ۴- چند نمونه از پاداش‌های خداوند را که برای کارهای خوب در دنیا قرار داده است بازگو می‌کند. ● با توجه به پاداش دادن خداوند در دنیا، به انجام کارهای خوب علاقه نشان می‌دهد. ● با توجه به پاداش دادن خداوند در دنیا، برای انجام دادن کارهای خوب تلاش می‌کند. ۵- در ضمن آشنایی با زندگی پیامبران، رفتارهای آنان را بازگو می‌کند. ● در ضمن آشنایی با زندگی پیامبران، نسبت به رفتارهای آنان علاقه نشان می‌دهد. ● در ضمن آشنایی با زندگی پیامبران، تلاش می‌کند رفتارهای آنان را تکرار نماید.

تربیت دینی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی دوم: خویشتن‌سازی و آداب زندگی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● خویشتن‌سازی ● آداب زندگی دینی **خرده‌مفاهیم:** ● فضائل و رذائل اخلاقی چون صبر، شجاعت، مدیریت خشم، امید، توکل و اعتماد به خدا ● آداب زندگی چون احترام به والدین، معلم، حفاظت از محیط زیست، شکرگزاری	**مهارت‌های اساسی:** ● تمرین ساده ● الگوگیری **خرده‌مهارت‌ها:** ● تمرین ساده روی‌آوری به انجام فضائل و پرهیز از رذائل اخلاقی ● الگوگیری ساده از فضائل اخلاقی اولیای الهی و اسوه‌های دین ● تمرین ساده روی‌آوری به آداب دینی	**ارزش‌های اساسی:** ● آراستن نفس ● صیانت از نفس ● التزام و ادب ورزی **خرده‌ارزش‌ها:** ● روی‌آوری به فضائل اخلاقی ● اهتمام به صیانت از نفس و پاکیزگی‌های آن در مواجهه با رذائل اخلاقی ● التزام به ادب‌ورزی در حیطه آدابی چون احترام به والدین، معلم و بزرگ‌ترها، گفت‌وگو، کنترل خشم	۶- نمونه‌هایی از فضائل و رذائل متناسب آن (صبر، شجاعت، مدیریت خشم، امید، توکل و اعتماد به خدا) را بیان می‌کند. ● نسبت به نمونه‌هایی از فضائل و رذائل متناسب با آن (صبر، شجاعت، مدیریت خشم، امید، توکل و اعتماد به خدا) علاقه (یا بیزاری) نشان می‌دهد. ● نسبت به ابراز نمونه‌هایی از فضائل (صبر، شجاعت، مدیریت خشم، امید، توکل و اعتماد به خدا) تلاش می‌کند. ۷- نسبت به آداب (احترام به والدین، معلم، حفاظت از محیط زیست، شکرگزاری) علاقه نشان می‌دهد. ● نسبت به انجام آداب (احترام به والدین، معلم، حفاظت از محیط زیست، شکرگزاری) تلاش می‌کند. ● انجام آداب (احترام به والدین، معلم، حفاظت از محیط‌زیست، شکرگزاری) را به دیگران توصیه می‌کند.
ایده کلیدی سوم: احکام			
مفاهیم اساسی: ● احکام شرعی **خرده‌مفاهیم:** ● احکام ابتدایی نماز، وضو، حجاب، محرم و نامحرم	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و حل مسئله تمرین **خرده‌مهارت‌ها:** ● جست‌وجوگری و حل مسئله ساده بر پایه مراجعه به منابع شرعی	**ارزش‌های اساسی:** ● التزام به احکام شرعی **خرده‌ارزش‌ها:** ● التزام به آشنا شدن برای عمل کردن به احکام شرعی چون نماز، وضو، حجاب، محرم و نامحرم	۸- احکام ابتدایی نماز و وضو را بازگو می‌کند. ● نسبت به انجام احکام ابتدایی نماز و وضو علاقه نشان می‌دهد. ● نسبت به انجام احکام ابتدایی نماز و وضو تلاش می‌کند.
ایده کلیدی چهارم: مسئولیت دینی-اجتماعی			
مفاهیم اساسی: ● آرمان‌های انقلاب اسلامی ● مراسم دینی **خرده‌مفاهیم:** ● مراسم دینی مانند میلاد پیامبر، عید غدیر آرمان‌های انقلاب اسلامی مناسبت‌های انقلاب اسلامی مانند جشن پیروزی انقلاب، دفاع مقدس، سالگرد شهادت رهبر انقلاب	**مهارت‌های اساسی:** ● تحلیل اجتماعی ● تعاون و کار گروهی **خرده‌مهارت‌ها:** ● مراتب ساده تحلیل آرمان‌های انقلاب اسلامی ● مراتب ساده مدیریت گروه در راستای مشارکت و برپایی مراسم دینی	**ارزش‌های اساسی:** ● فعالیت دینی **خرده‌ارزش‌ها:** ● اهتمام به آرمان‌های انقلاب اسلامی، علاقه‌مند بودن به پاسداری از آنها	۹- نسبت به مراسم دینی (مراسم میلاد پیامبر، عید غدیر) علاقه نشان می‌دهد. ● در مراسم دینی (مراسم میلاد پیامبر، عید غدیر) شرکت می‌کند. ● در مراسم دینی (مراسم میلاد پیامبر، عید غدیر) ایفای نقش می‌کند. ۱۰- نسبت به مراسم ملی (جشن پیروزی انقلاب، دفاع مقدس، سالگرد شهادت رهبر انقلاب) علاقه نشان می‌دهد. ● در مراسم ملی (جشن پیروزی انقلاب، دفاع مقدس، سالگرد شهادت رهبر انقلاب) شرکت می‌کند. ● در مراسم ملی (جشن پیروزی انقلاب، دفاع مقدس، سالگرد شهادت رهبر انقلاب) ایفای نقش می‌کند.

اهداف تربیت دینی در پایه سوم

۱- جلوه‌های قدرت و علم خداوند در طبیعت و زندگی روزمره را نام می‌برد و توضیح می‌دهد.
۲- ویژگی‌ها و رفتارهای امامان معصوم (امام حسن، امام حسین، امام سجاد، امام باقر) را به عنوان قهرمان جوانمردی، کرامت و یاری‌رسانی می‌شناسد و آنها را در رفتارهای روزمره تمرین می‌کند.
۳- نمونه‌هایی از پاداش‌های خداوند را که برای کارهای خوب در آخرت قرار داده است، بیان می‌نماید و به انجام آنها علاقه نشان می‌دهد.
۴- در ضمن آشنایی با زندگی پیامبران، نسبت به رفتارهای آنان علاقه نشان داده و تلاش می‌کند رفتارهای آنان را تکرار نماید.
۵- نمونه‌هایی از فضائل و رذائل متناسب آن (صبر، شجاعت، مدیریت خشم، امید، توکل و اعتماد به خدا) را بیان کرده و نسبت به آنها علاقه (یا بیزاری) نشان می‌دهد.
۶- نسبت به انجام آداب (احترام به والدین، معلم، حفاظت از محیط زیست، شکرگزاری) علاقه نشان می‌دهد.
۷- احکام ابتدایی (طهارت، نماز، وضو، اذان و اوقات نماز، حجاب، محرم و نامحرم، جشن تکلیف، احکام تقلید) را بازگو می‌کند.
۸- به مراسم دینی (عید فطر، نیمه شعبان، روز عاشورا و جشن تکلیف) علاقه نشان داده و در مراسم دینی شرکت می‌کند.
۹- نسبت به مراسم ملی (جشن پیروزی انقلاب، دفاع مقدس، سالگرد شهادت رهبر انقلاب) علاقه نشان داده و مشارکت می‌کند.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی «تربیت دینی» در پایه سوم ابتدایی

تربیت دینی پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی اول: نظام حکیمانه هستی و انسان

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها	انتظارات عملکردی
مفاهیم اساسی: ● خداشناسی ● راهنماشناسی ● جهان شناسی ● خودشناسی ● معرفت شناسی ● ارزش و سعادت زندگی ● انسان‌شناسی و هویت انسانی **خرده‌مفاهیم:** ● اعتقاد به توحید از طریق توجه به (قدرت الهی و علم الهی) ● اعتقاد به امامت از طریق آشنایی با زندگی امامان معصوم (امام حسن، امام حسین، امام سجاد، امام باقر) ● اعتقاد به معاد از طریق آشنایی با مفهوم پاداش ● آشنایی با جایگاه انسان در جهان هستی از طریق آشنایی با زندگی پیامبران	**مهارت‌های اساسی:** ● تفسیر الهی پدیده‌ها ● الگوگیری و حل مسئله ● هویت یابی ● کسب، ساماندهی و پردازش معلومات ● نقادی و ارزیابی **خرده‌مهارت‌ها:** ● تفسیر الهی پدیده‌ها مطابق با نظام حکیمانه هستی و انسان ● الگوگیری از معصومان علیهم‌السلام و اسوه‌های دینی ● حل برخی مسائل ساده خود با توجه به زندگی معصومان(ع) و آیات ساده قرآن ● استدلال ساده بر اعتقادات دینی ● یافتن توانایی‌ها و خواسته‌های ساده خود ● مرتب کردن، دسته‌بندی و مقایسه اشیا، افراد، کلمات و... با معیارهای مختلف ● تجزیه اشیا، رخدادها و... به اجزای مختلف ● کشف و تحلیل لوازم یک مطلب یا پیامدهای یک تصمیم، عمل یا رخداد ● تشخیص معلومات مورد نیاز برای انجام یک پژوهش یا اتخاذ یک تصمیم	**ارزش‌های اساسی:** ● خداخواهی ● هدایت‌جویی ● هویت‌یابی ● کنجکاوی و جست‌وجوگری ● فروتنی فکری و علمی **خرده‌ارزش‌ها:** ● امیدواری به خداوند و کمک‌های او ● تمسک به قرآن و سخن ساده معصومان علیهم‌السلام در حل مسائل خود ● یافتن هویت فردی خود ● علاقه‌مندی به کشف علل و آثار پدیده‌ها و رخدادهای محیط طبیعی پیرامون خود ● پرسشگری بدون خجالت و ترس ● آگاهی و التفات به محدودیت‌های شناختی و فکری خود	۱- جلوه‌های قدرت و علم خداوند در طبیعت و زندگی روزمره را نام می‌برد. ● جلوه‌های قدرت و علم خداوند در طبیعت و زندگی روزمره را توضیح می‌دهد. ● جلوه‌های قدرت و علم خداوند در طبیعت و زندگی روزمره را (در قالب: نقاشی، جمله، شعر) نشان می‌دهد. ۲- ویژگی‌ها و رفتارهای امامان معصوم را به عنوان قهرمان جوانمردی، کرامت و یاری‌رسانی بازگو می‌کند. ● ویژگی‌ها و رفتارهای امامان معصوم را به عنوان الگوی قهرمان جوانمردی، کرامت و یاری‌رسانی با علاقه تحسین می‌کند. ● ویژگی‌ها و رفتارهای امامان معصوم را به عنوان الگوی قهرمان جوانمردی، کرامت و یاری‌رسانی در رفتارهای روزمره تمرین می‌کند. ۳- چند نمونه از پاداش‌های خداوند را که برای کارهای خوب در آخرت قرار داده است، بازگو می‌کند. ● با توجه به پاداش دادن خداوند در آخرت، به انجام کارهای خوب علاقه نشان می‌دهد. ● با توجه به پاداش دادن خداوند در آخرت، برای انجام دادن کارهای خوب تلاش می‌کند. ۴- در ضمن آشنایی با زندگی پیامبران، بتواند رفتارهای آنان را بازگو نماید. ● در ضمن آشنایی با زندگی پیامبران، نسبت به رفتارهای آنان علاقه نشان می‌دهد. ● در ضمن آشنایی با زندگی پیامبران، تلاش می‌کند رفتارهای آنان را تکرار نماید.

ایده کلیدی دوم: خویشتن‌سازی و آداب زندگی

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها	انتظارات عملکردی
مفاهیم اساسی: ● خویشتن‌سازی ● آداب زندگی دینی **خرده‌مفاهیم:** ● فضائل و رذائل اخلاقی چون صبر، شجاعت، مدیریت خشم، امید، توکل و اعتماد به خدا ● آداب زندگی چون گفت‌وگو، احترام به والدین، معلم و بزرگترها، دوستی، پاکیزگی و خواب	**مهارت‌های اساسی:** ● تمرین ساده ● الگوگیری **خرده‌مهارت‌ها:** ● تمرین ساده روی‌آوری به انجام فضائل و پرهیز از رذائل اخلاقی ● الگوگیری ساده از فضائل اخلاقی اولیای الهی و اسوه‌های دین ● تمرین ساده روی‌آوری به آداب دینی	**ارزش‌های اساسی:** ● آراستن نفس ● صیانت از نفس ● التزام و ادب‌ورزی **خرده‌ارزش‌ها:** ● روی‌آوری به فضائل اخلاقی ● اهتمام به صیانت از نفس و پاکیزگی‌های آن در مواجهه با رذائل اخلاقی ● التزام به ادب‌ورزی در حیطه آدابی چون گفت‌وگو، احترام به والدین، معلم و بزرگترها، دوستی، پاکیزگی و خواب	۵- نمونه‌هایی از فضائل و رذائل متناسب آن (صبر، شجاعت، مدیریت خشم، امید، توکل و اعتماد به خدا) را بیان می‌کند. ● نسبت به نمونه‌هایی از فضائل و رذائل متناسب با آن (صبر، شجاعت، مدیریت خشم، امید، توکل و اعتماد به خدا) علاقه (یا بیزاری) نشان می‌دهد. ● نسبت به ابراز نمونه‌هایی از فضائل (صبر، شجاعت، مدیریت خشم، امید، توکل و اعتماد به خدا) تلاش می‌کند. ۶- نسبت به آداب (گفت‌وگو، احترام به والدین، معلم و بزرگترها، دوستی، پاکیزگی و خواب) علاقه نشان می‌دهد. ● نسبت به انجام آداب (گفت‌وگو، احترام به والدین، معلم و بزرگترها، دوستی، پاکیزگی و خواب) تلاش می‌کند. ● انجام آداب (گفت‌وگو، احترام به والدین، معلم و بزرگترها، دوستی، پاکیزگی و خواب) را به دیگران توصیه می‌کند.

تربیت دینی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: احکام			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● احکام شرعی **خرده‌مفاهیم:** ● احکام ابتدایی طهارت، نماز، وضو، اذان و اوقات نماز، حجاب، محرم و نامحرم، جشن تکلیف، احکام تقلید	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و حل مسئله ● تمرین **خرده‌مهارت‌ها:** ● جست‌وجوگری و حل مسئله ساده بر پایه مراجعه به منابع شرعی	**ارزش‌های اساسی:** ● التزام به احکام شرعی **خرده‌ارزش‌ها:** ● التزام به آشنا شدن برای عمل کردن به احکام شرعی چون طهارت، نماز، وضو، اذان و اوقات نماز، حجاب، محرم و نامحرم، جشن تکلیف، احکام تقلید	۷- احکام ابتدایی طهارت، نماز، وضو، اذان و اوقات نماز، حجاب، محرم و نامحرم، جشن تکلیف، احکام تقلید را بازگو می‌کند. ● نسبت به انجام احکام ابتدایی طهارت، نماز، وضو، اذان و اوقات نماز، حجاب، محرم و نامحرم، جشن تکلیف، احکام تقلید علاقه نشان می‌دهد. ● نسبت به انجام احکام ابتدایی طهارت، نماز، وضو، اذان و اوقات نماز، حجاب، محرم و نامحرم، جشن تکلیف، احکام تقلید تلاش می‌کند.
ایده کلیدی چهارم: مسئولیت دینی - اجتماعی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● آرمان‌های انقلاب اسلامی ● مراسم دینی **خرده‌مفاهیم:** ● مراسم دینی مانند عید فطر، نیمه شعبان، روز عاشورا، جشن تکلیف ● آرمان‌های انقلاب اسلامی ● مناسبت‌های انقلاب اسلامی مانند جشن پیروزی انقلاب، دفاع مقدس، سالگرد شهادت رهبر انقلاب	**مهارت‌های اساسی:** ● تحلیل اجتماعی ● تعاون و کار گروهی **خرده‌مهارت‌ها:** ● مراتب ساده تحلیل آرمان‌های انقلاب اسلامی ● مراتب ساده مدیریت گروه در راستای مشارکت و برپایی مراسم دینی	**ارزش‌های اساسی:** ● فعالیت دینی **خرده‌ارزش‌ها:** ● اهتمام به آرمان‌های انقلاب اسلامی، علاقه‌مند بودن به پاسداری از آنها	۸- نسبت به مراسم دینی (عید فطر، نیمه شعبان، روز عاشورا، جشن تکلیف) علاقه نشان می‌دهد. ● در مراسم دینی (عید فطر، نیمه شعبان، روز عاشورا، جشن تکلیف) شرکت می‌کند. ● در مراسم دینی (عید فطر، نیمه شعبان، روز عاشورا، جشن تکلیف) ایفای نقش می‌کند. ۹- نسبت به مراسم ملی (جشن پیروزی انقلاب، دفاع مقدس، سالگرد شهادت رهبر انقلاب) علاقه نشان می‌دهد. ● در مراسم ملی (جشن پیروزی انقلاب، دفاع مقدس، سالگرد شهادت رهبر انقلاب) شرکت می‌کند. ● در مراسم ملی (جشن پیروزی انقلاب، دفاع مقدس، سالگرد شهادت رهبر انقلاب) ایفای نقش می‌کند.

راهنمای تفصیلی
درس ما و جهان پیرامون ما

(دوره اول ابتدایی)



۱-۳ ما و جهان پیرامون ما

مأموریت

دانش‌آموزان سرشار از حس کنجکاوی و در پی کشف خود و جهان پیرامون هستند. آنها می‌خواهند از طریق تجربه‌های دست اول از چیستی پدیده‌ها و وقایع قابل تجربه و مشاهده‌ای که بر زندگی آنها تأثیر می‌گذارند، آگاه شوند.
انسان‌ها همواره با یکدیگر، جانداران، اجسام، مواد، پدیده‌ها و فناوری‌های گوناگون مواجه‌اند؛ بر این اساس آموزش مفاهیم و مهارت‌های مورد نیاز برای داشتن مواجهه‌ای خردمندانه، سازنده و مسئولانه در زندگی فردی و اجتماعی ضروری است. دانش‌آموزان در این مسیر می‌آموزند که چگونه زندگی سالم‌تر، شاداب‌تر و پربارتری داشته باشند و روابط مؤثر و سالمی با دنیای پیرامون خود برقرار کنند.
جهان پیرامون از ماهیتی چند وجهی و درهم تنیده برخوردار است. بر این اساس یادگیری مهارت‌ها، مفاهیم و تقویت نگرش‌های سازنده نسبت به جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، در صورتی معنی‌دار است که تجارب یادگیری بر پایه ایده‌هایی طراحی و تدوین شوند که فارغ از مصداق‌های گوناگون و متکثر، قابل کشف، توصیف و درک هستند. در همین راستا، درس جهان پیرامون به منظور یکپارچه سازی تجارب یادگیری و سازگاری این تجارب با تجربیات پیشین دانش‌آموزان در زندگی، طراحی و تدوین شده است. این درس کمک می‌کند تا دانش‌آموزان ارتباط معنی‌داری بین آن چه در مدرسه می‌آموزند و دنیای فراتر از مدرسه برقرار کنند.

به منظور تحقق شایستگی‌های پایه و تقویت مهارت کشف و جست‌وجوگری، فرصت‌های یادگیری در درس جهان پیرامون بر اساس تأکیدات زیر طراحی می‌شوند:

- دانش‌آموزان در این درس از طریق انجام فعالیت‌های شاد و جذاب، به مطالعه و شناخت خود و جهان پیرامون می‌پردازند. آنها در فرصت‌هایی که به منظور یادگیری/ تولید دانش و ایده‌ها طراحی شده‌اند، شواهد و داده‌ها را تجزیه و تحلیل، تفسیر و ارزیابی می‌کنند؛ هم‌چنین با استفاده از نتایجی که در جست‌وجو برای یافتن راه حلی نوآورانه یا ارائه ایده‌هایی برای حل مسائل در زمینه‌های اجتماعی، محیط زیستی و سلامت به دست آورده‌اند، مهارت تفکر خلاق و نقادانه خود را توسعه می‌بخشند. این فرصت‌ها با تشویق به انعطاف‌پذیری و باز بودن نسبت به نظرات دیگر، به گسترش خلاقیت و نوآوری دانش‌آموزان کمک می‌کنند.
- این درس موقعیت‌هایی برای بازگوکردن یافته‌ها، تحلیل نتایج، نوشتن متن و گزارش، رسم نمودار، صورت‌بندی فرضیه‌ها، ارائه استدلال مبتنی بر شواهد فراهم می‌آورد تا سواد نوشتن و خواندن دانش‌آموزان تقویت شود. هم‌چنین با گسترش دامنه واژگان عمومی و تخصصی، امکان افزایش درک انواع متن‌ها، توانمندی تدوین گزارش، شرکت در گفت‌وگوها و بحث‌ها، ارائه نظرات و نقد نظرات و ایده‌های گوناگون، سبب تقویت مهارت برقراری ارتباط دانش‌آموزان می شود.
- مشارکت در انجام فعالیت‌های گروهی، رعایت انصاف و صداقت در ارائه داده‌ها و نتایج، آگاهی از تاثیر دستاوردهای علوم تجربی بر زندگی انسان‌ها و مواجهه با آنها از تاکیدات این درس به منظور زمینه‌سازی برای تقویت ارزش‌ها و نگرش‌های اخلاقی و مسئولانه در دانش‌آموزان است و می‌تواند زمینه علم دوستی و قدردانی از زحمات دانشمندان را فراهم کند.
- زمینه‌سازی برای تربیت افرادی که با تصمیم‌ها و انتخاب‌های مبتنی بر عقل و آگاهی، مواجهه مسئولانه و سازنده‌ای با مسائل و مشکلات داشته باشند و با کسب سواد علمی، اجتماعی و سلامت، زیست فردی و اجتماعی خود را بهبود ببخشند، بدون اینکه حقوق دیگر انسان‌ها و مخلوقات را نادیده بگیرند و یا به طبیعت آسیب بزنند.
- فرصت‌های طراحی شده در این درس به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا از فناوری‌های متفاوت برای اجرای ایده‌ها و طرح‌ها، ساختن ابزار و محصولات بهره‌مند شوند.
- درس جهان پیرامون با طراحی فرصت‌های یادگیری تلفیق شده، کمک می‌کند تا دانش‌آموزان توانایی‌های تحقیق، حل مسئله،

تصمیم‌گیری و همکاری با دیگران را تمرین کنند و با احساس لذت و حیرت از فهم شگفتی‌های جهان اطراف خود و نیز تقویت و گسترش مهارت‌های مورد نیاز برای زندگی عزتمند در قرن حاضر به یادگیرندگان مادام العمر تبدیل شوند.
با توجه به مأموریت درس جهان پیرامون، ابعاد و موضوعات این درس را می‌توان با شکل ۱ به تصویر کشید.



شکل ۱- ابعاد و موضوعات درس ما وجهان پیرامون ما

رویکرد جهان پیرامون در دوره اول ابتدایی

بر اساس رویکرد فطرت‌گرایی توحیدی، حقیقت‌جویی از گرایش‌های مهم فطری انسان بوده و به این علت میل به کشف رمز و رازهای عالم هستی از ویژگی‌های بارز آدمی است. از این‌رو در دوره اول ابتدایی رویکرد آموزشی درس جهان پیرامون به طور کلی از نوع اکتشافی است که با عنوان کاوشگری معرفی می‌شود.
کاوشگری با درگیر کردن فعال دانش‌آموزان کمک می‌کند تا تفکر خلاق، توانایی برقراری ارتباط، همکاری و پردازش اطلاعات در آنها تقویت شود. در آموزش به روش کاوشگری، کودکان با تجربه کردن و تأمل بر تجربه‌هایشان، به درکی از جهان دست می‌یابند. در آموزش مبتنی بر کاوشگری معلم به جای این‌که تأمین‌کننده اطلاعات باشد، تسهیل‌گر یادگیری است. او ضمن تسلط بر محتوا، می‌تواند برای پویایی دانش‌آموزان در فرایند یادگیری فعالیت‌هایی متناسب با نیاز آنها برنامه‌ریزی کند. این فعالیت‌ها ممکن است با یک پرسش باز پاسخ یا موقعیتی آغاز شوند که زمینه را برای انگیزش دانش‌آموزان در طرح پرسش فراهم کنند.

دانش‌آموزان در آموزش مبتنی بر کاوشگری برای یافتن پاسخ پرسش‌ها، فرضیه می‌سازند و با انجام مشاهدات و کاوش‌ها درستی آنها را بررسی می‌کنند. آنها با تامل بر مسیر کاوش، تفسیر نتایج و پردازش اطلاعات درک خود از جهان پیرامون را گسترش می‌دهند.
معلم در مسیر کاوشگری با توجه به شناختی که از دانش قبلی دانش‌آموزان دارد، در هدایت فرایند یادگیری به آنها کمک و شرایطی فراهم می‌کند که دانش‌آموزان مسؤولیت یادگیری خود را بپذیرند و به طور مداوم موقعیت خود در مسیر یادگیری را پایش کنند.
بر اساس این رویکرد، دانش آموزان در مسیر یادگیری با بهره‌گیری از مهارت‌های فرایندی، فعالانه در فرایند یادگیری شرکت می‌کنند.
اساس طراحی فرصت‌های یادگیری در این رویکرد، تجربه‌های زیسته دانش‌آموزان و تجربه‌های دست اولی است که پیوندی عمیق با زندگی روزمره دارند و در راستای تقویتِ شوق یادگیری از تنوع، جذابیت، انگیزانندگی و پویایی برخوردارند. تمرکز بر حل مسئله و تقویت مهارت‌های پایه یادگیری از تاکیدات این رویکرد است.

ویژگی‌هایی که دانش‌آموزان در آموزش مبتنی بر کاوشگری به دست می‌آورند و یا تقویت می‌کنند را می‌توان با شکل ۲ به نمایش گذاشت.



شکل ۲- ویژگی‌های دانش‌آموزان در آموزش مبتنی بر کاوشگری

کاوشگری مانند هر رویکرد آموزشی دیگری، چرخه‌ای منظم و ساختارمند برای طراحی آموزشی دارد که ممکن است بنا به تجربیات و سلیقه طراح و به اقتضای موضوع مورد کاوش و سن یادگیرندگان، تفاوت‌هایی در آن وجود داشته باشد. اما با وجود این تفاوت‌ها، تقویت روحیه پرسشگری و جست‌وجوگری برای یافتن پاسخ و سازمان‌دهی دانش ساخته شده، ویژگی مشترک همه آنها است.
مراحل آموزش و یادگیری و نقش معلم و دانش‌آموز در این رویکرد در درس جهان پیرامون، مطابق با جدول زیر پیش‌بینی شده است:

مرحله	توصیف	اقدامات	نقش معلم	نقش دانش‌آموز
آغازگری و برنامه‌ریزی	• جلب توجه • ایجاد انگیزه • تشویق به یادگیری • آشکارسازی پیش‌دانسته‌ها و تجارب • پیشنهاد و برنامه‌ریزی کاوش	• طرح پرسش و مسئله • چالش و مسابقه • مشاهده نمونه‌های واقعی • داستان، نمایش و فیلم • نشان دادن کارکرد یک وسیله • انجام آزمایش	• آغاز از تجارب زیسته و پیش‌دانسته‌های دانش‌آموزان • طراحی و انتخاب فعالیت‌های برانگیزاننده • پیش‌بینی و اقدام برای تهیه ابزار و وسایل مورد نیاز • تشویق به جست‌وجوگری • هدایت دانش‌آموزان در طرح پرسش • پیش‌بینی پاسخ‌ها و روش‌ها • هدایت گفت‌وگوها • کمک به جمع‌بندی و انتخاب/تعیین کاوش‌ها • شفاف‌سازی اهداف و انتظارات عملکردی برای دانش‌آموزان • کمک به حل تعارض‌ها	• نشان دادن توجه و انگیزه • طرح پرسش • پیش‌بینی و ارزیابی پاسخ‌های پیشنهاد شده • ایده‌پردازی • پیشنهاد روش‌ها/ کاوش‌های ساده برای یافتن پاسخ‌ها • پیش‌بینی ابزار و وسایل مورد نیاز • ارزیابی گام‌ها و مراحل پیش‌بینی شده در کاوش‌ها • توجه به نتایج محیط‌زیستی پیشنهادها
اجرا و ثبت	• جست‌وجوگری • تجربه‌ورزی • جمع‌آوری شواهد • مستندسازی	• مشاهده • جمع‌آوری داده‌ها و شواهد • ثبت داده • استفاده از سازمان‌دهنده‌های تصویری • استفاده از منابع • انجام آزمایش	• طراحی یا متناسب‌سازی کاوش‌ها • کمک به تعیین نقش‌ها • آماده‌سازی شرایط اجرا • کمک در استفاده از دستورالعمل‌ها • توجه دادن به بایدها و نبایدها در ارتباط با ایمنی و سلامت • آموزش روش‌های ثبت داده‌ها • تشویق به استفاده از ابزار دیجیتال و بسترهای مجازی • نظارت بر اجرا • کمک به حل تعارض‌ها	• انجام آزمایش، مشاهده و کاوش • ساخت وسیله • به‌کارگیری حواس و ابزار متناسب • ثبت و دسته‌بندی داده‌ها • دقت در ثبت داده‌ها • رعایت ایمنی و سلامت • مسئولیت‌پذیری در اجرای نقش‌ها و مشارکت فعال در گروه • رعایت نظم، اخلاق و حقوق دیگران

مرحله	توصیف	اقدامات	نقش معلم	نقش دانش‌آموز
نتیجه‌گیری و تعمیم	• کشف روابط بین داده‌ها • تشخیص داده‌های مرتبط • بازاندیشی، ساخت مفهوم و معنا • انتقال به موقعیت جدید	• تجزیه و تحلیل داده‌ها سازمان‌دهی و پردازش • ارزیابی • ارائه • به‌کارگیری در زندگی	• طرح پرسش • ارزیابی اقدامات، نتایج، محصولات و دست‌سازه‌ها • بازنگری کاوش‌ها و اقدامات • تشخیص کج‌تابی‌ها • برنامه‌ریزی برای رفع کج‌تابی‌ها • ارائه بازخورد • جمع‌بندی • کمک به حل تعارض‌ها • طراحی و ایجاد فرصت برای ارائه • ایجاد فرصت برای تعمیم • اصلاح و هدایت‌گری • تشویق به استفاده از ابزار دیجیتال و بسترهای مجازی	• تامل بر مراحل و گام‌ها • سازمان‌دهی داده‌ها و یافته‌ها • تشخیص روندها و الگوهای ساده • استناد به شواهد در ارائه نتایج و یافته‌ها • ارزیابی عملکرد خود/گروه در انجام کاوش • تامل بر یافته‌ها به منظور پیشنهاد برای اصلاح کاوش • پیشنهاد کاوش‌های جانشین • اشتراک‌گذاری یافته‌ها و نتایج • استفاده از فناوری دیجیتال و بسترهای مجازی • تعمیم یافته‌ها به موقعیت‌های جدید • استفاده از زبان علمی و فارسی معیار

اهداف جهان پیرامون در دوره اول ابتدایی

۱- با کسب و تقویت مهارت‌های پایه یادگیری، روابط انسان‌ها و پدیده‌های طبیعی و فناورانه را در پیرامون خود با کنجکاوی و فعالانه مطالعه می‌کند و نتایج آن را با مسئولیت‌پذیری و احترام نسبت به خود، دیگران و طبیعت به‌کار می‌گیرد.

۲- با شناسایی ویژگی‌ها و نیازهای فردی و اجتماعی، رفتارهای سالم، آداب و مهارت‌های ارتباطی را متناسب با فرهنگ و سنت‌های ایرانی اسلامی در زندگی روزمره به‌کار می‌گیرد.

۳- با به کارگیری الگوی زندگی سالم، استفاده بهینه از منابع و رعایت ایمنی در کارها، هوشمندانه و آینده‌نگرانه از خود، دیگران و محیط زیست مراقبت می‌کند.

۴- با استفاده از مواد و ابزار در دسترس فرایند ساختن و بهینه‌سازی یک محصول را به صورت گروهی تجربه و گزارش می‌کند.

نمای کلی محتوای جهان پیرامون در دوره اول ابتدایی

ایدهٔ کلیدی	مفاهیم اساسی	مهارت‌های اساسی	ارزش‌های اساسی
ساختار و عملکرد	• ویژگی‌های ظاهری	• جست‌وجوگری و اکتشاف • تجربه‌ورزی و مستندسازی • شناسایی و سازمان‌دهی • نتیجه‌گیری و تعمیم • خودیادگیری	• حقیقت‌جویی • خودآگاهی
روابط و الگوها	• ارتباط/رابطه • الگو • تأثیرها • نیاز	• جست‌وجوگری و اکتشاف • نگرش نظام‌مند و کل‌نگر • تجربه‌ورزی و مستندسازی • شناسایی و سازمان‌دهی • نتیجه‌گیری و تعمیم	• حقیقت‌جویی • هویت خانوادگی
دگرگونی (تغییر)	• رشد • تغییر کمی و کیفی ویژگی‌ها • اندازه‌گیری	• جست‌وجوگری و اکتشاف • شناسایی و سازمان‌دهی • تجربه‌ورزی و مستندسازی • نتیجه‌گیری و تعمیم	• حقیقت‌جویی • خودآگاهی • خلاقیت و نوآوری

ایدهٔ کلیدی	مفاهیم اساسی	مهارت‌های اساسی	ارزش‌های اساسی
گوناگونی (تنوع)	• انواع • شباهت‌ها و تفاوت‌ها • دسته‌بندی	• جست‌وجوگری و اکتشاف • تجربه‌ورزی و مستندسازی • شناسایی و سازمان‌دهی • نتیجه‌گیری و تعمیم	• حقیقت‌جویی • تعهد و مسئولیت‌پذیری • خلاقیت و نوآوری
پایداری	• مصرف بهینه • محافظت • مراقبت • ایمنی • پیشگیری	• جست‌وجوگری و اکتشاف • تجربه‌ورزی و مستندسازی • برقراری ارتباط • شناسایی و سازمان‌دهی • نتیجه‌گیری و تعمیم	• حقیقت‌جویی • خودآگاهی • خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری • خلاقیت و نوآوری
فناوری	• تولید محصول • بهینه‌سازی • طراحی و نوآوری • ابزار	• جست‌وجوگری و اکتشاف • نگرش نظام‌مند و کل‌نگر • تجربه‌ورزی و مستندسازی • شناسایی و سازمان‌دهی • نتیجه‌گیری و تعمیم • برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری	• حقیقت‌جویی • خلاقیت و نوآوری

اهداف جهان پیرامون در پایه اول ابتدایی

۱- از حواس پنجگانه و ابزارهای ساده برای مشاهده برخی ویژگی‌های ظاهری و تغییرات در خود و محیط پیرامون استفاده می‌کند.
۲- پرسش‌هایی درباره خود و محیط پیرامون طرح می‌کند.
۳- بر اساس شواهد حاصل از کاوش‌های ساده و تجارب زیسته، به پرسش‌هایی ساده در ارتباط با خود و محیط پیرامون پاسخ می‌دهد.
۴- شباهت‌ها و تفاوت‌ها را در محیط پیرامون شناسایی می‌کند و بر این اساس دسته‌بندی‌هایی ارائه می‌دهد.
۵- با انجام تجربه‌های دست اول و بهره‌مندی از تجارب زیسته درک خود را از روابط انسان‌ها با یکدیگر و روابط و الگوهای ساده در محیط پیرامون گسترش می‌دهد.
۶- نتایج حاصل از شناخت خود و محیط پیرامون را به صورت کلامی و دیداری ثبت می‌کند و ارائه می‌دهد.
۷- رفتارهای سالم و یافته‌ها را در موقعیت‌های تعیین شده، برای مراقبت از خود، دیگران و محیط زیست به کار می‌گیرد.
۸- ایده‌هایی برای تولید محصول ارائه می‌دهد و به صورت گروهی و با رعایت ایمنی از مواد و ابزار در دسترس، محصولات ساده‌ای می‌سازد/تولید می‌کند.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی جهان پیرامون در پایه اول ابتدایی

جهان پیرامون پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی اول: ساختار و عملکرد			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● ویژگی‌های ظاهری **خرده‌مفاهیم:** ● محیط: انسان‌ها (اندام‌های حسی و حواس پنجگانه) ● وسایل و مواد (صافی، زبری، شکل، رنگ، اندازه، بو، مزه، متحرک، ساکن، صدا) ● گیاهان و جانوران (شکل، رنگ، حرکت، صدا)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● نتیجه‌گیری و تعمیم ● خودیادگیری **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● دسته‌بندی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری) ● به‌کارگیری راهبرد برای بهبود یادگیری	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خودآگاهی **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● درک قوت‌ها و ظرفیت‌ها	۱- با به‌کارگیری حواس پنجگانه و انجام تجارب دست اول، ویژگی‌های ظاهری در محیط پیرامون را مشاهده و توصیف می‌کند. ● با به‌کارگیری حواس پنجگانه و انجام تجارب دست اول، ویژگی‌های ظاهری در محیط پیرامون را مشاهده و توصیف می‌کند، و براساس ویژگی‌ها دسته بندی‌هایی انجام می‌دهد. ● با به‌کارگیری حواس پنجگانه و انجام تجارب دست اول، ویژگی‌های ظاهری در محیط پیرامون را مشاهده و توصیف و دسته‌بندی‌های انجام شده را ارزیابی می‌کند. ۲- نسبت به آنچه در محیط پیرامون وجود دارد،کنجکاوی نشان می‌دهد و پرسش‌های ساده‌ای در باره آنها طرح می‌کند که با استفاده از حواس پنج‌گانه قابل پاسخ‌اند. ● نسبت به آنچه در محیط پیرامون وجود دارد،کنجکاوی نشان می‌دهد و پرسش‌های ساده و قابل پاسخ با استفاده از حواس پنج‌گانه، متناسب با ویژگی‌های آنها طرح می‌کند. ● نسبت به آنچه در محیط پیرامون وجود دارد، کنجکاوی نشان می‌دهد و پرسش‌های ساده و قابل پاسخ با استفاده از حواس پنج‌گانه، متناسب با ویژگی‌های آنها طرح و پرسش‌های طرح شده را ارزیابی می‌کند.
ایده کلیدی دوم: روابط و الگوها			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● ارتباط/ رابطه ● الگو ● تأثیرها ● نیاز **خرده‌مفاهیم:** ● روابط متقابل در خانواده و مدرسه (همکاری، احترام به بزرگ‌تر، دوستی با همسالان) ● نیاز انسان به جانوران، گیاهان و محیط زیست (تأمین نیاز به آب، هوا، غذا و پوشاک) ● جانوران (نیاز به گیاهان و محیط زیست: آب، غذا، آشیانه / لانه) ● پدیده‌های تکرارشونده (روز و شب، آسمان، فصل‌ها و تأثیر آنها بر زندگی انسان‌ها)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● نگرش نظام‌مند و کل‌نگر ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● دسته‌بندی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● هویت خانوادگی **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● پذیرش نقش در خانواده	۳-نمونه‌هایی ازروابط انسان‌ها بایکدیگردرخانواده ومدرسه راتوصیف می‌کند. ● نمونه‌هایی از روابط انسان‌ها با یکدیگر در خانواده و مدرسه را توصیف و درباره آنها پرسش‌های ساده و متناسبی طرح می‌کند. ● نمونه‌هایی از روابط انسان‌ها با یک‌دیگر در خانواده و مدرسه را توصیف، درباره آنها پرسش‌های ساده و متناسبی طرح می‌کند و برای بهبود این روابط پیشنهاد می‌دهد. ۴- پرسش‌های ساده‌ای درباره نیاز انسان‌ها به گیاهان، جانوران و محیط طرح می‌کند و براساس مشاهدات و تجارب زیسته، شواهدی از این نیازها را نشان می‌دهد. ● پرسش‌های ساده‌ای درباره نیاز انسان‌ها به گیاهان، جانوران و محیط طرح می‌کند و با استناد به مشاهدات و تجارب زیسته و با تأمل بر یافته‌ها این نیازها را دسته‌بندی می‌کند. ● پرسش‌های ساده‌ای درباره نیاز انسان‌ها به گیاهان، جانوران و محیط طرح و براساس شواهد و تجارب زیسته، این نیازها را دسته‌بندی می‌کند و برای استفاده‌های بهینه از گیاهان و جانوران پیشنهاد می‌دهد. ۵- براساس تجارب زیسته، نمونه‌هایی از نیاز جانوران به گیاهان و محیط را نشان می‌دهد. ● براساس مشاهدات، نمونه‌هایی از نیاز جانوران به گیاهان و محیط را نشان می‌دهد. ● براساس مشاهدات، نمونه‌هایی از نیاز جانوران به گیاهان و محیط را نشان می‌دهد و نیازها را دسته‌بندی می‌کند. ۶- روز و شب، آسمان، فصل‌ها، و آب و هوا را با کنجکاوی مشاهده می‌کند و براساس تجارب زیسته، شواهدی از تأثیر آنها بر زندگی روزمره نشان می‌دهد. ● روز و شب، آسمان، فصل‌ها و آب‌وهوا را با کنجکاوی مشاهده می‌کند و براساس تجارب زیسته شواهدی از تأثیر آنها بر زندگی روزمره نشان می‌دهد و از نتایج آن در زندگی استفاده می‌کند. ● روز و شب، آسمان، فصل‌ها و آب‌وهوا را با کنجکاوی مشاهده می‌کند و براساس تجارب زیسته شواهدی از تأثیر آنها بر زندگی روزمره نشان می‌دهد، از نتایج آن در زندگی استفاده می‌کند و در موقعیت‌های جدید پیش‌بینی‌هایی انجام می‌دهد.

جهان پیرامون پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: دگرگونی (تغییر)			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● رشد ● تغییر کمی و کیفی ویژگی‌ها ● اندازه‌گیری **خرده‌مفاهیم:** ● انسان (رشد در بازه زمانی معین، تغییر توانایی‌ها و علایق) ● تغییرات در محیط: آب‌وهوا (ابری، بارانی، آفتابی، برفی، گرم، سرد)، گیاهان (رنگ برگ، اندازه، داشتن گل و میوه)؛ ● مواد و محیط‌های گرم و سرد، منابع گرما، حفظ گرما، ارتباط گرما و مواد (رنگ، جنس)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی ● دسته‌بندی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خودآگاهی ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● درک قوت‌ها و ظرفیت‌ها ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید	۷- با استناد به شواهد، تغییرات خود را از گذشته تا کنون و بدون ارزش‌گذاری، نشان می‌دهد. ● با استناد به شواهد، تغییرات خود را از گذشته تا کنون و بدون ارزش‌گذاری، نشان می‌دهد، تغییرات خود را در بازه زمانی مناسب پیش‌بینی می‌کند. ● با استناد به شواهد، تغییرات خود را از گذشته تا کنون و بدون ارزش‌گذاری، نشان می‌دهد، تغییرات خود را در بازه زمانی مناسب پیش‌بینی و بر اساس شواهد و مستندات، درستی پیش‌بینی‌ها را ارزیابی می‌کند. ۸- براساس تجارب زیسته و انجام کاوش‌های ساده، نمونه‌هایی از تغییرات در محیط پیرامون (گیاهان، آب‌وهوا) را ارائه می‌دهد. ● براساس تجارب زیسته و انجام کاوش‌های ساده، شواهدی از تغییرات در محیط پیرامون (گیاهان، آب‌وهوا) را به صورت دسته‌بندی شده ارائه می‌دهد. ● براساس تجارب زیسته و انجام کاوش‌های ساده، شواهدی از تغییرات در محیط پیرامون (گیاهان، آب‌وهوا) را به صورت دسته‌بندی شده ارائه می‌دهد و نتایج ارائه شده را ارزیابی می‌کند. ۹- براساس تجارب زیسته و شناسایی محیط‌ها و اجسام سرد و گرم، نمونه‌هایی از کاربرد آنها را در زندگی روزمره توصیف می‌کند و برای حفظ سردی یا گرمی محیط‌ها و مواد، راه‌کارهایی به کار می‌گیرد. ● براساس تجارب زیسته و شناسایی محیط‌ها و اجسام سرد و گرم نمونه‌هایی از کاربرد آنها را در زندگی روزمره توصیف می‌کند و راه‌کارهایی که خود و دیگران برای حفظ سردی یا گرمی محیط‌ها و مواد در زندگی روزمره به‌کار می‌گیرند را مقایسه می‌کند. ● براساس تجارب زیسته و شناسایی محیط‌ها و اجسام سرد و گرم نمونه‌هایی از کاربرد آنها را در زندگی روزمره توصیف می‌کند و راه‌کارهایی که خود و دیگران برای حفظ سردی یا گرمی محیط‌ها و مواد در زندگی روزمره به کار می‌گیرند را ارزیابی می‌کند و برای بهبود آنها پیشنهاد می‌دهد.
ایده کلیدی چهارم: گوناگونی (تنوع)			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● انواع ● شباهت‌ها و تفاوت‌ها ● دسته‌بندی **خرده‌مفاهیم:** ● محله: مکان و امکانات ● انواع آب در محیط (آب‌های سطحی) ● گیاه (رنگ و شکل برگ، ساقه، گل، میوه و دانه) ● جانور (حرکت، اندام حرکتی و پوشش) ● وسایل، ابزار و جنس آنها (چوبی، شیشه‌ای، پلاستیکی، فلزی)، کاربرد وسایل و ابزار	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● دسته‌بندی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید ● حساسیت نسبت به مسائل پیرامون	۱۰- با کنجکاوی و استناد به تجارب زیسته، ویژگی‌ها و کاربرد وسایل و مواد مورد استفاده در زندگی روزمره را شناسایی می‌کند. ● با استناد به شواهد و تأمل بر شباهت‌ها و تفاوت‌ها، معیارهایی برای دسته‌بندی وسایل و مواد مورد استفاده در زندگی روزمره را انتخاب و بر آن اساس آنها را دسته‌بندی می‌کند. ● با استناد به شواهد و تامل بر شباهت‌ها و تفاوت‌ها، معیارهایی برای دسته‌بندی وسایل و مواد مورد استفاده در زندگی روزمره انتخاب و بر آن اساس دسته‌بندی می‌کند، و دسته‌بندی‌ها را ارزیابی می‌کند. ۱۱- با استناد به تجارب زیسته و مشاهده، نمونه‌هایی از گوناگونی مکان‌ها و امکانات در محله و نقش آنها در زندگی خود و دیگران را شناسایی می‌کند. ● با استناد به شباهت‌ها و تفاوت‌ها، گوناگونی مکان‌ها و امکانات در محله و نقش آنها در زندگی را شناسایی و مقایسه می‌کند. ● با استناد به شباهت‌ها و تفاوت‌ها، گوناگونی مکان‌ها و امکانات در محله و نقش آنها در زندگی را شناسایی و مقایسه می‌کند و برای بهبود آنها پیشنهاد می‌دهد. ۱۲- با استناد به تجارب زیسته و انجام مشاهده، گوناگونی گیاهان و جانوران را در محیط پیرامون شناسایی می‌کند. ● با استناد به تجارب زیسته و مشاهده محیط‌های پیرامون، گوناگونی گیاهان و جانوران را شناسایی می‌کند و بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌ها دسته بندی‌هایی انجام می‌دهد. ● با استناد به تجارب زیسته و مشاهده محیط‌های پیرامون، گوناگونی گیاهان و جانوران را شناسایی می‌کند، بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌ها دسته بندی و آنها را ارزیابی می‌کند. ۱۳- با انجام تجارب مستقیم، ویژگی‌های مواد (مانند شناوری، خاصیت مغناطیسی، انعطاف‌پذیری، استحکام) را بررسی و نتیجه‌گیری می‌کند. ● با انجام تجارب مستقیم، گوناگونی ویژگی‌های مواد (مانند شناوری، خاصیت مغناطیسی، انعطاف‌پذیری، استحکام) را بررسی می‌کند و بر اساس تجارب زیسته، نمونه‌هایی از کاربرد آنها را در زندگی روزمره نشان می‌دهد. ● با انجام تجارب مستقیم، ویژگی‌های مواد (مانند شناوری، خاصیت مغناطیسی، انعطاف پذیری، استحکام) را بررسی می‌کند و برای استفاده از آنها در زندگی روزمره پیشنهاد می‌دهد.

جهان پیرامون پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی پنجم: پایداری			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● مصرف بهینه ● محافظت ● مراقبت ● ایمنی ● پیشگیری **خرده‌مفاهیم:** ● انسان (الگوهای رفتار سالم، مانند نظافت، آراستگی، خواب، آداب تغذیه و بهداشت، ابراز هیجان‌ها و احساسات) ● مراقبت و ایمنی (مسیرهای رفت‌وآمد، مدرسه، خانه، مکان‌های تفریحی)؛ ● محافظت (زیستگاه مصنوعی و طبیعی، آلودگی آب، آلودگی هوا، کاهش پسماند)؛ ● مصرف بهینه (آب، مواد غذایی، انرژی، وسایل و مواد مصرفی)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● برقراری ارتباط ● شناسایی و سازمان‌دهی ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خودآگاهی ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● درک قوت‌ها و ظرفیت‌ها ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌ها ● تأمین متعادل نیازهای زیستی - بدنی ● پرهیز از رفتارها و عادت‌های آسیب‌زا ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید ● تکریم طبیعت/ محیط زیست و بهره برداری مسئولانه ● دعوت به انجام خوبی‌ها	۱۴- با استناد به شواهد و تجارب زیسته، نمونه‌هایی از خطرهای احتمالی در محیط‌های متفاوت (مسیرهای رفت‌وآمد، مدرسه، خانه، مکان‌های تفریحی) را نشان می‌دهد و روش‌هایی برای محافظت در برابر خطرها به کار می‌گیرد. ● با استناد به شواهد و تجارب زیسته، نمونه‌هایی از خطرهای احتمالی را در مکان‌های متفاوت نشان می‌دهد و با به‌کارگیری اصول ایمنی و رفتارهای سالم از خود و دیگران مراقبت، و عواقب عدم رعایت ایمنی را پیش بینی می‌کند. ● با استناد به شواهد و تجارب زیسته، نمونه‌هایی از خطرهای احتمالی را در مکان‌های متفاوت نشان می‌دهد و با به‌کارگیری اصول ایمنی و رفتارهای سالم از خود و دیگران مراقبت، عواقب عدم رعایت ایمنی را پیش بینی، و اقدامات انجام شده را ارزیابی می‌کند. ۱۵- با مشاهده و تمرین رفتارهای سالم در ارتباط با ابراز هیجان‌ها و احساسات، نظافت و آراستگی، خواب، آداب تغذیه و بهداشت، آنها را در زندگی روزمره خود به کار می‌گیرد. ● با مشاهده و تمرین رفتارهای سالم، در ارتباط با ابراز هیجان‌ها و احساسات، نظافت و آراستگی، خواب، آداب تغذیه و بهداشت، آنها را در زندگی روزمره خود به کار می‌گیرد و عواقب عدم رعایت آنها را پیش‌بینی می‌کند. ● با مشاهده و تمرین رفتارهای سالم، در ارتباط با ابراز هیجان‌ها و احساسات، نظافت و آراستگی، خواب، آداب تغذیه و بهداشت، آنها را در زندگی روزمره خود به کار می‌گیرد و برای ترویج رفتارهای سالم پیشنهاد می‌دهد. ۱۶- با استناد به شواهد و تجارب زیسته، نمونه‌هایی از آلودگی آب، هوا و محیط را در مکان‌های متفاوت نشان می‌دهد و روش‌هایی برای پیشگیری از این آلودگی‌ها / مراقبت از محیط به کار می‌گیرد. ● با استناد به شواهد و تجارب زیسته، نمونه‌هایی از آلودگی آب، هوا و محیط را در مکان‌های متفاوت نشان می‌دهد، روش‌هایی برای پیشگیری از این آلودگی‌ها/ مراقبت از محیط به کار می‌گیرد و عواقب آنها را پیش‌بینی می‌کند. ● با استناد به شواهد و تجارب زیسته، نمونه‌هایی از آلودگی آب، هوا و محیط را در مکان‌های متفاوت نشان می‌دهد، روش‌هایی برای پیشگیری از این آلودگی‌ها/ مراقبت از محیط به کار می‌گیرد، و عواقب آلودگی و مواظبت نکردن از محیط را پیش‌بینی و روش‌های به کارگرفته را ارزیابی می‌کند. ۱۷- شواهدی از استفاده/ مصرف درست آب، مواد غذایی، انرژی، وسایل و مواد مصرفی در زندگی روزمره را نشان می‌دهد. در زندگی روزمره از آب، مواد غذایی، انرژی، وسایل و مواد مصرفی به درستی استفاده می‌کند و برای استفاده بهینه از آنها به هم‌کلاسی‌ها پیشنهاد می‌دهد. در زندگی روزمره از آب، مواد غذایی، انرژی، وسایل و مواد مصرفی به درستی استفاده می‌کند، برای استفاده بهینه از آنها به هم کلاسی‌ها پیشنهاد می‌دهد و مواردی از عواقب عدم مصرف درست آنها را پیش‌بینی می‌کند.

جهان پیرامون پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی ششم: فناوری			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● تولید محصول ● بهینه‌سازی ● طراحی و نوآوری ● ابزار **خرده‌مفاهیم:** ● کاربرد ویژگی‌های مواد ● تولید محصول و بهینه‌سازی (طراحی و ساخت وسایل ساده، کار با ابزار ساده و ایمن) ● طراحی و نوآوری (ایده‌پردازی، الهام از طبیعت)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● نگرش نظام‌مند و کل‌نگر ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● نتیجه‌گیری و تعمیم ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● توجه مستمر و همه‌جانبه ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری) ● طراحی برنامه، اجرا	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید	۱۸- در تجارب مستقیم و کاوش‌های ساده، ویژگی‌های مواد در اختیار را بررسی و از نتایج آن در ساخت وسایل ساده استفاده می‌کند. ● در تجارب مستقیم و کاوش‌های ساده، ویژگی‌های مواد در اختیار را بررسی می‌کند و از نتایج آن در ساخت وسایل ساده و زندگی روزمره خود استفاده می‌کند. ● در تجارب مستقیم و کاوش‌های ساده، ویژگی‌های مواد در محیط پیرامون را بررسی می‌کند و از نتایج آن در ساخت وسایل ساده و زندگی روزمره استفاده می‌کند. ۱۹- با استناد به مشاهدات و یافته‌ها، ایده‌هایی برای ساختن محصولی ساده ارائه می‌دهد و با استفاده از مواد و ابزار در دسترس آن را می‌سازد. ● با استناد به مشاهدات و یافته‌ها، ایده‌هایی برای ساختن محصولی ساده ارائه می‌دهد و با استفاده از مواد و ابزار در دسترس آن را می‌سازد؛ و محصولات ساخته شده را ارزیابی می‌کند. ● با استناد به مشاهدات و یافته‌ها، ایده‌هایی برای ساختن محصولی ساده ارائه می دهد و با استفاده از مواد و ابزار در دسترس آن را می سازد؛ و برای بهینه سازی آنها پیشنهاد می‌دهد. ۲۰- مواد و ابزار مناسب و ایمن به منظور انجام کاوش‌های ساده را شناسایی و از آنها به درستی استفاده می‌کند. ● مواد و ابزار مناسب و ایمن به منظور انجام کاوش‌های ساده را شناسایی و از آنها به درستی استفاده، و عواقب استفاده از ابزار نامناسب را پیش‌بینی می‌کند. ● مواد و ابزار مناسب و ایمن به منظور انجام کاوش‌های ساده را شناسایی و از آنها به درستی استفاده، و عواقب استفاده از ابزار نامناسب را پیش بینی می‌کند و جانشین‌های مناسبی برای آنها پیشنهاد می‌دهد.

اهداف جهان پیرامون در پایه دوم ابتدایی

۱- درباره محیط پیرامون، پرسش‌های ساده‌ای طرح می‌کند و برای یافتن پاسخ آنها مشاهدات و کاوش‌های ساده‌ای پیشنهاد و با استفاده از حواس پنجگانه و ابزارهای ساده، آنها را انجام می‌دهد.

۲- گام‌ها و مراحل را در انجام کاوش‌ها به درستی انجام می‌دهد و داده‌های به دست آمده را به صورت‌های نوشتاری و دیداری ثبت می‌کند.

۳- شباهت‌ها و تفاوت‌ها را در محیط پیرامون شناسایی می‌کند و بر این اساس دسته‌بندی‌هایی ارائه می‌دهد.

۴- براساس شواهد و استفاده از اطلاعات، گوناگونی، تغییرات، روابط و الگوهای ساده را در محیط پیرامون شناسایی می‌کند و از نتایج آنها در بهبود زندگی روزانه بهره می‌برد.

۵- برای مراقبت از خود، دیگران و محیط، رفتارهای سالم و ایمن را در موقعیت‌های متفاوت، مسئولانه به‌کار می‌گیرد.

۶- نقش‌ها و مسئولیت‌ها را در زندگی فردی و اجتماعی شناسایی و در موقعیت‌های متفاوت ایفا می‌کند.

۷- ایده‌هایی برای تولید محصول ارائه می‌دهد و به صورت گروهی و با رعایت ایمنی از مواد و ابزار در دسترس، محصولات ساده‌ای می‌سازد/تولید می‌کند.

۸- ایده ها و یافته‌های حاصل از شناخت خود و محیط پیرامون را به صورت‌های کلامی، نوشتاری و دیداری، با استفاده از واژگان علمی و مرتبط گزارش می‌دهد.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی جهان پیرامون در پایه دوم ابتدایی

جهان پیرامون پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: ساختار و عملکرد			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● ویژگی‌های ظاهری **خرده‌مفاهیم:** ● ویژگی ماده (حالت جامد و مایع) ● صدا (تولید صدا، نازک و کلفت، بلند و آهسته، کاربرد صدا)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● شناسایی و سازمان‌دهی ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● برقراری ارتباط ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید	۱- با به‌کارگیری حواس، ابزار مناسب و انجام کاوش‌های ساده، ویژگی‌های انواع صدا را شناسایی و نتیجه‌گیری می‌کند. ● با به‌کارگیری حواس، ابزار مناسب و انجام کاوش‌های ساده، ویژگی‌های انواع صدا را شناسایی می‌کند، و براساس نتایج کاوش‌ها، برای استفاده از صدا در زندگی روزانه پیشنهاد می‌دهد. ● با به‌کارگیری حواس، ابزار مناسب و انجام کاوش‌های ساده، ویژگی‌های انواع صدا را شناسایی می‌کند، و از نتایج آن در ساختن وسایلی برای نشان دادن صداهای متفاوت و به‌کارگیری آنها در زندگی روزانه استفاده می‌کند. ۲- با به‌کارگیری حواس، ابزار مناسب و کاوش‌های ساده ویژگی‌های انواع حالت‌های ماده را شناسایی و می‌کند. ● با به‌کارگیری حواس، ابزار مناسب و کاوش‌های ساده ویژگی‌های انواع حالت‌های ماده را شناسایی و نتیجه‌گیری می‌کند. ● با به‌کارگیری حواس، ابزار مناسب و کاوش‌های ساده، ویژگی‌های انواع حالت‌های ماده را شناسایی و نتایج را ارزیابی می‌کند.
ایده کلیدی دوم: روابط و الگوها			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● ارتباط/ رابطه ● الگو ● تأثیرها ● نیاز **خرده‌مفاهیم:** ● انسان (نقش‌ها و مسئولیت‌ها در خانه و مدرسه) ● رفتارهای اجتماعی (آداب در خانه و مدرسه)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● نگرش نظام‌مند و کل‌نگر ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● برقراری ارتباط ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● توجه مستمر و همه‌جانبه ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● هویت قومی - ملی ● هویت خانوادگی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید	۳- با پرسشگری آداب، نقش‌ها و مسئولیت‌های افراد را در خانه و مدرسه شناسایی می‌کند. ● آداب، نقش‌ها و مسئولیت‌های افراد را در خانه و مدرسه شناسایی می‌کند و شواهدی از ایفای مسئولانه نقش خود را نشان می‌دهد. ● آداب، نقش‌ها و مسئولیت‌های افراد را در خانه و مدرسه شناسایی و ضمن نشان دادن شواهدی از ایفای مسئولانه نقش خود، برای ارتقای نقش خود پیشنهاد می‌دهد. ۴- با استناد به تجارب زیسته و نتایج حاصل از آزمایش‌های ساده، نیازهای گیاهان را شناسایی و نتیجه‌گیری می‌کند. ● با استناد به تجارب زیسته و نتایج حاصل از مشاهدات، کاوش‌های ساده‌ای برای بررسی نیازهای گیاهان پیشنهاد و انجام می‌دهد. ● با استناد به تجارب زیسته و نتایج حاصل از مشاهدات، کاوش‌های ساده‌ای برای بررسی نیازهای گیاهان پیشنهاد و انجام می‌دهد و کاوش‌ها را ارزیابی می‌کند. ۵- با کنجکاوی و انجام کاوش‌های ساده گوناگونی جانوران را بر اساس نوع غذایی که می‌خورند، بررسی و تناسب جانوران با زیستگاه را شناسایی می‌کند. ● با کنجکاوی و انجام کاوش‌های ساده گوناگونی جانوران را بر اساس نوع غذایی که می‌خورند، بررسی و با استناد به شواهدی از ویژگی‌های آنها، تناسب جانوران را با زیستگاه شناسایی می‌کند. ● با کنجکاوی و انجام کاوش‌های ساده، گوناگونی جانوران را بر اساس نوع غذایی که می‌خورند، بررسی و با استناد به شواهدی از ویژگی‌های آنها، زیستگاه مناسب جانوران را پیش‌بینی می‌کند. ۶- براساس نتایج حاصل از مشاهدات، چگونگی تشکیل سایه، روز و شب و سال را شناسایی و نتیجه‌گیری می‌کند. ● براساس نتایج حاصل از مشاهدات، چگونگی تشکیل سایه، روز و شب و سال را شناسایی می‌کند، یافته‌ها را با استناد به شواهد و با استفاده از مدل‌های ساده نشان می‌دهد. ● براساس نتایج حاصل از مشاهدات، چگونگی تشکیل سایه، روز و شب و سال را شناسایی می‌کند، یافته‌ها را با استناد به شواهد و با استفاده از مدل‌های ساده نشان می‌دهد و اقدامات انجام شده را ارزیابی می‌کند.

جهان پیرامون پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: دگرگونی (تغییر)			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● رشد ● تغییر کمی و کیفی ویژگی‌ها ● اندازه‌گیری **خرده‌مفاهیم:** ● تغییرات در محیط پیرامون (مکان‌ها) و سطح زمین (تغییرات حاصل از باران، باد و سیل و عوامل انسانی) ● گیاهان (تغییرات وابسته به فصل، مانند خزان، داشتن گل و میوه) ● اندازه‌گیری (کمیت و یکا: قد/ ارتفاع/ طول بر حسب سانتی‌متر، جرم بر حسب کیلوگرم/ گرم و دما برحسب درجه سلسیوس)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● نگرش نظام‌مند و کل‌نگر ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● توجه مستمر و همه‌جانبه ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید	۷- با استناد به شواهد، تغییرات خود را از گذشته تا کنون و بدون ارزش‌گذاری، نشان می‌دهد. ● با استناد به شواهد، تغییرات خود را از گذشته تا کنون و بدون ارزش‌گذاری، نشان می‌دهد، تغییرات خود را در بازه زمانی مناسب پیش‌بینی می‌کند. ● با استناد به شواهد، تغییرات خود را از گذشته تا کنون و بدون ارزش‌گذاری، نشان می‌دهد، تغییرات خود را در بازه زمانی مناسب پیش‌بینی و بر اساس شواهد و مستندات، درستی پیش‌بینی‌ها را ارزیابی می‌کند. ۸- براساس تجارب زیسته و انجام کاوش‌های ساده، نمونه‌هایی از تغییرات در محیط پیرامون (گیاهان، آب‌وهوا) را ارائه می‌دهد. ● براساس تجارب زیسته و انجام کاوش‌های ساده، شواهدی از تغییرات در محیط پیرامون (گیاهان، آب‌وهوا) را به صورت دسته‌بندی شده ارائه می‌دهد. ● براساس تجارب زیسته و انجام کاوش‌های ساده، شواهدی از تغییرات در محیط پیرامون (گیاهان، آب‌وهوا) را به صورت دسته‌بندی شده ارائه می‌دهد و نتایج ارائه شده را ارزیابی می‌کند. ۹- براساس تجارب زیسته و شناسایی محیط‌ها و اجسام سرد و گرم، نمونه‌هایی از کاربرد آنها را در زندگی روزمره توصیف می‌کند و برای حفظ سردی یا گرمی محیط‌ها و مواد، راه‌کارهایی به کار می‌گیرد. ● براساس تجارب زیسته و شناسایی محیط‌ها و اجسام سرد و گرم نمونه‌هایی از کاربرد آنها را در زندگی روزمره توصیف می‌کند و راه‌کارهایی که خود و دیگران برای حفظ سردی یا گرمی محیط‌ها و مواد در زندگی روزمره به‌کار می‌گیرند را مقایسه می‌کند. ● براساس تجارب زیسته و شناسایی محیط‌ها و اجسام سرد و گرم نمونه‌هایی از کاربرد آنها را در زندگی روزمره توصیف می‌کند و راه‌کارهایی که خود و دیگران برای حفظ سردی یا گرمی محیط‌ها و مواد در زندگی روزمره به کار می‌گیرند را ارزیابی می‌کند و برای بهبود آنها پیشنهاد می‌دهد.
ایده کلیدی چهارم: گوناگونی (تنوع)			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● انواع ● شباهت‌ها و تفاوت‌ها ● دسته‌بندی **خرده‌مفاهیم:** ● چشم‌اندازها (جنگل، کوه، دشت، بیابان، دریا، رود) ● آب‌وهوا (عوامل تعیین کننده: رطوبت، دما، پوشش گیاهی، ابرها، بارش) ● حالت‌های متفاوت آب (یخ، آب و بخار آب)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● برقراری ارتباط ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید	۱۰- گوناگونی چشم‌اندازها و آب‌وهوا را شناسایی می‌کند. ● گوناگونی چشم‌اندازها و آب‌وهوا را با توجه به ویژگی‌های آنها دسته‌بندی می‌کند. ● گوناگونی چشم‌اندازها و آب‌وهوا را با توجه به ویژگی‌های آنها دسته‌بندی و آنها را ارزیابی می‌کند. ۱۱- با استناد به تجارب زیسته، حالت‌های متفاوت آب را در محیط پیرامون نشان می‌دهد. ● با استناد به تجارب زیسته، حالت‌های متفاوت آب و نمونه‌هایی از تأثیر آنها را در زندگی نشان می‌دهد. ● با استناد به تجارب زیسته، حالت‌های متفاوت آب و نمونه‌هایی از تأثیر آنها را در زندگی روزمره نشان می‌دهد و مواردی برای استفاده از آنها پیشنهاد می‌دهد.

جهان پیرامون پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی پنجم: پایداری			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● مصرف بهینه ● محافظت ● مراقبت ● ایمنی ● پیشگیری **خرده‌مفاهیم:** ● رفتارهای سالم در محیط (تفکیک پسماند خشک و تر، پیشگیری از آلودگی محیط، مصرف دوباره، کاهش مصرف، مصرف بهینه) ● منابع انرژی (سوخت‌های رایج، منابع انرژی پاک، مصرف بهینه) ● تغذیه سالم و بهداشتی (توصیه‌ها و دستورالعمل‌ها) ● بهداشت (دهان و دندان، چشم، گوش) و خود مراقبتی (علائم بیماری‌های واگیر شایع، مراقبت‌های خانگی، معاینات پزشکی منظم)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● برقراری ارتباط ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خودآگاهی ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری ● خلاقیت و نوآوری ● تعهد و مسئولیت‌پذیری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● تأمین متعادل نیازهای زیستی-بدنی ● پرهیز از رفتارها و عادت‌های آسیب‌زا ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید ● تکریم طبیعت/ محیط زیست و بهره برداری مسئولانه ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌ها	۱۲- با شناسایی الگوهای رفتار سالم در محیط، شواهدی از به‌کارگیری مسئولانه آنها در زندگی خود و محیط پیرامون را نشان می‌دهد. ● با شناسایی الگوهای رفتار سالم در محیط، شواهدی از به‌کارگیری مسئولانه آنها را در زندگی خود و محیط نشان می دهد، و برنامه‌هایی برای تداوم به‌کارگیری این الگوها در زندگی پیشنهاد می‌دهد. ● با شناسایی الگوهای رفتار سالم در محیط و نشان دادن شواهدی از به‌کارگیری مسئولانه آنها در زندگی خود و محیط، برنامه‌های پیشنهاد شده را ارزیابی می‌کند. ۱۳- با شناسایی توصیه‌ها و دستورالعمل‌های تغذیه سالم و بهداشتی، شواهدی از به‌کارگیری آنها در زندگی خود نشان می‌دهد. ● با شناسایی توصیه‌ها و دستورالعمل‌های تغذیه سالم و بهداشتی، ضمن نشان دادن شواهدی از به‌کارگیری آنها در زندگی خود، برنامه‌ای برای تغذیه سالم و بهداشتی پیشنهاد می‌دهد. ● با شناسایی توصیه‌ها و دستورالعمل‌های تغذیه سالم و بهداشتی، ضمن نشان دادن شواهدی از به‌کارگیری آنها در زندگی خود، برنامه‌های پیشنهاد شده را ارزیابی می‌کند. ۱۴-انواع سوخت و موارد استفاده از آنها را در زندگی روزمره شناسایی می‌کند. ● انواع سوخت و موارد استفاده از آنها را در زندگی روزمره شناسایی می‌کند و برای مصرف بهینه آنها پیشنهاد می‌دهد. ● انواع سوخت و موارد استفاده از آنها را در زندگی روزمره شناسایی می‌کند و برای مصرف بهینه آنها و جانشین شدن این سوخت‌ها با منابع انرژی پاک پیشنهاد می‌دهد. ۱۵- با شناسایی توصیه‌ها و دستورالعمل‌های بهداشتی شواهدی از به‌کارگیری آنها برای مراقبت از خود و دیگران در برابر بیماری‌ها و آسیب‌ها را نشان می‌دهد. ● با شناسایی توصیه‌ها و دستورالعمل‌های بهداشتی، ضمن ارائه شواهدی از به کارگیری آنها برای مراقبت از خود و دیگران در برابر بیماری‌ها و آسیب‌ها، پیشنهاد می‌دهد. ● با شناسایی توصیه‌ها و دستورالعمل‌های بهداشتی، ضمن ارائه شواهدی از به‌کارگیری آنها برای مراقبت از خود و دیگران در برابر بیماری‌ها و آسیب‌ها، پیشنهادها را ارزیابی می‌کند.

جهان پیرامون پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی ششم: فناوری			
مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها	انتظارات عملکردی
مفاهیم اساسی: ● تولید محصول ● بهینه‌سازی ● طراحی و نوآوری ● ابزار **خرده‌مفاهیم:** ● طراحی و نوآوری (ایده‌پردازی، الهام گرفتن از طبیعت) ● ویژگی‌های مواد (کشسانی، شکنندگی، استحکام) ● ساخت ابزار و وسایل (استفاده از مواد و وسایل دم‌دستی، بازمصرف، دست‌سازه‌هایی مانند اسباب‌بازی، بادنما، ساعت آفتابی) ● به‌کارگیری ابزارهای دیجیتال، فناوری‌های مرتبط با صدا و نور در زندگی (مانند گوشی، تلویزیون، آیفون تصویری، خودرو و...)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● برقراری ارتباط ● نتیجه‌گیری و تعمیم ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری) ● طراحی برنامه، اجرا	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید	۱۶- با استناد به تجارب زیسته، نتایج و یافته‌های حاصل از کاوش‌های ساده، برای ساختن محصول یا وسایل ساده، ایده می‌دهد و با انتخاب و استفاده از مواد و ابزار ساده (دیجیتال و غیردیجیتال) در دسترس و مناسب، آن را با رعایت ایمنی می‌سازد. ● با استناد به تجارب زیسته، نتایج و یافته‌های حاصل از کاوش‌های ساده، برای ساختن محصول یا وسایل ساده ایده می‌دهد و با انتخاب و استفاده از مواد و ابزار ساده (دیجیتال و غیردیجیتال) در دسترس و مناسب، آن را با رعایت ایمنی می‌سازد، و محصولات ساخته شده را ارزیابی می‌کند. ● با استناد به تجارب زیسته، نتایج و یافته‌های حاصل از کاوش‌های ساده، برای ساختن محصول یا وسایل ساده ایده می‌دهد و با انتخاب و استفاده از مواد و ابزار ساده (دیجیتال و غیردیجیتال) در دسترس و مناسب، آن را با رعایت ایمنی می‌سازد، و برای بهینه سازی آنها پیشنهاد می‌دهد. ۱۷- با استناد به تجارب زیسته و شناسایی مواردی از فناوری‌ها در ایران، نمونه‌هایی از به‌کارگیری آنها در زندگی روزمره را نشان می‌دهد. ● با استناد به تجارب زیسته و شناسایی مواردی از فناوری‌ها در ایران، شواهدی از نقش آنها در بهبود زندگی روزمره را نشان می‌دهد. ● با استناد به تجارب زیسته و شناسایی مواردی از فناوری‌ها در ایران، نقش آنها را در زندگی روزمره ارزیابی می‌کند.

اهداف جهان پیرامون در پایه سوم ابتدایی

۱- درباره خود و محیط پیرامون پرسش‌های ساده‌ای طرح می‌کند که با به‌کارگیری روش علمی می‌توان به آنها پاسخ داد.

۲- با مراجعه به منابع معتبر و انجام مشاهده، مصاحبه و کاوش‌های ساده اطلاعات مورد نیاز را جمع‌آوری می‌کند و یافته‌های حاصل را با استفاده از سازمان‌دهنده‌هایی مانند جدول و نمودار ثبت و گزارش می‌کند.

۳- کاوش‌های ساده‌ای پیشنهاد، برنامه‌ریزی و اجرا می‌کند.

۴- گام‌ها و مراحل مرتبط را در انجام کاوش‌ها تشخیص می‌دهد.

۵- در مشاهدات، کاوش‌ها، ثبت و گزارش یافته‌ها از فناوری دیجیتال نیز بهره می‌برد.

۶- در اندازه‌گیری تغییرات از ابزارهای ساده استفاده و نتایج را با یکاهای مناسب گزارش می‌کند.

۷- مفاهیم و موضوعات را با استناد به شواهد و استفاده از اطلاعات، شناسایی می‌کند و بر اساس معیارهای علمی و به شیوه‌های گوناگون ارائه می‌دهد.

۸- برای مراقبت از خود، دیگران و محیط، رفتارهای سالم و ایمن را مسئولانه به‌کار می‌گیرد.

۹- قوانین، مقرارت و آداب را در زندگی فردی و اجتماعی، آگاهانه و مسئولانه رعایت می‌کند.

۱۰- نسبت به گوناگونی محیط و فرهنگ‌های بومی در ایران کنجکاو است و شواهدی از زیبایی و ارزشمندی آن جمع‌آوری و ارائه می‌کند.

۱۱- ایده‌هایی برای تولید و یا بهینه‌سازی محصول ارائه می‌دهد و به صورت گروهی و با رعایت ایمنی از مواد و ابزار در دسترس، محصولات ساده‌ای می‌سازد/ تولید می‌کند.

۱۲- ایده ها و یافته‌های حاصل از شناخت خود و محیط پیرامون را به صورت‌های کلامی، نوشتاری و دیداری، با استفاده از واژگان علمی و در قالب جمله‌های روان و درست گزارش می‌دهد و از آنها برای بهبود زندگی روزانه بهره می‌برد.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی جهان پیرامون در پایه سوم ابتدایی

جهان پیرامون پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی اول: ساختار و عملکرد

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها	انتظارات عملکردی
مفاهیم اساسی: ● ویژگی‌های ظاهری **خرده‌مفاهیم:** ● ماده (جامد، مایع، گاز: هوا، ویژگی‌ها) ● زنده و غیرزنده (رشد، حرکت، نیاز به هوا، آب و غذا، تکثیر) ● خاک (نفوذپذیری، اندازه ذرات)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● شناسایی و سازمان‌دهی ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● برقراری ارتباط ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی / فرضیه‌سازی ● دسته‌بندی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید	۱- با انجام کاوش‌های ساده، ویژگی‌های حالت گازی ماده را شناسایی و گزارش می‌کند. ● با انجام کاوش‌های ساده، ویژگی‌های حالت گازی ماده را شناسایی، و کاوش‌هایی برای بررسی ویژگی‌های حالت گازی طراحی می‌کند. ● با انجام کاوش‌های ساده، ویژگی‌های حالت گازی ماده را شناسایی، و کاوش‌های طراحی شده را ارزیابی می‌کند. ۲- با انجام کاوش‌های ساده ویژگی‌های خاک را شناسایی و نتیجه‌گیری می‌کند. ● با انجام کاوش‌های ساده، ویژگی‌های خاک را شناسایی می‌کند، و برای استفاده از نتایج کاوش‌ها در زندگی، پیشنهاد می‌دهد. ● با انجام کاوش‌های ساده ویژگی‌های خاک را شناسایی و پیشنهادها را ارزیابی می‌کند. ۳- با کنجکاوی و استناد به ویژگی‌های جانداران، موجودات زنده و غیرزنده را شناسایی و دسته‌بندی می‌کند. ● با کنجکاوی و استناد به ویژگی‌های جانداران، موجودات زنده و غیرزنده را شناسایی، و دسته‌بندی‌ها را ارزیابی می‌کند. ● با استناد به ویژگی‌های جانداران، زنده یا غیرزنده بودن نمونه‌های چالشی را تعیین می‌کند.

ایده کلیدی دوم: روابط و الگوها

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها	انتظارات عملکردی
مفاهیم اساسی: ● ارتباط / رابطه ● الگو ● تأثیرها ● چرخه ● نیاز **خرده‌مفاهیم:** ● حرکت (عامل ایجاد: هل دادن و کشیدن، اندازه و جهت نیرو؛ ویژگی‌ها: تندی و کندی، اصطکاک، شکل‌های حرکت) ● نیرو (برهم‌کنش‌ها: تغییر شکل، شروع به حرکت، توقف، تغییر جهت) ● گرانش (اثر آن بر اجسام) ● نور (بازتابش، جهت انتشار نور، آینه و تصویر در آن، دیدن اجسام) ● چرخه آب (تبخیر، انجماد، میعان، ذوب، بارش) ● چرخه زندگی (گیاهان: دانه و رویش آن، گیاه گل‌دار؛ جانوران: تخم، لارو، جانور بالغ؛ تخم، جانور بالغ، مراقبت از زاده‌ها، شباهت و تفاوت زاده با والدین) ● رفتارهای اجتماعی (قوانین، مقررات، رعایت حقوق دیگران	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● نگرش نظام‌مند و کل‌نگر ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● برقراری ارتباط ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● توجه مستمر و همه‌جانبه ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی / فرضیه‌سازی ● دسته‌بندی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید ● قانون‌مداری	۴- براساس تجارب زیسته و مشاهدات، چرخه زندگی یک گیاه گل‌دار را در محیط گزارش می‌کند. ● براساس تجارب زیسته و مشاهدات، چرخه زندگی یک گیاه گل‌دار را در محیط گزارش می‌کند و برای بررسی عوامل موثر بر چرخه زندگی گیاه کاوش‌های ساده‌ای پیشنهاد می‌دهد. ● براساس تجارب زیسته و مشاهدات، چرخه زندگی یک گیاه گل‌دار را در محیط گزارش می‌کند و برای بررسی عوامل موثر بر چرخه زندگی گیاه کاوش‌های ساده‌ای انجام می‌دهد. ۵- با استفاده از مشاهدات، نمونه‌هایی از چرخه‌های زندگی جانوران در محیط را با هم مقایسه می‌کند. ● با استفاده از مشاهدات، نمونه‌هایی از چرخه‌های زندگی جانوران در محیط را مقایسه می‌کند و دسته‌بندی‌هایی انجام می‌دهد. ● با استفاده از مشاهدات، نمونه‌هایی از چرخه‌های زندگی جانوران در محیط را مقایسه و دسته‌بندی‌ها را ارزیابی می‌کند. ۶- انواع حرکت، ویژگی‌های آنها و عامل ایجاد حرکت را با انجام کاوش‌های ساده شناسایی می‌کند و نتایج را در زندگی به کار می‌گیرد. ● انواع حرکت، ویژگی‌های آنها و عامل ایجاد حرکت را با انجام کاوش‌های ساده شناسایی می‌کند، در ارتباط با حرکت پیش‌بینی‌های ساده‌ای انجام می‌دهد و کاوش‌هایی برای بررسی درستی آنها طراحی می‌کند. ● انواع حرکت، ویژگی‌های آنها و عامل ایجاد حرکت را با انجام کاوش‌های ساده شناسایی می‌کند، در ارتباط با حرکت پیش‌بینی‌های ساده‌ای انجام می‌دهد و کاوش‌های طراحی شده را ارزیابی و اجرا می‌کند. ۷- شرایط دیدن اجسام و ویژگی‌های تصویر در آینه را با انجام کاوش‌های ساده، شناسایی می‌کند. ● شرایط دیدن اجسام و ویژگی‌های تصویر در آینه را با انجام کاوش‌های ساده، شناسایی، و برای استفاده از آنها در زندگی پیشنهاد می‌دهد. ● شرایط دیدن اجسام و ویژگی‌های تصویر در آینه را با انجام کاوش‌های ساده، شناسایی می‌کند و پیشنهادها برای استفاده از آنها در زندگی را ارزیابی می‌کند. ۸- بر اساس تجارب زیسته و نتایج حاصل از کاوش‌های ساده مراحل چرخه آب را شناسایی و گزارش می‌کند. ● با استناد به تجارب زیسته و نتایج حاصل از کاوش‌های ساده، کاوش‌های ساده‌ای برای بررسی مفهوم چرخه‌ای بودن آب در محیط پیشنهاد می‌دهد. ● با استناد به تجارب زیسته و نتایج حاصل از کاوش‌های ساده، کاوش‌های ساده‌ای برای بررسی مفهوم چرخه‌ای بودن آب در محیط انجام می‌دهد. ۹- قوانین، مقررات و ضرورت رعایت حقوق دیگران را شناسایی می‌کند و شواهدی از به‌کارگیری مسئولانه آنها را در زندگی نشان می‌دهد. ● قوانین، مقررات و ضرورت رعایت حقوق دیگران را شناسایی می‌کند، شواهدی از به‌کارگیری مسئولانه آنها در زندگی نشان می‌دهد و در باره عواقب عدم رعایت آنها پیش‌بینی می‌کند. ● قوانین، مقررات و ضرورت رعایت حقوق دیگران را شناسایی می‌کند، شواهدی از به‌کارگیری مسئولانه آنها در زندگی را نشان می‌دهد و مقرراتی برای بهبود شرایط پیشنهاد می‌دهد.

جهان پیرامون پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: دگرگونی (تغییر)			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● تغییر کمی و کیفی ویژگی‌ها ● اندازه‌گیری **خرده‌مفاهیم:** ● اثر گرما (ذوب، انجماد، تبخیر، میعان، انبساط) ● اندازه‌گیری (جرم: ترازو، کیلوگرم، گرم؛ دما: دماسنج، درجه سلسیوس، استفاده از ابزار دیجیتال)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● برقراری ارتباط ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی / فرضیه‌سازی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید	۱۰- اثر گرما بر مواد را با انجام کاوش‌های ساده شناسایی می‌کند و نمونه‌هایی از به کارگیری نتایج آنها در زندگی روزمره را نشان می‌دهد. ● اثر گرما بر مواد را با انجام کاوش‌های ساده شناسایی می‌کند و برای استفاده از نتایج در زندگی پیشنهاد می‌دهد. ● اثر گرما بر مواد را با انجام کاوش‌های ساده شناسایی می‌کند و پیشنهادهای ارائه شده را ارزیابی می‌کند. ۱۱- در کاوش‌های ساده، با استفاده از یکاها و ابزارهای مناسب، نمونه‌هایی از کمیت‌ها را اندازه‌گیری می‌کند و نتایج را گزارش می‌دهد. ● در کاوش‌های ساده، با استفاده از یکاها و ابزارهای مناسب، نمونه‌هایی از کمیت‌ها را اندازه‌گیری و نتایج گزارش شده را ارزیابی می‌کند. ● در کاوش‌های ساده، با استفاده از یکاها و ابزارهای مناسب، نمونه‌هایی از کمیت‌ها را اندازه‌گیری، اقدامات و نتایج گزارش شده را ارزیابی می‌کند.
ایده کلیدی چهارم: گوناگونی (تنوع)			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● انواع ● شباهت‌ها و تفاوت‌ها ● دسته‌بندی و طبقه‌بندی **خرده‌مفاهیم:** ● انسان(مراسم و آیین‌های محلی و ملی وابسته به تغییر فصل) ● محیط (گوناگونی محیط، گوناگونی سبک زندگی مردم در مناطق متفاوت ایران) ● تنوع در ایران (اهمیت تنوع و حفظ آن، فرهنگ‌های بومی، تنوع زیستی، تنوع غذاها) ● جانوران (اساس طبقه‌بندی، تنوع مهره‌داران)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● برقراری ارتباط ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی / فرضیه‌سازی ● طبقه‌بندی ● ارزیابی	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● هویت قومی-ملی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● احترام به اقوام ● تکریم طبیعت/ محیط زیست	۱۲- براساس تجارب زیسته و مشاهدات، با کنجکاوی نمونه‌هایی از تأثیر آب‌وهوا بر محیط و سبک زندگی انسان را شناسایی می‌کند و با مراجعه به منابع معتبر گوناگونی محیط‌ها در ایران را نشان می‌دهد. ● با استناد به تجارب زیسته و شواهد، درباره سبک زندگی انسان‌ها در مناطق و آب‌وهواهای گوناگون پیش‌بینی می‌کند. ● با استناد به تجارب زیسته و شواهد، پیش‌بینی‌ها درباره سبک زندگی انسان‌ها در مناطق و آب‌وهواهای گوناگون را ارزیابی می‌کند. ۱۳- براساس تجارب زیسته و شواهد، گوناگونی فرهنگ‌های بومی و غذاها، تنوع زیستی در ایران و ارزشمندی آنها را نشان می‌دهد. ● با استناد به تجارب زیسته و شواهد، برای شناسایی گوناگونی فرهنگ‌های بومی و غذاها، تنوع زیستی در ایران و ارزشمندی آنها با استفاده از منابع معتبر، کاوش‌هایی انجام می‌دهد. ● با استناد به تجارب زیسته و شواهد، برای شناسایی گوناگونی فرهنگ‌های بومی و غذاها، و تنوع زیستی در ایران و ارزشمندی آنها با استفاده از منابع معتبر، کاوش‌هایی انجام می‌دهد و کاوش‌های انجام شده را ارزیابی می‌کند. ۱۴- با استناد به تفاوت‌ها و شباهت‌های جانوران، آنها را در گروه‌های متفاوت طبقه‌بندی و نتایج را گزارش می‌کند. ● با استناد به تفاوت‌ها و شباهت‌های جانوران، آنها را در گروه‌های متفاوت طبقه‌بندی و گروه‌ها را با هم مقایسه می‌کند. ● با استناد به تفاوت‌ها و شباهت‌های جانوران، آنها را در گروه‌های متفاوت طبقه‌بندی و مقایسه‌های انجام شده را ارزیابی می‌کند.

جهان پیرامون پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی پنجم: پایداری

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها	انتظارات عملکردی
مفاهیم اساسی: ● مصرف بهینه ● محافظت ● مراقبت ● ایمنی ● پیشگیری **خرده‌مفاهیم:** ● منابع (زیستی، تجدیدشدنی، تجدیدنشدنی، استفاده بهینه) ● رفتارهای سالم در محیط زیست/ زیستگاه (آسیب نرساندن به محیط زیست؛ رعایت مقررات؛ حفظ زیبایی‌های محیط؛ آلوده نکردن محیط: مدیریت پسماند، عدم ایجاد آلودگی صوتی؛ حفظ تنوع زیستی- گیاهان، جانوران) ● تغذیه سالم و بهداشتی(بشقاب سلامت، علائم و برچسب‌ها، سیب‌سلامت) ● شرایط نگه‌داری مواد غذایی و داروها (دستورالعمل‌ها و برچسب‌خوانی)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● برقراری ارتباط ● نتیجه‌گیری و تعمیم **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● پیش‌بینی ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری)	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خودآگاهی ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری ● خلاقیت و نوآوری ● تعهد و مسئولیت‌پذیری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● تأمین متعادل نیازهای زیستی - بدنی ● پرهیز از رفتارها و عادت‌های آسیب‌زا ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید ● تکریم طبیعت / محیط زیست و بهره برداری مسئولانه ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌ها	۱۵- انواع منابع طبیعی و کاربرد آنها در زندگی روزمره را شناسایی می‌کند و استفاده بهینه از آنها را در زندگی خود نشان می‌دهد. ● انواع منابع طبیعی و کاربرد آنها در زندگی روزمره را شناسایی می‌کند و با استناد به شواهد برای استفاده بهینه از آنها در زندگی پیشنهاد می‌دهد. ● انواع منابع طبیعی و کاربرد آنها در زندگی روزمره را شناسایی و پیشنهادها را ارزیابی می‌کند. ۱۶- الگوهای رفتار سالم در محیط زیست/ زیستگاه را شناسایی می‌کند. ● الگوهای رفتار سالم در محیط زیست/ زیستگاه را شناسایی می‌کند و نمونه‌هایی از به‌کارگیری مسئولانه این الگوها را گزارش می‌دهد. ● الگوهای رفتار سالم در محیط زیست/ زیستگاه را شناسایی می‌کند، نمونه‌هایی از به‌کارگیری مسئولانه این الگوها را گزارش می‌دهد و رفتارهای سالم دیگری پیشنهاد می‌دهد. ۱۷- با توجه به بشقاب سلامت، نمونه‌هایی از برنامه‌های غذایی را شناسایی و غذاها، نوشیدنی‌ها و تنقلات سالم‌تری انتخاب می‌کند. ● با توجه به بشقاب سلامت، نمونه‌هایی از برنامه‌های غذایی را شناسایی، غذاها، نوشیدنی‌ها و تنقلات سالم‌تری انتخاب می‌کند و برنامه غذایی سالمی پیشنهاد می‌دهد. ● با توجه به بشقاب سلامت، نمونه‌هایی از برنامه‌های غذایی را شناسایی، غذاها، نوشیدنی‌ها و تنقلات سالم‌تری انتخاب می‌کند و برنامه‌های غذایی پیشنهادی را ارزیابی می‌کند. ۱۸- با بررسی دستورالعمل‌ها و برچسب‌های انواعی از مواد غذایی، دارویی و بهداشتی، شرایط نگه‌داری و استفاده از آنها را شناسایی می‌کند. ● با بررسی دستورالعمل‌ها و برچسب‌های انواعی از مواد غذایی، دارویی و بهداشتی، شرایط نگه‌داری و استفاده از آنها را شناسایی می‌کند و شواهدی از به‌کارگیری آنها در زندگی خود را نشان می‌دهد. ● با بررسی دستورالعمل‌ها و برچسب‌های انواعی از مواد غذایی، دارویی و بهداشتی، شرایط نگه‌داری و استفاده از آنها را شناسایی می‌کند و ضمن نشان دادن شواهدی از به‌کارگیری آنها در زندگی خود، عواقب عدم توجه به آنها را پیش‌بینی می‌کند.

ایده کلیدی ششم: فناوری

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها	انتظارات عملکردی
مفاهیم اساسی: ● تولید محصول ● بهینه‌سازی ● طراحی و نوآوری ● ابزار **خرده‌مفاهیم:** ● طراحی و نوآوری (ایده پردازی، الهام گرفتن از طبیعت) ● ساخت یا تولید وسایل و محصولات (مانند آینه، وسیله تصفیه آب، کود گیاهی، جوانه‌ها، وسایل گِلی) ● فناوری (مانند فناوری‌های مرتبط با مصرف آب، مرتبط با نور و فناوری‌های دیجیتال)	**مهارت‌های اساسی:** ● جست‌وجوگری و اکتشاف ● تجربه‌ورزی و مستندسازی ● شناسایی و سازمان‌دهی ● برقراری ارتباط ● نتیجه‌گیری و تعمیم ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده ● پرسشگری ● ثبت داده‌ها و شواهد ● ارزیابی ● ابراز ایده‌ها و یافته‌ها (اشتراک‌گذاری) ● طراحی برنامه و اجرا	**ارزش‌های اساسی:** ● حقیقت‌جویی ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌ارزش‌ها:** ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه به جانشین‌ها و خلق ایده‌های جدید	۱۹- با استناد به نتایج و یافته‌های حاصل از کاوش‌های ساده، برای ساختن محصول یا وسایل ساده ایده می‌دهد و با انتخاب و استفاده از مواد و ابزار ساده (دیجیتال و غیردیجیتال)، در دسترس و مناسب، آن را با رعایت ایمنی می‌سازد. ● با استناد به نتایج و یافته‌های حاصل از کاوش‌های ساده، برای ساختن محصول یا وسایل ساده ایده می‌دهد و با انتخاب و استفاده از مواد و ابزار ساده (دیجیتال و غیردیجیتال)، در دسترس و مناسب، آن را با رعایت ایمنی می‌سازد، و محصولات ساخته شده را ارزیابی می‌کند. ● با استناد به نتایج و یافته‌های حاصل از کاوش‌های ساده، برای ساختن محصول یا وسایل ساده ایده‌هایی می‌دهد و با انتخاب و استفاده از مواد و ابزار ساده (دیجیتال و غیردیجیتال)، در دسترس و مناسب، آن را با رعایت ایمنی می‌سازد، محصولات ساخته شده را ارزیابی می‌کند و برای بهینه‌سازی آنها پیشنهاد می‌دهد. ۲۰- با استناد به تجارب زیسته و شناسایی مواردی از فناوری‌ها در ایران، نمونه‌هایی از به‌کارگیری آنها در زندگی روزمره را نشان می‌دهد. ● با استناد به تجارب زیسته و شناسایی مواردی از فناوری‌ها در ایران، شواهدی از نقش آنها در بهبود زندگی روزمره را نشان می‌دهد. ● با استناد به تجارب زیسته و شناسایی مواردی از فناوری‌ها در ایران، نقش آنها را در زندگی روزمره ارزیابی می‌کند.

واژه نامه

ارائه دادن: نمایش دادن اقدامات و یافته‌ها به شیوه‌های متفاوت

ارزیابی کردن: نظر دادن درباره ابعاد و جنبه‌های متفاوت چیزی مانند پیشنهاد، پیش‌بینی، ایده، برنامه، روش کار، اقدام و محصول با استناد به شواهد و دلایل.

بررسی کردن: کندوکاو، بازرسی و موشکافی کردن.

پیش‌بینی کردن: حدس زدن بر اساس شواهد و دلایل درباره شرایط، رویدادها، عواقب و نتایج.

پیشنهاد دادن: ارائه جانشین‌های احتمالی بر اساس شواهد و استدلال.

تجارب زیسته: تجربه‌های پیشین دانش‌آموزان در زندگی روزمره.

تعیین کردن: مشخص کردن موقعیت یا مشخصات با استناد به دلایل و شواهد.

توصیف کردن: معرفی با استفاده از ویژگی‌ها، نقش یا کارکرد به شیوه‌های متفاوت.

دسته‌بندی کردن: مقایسه چند چیز بر اساس شباهت‌ها و تفاوت‌ها و قرار دادن آنها در دسته‌های متفاوت بر اساس معیار خودساخته

شناسایی کردن: کشف و تشخیص مواردی مانند ویژگی‌ها، ابعاد، اثرات و تغییرات یک چیز که نشان‌دهنده تمایز آن است

طبقه‌بندی کردن: دسته‌بندی سلسله مراتبی بر اساس معیارهای علمی.

گزارش دادن: ارائه اقدامات و نتایج به صورت منسجم، دسته‌بندی شده و نظام‌مند

محیط: جایی که عوامل زنده و غیر زنده در آن وجود دارند و با هم در تعامل هستند.

مشاهده کردن: استفاده از حواس پنج‌گانه در شناسایی و کشف.

مقایسه کردن: بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های بین دو یا چند چیز.

منابع معتبر: منابع قابل اعتماد و تائید شده از سوی مراجع که شامل افراد، منابع چاپی و غیرچاپی هستند.

نشان دادن: نمایش داده‌ها، اطلاعات و یافته‌ها به شیوه‌های متفاوت.

راهنمای تفصیلی
درس هنر و خلاقیت

(دوره اول ابتدایی)



۱-۴ هنر و خلاقیت

مأموریت

زیبایی‌شناسی شامل عشق به زیبایی‌ها و جست‌وجوی آن است و هنر به عنوان بزرگ‌ترین مأمن درک و بیان زیبایی‌ها، به ما کمک می‌کند تا تجربیات زیبایی‌شناسانه خود را کشف و خلق کنیم. اگرچه کشف استعدادها و رفتارهای خلاق در افراد همواره یکی از آرزوهای بشر درهمه زمان‌ها بوده است اما زیستن در جهانی با ویژگی‌های قرن حاضر در گرو داشتن اندیشه‌ای پویا، خلاق و بارور است. شاید به همین دلیل است که بزرگی گفته است ایجاد فرصت برای پرورش خلاقیت در هر جامعه به منزله مرگ و زندگی آن جامعه است. بدون شک انسان برای بقای خود نیازمند خلاقیت است و دوره اول ابتدایی مهم‌ترین دوران برای پرورش آن است. مطالعات جدید درباره خلاقیت نشان داده‌اند اگر دانش‌آموزان دراین دوره یعنی سنین ۷ تا ۱۱ سالگی با موانع محیطی روبرو نشوند و مهارت‌های لازم در این زمینه را کسب کنند می‌توانند با انگیزه، انرژی خود را درجهت فعالیت‌های خلاق سوق دهند. از این‌رو روانشناسان این دوره را سن خلاقیت نیز نام‌گذاری کرده‌اند. نقش هنر در شکوفایی خلاقیت کودکان بسیار گسترده و عمیق است. به عبارتی بین هنر و خلاقیت رابطه معناداری وجود دارد و انجام فعالیت‌های هنری، سبب فعال شدن قوه تخیل و پروش خلاقیت می‌شود. فعالیت‌های هنری به دلیل آزادی در انتخاب و نبود پاسخ درست یا غلط قطعی، فرصت تجربه و آفرینش را در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهند. در این فرایند، تخیل کودک تقویت می‌شود، احساسات و اندیشه‌های او مجال بروز می‌یابند و توانایی حل مسئله در موقعیت‌های گوناگون پرورش پیدا می‌کند.

هنر با درگیر کردن حواس مختلف، ایجاد ارتباط چندسویه در ذهن، و فراهم کردن امکان تجربه راه‌های متفاوت، انعطاف‌پذیری فکری را افزایش می‌دهد. از سوی دیگر، موفقیت در خلق آثار هنری سبب تقویت اعتمادبه‌نفس و باور کودک به توانایی‌های خلاقانه خود می‌شود. بنابراین به طور کلی می‌توان گفت، هنر زمینه‌ساز رشد تفکر خلاق، جرأت تجربه‌گری، و توانایی نگاه متفاوت به پدیده‌هاست. مهارت‌هایی که فراتر از کلاس درس، در زندگی فردی و اجتماعی کودک نیز کارآمد خواهند بود.

اولین گام در راه رسیدن به این مهم رشد ادراکی - حرکتی دانش‌آموزان است. رشد ادراکی - حرکتی یعنی رشد هماهنگ میان حواس (ادراک) و حرکات بدن (کنش حرکتی).

به زبان ساده، وقتی کودک چیزی را می‌بیند، می‌شنود، لمس می‌کند یا حس می‌کند و بر اساس آن حرکتی هماهنگ انجام می‌دهد، در حال تجربه رشد ادراکی - حرکتی است. دانش‌آموزان از حرکت و فعالیت لذت می‌برند و در برنامه روزانه خود در هر فرصتی که برایشان فراهم می‌شود، زمان مناسبی را به انجام بازی و فعالیت سپری می‌کنند هنر و بازی نیز رابطه نزدیکی با هم دارند و هر کدام به نوعی مکمل دیگری هستند. اگر به بازی کودکان توجه کنیم درمی‌یابیم که آنان در بازی‌های خود همچون هنرمندان, خیال می‌ورزند و دنیای خیالی خود را می‌آفرینند. دنیایی که عناصر اصلی آن را از جهان واقعی به عاریت می‌گیرند و میان این عناصرعاریتی نظمی نوین برقرار می‌سازند تا مطبوع طبعشان واقع شود. آنان این دنیای خیالی را جدی می‌گیرند و آن را واقعی می‌انگارند اما در عین حال بازی خود را نیز از واقعیت به خوبی تمیز می‌دهند و می‌دانند که آن‌چه می‌کنند بازی است. شاید به همین دلیل است که بزرگی گفته است هنر، بازیِ مقدس است.

علاوه بر این بازی‌های حرکتی نیز سهم عمده‌ای از زندگی کودکان را به خود اختصاص می‌دهد. دانش‌آموزان در فرصت‌هایی که ضمن بازی برایشان فراهم می‌شود، در تمامی ابعاد رشد می‌کنند. به عبارت ساده می‌توان گفت بازی‌ها مؤثرترین ابزار آموزشی و تربیتی در دوره ابتدایی هستند و اجرای مناسب آنها به دانش‌آموزان در توسعه مفاهیم ادراکی - حرکتی و مهارت‌های حرکتی، ایجاد احساس رضایتمندی و شادی، ارتقای شایستگی‌های فردی و اجتماعی (همچون برقراری و حفظ ارتباط، تعاون و کار گروهی ,مسئولیت‌پذیری و...) و تقویت مهارت‌های شناختی و قوای ادراکی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری، خلاقیت و نوآوری) کمک خواهد کرد تا آنان بتوانند به تمرین زندگی بپردازند.

برنامه درسی هنر، خلاقیت و بازی در دوره اول ابتدایی سبب آشنایی دانش‌آموزان با زیبایی‌های طبیعت، شناخت پیشینه فرهنگی و توانایی‌های فردی، توسعه ظرفیت‌های وجودی، و شایستگی‌های پایه و مورد نیاز برای زندگی می‌شود. برای انجام این مهم لازم

است در دوره اول ابتدایی ابعاد مختلفی نظیر مهارت‌های حرکتی و دست‌ورزی، خلاقیت، خودآگاهی و خودباوری، خودیادگیری، تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم و سرگرمی‌های سازنده و رشد عاطفی و اخلاقی، برقراری و حفظ ارتباط، فعالیت و کارگروهی، تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی وگروهی، حل تعارض فردی و گروهی در دانش‌آموزان پرورش یابد.

دراین دوره دانش‌آموزان از طریق مشاهده چند حسی طبیعت و محیط پیرامون، حواس پنج‌گانه خود را تقویت کرده و درک و دریافت حسی زیبایی‌ها و لذت ناشی از تجربه زیبایی‌شناسی سبب شوق به جست‌وجوگری و یادگیری در آنها خواهد شد. در درس هنر، خلاقیت و بازی بر یادگیری مفاهیم ادراکی - حرکتی (همچون جهت‌یابی فضایی، تمایز بصری و شنیداری، هماهنگی چشم و دست، تعادل و کنترل بدن، زمان و ریتم، سرعت و شتاب و مهارت‌های حرکتی ظریف دانش‌آموزان با استفاده از انواع بازی تأکید شده است. علاوه بر این دانش‌آموزان با الهام از طبیعت و میراث فرهنگی و هنری محیط زندگی خود، دریافت‌های حسی خود را در قالب آثار هنری مختلف نشان می‌دهد و با بررسی فرایند خلق اثر هنری خود و دیگران، آن را توصیف و احساس خود را بیان می‌کنند و با نشان دادن بازخورد مناسب، به عقاید خود و دیگران احترام می‌گذارند.

به طور خلاصه می‌توان گفت برنامه درسی «هنر، خلاقیت و بازی» در دوره اول ابتدایی با هدف پرورش تخیل، تقویت لذت یادگیری، و ایجاد فرصت برای بیان آزادانه احساسات طراحی شده است. این درس با بهره‌گیری از تجربه‌های هنری و بازی‌های خلاق، به رشد فردی، اجتماعی و فرهنگی دانش‌آموزان کمک می‌کند و زمینه کشف و آفرینش را در آنان تقویت می‌سازد.

«هنر، خلاقیت و بازی» سفری است برای کودکان تا جهان را با چشم خیال ببینند، با دل خود احساس کنند و با دست‌های کوچکشان بیافرینند. این درس می‌کوشد شادی یادگیری را با تجربه‌های هنری و بازی‌های کودکانه درهم آمیزد تا هر دانش‌آموز بتواند احساساتش را بیان کند، با دیگران همدل شود و گنجینه فرهنگ و هویت سرزمینش را بشناسد تا با بال‌های تخیل و جرأت آفرینش، فردایی خلاق و روشن بسازد.

رویکرد هنر و خلاقیت در دوره اول ابتدایی

زیبایی و خلاقیت هنری از نمودهای تعالی بخش حیات بشری و یکی از تمایلات فطری انسان است. میل به زیبایی‌دوستی و خلق زیبایی، از اهم گرایش‌های فطری انسان است. با بررسی وضعیت موجود تربیت زیبایی‌شناسی و هنری بر اساس مؤلفه‌های اصلی برنامه‌ریزی درسی، به نظر می‌رسد که وسعت بخشیدن به دامنه این نوع تربیت، از تولید هنری صرف به درک و خلاقیت زیبایی‌شناسی و هنری ضروری است.

خلاقیت، نتیجه عمل فردی و جدا از اجتماع نیست. خلاقیت در جامعه متحول قرن بیست و یک توانایی محسوب می‌شود. با شکوفایی استعداد و توانایی‌های خلاق کودکان به عنوان ذخایر انسانی می‌توان اجتماعی فعال، سازنده و پویا داشت. برنامه‌ها، اهداف، محتوا و روش‌های آموزش نقش مؤثری در فعال‌سازی یا تخریب توانایی خلاق افراد دارد.

درک درست از جهانی که در آن زندگی می‌کنیم و زیبایی‌های آن میسر نیست مگر از طریق مشاهده چند حسی آن. اولین گام در راه رسیدن به این مهم، پرورش حواس پنج‌گانه و رشد ادراکی - حرکتی دانش‌آموزان است تا آنها بتوانند زیبایی‌های طبیعت را به عنوان بخشی از خلقت پروردگار شناخته، و دریافت‌های حسی، ادراکی و کلی خود از تمامیت یک شی یا پدیده را بیان کنند. لذت و رضایت کسب شده از یک تجربه زیبایی‌شناسانه سبب افزایش تمایل به شناخت زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی، درک و دریافت زیبایی و شوق به یادگیری خواهد شد.

دانش‌آموزان با شناخت میراث طبیعی و فرهنگ مادی و معنوی محیط زندگی خود، دریافت‌های حسی، ادراکی و کلی خود از این تجربیات را توصیف و آنها را در قالب بازی و فعالیت‌های مختلف هنری بیان می‌کنند. کسب تجربیات مستقیم و دست اول از محیط زندگی به کسب و توسعه ایده و استفاده از ابزار و مواد جایگزین جهت بروز خلاقیت کمک خواهد کرد. علاوه بر این تلفیق مشاهدات حاصل از زندگی روزمره و تجربیات شخصی، ادراک و یادآوری یک موقعیت سبب می‌شود تا دانش‌آموزان ایده‌های خود

را کشف کنند و توسعه دهند و خلاقیت خود را در قالب‌های مختلف هنری نشان داده و به نظم و آراستگی محیط زندگی خود کمک کنند. دانش‌آموزان با بررسی فرایند خلق اثر و فعالیت خلاقانه خود و دیگران، و نشان دادن بازخوردهای مناسب، با دیگران تعامل و به افکار و عقاید خود و دیگران احترام می‌گذارند.

بنابراین رویکرد این درس، یادگیری از راه تجربه، آفرینش و بازی است. دانش‌آموزان از طریق مشاهده، لمس، شنیدن و تجربه مستقیم، با طبیعت، پدیده‌ها و میراث فرهنگی آشنا می‌شوند. سپس با استفاده از ابزارها و شیوه‌های هنری مختلف، دریافت‌های خود را به شکلی خلاق و شخصی بیان می‌کنند. این درس بر آن است که با تلفیق هنر و بازی، زمینه رشد حواس، تخیل، احساسات و مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان را فراهم کند لذا رویکرد، یادگیری بیشتر فرایندی کشف و تجربه‌محور است تا آموزش مستقیم. معلم نقش راهنما و همراهی را دارد که فرصت‌های متنوع برای مشاهده، خلق، بیان هنری و همکاری در اختیار کودکان می‌گذارد. تبیین بهتر رویکرد برنامه و آشنایی بیشتر با جهت‌گیری برنامه درسی هنر، خلاقیت و بازی بسیار مهم و ضروری است. جدول زیر خلاصه‌ای از این تبیین است:

مرحله	توصیف	اقدامات	نقش معلم	نقش دانش‌آموز
بررسی و شناسایی موقعیت	● مشاهده چند حسی؛ ارتباط مستقیم با طبیعت و محیط پیرامون ● درک و دریافت زیبایی‌ها؛ جست‌وجوگری و توجه به زیبایی‌های خلقت و خالق آن و مصنوعات محیط پیرامون ● تخیل ادراکی؛ به خاطر آوردن و یادآوری تجربیات کسب شده از یک موقعیت ● شناخت میراث مادی (ملموس) و معنوی (ناملموس)، فرهنگی و طبیعی محیط زندگی و بومی	● گسترش محیط یادگیری از کلاس درس به مکان‌های طبیعی و تاریخی جهت ارتباط مستقیم و رودررو دانش‌آموزان با محیط پیرامون خود و درک زیبایی‌های طبیعی و مصنوعات دست ساخت ● انجام فعالیت‌ها و بازی‌های مختلف جهت پرورش تخیل و خلاقیت، دست‌ورزی، پرورش حواس چندگانه، انجام مهارت‌های حرکتی ظریف، و درک مفاهیم ادراکی – حرکتی ● بازدیدهای تفریحی و پژوهشی از طبیعت (پارک‌ها، جنگل‌ها و باغ‌ها و ...) و میراث طبیعی (غارها و ...) محل زندگی ● بازدید از میراث مادی و مکان‌های تاریخی محل زندگی (موزه‌ها و ...) ● تحقیق و جمع آوری اشعار، قصه‌ها، نواها، آداب و رسوم و ... محل زندگی	● راهبر آموزشی؛ پرسشگر و هدایتگر ● تسهیل‌گر و توسعه‌دهنده محیط‌های یادگیری و مشارکت در ارتقای آن	● فعال در پرورش و تقویت حواس پنج‌گانه خود ● کاوشگری و درک زیبایی‌های محیط پیرامون خود ● بیان ادراک خود از یک موقعیت ● مشارکت در فعالیت‌ها و بازی‌های مختلف و دست ورزی ● بررسی، شناسایی و نگهداری از میراث مادی و معنوی، فرهنگی و طبیعی محیط زندگی و بومی
توسعه ایده و خلق آن	● بیان (ابراز) افکار، احساس و عواطف با الهام از طبیعت و میراث فرهنگی و هنری محیط زندگی ● ارائه ایده‌های جدید در خلق آثار هنری مختلف با دخل و تصرف در واقعیت و دگرگونی و تغییر در طبیعت و پدیده‌های آن ● خلاقیت هنری؛ به کارگیری آموخته‌های قبلی در زمینه درک معنا و خلق معنا	● مشاهده طبیعت و پدیده‌های طبیعی جهت الهام از آن برای خلق آثار مختلف هنری ● تشکیل گروه‌های کوچک و بزرگ جهت انجام فعالیت‌های هنری و بازی‌ها ● انجام فعالیت‌ها و بازی‌های مختلف جهت تقلید و یا تجزیه، تغییر و ترکیب واقعیت‌های طبیعی و یا مصنوعات دست ساخت ● انجام فعالیت‌ها و بازی‌های مختلف جهت رسیدن به تفکر واگرا و خلاقیت	نظارت و بازبینی؛ اصلاح موقعیت	● ابراز دریافت‌های حسی در قالب‌های مختلف هنری ● بیان غیرواقعی در خلق آثار هنری ● خلق معنا با استفاده از ابزار و مواد مختلف و جایگزین ● مشارکت و همکاری در انجام فعالیت‌های گروهی کوچک و بزرگ و ارائه محصول آن ● گفت‌وگو و تعامل مؤثر در فرایند خلق و نقد آثار هنری، تحمل افکار و عقاید دیگران
نقد هنری (ارزشیابی)	توصیف حسی و شهودی؛ توصیف کلی و احساسی	● ایجاد محیط آزاد، شاد، امن و انعطاف‌پذیر جهت گفت‌وگو و ارتباط مؤثر دانش‌آموزان با یکدیگر در کلاس در قالب گروه‌های کوچک و بزرگ ● بررسی اثر و ویژگی‌های آن ● بررسی فرایند خلق اثر	ناظر و ارزیاب: ارائه بازخورد مناسب	● بیان دریافت کلی و حسی از یک تجربه زیبایی‌شناسی؛ ● احترام به افکار و عقاید دیگران ● گفت‌وگو و تعامل مؤثر در نقد آثار هنری خود و دیگران، تحمل افکار و عقاید دیگران

اهداف هنر و خلاقیت در دوره اول ابتدایی

۱- با مشاهده مستقیم طبیعت و محیط زندگی خود (کسب تجربیات دست اول) دریافت‌های حسی خود را از زیبایی‌ها بیان و آن را در قالب‌های مختلف هنری و بازی نشان می‌دهد و به زیبایی محیط زندگی خود کمک می‌کند.
۲- با مشاهده میراث فرهنگی- هنری محیط زندگی خود، دریافت‌های حسی و احساسات شخصی خود را توصیف می‌کند.
۳- با به کارگیری تعدادی از تکنیک‌ها، ابزارها، مواد و وسایل، دریافت حسی و درک شخصی خود از یک موقعیت را در قالب یک اثر هنری یا بازی بیان و آن را توصیف می‌کند.
۴- با توصیف یک اثر هنری یا بازی، دریافت‌های حسی و شخصی خود را بیان و اجزای آن را شناسایی می‌کند.

نمای کلی محتوای هنر و خلاقیت در دوره اول ابتدایی

ایده کلیدی	مفاهیم اساسی	مهارت‌های اساسی	ارزش‌های اساسی
مشاهده	طبیعت	• ارتباط با طبیعت • تجربه زیبایی‌شناسی / توصیف زیبایی • برقراری و حفظ ارتباط • جست‌وجوگری و اکتشاف • تمرکز و بینش • حفظ میراث فرهنگی و هنری • سنجش‌گری و ارزش‌گذاری آثار فرهنگی و هنری • حل تعارض و اختلاف • انجام بازی • تولید هنری خلاقانه • کاربرد تکنیک‌ها، ابزار، مواد و رسانه‌ها • تعاون، فعالیت و کارِ گروهی • سواد ارتباط رسانه‌ای • تخیل کردن • خلق و ابداع هنری • سنجش‌گری و استدلال و برهان • ارتباط درون فردی، خودآگاهی و خودباوری • برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری • خودیادگیری • تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم و سرگرمی‌های سازنده • ارتباط برون فردی و مسئولیت‌پذیری • هویت خانوادگی و جنسیتی • اخلاق و آداب ارتباطی • تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی	• علاقه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها • توجه مستمر و همه‌جانبه به زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی و علاقه به آنها • شوق به کند وکاو و اکتشاف در زیبایی‌های طبیعت و علاقه به استفاده از آنها در خلق آثار هنری • علاقه و احترام به میراث فرهنگی و هنری ایران • علاقه به کسب تجربیات جدید در رشته‌های مختلف هنری • توجه به شیوه‌های تأثیرگذاری انواع رسانه • اعتماد به خود • علاقه به مجسم کردن تصورات بینایی، احساسی و شنوایی در ذهن، و بیان هنرمندانه آنها • توجه به تجارب گذشته و استفاده از آن در موقعیت‌های جدید جهت یادگیری و تعمیق آن • توجه به فرایند حل مسئله در فرایند خلاقیت • علاقه به کشف روابط بین عناصر درون یک اثر هنری • توجه به محتوا و معنای یک اثر هنری • توجه به خودارزشیابی و خویشتن بانی • علاقه به مسئولیت‌پذیری و تعهد نسبت به انجام وظایف محوله • انعطاف‌پذیری و تحمل افکار و عقاید دیگران • صبر و تحمل و استقامت در انجام وظایف محوله • خودباوری و روحیه اعتماد به خود • عشق و علاقه به طبیعت و دوست داشتن آن • توجه به مهارت‌های زندگی و تلاش در جهت تقویت آنها
بیان و ابراز تقلیدی، تخیلی و خلاقانه	تقلید		
	تکنیک‌ها، ابزار، مواد و رسانه‌ها		
	تخیل		
	ایده‌های نو		
ارتباط و قدرشناسی، ارجگذاری	نقد هنری		
	خودشناسی (توانایی و استعداد)		
	همیاری و مشارکت		

اهداف هنر و خلاقیت در پایه اول ابتدایی

۱- با مشاهده طبیعت و محیط زندگی خود و کسب تجربیات دست اول، حواس پنجگانه خود را پرورش داده و دریافت‌های حسی و احساسی خود را در قالب آثار هنری مختلف بیان می‌کند.

۲- بعضی از اصول زیبایی‌شناسی (همچون نظم، ریتم) و عناصر بصری (همچون نقطه، خط، رنگ، سطح و بافت) را شناسایی و آن را در قالب‌های مختلف هنری نشان می‌دهد.
۳- بعضی از میراث مادی و معنوی محل زندگی خود را می‌شناسد.
۴- با شناخت و استفاده از تعداد محدودی تکنیک‌های ساده، ابزار، مواد و رسانه‌ها، احساسات و ایده‌های خود را در قالب آثار هنری مختلف بیان می‌کند.
۵- با استفاده و تلفیق مشاهدات حاصل از زندگی روزمره، خاطرات، رویاها و ... ایده‌های خود را شناسایی و آن را در قالب آثار هنری مختلف بیان می‌کند.
۶- با رعایت ادب و احترام احساسات و دریافت حسی و شخصی خود را درباره کارهای هنری هم‌کلاسی‌هایشان بیان می‌کند.
۷- بازخوردهای دیگران را درباره کارهای هنری خود با دقت گوش می‌دهد و درباره آنها فکر می‌کند.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی هنر و خلاقیت در پایه اول ابتدایی

هنر و خلاقیت پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی اول: مشاهده			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● طبیعت	**مهارت‌های اساسی:** ● ارتباط با طبیعت ● تجربه زیبایی شناسانه ● تشخیص اصول و عناصر زیبایی‌شناسی ● تشخیص عناصر بصری ● حفظ و گسترش میراث فرهنگی و هنری ● اجرای بازی	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● توجه مستمر و همه‌جانبه به زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی و علاقه به آنها ● شوق به کند وکاو و اکتشاف در زیبایی‌های طبیعت و علاقه به استفاده از آنها در خلق آثار هنری ● علاقه و احترام به میراث فرهنگی و هنری ایران	۱- برای شناخت و ارتباط با طبیعت از حواس پنج‌گانه استفاده و جنبه‌های متنوع آن را با دقت بررسی می‌کند. ● برای شناخت و ارتباط با طبیعت از حواس پنج‌گانه استفاده می‌کند و دریافت‌های حسی و شهودی خود از طبیعت را با علاقه‌مندی و اعتماد به نفس به شکل قابل فهم بیان می‌کند. ● تفاوت استفاده از حواس پنج‌گانه در شناخت ویژگی‌ها و جزئیات ساده در طبیعت را درک، با علاقه و دقت آن را بررسی و پرسش‌های خود را به صورت واضح مطرح می‌کند و آن را در قالب فعالیت‌ها و بازی‌های مختلف نشان می‌دهد. ۲- نظم و ریتم را در طبیعت و محیط پیرامون خود مشاهده و با دقت به آنها توجه می‌کند و مثال‌هایی از آنها را نام می‌برد. ● با بررسی طبیعت و محیط پیرامون خود، نظم و ریتم موجود در آنها را تشخیص می‌دهد و با ارائه نمونه‌هایی، آنها را به شیوه قابل فهم و با استفاده از واژگان فارسی توصیف می‌کند.
خرده‌مفاهیم: ● آفریده‌های طبیعی ● زیبایی‌های طبیعت ● عناصر بصری ● اصول و معیارهای زیبایی‌شناسی	**خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده چند حسی (نگاه کردن، لمس کردن، گوش کردن، بو کردن، چشیدن) ● مشاهده طبیعت و الهام گرفتن از آن در فعالیت‌های هنری ● توصیف کلی اطلاعات و ایده‌ها ● دریافت و تحلیل حسی انواع پیام کلامی (مکتوب و غیرمکتوب) و غیرکلامی به‌منظور کشف معنا و ارائه بازخورد مناسب ● حفظ و نگهداری میراث فرهنگی و هنری مادی (ملموس) و معنوی (ناملموس) ● ادراک کلی فرم ● (لذت درونی، لذت فوری و آنی) ● مشارکت در اجرای انواع بازی‌ها (بازی در طبیعت، بازی‌های آهنگین، بازی‌های بومی - محلی، بازی‌های نمایشی، بازی‌های ساختنی)	**خرده‌ارزش‌ها:** ● توجه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● علاقه به استفاده از زیبایی‌های طبیعت در خلق آثار هنری ● علاقه به کسب تجربه‌های زیبایی شناسانه ● تجربه لذت، شور، انبساط و بهجت ناشی از تجربه زیباشناسانه ● توجه به عناصر زیبایی‌شناسی در محیط و آثار هنری ● علاقه به شناخت زیبایی‌ها در آثار هنری ● احترام به فرهنگ و میراث هنری محلی و بومی ● علاقه به تاریخ و میراث فرهنگی و هنری محلی و بومی ● توجه به هنرمندان و فرهیختگان محل زندگی ● توجه به گویش‌ها، پوشش‌ها و انواع معماری، بازی‌ها، آداب و آیین و رسوم محل زندگی خود	● نظم و ریتم را در طبیعت و محیط پیرامون خود بررسی و مثال‌ها و نمونه‌هایی از آن را در محیط پیرامون خود شناسایی و بیان می‌کند. ۳- نقطه، خط مستقیم، سطح و رنگ را در طبیعت، اشیا و پدیده‌های محیط پیرامون خود مشاهده و به آن با دقت توجه می‌کند و نمونه‌هایی از آنها را نام می‌برد. ● در اشیا و پدیده‌های محیط پیرامون خود نقطه، خط مستقیم، سطح و رنگ را در طبیعت تشخیص می‌دهد و نمونه‌هایی از آنها را به شیوه قابل فهم و با استفاده از واژگان فارسی توصیف می‌کند. ● نقطه، خط، سطح و رنگ را در اشیا و پدیده‌های محیط پیرامون خود بررسی و مثال‌ها و نمونه‌هایی از آنها را در محیط پیرامون خود شناسایی و بیان می‌کند. ۴- سه رنگ اصلی را می‌شناسد و آنها را از رنگ‌های فرعی تمییز می‌دهد و نام می‌برد. ● رنگ‌های اصلی و فرعی را در محیط خود جست‌وجو و با دقت به آن توجه می‌کند و تعدادی از آنها را نام می‌برد. ● با ترکیب و دستکاری رنگ‌های اصلی با یکدیگر، رنگ‌های دلخواه خود را به دست می‌آورد و آنها را با زبان خود توضیح می‌دهد. ۵- با دیدن زیبایی‌ها بادقت به آنها توجه می‌کند، برانگیخته می‌شود و سؤالاتی ساده درباره آنها و چگونگی خلق‌شان می‌پرسد. ● با ادراک کلی یک پدیده طبیعی (آفریده) رضایت و خشنودی خود را از آن تجربه زیبایی‌شناسانه به شیوه‌های مختلف بیان می‌کند و سؤالاتی ساده درباره خالق آنها می‌پرسد. ● دریافت‌های حسی و کلی خود از یک تجربه زیبایی‌شناسانه در طبیعت را توصیف می‌کند و آنها را نشانه‌ای از توانایی خالق آنها می‌داند.

هنر و خلاقیت پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی اول: مشاهده			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم‌اساسی: ● زیبایی **خرده‌مفاهیم:** ● زیبایی‌های طبیعی ● مصنوعات دست بشر ● عناصر بصری ● اصول و معیارهای زیبایی‌شناسی	**مهارت‌های‌اساسی:** ● ارتباط با طبیعت ● تجربه زیبایی شناسانه ● تشخیص اصول و عناصر زیبایی‌شناسی ● تشخیص عناصر بصری ● حفظ و گسترش میراث فرهنگی و هنری ● اجرای بازی **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده چند حسی (نگاه کردن، لمس کردن، گوش کردن، بو کردن، چشیدن) ● مشاهده طبیعت و الهام گرفتن از آن در فعالیت‌های هنری ● توصیف کلی اطلاعات و ایده‌ها ● دریافت و تحلیل حسی انواع پیام کلامی (مکتوب و غیرمکتوب) و غیرکلامی به‌منظور کشف معنا و ارائه بازخورد مناسب ● حفظ و نگهداری میراث فرهنگی و هنری مادی (ملموس) و معنوی (ناملموس) ● ادراک کلی فرم ● (لذت درونی، لذت فوری و آنی) ● مشارکت در اجرای انواع بازی‌ها (بازی در طبیعت، بازی‌های آهنگین، بازی‌های بومی - محلی، بازی‌های نمایشی، بازی‌های ساختنی)	**ارزش‌های‌اساسی:** ● علاقه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● توجه مستمر و همه‌جانبه به زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی و علاقه به آنها ● شوق به کند وکاو و اکتشاف در زیبایی‌های طبیعت و علاقه به استفاده از آنها در خلق آثار هنری ● علاقه و احترام به میراث فرهنگی و هنری ایران **خرده‌ارزش‌ها:** ● توجه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● علاقه به استفاده از زیبایی‌های طبیعت در خلق آثار هنری ● علاقه به کسب تجربه‌های زیبایی شناسانه ● تجربه لذت، شور، انبساط و بهجت ناشی از تجربه زیبایی شناسانه ● توجه به عناصر زیبایی‌شناسی در محیط و آثار هنری ● علاقه به شناخت زیبایی‌ها در آثار هنری ● احترام به فرهنگ و میراث هنری محلی و بومی ● علاقه به تاریخ و میراث فرهنگی و هنری محلی و بومی ● توجه به هنرمندان و فرهیختگان محل زندگی ● توجه به گویش‌ها، پوشش‌ها و انواع معماری، بازی‌ها، آداب و آیین و رسوم محل زندگی خود	۶- به فرم کلی زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی توجه و با علاقه و دقت دنبال می‌کند. ● درک و دریافت‌های حسی خود را از فرم کلی زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی به شیوه‌ای قابل فهم توصیف می‌کند. ● به وارسی و بررسی فرم کلی زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی علاقه نشان می‌دهد و آن را به شیوه‌های مختلف بیان می‌کند. ۷- با دیدن زیبایی‌ها به وجد آمده و شور و علاقه و احساسات خود را نشان می‌دهد. ● لذت درونی، فوری و آنی خود از یک تجربه زیبایی‌شناسانه در طبیعت را به زبان خود بیان می‌کند. ● با شوق و علاقه تجربیات زیبایی‌شناسانه تازه را جست‌وجو، بررسی و توصیف می‌کند و آنها را افزایش می‌دهد.
ایده کلیدی اول: مشاهده			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم‌اساسی: ● میراث فرهنگی و هنری **خرده‌مفاهیم:** ● میراث فرهنگی مادی (آثار ملموس)، اشیا ● میراث فرهنگی معنوی (آثار ناملموس)، بازی‌ها، آیین‌ها، اشعار، قصه‌ها و ...	**مهارت‌های‌اساسی:** ● ارتباط با طبیعت ● تجربه زیبایی شناسانه ● تشخیص اصول و عناصر زیبایی‌شناسی ● تشخیص عناصر بصری ● حفظ و گسترش میراث فرهنگی و هنری ● اجرای بازی **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده چند حسی (نگاه کردن، لمس کردن، گوش کردن، بو کردن، چشیدن) ● مشاهده طبیعت و الهام گرفتن از آن در فعالیت‌های هنری ● توصیف کلی اطلاعات و ایده‌ها ● دریافت و تحلیل حسی انواع پیام کلامی (مکتوب و غیرمکتوب) و غیرکلامی به‌منظور کشف معنا و ارائه بازخورد مناسب ● حفظ و نگهداری میراث فرهنگی و هنری مادی(ملموس) و معنوی(ناملموس) ● ادراک کلی فرم ● (لذت درونی، لذت فوری و آنی) ● مشارکت در اجرای انواع بازی‌ها(بازی در طبیعت، بازی‌های آهنگین، بازی‌های بومی - محلی، بازی‌های نمایشی، بازی‌های ساختنی)	**ارزش‌های‌اساسی:** ● علاقه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● توجه مستمر و همه‌جانبه به زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی و علاقه به آنها ● شوق به کندوکاو و اکتشاف در زیبایی‌های طبیعت و علاقه به استفاده از آنها در خلق آثار هنری ● علاقه و احترام به میراث فرهنگی و هنری ایران **خرده‌ارزش‌ها:** ● توجه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● علاقه به استفاده از زیبایی‌های طبیعت در خلق آثار هنری ● علاقه به کسب تجربه‌های زیبایی‌شناسانه ● تجربه لذت، شور، انبساط و بهجت ناشی از تجربه زیباشناسانه ● توجه به عناصر زیبایی‌شناسی در محیط و آثار هنری ● علاقه به شناخت زیبایی‌ها در آثار هنری ● احترام به فرهنگ و میراث هنری محلی و بومی ● علاقه به تاریخ و میراث فرهنگی و هنری محلی و بومی ● توجه به هنرمندان و فرهیختگان محل زندگی ● توجه به گویش‌ها، پوشش‌ها و انواع معماری، بازی‌ها، آداب و آیین و رسوم محل زندگی خود	۸- برخی میراث مادی (بناها، اشیا) و معنوی (بازی‌های بومی و محلی، اشعار، قصه‌ها، آیین‌ها و آداب و رسوم) محل زندگی خود را می‌شناسد. ● به شناخت بیشتر میراث مادی و معنوی محیط زندگی خود علاقه‌مند است و در راه شناخت بیشتر آنها به شکل فعال می‌کوشد. ● به حفظ و نگهداری از میراث فرهنگی و هنری محیط زندگی خود علاقه‌مند است.

هنر و خلاقیت پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی دوم: بیان و ابراز			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● تقلید ● تکنیک‌ها، ابزار، مواد و رسانه‌ها **خرده‌مفاهیم:** ● آفریدن ● بازآفریدن ● ابزار و مواد و وسایل رشته‌های هنری مختلف و ویژگی‌های آنها ● تکنیک‌ها، روش‌ها و رسانه‌های مختلف و چگونگی استفاده از آنها	**مهارت‌های اساسی:** ● تولید هنری با استفاده از انواع رسانه ● کاربرد تکنیک‌ها، ابزار و مواد و رسانه‌ها ● نظم، تمیزی و نظافت و پرهیز از اسراف **خرده‌مهارت‌ها:** ● بازتولید واقعی با آگاهی از شیوه‌های تأثیرگذاری انواع رسانه ● استفاده و کاربرد صحیح ابزار، مواد و وسایل رشته‌های مختلف هنری ● نگهداری از ابزار و مواد و رعایت نکات ایمنی در هریک از رشته‌های هنری ● توانایی انتخاب ابزار، مواد، روش‌ها و تکنیک‌ها با توجه به اهداف ● استفاده از مهارت‌های حرکتی ظریف ● رعایت نظم در محیط پیرامون خود ● رعایت تمیزی در محیط اطراف ● رعایت صرفه‌جویی در استفاده از مواد	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به کسب تجربه در رشته‌های مختلف هنری ● توجه به شیوه‌های تأثیرگذاری انواع رسانه ● اعتماد به خود ● مسئولیت پذیری ● انعطاف‌پذیری **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه به استفاده از اصول معیارهای زیبایی‌شناسی برای بیان افکار و احساسات در قالب آثار و محصولات هنری ● علاقه به کسب تجربه در هنرهای تجسمی ● علاقه به کسب تجربه در هنرهای آوایی ● علاقه به کسب تجربه در هنرهای نمایشی	۹- با مشاهده یک شی، پدیده یا موضوع تک عنصر در طبیعت (یک گل، یک جانور و ...) دریافت‌های حسی - ادراکی خود از آن موضوع را حداقل در قالب یک اثر هنری بازآفرینی می‌کند. ● با مشاهده یک شی، پدیده یا موضوع تک عنصر در طبیعت (یک گل، یک جانور و ...) دریافت‌های حسی-ادراکی خود از آن موضوع را در قالب‌های مختلف هنری بازآفرینی می‌کند. ● با ادراک معنادار یک موضوع، شیء یا پدیده طبیعی (خطوط، رنگ‌ها)، آن را با استفاده از تکنیک‌ها، روش‌ها و رسانه‌های مختلف بازآفرینی می‌کند و به اشتراک می‌گذارد. ۱۰- به صداها، حرکات ، احساسات و ... اطراف خود با دقت توجه و آنها را با استفاده از واژگان مناسب و قابل فهم و با زبان خود توصیف می‌کند. ● با توجه و دقت به صوت (صدا)، لحن، حرکات، و ...؛ احساسات و عواطف یک فرد یا شخصیت را حدس می‌زند و آن را با استفاده از واژگان و لحن مناسب بازآفرینی می‌کند. ● با تقلید از صدا، حرکات، رفتار مورد نظر، به درستی از واژگان (بیان زبانی) یا اشارات (حرکات غیرکلامی) برای ابراز و انتقال احساسات و عواطف در برقراری ارتباط با دیگران و ایفای نقش خود در بازی‌ها استفاده می‌کند. ۱۱- با الهام از شکل یک شی یا پدیده طبیعی و با استفاده از تجربیات قبلی خود در قالبی جدید، یک اثر هنری خلق می‌کند. ● با الهام از طبیعت و استفاده از قدرت تخیل و امتحان راه‌ها و روش‌های مختلف، دریافت‌های شخصی و حسی خود را در قالب یک اثر هنری بیان می‌کند. ● با الهام از شکل یک شیء یا پدیده طبیعی و با استفاده از قدرت تخیل خود، راه‌های جدید و غیرمعمول را به‌کار می‌گیرد، تغییراتی را در شکل، رنگ، وسایل و ... آن ایجاد و آثار هنری مختلف خلق می‌کند. ۱۲- با رعایت نظم و نظافت شخصی و با استفاده از ابزار، وسایل و مواد دردسترس آثار هنری گوناگون خلق، به زبان خود داشته ها و یافته‌هایش را توصیف می‌کند. ● با رعایت نظم و نظافت شخصی و با استفاده از ابزار، وسایل و مواد مختلف و دردسترس آثار هنری گوناگون خلق، به زبان خود داشته‌ها و یافته‌هایش را توصیف می‌کند. ● با رعایت نظم و نظافت و با استفاده از ابزار، وسایل و مواد مختلف، اثر هنری خلق و به زبان فارسی درست داشته‌ها و یافته‌هایش را توصیف می‌کند.
ایده کلیدی دوم: بیان و ابراز			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● تخیل **خرده‌مفاهیم:** ● تصور ● احساس ● خیال	**مهارت‌های اساسی:** ● تخیل کردن **خرده‌مهارت‌ها:** ● تخیل ادراکی ● ایده‌پردازی	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به مجسم کردن تصورات بینایی، شنوایی و احساسی در ذهن و بیان هنرمندانه آنها **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه به بیان تخیلات در قالب‌های مختلف هنری	۱۳- با یادآوری و تصور یک تجربه صوتی (آهنگین) و تصویری (عکس یا تابلو) کلیات آن را بدون سردرگمی توصیف و احساس خود درباره آن را به زبان خود بیان می‌کند. ● با یادآوری و تصور بخش‌های کوچکتر یک تجربه صوتی (آهنگین) و تصویری (عکس یا تابلو) و تقسیم آن به جزئیات، آن را بدون سردرگمی بررسی و به زبان خود توصیف می‌کند. ● درک و دریافت‌های حسی و شخصی خود از معانی پنهان و ضمنی ساده یک تجربه صوتی (آهنگین) و تصویری (عکس یا تابلو) را در قالب‌های مختلف هنری بیان می‌کند.

هنر و خلاقیت پایه اول ابتدایی

ایده کلیدی دوم: بیان و ابراز

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها	انتظارات عملکردی
مفاهیم اساسی: ● ایده‌های نو	**مهارت‌های اساسی:** ● خلق و ابداع هنری ● خلق بازی ● توصیف طرح اولیه و ایده‌پردازی	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به کسب تجربیات جدید ● توجه به تجارب گذشته و استفاده از آن در موقعیت‌های جدید جهت یادگیری و تعمیق آن ● توجه به فرایند حل مسئله در فرایند خلاقیت	۱۴- با مشاهده یک شیء یا پدیده خاص، درک و دریافت‌های حسی و شخصی خود را از آن دستکاری می‌کند و تغییر رخ‌داده را به شیوه‌های مختلف بیان می‌کند. ● با تجزیه یک شیء یا پدیده خاص به اجزا و عناصر مختلف، یک جزء آن را تغییر می‌دهد و اتفاق رخ‌داده را در قالب‌های مختلف هنری بیان و درباره پیامدهای این تغییر پرسش‌هایی مطرح می‌کند. ● با تجزیه یک شیء یا پدیده خاص به اجزا و عناصر مختلف، یک یا دو جز آن را تغییر می‌دهد و تغییر رخ‌داده را در قالب‌های مختلف هنری بیان و درباره پیامدهای این تغییر پرسش‌هایی مطرح می‌کند. ۱۵- یک اثر یا بازی را با استفاده از یک یا دو وسیله و ابزار مختلف و امتحان دقیق آن، خلق و فرایند انجام کار را با زبان خود توصیف می‌کند. ● یک اثر یا بازی را با استفاده از حداقل دو وسیله و ابزار و امتحان دقیق آن، خلق و فرایند انجام کار را با زبان فارسی صحیح توصیف می‌کند. ● یک اثر هنری یا بازی را با استفاده از ابزارو وسیله، مواد و تکنیک‌های مختلف امتحان دقیق آن، خلق و فرایند انجام کار را با زبان فارسی صحیح توصیف می‌کند. ۱۶- نقطه، خط، سطح؛ رنگ، نظم و ریتم را در طبیعت و محیط پیرامون خود مشاهده و آنها را با روش‌های کلامی و غیرکلامی ثبت و یافته‌های خود را توصیف می‌کند. ● با مشاهده نقطه، خط، سطح، نظم و ریتم در محیط پیرامون خود، آنها را از جنبه‌های متنوع (ویژگی‌های ظاهری) مرتب و با الهام از آنها یک اثر هنری خلق می‌کند. ● با مشاهده نقطه، خط، سطح، رنگ، نظم و ریتم، معیارهای ساده و ظاهری در طبقه‌بندی‌ها را تشخیص می‌دهد و با ترکیب خلاقانه آنها ایده‌های خود را گسترش می‌دهد و در قالب‌های هنری مختلف، آثار گوناگون خلق می‌کند.
خرده‌مفاهیم: ● خلق ● ایده ● طرح اولیه ● تجزیه ● تغییر ● ترکیب	**خرده‌مهارت‌ها:** ● برقراری پیوند معنادار میان امور و ایده‌های مختلف و ارائه ایده‌های جدید در خلق یک اثر هنری ● استفاده از تکنیک‌های جدید، ابزار، مواد و رسانه‌ها در فرایند خلق یک اثر هنری و بازی ● استفاده از تکنیک‌های تجزیه، تغییر و ترکیب در خلق آثار هنری و بازی‌ها	**خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه به کسب تجربه در موقعیت‌های جدید و تازه ● علاقه به کسب تجربه در رشته‌های مختلف هنری ● تلاش برای یافتن راه حل‌های متفاوت در خلق یک اثر هنری یا بازی ● توجه به قابلیت تغییر ابزار و وسایل، مواد، تکنیک‌ها و اهداف در فرایند خلاقیت هنری	

ایده کلیدی سوم: ارتباط و قدرشناسی

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها	انتظارات عملکردی
مفاهیم اساسی: ● نقد هنری	**مهارت‌های اساسی:** ● سنجش‌گری و ارزش‌گذاری آثار هنری	**ارزش‌های اساسی:** آثار علاقه به کشف روابط بین عناصر درون یک اثر هنری ● توجه به محتوا و معنای یک اثر هنری ● انعطاف‌پذیری در برابر نقد و تحمل افکار و عقاید دیگران ● انصاف در نقد	۱۷- به یک اثر هنری توجه و دریافت حسی خود در اولین نگاه به اثر را بدون ترس به زبان خود و مؤدبانه بیان می‌کند. ● به فرم کلی یک اثر هنری توجه و دریافت‌های حسی و کلی خود از آن را به زبانی مناسب و فارسی صحیح، مؤدبانه بیان می‌کند. ● به فرم کلی یک اثر هنری و جزئیات موجود در آن توجه و آن را به زبان فارسی صحیح مؤدبانه توصیف می‌کند. ۱۸- ابزار و وسایل، مواد به کار رفته در خلق یک اثر هنری را شناسایی و با زبان خود، مؤدبانه توصیف می‌کند. ● به کمک معلم خود، چگونگی استفاده از ابزار و وسایل و مواد به کار رفته در خلق یک اثر هنری را شناسایی و با زبانی مناسب و فارسی صحیح، مؤدبانه توصیف می‌کند. ● به کارکردهای متفاوت ابزار و مواد مختلف در خلق یک اثر توجه و با زبانی مناسب و فارسی صحیح، مؤدبانه توصیف می‌کند.
خرده‌مفاهیم: ● نقد ● فرم ● محتوا	**خرده‌مهارت‌ها:** ● توصیف کلی ● توصیف اجزا ● طرح پرسش ● حدس زدن ● خودسنجی ● همتاسنجی	**خرده‌ارزش‌ها:** ● لذت بردن از ادراک حسی - عاطفی یک اثر فرهنگی و هنری و بازی ● توجه به محتوا و معنای یک اثر هنری ● احترام به دیگران هنگام نقد محصول هنری خود و آنها	

هنر و خلاقیت پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: ارتباط و قدرشناسی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● خودشناسی **خرده‌مفاهیم:** ● خود و نیازها ● توانایی، استعدادها ● نقش فردی	**مهارت‌های اساسی:** ● ارتباط درون فردی و خودآگاهی **خرده‌مهارت‌ها:** ● توصیف کلی ● توصیف اجزا ● طرح پرسش ● حدس زدن ● خودسنجی ● همتاسنجی	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به مسئولیت‌پذیری و تعهد نسبت به انجام وظایف محوله ● صبر و تحمل و استقامت در انجام وظایف محوله ● احساس احترام و ارزشمندی نسبت به خود ● احترام به دیگران هنگام نقد محصول هنری خود و آنها **خرده‌ارزش‌ها:** ● تقویت صبر و تحمل و استقامت جهت رسیدن به نتایج مورد نظر ● تأمل و تأنی و دوری از شتاب‌زدگی ● خودباوری و روحیه اعتماد به خود	۱۹- در مواجهه با یک موقعیت، نیازها و احساسات خود در آن موقعیت را می‌شناسد و آن را با زبان خود توصیف می‌کند. ● در مواجهه با یک موقعیت، نیازها و احساسات خود را تشخیص می‌دهد و با اعتماد به نفس و به دور از شتابزدگی با کمک دیگران به آن پاسخ می‌دهد. ● در مواجهه با یک موقعیت، پس از رفع نیازها، کنترل احساسات و ارائه پاسخ، آن را با صبر بررسی و بازخورد مناسب ارائه می‌دهد.
ایده کلیدی سوم: ارتباط و قدرشناسی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● همیاری و مشارکت **خرده‌مفاهیم:** ● مسئولیت گروهی ● بازیافت خلاقانه	**مهارت‌های اساسی:** ● ارتباط برون فردی و مسئولیت‌پذیری **خرده‌مهارت‌ها:** ● حفظ و نگهداری از طبیعت محیط زندگی خود ● همزیستی مسالمت‌آمیز با طبیعت و عدم تخریب آن ● ساخت اثر هنری با استفاده از بازیافت مواد و منابع طبیعی و مصنوعی ● تعامل با فرهنگ محلی ● صرفه‌جویی در استفاده از مواد و منابع طبیعی و اسراف نکردن آنها ● انجام فعالیت و کار گروهی	**ارزش‌های اساسی:** ● عشق و علاقه به طبیعت و دوست داشتن آن ● توجه به مهارت‌های زندگی و تلاش در جهت تقویت آنها ● تقویت مهارت سازگاری با محیط **خرده‌ارزش‌ها:** ● تقویت احساس مسئولیت‌پذیری و تعهد نسبت به انجام وظایف فردی و گروهی ● تقویت انعطاف‌پذیری و تحمل افکار و عقاید دیگران ● علاقه به انجام کار گروهی و همکاری ● علاقه به تعامل مؤثر با دیگران برای خلق یک اثر هنری و بازی ● علاقه به حضور آگاهانه در طبیعت ● شوق به مطالعه	۲۰- با حضور با لذت در طبیعت و مشاهده چند حسی آن، اشیا، وسایل، گیاهان و ... جالب و مورد نظر خود را جمع‌آوری و آن را با زبان فارسی صحیح توصیف می‌کند. ● با حضور با لذت در طبیعت و مشاهده چند حسی طبیعت و محیط زندگی خود، اشیا، وسایل و گیاهان و ... جمع‌آوری شده را بررسی و شرح حال و قصه زندگی آن را با فارسی صحیح بیان می‌کند. ● با جست‌وجوگری در طبیعت و محیط زندگی خود، نمونه‌هایی از اشیا و پدیده‌های مورد نیاز خود برای خلق یک اثر هنری و با توجه به هدف خود را به درستی استفاده می‌کند. ۲۱- با اشتیاق در برنامه‌های خانوادگی و فعالیت‌های گروهی کوچک و بازی‌های مختلف شرکت می‌کند. ● در برنامه‌های خانوادگی و فعالیت‌های گروهی کوچک و بزرگ و بازی‌ها، با علاقه شرکت و با دیگران با مهربانی و احترام، همکاری و ارتباط برقرار می‌کند. ● در برنامه‌های خانوادگی و فعالیت‌های گروهی کوچک و بزرگ و بازی‌ها با علاقه شرکت و با همکاری با دیگران، نقش خود را به درستی ایفا می‌کند.

اهداف هنر و خلاقیت در پایه دوم ابتدایی

۱- با مشاهده طبیعت و محیط زندگی خود و کسب تجربیات دست اول، درک و دریافت‌های حسی و ادراکی - حرکتی خود را در قالب آثار هنری مختلف بیان می‌کند.

۲- با به کارگیری حواس مختلف، بعضی از اصول زیبایی‌شناسی (همچون نظم، ریتم، تنوع و تضاد) و بعضی از عناصر بصری (همچون نقطه، خط، رنگ، سطح و بافت) را شناسایی و با الهام از آنها یک اثر هنری خلق می‌کند.

۳- میراث مادی و معنوی محل زندگی خود را می‌شناسد و از آن نگهداری می‌کند.

۴- با استفاده و تلفیق مشاهدات حاصل از زندگی روزمره، خاطرات، رویاها و ...، ایده‌های خود را شناسایی کرده و توسعه می‌دهد و آن را در قالب آثار هنری مختلف بیان می‌کند.

۵- با شناسایی بعضی از اجزا و عناصر، کارهای هنری هم کلاسی‌هایش، آنها را توصیف می‌کند.

۶- با توصیف کارهای هنری خود درباره چگونگی خلق آن توضیح و بازخوردهای دیگران را درباره کارهای هنری خود با دقت گوش می‌دهد و درباره آنها فکر می‌کند.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی هنر و خلاقیت در پایه دوم ابتدایی

هنر و خلاقیت پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: مشاهده			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● طبیعت ● اصول و معیارهای زیبایی شناسی ● عناصر بصری **خرده مفاهیم:** ● آفریده‌های طبیعی ● زیبایی‌های طبیعت ● نور، صدا، حرکت، نظم، ریتم، تنوع، تضاد، نقطه، خط، سطح، بافت و رنگ‌های اصلی و فرعی،	**مهارت‌های اساسی:** ● ارتباط با طبیعت ● تجربه زیبایی‌شناسانه ● تشخیص اصول و عناصر زیبایی‌شناسی ● تشخیص عناصر بصری ● حفظ و گسترش میراث فرهنگی و هنری ● اجرای بازی **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده چند حسی (نگاه کردن، لمس کردن، گوش کردن، بو کردن، چشیدن) ● مشاهده طبیعت و الهام گرفتن از آن در فعالیت‌های هنری ● بعد حسی: ● توضیح کلی اطلاعات و ایده‌ها ● دریافت و تحلیل حسی انواع پیام کلامی (مکتوب و غیرمکتوب) و غیرکلامی به‌منظور کشف معنا و ارائه بازخورد مناسب ؛ ● حفظ و نگهداری میراث فرهنگی و هنری مادی و معنوی (ملموس و ناملموس) ● ادراک کلی فرم ● لذت درونی ● فوری و آنی ● مشارکت در اجرای انواع بازی‌ها (بازی در طبیعت، بازی‌های آهنگین، بازی‌های بومی - محلی، بازی‌های نمایشی، بازی‌های ساختنی)	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● توجه مستمر و همه جانبه به زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی و علاقه به آنها ● شوق به کندوکاو و اکتشاف در زیبایی‌های طبیعت و علاقه به استفاده از آنها در خلق آثار هنری ● علاقه و احترام به میراث فرهنگی و هنری ایران **خرده‌ارزش‌ها:** ● توجه به عناصر زیبایی شناسی در طبیعت ● توجه به قواعد زیبایی‌شناسی در طبیعت؛ ● توجه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● علاقه به استفاده از زیبایی‌های طبیعت در خلق آثار هنری ● علاقه به کسب تجربه‌های زیبایی‌شناسانه ● تجربه لذت، شور، انبساط و بهجت ناشی از تجربه زیبایی‌شناختی ● توجه به عناصر زیبایی شناختی در محیط و آثار هنری ● علاقه به شناخت زیبایی‌ها در آثار هنری؛ ● احترام به فرهنگ و میراث هنری بومی و محلی ● علاقه به تاریخ و میراث فرهنگی - هنری بومی و محلی ● توجه به هنرمندان و فرهیختگان ایران؛ ● توجه به گویش‌ها، پوشش‌ها و انواع معماری در نقاط مختلف ایران	۱- در فعالیت‌های عملی و برنامه‌های اکتشافی در طبیعت به صورت فعال درگیر و به استفاده از حواس پنج‌گانه، در طبیعت پیرامون خود علاقه‌مند و فعال است. ● برای شناخت کلی طبیعت و جزئیات آن توجهات حسی فعال دارد و موضوعات را با دقت و علاقه بررسی می‌کند. ● تفاوت استفاده از حواس پنج‌گانه در دریافت‌های حسی و شناخت طبیعت پیرامون خود را تشخیص می‌دهد، برای شناخت ویژگی‌های طبیعت همچون شکل، رنگ و.... از آن استفاده می‌کند و آن را در قالب فعالیت‌ها و بازی‌های مختلف نشان می‌دهد. ۲- نظم، تنوع، ریتم و تضاد و حرکت را در طبیعت و محیط پیرامون خود مشاهده و به آنها با دقت توجه می‌کند و از طرح پرسش و کشف پاسخ‌ها در این زمینه لذت می‌برد. ● با بررسی طبیعت و محیط پیرامون خود، نظم، تنوع، ریتم و تضاد و حرکت را تشخیص می‌دهد؛ آنها را به شیوه قابل فهم و با استفاده از واژگان جدید فارسی و ترکیب آنها توصیف می‌کند. ● نظم، تنوع، ریتم و تضاد و حرکت را در طبیعت و محیط پیرامون خود بررسی و مثال‌ها و نمونه‌هایی از آن را در محیط پیرامون خود شناسایی و بیان می‌کند. ۳- نقطه، خط، سطح بافت و رنگ را در طبیعت، اشیا و پدیده‌های محیط پیرامون خود مشاهده و به آنها توجه می‌کند و نمونه‌هایی از آن را نام می‌برد. ● با بررسی اشیا و پدیده‌های محیط پیرامون خود، نقطه، خط، سطح، بافت و رنگ را تشخیص می‌دهد؛ و با ارائه نمونه‌هایی آنها را به شیوه قابل فهم و با استفاده از واژگان جدید فارسی و ترکیب آنها توصیف می‌کند. ● نقطه، خط، سطح، بافت و رنگ را در اشیا و پدیده‌های محیط پیرامون خود بررسی و مثال‌ها و نمونه‌هایی از آن را در محیط پیرامون خود شناسایی و بیان می‌کند. ۴- رنگ‌های اصلی و فرعی را در محیط پیرامون خود بازشناسی و آنها را با زبان خود توصیف می‌کند. ● با ترکیب دو به دوی سه رنگ اصلی با یکدیگر و سه رنگ با یکدیگر، چهار رنگ فرعی را درست می‌کند و مراحل انجام کار را با زبان فارسی صحیح توضیح می‌دهد. ● طیف کوچکی از رنگ‌های اصلی و فرعی با روش‌های مختلف، درست و چگونگی ترکیب آنها را به زبان فارسی صحیح توضیح می‌دهد. ۵- با تشخیص زیبایی‌های طبیعت برانگیخته می‌شود، آنها را به شیوه‌ای قابل فهم توصیف می‌کند و نشانه‌هایی از وجود خداوند می‌داند. ● درک و دریافت کلی از زیبایی‌های طبیعت و خالق آن را به شیوه قابل فهم با زبان فارسی صحیح توصیف می‌کند. ● با افزایش کمیت و کیفیت تجربیات زیبایی شناسی خود، آنها را عمیق‌تر و ماندگارتر می‌کند و با بیان آنها را به عنوان نشانه‌هایی از مهربانی و محبت خالق، او را دوست دارد.

هنر و خلاقیت پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: مشاهده			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● زیبایی‌شناسی **خرده‌مفاهیم:** ● زیبایی ● زیبایی‌های طبیعی ● مصنوعات دست بشر ● عناصر بصری ● اصول و معیارهای زیبایی‌شناسی	**مهارت‌های اساسی:** ● ارتباط با طبیعت ● تجربه زیبایی‌شناسانه ● تشخیص اصول و عناصر زیبایی‌شناسی ● تشخیص عناصر بصری ● حفظ و گسترش میراث فرهنگی و هنری ● اجرای بازی **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده چند حسی (نگاه کردن، لمس کردن، گوش کردن، بو کردن، چشیدن) ● مشاهده طبیعت و الهام گرفتن از آن در فعالیت‌های هنری ● توصیف کلی اطلاعات و ایده‌ها ● دریافت و تحلیل حسی انواع پیام کلامی (مکتوب و غیرمکتوب) و غیرکلامی به‌منظور کشف معنا و ارائه بازخورد مناسب ● حفظ و نگهداری میراث فرهنگی و هنری مادی (ملموس) و معنوی (ناملموس) ● ادراک کلی فرم ● (لذت درونی، لذت فوری و آنی) ● مشارکت در اجرای انواع بازی‌ها(بازی در طبیعت، بازی‌های آهنگین، بازی‌های بومی - محلی، بازی‌های نمایشی، بازی‌های ساختنی)	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● توجه مستمر و همه‌جانبه به زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی و علاقه به آنها ● شوق به کند وکاو و اکتشاف در زیبایی‌های طبیعت و علاقه به استفاده از آنها در خلق آثار هنری ● علاقه و احترام به میراث فرهنگی و هنری ایران **خرده‌ارزش‌ها:** ● توجه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● علاقه به استفاده از زیبایی‌های طبیعت در خلق آثار هنری ● علاقه به کسب تجربه‌های زیبایی‌شناسانه ● تجربه لذت، شور، انبساط و بهجت ناشی از تجربه زیبایی‌شناسانه ● توجه به عناصر زیبایی‌شناسی در محیط و آثار هنری ● علاقه به شناخت زیبایی‌ها در آثار هنری ● احترام به فرهنگ و میراث هنری محلی و بومی ● علاقه به تاریخ و میراث فرهنگی و هنری محلی و بومی ● توجه به هنرمندان و فرهیختگان ایران ● توجه به گویش‌ها، پوشش‌ها و انواع معماری در نقاط مختلف ایران	۶- به فرم کلی زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی توجه و آن را به زبان فارسی درست توصیف می‌کند. ● با ادراک فرم کلی زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی به دنبال افزایش تجربیات زیبایی‌شناسی خود و عمیق‌تر شدن آنهاست. ● با ادراک فرم کلی زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی, درک و دریافت‌های خود را با دیگران در قالب‌های مختلف به اشتراک می‌گذارد. ۷- با دیدن زیبایی‌ها برانگیخته می‌شود و درک و دریافت‌های حسی و کلی خود را با دیگران به‌اشتراک می‌گذارد. ● با شوق و علاقه به دنبال افزایش تجربیات زیبایی‌شناسانه خود و عمیق‌تر شدن آنها است. ● نسبت به کشف زیبایی‌ها علاقه‌مند و رضایت و خشنودی خود را از کسب یک تجربه زیبایی‌شناسانه به شیوه‌های مختلف بیان می‌کند.
ایده کلیدی اول: مشاهده			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● میراث فرهنگی و هنری **خرده مفاهیم:** ● میراث فرهنگی مادی (آثار ملموس)، اشیا ● میراث فرهنگی معنوی (آثار ناملموس)، بازی‌ها، آیین‌ها، اشعار، قصه‌ها و ...	**مهارت‌های اساسی:** ● ارتباط با طبیعت ● تجربه زیبایی شناسانه ● تشخیص اصول و عناصر زیبایی‌شناسی ● تشخیص عناصر بصری ● حفظ و گسترش میراث فرهنگی و هنری ● اجرای بازی **خرده مهارت‌ها:** ● مشاهده چند حسی (نگاه کردن، لمس کردن، گوش کردن، بو کردن، چشیدن) ● مشاهده طبیعت و الهام گرفتن از آن در فعالیت‌های هنری ● توصیف کلی اطلاعات و ایده‌ها ● دریافت و تحلیل حسی انواع پیام کلامی (مکتوب و غیرمکتوب) و غیرکلامی به‌منظور کشف معنا و ارائه بازخورد مناسب ● حفظ و نگهداری میراث فرهنگی و هنری مادی (ملموس) و معنوی (ناملموس) ● ادراک کلی فرم ● (لذت درونی، لذت فوری و آنی) ● مشارکت در اجرای انواع بازی‌ها(بازی در طبیعت، بازی‌های آهنگین، بازی‌های بومی – محلی، بازی‌های نمایشی، بازی‌های ساختنی)	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● توجه مستمر و همه جانبه به زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی و علاقه به آنها ● شوق به کند وکاو و اکتشاف در زیبایی‌های طبیعت و علاقه به استفاده از آنها در خلق آثار هنری ● علاقه و احترام به میراث فرهنگی و هنری ایران **خرده ارزش‌ها:** ● توجه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● علاقه به استفاده از زیبایی‌های طبیعت در خلق آثار هنری ● علاقه به کسب تجربه‌های زیبایی شناسانه ● تجربه لذت، شور، انبساط و بهجت ناشی از تجربه زیبایی‌شناسانه ● توجه به عناصر زیبایی‌شناسی در محیط و آثار هنری ● علاقه به شناخت زیبایی‌ها در آثار هنری ● احترام به فرهنگ و میراث هنری محلی و بومی ● علاقه به تاریخ و میراث فرهنگی و هنری محلی و بومی ● توجه به هنرمندان و فرهیختگان ایران ● توجه به گویش‌ها، پوشش‌ها و انواع معماری در نقاط مختلف ایران	۸- بعضی از میراث مادی (بناها، ابزار و وسایل) و معنوی (اشعار، قصه‌ها، آواها، آداب و رسوم) محل زندگی خود را می‌شناسد و برای هریک نمونه‌هایی را بیان می‌کند. ● به شناخت میراث مادی و معنوی محیط زندگی خود علاقه‌مند است و به آن احترام می‌گذارد. ● به حفظ و نگهداری از میراث فرهنگی و هنری محیط زندگی خود علاقه‌مند است.

هنر و خلاقیت پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی دوم: بیان و ابراز			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● تقلید ● تکنیک‌ها، ابزار، مواد و رسانه‌ها **خرده‌مفاهیم:** ● آفریدن ● باز آفریدن ● ابزار و مواد و وسایل رشته‌های هنری مختلف و ویژگی‌های آنها ● تکنیک‌ها، روش‌ها و رسانه‌های مختلف و چگونگی استفاده از آنها	**مهارت‌های اساسی:** ● تولید هنری با استفاده از انواع رسانه ● کاربرد تکنیک‌ها، ابزار و مواد و رسانه‌ها ● نظم، تمیزی و نظافت و پرهیز از اسراف **خرده‌مهارت‌ها:** ● بازتولید واقعی با آگاهی از شیوه‌های تأثیرگذاری انواع رسانه ● استفاده و کاربرد صحیح ابزار، مواد و وسایل رشته‌های مختلف هنری ● نگهداری از ابزار و مواد و رعایت نکات ایمنی در هریک از رشته‌های هنری ● توانایی انتخاب ابزار، مواد، روش‌ها و تکنیک‌ها با توجه به اهداف ● استفاده از مهارت‌های حرکتی ظریف ● رعایت نظم در محیط پیرامون خود ● رعایت تمیزی در محیط اطراف ● رعایت صرفه‌جویی در استفاده از مواد	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به کسب تجربه در رشته‌های مختلف هنری ● قضاوت و تصمیم گیری در جریان ساخت آثار هنری ● توجه به شیوه‌های تأثیرگذاری انواع رسانه ● نظم، تمیزی و نظافت و پرهیز از شلختگی ● اعتماد به خود ● مسئولیت‌پذیری ● انعطاف‌پذیری **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه به استفاده از اصول معیارهای زیبایی‌شناسی برای بیان افکار و احساسات در قالب آثار و محصولات هنری ● علاقه به کسب تجربه در هنرهای تجسمی ● علاقه به کسب تجربه در هنرهای آوایی ● علاقه به کسب تجربه در هنرهای نمایشی ● رعایت نظم در محیط پیرامون خود ● رعایت تمییزی در محیط اطراف	۹- با مشاهده یک موضوع شامل مجموعه‌ای از عناصر (باغ، جنگل و ...) دریافت‌های حسی - ادراکی خود از آن موضوع را حداقل در قالب یک اثر هنری بازآفرینی می‌کند. ● با مشاهده یک موضوع شامل مجموعه‌ای از عناصر (باغ، جنگل و ...) دریافت‌های حسی - ادراکی خود از آن موضوع را در قالب‌های مختلف هنری بازآفرینی می‌کند. ● با ادراک معنادار یک موضوع شامل مجموعه‌ای از عناصر (باغ، جنگل و ...) (خطوط، رنگ‌ها)، آن را با استفاده از رسانه‌های مختلف و مناسب بازآفرینی می‌کند و پس از بازبینی آن را به اشتراک می‌گذارد. ۱۰- با توجه و دقت در صوت (صدا)، لحن، حرکات و ...، احساسات و عواطف یک فرد یا شخصیت را حدس می‌زند و آن را با استفاده از واژگان و لحن مناسب بازآفرینی می‌کند. ● با تقلید از صداها، حرکات، رفتار مورد نیاز، از واژگان (بیان زبانی) یا اشارات (حرکات غیرکلامی) برای ابراز و انتقال احساسات و عواطف در برقرای ارتباط با دیگران و ایفای نقش خود و در بازی‌ها استفاده می‌کند. ● با تقلید از صداها، حرکات، رفتار مورد نیاز، به درستی از واژگان (بیان زبانی) یا اشارات (حرکات غیرکلامی) برای ابراز و انتقال احساسات و عواطف در برقراری ارتباط با دیگران و ایفای نقش خود در بازی‌ها استفاده می‌کند. ۱۱- با الهام از شکل یک شی یا پدیده طبیعی و امتحان روش‌های مختلف، یک اثر هنری خلق می‌کند. ● با الهام از طبیعت و استفاده از قدرت تخیل و امتحان راه‌ها و روش‌های مختلف، دریافت‌های شخصی و حسی خود را در قالب یک اثر هنری بیان می‌کند. ● با الهام از شکل یک شی یا پدیده طبیعی، و با استفاده از قدرت تخیل خود، امور غیرمعمول را به یکدیگر پیوند می‌دهد و تغییراتی را در شکل و یا رنگ آن ایجاد و اثر هنری خلق می‌کند. ۱۲- بارعایت نظم و نظافت شخصی و گروهی و با استفاده درست از ابزار و وسایل و مواد در دسترس اثر هنری خلق می‌کند و چگونگی استفاده از داشته‌ها و یافته‌هایش را با زبان فارسی صحیح توصیف می‌کند. ● با رعایت نظم و نظافت شخصی و گروهی و با استفاده درست از ابزار و مواد مختلف اثر هنری خلق می‌کند و به پرسش‌های ساده با زبان فارسی صحیح پاسخ می‌دهد. ● با توجه به هدف و نیازهای خود، از ابزار، وسایل و مواد مختلف در خلق استفاده می‌کند و به پرسش‌های ساده با زبان فارسی صحیح پاسخ می‌دهد.
ایده کلیدی دوم: بیان و ابراز			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● تخیل **خرده‌مفاهیم:** ● تصور ● تجسم ● خیال ● احساس ● یادآوری	**مهارت‌های اساسی:** ● تخیل کردن **خرده‌مهارت‌ها:** ● تخیل ادراکی ● ایده پردازی	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به مجسم کردن تصورات بینایی، شنوایی و احساسی در ذهن و بیان هنرمندانه آنها **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه به بیان تخیلات در قالب‌های مختلف هنری	۱۳- با یادآوری و تجسم توالی ساده و ظاهری یک خاطره یا پدیده (یک موقعیت) آن را توصیف و احساس خود درباره آن را بدون سردرگمی به زبان فارسی صحیح بیان می‌کند. ● با یادآوری و تجسم یک خاطره یا پدیده جزئیات آن را بدون سردرگمی بررسی و احساس خود درباره آن را بیان می‌کند. ● با تشخیص روابط حاکم بر موضوعات و مفاهیم یک پدیده و خاطره (یک موقعیت) درک و دریافت‌های حسی و شخصی خود از آن را در قالب‌های مختلف هنری ارائه می‌کند.

هنر و خلاقیت پایه دوم ابتدایی

ایده کلیدی دوم: بیان و ابراز

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها	انتظارات عملکردی
مفاهیم اساسی: ● ایده‌های نو **خرده‌مفاهیم:** ● خلق ● ایده ● طرح اولیه ● تجزیه ● تغییر ● ترکیب	**مهارت‌های اساسی:** ● خلق و ابداع هنری ● خلق بازی ● توصیف طرح اولیه و ایده‌پردازی ● یافتن جایگزین‌ها (راه حل‌های متفاوت) **خرده‌مهارت‌ها:** ● برقراری پیوند معنادار میان امور و ایده‌های مختلف و ارائه ایده‌های جدید در خلق یک اثر هنری ● استفاده از ابزار و وسایل، مواد و رسانه‌ها و تکنیک‌های جدید در فرایند خلق یک اثر هنری ● استفاده از تکنیک‌های تجزیه، تغییر و ترکیب در خلق آثار هنری و بازی‌ها	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به کسب تجربیات جدید ● توجه به تجارب گذشته و استفاده از آن در موقعیت‌های جدید جهت یادگیری و تعمیق آن ● توجه به فرایند حل مسئله در فرایند خلاقیت **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه به کسب تجربه در موقعیت‌های جدید و تازه ● علاقه به کسب تجربه در رشته‌های مختلف هنری ● توجه، تلاش برای یافتن راه حل‌های متفاوت در خلق یک اثر هنری ● توجه به قابلیت تغییر ابزار و وسایل، مواد، تکنیک‌ها و اهداف در فرایند خلاقیت هنری	۱۴- با تجزیه یک شی یا پدیده خاص به اجزا و عناصر مختلف، یک جزء آن را تغییر می‌دهد و اتفاق رخ‌داده را در قالب‌های مختلف هنری بیان می‌کندو سؤالاتی درباره پیامدهای این تغییر طرح می‌کند. ● با تجزیه یک شی یا پدیده خاص به اجزا و عناصر مختلف، یک یا دو جزء آن را تغییر می‌دهد و در قالب‌های مختلف هنری بیان می‌کند و درباره پیامدهای این تغییر پرسش‌هایی طرح می‌کند. ● با تجزیه یک شی یا پدیده خاص (دو عنصری) به اجزا و عناصر مختلف، آن را تغییر می‌دهد و در قالب‌های مختلف هنری بیان می‌کند و درباره پیامدهای این تغییر پرسش‌هایی طرح می‌کند. ۱۵- یک بازی یا اثر را با استفاده از دو وسیله و ابزار مختلف و متفاوت خلق و تفاوت‌ها و شباهت‌های آن را به زبان خود بیان می‌کند و به نقاط قوت و بخش‌های نیازمند به بهبود فرایند یادگیری خود توجه دارد. ● یک بازی یا اثرهنری را با استفاده از دو وسیله و مواد مختلف و متفاوت خلق و تفاوت‌ها و شباهت‌های آن را بیان می‌کند و به نقاط قوت و بخش‌های نیازمند به بهبود فرایند یادگیری خود توجه دارد. ● یک اثر هنری را با ابزار و وسایل و مواد مختلف خلق و چرایی استفاده از آنها را در خلق معانی و چگونگی برقرای ارتباط بین اجزا مختلف آن اثر بیان می‌کند و به نقاط قوت و بخش‌های نیازمند به بهبود فرایند یادگیری خود توجه دارد. ۱۶- بامشاهده نقطه، انواع خط و بافت، رنگ ، نظم، تنوع، تضاد، حرکت و ریتم در طبیعت و محیط پیرامون خود آنها را شناسایی و از جنبه‌های متنوع (ویژگی‌های ظاهری) مرتب می‌کند و بازخوردهای روش‌های کلامی و غیرکلامی را ثبت و یافته‌های خود را توصیف می‌کند. ● با شناسایی معیارهای ساده، نقطه، انواع خط و بافت، رنگ، تنوع، تضاد، نظم، حرکت و ریتم را در محیط پیرامون خود طبقه‌بندی و با الهام از آنها یک اثر هنری خلق می‌کند. ● با طبقه‌بندی نقطه، انواع خط و بافت، رنگ، نظم، تنوع، تضاد، حرکت و ریتم و ترکیب خلاقانه آنها ایده‌های خود را گسترش می‌دهد و در قالب‌های مختلف هنری، آثار مختلف هنری خلق می‌کند.

ایده کلیدی سوم: ارتباط و قدرشناسی

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها	انتظارات عملکردی
مفاهیم اساسی: ● نقد هنری **خرده‌مفاهیم:** ● نقد ● فرم ● محتوا	**مهارت‌های اساسی:** ● سنجش‌گری و ارزش‌گذاری آثار هنری **خرده‌مهارت‌ها:** ● توصیف کلی ● توصیف اجزا ● طرح پرسش ● حدس زدن ● طبقه بندی ● معنی کردن ● پی بردن به معنا و پیام ● پی بردن به ارتباطات موجود بین عناصر و اجزا ● خودسنجی ● همتاسنجی	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به کشف روابط بین عناصر درون یک اثر هنری ● توجه به محتوا و معنای یک اثر هنری ● انعطاف‌پذیری در برابر نقد و تحمل افکار و عقاید دیگران ● انصاف در نقد **خرده‌ارزش‌ها:** ● لذت بردن از ادراک حسی ● عاطفی یک اثر فرهنگی و هنری و بازی ● توجه به محتوا و معنای یک اثر هنری ● توجه به نقاط ضعف و قوت یک اثر هنری ● احترام به دیگران هنگام نقد محصول هنری خود و آنها	۱۷- به فرم کلی، اجزا و جزئیات یک اثر هنری توجه و دریافت حسی خود در اولین نگاه به اثر را با اعتماد به نفس به زبانی مناسب و فارسی صحیح مؤدبانه بیان می‌کند. ● با توجه به فرم کلی، اجزا و جزئیات یک اثر هنری را به زبانی مناسب و فارسی صحیح مؤدبانه توصیف می‌کند. ● با توجه به اجزای یک اثر هنری، جزئیات موجود در آن را بررسی و به زبان فارسی صحیح مؤدبانه توصیف می‌کند. ۱۸- ابزار و وسایل و مواد به‌کار رفته در خلق یک اثر هنری را شناسایی و صفات و ویژگی‌های آن را به زبانی مناسب و فارسی صحیح، مؤدبانه بیان می‌کند. ● با توجه و دقت به تفاوت استفاده از ابزار و مواد مختلف در خلق یک اثر، آنها را با زبانی مناسب و فارسی صحیح، مؤدبانه، توضیح می‌دهد. ● با بررسی نحوه استفاده از ابزار و مواد مختلف در خلق یک اثر، تفاوت‌ها و شباهت‌های آنها را با زبانی مناسب و فارسی صحیح، مؤدبانه توضیح می‌دهد.

هنر و خلاقیت پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: ارتباط و قدرشناسی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● خودشناسی **خرده‌مفاهیم:** ● خود و نیازها ● توانایی، استعدادها ● نقش فردی	**مهارت‌های اساسی:** ● ارتباط درون فردی و خودآگاهی **خرده‌مهارت‌ها:** ● کسب هویت فردی و اختصاصی (جنسیتی، خانوادگی و...) ● خودآگاهی و شناخت نیازها، علایق، استعدادها و توانایی‌های خود و تلاش برای ظهور، بروز و بالفعل کردن آنها ● خودباوری و مهارت استفاده از توانایی‌های مختلف خود برای رسیدن به اهداف فردی و جمعی ● خودیادگیری و اجرای صحیح نقش‌ها، وظایف و مسئولیت‌های متعدد ● خویشتن‌داری (خود مدیریتی) و زیستن در صلح و آشتی با خود	**ارزش‌های اساسی:** ● توجه به خودارزشیابی و خویشتن‌بانی ● خودرهنمون‌دهی ● علاقه به مسئولیت‌پذیری و تعهد نسبت به انجام وظایف محوله ● انعطاف‌پذیری و تحمل افکار و عقاید دیگران ● صبر و تحمل و استقامت در انجام وظایف محوله ● خودباوری و روحیه اعتماد به خود ● احساس احترام و ارزشمندی نسبت به خود **خرده‌ارزش‌ها:** ● صبر و تحمل و استقامت جهت رسیدن به نتایج مورد نظر ● ارتقاء حرمت خود ● تأمل و تأنی و دوری از شتاب‌زدگی	۱۹- در مواجهه با موقعیت‌های متفاوت، نیازها و احساسات خود در مواجهه با آن موقعیت را می‌شناسد و با اعتماد به نفس و به دور از شتابزدگی با کمک دیگران به آن پاسخ می‌دهد. ● در مواجهه با موقعیت‌های متفاوت، نیازها و احساسات خود در مواجهه با آن موقعیت را تشخیص و با اعتماد به نفس و به دور از شتابزدگی به آن پاسخ می دهد. ● در مواجهه با موقعیت‌های متفاوت، پس از رفع نیازها، کنترل احساسات و ارائه پاسخ، با تأمل و تأنی آن را بررسی می‌کند و بازخوردهای مناسب ارائه می‌دهد.
ایده کلیدی سوم: ارتباط و قدرشناسی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● همیاری و مشارکت **خرده‌مفاهیم:** ● مسئولیت گروهی ● بازیافت خلاقانه	**مهارت‌های اساسی:** ● ارتباط برون فردی و مسئولیت‌پذیری **خرده‌مهارت‌ها:** ● حفظ و نگهداری از طبیعت محیط زندگی خود ● همزیستی مسالمت‌آمیز با طبیعت و عدم تخریب آن ● استفاده درست و مؤثر از منابع طبیعی ● ساخت اثر هنری با استفاده از بازیافت مواد و منابع طبیعی و مصنوعی ● شناخت فرهنگ (جامعه محلی) و تعامل با آن ● صرفه جویی در استفاده از مواد و منابع طبیعی و اسراف نکردن آنها ● استفاده صحیح از فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات ● حفظ حقوق و امنیت خود و دیگران در زیست مجازی ● انجام کارگروهی ● تعاملات اجتماعی	**ارزش‌های اساسی:** ● عشق و علاقه به طبیعت و دوست داشتن آن ● توجه به مهارت‌های زندگی و تلاش در جهت تقویت آنها ● سازش با محیط و ایجاد تعادل **خرده‌ارزش‌ها:** ● تقویت احساس مسئولیت‌پذیری و تعهد نسبت به انجام وظایف شخصی و اجتماعی ● انعطاف‌پذیری و تحمل افکار و عقاید دیگران ● علاقه به انجام کار گروهی و همکاری ● علاقه به تعامل مؤثر با دیگران برای خلق یک اثر هنری و بازی ● علاقه به حضور آگاهانه در طبیعت ● شوق به مطالعه	۲۰- با توجه به اهداف مورد نظر و برای خلق یک اثر هنری با شوق و رغبت به طبیعت رفته و اشیا و گیاهان مورد نظر را جمع‌آوری کرده، آنها را با زبان فارسی صحیح توصیف می‌کند. ● با حضور با لذت در طبیعت و مشاهده چند حسی طبیعت و محیط زندگی خود اشیا و وسایل جمع‌آوری شده را بررسی و شرح حال و قصه زندگی آن را با زبان فارسی صحیح بیان می‌کند. ● با جست‌وجوگری در طبیعت و محیط زندگی خود، نمونه‌هایی از اشیا و پدیده‌های مورد نیاز خود برای خلق یک اثر هنری را جمع‌آوری و با توجه به هدف خود به درستی و به دور از اسراف استفاده می‌کند. ۲۱- با شناخت تفاوت‌های خود با دیگران، در فعالیت‌های خانوادگی، گروهی و بازی‌های متفاوت شرکت می‌کند و بازی مورد علاقه خود را پیشنهاد می‌دهد. ● با شناخت شباهت‌ها و تفاوت‌های خود با دیگران، در فعالیت‌های گروهی و بازی‌های متفاوت با علاقه شرکت می‌کند و با دیگران با احترام و مهربانی ارتباط مؤثر برقرار می‌کند. ● با پذیرش شباهت‌ها و تفاوت‌های خود با دیگران در فعالیت‌های خانوادگی، گروهی و بازی‌های متفاوت با علاقه شرکت می‌کند و نقش خود را به درستی ایفا می‌کند و بازی مورد علاقه‌اش را پیشنهاد می‌دهد.

اهداف هنر و خلاقیت در پایه سوم ابتدایی

۱- با کسب تجربیات دست اول از طبیعت و محیط پیرامون خود و با استفاده از حواس پنج گانه زیبایی‌ها را کشف می‌کند و از مشاهده چند حسی پدیده‌های مختلف لذت می‌برد و آن را در قالب آثار هنری مختلف بیان می کند.

۲- با به کارگیری حواس مختلف و کسب تجربیات دست اول بعضی از عناصر بصری (نقطه، انواع خط، رنگ‌های اصلی و فرعی، انواع بافت و حجم) را شناسایی و با الهام از آنها یک اثر هنری خلق می‌کند.

۳- بعضی از اصول زیبایی‌شناسی (همچون نظم، حرکت، تناسب، تقارن، تنوع، تضاد و ریتم) را در محیط پیرامون خود شناسایی می‌کند و آن را در قالب‌های مختلف هنری مختلف نشان می‌دهد.

۴- با به کارگیری و ترکیب بعضی از عناصر بصری و اصول زیبایی‌شناسی، ادراکات حسی حاصل از تعامل با محیط و احساسات خود را در قالب آثار هنری مختلف نشان می‌دهد.

۵- میراث فرهنگی و هنری را در محل زندگی و جامعه محلی شناسایی و آنها را توصیف و چگونگی استفاده از آنها را بیان می‌کند.

۶- با استفاده و تلفیق مشاهدات حاصل از زندگی روزمره، خاطرات، رؤیاها، تجربیات شخصی، ایده‌های خود را کشف می‌کند و توسعه می‌دهد و آنها را در قالب آثار هنری مختلف بیان می‌کند.

۷- با رعایت ادب و احترام احساسات و دریافت کلی و شخصی خود را درباره کارهای هنری همکلاسی‌هایش و وجه تمایز و تأکیدات آن را بیان می‌کند.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی هنر و خلاقیت در پایه سوم ابتدایی

هنر و خلاقیت پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: مشاهده			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● طبیعت **خرده‌مفاهیم:** ● آفریده‌های طبیعی ● زیبایی‌های طبیعت ● آیات و نشانه‌های خداوند ● عناصر بصری ● اصول و معیارهای زیبایی‌شناسی	**مهارت‌های اساسی:** ● مشاهده و تحقیق و کشف ● تجربه زیبایی‌شناسی ● برقراری و حفظ ارتباط ● حقیقت‌جویی، جست‌وجوگری و اکتشاف ● تمرکز و بینش ● حفظ میراث فرهنگی و هنری ● سنجش‌گری و ارزش‌گذاری آثار هنری ● حل تعارض و اختلاف ● بازی **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده چند حسی ● شفافیت و عمق بخشیدن به مشاهده (پرسشگری و تمییز اجزا و عناصر پدیده‌های طبیعی) ● مشاهده طبیعت و الهام گرفتن از آن در فعالیت‌های هنری ● مقایسه آثار هنری با نمونه‌های مشابه در طبیعت ● برخورداری از احساسات دینی ● پرسشگری ● تجربه ورزی ● توضیح کلی اطلاعات و ایده‌ها ● دریافت و تحلیل حسی انواع پیام کلامی (مکتوب و غیرمکتوب) و غیرکلامی به‌منظور کشف معنا و ارائه بازخورد مناسب ● حفظ و نگهداری میراث فرهنگی و هنری (ملموس و ناملموس)؛ ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● حفظ و پاسداشت نمادها، شخصیت‌ها و میراث ملموس و ناملموس ملی ● بازی در طبیعت ● بازی‌های آهنگین ● بازی‌های بومی - محلی ● بازی‌های نمایشی ● بازی‌های ساختنی	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● توجه مستمر و همه‌جانبه به زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی و علاقه به آنها ● شوق به کندوکاو و اکتشاف در زیبایی‌های طبیعت و علاقه به استفاده از آنها در خلق آثار هنری ● علاقه و احترام به میراث فرهنگی و هنری ایران **خرده‌ارزش‌ها:** ● توجه به عناصر زیبایی‌شناسی در طبیعت ● توجه به قواعد زیبایی‌شناسی در طبیعت ● توجه به زیبایی‌های خلقت و خالق آنها ● علاقه به استفاده از زیبایی‌های طبیعت در خلق آثار هنری ● علاقه به کسب تجربه‌های زیبایی‌شناسانه ● تجربه لذت، شور، انبساط و بهجت ناشی از تجربه زیبایی‌شناختی ● توجه به عناصر زیبایی‌شناختی در محیط و آثار هنری ● علاقه به شناخت زیبایی‌ها در آثار هنری ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه مستمر و همه‌جانبه ● احترام به فرهنگ و میراث هنری ایران ● علاقه به تاریخ و میراث فرهنگی - هنری ایران ● توجه به هنرمندان و فرهیختگان ایران ● توجه به گویش‌ها، پوشش‌ها و انواع معماری در نقاط مختلف ایران	۱- در فعالیت‌های عملی و برنامه‌های اکتشافی خود در طبیعت به صورت فعال درگیر می‌شود و با استفاده از حواس خود الگوها و روابط ساده در طبیعت را تشخیص می‌دهد. ● با بررسی طبیعت و توجه به جزئیات امور، به الگوها، شباهت‌ها و تفاوت‌ها در طبیعت توجه و آنها را شناسایی و پرسش‌های خود را به صورت واضح مطرح می‌کند. ● با توجهات حسی فعال در پدیده‌ها و اشیاء و امور مختلف در طبیعت پیرامون خود، آنها را مرتب و با استفاده از معیارهای ساده و ظاهری طبقه‌بندی می‌کند. ۲- نسبت به کشف نمونه‌هایی از نظم، تنوع، ریتم و تضاد، تناسب، تقارن و حرکت در طبیعت و محیط پیرامون خود فعال و علاقه‌مند است و از طرح پرسش و کشف پاسخ‌ها در این زمینه لذت می‌برد. ● با بررسی طبیعت و محیط پیرامون خود، نظم، تنوع، ریتم و تضاد، تناسب، تقارن و حرکت موجود در آنها را تشخیص می‌دهد و آنها را به شیوه قابل فهم و با استفاده از واژگان جدید فارسی و ترکیب آنها توصیف می‌کند. ● نظم، تنوع، ریتم و تضاد، تناسب، تقارن و حرکت را در طبیعت و محیط پیرامون خود بررسی و مثال‌ها و نمونه‌هایی از آن را در محیط پیرامون خود شناسایی و بیان می‌کند. ۳- نقطه، انواع خط و بافت، حجم و رنگ‌ها را در طبیعت، اشیا و پدیده‌های محیط پیرامون خود مشاهده و به آنها با دقت توجه می‌کند و نمونه‌هایی از آنها را نام می‌برد. ● با بررسی اشیا و پدیده‌های محیط پیرامون خود، نقطه، انواع خط و بافت، حجم و رنگ‌ها را تشخیص می‌دهد و با ارائه نمونه‌هایی، آنها را به شیوه قابل فهم و با استفاده از واژگان جدید فارسی توصیف می‌کند. ● نقطه، انواع خط و بافت، حجم و رنگ‌ها را در اشیا و پدیده‌های محیط پیرامون خود بررسی و مثال‌ها و نمونه‌هایی از آن‌ها را در محیط پیرامون خود شناسایی و بیان می‌کند. ۴- با تمیز رنگ‌های اصلی از رنگ‌های فرعی و با ترکیب آنها با روش‌های مختلف، مثال‌هایی از ترکیب رنگ‌ها ارائه و چگونگی به دست آمدن رنگ‌های فرعی از اصلی را به زبان فارسی صحیح توضیح می‌دهد. ● با استفاده از تجربیات قبلی خود، رنگ‌ها را وارسی و با ترکیب آنها با یکدیگر و امتحان مکرر رنگ‌ها، طیفی از رنگ‌های فرعی درست می‌کند و چگونگی به دست آمدن آنها را با زبان فارسی صحیح توضیح می‌دهد. ● با دستکاری و ترکیب رنگ‌ها با یکدیگر به روش‌های مختلف و طیفی از رنگ‌های اصلی و فرعی درست می‌کند و نمونه‌هایی از آنها را در محیط پیرامون خود جست‌وجو می‌کند. ۵- با شناسایی زیبایی‌های طبیعت به عنوان نشانه‌ای از وجود خداوند در اطرف خود جست‌وجو و مثال‌های ملموسی از این نشانه‌ها را نشان می‌دهد. ● با بررسی نمونه‌هایی از زیبایی طبیعت به عنوان بخشی از خلقت خداوند، این زیبایی‌ها را به شیوه قابل فهم و با زبان فارسی صحیح توصیف می‌کند. ● با کشف زیبایی‌های طبیعت پیرامون خود، آنها را نشانه وجود خداوند و مهربانی و محبت او در خلق زیبایی‌ها می‌داند و او را دوست دارد.

هنر و خلاقیت پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: مشاهده			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● زیبایی شناسی **خرده‌مفاهیم:** ● زیبایی ● زیبایی‌های طبیعی و مصنوعات دست بشر ● عناصر بصری ● اصول و معیارهای زیبایی شناسی	**مهارت‌های اساسی:** ● مشاهده و تحقیق و کشف ● تجربه زیبایی شناسی؛ ● برقراری و حفظ ارتباط ● حقیقت‌جویی، جست‌وجوگری و اکتشاف؛ ● تمرکز و بینش؛ ● حفظ میراث فرهنگی و هنری ● سنجش‌گری و ارزش گذاری آثار هنری ● حل تعارض و اختلاف ● بازی **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده چند حسی ● شفافیت و عمق بخشیدن به مشاهده (پرسشگری و تمییز اجزا و عناصرپدیده‌های طبیعی) ● مشاهده طبیعت و الهام گرفتن از آن در فعالیت‌های هنری ● مقایسه آثار هنری با نمونه‌های مشابه در طبیعت ● برخورداری از احساسات دینی ● پرسشگری ● تجربه ورزی ● توضیح کلی اطلاعات و ایده‌ها ● دریافت و تحلیل حسی انواع پیام کلامی (مکتوب و غیرمکتوب) و غیرکلامی به‌منظور کشف معنا و ارائه بازخورد مناسب ● حفظ و نگهداری میراث فرهنگی و هنری (ملموس و ناملموس)؛ ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● حفظ و پاسداشت نمادها، شخصیت‌ها و میراث ملموس و ناملموس ملی ● بازی در طبیعت ● بازی‌های آهنگین ● بازی‌های بومی - محلی ● بازی‌های نمایشی ● بازی‌های ساختنی	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● توجه مستمر و همه جانبه به زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی و علاقه به آنها ● شوق به کندوکاو و اکتشاف در زیبایی‌های طبیعت و علاقه به استفاده از آنها در خلق آثار هنری ● علاقه و احترام به میراث فرهنگی و هنری ایران **خرده‌ارزش‌ها:** ● توجه به عناصر زیبایی‌شناسی در طبیعت ● توجه به قواعد زیباشناسی در طبیعت ● توجه به زیبایی‌های خلقت و خالق آنها ● علاقه به استفاده از زیبایی‌های طبیعت در خلق آثار هنری ● علاقه به کسب تجربه‌های زیبایی‌شناسانه ● تجربه لذت، شور، انبساط و بهجت ناشی از تجربه زیبایی‌شناختی ● توجه به عناصر زیبایی‌شناختی در محیط و آثار هنری ● علاقه به شناخت زیبایی‌ها در آثار هنری ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه مستمر و همه‌جانبه ● احترام به فرهنگ و میراث هنری ایران ● علاقه به تاریخ و میراث فرهنگی-هنری ایران ● توجه به هنرمندان و فرهیختگان ایران ● توجه به گویش‌ها، پوشش‌ها و انواع معماری در نقاط مختلف ایران	۶- با ادراک فرم کلی زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی به شکل فعال در افزایش تجربیات زیبایی‌شناسی خود و عمیق‌تر شدن آنها درگیر می‌شود. ● با افزایش تجربیات زیبایی‌شناسی خود و دقت در جزئیات زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی، شباهت‌ها و تفاوت‌های فرم کلی زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی را به زبانی ساده و فارسی صحیح توصیف می‌کند. ● در فعالیت‌های عملی و برنامه‌های اکتشافی به صورت فعال درگیر می‌شود و با ادراک فرم کلی زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی به شکل فعال در افزایش تجربیات زیبایی‌شناسی خود و عمیق‌تر شدن آنها درگیر می‌شود. ۷- با شور و علاقه در تجربیات زیبایی‌شناسانه به شکل فعال درگیر می‌شود و به دنبال افزایش تجربیات زیبایی‌شناسانه خود است. ● در کسب تجربیات زیبایی‌شناسانه در برنامه‌های اکتشافی به صورت فعال درگیر می‌شود. ● در کشف زیبایی‌ها و عمیق‌تر شدن تجربیات زیبایی‌شناسی خود به شکل فعال درگیر می‌شود و رضایت و خشنودی خود را با استفاده از قالب‌های مختلف بیان می‌کند.

هنر و خلاقیت پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: مشاهده			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● میراث فرهنگی و هنری **خرده‌مفاهیم:** ● میراث فرهنگی مادی (آثار ملموس) ● میراث فرهنگی معنوی (آثار ناملموس)	**مهارت‌های اساسی:** ● مشاهده و تحقیق و کشف ● تجربه زیبایی شناسی؛ ● برقراری و حفظ ارتباط ● حقیقت‌جویی، جست‌وجوگری و اکتشاف؛ ● تمرکز و بینش؛ ● حفظ میراث فرهنگی و هنری ● سنجش‌گری و ارزش گذاری آثار هنری ● حل تعارض و اختلاف ● بازی **خرده‌مهارت‌ها:** ● مشاهده چند حسی ● شفافیت و عمق بخشیدن به مشاهده(پرسشگری و تمییز اجزا و عناصرپدیده‌های طبیعی) ● مشاهده طبیعت و الهام گرفتن از آن در فعالیت‌های هنری ● مقایسه آثار هنری با نمونه‌های مشابه در طبیعت ● برخورداری از احساسات دینی ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● توضیح کلی اطلاعات و ایده‌ها ● دریافت و تحلیل حسی انواع پیام کلامی (مکتوب و غیرمکتوب) و غیرکلامی به‌منظور کشف معنا و ارائه بازخورد مناسب ● حفظ و نگهداری میراث فرهنگی و هنری (ملموس و ناملموس) ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● حفظ و پاسداشت نمادها، شخصیتها و میراث ملموس و ناملموس ملی ● بازی در طبیعت ● بازی‌های آهنگین ● بازی‌های بومی – محلی ● بازی‌های نمایشی ● بازی‌های ساختنی	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به زیبایی‌های طبیعت و خالق آنها ● توجه مستمر و همه جانبه به زیبایی‌های طبیعی و مصنوعی و علاقه به آنها ● شوق به کندوکاو و اکتشاف در زیبایی‌های طبیعت و علاقه به استفاده از آنها در خلق آثار هنری ● علاقه و احترام به میراث فرهنگی و هنری ایران **خرده‌ارزش‌ها:** ● توجه به عناصر زیبایی‌شناسی در طبیعت ● توجه به قواعد زیبایی‌شناسی در طبیعت ● توجه به زیبایی‌های خلقت و خالق آنها ● علاقه به استفاده از زیبایی‌های طبیعت در خلق آثار هنری ● علاقه به کسب تجربه‌های زیبایی‌شناسانه ● تجربه لذت، شور، انبساط و بهجت ناشی از تجربه زیبایی‌شناختی ● توجه به عناصر زیبایی‌شناختی در محیط و آثار هنری ● علاقه به شناخت زیبایی‌ها در آثار هنری ● شوق به کندوکاو و اکتشاف ● توجه مستمر و همه‌جانبه ● احترام به فرهنگ و میراث هنری ایران ● علاقه به تاریخ و میراث فرهنگی-هنری ایران ● توجه به هنرمندان و فرهیختگان ایران ● توجه به گویش‌ها، پوشش‌ها و انواع معماری در نقاط مختلف ایران	۸- میراث مادی و معنوی محل زندگی خود را می‌شناسد و برای هریک نمونه‌هایی بیان می‌کند. ● چگونگی استفاده از میراث فرهنگی - هنری محل زندگی خود در گذشته را بررسی و پرسش‌هایی درباره آن مطرح می‌کند. ● به حفظ و نگهداری میراث فرهنگی و هنری محیط زندگی خود علاقه‌مند است و به آن احترام می‌گذارد.

هنر و خلاقیت پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی دوم: بیان و ابراز			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● تقلید ● تکنیک‌ها، ابزار، مواد و رسانه‌ها **خرده‌مفاهیم:** ● آفریدن ● باز آفریدن ● ابزار و مواد و وسایل رشته‌های هنری مختلف و ویژگی‌های آنها ● تکنیک‌ها، روش‌ها و رسانه‌های مختلف	**مهارت‌های اساسی:** ● با استفاده از تولید هنری انواع رسانه ● کاربرد ابزار و مواد و تکنیک‌ها ● تعاون و کار گروهی ● سواد ارتباط رسانه‌ای **خرده‌مهارت‌ها:** ● بازتولید واقعی با آگاهی از شیوه‌های تأثیرگذاری انواع رسانه ● استفاده و کاربرد صحیح ابزارو مواد و وسایل رشته‌های مختلف هنری ● نگهداری از ابزارو مواد و رعایت نکات ایمنی در هریک از رشته‌های هنری ● استفاده از مهارت‌های حرکتی ظریف ● انتخاب ابزار، مواد و روش با توجه به اهداف ● رعایت نظم، تمیزی و نظافت و پرهیز از شلختگی ● ترجیح خیر جمعی بر منفعت فردی ● آموختن از دیگران و با دیگران ● آگاهی از شیوه‌های تأثیرگذاری انواع رسانه و مواجهه سازنده با آن ● رعایت نظم در محیط پیرامون خود ● رعایت تمیزی در محیط اطراف	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به کسب تجربه در رشته‌های مختلف هنری ● قضاوت و تصمیم‌گیری در جریان ساخت آثار هنری ● توجه به شیوه‌های تأثیرگذاری انواع رسانه ● اعتماد به خود ● مسئولیت‌پذیری ● انعطاف‌پذیری **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه به استفاده از اصول معیارهای زیبایی‌شناسی برای بیان افکار و احساسات در قالب آثار و محصولات هنری ● علاقه به کسب تجربه در هنرهای تجسمی ● علاقه به کسب تجربه در هنرهای آوایی ● علاقه به کسب تجربه در هنرهای نمایشی ● نظم در محیط پیرامون خود ● تمیزی در محیط اطراف	۹- با مشاهده یک موضوع یا پدیده طبیعی، مراحل رشد و فرایند انجام یک عمل؛ دریافت‌های حسی - ادراکی خود از آن موضوع را حداقل در قالب یک اثر هنری بازآفرینی می‌کند. ● با مشاهده یک موضوع یا پدیده طبیعی، مراحل رشد و فرایند انجام یک عمل؛ دریافت‌های حسی - ادراکی خود از آن موضوع را در قالب‌های مختلف هنری بازآفرینی می‌کند. ● با ادراک معنادار یک موضوع یا پدیده طبیعی، مراحل رشد و فرایند انجام یک عمل (خطوط، رنگ‌ها)، آن را با استفاده از رسانه‌های مختلف و مناسب بازآفرینی می‌کند و با کمک والدین خود به اشتراک می‌گذارد. ۱۰- با شرکت در بازی‌های مختلف و حدس معنا و مفهوم حرکات، رفتار، صدا و ... از آنها تقلید و از رفتارهای پرخطر دوری می‌کند. ● با توجه به تجربیات گذشته و اهداف بازی؛ از واژگان، صوت، لحن و حرکات مناسب جهت عکس‌العمل (بازخورد مناسب) استفاده و از رفتارهای پرخطر دوری می‌کند. ● دریافت‌های حسی و حرکتی از صداها، حرکات و ... محیط پیرامون خود را با کمک تقلید از بیان زبانی و حرکات غیرکلامی مناسب در قالب بازی‌ها و فعالیت‌های مختلف نشان می‌دهد و از رفتارهای پرخطر دوری می‌کند. ۱۱- با الهام از شکل یک شیء یا پدیده طبیعی و استفاده از روش‌های جدید و غیرمعمول، یک اثر هنری خلق و شباهت‌ها و تفاوت‌های ساده و ظاهری آن را با شیء یا پدیده توصیف می‌کند. ● با الهام از طبیعت و استفاده از قدرت تخیل و امتحان مکرر راه‌ها و روش‌های مختلف بدون ناامیدی، دریافت‌های شخصی و حسی خود را در قالب یک اثر هنری بیان و شباهت‌ها و تفاوت‌های ساده و ظاهری آن را با شیء یا پدیده توصیف می‌کند. ● با الهام از شکل یک شیء یا پدیده طبیعی و با استفاده از قدرت تخیل خود، امور غیرمعمول را به یکدیگر پیوند می‌دهد و تغییراتی را در شکل، رنگ، وسایل، ایجاد و آثار هنری مختلف خلق و علاوه بر کلیات، تفاوت‌ها و شباهت‌های جزئی را نیز توصیف می‌کند. ۱۲- با رعایت نظم و انضباط شخصی و کلاسی و با استفاده درست و مؤثر از ابزار و وسایل و مواد در دسترس اثر هنری خلق می‌کند و داشته‌ها و یافته‌های خود را به زبان فارسی صحیح تو ضیح می‌دهد. ● با رعایت نظم و نظافت شخصی و کلاسی و با استفاده درست و مؤثر از ابزار و مواد مختلف اثر هنری خلق می‌کند و به پرسش‌هایی درباره دلایل انتخاب‌های خود به زبان فارسی صحیح پاسخ می‌دهد. ● با توجه به آموخته‌های گذشته خود در استفاده از ابزار و مواد مختلف و اهداف و نیازهای خود و با رعایت نظم و نظافت شخصی و کلاسی آثار هنری مختلف خلق می‌کند و چگونگی استفاده درست و مؤثر از آنها را به زبان فارسی صحیح توصیف می‌کند.
ایده کلیدی دوم: بیان و ابراز			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● تخیل **خرده‌مفاهیم:** ● تصور ● تجسم ● احساس ● خیال	**مهارت‌های اساسی:** ● تخیل کردن **خرده‌مهارت‌ها:** ● تخیل ادراکی ● ایده پردازی	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به مجسم کردن تصورات بینایی، احساسی و شنوایی در ذهن و بیان هنرمندانه آنها **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه به بیان تخیلات در قالب‌های مختلف هنری	۱۳- با یادآوری و تجسم توالی یک خاطره یا پدیده (یک موقعیت) جزئیات و بخش‌های مختلف آن را بدون سردرگمی بررسی می‌کند و احساس خود درباره آن را به شیوه‌های مختلف (بازی، قالب‌های هنری و ...) بیان می‌کند و به پرسش‌های متعدد و متنوع از آن پاسخ می‌دهد. ● با یادآوری و تجسم یک خاطره یا پدیده جزئیات و روابط بین آنها را بررسی می‌کند و با توجه به بخش‌های مختلف، صفات و ویژگی‌های آن را به شیوه‌های مختلف بیان می‌کند و به پرسش‌های متعدد و متنوع از آن پاسخ می‌دهد. ● با یادآوری وقایع، خاطرات و تجربیات گذشته، ادراک خود از الگوها، شباهت‌ها و تفاوت‌های آنها را به زبان هنری بیان می‌کند.

هنر و خلاقیت پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی دوم: بیان و ابراز			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● خلاقیت **خرده‌مفاهیم:** ● خلق ● ایده ● طرح اولیه: ایده‌پردازی ● تجزیه ● تغییر ● ترکیب	**مهارت‌های اساسی:** ● خلق و ابداع هنری **خرده‌مهارت‌ها:** ● برقراری پیوند معنادار میان امور و ایده‌های مختلف و ارائه ایده‌های جدید در خلق یک اثر هنری ● استفاده از ابزار و وسایل، مواد و تکنیک‌های جدید در فرایند خلق یک اثر هنری ● برقراری پیوند معنادار میان امور و ایده‌های مختلف، بسط ایده‌ها و خلق معانی و ایده‌های جدید	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به کسب تجربیات جدید ● توجه به تجارب گذشته و استفاده از آن در موقعیت‌های جدید جهت یادگیری و تعمیق آن ● توجه به فرایند حل مسئله در فرایند خلاقیت **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه به کسب تجربه در موقعیت‌های جدید و تازه ● علاقه به کسب تجربه در رشته‌های مختلف هنری ● توجه به راه حل‌های متفاوت در خلق یک اثر هنری ● توجه به قابلیت تغییر ابزار، وسایل، مواد، تکنیک‌ها و اهداف در فرایند خلاقیت هنری	۱۴- با تجزیه یک شیء یا پدیده خاص (دو عنصری) به اجزا و عناصر مختلف، آن را تغییر می‌دهد و با استفاده از تجربیات خود در استفاده از وسایل، رنگ‌ها، شکل‌ها و ... از روش غیرمعمول استفاده کرده و ایده‌های خود را در قالب فعالیت‌ها و آثار هنری مختلف بیان می‌کند. ● با پیوند امور مختلف به صورت غیرمعمول و نگاه کردن به امور از زاویه‌ای متفاوت، یک نتیجه، اثر، محصول یا و ... جدید خلق می‌کند و پرسش‌هایی برای بررسی آن مطرح و پیامدهای ساده آن را پیش‌بینی می‌کند. ● با تلفیق مشاهدات حاصل از زندگی روزمره و تجربیات شخصی، ایده‌های خود را کشف می‌کند و توسعه می‌دهد و آن را در قالب آثار هنری مختلف بیان می‌کند و معیارهایی برای دسته‌بندی و طبقه‌بندی ساده و ظاهری آن جهت این تلفیق تشخیص می‌دهد. ۱۵- یک اثر یا بازی را با استفاده از حداقل دو وسیله و ابزار و تکنیک مختلف خلق و شباهت‌ها و تفاوت‌های آن را بیان می‌کند و به نقاط قوت و بخش‌های نیازمند به بهبود فرایند یادگیری خود توجه دارد. ● یک اثر یا بازی را با استفاده از حداقل دو وسیله و ابزار و تکنیک‌ها و مواد مختلف خلق می‌کند و با ارائه دلایلی برای استفاده از آنها، شباهت‌ها و تفاوت‌های آنها را بیان می‌کند و به نقاط قوت و بخش‌های نیازمند به بهبود فرایند یادگیری خود توجه می‌کند. ● با توجه به اهداف و نیازها و ایده‌های هنری خود، از ابزار و مواد و تکنیک‌های مختلف و متنوع در اثر هنری خود استفاده و نقاط قوت و ضعف هریک را بیان می‌کند و به نقاط قوت و بخش‌های نیازمند به بهبود فرایند یادگیری خود توجه می‌کند. ۱۶- با شناسایی شباهت‌ها و تفاوت‌های نقطه، انواع خط و بافت، حجم و رنگ، نظم، تنوع، ریتم و تضاد، تناسب، تقارن و حرکت در طبیعت و محیط پیرامون خود آنها را از جنبه‌های متنوع (ویژگی‌های ظاهری) مرتب و با الهام از آنها آثار هنری مختلف خلق می‌کند. ● با شناسایی معیارهای ساده نقطه، انواع خط و بافت، حجم و رنگ، نظم، تنوع، ریتم و تضاد، تناسب، تقارن و حرکت را در محیط پیرامون خود طبقه‌بندی و با الهام از آنها آثار هنری مختلف خلق می‌کند. ● با طبقه‌بندی نقطه، انواع خط و بافت، حجم و رنگ؛ نظم، تنوع، تضاد، حرکت و ریتم و ترکیب خلاقانه آنها ایده‌های خود را گسترش می‌دهد و در قالب‌های مختلف هنری، آثار مختلف خلق می‌کند.
ایده کلیدی سوم: ارتباط و قدرشناسی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● نقد هنری **خرده‌مفاهیم:** ● نقد ● فرم ● محتوا	**مهارت‌های اساسی:** ● سنجش‌گری، استدلال و برهان **خرده‌مهارت‌ها:** ● توصیف ● همدلی، مداراو همزیستی با دیگران در عین تعهد به نظام ارزشی خود ● طرح پرسش ● حدس زدن ● طبقه‌بندی ● معنی کردن ● پی بردن به معنا و پیام ● پی بردن به ارتباطات موجود بین عناصر و اجزا ● خودسنجی ● همتاسنجی	**ارزش‌های اساسی:** ● علاقه به کشف روابط بین عناصر درون یک اثر هنری ● توجه به محتوا و معنای یک اثر هنری **خرده‌ارزش‌ها:** ● لذت بردن از ادراک حسی - عاطفی یک اثر فرهنگی وهنری ● توجه به محتوا و معنای یک اثر هنری ● توجه به نقاط ضعف و قوت یک اثر هنری	۱۷- با بررسی جزئیات مختلف یک اثر هنری، روابط موجود بین اجزای آن را شناسایی و با اعتماد به نفس به زبانی مناسب و فارسی صحیح، مؤدبانه توصیف می‌کند. ● با بررسی اجزا و جزئیات آثار مختلف، تشابه‌ها و تفاوت‌های ساده و ظاهری را شناسایی و آنها را به زبانی مناسب و فارسی صحیح و مؤدبانه توصیف می‌کند. ● با بررسی اجزا و جزئیات آثار مختلف و تشابه‌ها و تفاوت‌های ساده و ظاهری را شناسایی و نسبت به نقاط قوت و بخش‌های نیازمند به بهبود فرایند یادگیری خود و دیگران توجه دارد و آن را به ترتیب دنبال می‌کند. ۱۸- با استفاده از تجربیات گذشته خود در چرایی و چگونگی استفاده از ابزار و مواد و تکنیک‌های مختلف، دلایل استفاده از آنها را با زبانی مناسب و فارسی صحیح، مؤدبانه بیان می‌کند. ● نقاط قوت و ضعف استفاده از آن ابزار و وسایل را در خلق آن اثر هنری بررسی و با زبانی مناسب و فارسی صحیح، مؤدبانه توصیف و سؤالاتی درباره آن مطرح می‌کند. ● نقاط قوت و ضعف استفاده از آن ابزار و وسایل را در خلق آن اثر هنری بررسی و با زبان فارسی صحیح توصیف و سؤالاتی درباره آن مطرح می‌کند و نسبت به نقاط قوت و بخش‌های نیازمند به بهبود فرایند یادگیری خود و دیگران توجه می‌کند.

هنر و خلاقیت پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: ارتباط و قدرشناسی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● خودشناسی **خرده‌مفاهیم:** ● خود و نیازها ● توانایی، استعدادها ● نقش فردی	**مهارت‌های اساسی:** ● ارتباط درون فردی و خویشتن‌سازی ● خودآگاهی و خودباوری ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری **خرده‌مهارت‌ها:** ● کسب هویت فردی و اختصاصی (جنسیتی، خانوادگی و ...) ● خودآگاهی و شناخت نیازها، علایق، استعدادها و توانایی‌های خود و تلاش برای ظهور، بروز و بالفعل کردن آنها ● خودباوری و مهارت استفاده از توانایی‌های مختلف خود برای رسیدن به اهداف فردی و جمعی ● خودیادگیری و اجرای صحیح نقش‌ها، وظایف و مسئولیت‌های متعدد ● خویشتن‌داری و زیستن در صلح و آشتی با خود ● کسب هویت فردی و اختصاصی (جنسیتی، شغلی و ...) ● شناخت نیازها، علایق، استعدادها و توانایی‌های خود و تلاش برای ظهور، بروز و بالفعل کردن آنها ● مهارت استفاده از توانایی‌های مختلف خود برای رسیدن به اهداف فردی و جمعی ● شناخت نقش‌ها و وظایف و مسئولیت‌های خود ● اجرای صحیح نقش‌ها، وظایف و مسئولیت‌های متعدد ● زیستن در صلح و آشتی با خود ● آگاهی از افکار، احساسات، انگیزه‌ها و رفتارهای خود ● اطمینان به توانایی‌های ذاتی و اکتسابی خویش با درک قوت‌ها، ضعف‌ها و ظرفیت (استعداد)های خود و ابراز عملی توانایی‌ها و قوت‌های خود ● مشورت و بررسی گزینه‌های پیش رو و پیامدهای انتخاب خود ● پایبندی به نظم و انضباط و مدیریت زمان ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری خود ● تأمین متعادل نیازهای زیستی-بدنی خود (تحرک/ تغذیه/ خواب / بهداشت) ● به‌کارگیری راهبردهای تقویت و حفظ اراده، استقامت و تاب‌آوری ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم و سرگرمی‌های سازنده ● پرهیز از رفتارها و عادت‌های پرخطر و آسیب‌زا ● تعدیل امیال و غرایز طبیعی خود ● برنامه‌ریزی برای یادگیری‌های خود آغازگر ● شوق مطالعه	**ارزش‌های اساسی:** ● توجه به خودارزشیابی و خویشتن‌بانی ● تقویت خود رهنمون‌دهی ● علاقه به مسئولیت‌پذیری و تعهد نسبت به انجام وظایف محوله ● انعطاف‌پذیری و تحمل افکار و عقاید دیگران ● صبر و تحمل و استقامت در انجام وظایف محوله ● خودباوری و روحیه اعتماد به خود **خرده‌ارزش‌ها:** ● تقویت صبر و تحمل و استقامت جهت رسیدن به نتایج مورد نظر ● ارتقاء حرمت خود ● تأمل و تأنی و دوری از شتابزدگی ● احساس احترام و ارزشمندی نسبت به خود (عزت‌نفس / کرامت نفس) و تعالی‌خواهی	۱۹- در مواجهه با موقعیت‌های متفاوت، نیازها و احساسات خود در مواجهه با آن موقعیت را تشخیص و با اعتماد به نفس و به دور از شتابزدگی به آن پاسخ می‌دهد. ● در مواجهه با موقعیت‌های گوناگون، نیازها و احساسات خود در مواجهه با آن موقعیت را تشخیص و به دور از شتابزدگی و با اعتماد به نفس به آن پاسخ می‌دهد. ● در مواجهه با موقعیت‌های گوناگون، پس از رفع نیازها، کنترل احساسات و ارائه پاسخ، با تأمل و تأنی آن را بررسی می‌کند و با اعتماد به نفس بازخوردهای مناسب ارائه می‌دهد.

هنر و خلاقیت پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: ارتباط و قدرشناسی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: • همیاری و مشارکت **خرده‌مفاهیم:** ● مسئولیت گروهی ● بازیافت خلاقانه	**مهارت‌های اساسی:** • ارتباط برون فردی و مسئولیت‌پذیری • هویت خانوادگی جنسیتی • اخلاق و آداب ارتباطی • تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی • حل تعارض و اختلاف **خرده‌مهارت‌ها:** ● حفظ و نگهداری از طبیعت محیط زندگی خود ● همزیستی مسالمت‌آمیز با طبیعت و عدم تخریب آن ● استفاده درست و مؤثر از منابع طبیعی ● شناخت فرهنگ (جامعه محلی) و تعامل با آن ● صرفه جویی در استفاده از مواد و منابع طبیعی و اسراف نکردن آنها ● استفاده صحیح از فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات ● حفظ حقوق و امنیت خود و دیگران در زیست مجازی ● انجام کارگروهی ● تعاملات اجتماعی ● تلاشگری، شکرگزاری و قناعت‌ورزی ● مدیریت پس‌انداز ● همدلی، مدارا و همزیستی با دیگران در عین تعهد به نظام ارزشی خود ● مهرورزی، خیرخواهی و ازخودگذشتگی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● رعایت حیا و عفاف در تمام عرصه‌های زندگی و انواع ارتباط با دیگران ● قاطعیت و جرئت ورزی در پذیرش خواسته‌های به‌جا و رد خواسته‌های نا به‌جای دیگران ● پذیرش نقش‌های خود در خانواده و تعهد نسبت به حریم آن ● پذیرش تفاوت‌های جنسی و جنسیتی زن و مرد بر اساس نظام معیار اسلامی و اقدام بر اساس آنها	**ارزش‌های اساسی:** ● عشق و علاقه به طبیعت و دوست داشتن آن ● توجه به مهارت‌های زندگی و تلاش در جهت تقویت آنها ● مهارت سازش با محیط و ایجاد تعادل **خرده‌ارزش‌ها:** ● احساس مسئولیت‌پذیری و تعهد نسبت به انجام وظایف شخصی و اجتماعی ● انعطاف‌پذیری و تحمل افکار و عقاید دیگران ● علاقه به انجام کار گروهی و همکاری ● علاقه به تعامل مؤثر با دیگران برای خلق یک اثر هنری ● علاقه به حضور آگاهانه در طبیعت ● شوق به مطالعه	۲۰ - باحضور با لذت در طبیعت، زباله‌ها را جمع‌آوری می‌کند و چگونگی و چرایی مراقبت از طبیعت (از جمله صرفه‌جویی، استفاده مجدد از ظروف و عدم استفاده از ظروف یکبار مصرف، مراقبت از گیاهان و حیوانات و ...) را با فارسی صحیح توضیح می‌دهد. ● با مشاهده فعال و بررسی بازیافتی‌ها و اشیا و وسایل جمع‌آوری شده از طبیعت و استفاده از آنها در خلق آثار هنری از طبیعت نگهداری می‌کند. ● با مشاهده فعال طبیعت و جست‌وجوگری هدفمند در آن، نمونه‌هایی از بازیافت‌ها، اشیا و پدیده‌های مورد نیاز خود برای خلق یک اثر هنری را یافته و با توجه به هدف خود به درستی استفاده می‌کند. ۲۱- با علاقه و انعطاف‌پذیری در فعالیت‌های خانوادگی، گروهی و بازی‌های گوناگون شرکت و با دیگران با احترام و مهربانی ارتباط مؤثر برقرار می‌کند. ● با علاقه و انعطاف‌پذیری در فعالیت‌های خانوادگی، گروهی و بازی‌های گوناگون شرکت و با همکاری با دیگران نقش خود را به درستی در گروه ایفا می‌کند. ● با شرکت در فعالیت‌های خانوادگی، گروهی و بازی‌های مختلف، در مواجهه با تفاوت‌های ظاهری، فرهنگی و شخصیتی دوستان و هم‌کلاسی‌هایش، نسبت به احساسات آنها حساس است و با احترام با آنها ارتباط برقرار می‌کند.

راهنمای تفصیلی
درس تربیت بدنی

(دوره اول ابتدایی)



۱-۵ تربیت بدنی

مأموریت

حرکت امری درونی، ذاتی و وسیله‌ای برای کسب آگاهی کودک از محیط و دنیای پیرامون است. کودک به‌وسیله تحرک با خود، دیگران، وسایل و ابزار و محیط پیرامون تعامل برقرار می‌کند و با کسب تجربیات متنوع حرکتی که حاصل هماهنگی بدن، ذهن و روان است، ظرفیت عملکرد جسمی، اجتماعی و روانی خود را توسعه می‌بخشد.
شواهد[1] نشان می‌دهد تغییراتی که درزمینه‌های اجتماعی، شرایط محیطی و سبک زندگی به وجود آمده، متأسفانه کودکان را به‌اندازه کافی به فعالیت‌های بدنی وادار نمی‌کند و در معرض کم‌تحرکی و عوارض ناشی از آن همچون چاقی، اضافه‌وزن، نداشتن اعتمادبه‌نفس و استقلال و... قرار می‌دهد.

شاید بتوان گفت درس تربیت‌بدنی تنها درسی است که به‌طور مستقیم به رفتار حرکتی کودکان توجه دارد و با ارائه انواع فعالیت‌های بدنی ایمن و متناسب با سن و سطح رشدی دانش‌آموزان، آنها را قادر می‌سازد با ویژگی‌های جسمانی و حرکتی خود آشنا شوند، با انجام فعالیت بدنی منظم و مستمر، توانایی‌های بدنی خود را بهبود بخشند و به شایستگی در مهارت‌های حرکتی پایه دست یابند. کسب شایستگی در مهارت‌های حرکتی پایه و کاربست خلاقانه آن در انواع فعالیت، بازی و ورزش، تجربه لذت‌بخش و موفقیت‌آمیز ناشی از مشارکت در فعالیت بدنی را به ارمغان می‌آورد و زمینه را برای کسب مطلوب مهارت‌های ورزشی در آینده فراهم می‌کند و درنهایت تغییر الگوهای زندگی برای داشتن سبک زندگی فعال را برای ایشان تسهیل می‌کند.
همچنین دانش‌آموزان در جریان انواع فعالیت‌ها و بازی‌های ارائه‌شده در این درس، همکاری با دیگران و کمک به سایرین را تجربه می‌کنند؛ با حمایت معلم، موقعیت‌های هیجانی متفاوت در جریان بازی و فعالیت‌های بدنی را تجربه کرده، تعامل محترمانه، مسئولیت‌پذیری و بازی جوانمردانه را تمرین می‌کنند و برای توسعه خلاقیت و اعتمادبه‌نفس خود تلاش می‌کنند.

رویکرد تربیت بدنی در دوره اول ابتدایی

در راستای رویکرد مورد تأکید برنامه درسی ملی که بر زمینه‌سازی لازم برای شکوفایی فطرت‌گرایی توحیدی دانش‌آموزان تأکید دارد، برنامه درس تربیت‌بدنی دوره اول ابتدایی بر فعال بودن یادگیرنده تمرکز دارد. اساس این نوع برنامه‌ریزی آن است که دانش‌آموزان در فرایند تربیت و یادگیری، فعالانه مشارکت دارند و در یک ارتباط دوسویه و همکاری متقابل و مؤثر با معلم و سایر فراگیران، یادگیری و کلاس درس را پیش می‌برند و معلم با فراهم آوردن موقعیت‌های یادگیری متنوع شامل انواع بازی و فعالیت‌های بدنی، امکان این مشارکت را فراهم می‌سازد. بدیهی است در این نوع یادگیری، دانش‌آموزان تلاشگرند، فعالیت‌های پیشنهادی کلاس درس را انجام می‌دهند، بازی و فعالیت می‌کنند، ارائه‌دهنده هستند، عملکرد و ارائه‌های یکدیگر را نقد می‌کنند، خلاق‌اند و به شیرین‌کاری دست می‌زنند و برای انجام حرکات چالشی تلاش می‌کنند، به کنترل و پیشرفت فرایند آموزش کمک می‌کنند و در یک‌کلام شریک یادگیری هستند و معلم با بهره‌مندی مناسب از انواع روش‌های آموزش همچون بازی، فعالیت های دست‌ورزانه، ایفای نقش، تمرین و فعالیت عملی، ایستگاه های یادگیری، بلند فکر کردن، آموزش یادگیری مفهوم، بارش فکری، طرح مسئله و یادگیری مبتنی بر کاوشگری، فرایند یادگیری را راهبری می‌کند.

۱ـ مطالعات کاسپین

براین اساس فرایند یادگیری در مراحل زیر دنبال می‌شود:

مرحله	توصیف	اقدامات	نقش معلم	نقش دانش‌آموز
درگیر کردن (مشاهده / به‌کارگیری حواس)	● تحریک کنجکاوی فراگیران ● علاقه‌مند و مشتاق شدن دانش‌آموزان به یادگیری و یافتن پاسخ و راه‌حل ● دریافت اطلاعات توسط دانش‌آموزان با استفاده از قابلیت‌های حسی خود ● انجام اقدامات لازم توسط فراگیران برای پاسخ به حس کنجکاوی خود	● فراهم آوردن فرصت بازی ● انجام بازی‌های چالشی ● نمایش فیلم ● نمایش پوستر ● طرح پرسش و بیان یک مسئله ● دست‌ورزی با دراختیارگذاشتن وسایل و تجهیزات بازی ● همخوانی شعر حرکتی و انجام هماهنگ حرکات ● داستان‌گویی ● ایفای نقش	● ایجاد انگیزه و شوق یادگیری ● برهم زدن تعادل ذهنی دانش‌آموز ● تحریک کنجکاوی ● آگاهی از دانش و مهارت پیشین دانش‌آموزان	● نشان دادن علاقه و شوق به یادگیری ● درگیر شدن در فرایند یادگیری به‌صورت فعال و کنشگر
تجربه ورزی (تکرار و تمرین):	● درگیر شدن دانش‌آموزان در فعالیت‌های یادگیری به‌صورت عملی و ملموس ● آموزش دیدن و هدایت دانش‌آموزان و تکرار و تمرین آنها	● فراهم آوردن فرصت‌های متنوع تکرار و تمرین با طراحی انواع فعالیت‌های یادگیری شاد و مفرح ● بازی‌ها و فعالیت‌های انفرادی ● بازی‌ها و فعالیت‌های دونفره ● بازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● بازی‌ها و فعالیت‌های امتیاز جمعی ● بازی‌ها و فعالیت‌های چالشی	● فراهم آوردن محیط حمایتی مناسب (پیش‌بینی و تهیه وسایل و تجهیزات مناسب، ایمن و بهداشتی) ● استفاده از تکالیف یادگیری متنوع، شاد و موردعلاقه دانش‌آموزان با توجه به تفاوت‌های فردی و ویژگی‌های رشدی ● انطباق و بازطراحی فرصت‌های یادگیری متناسب با محیط‌ها و امکانات آموزشی در دسترس ● ایجاد فرصت انتخاب برای دانش‌آموز با ارائه انواع فعالیت‌های جایگزین با در نظر گرفتن سطوح مناسبی از چالش/ دشواری ● ایجاد روابط دوستانه در بین دانش‌آموزان و پرهیز از ایجاد فضای رقابتی منفی ● استفاده از واژه‌ها و اصطلاحات تخصصی موضوع یادگیری و مناسب دانش‌آموزان ● سنجش، نظارت و هدایت فعالیت‌های یادگیری دانش‌آموزان و ارائه بازخوردهای مناسب ● به حداقل رساندن اضطراب دانش‌آموزان در انجام فعالیت‌های عملی ● فراهم آوردن فرصت تعامل و یادگیری با همتایان ● فراهم آوردن فرصت خودارزیابی و ارزیابی همسالان	● جمع‌آوری، ترکیب، سازمان‌دهی و اجرای اطلاعات و حرکات مربوط از طریق مشاهده و به‌کارگیری حواس و استفاده از ابزار و وسایل موجود ● تکرار و تمرین با تقلید از الگوی مشاهده‌شده ● استفاده واضح و مؤثر از اصطلاحات صحیح ● اجرای بازی‌های ساده و خلاقانه ● ارائه اطلاعات/حرکات به‌صورت کلامی و نمایش عملکرد مناسب ● قضاوت درباره عملکرد خود و دیگران بر اساس معیارهای مشخص ● استفاده به‌موقع از راهنمایی‌های معلم ● مراجعه به معلم برای حل مسائل پیش رو ● تعامل با همتایان و معلم در جریان بازی و فعالیت‌های بدنی
تثبیت و به‌کار بستن (انتقال به سایر موقعیت‌ها)	● پی بردن دانش‌آموزان به ارزشمندی یادگیری خود و به‌کار گرفتن آن در سایر موقعیت‌های واقعی و بازی	● فراهم آوردن فرصت برای مرور، جمع‌بندی و به‌کار بستن نکات مهم درس با انجام بازی و شیرین‌کاری ● همخوانی شعر حرکتی و انجام هماهنگ حرکات ● بازی‌های خانوادگی ● بازی‌های امتیازی بر اساس پیشرفت فردی ● بازی‌های نمایشی ● بازی‌های چالشی	● ارائه نمونه‌هایی برای بسط و انتقال یادگیری به سایر موقعیت‌ها و کاربرد آن در زندگی دانش‌آموز ● فراهم آوردن فرصت ارائه‌های نوآورانه و خلاقانه ● فراهم آوردن فرصت اظهارنظر و نقد و گفت‌وگو با هم‌کلاسی‌ها به‌منظور جمع‌بندی و یادآوری تأکیدات لازم ● فراهم آوردن فرصت مشارکت منظم و مستمر در فعالیت‌های یادگیری در طول هفته با ارائه تکالیف متنوع حرکتی	● تأمل در مورد آنچه آموخته است ● تأمل درباره چیزهای دیگری که می‌توان بررسی یا امتحان کرد و آنچه می‌تواند متفاوت انجام شود ● انتقال یادگیری به موقعیت‌های جدید ● به اشتراک گذاشتن یافته‌های خود با گروه همتایان ● انجام فعالیت‌های تعیین‌شده در طول هفته و ارائه گزارش در مورد آنها

اهداف تربیت بدنی در دوره اول ابتدایی

۱- با شناسایی انواع فعالیت بدنی و فواید و ویژگی‌های آنها، میزان فعالیت‌های بدنی روزانه خود را افزایش می‌دهد و شادابی و نشاط کسب می‌کند.

۲- با شناسایی ویژگی‌ها و قابلیت‌های جسمانی خود و انجام صحیح و منظم تمرینات سبک آمادگی جسمانی در محیط‌های متنوع (خانه، مدرسه و ...)، سطح آمادگی جسمانی خود را حفظ می‌کند و ارتقا می‌بخشد.

۳- با درک مفاهیم ادراکی ـ حرکتی و کسب مهارت‌های حرکتی بنیادی (جابه‌جایی، کنترل بدن، کنترل شیء)، کاربست خلاقانه آنها را در موقعیت‌های مختلف نشان می‌دهد.

۴- با شرکت فعال در انواع بازی (آموزشی، بومی - محلی)، ورزش و تفریحات سالم در مدرسه و اوقات فراغت خارج از مدرسه، ضمن توسعه شایستگی حرکتی، اخلاق و آداب ارتباطی، تعهد و مسئولیت‌پذیری و روحیه جوانمردی، تعاون و کار گروهی خود را بهبود می‌بخشد.

نمای کلی محتوای تربیت بدنی در دوره اول ابتدایی

ایده کلیدی	مفاهیم اساسی	مهارت‌های اساسی	ارزش‌های اساسی
سواد بدنی	● فعالیت بدنی (فواید، انواع و توصیه‌های ایمنی، بهداشت و تغذیه‌ای) ● وضعیت‌های بدنی ● مفاهیم ادراکی حرکتی ● الگوهای حرکت ● آمادگی جسمانی (مرتبط با سلامت، مرتبط با اجرا) ● انواع بازی‌های بومی - محلی (خانوادگی، گروه دوستان)	● حفظ و ارتقای آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت ● حفظ و ارتقای آمادگی جسمانی مرتبط با اجرا ● انجام صحیح حرکات کنترل بدن ● انجام صحیح حرکات کنترل شیء ● انجام صحیح حرکات جابه‌جایی ● انجام صحیح انواع بازی، ورزش و تفریحات سالم ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● تمرکز و بینش ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خلاقیت و نوآوری	● بازی جوانمردانه ● تعاون و کار گروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● حل تعارض و اختلاف ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری ● سواد ارتباطی و رسانه‌ای ● خودآگاهی ● هویت قومی-ملی-انقلابی ● هویت خانوادگی -جنسیتی

اهداف تربیت بدنی در پایه اول

۱- با آگاهی از فواید فعالیت بدنی و راه‌های افزایش آن، فعالیت‌های بدنی روزانه خود را افزایش می‌دهد.
۲- توصیه‌های ایمنی، بهداشتی و تغذیه‌ای انجام فعالیت بدنی در خانه و مدرسه را تشخیص می‌دهد.
۳- با آگاهی از مفاهیم ادراکی - حرکتی، انواع حرکات ساده را به شکل صحیح انجام می‌دهد.
۴- با انجام صحیح و منظم انواع فعالیت بدنی، بهبود آمادگی جسمانی خود را نشان می‌دهد.
۵- الگوی درست قلم در دست گرفتن، ایستادن، نشستن و حمل کوله‌پشتی را به نمایش می‌گذارد.
۶- با آگاهی از الگوی انواع حرکات جابه‌جایی، کنترل بدن و کنترل شیء، شکل صحیح آنها را با انجام حرکات ساده نشان می‌دهد.
۷- با شرکت در انواع بازی، ورزش و تفریحات سالم ضمن توسعه شایستگی حرکتی، تعهد و مسئولیت‌پذیری، اخلاق و آداب ارتباطی، تعاون و کارگروهی و توانایی خود در حل تعارض و اختلاف در بازی و فعالیت بدنی را نشان می‌دهد.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی تربیت بدنی در پایه اول ابتدایی

تربیت بدنی پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● فعالیت بدنی **خرده‌مفاهیم:** ● فواید فعالیت بدنی (بدن قوی و سالم داشتن) ● توصیه‌های ایمنی، بهداشتی و تغذیه‌ای فعالیت‌های بدنی در خانه و مدرسه ● انواع فعالیت بدنی روزانه و راه‌های افزایش آن	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● برنامه‌ریزی **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص فواید فعالیت بدنی ● تشخیص توصیه‌های ایمنی، بهداشتی و تغذیه‌ای آن ● انتخاب راه‌های افزایش فعالیت‌های بدنی با مشورت بزرگ‌ترها	**ارزش‌های اساسی:** ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری ● تعهد و مسئولیت‌پذیری ● هویت خانوادگی -جنسیتی **خرده‌ارزش‌ها:** ● پرهیز از رفتارها و عادت‌های پرخطر و آسیب‌زا ● حفظ محیط‌زیست در بازی و فعالیت بدنی ● انتخاب فعالیت‌های بدنی سازگار با ویژگی‌های خود و خانواده	۱- با تشخیص فواید فعالیت بدنی و توصیه‌های بهداشتی، ایمنی و تغذیه‌ای، آنها را در خانه و مدرسه انجام می‌دهد. ● با توصیف فواید فعالیت بدنی و بازی و توصیه‌های بهداشتی، ایمنی و تغذیه‌ای، آنها را در خانه و مدرسه انجام می‌دهد. ● با ترویج فواید فعالیت بدنی و بازی و توصیه‌های بهداشتی، ایمنی و تغذیه‌ای، آنها را در خانه و مدرسه انجام می‌دهد. ۲- انواع فعالیت‌های بدنی روزانه و راه‌های افزایش آن در زندگی خود را با مشورت بزرگ‌ترها انتخاب و معرفی می‌کند. ● انواع فعالیت‌های بدنی روزانه و راه‌های افزایش آن در زندگی خود را با مشورت بزرگ‌ترها انتخاب و توصیف می‌کند. ● انواع فعالیت‌های بدنی روزانه و راه‌های افزایش آن در زندگی خود را با مشورت بزرگ‌ترها انتخاب می‌کند و ترویج می‌دهد.

تربیت بدنی پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● الگوی صحیح وضعیت‌های بدنی **خرده‌مفاهیم:** ● الگوی صحیح مداد در دست گرفتن و نوشتن، ایستادن، نشستن، حمل کوله‌پشتی	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● توجه و تمرکز ● برنامه‌ریزی **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص الگوی صحیح مداد دست گرفتن، ایستادن، نشستن، حمل کوله پشتی ● نشان دادن نحوه صحیح مداد در دست گرفتن و نوشتن، ایستادن، نشستن و حمل کوله‌پشتی ● توجه مستمر به وضعیت‌های بدنی خود ● ارزیابی و اصلاح وضعیت‌های بدنی خود و همتایان	**ارزش‌های اساسی:** ● خویشتن بانی و خویشتن‌داری ● استفاده صحیح از فناوری‌های ارتباطی و محصولات رسانه‌ای **خرده‌ارزش‌ها:** ● پرهیز از عادت‌های نادرست وضعیت بدنی ● رعایت ملاحظات پایه ارگونومی	۳- با تشخیص الگوی صحیح مداد در دست گرفتن و نوشتن، ایستادن، نشستن و حمل کوله‌پشتی آن را در موقعیت‌های معین نشان می‌دهد. ● با تشخیص الگوی صحیح مداد در دست گرفتن و نوشتن، ایستادن، نشستن و حمل کوله‌پشتی آن را در موقعیت‌های مختلف کلاس نشان می‌دهد. ● با تشخیص الگوی صحیح مداد در دست گرفتن و نوشتن، ایستادن، نشستن و حمل کوله‌پشتی آن را در موقعیت‌های واقعی زندگی نشان می‌دهد. ۴- با توجه به وضعیت بدنی خود هنگام مداد در دست‌گرفتن و نوشتن، ایستادن، نشستن و حمل کوله‌پشتی، وضعیت بدنی خود را کنترل می کند. ● با توجه به وضعیت بدنی خود هنگام مداد در دست‌گرفتن و نوشتن، ایستادن، نشستن و حمل کوله‌پشتی، وضعیت بدنی خود را بررسی و اصلاح می‌کند. ● با توجه به وضعیت بدنی خود هنگام مداد در دست‌گرفتن و نوشتن، ایستادن، نشستن و حمل کوله‌پشتی برای داشتن وضعیت بدنی صحیح برنامه‌ریزی می‌کند.
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● ادراک حرکت **خرده‌مفاهیم:** ● آگاهی بدنی: ● اندام بزرگ (سر و گردن، شانه و تنه، دست و پا)، حالت‌ها و وضعیت‌های مختلف قرار گرفتن بدن در محیط (وضعیت به پشت، به شکم، به پهلو) ● آگاهی محیطی: جهت‌یابی (چپ، راست، بالا، پایین، درون، بیرون) و مسیریابی (مستقیم، مارپیچ) در حرکت ● آگاهی زمانی: سرعت درحرکت (تند و آهسته)	**مهارت‌های اساسی:** ● توجه و تمرکز ● شناسایی، سازماندهی و پردازش **خرده‌مهارت‌ها:** ● انجام‌مرحله به‌مرحله دستورات‌حرکتی ● تشخیص مفاهیم ادراکی - حرکتی و به‌کار بستن آنها در حرکت و بازی	**ارزش‌های اساسی:** ● تعاون و کار گروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● اخلاق و آداب ارتباطی **خرده‌ارزش‌ها:** ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش نقش‌های مختلف دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی	۵- با استفاده از علائم، واژه‌ها و مفاهیم ادراکی - حرکتی، دستورات حرکتی ساده (ایستا و پویا) را در موقعیت‌های معین اجرا می‌کند. ● با استفاده از علائم، واژه‌ها و مفاهیم ادراکی - حرکتی دستورات حرکتی ساده(ایستا و پویا) را در بازی اجرا می‌کند. ● با استفاده از علائم، واژه‌ها و مفاهیم ادراکی - حرکتی، دستورات حرکتی ساده (ایستا و پویا) را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری اجرا می‌کند. ۶- با هدایت معلم در بازی‌ها و فعالیت‌های ادراک - حرکت مشارکت می‌کند. ● به شکل فعال در بازی‌ها و فعالیت‌های ادراک - حرکت مشارکت می‌کند. ● داوطلبانه دربازی‌ها وفعالیت‌های ادراک-حرکت مشارکت می‌کند.

تربیت بدنی پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● الگوی حرکت **خرده‌مفاهیم:** ● الگوی صحیح حرکات کنترل بدن (تعادل ایستا و پویا)	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● انجام صحیح حرکات کنترل بدن (تعادل ایستا و پویا) ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص الگوی صحیح حرکات تعادلی ایستا و پویا ● نشان دادن الگوی صحیح حرکات تعادلی ایستا و پویا ● انجام حرکات تعادلی به صورت خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری ● تعاون و کار گروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● اخلاق و آداب ارتباطی **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن توانایی خود در انجام ماهرانه بازی و فعالیت‌های مرتبط با تعادل ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات تعادلی ● رعایت قوانین و مقررات بازی ● پذیرش نقش‌های مختلف دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی و انجام آنها ● ابراز محترمانه‌ی خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی	۷- مهارت تعادل ایستا و پویای خود را در انجام حرکات تعادلی ساده نشان می‌دهد. ● مهارت تعادل ایستا و پویای خود را در انجام حرکات تعادلی ساده و ترکیبی نشان می‌دهد. ● مهارت تعادل ایستا و پویای خود را در انجام حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری تعادلی نشان می‌دهد. ۸- با هدایت معلم در بازی‌ها و فعالیت‌های تعادلی مشارکت می‌کند. ● به شکل فعال در بازی‌ها و فعالیت‌های تعادلی مشارکت می‌کند. ● داوطلبانه در بازی‌ها و فعالیت‌های تعادلی مشارکت می‌کند.
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● الگوی حرکت **خرده‌مفاهیم:** ● الگوی صحیح حرکات جابه‌جایی (راه رفتن، دویدن و پریدن)	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● انجام صحیح حرکات جابه‌جایی (راه رفتن، دویدن و پریدن) ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص الگوی صحیح حرکات جابه‌جایی (راه رفتن، دویدن، پریدن) ● نشان دادن الگوی صحیح حرکات، حرکات جابه‌جایی (راه رفتن، دویدن، پریدن) ● انجام حرکات جابه‌جایی به صورت خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● خویشتن بانی و خویشتن‌داری ● تعاون و کارگروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● اخلاق و آداب ارتباطی **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن مهارت خود در انجام حرکات جابه‌جایی ● رعایت قوانین و مقررات بازی ● پذیرش نقش‌های مختلف دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی ● پرهیز از الگوها و عادت‌های غلط راه رفتن، دویدن و پریدن	۹- مهارت‌های راه رفتن، دویدن و پریدن را در حرکات ساده نشان می‌دهد. ● مهارت‌های راه رفتن، دویدن و پریدن را در حرکات ساده و ترکیبی نشان می‌دهد. ● مهارت‌های راه رفتن، دویدن و پریدن را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۱۰- با هدایت معلم در بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات جابه‌جایی مشارکت می‌کند. ● به شکل فعال در بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات جابه‌جایی مشارکت می‌کند. ● داوطلبانه در بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات جابه‌جایی مشارکت می‌کند.

تربیت بدنی پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● الگوی حرکت **خرده‌مفاهیم:** ● الگوی صحیح حرکات کنترل شیء با دست (پرتاب دودست از بالای سر، پرتاب یکدست از بالای شانه، دریافت) و پا (ضربه زدن با پا)	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش انجام صحیح حرکات کنترل شیء ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص الگوی صحیح مهارت‌های کنترل شیء با دست (پرتاب دودست از بالای سر، پرتاب یکدست از بالای شانه، دریافت) و پا (ضربه زدن با پا) ● انجام صحیح مهارت‌های کنترل شیء با دست (پرتاب دودست از بالای سر، پرتاب یکدست از بالای شانه، دریافت) و پا (ضربه زدن با پا) ● ارزیابی و اصلاح مهارت خود و همتایان ● به‌کار بستن انواع مهارت‌های کنترل شیء در بازی ● انجام مهارت‌های کنترل شیء به‌صورت خلاقانه و حرکات چالشی	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● خویشتن بانی و خویشتن‌داری ● تعاون و کارگروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● اخلاق و آداب ارتباطی **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن مهارت خود در انجام حرکات کنترل شیء ● رعایت قوانین و مقررات بازی ● پذیرش نقش‌های مختلف دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام بازی	۱۱- مهارت پرتاب دودست از بالای سر، پرتاب یکدست از بالای شانه، دریافت را در حرکات ساده نشان می‌دهد. ● مهارت پرتاب دودست از بالای سر، پرتاب یکدست از بالای شانه، دریافت را در حرکات ترکیبی نشان می‌دهد. ● مهارت پرتاب دودست از بالای سر، پرتاب یکدست از بالای شانه، دریافت را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۱۲- مهارت ضربه زدن با پا را در حرکات ساده نشان می‌دهد. ● مهارت ضربه زدن با پا را در حرکات ترکیبی نشان می‌دهد. ● مهارت ضربه زدن با پا را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۱۳- با هدایت معلم در بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات کنترل شیء مشارکت می‌کند. ● به شکل فعال در بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات کنترل شیء مشارکت می‌کند. ● داوطلبانه در بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات کنترل شیء مشارکت می‌کند.
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت **خرده‌مفاهیم:** ● مفهوم و تمرینات ساده انعطاف‌پذیری، قدرت و استقامت عضلانی و استقامت قلبی - تنفسی	**مهارت‌های اساسی:** ● برنامه‌ریزی ● حفظ و ارتقای آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت **خرده‌مهارت‌ها:** ● انجام صحیح تمرینات انعطاف‌پذیری، قدرت و استقامت عضلانی و استقامت قلبی - تنفسی ● انجام منظم و مستمر تمرینات انعطاف‌پذیری، قدرت و استقامت عضلانی و استقامت قلبی - تنفسی ● اندازه گیری و ثبت پیشرفت انعطاف‌پذیری، قدرت و استقامت عضلانی و استقامت قلبی - تنفسی خود ● بهبود انعطاف‌پذیری ● بهبود قدرت و استقامت عضلانی ● بهبود استقامت قلبی - تنفسی	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● هویت خانوادگی - جنسیتی ● تجربه‌ورزی با تکرار و تمرین در موقعیت‌های مختلف **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن توانایی خود در انجام ماهرانه بازی و فعالیت‌های مرتبط با آمادگی جسمانی ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات آمادگی عضلانی ● رعایت قوانین و مقررات بازی ● پذیرش نقش‌های مختلف دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی و انجام آنها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی	۱۴- با انجام صحیح و منظم تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با توانایی‌ها و جنسیت خود در داخل و خارج از مدرسه، حفظ و ارتقای آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت را در حد متوسط گروه سنی نشان می‌دهد. ● با انجام صحیح و منظم تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با توانایی‌ها و جنسیت در داخل و خارج از مدرسه حفظ و ارتقای آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت را در حد خوب گروه سنی نشان می‌دهد. ● با انجام صحیح و منظم تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با توانایی‌ها و جنسیت در داخل و خارج از مدرسه حفظ و ارتقای آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت را در حد عالی گروه سنی نشان می‌دهد. ۱۵- با هدایت معلم در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت مشارکت می‌کند. ● به شکل فعال در بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت مشارکت می‌کند. ● داوطلبانه در بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت مشارکت می‌کند.

تربیت بدنی پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● آمادگی جسمانی مرتبط با مهارت **خرده‌مفاهیم:** ● مفهوم و تمرینات ساده هماهنگی (هماهنگی دست - پا، هماهنگی حس شنوایی - حرکت، هماهنگی حس دیداری - حرکت)	**مهارت‌های اساسی:** ● برنامه‌ریزی ● حفظ و ارتقاء هماهنگی **خرده‌مهارت‌ها:** ● انجام صحیح تمرینات هماهنگی ● انجام منظم و مستمر تمرینات هماهنگی ● اندازه‌گیری و ثبت پیشرفت هماهنگی خود ● بهبود هماهنگی	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● تجربه‌ورزی با تکرار و تمرین در موقعیت‌های مختلف **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن توانایی خود در انجام ماهرانه حرکات هماهنگی ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی ● رعایت قوانین و مقررات بازی ● پذیرش نقش‌های مختلف در بازی‌ها و فعالیت‌های گروهی و انجام آنها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی	۱۶-هماهنگی خود را با انجام صحیح حرکات هماهنگی ساده نشان می‌دهد. ● هماهنگی خود را با انجام صحیح حرکات هماهنگی ساده و ترکیبی نشان می‌دهد. ● هماهنگی خود را با انجام حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۱۷- با هدایت معلم در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های هماهنگی مشارکت می‌کند. ● به شکل فعال در بازی‌ها و فعالیت‌های هماهنگی مشارکت می‌کند. ● داوطلبانه در بازی‌ها و فعالیت‌های هماهنگی مشارکت می‌کند.
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● بازی، ورزش و تفریحات سالم **خرده‌مفاهیم:** ● انواع بازی‌های بومی – محلی خانوادگی، گروه دوستان	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● انجام صحیح انواع بازی، ورزش و تفریحات سالم ● توجه و تمرکز **خرده‌مهارت‌ها:** ● شناسایی انواع بازی‌های بومی - محلی خانوادگی، گروه دوستان ● انجام صحیح انواع بازی‌های بومی – محلی خانوادگی، گروه دوستان ● حواس جمع بودن در بازی ● تشخیص قوانین و مقررات بازی	**ارزش‌های اساسی:** ● هویت قومی-ملی-انقلابی ● بازی جوانمردانه ● تعاون و کار گروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● اخلاق و آداب ارتباطی ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری **خرده‌ارزش‌ها:** ● احترام به بازی‌های بومی - محلی اقوام ایرانی ● کمک کردن به افراد ضعیف‌تر ● شرکت فعال دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● رعایت نوبت و قوانین و مقررات ● درخواست از بزرگ‌ترها برای حل اختلاف ● ابراز محترمانه احساسات و هیجانات ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارهای آسیب زا در بازی	۱۸- در انواع بازی‌های بومی - محلی خانوادگی و گروه دوستان شرکت می‌کند و با کمک گرفتن از بزرگ‌ترها نمونه‌ای از آنها را معرفی می‌کند. ● در انواع بازی‌های بومی - محلی خانوادگی و گروه دوستان شرکت می‌کند و با کمک گرفتن از بزرگ‌ترها نمونه‌ای از آنها را با جزئیات قوانین بازی معرفی می‌کند. ● در انواع بازی‌های بومی - محلی خانوادگی و گروه دوستان شرکت می‌کند و با کمک گرفتن از بزرگ‌ترها نمونه‌ای از آنها را همراه با تغییرات پیشنهادی در وسایل یا قوانین به اشتراک می‌گذارد. ۱۹- با یادآوری معلم موقعیت‌های کمک کردن به افراد ضعیف‌تر در بازی و فعالیت بدنی را تشخیص می‌دهد و به‌کار می‌بندد. ● با تشخیص موقعیت‌های کمک کردن به افراد ضعیف‌تر در بازی و فعالیت بدنی، آنها را به‌کار می‌بندد. ● با تشخیص موقعیت‌های کمک کردن به افراد ضعیف‌تر در بازی و فعالیت بدنی، شواهدی از به‌کار بستن آنها را در موقعیت‌های واقعی زندگی ارائه می‌دهد. ۲۰- دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی گاهی به‌طور فعال مشارکت می‌کند. ●دربازی‌هاوفعالیت‌های‌گروهی‌بیشتراوقات‌به‌طورفعال‌مشارکت‌می‌کند. ● دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی همیشه به‌طور فعال مشارکت می‌کند. ۲۱- نوبت و قوانین و مقررات کلاس تربیت‌بدنی را رعایت می‌کند. ● نوبت و قوانین و مقررات کلاس تربیت‌بدنی را رعایت می‌کند و به دیگران یادآوری می‌کند. ● نوبت و قوانین و مقررات کلاس تربیت‌بدنی را رعایت و به سایر موقعیت‌های واقعی زندگی تعمیم می‌دهد. ۲۲- نحوه درخواست از بزرگ‌ترها برای حل اختلاف در بازی را شناسایی می‌کند و به‌کار می‌بندد. ● نحوه درخواست از بزرگ‌ترها برای حل اختلاف در بازی را شناسایی می‌کند و طور هدفمند به‌کار می‌بندد. ● نحوه درخواست از بزرگ‌ترها برای حل اختلاف در بازی را شناسایی می‌کند و طور هدفمند و اثربخش به‌کار می‌بندد. ۲۳- احساسات و هیجانات خود را در بازی و فعالیت بدنی محترمانه ابراز می‌کند. ● احساسات و هیجانات خود را در بازی و فعالیت بدنی محترمانه ابراز می‌کند و به سایر موقعیت‌های کلاس تعمیم می‌دهد. ● احساسات و هیجانات خود را در بازی و فعالیت بدنی محترمانه ابراز می‌کند و شواهدی از تعمیم آنها در موقعیت‌های واقعی زندگی را ارائه می‌دهد.

اهداف تربیت بدنی در پایه دوم ابتدایی

۱- با تشخیص انواع فعالیت بدنی و تفریحات سالم خانوادگی و راه‌های افزایش، میزان فعالیت‌های بدنی خود را افزایش می‌دهد.
۲- فواید و توصیه‌های بهداشتی، ایمنی و تغذیه‌ای انجام فعالیت بدنی و بازی در طبیعت و محیط زیست را تشخیص می‌دهد.
۳- با درک مفاهیم ادراکی - حرکتی، انواع حرکات را صحیح انجام می‌دهد.
۴- با انجام صحیح و منظم انواع فعالیت بدنی، بهبود آمادگی جسمانی خود را نشان می‌دهد.
۵- الگوی صحیح استفاده از گوشی، تبلت، لب تاب و رایانه روی میزی را به نمایش می‌گذارد.
۶- با تشخیص الگوی صحیح انواع جابه‌جایی، کنترل بدن و کنترل شیء، شکل صحیح آنها را با انجام حرکات ساده و ترکیبی نشان می‌دهد.
۷- با شرکت در انواع بازی، ورزش و تفریحات سالم ضمن توسعه شایستگی حرکتی، تعهد و مسئولیت‌پذیری، اخلاق و آداب ارتباطی، تعاون و کارگروهی و توانایی خود در حل تعارض و اختلاف در بازی و فعالیت بدنی را نشان می‌دهد.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی تربیت بدنی در پایه دوم ابتدایی

تربیت بدنی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● فعالیت بدنی **خرده‌مفاهیم:** ● فواید فعالیت بدنی (شاداب بودن و پرنشاط بودن) ● توصیه‌های ایمنی، بهداشتی و تغذیه‌ای فعالیت‌های بدنی در طبیعت و محیط زیست ● انواع فعالیت بدنی و تفریحات سالم خانوادگی و راه‌های افزایش آن	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● برنامه‌ریزی **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص فواید و انواع فعالیت بدنی ● تشخیص توصیه‌های ایمنی، بهداشتی و تغذیه‌ای آن ● انتخاب راه‌های افزایش فعالیت‌های بدنی با مشورت بزرگ‌ترها	**ارزش‌های اساسی:** ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری ● تعهد و مسئولیت‌پذیری ● هویت خانوادگی - جنسیتی **خرده‌ارزش‌ها:** ● پرهیز از کم تحرکی و غنی‌سازی اوقات فراغت با انجام بازی و تفریحات سالم ● مراقبت از سلامت خود هنگام بازی و تفریح در طبیعت با پرهیز از رفتارها و عادت‌های پرخطر و آسیب‌زا ● حفظ محیط‌زیست در بازی و فعالیت بدنی ● انتخاب فعالیت‌های بدنی سازگار با ویژگی‌های خود و خانواده	۱- با تشخیص فواید فعالیت بدنی و توصیه‌های بهداشتی، ایمنی و تغذیه‌ای انجام فعالیت بدنی و بازی در طبیعت و محیط‌زیست آنها را به‌کار می‌بندد. ● با توصیف فواید فعالیت بدنی و توصیه‌های بهداشتی، ایمنی و تغذیه‌ای انجام فعالیت بدنی و بازی در طبیعت و محیط‌زیست آنها را به‌کار می‌بندد. ● با ترویج فواید فعالیت بدنی و توصیه‌های بهداشتی، ایمنی و تغذیه‌ای انجام فعالیت بدنی و بازی در طبیعت و محیط‌زیست آنها را به‌کار می‌بندد. ۲- انواع فعالیت‌های بدنی و تفریحات سالم خانوادگی و راه‌های افزایش آن در زندگی خود را با مشورت بزرگ‌ترها انتخاب و معرفی می‌کند. ● انواع فعالیت‌های بدنی و تفریحات سالم خانوادگی و راه‌های افزایش آن در زندگی خود را با مشورت بزرگ‌ترها انتخاب و توصیف می‌کند. ● انواع فعالیت‌های بدنی و تفریحات سالم خانوادگی و راه‌های افزایش آن در زندگی خود را با مشورت بزرگ‌ترها انتخاب می‌کند و ترویج و می‌دهد.

تربیت بدنی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● الگوی وضعیت‌های بدنی **خرده‌مفاهیم:** ● وضعیت صحیح بدن هنگام استفاده از تلفن همراه و تبلت	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● توجه و تمرکز ● برنامه‌ریزی **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص وضعیت صحیح بدن هنگام استفاده از تلفن همراه و تبلت ● نشان دادن وضعیت صحیح بدن هنگام استفاده از تلفن همراه و تبلت ● توجه مستمر به وضعیت‌های بدنی خود ● ارزیابی و اصلاح وضعیت‌های بدنی خود و همتایان	**ارزش‌های اساسی:** ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری ● استفاده صحیح از فناوری‌های ارتباطی و محصولات رسانه‌ای **خرده‌ارزش‌ها:** ● پرهیز از عادت‌های نادرست وضعیت بدنی ● رعایت ملاحظات پایه ارگونومی	۳- با تشخیص الگوی صحیح وضعیت بدن هنگام استفاده از تلفن همراه و تبلت، آن را در موقعیت‌های معین نشان می‌دهد. ● با تشخیص الگوی صحیح وضعیت بدن هنگام استفاده از تلفن همراه و تبلت، آن را در موقعیت‌های مختلف کلاس نشان می‌دهد. ● با تشخیص الگوی صحیح وضعیت بدن هنگام استفاده از تلفن همراه و تبلت، آن را در موقعیت‌های واقعی زندگی نشان می‌دهد. ۴- با توجه به وضعیت بدنی خود هنگام استفاده از تلفن همراه و تبلت، وضعیت بدنی خود را کنترل می کند. ● با توجه به وضعیت بدنی خود هنگام استفاده از تلفن همراه و تبلت، ، وضعیت بدنی خود را بررسی و اصلاح می کند. ● با توجه به وضعیت بدنی خود هنگام استفاده از تلفن همراه و تبلت، برای داشتن وضعیت بدنی صحیح برنامه‌ریزی می‌کند.
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● ادراک حرکت **خرده‌مفاهیم:** ● آگاهی بدنی: حرکات مفاصل بزرگ (مانند خم و صاف کردن، جمع و باز کردن، بالا و پایین بردن) ● آگاهی محیطی: نحوه قرار گرفتن نسبت به اشیای در حرکت (زیر، رو، بین، کنار)، مسیریابی در حرکت (خطوط شکسته و حلزونی) ● آگاهی زمانی: چگونگی حرکت (خشک و شکسته، نرم و پیوسته، هم‌زمانی و ترتیب در حرکات)	**مهارت‌های اساسی:** ● تمرکز و بینش ● شناسایی، سازماندهی و پردازش **خرده‌مهارت‌ها:** ● انجام مراحل دستورات حرکتی ● تشخیص مفاهیم ادراکی-حرکتی و به‌کار بستن آنها در حرکت و بازی	**ارزش‌های اساسی:** ● تعاون و کارگروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● اخلاق و آداب ارتباطی **خرده‌ارزش‌ها:** ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش نقش‌های مختلف در بازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● سهیم‌شدن و سهیم کردن دیگران در وسایل، بازی‌ها و فعالیت‌ها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی	۵- با استفاده از علائم، واژه‌ها و مفاهیم ادراکی - حرکتی، دستورات حرکتی ترکیبی ساده را در موقعیت‌های معین اجرا می‌کند. ● با استفاده از علائم، واژه‌ها و مفاهیم ادراکی - حرکتی دستورات حرکتی ساده و ترکیبی را در موقعیت‌های بازی اجرا می‌کند. ● با استفاده از علائم، واژه‌ها و مفاهیم ادراکی - حرکتی، دستورات حرکتی را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری اجرا می‌کند. ۶- به شکل فعال در انواع بازی ها و فعالیت‌های ادراک - حرکت مشارکت می‌کند. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های ادراک - حرکت، با هدایت معلم مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های ادراک - حرکت، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد.

تربیت بدنی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● الگوی حرکت **خرده‌مفاهیم:** ● الگوی صحیح حرکات کنترل بدن (غلتیدن ، خزیدن، تغییر وضعیت بدن)	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● انجام صحیح حرکات کنترل بدن (غلتیدن، خزیدن، تغییر وضعیت بدن) ● خلاقیت و نوآوری **خرده مهارت‌ها:** ● تشخیص الگوی صحیح حرکات کنترل بدن (غلتیدن، خزیدن، تغییر وضعیت بدن) ● نشان دادن الگوی صحیح حرکات کنترل بدن (غلتیدن، خزیدن، تغییر وضعیت بدن) ● انجام حرکات کنترل بدن (غلتیدن، خزیدن، تغییر وضعیت بدن) به صورت خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● خویشتن بانی و خویشتن‌داری ● تعاون و کارگروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● اخلاق و آداب ارتباطی **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن مهارت خود در انجام حرکات کنترل بدن ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش نقش‌های مختلف در بازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● سهیم‌شدن و سهیم کردن دیگران در وسایل، بازی‌ها و فعالیت‌ها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی	۷- با تشخیص الگوی صحیح غلتیدن، خزیدن، تغییر وضعیت بدن، آنها را در حرکات ساده نشان می‌دهد. ● با تشخیص الگوی صحیح غلتیدن، خزیدن، تغییر وضعیت بدن، آنها را در حرکات ترکیبی نشان می‌دهد. ● با تشخیص الگوی صحیح غلتیدن، خزیدن، تغییر وضعیت بدن، آنها را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۸- به شکل فعال در انواع بازی ها و فعالیت‌های حرکات کنترل بدن مشارکت می کند. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات کنترل بدن، با هدایت معلم مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات کنترل بدن، داوطلبانه، مسئولیت می‌پذیرد.
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● الگوی حرکت **خرده‌مفاهیم:** ● الگوی صحیح حرکات جابه‌جایی (لی‌لی کردن و تاختن/ یورتمه رفتن)	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● انجام صحیح حرکات جابه‌جایی (لی‌لی کردن و تاختن / یورتمه رفتن) ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص الگوی صحیح حرکات جابه‌جایی (لی‌لی کردن و تاختن / یورتمه رفتن) ● نشان دادن الگوی صحیح حرکات جابه‌جایی (لی‌لی کردن و تاختن / یورتمه رفتن) ● انجام حرکات جابه‌جایی به صورت خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● خویشتن بانی و خویشتن‌داری ● تعاون و کارگروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● اخلاق و آداب ارتباطی **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن مهارت خود در انجام حرکات جابه‌جایی (لی‌لی کردن و تاختن /یورتمه رفتن) ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش نقش‌های مختلف دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● سهیم‌شدن و سهیم کردن دیگران در وسایل، بازی‌ها و فعالیت‌ها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی	۹- الگوی صحیح لی‌لی کردن و تاختن / یورتمه رفتن را در حرکات ساده نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح لی‌لی کردن و تاختن / یورتمه رفتن را در حرکات ترکیبی نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح لی‌لی کردن و تاختن / یورتمه رفتن را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۱۰- به شکل فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات جابه‌جایی مشارکت می کند. ● با مشارکت فعال در انواع بازی ها و فعالیت‌های حرکات جابه‌جایی، با هدایت معلم مسئولیت می پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات جابه‌جایی، داوطلبانه مسئولیت می پذیرد.

تربیت بدنی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● الگوی حرکت **خرده‌مفاهیم:** ● الگوی صحیح حرکات کنترل شیء با دست (پرتاب از پایین، غلتاندن بر روی زمین، زمین زدن و دریافت توپ) و کنترل شیء با پا (ارسال و دریافت با پا، ضربه به شیء ثابت بر روی زمین و در ارتفاع)	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● انجام صحیح کنترل شیء با دست (پرتاب از پایین، غلتاندن بر روی زمین، زمین زدن و دریافت توپ) و کنترل شیء با پا(ارسال و دریافت با پا، ضربه به شیء ثابت بر روی زمین و در ارتفاع ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص الگوی صحیح کنترل شیء با دست (پرتاب از پایین، غلتاندن بر روی زمین، زمین زدن و دریافت توپ) و کنترل شیء با پا (ارسال و دریافت با پا، ضربه به شیء ثابت بر روی زمین و در ارتفاع ● نشان دادن الگوی صحیح کنترل شیء با دست (پرتاب از پایین، غلتاندن بر روی زمین، زمین زدن و دریافت توپ) و کنترل شیء با پا(ارسال و دریافت با پا، ضربه به شیء ثابت بر روی زمین و در ارتفاع ● انجام کنترل شیء با دست (پرتاب از پایین، غلتاندن بر روی زمین، زمین زدن و دریافت توپ) و کنترل شیء با پا (ارسال و دریافت با پا، ضربه به شیء ثابت بر روی زمین و در ارتفاع به صورت خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری ● تعاون و کارگروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● اخلاق و آداب ارتباطی **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن مهارت خود در انجام کنترل شیء با دست (پرتاب از پایین، غلتاندن بر روی زمین، زمین زدن و دریافت توپ) و کنترل شیء با پا (ارسال و دریافت با پا، ضربه به شیء ثابت بر روی زمین و در ارتفاع) ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش نقش‌های مختلف دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● سهیم‌شدن و سهیم کردن دیگران در وسایل، بازی‌ها و فعالیت‌ها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی	۱۱- الگوی صحیح پرتاب از پایین، غلتاندن بر روی زمین، زمین زدن و دریافت توپ را در حرکات ساده نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح پرتاب از پایین، غلتاندن بر روی زمین، زمین زدن و دریافت توپ را در حرکات ترکیبی نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح پرتاب از پایین، غلتاندن بر روی زمین، زمین زدن و دریافت توپ را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۱۲- الگوی صحیح ارسال و دریافت با پا، ضربه به شیء ثابت بر روی زمین و در ارتفاع را در حرکات ساده نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح ارسال و دریافت با پا، ضربه به شیء ثابت بر روی زمین و در ارتفاع را در حرکات ترکیبی نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح ارسال و دریافت با پا، ضربه به شیء ثابت بر روی زمین و در ارتفاع را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۱۳- به شکل فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های کنترل شیء مشارکت می‌کند. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های کنترل شیء، با هدایت معلم مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های کنترل شیء، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد.
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت **خرده‌مفاهیم:** ● مفهوم و تمرینات ساده انعطاف‌پذیری، قدرت و استقامت عضلانی و استقامت قلبی - تنفسی	**مهارت‌های اساسی:** ● برنامه‌ریزی ● حفظ و ارتقای آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت **خرده‌مهارت‌ها:** ● انجام صحیح تمرینات انعطاف‌پذیری، قدرت و استقامت عضلانی و استقامت قلبی - تنفسی ● انجام منظم و مستمر تمرینات انعطاف‌پذیری، قدرت و استقامت عضلانی و استقامت قلبی - تنفسی ● اندازه گیری و ثبت پیشرفت انعطاف‌پذیری، قدرت و استقامت عضلانی و استقامت قلبی - تنفسی خود ● بهبود انعطاف‌پذیری ● بهبود قدرت و استقامت عضلانی ● بهبود استقامت قلبی - تنفسی	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● هویت خانوادگی - جنسیتی ● تجربه‌ورزی با تکرار و تمرین در موقعیت‌های مختلف **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن توانایی خود در انجام ماهرانه بازی و فعالیت‌های مرتبط با آمادگی جسمانی ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش نقش‌های مختلف دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● سهیم‌شدن و سهیم کردن دیگران در وسایل، بازی‌ها و فعالیت‌ها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی	۱۴- با انجام صحیح و منظم تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با توانایی‌ها و جنسیت خود در داخل و خارج از مدرسه، حفظ و ارتقای آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت را در حد متوسط گروه سنی نشان می‌دهد. ● با انجام صحیح و منظم تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با توانایی‌ها و جنسیت در داخل و خارج از مدرسه حفظ و ارتقای آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت را در حد خوب گروه سنی نشان می‌دهد. ● با انجام صحیح و منظم تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با توانایی‌ها و جنسیت در داخل و خارج از مدرسه حفظ و ارتقای آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت را در حد عالی گروه سنی نشان می‌دهد. ۱۵- به شکل فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت مشارکت می‌کند. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت، با هدایت معلم مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد.

تربیت بدنی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● آمادگی جسمانی مرتبط با مهارت **خرده‌مفاهیم:** ● مفهوم و تمرینات ساده هماهنگی و چابکی	**مهارت‌های اساسی:** ● برنامه‌ریزی ● حفظ و ارتقای هماهنگی و چابکی **خرده‌مهارت‌ها:** ● انجام صحیح تمرینات هماهنگی و چابکی ● انجام منظم و مستمر تمرینات هماهنگی و چابکی ● اندازه‌گیری و ثبت پیشرفت هماهنگی و چابکی خود ● بهبود هماهنگی و چابکی	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● تجربه‌ورزی با تکرار و تمرین در موقعیت‌های مختلف **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن توانایی خود در انجام ماهرانه بازی و فعالیت‌های مرتبط با هماهنگی و چابکی ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش نقش‌های مختلف دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● سهیم شدن و سهیم کردن دیگران در وسایل، بازی‌ها و فعالیت‌ها ● ابراز محترمانه‌ی خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی	۱۶-هماهنگی خود را با انجام صحیح حرکات هماهنگی ترکیبی و ساده نشان می‌دهد. ● هماهنگی خود را با انجام صحیح حرکات هماهنگی ترکیبی نشان می‌دهد. ● هماهنگی خود را با انجام حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۱۷-چابکی خود را با انجام صحیح حرکات چابکی ساده نشان می‌دهد. ● چابکی خود را با انجام صحیح حرکات چابکی ساده و ترکیبی نشان می‌دهد. ● چابکی خود را با انجام حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری، نشان می‌دهد. ۱۸- به شکل فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با مهارت مشارکت می‌کند. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با مهارت، با هدایت معلم مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با مهارت، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد.

تربیت بدنی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها	انتظارات عملکردی
مفاهیم اساسی: ● بازی، ورزش و تفریحات سالم **خرده‌مفاهیم:** ● انواع بازی‌های بومی - محلی رایج در محل زندگی	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● انجام صحیح انواع بازی، ورزش و تفریحات سالم **خرده‌مهارت‌ها:** ● شناسایی انواع بازی‌های بومی - محلی رایج در محل زندگی ● انجام انواع بازی‌های بومی - محلی رایج در محل زندگی	**ارزش‌های اساسی:** ● هویت قومی - ملی - انقلابی ● بازی جوانمردانه ● تعاون و کار گروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● اخلاق و آداب ارتباطی ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری **خرده‌ارزش‌ها:** ● احترام و حفظ بازی‌های بومی - محلی اقوام ایرانی ● اعتراض به رفتارهای آزاردهنده و یا تمسخر دیگران در بازی و فعالیت بدنی ● کمک به همبازی‌ها در بازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● رعایت نوبت، قوانین و مقررات و اجازه گرفتن برای استفاده از وسایل دیگران ● عذرخواهی در هنگام ناراحت کردن دیگران در بازی ● کنترل هیجانات و استفاده از کلمات تشویقی و مهرورزانه در بازی و فعالیت بدنی ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارهای آسیب‌زا در بازی	۱۹- با شناسایی اوقات فراغت خود دربازی‌های بومی - محلی رایج در محل زندگی خود شرکت می‌کند و با کمک گرفتن از بزرگ‌ترها نمونه‌ای از آنها را معرفی می‌کند ● با شناسایی اوقات فراغت خود دربازی‌های بومی – محلی رایج در محل زندگی خود شرکت می‌کند و با کمک گرفتن از بزرگ‌ترها نمونه‌ای از آنها را با جزئیات بازی معرفی می‌کند. ● با شناسایی اوقات فراغت خود دربازی‌های بومی – محلی رایج در محل زندگی خود شرکت می‌کند و با کمک گرفتن از بزرگ‌ترها نمونه‌ای از آنها را همراه با تغییرات پیشنهادی معرفی می‌کند. ۲۰- رفتارهای آزاردهنده و یا تمسخر دیگران در بازی و فعالیت بدنی و نحوه اعتراض به آنها را تشخیص می‌دهد و با یادآوری معلم به‌کار می‌بندد. ● رفتارهای آزاردهنده و یا تمسخر دیگران در بازی و فعالیت بدنی و نحوه اعتراض به آنها را تشخیص می‌دهد و بدون یادآوری معلم به‌کار می‌بندد. ● رفتارهای آزاردهنده و یا تمسخر دیگران در بازی و فعالیت بدنی و نحوه اعتراض به آنها را تشخیص و شواهدی از به‌کار بستن آنها را در موقعیت‌های واقعی زندگی ارائه می‌دهد. ۲۱- دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی گاهی به همبازی‌ها کمک می‌کند. ● دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی بیشتر اوقات به‌طور به همبازی‌ها کمک می‌کند. ● دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی همیشه و به‌طور فعال به همبازی‌ها کمک می‌کند. ۲۲- در بازی و فعالیت بدنی، نوبت، قوانین و مقررات و اجازه گرفتن برای استفاده از وسایل دیگران را رعایت می‌کند. ● در بازی و فعالیت بدنی، نوبت، قوانین و مقررات و اجازه گرفتن برای استفاده از وسایل دیگران را رعایت و به دیگران یادآوری می‌کند. ● بازی و فعالیت بدنی، نوبت، قوانین و مقررات و اجازه گرفتن برای استفاده از وسایل دیگران را رعایت می‌کند و شواهدی از به‌کار بستن آنها را در موقعیت‌های واقعی زندگی ارائه می‌دهد. ۲۳- نحوه عذرخواهی در هنگام ناراحت کردن دیگران در بازی را شناسایی می‌کند و به‌کار می‌بندد ● نحوه عذرخواهی در هنگام ناراحت کردن دیگران در بازی را شناسایی می‌کند و به‌طور هدفمند به‌کار می‌بندد. ● نحوه عذرخواهی در هنگام ناراحت کردن دیگران در بازی را شناسایی می‌کند و به‌طور هدفمند و اثربخش به‌کار می‌بندد. ۲۴- نحوه کنترل هیجانات و استفاده از کلمات تشویقی و مهرورزانه در بازی و فعالیت بدنی را شناسایی می‌کند و در موقعیت‌های معین به‌کار می‌بندد. ● نحوه کنترل هیجانات و استفاده از کلمات تشویقی و مهرورزانه در بازی و فعالیت بدنی را شناسایی می‌کند و در موقعیت‌های مختلف کلاس به‌کار می‌بندد. ● نحوه کنترل هیجانات و استفاده از کلمات تشویقی و مهرورزانه در بازی و فعالیت بدنی را شناسایی می‌کند و شواهدی از به‌کار بستن آنها را در موقعیت‌های واقعی زندگی ارائه می‌دهد. ۲۵- با رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارهای آسیب‌زا در بازی از خود، دیگران و محیط زیست مراقبت می کند. ● با رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارهای آسیب‌زا در بازی از خود، دیگران و محیط زیست مراقبت و به دیگران نیز یادآوری می‌کند. ● با رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارهای آسیب‌زا در بازی از خود، دیگران و محیط زیست مراقبت می‌کند و شواهدی از به‌کار بستن آنها را در موقعیت‌های واقعی زندگی ارائه می‌دهد.

اهداف تربیت بدنی در پایه سوم ابتدایی

۱- با شناسایی انواع فعالیت بدنی و تفریحات سالم، فعالیت‌های بدنی موردعلاقه خود را انتخاب کرده و برای افزایش زمان انجام آن برنامه‌ریزی می‌کند.

۲- فواید و توصیه‌های بهداشتی، ایمنی و تغذیه‌ای انجام فعالیت بدنی در اماکن عمومی ورزشی و زمین‌های بازی و پارک‌ها را تشخیص می‌دهد.

۳- با شناسایی و تشخیص مفاهیم ادراکی - حرکتی در موقعیت‌های مختلف، انواع حرکات را صحیح انجام می‌دهد.

۴- با انجام صحیح و منظم فعالیت بدنی، آمادگی جسمانی خود را حفظ می‌کند و ارتقاء می‌دهد.

۵- با تشخیص الگوی صحیح حمل بار و الگوی صحیح خوابیدن آنها را در موقعیت‌های مختلف به نمایش می‌گذارد.
۶- با تشخیص الگوی صحیح انواع حرکات جابه‌جایی، کنترل بدن و کنترل شیء، شکل صحیح آنها را با انجام حرکات ساده و ترکیبی در موقعیت‌های مختلف نشان می‌دهد.
۷- در انواع بازی، ورزش و تفریحات سالم شرکت می‌کند و ضمن نشان دادن شایستگی حرکتی تعهد و مسئولیت‌پذیری، اخلاق و آداب ارتباطی، تعاون و کارگروهی و توانایی خود در حل تعارض و اختلاف در بازی و فعالیت بدنی را نشان می‌دهد.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی تربیت بدنی در پایه سوم ابتدایی

تربیت بدنی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● فعالیت بدنی **خرده‌مفاهیم:** ● انواع فعالیت بدنی و فواید آن ● توصیه‌های ایمنی، بهداشتی و تغذیه‌ای فعالیت‌های بدنی در اماکن ورزشی عمومی ● راه‌های افزایش انواع فعالیت بدنی و تفریحات سالم مورد علاقه	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● برنامه‌ریزی **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص انواع فعالیت بدنی مورد علاقه و فواید آن ● تشخیص توصیه‌های ایمنی، بهداشتی و تغذیه‌ای فعالیت بدنی مورد علاقه ● انتخاب راه‌های افزایش فعالیت‌های بدنی مورد علاقه با مشورت بزرگ‌ترها	**ارزش‌های اساسی:** ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری ● تعهد و مسئولیت‌پذیری ● هویت خانوادگی - جنسیتی **خرده‌ارزش‌ها:** ● پرهیز از کم‌تحرکی و غنی‌سازی اوقات فراغت با انجام بازی و تفریحات سالم ● مراقبت از سلامت خود هنگام بازی و تفریح در طبیعت با پرهیز از رفتارها و عادت‌های پرخطر و آسیب‌زا ● حفظ محیط زیست در بازی و فعالیت بدنی ● انتخاب فعالیت‌های بدنی سازگار با ویژگی‌های خود و خانواده	۱- با تشخیص انواع فعالیت بدنی و توصیه‌های بهداشتی، ایمنی و تغذیه‌ای فعالیت بدنی در اماکن ورزشی عمومی، آنها را به‌کار می‌بندد. ● با توصیف انواع فعالیت بدنی و توصیه‌های بهداشتی، ایمنی و تغذیه‌ای فعالیت بدنی در اماکن ورزشی عمومی، آنها را به‌کار می‌بندد. ● با ترویج انواع فعالیت بدنی و توصیه‌های بهداشتی، ایمنی و تغذیه‌ای فعالیت بدنی در اماکن ورزشی عمومی، آنها را به‌کار می‌بندد. ۲- انواع فعالیت‌های بدنی و تفریحات سالم موردعلاقه و راه‌های افزایش آن در زندگی خود را با مشورت بزرگ‌ترها انتخاب و معرفی می‌کند. ● انواع فعالیت‌های بدنی و تفریحات سالم موردعلاقه و راه‌های افزایش آن در زندگی خود را با مشورت بزرگ‌ترها انتخاب و توصیف می‌کند. ● انواع فعالیت‌های بدنی و تفریحات سالم موردعلاقه و راه‌های افزایش آن در زندگی خود را با مشورت بزرگ‌ترها انتخاب می‌کند و ترویج می‌دهد.
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● الگوی صحیح وضعیت‌های بدنی **خرده‌مفاهیم:** ● الگوی صحیح وضعیت بدن هنگام خوابیدن و حمل انواع بار	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● توجه و تمرکز ● برنامه‌ریزی **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص الگوی صحیح خوابیدن و حمل انواع بار ● نشان دادن نحوه صحیح خوابیدن و حمل انواع بار ● توجه مستمر به وضعیت‌های بدنی خود ● ارزیابی و اصلاح وضعیت‌های بدنی خود و همتایان	**ارزش‌های اساسی:** ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری ● استفاده صحیح از فناوری‌های ارتباطی و محصولات رسانه‌ای **خرده‌ارزش‌ها:** ● پرهیز از عادت‌های نادرست وضعیت بدنی ● رعایت ملاحظات پایه ارگونومی	۳- با تشخیص وضعیت صحیح بدن هنگام خوابیدن و حمل انواع بار، آن را در موقعیت‌های معین نشان می‌دهد. ● با تشخیص وضعیت صحیح بدن هنگام خوابیدن و حمل انواع بار، آن را در موقعیت‌های مختلف کلاس نشان می‌دهد. ● با تشخیص وضعیت صحیح بدن هنگام خوابیدن و حمل انواع بار، آن را در موقعیت‌های واقعی زندگی نشان می‌دهد. ۴- با توجه به وضعیت بدنی خود هنگام مداد دردست‌گرفتن و نوشتن، ایستادن، نشستن و حمل کوله‌پشتی، وضعیت بدنی خود را کنترل می‌کند. ● با توجه به وضعیت بدنی خود هنگام مداد دردست‌گرفتن و نوشتن، ایستادن، نشستن و حمل کوله‌پشتی، وضعیت بدنی خود را بررسی و اصلاح می‌کند. ● با توجه به وضعیت بدنی خود هنگام مداد دردست‌گرفتن و نوشتن، ایستادن، نشستن و حمل کوله‌پشتی برای داشتن وضعیت بدنی صحیح برنامه‌ریزی و نتایج آن را گزارش می‌کند.

تربیت بدنی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● ادراک حرکت **خرده‌مفاهیم:** ● آگاهی بدنی: حرکات مفاصل (دور و نزدیک کردن، چرخاندن به داخل و خارج) ● آگاهی محیطی: تنظیم فاصله و تغییر جهت هنگام حرکت در محیط‌های شلوغ ● آگاهی زمانی: تنظیم سرعت حرکت (حفظ سرعت؛ افزایش و کاهش تدریجی سرعت)	**مهارت‌های اساسی:** ● توجه و تمرکز ● شناسایی، سازماندهی و پردازش **خرده‌مهارت‌ها:** ● انجام مراحل دستورات حرکتی ● تشخیص مفاهیم ادراکی- حرکتی و به‌کار بستن آنها در حرکت و بازی	**ارزش‌های اساسی:** ● تعاون و کارگروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● اخلاق و آداب ارتباطی **خرده‌ارزش‌ها:** ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش مسئولیت دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● سهیم‌شدن و سهیم کردن دیگران در وسایل، بازی‌ها و فعالیت‌ها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی و احترام به نظرات دیگران ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی	۵- با استفاده از علائم، واژه‌ها و مفاهیم ادراکی - حرکتی، انواع دستورات حرکتی (ساده و ترکیبی) را در موقعیت‌های معین اجرا می‌کند. ● با استفاده از علائم، واژه‌ها و مفاهیم ادراکی - حرکتی، انواع دستورات حرکتی (ساده و ترکیبی) را در موقعیت‌های بازی اجرا می‌کند. ● با استفاده از علائم، واژه‌ها و مفاهیم ادراکی - حرکتی، انواع دستورات حرکتی (ساده و ترکیبی) را در موقعیت‌های خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری اجرا می‌کند. ۶-با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های ادراک - حرکت، با هدایت معلم مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های ادراک - حرکت، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های ادراک - حرکت، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد و مسئولیت دیگران را یادآوری می‌کند.
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● الگوی حرکت **خرده‌مفاهیم:** ● الگوی صحیح حرکات کنترل بدن (چرخیدن و پیچیدن، جاخالی دادن)	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● انجام صحیح حرکات کنترل بدن (چرخیدن و پیچیدن، جاخالی دادن، آویزان شدن و تاب خوردن، بالا و پایین رفتن) ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص الگوی صحیح حرکات (چرخیدن و پیچیدن، جاخالی دادن) ● نشان دادن الگوی صحیح حرکات (چرخیدن و پیچیدن، جاخالی دادن) ● انجام حرکات (چرخیدن و پیچیدن، جاخالی دادن) به صورت خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری	**ارزش‌های اساسی:** ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری ● تعاون و کارگروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● خودآگاهی و خودباوری ● اخلاق و آداب ارتباطی **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن مهارت خود در انجام حرکات کنترل بدن ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش مسئولیت دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● سهیم‌شدن و سهیم کردن دیگران در وسایل، بازی‌ها و فعالیت‌ها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی و احترام به نظرات دیگران ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی	۷- الگوی صحیح چرخیدن و پیچیدن، جاخالی دادن را در حرکات ساده نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح چرخیدن و پیچیدن، جاخالی دادن را در حرکات ترکیبی نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح چرخیدن و پیچیدن، جاخالی دادن را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۸- با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های کنترل بدن، با هدایت معلم مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های کنترل بدن، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های کنترل بدن، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد و مسئولیت دیگران را یادآوری می‌کند.

تربیت بدنی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● الگوی حرکت **خرده‌مفاهیم:** ● الگوی صحیح حرکات جابه‌جایی (سرخوردن / به پهلو دویدن، با جهش رفتن / سکسکه)	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی سازمان‌دهی و پردازش ● انجام صحیح حرکات جابه‌جایی (سرخوردن / به پهلو دویدن، با جهش رفتن / سکسکه) ● خلاقیت و نوآوری **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص الگوی صحیح حرکات جابه‌جایی (سرخوردن / به پهلو دویدن، با جهش رفتن / سکسکه) ● نشان دادن الگوی صحیح حرکات حرکات جابه‌جایی(سرخوردن / به پهلو دویدن، با جهش رفتن / سکسکه) ● انجام حرکات جابه‌جایی (سرخوردن / به پهلو دویدن، با جهش رفتن / سکسکه) به صورت خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● خویشتن بانی و خویشتن‌داری ● تعاون و کارگروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● اخلاق و آداب ارتباطی **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن مهارت خود در انجام حرکات جابه‌جایی ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش مسئولیت در بازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● سهیم شدن و سهیم کردن دیگران در وسایل، بازی‌ها و فعالیت‌ها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی و احترام به نظرات دیگران ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی	۹- الگوی صحیح سرخوردن / به پهلو دویدن، با جهش رفتن/سکسکه را در حرکات ساده نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح سرخوردن / به پهلو دویدن، با جهش رفتن / سکسکه را در حرکات ترکیبی نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح سرخوردن / به پهلو دویدن، با جهش رفتن / سکسکه را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۱۰- با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات جابه‌جایی، با هدایت معلم مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات جابه‌جایی، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات جابه‌جایی، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد و مسئولیت دیگران را یادآوری می کند.
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● الگوی حرکت **خرده‌مفاهیم:** ● الگوی صحیح حرکات کنترل شیء با دست (ضربه زدن با دست، ضربه زدن با وسیله به شی ثابت و متحرک) و کنترل شیء با پا (انتقال شی با پا در مسیرهای مختلف و عبور دادن از بین موانع)	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● انجام صحیح حرکات کنترل شیء با دست (ضربه زدن با دست، ضربه زدن با وسیله به شیء ثابت و متحرک) و کنترل شیء با پا (انتقال شیء با پا در مسیرهای مختلف و عبور دادن از بین موانع) شیء خلاقیت و نوآوری **خرده‌مهارت‌ها:** ● تشخیص الگوی صحیح حرکات کنترل شیء با دست (ضربه زدن با دست، ضربه زدن با وسیله به شیء ثابت و متحرک) و کنترل شیء با پا (انتقال شیء با پا در مسیرهای مختلف و عبور دادن از بین موانع) ● نشان دادن الگوی صحیح حرکات کنترل شیء با دست (ضربه زدن با دست، ضربه زدن با وسیله به شیء ثابت و متحرک) و کنترل شیء با پا (انتقال شیء با پا در مسیرهای مختلف و عبور دادن از بین موانع) ● انجام حرکات حرکات کنترل شیء با دست (ضربه زدن با دست، ضربه زدن با وسیله به شیء ثابت و متحرک) و کنترل شیء با پا (انتقال شیء با پا در مسیرهای مختلف و عبور دادن از بین موانع) به‌صورت خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● خویشتن بانی و خویشتن‌داری ● تعاون و کارگروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● اخلاق و آداب ارتباطی **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن مهارت خود در انجام حرکات کنترل شیء ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش مسئولیت در بازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● سهیم شدن و سهیم کردن دیگران در وسایل، بازی‌ها و فعالیت‌ها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی و احترام به نظرات دیگران ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی	۱۱- الگوی صحیح ضربه زدن با دست، ضربه زدن با وسیله به شیء ثابت و متحرک را در حرکات ساده نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح ضربه زدن با دست، ضربه زدن با وسیله به شیء ثابت و متحرک را در حرکات ترکیبی نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح ضربه زدن با دست، ضربه زدن با وسیله به شیء ثابت و متحرک را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۱۲- الگوی صحیح انتقال شیء با پا در مسیرهای مختلف و عبور دادن از بین موانع را در حرکات ساده نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح انتقال شیء با پا در مسیرهای مختلف و عبور دادن از بین موانع را در حرکات ترکیبی نشان می‌دهد. ● الگوی صحیح انتقال شیء با پا در مسیرهای مختلف و عبور دادن از بین موانع را در حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری نشان می‌دهد. ۱۳- با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات کنترل شیء، با هدایت معلم مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های حرکات کنترل شیء، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی ها و فعالیت‌های حرکات کنترل شیء، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد و مسئولیت دیگران را یادآوری می‌کند.

تربیت بدنی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت **خرده‌مفاهیم:** ● مفهوم و تمرینات ساده انعطاف‌پذیری، قدرت و استقامت عضلانی و استقامت قلبی - تنفسی	**مهارت‌های اساسی:** ● برنامه‌ریزی ● حفظ و ارتقاء آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت **خرده‌مهارت‌ها:** ● انجام صحیح تمرینات انعطاف‌پذیری، قدرت و استقامت عضلانی و استقامت قلبی - تنفسی ● انجام منظم و مستمر تمرینات انعطاف‌پذیری، قدرت و استقامت عضلانی و استقامت قلبی - تنفسی ● اندازه گیری و ثبت پیشرفت انعطاف‌پذیری، قدرت و استقامت عضلانی و استقامت قلبی - تنفسی خود ● بهبود انعطاف‌پذیری ● بهبود قدرت و استقامت عضلانی ● بهبود استقامت قلبی - تنفسی	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● هویت خانوادگی - جنسیتی ● تجربه ورزی با تکرار و تمرین در موقعیت‌های مختلف **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن توانایی خود در انجام ماهرانه بازی و فعالیت‌های مرتبط با آمادگی جسمانی ● انتخاب و انجام فعالیت‌های بدنی مناسب با جنسیت خود ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش مسئولیت دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● سهیم‌شدن و سهیم کردن دیگران در وسایل، بازی‌ها و فعالیت‌ها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی و احترام به نظرات دیگران ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی	۱۴- با انجام صحیح و منظم تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با توانایی‌ها و جنسیت خود در داخل و خارج از مدرسه، حفظ و ارتقاء آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت را در حد متوسط گروه سنی نشان می‌دهد. ● با انجام صحیح و منظم تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با توانایی‌ها و جنسیت در داخل و خارج از مدرسه حفظ و ارتقاء آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت را در حد خوب گروه سنی نشان می‌دهد. ● با انجام صحیح و منظم تمرینات آمادگی جسمانی متناسب با توانایی‌ها و جنسیت در داخل و خارج از مدرسه حفظ و ارتقاء آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت را در حد عالی گروه سنی نشان می‌دهد. ۱۵- با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت، با هدایت معلم مسئولیت می پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت، داوطلبانه مسئولیت می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با سلامت، داوطلبانه مسئولیت می پذیرد و مسئولیت دیگران را یادآوری می‌کند.
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● آمادگی جسمانی مرتبط با مهارت **خرده‌مفاهیم:** ● مفهوم و تمرینات ساده چابکی، هماهنگی، سرعت	**مهارت‌های اساسی:** ● برنامه‌ریزی ● حفظ و ارتقاء هماهنگی، چابکی و سرعت **خرده‌مهارت‌ها:** ● انجام صحیح تمرینات هماهنگی، چابکی و سرعت ● انجام منظم و مستمر تمرینات هماهنگی، چابکی و سرعت ● اندازه گیری و ثبت پیشرفت هماهنگی، چابکی و سرعت خود ● بهبود هماهنگی، چابکی و سرعت	**ارزش‌های اساسی:** ● خودآگاهی و خودباوری ● هویت خانوادگی - جنسیتی ● تجربه‌ورزی با تکرار و تمرین در موقعیت‌های مختلف **خرده‌ارزش‌ها:** ● خودباوری با نشان دادن توانایی خود در انجام ماهرانه بازی و فعالیت‌های مرتبط با آمادگی جسمانی مرتبط با مهارت ● انتخاب و انجام فعالیت‌های بدنی مناسب با جنسیت خود ● رعایت قوانین و مقررات در بازی ● پذیرش مسئولیت دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی ● سهیم‌شدن و سهیم کردن دیگران در وسایل، بازی‌ها و فعالیت‌ها ● ابراز محترمانه خواسته‌ها، احساسات و ایده‌ها در بازی و احترام به نظرات دیگران ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارها و حرکات نادرست در انجام حرکات و بازی	۱۶- هماهنگی خود را با انجام صحیح حرکات ترکیبی هماهنگی‌نشان‌می‌دهد. ● هماهنگی خود را با انجام صحیح انواع حرکات هماهنگی نشان‌می‌دهد. ● هماهنگی خود را با انجام حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری، نشان‌می‌دهد. ۱۷- چابکی خود را با انجام صحیح حرکات ترکیبی ساده چابکی‌نشان‌می‌دهد. ● چابکی خود را با انجام صحیح حرکات چابکی ترکیبی نشان‌می‌دهد. ● چابکی خود را با انجام حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری، نشان می‌دهد. ۱۸- سرعت خود را با انجام صحیح حرکات ساده سرعتی نشان‌می‌دهد. ● سرعت خود را با انجام صحیح حرکات ترکیبی سرعتی نشان‌می‌دهد. ● سرعت خود را با انجام حرکات خلاقانه، چالشی و شیرین‌کاری، نشان‌می‌دهد. ۱۹- با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی مرتبط با مهارت، با هدایت معلم مسئولیت‌می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی‌مرتبط با مهارت، داوطلبانه مسئولیت‌می‌پذیرد. ● با مشارکت فعال در انواع بازی‌ها و فعالیت‌های آمادگی جسمانی‌مرتبط با مهارت، داوطلبانه مسئولیت‌می‌پذیرد و مسئولیت دیگران را یادآوری می‌کند.

تربیت بدنی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی: سواد بدنی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● بازی، ورزش و تفریحات سالم **خرده‌مفاهیم:** ● انواع بازی‌های بومی - محلی موردعلاقه	**مهارت‌های اساسی:** ● شناسایی، سازمان‌دهی و پردازش ● انجام صحیح انواع بازی، ورزش و تفریحات سالم **خرده‌مهارت‌ها:** ● شناسایی انواع بازی‌های بومی - محلی مورد علاقه ● انجام صحیح انواع بازی‌های بومی - محلی موردعلاقه ● برنامه‌ریزی اوقات فراغت	**ارزش‌های اساسی:** ● هویت قومی ● بازی جوانمردانه ● تعاون و کارگروهی ● تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● اخلاق و آداب ارتباطی ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری **خرده‌ارزش‌ها:** ● احترام و حفظ بازی‌های بومی - محلی اقوام ایرانی ● اعتراض به زورگویی و قلدری در بازی و فعالیت بدنی ● توجه به نظرات همبازی‌ها در بازی ● اعتراض محترمانه به نقض قوانین رفتار ناعادلانه بازی ● تشخیص نقص قوانین بازی، محترمانه به رفتار ناعادلانه اعتراض ● داشتن صداقت و دوری از تقلب و فریب دادن دیگران دربازی‌ها و فعالیت‌های بدنی ● رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارهای آسیب زا در بازی	۲۰- با برنامه‌ریزی اوقات فراغت خود دربازی‌های بومی - محلی مورد علاقه شرکت و با کمک گرفتن از بزرگ‌ترها نمونه‌ای از آنها را معرفی می‌کند. ● با شناسایی اوقات فراغت خود دربازی‌های بومی - محلی موردعلاقه شرکت می‌کند و با کمک گرفتن از بزرگ‌ترها نمونه‌ای از آنها را با جزئیات بازی معرفی می‌کند. ● با شناسایی اوقات فراغت خود دربازی‌های بومی - محلی موردعلاقه شرکت می‌کند و با کمک گرفتن از بزرگ‌ترها نمونه‌ای از آنها را همراه با تغییرات پیشنهادی معرفی می‌کند. ۲۱- نمونه‌هایی از زورگویی و قلدری در بازی و فعالیت بدنی و نحوه اعتراض به آنها را تشخیص می‌دهد و با یادآوری معلم به‌کار می‌بندد. ● نمونه‌هایی از زورگویی و قلدری در بازی و فعالیت بدنی و نحوه اعتراض به آنها را تشخیص می‌دهد و بدون یادآوری معلم به‌کار می‌بندد. ● نمونه‌هایی از زورگویی و قلدری در بازی و فعالیت بدنی و نحوه اعتراض به آنها را تشخیص می‌دهد و شواهدی از به‌کار بستن آنها را در موقعیت‌های واقعی زندگی ارائه می‌دهد. ۲۲- دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی گاهی نظرات همبازی‌های خود را می‌پرسد. ● دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی بیشتر اوقات نظرات همبازی‌های خود را می‌پرسد. ● دربازی‌ها و فعالیت‌های گروهی همیشه نظرات همبازی‌های خود را می‌پرسد. ۲۳- در بازی و فعالیت بدنی، نوبت، قوانین و مقررات را رعایت و با تشخیص نقص قوانین بازی، محترمانه به رفتار ناعادلانه اعتراض می‌کند. ● در بازی و فعالیت بدنی، نوبت، قوانین و مقررات را رعایت و با تشخیص نقص قوانین بازی، محترمانه و هدفمند به رفتار ناعادلانه اعتراض می‌کند. ● در بازی و فعالیت بدنی، نوبت، قوانین و مقررات را رعایت و با تشخیص نقص قوانین بازی، محترمانه هدفمند و مؤثر به رفتار ناعادلانه اعتراض می‌کند. ۲۴- نقص قوانین بازی را تشخیص و رفتار محترمانه در اعتراض به آنها را نشان می‌دهد. ● نقص قوانین بازی را تشخیص و رفتار محترمانه در اعتراض هدفمند به آنها را نشان می‌دهد. ● نقص قوانین بازی را تشخیص و رفتار محترمانه در اعتراض هدفمند و مؤثر به آنها را نشان می‌دهد. ۲۵- صداقت و دوری از تقلب و فریب دادن دیگران در بازی‌ها و فعالیت‌های بدنی را در فعالیت‌های تحت نظارت معلم نشان می‌دهد. ● صداقت و دوری از تقلب و فریب دادن دیگران در بازی‌ها و فعالیت‌های بدنی را در همه فعالیت‌های کلاس نشان می‌دهد. ● صداقت و دوری از تقلب و فریب دادن دیگران در بازی‌ها و فعالیت‌های بدنی را در موقعیت‌های واقعی زندگی نشان می‌دهد. ۲۶- با رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارهای آسیب‌زا در بازی از خود و دیگران مراقبت می‌کند. ● با رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارهای آسیب‌زا در بازی از خود، دیگران مراقبت و به دیگران نیز یادآوری می‌کند. ● با رعایت نکات ایمنی و پرهیز از رفتارهای آسیب‌زا در بازی از خود، دیگران مراقبت می‌کند و شواهدی از به‌کار بستن آنها را در موقعیت‌های واقعی زندگی ارائه می‌دهد.

واژه‌نامه

تشخیص دادن: یافتن دانش/اطلاعات همخوان با مطالب ارائه‌شده از حافظه بلندمدت

توصیف کردن: شرح گفتاری از یک موقعیت، رویداد، الگو یا فرایند، یا از ویژگی‌ها یا خصوصیات چیزی

انتخاب کردن: برگزیدن با اولویت دادن به گزینه‌های دیگر

به نمایش گذاشتن: ارائه دادن به‌منظور مشاهده، بررسی یا ملاحظه؛ ارائه یک نمایش عملی

ترویج کردن: تشویق و گسترش دادن امر یا فعالیتی

تعمیم دادن: گسترش دادن یک مفهوم، قاعده یا ویژگی خاص به موارد دیگر یا به یک گروه بزرگ‌تر

وارسی کردن: تعیین اثربخشی یک پروسه (روند) در هنگام به کار بستن آن

دسته‌بندی کردن: تعیین تعلق چیزی (یک مورد یا مثال ویژه) به طبقه‌ای خاص

اجرا کردن: به کار بردن یک روش برای تکلیف آشنا؛ انجام دادن یک پروسه مطابق با یک برنامه یا طرح؛ انجام دادن یا استفاده کردن از یک فرایند در وضعیت خاص یا معین

نمونه دادن: یافتن یک مثال یا موردی خاص از یک مفهوم، فرایند یا اصل

بکار بستن: عملی کردن چیزی مثلاً اجرای یک برنامه، پیشنهاد یا فعالیت

به اشتراک گذاشتن، در اختیار دیگران قرار دادن یا در میان گذاشتن با آنان

ارائه دادن: عرضه کردن یا نشان دادن چیزی به دیگران؛ نمایش یا توضیح یک موضوع،ایده محصول یا اطلاعات به دیگران؛ نشان دادن اطلاعات یا چیزی به شکل سازمان‌یافته و جذاب به دیگران

مشارکت کردن: تلاش جمعی برای رسیدن به یک هدف مشترک

رعایت کردن: توجه و عمل بر اساس استانداردها، قوانین یا انتظارات

راهنمای تفصیلی
درس فارسی

(دوره اول ابتدایی)



۱-۶ فارسی

مأموریت

بنابر اصل ۱۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، خط و زبان رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. همچنین تقویت گرایش به زبان فارسی به عنوان زبان مشترک، مورد تأکید سند تحول بنیادین آموزش و پرورش است. زبان فارسی رمز هویّت ملی و سبب پیوستگی و وحدت اقوام ایران و گنجینه گران‌ارجی است که گذشته را به حال و آینده پیوند می‌دهد و سبب اعتلای فرهنگی و اجتماعی می‌شود. پرورش جنبه عاطفی و زیبایی‌شناختی دانش‌آموزان، شکوفایی شوق یادگیری در آنان، ارتقای مهارت‌های پایه یادگیری (مانند مشاهده، پرسشگری، شنیدن، گفتن و...) و مهارت‌های سواد پایه (خواندن، نوشتن، مطالعه و...) از مهم‌ترین مأموریت‌ها و کارکردهای دوره اول ابتدایی محسوب می‌شود. آموزش مهارت‌های زبانی (به‌ویژه خواندن و نوشتن) زمینه درک مفاهیم و موضوعات گوناگون را فراهم می‌کند و شرط ضروری یادگیری سایر دروس در ابعاد کمّی و کیفی است؛ به رشد مهارت‌های شخصی، اجتماعی، ذهنی، ارتباطی و اخلاقی دانش‌آموزان کمک می‌کند و آنان را برای ورود به زندگی اجتماعی آماده می‌سازد. غایت این آموزش تقویت تفکر، توانایی نقد و تحلیل مطالب، توانایی داوری و قضاوت نسبت به مفاهیم دریافتی و ...است که خود منجر به «بهتر اندیشیدن» و «بهتر زیستن» افراد می‌شود. دانش‌آموزان از طریق زبان فارسی، با افکار جدید آشنا می‌شوند، اطلاعات و معلومات تازه کسب می‌کنند، با دیگران ارتباط برقرار می‌کنند و از آن برای تحقق هدف‌های گوناگون از جمله بیان ایده‌ها و افکار، احساسات و تخیلات، ابراز خواسته‌ها به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه و متناسب با موقعیت استفاده می‌کنند. از طرفی در دنیای کنونی، زبان تحت‌تأثیر عوامل مختلف (برخورد با دیگر زبان‌ها و فرهنگ‌ها، گسترش فناوری‌های ارتباطی و شبکه‌های اجتماعی و ...) تغییر می‌کند و آموزش زبان فارسی، به حفظ و پاسداشت زبان و کاربست آن در زندگی کمک می‌کند.

مأموریت درس فارسی این است که دانش‌آموزان در پایان دوره اول ابتدایی، با ساختار زبان فارسی آشنا شده باشند و آن را در ارتباط‌های گفتاری و نوشتاری به کار گیرند، نسبت به کاربرد زبان فارسی در خانه و مدرسه شور و شوق نشان دهند؛ هدفمند گوش کنند؛ اصول اولیه گفت‌وگو و مهارت‌های سخن گفتن را به کار ببرند؛ متون ساده و کتاب‌های درسی خود را صحیح و با لحن مناسب بخوانند و به درک مناسبی از متن برسند؛ دریافت‌های خود را از محیط پیرامون در قالب یک متن ساده و با رعایت قواعد درست‌نویسی به نگارش درآورند؛ کتاب‌ها و مطالب خواندنی را که برای آنها جذاب است مطالعه کنند و با خواندن متون مناسب، نسبت به هویت فردی، اجتماعی و جهانی خود آگاهی پیدا کرده و به هویّت ملی خود افتخار کنند.

رویکرد فارسی در دوره اول ابتدایی

یاددهی - یادگیری، فرایندی زمینه‌ساز برای ابراز گرایش‌های فطری، شناخت موقعیت یادگیرنده و اصلاح مداوم آن و حاصل تعامل خلاق، هدفمند و فعال یادگیرنده با محیط‌های متنوع است. در این فرایند دانش‌آموز نیز فردی است دارای اراده و انگیزه، قابلیت‌ها، ظرفیت‌ها و تجربیات گوناگون که می‌تواند از این ظرفیت برای تعامل با محیط پیرامون، فعال بودن در فرایند یاددهی - یادگیری و توسعه شایستگی‌های خویش استفاده کند[1]. هر یک از یادگیرندگان، سبک‌های یادگیری خاص خود را دارند و علاقه و شوق به یادگیری در هر کدام از آنان با عوامل مختلفی برانگیخته می‌شود.

دانش‌آموزان به طور مداوم با پدیده‌های اطراف خود در تعامل و ارتباط‌اند. این ویژگی می‌تواند مبنای فرایند تدریس و یادگیری قرار گیرد تا آنان را برای رویارویی با موقعیت‌های غیرقابل‌پیش‌بینی زندگی آماده کند. این حضور فعال و تعاملی، آنان را به شایستگی‌های تفکر، ارتباط مسئولانه و مؤثر و خودمدیریتی نیز مجهز می‌سازد[2].

گسترش فناوری‌های نوین، تغییر ذائقه و نیازهای کنونی دانش‌آموزان، چالش‌ها و مشکلات مربوط به خواندن و درک مطلب آنان و تغییر در نگرش خانواده و جامعه نسبت به مسئله آموزش، باعث شده ضرورت بازنگری و تدوین برنامه درسی جدید فارسی بیش از پیش احساس شود. برای دستیابی به این مهم در گام اول باید مهارت‌های پایه یادگیری و مهارت‌های سواد پایه، شایستگی‌های عمومی و هویت دوره‌های تحصیلی در گزینش هدف، محتوا و فرصت‌های یادگیری برنامه درسی مورد توجه قرار گیرند. لذا با توجه به جهت‌گیری سند برنامه درسی ملی درباره فرایند تربیت و یادگیری، جهت‌گیری کلی آموزشی درس فارسی «می‌خوانم» و فارسی «می‌نویسم» در دوره اول ابتدایی، «ارتباطی» و به صورت یادگیری فعال (دانش‌آموز محور) است که با به‌کارگیری روش‌ها و راهبردهای مختلفی از جمله یادگیری مفهوم، بارش فکری، سفر میدانی، فعالیت‌های دست‌ورزانه، ایستگاه‌های یادگیری، تدریس متقابل، تضاد مفهومی، طرح مسئله و ایفای نقش محقق می‌شود[3].

در برنامه درسی فارسی دوره اول ابتدایی مراحلی برای اصول یادگیری فعال در نظر گرفته شده است تا دانش‌آموزان به مهارت‌هایی مجهز شوند و مسیر یادگیری خود را در میان موضوعات و مفاهیم گوناگون، جهت‌یابی کنند. در اجرای این مراحل، تعامل و مشارکت در گروه‌های کلاسی اهمیت فراوانی دارد؛ چرا که زبان در بستر تجربیات ارتباطی طبیعی، بیشتر و بهتر آموخته می‌شود. این امر به‌ویژه در سال‌های اولیه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. لذا قانونمندی‌های زبانی شامل تلفظ واژه‌ها، ساخت واژه‌ها، ساخت دستوری آنها و ...، از طریق کسب تجربیات واقعی و وابسته به موقعیت‌های فرهنگی دانش‌آموزان صورت می‌گیرد. کودکان در دبستان علاوه بر داده‌های زبانی محتوای برنامه درسی، از رفتار معلم و دانش آموزان دیگر نیز داده‌های زبانی دریافت می‌کنند و مهارت‌های ارتباطی خود را ارتقا می‌دهند.

۱ـ برگرفته از سند برنامه درسی ملی
۲ـ بر اساس نظام واره شایستگی‌های پایه
۳ـ برگرفته از «روش‌ها و راهبردهای یاددهی - یادگیری دوره اول ابتدایی» - دفتر تألیف کتاب‌های درسی

رویکرد و جهت‌گیری آموزش فارسی «می‌خوانم» و فارسی «می‌نویسم» از طریق الگویی شامل مراحل زیر، قابل تبیین است:

مراحل الگو	توصیف	اقدامات	نقش معلم	نقش دانش‌آموز
درگیر کردن	ایجاد موقعیت‌هایی برای فعال کردن دانش پیشین دانش‌آموزان و درگیر کردن آنان در فرایند یادگیری و تقویت انگیزه و ایجاد شوق یادگیری در آنان	طرح پرسش و مسئله، افزودن مثال‌ها و غیرمثال‌ها، نمایش، قصه‌گویی، شعرخوانی، طراحی گردش‌های علمی حضوری و مجازی، طرح داستان‌های چالشی، استفاده از داستان‌ها و سناریوهای خلاقانه، ارائه کارت‌های آموزشی، ارائه تصاویر و نمونه‌های عینی، نمایش فیلم و پویانمایی (انیمیشن)، نقاشی، جدول، استفاده از روش‌های خلاقانه و سرگرم‌کننده مانند دست‌سازه مرتبط با واژه‌ها و مفاهیم، طراحی بازی‌های آموزشی و ...	• در این مرحله معلم با کسب اطلاعاتی درباره یادگیرندگان و با توجه به تفاوت‌های فردی آنان، بافت و بستری که از آن آمده‌اند، منابع در دسترس، نیازهای موجود، فضا و مکان آموزش و ... یادگیرندگان را در موقعیت آموزشی درگیر و توجه آنان را جلب می‌کند. در این مرحله معلم فقط نقش تسهیل‌گر را دارد.	• دانش‌آموزان در این مرحله به صورت فعال و کنشگر درگیر فرایند یادگیری می‌شوند.
ارائه تعاملی	ارائه دانش و مفاهیم موضوعی و بسترسازی برای درک و دریافت مفاهیم	بیان مستقیم، بحث و گفت‌وگو، پرسش و پاسخ، ارائه نظر، توضیح مثال‌ها، ایده‌پردازی، استفاده از داستان‌ها و سناریوهای آموزش تفکر خلاق، ارائه کارت‌های آموزشی (متن و تصویر)، نرم‌افزارهای آموزشی، فعالیت‌های گروهی، ارائه تجربه، نمایش فیلم و انیمیشن، طراحی بازی‌های آموزشی و ...	• معلم با شیوه‌ها و روش‌های مختلف آموزش(مستقیم‌وغیرمستقیم)وبااستفاده از ابزارها و فرصت‌های متنوع یادگیری و ارزشیابی (کلامی، غیرکلامی و عملکردی و ...) و با تأکید بر فعالیت‌های مشارکتی و گروهی، مطالب درسی را آموزش می‌دهد و ذهن دانش‌آموز را فعال نگه می‌دارد.	• دانش‌آموزان با دریافت مفاهیم جدید و پیوند آموخته‌ها با دانش پیشین و با مشارکت در گروه‌های کلاسی، درک و دریافت خود را گسترش می‌دهند.
سازمان‌دهی و تثبیت	طبقه‌بندی آموخته‌ها و استفاده از مهارت‌ها و فرایندهای تفکر در جهت تعمیق و تثبیت یادگیری	جست‌وجو کردن، خلاصه کردن، بحث و گفت‌وگو، اشتراک‌گذاری ایده‌ها و یافته‌ها، نمایش، ارائه نظر، بررسی واژه‌ها و مفاهیم در بافت‌های آشنا و ناآشنا، گردآوری اطلاعات، سازمان‌دهی داده‌ها، تشخیص و توصیف ویژگی‌ها، تشخیص و توضیح عناصر انسجام دهنده، تعاریف، تحلیل کردن، بیان نتایج و ارزشیابی، طراحی گردش‌های علمی حضوری و مجازی، طراحی بازی‌های آموزشی و ...	• در این مرحله معلم با برجسته‌سازی عملکردهای صحیح و با ارائه مثال‌ها و مصداق‌های دیگر از مفاهیم مدنظر و بازخورد مناسب و به جا و ایجاد فرصت‌های یادگیری - ارزشیابی خلاقانه، جذاب و ترغیب‌کننده، فرصت‌هایی را برای انتخاب مسیر یادگیری توسط دانش‌آموزان ایجاد و فرایند تثبیت و تعمیق یادگیری آنان را تسهیل می‌کند.	• دانش‌آموزان با طبقه‌بندی کردن مفاهیم و آموخته‌ها، توصیف، تحلیل، بسط و گسترش آن در موارد مشابه و بیان نتایج، آموخته‌های خود را تثبیت و ارزیابی می‌کنند.
انتقال به محیط واقعی زندگی	استفاده از دانش‌ها و مهارت‌های آموخته‌شده در موقعیت‌های جدیدمحیط پیرامون در زندگی روزمره	تولید فایل صوتی، تصویری و ...، نقاشی، نوشتن متن، حدس معنا، تولید متون روایی ساده، توصیفی و ...، تصحیح و ویرایش نوشته خود، نمایش، واژه‌سازی، کتابخوانی توصیف تجربیات، نام‌گذاری اشیا، گوش دادن و پاسخ دادن به سؤالات و روایت کردن آنها، رعایت اصول درست‌نویسی، تجزیه و تحلیل محیط اطراف، ارزیابی انواع متون رسانه‌ای مانند فیلم، پویانمایی، صفحه مجازی، آگهی‌های تبلیغاتی و ...	• در این مرحله معلم بر کار تولید دانش‌آموزان نظارت دارد و در صورت نیاز راهگشایی و راهنمایی می‌کند و با ایجاد موقعیت‌های گوناگون، فرصتی برای مرور تجربه‌های یادگیری و پیوند دادن این تجربه‌ها با محیط واقعی دانش‌آموزان فراهم می‌آورد.	• دانش‌آموزان آموخته‌های خود (مهارت‌ها و دانش‌های زبانی) را در متن زندگی و محیط پیرامون خود به کار می‌برند و با استفاده از تخیل، داستان‌گویی و ... افکار خود را به صورت گفتار، نوشتار و تصاویر به صورت فردی یا گروهی بیان می‌کنند.

اهداف فارسی در دوره اول ابتدایی

۱- جمله‌های گفتاری را در یک توالی و پیوستگی منطقی گوش می‌دهد و اطلاعات صریح و ضمنی آنها را درک و بیان می‌کند.

۲- در گفت‌وگوها شرکت می‌کند. بر پیام دیگران توجه و تمرکز دارد و مرتبط با موضوع و متناسب با موقعیت گفت‌وگو می‌کند.

۳- متون ساده را با لحن مناسب و سرعت و دقت می‌خواند و اطلاعات صریح و ضمنی متن‌ها را درمی‌یابد و نسبت به مطالعه کتاب‌ها و مطالب خواندنی علاقه نشان می‌دهد.

۴- رویدادهای اطراف، نظرات و افکار خود را همراه با جزئیات، به صورت خوانا و صحیح می‌نویسد.

۵- دریافت‌ها و احساسات حاصل از دیده‌ها و شنیده‌های خود از جهان پیرامون را روایت می‌کند و داستانی کوتاه می‌نویسد.

۶- برخی از عناصر سازنده و مفاهیم ساده داستان، شعر، فیلم یا حکایت را روایت می‌کند.

۷- با شناخت برخی از عناصر سازنده فرهنگ (زبان فارسی، وطن و نمادهای آن)، درباره آنها گفت‌وگو می‌کند و نسبت به تقویت هویت ایرانی - اسلامی خود علاقه نشان می‌دهد.

محتوای فارسی در دوره اول ابتدایی

محتوای فارسی «می‌خوانم» و فارسی «می‌نویسم» در دوره اول ابتدایی، بر مبنای آموزش مهارت‌های زبانی قرار دارد تا زمینه تقویت مهارت‌های ارتباطی و آفرینش‌گری دانش‌آموزان فراهم شود. این محتوا در بستری از مفاهیم مرتبط با هویت، فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی (مورد تأکید حوزه‌های حکمت و معارف، آداب و مهارت‌های زندگی، مطالعات اجتماعی و هنر) ارائه می‌شود تا علاوه بر تقویت مهارت‌های ذکر شده، بر انتقال ارزش‌های فرهنگ ایرانی - اسلامی نیز تأکید داشته باشد و زمینه دستیابی دانش‌آموزان به فهم زبان، عوامل هنری و زیبایی‌شناسی ادبی را فراهم کند و آنان را پایبند به ارزش‌های ملی، دینی، متخلق به آداب و اخلاق و توانمند در حفظ فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی پرورش دهد.

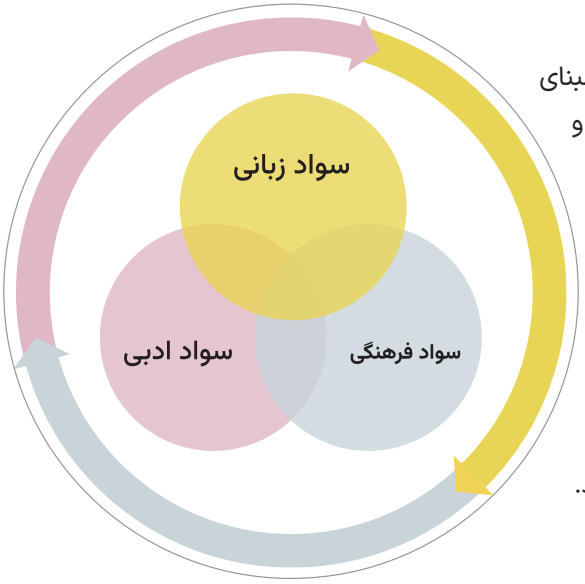

شکل ۱- انگاره محتوای برنامه فارسی

در برنامه فارسی دوره اول ابتدایی در بخش مهارت‌ها (مهارت‌های اساسی و خرده مهارت‌ها) و ارزش‌ها (ارزش‌های اساسی و خرده ارزش‌ها) به شایستگی‌های عمومی پرداخته شده است. بسیاری از این شایستگی‌ها در انتظارات عملکردی پایه‌های اول، دوم و سوم به صورت صریح یا ضمنی دیده شده است. برخی از شایستگی‌ها نیز در فرصت‌های یادگیری نمود یافته‌اند.

نمای کلی محتوای فارسی در دوره اول ابتدایی

ایده‌های کلیدی	مفاهیم اساسی	مهارت‌های اساسی	ارزش‌های اساسی
سواد زبانی	نظام زبانی (نظام آوایی - واجی، نظام صرفی، نظام نحوی، نظام معناشناسی و کاربردشناسی)	• مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) • مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) • آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) • فهم ادبی و هنری • کار گروهی • جست‌وجوگری • تمرکز • سواد ارتباطی-رسانه‌ای • برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری • خودیادگیری • خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری	• حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی • ارج نهادن به هویت دینی - معنوی • ارج نهادن به هویت قومی - ملی - انقلابی • اخلاق و آداب ارتباطی • مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی • حل تعارض و اختلاف • خودآگاهی و خودباوری • شوق مطالعه • ذوق و پسند ادبی و هنری • هویت خانوادگی • تدبیر معیشت
سواد ادبی	هنجارها و دانش‌های ادبی (اصول زیبایی‌شناسی، گونه‌های ادبی)		
سواد فرهنگی	باورها، ارزش‌ها و نگرش‌ها (مفاهیم اخلاقی، عناصر سازنده فرهنگ و تمدن ایرانی - اسلامی، هنر ایرانی)		

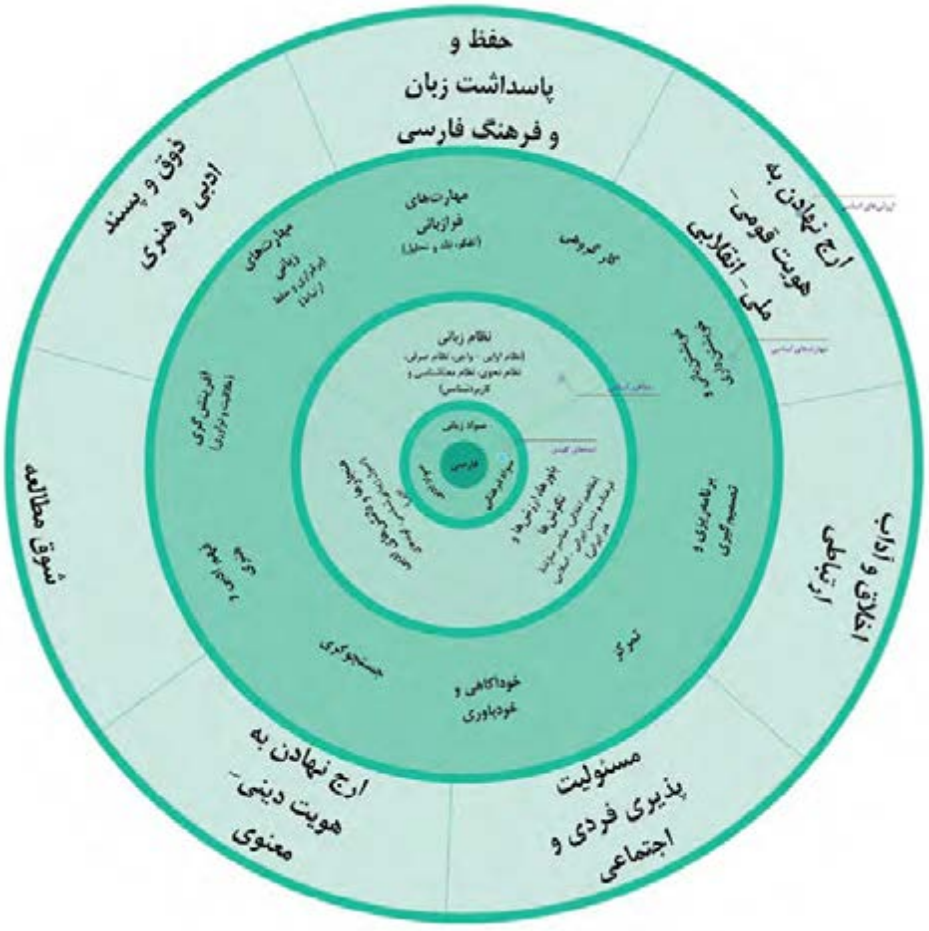

شکل ۲- انگاره کلی محتوای برنامه فارسی

اهداف فارسی در پایه اول ابتدایی

۱- معنا و مفهوم واژه‌های پایه را می‌داند.
۲- مفهوم جمله‌های ساده را در یک توالی و پیوستگی منطقی درک می‌کند.
۳- با رعایت اصول رسایی و شیوایی سخن، در رابطه با موضوعات آشنا در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو می‌کند.
۴- احساسات خود از جهان پیرامون را با جملاتی ساده ابراز می‌دارد.
۵- بر پیام مخاطب خود توجه و تمرکز دارد و مرتبط با موضوع صحبت می‌کند.
۶- به مطالعه علاقه‌مند است و متن‌های ساده و کوتاه را با رعایت مکث و آهنگ می‌خواند.
۷- اطلاعات صریح متن‌های گفتاری و نوشتاری را درمی‌یابد.
۸- با رعایت قواعد درست‌نویسی، دیده‌ها و شنیده‌ها و افکار خود را با جملاتی ساده و قابل فهم می‌نویسد.
۹- رویدادها و اتفاق‌های مهم داستان‌های کوتاه و پیام کلی آنها را بیان می‌کند.
۱۰- در رابطه با برخی از مفاهیم اخلاق فردی و اجتماعی، نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی) احساس خود را ابراز و به هویت و فرهنگ خود افتخار می‌کند.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی فارسی در پایه اول ابتدایی

فارسی پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی اول: سواد زبانی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: • نظام زبانی	**مهارت‌های اساسی:** • مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) • مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) • آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) • فهم ادبی و هنری • کار گروهی • جست‌وجوگری • تمرکز • سواد ارتباطی-رسانه‌ای • برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری • خودیادگیری • خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری	**ارزش‌های اساسی:** • حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی • ارج نهادن به هویت دینی - معنوی • ارج نهادن به هویت قومی- ملی- انقلابی • اخلاق و آداب ارتباطی • مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی • حل تعارض و اختلاف • خودآگاهی و خودباوری • شوق مطالعه • ذوق و پسند ادبی و هنری • هویت خانوادگی • تدبیر معیشت	۱- واحدهای زنجیری زبان فارسی را در سطح واج، هجا، واژه و جمله در متن‌های کتاب درسی تمیز می‌دهد و می‌خواند. • واحدهای زنجیری زبان فارسی را در سطح واج، هجا، واژه و جمله در متن‌های کتاب درسی تمیز می‌دهد و با دقت می‌خواند. • واحدهای زنجیری زبان فارسی را در سطح واج، هجا، واژه و جمله در متن‌های کتاب درسی تمیز می‌دهد و با دقت و سرعت می‌خواند. ۲- واحدهای زنجیری زبان فارسی را در سطح واج، هجا، واژه و جمله‌های کتاب درسی تمیز شنیداری می‌دهد و می‌نویسد.[1] • واحدهای زنجیری زبان فارسی را در سطح واج، هجا، واژه و جمله‌های کتاب درسی، تمیز شنیداری می‌دهد و با دقت می‌نویسد. • واحدهای زنجیری زبان فارسی را در سطح واج، هجا، واژه و جمله‌های کتاب درسی، تمیز شنیداری می‌دهد و با دقت و سرعت مناسب می‌نویسد. ۳- واحدهای زبرزنجیری (مکث و آهنگ) را برخی مواقع در بافت جمله‌های کتاب درسی به درستی به کار می‌برد. • واحدهای زبرزنجیری (مکث و آهنگ) را در بافت جمله‌های کتاب درسی به درستی به کار می‌برد. • واحدهای زبرزنجیری (مکث و آهنگ) را در بافت جمله‌های کتاب درسی و متن‌های آشنا به درستی به کار می‌برد. ۴- اگر حواسش در هنگام سخن گفتن یا گوش دادن پرت شود، بلافاصله توجه خود را به موضوع بازمی‌گرداند. • در هنگام سخن گفتن یا گوش دادن، تمام توجه خود را به محتوا معطوف می‌کند. • برای مدت قابل توجه (۱۰ تا ۱۵ دقیقه) با تمام توجه خود گوش می‌دهد و بر محتوای شنیده شده تمرکز می‌کند و آن را به پایان می‌رساند.
خرده‌مفاهیم: • نظام آوایی واجی	**خرده‌مهارت‌ها:** • گوش‌دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) • سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) • خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه-واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) • نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) • مشاهده هدفمند • تصویرخوانی • برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف • پیشنهاد راه حل‌های جدید • پرسشگری • تجربه‌ورزی • دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا • ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت • همکاری و مشارکت در کارها • آموختن از دیگران و با دیگران • کشف و درک لایه‌های معنایی متن • توضیح اطلاعات متن • تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا • پایبندی به نظم و انضباط در کارها • به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری • برنامه‌ریزی برای یادگیری • توجه به نیازهای زیستی- بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) • تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه • مدیریت احساسات	**خرده‌ارزش‌ها:** • علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی • افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی • افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی • علاقه‌مندی به ایران • مهرورزی • صداقت در ارتباط با دیگران • احترام به قوانین • پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی • لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن • همزیستی و همدلی با دوستان • آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود • احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت • برنامه‌ریزی برای یادگیری • پذیرش نقش در خانواده • شوق به کندو کاو • مدیریت مصرف	

۱ املای واژه‌های دارای نشانه‌های ص/ ذ/ ع ـعـ ـع/ ث/ ض/ ح/ ط/ غ ـغـ ـغ/ ظ در پایه اول ابتدایی مدّ نظر نیست.

فارسی پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی اول: سواد زبانی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: • نظام زبانی	**مهارت‌های اساسی:** • مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) • مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) • آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) • فهم ادبی و هنری • کار گروهی • جست‌وجوگری • تمرکز • سواد ارتباطی - رسانه‌ای • برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری • خودیادگیری • خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری	**ارزش‌های اساسی:** • حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی • ارج نهادن به هویت دینی - معنوی • ارج نهادن به هویت قومی - ملی - انقلابی • اخلاق و آداب ارتباطی • مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی • حل تعارض و اختلاف • خودآگاهی و خودباوری • شوق مطالعه • ذوق و پسند ادبی و هنری • هویت خانوادگی • تدبیر معیشت	۵- با استفاده از نشانه‌های فارسی (حروف الفبا) واژه‌های آشنا می‌سازد. • با استفاده از نشانه‌های فارسی (حروف الفبا) واژه‌های آشنا و غیرآشنا می‌سازد. • با استفاده از نشانه‌های فارسی (حروف الفبا) در موقعیت‌های مختلف واژه‌های جدید می‌سازد. ۶- با قرار دادن واژه‌های آشنا در کنار هم ترکیب (اضافی و وصفی) می‌سازد. • با قرار دادن واژه‌های آشنا در کنار هم ترکیب (اضافی و وصفی) معنادار می‌سازد. • با قرار دادن واژه‌های آشنا در کنار هم چندین ترکیب (اضافی و وصفی) معنادار پیشنهاد می‌دهد.
خرده‌مفاهیم: • نظام صرفی	**خرده‌مهارت‌ها:** • گوش‌دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) • سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) • خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه - واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) • نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) • مشاهده هدفمند • تصویرخوانی • برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف • پیشنهاد راه حل‌های جدید • پرسشگری • تجربه‌ورزی • دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا • ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت • همکاری و مشارکت در کارها • آموختن از دیگران و با دیگران • کشف و درک لایه‌های معنایی متن • توضیح اطلاعات متن • تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا • پایبندی به نظم و انضباط در کارها • به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری • برنامه‌ریزی برای یادگیری • توجه به نیازهای زیستی - بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) • تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه • مدیریت احساسات	**خرده‌ارزش‌ها:** • علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی • افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی • افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی • علاقه‌مندی به ایران • مهرورزی • صداقت در ارتباط با دیگران • احترام به قوانین • پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی • لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن • همزیستی و همدلی با دوستان • آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود • احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت • برنامه‌ریزی برای یادگیری • پذیرش نقش در خانواده • شوق به کندو کاو • مدیریت مصرف	

فارسی پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی اول: سواد زبانی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● نظام زبانی	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی - رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی - ملی - انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت	۷- با استفاده از واژه‌های پایه جمله‌های ساده می‌سازد. ● با استفاده از واژه‌های پایه جمله می‌سازد. ● با استفاده از واژه‌های پایه در بافت‌های گوناگون جمله می‌سازد.
خرده‌مفاهیم: ● نظام نحوی	**خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش‌دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه-واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی- بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	

فارسی پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی اول: سواد زبانی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● نظام زبانی	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی - رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی - ملی - انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت	۸- در بافت جمله و با توجه به سایر واژه‌ها، معنای واژه‌های پایه مورد انتظار را بیان می‌کند. ● معنای واژه‌های پایه مورد انتظار را با توجه به معنای آن در بافت‌های گوناگون به صورت جمله بیان می‌کند. ● واژه‌های پایه مورد انتظار را با توجه به معنای آن در بافت‌های گوناگون و با اهداف مختلف به کار می‌برد. ۹- زوج‌واژه‌های ساده کتاب درسی را که دارای روابط معنایی ترادف و تداعی هستند تشخیص می‌دهد. ● برای واژه‌های ساده، زوج‌های معنایی دارای رابطه ترادف و تداعی پیشنهاد می‌دهد. ● برای واژه‌های پایه، زوج‌های معنایی دارای رابطه ترادف و تداعی پیشنهاد می‌دهد. ۱۰- معنا و مفهوم جمله‌های ساده را به زبان خود بیان می‌کند. ● معنای جمله‌های ساده را در یک توالی و پیوستگی منطقی توضیح می‌دهد. ● معنای جمله‌های ساده را در موقعیت‌های تازه به کار می‌برد. ۱۱- با خواندن یا شنیدن یک متن، اطلاعات صریح و پیام جمله را استنباط می‌کند. ● با خواندن یا شنیدن یک متن، اطلاعات صریح و پیام یک بند را استنباط می‌کند. ● با خواندن یا شنیدن یک متن، اطلاعات صریح و پیام یک متن را استنباط می‌کند.
خرده‌مفاهیم: ● نظام معناشناسی	**خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش‌دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه-واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی - بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	

فارسی پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی دوم: سواد ادبی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● هنجارها و دانش‌های ادبی	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی-رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی- ملی - انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت	۱۲- با رعایت اصول رسایی و شیوایی سخن (شمرده‌گویی، بجاگویی) جمله‌ها (ایده‌ها، خواسته‌ها، پرسش‌ها) را با زبان فارسی و واضح و روشن به کار می‌برد. ● در هنگام صحبت در مورد یک موضوع آشنا (بیان ایده‌ها، خواسته‌ها، پرسش‌ها)، اصول رسایی و شیوایی سخن (شمرده‌گویی، بجاگویی) را با زبان فارسی و واضح و روشن به کار می‌برد. ● در هنگام صحبت در بافت‌های گوناگون و با اهداف مختلف (بیان ایده‌ها، خواسته‌ها، پرسش‌ها)، اصول رسایی و شیوایی سخن (شمرده‌گویی، بجاگویی) را با زبان فارسی و واضح و روشن به کار می‌برد. ۱۳- به سیر داستان‌های کتاب درسی توجه دارد، رویدادها و اتفاقات مهم و پیام کلی داستان را تمیز می‌دهد و به زبان خود بازگو می‌کند. ● در مورد سیر و توالی حوادث مهم و پیام کلی داستان‌های ساده و آشنا در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو می‌کند. ● در نقل وقایع و حوادث داستان‌ها، آغاز، میانه و پایان هر کدام از رویدادهای داستان و پیام کلی آن را تمیز می‌دهد و با شیوه‌های مختلف در گروه‌های کلاسی به اشتراک می‌گذارد.
خرده‌مفاهیم: ● اصول زیبایی‌شناسی	**خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش‌دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه-واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی - بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت درمناسبت‌های ملی‌ودینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	

فارسی پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: سواد فرهنگی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● باورها، ارزش‌ها و نگرش‌ها	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی - رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ‌وپاسداشت‌زبان‌وفرهنگ‌فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی - ملی - انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت	۱۴- دریافت خود از یک متن یا تصویر را با استفاده از واژه‌ها و جملات ساده بیان می‌کند. ● دریافت خود را در مورد یک متن یا تصویر با استفاده از چند جمله ساده به اشتراک می‌گذارد. ● در مورد یک متن یا تصویر در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو می‌کند و راهکار پیشنهاد می‌دهد.
خرده‌مفاهیم: ● اخلاق فردی و اجتماعی (شناخت خود و توانایی‌های شخصی، رعایت آداب ارتباط با همکلاسی‌ها، اعضای خانواده، بزرگترها و ...، احترام به طبیعت و خدادوستی)	**خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش‌دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه-واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی- بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	

فارسی پایه اول ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: سواد فرهنگی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● عناصر سازنده فرهنگ و تمدن ایرانی- اسلامی **خرده‌مفاهیم:** ● نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی) (دید و بازدید، چیدن سفره هفت‌سین و ...، درخت‌کاری، عید نوروز، پیامبر اسلام، پرچم، رهبر و ...)	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی-رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری **خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش‌دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه-واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی- بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ‌وپاسداشت‌زبان‌وفرهنگ‌فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی - ملی - انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	۱۵- نسبت به شناخت نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی) کنجکاوی نشان می‌دهد. ● تجربه زیسته خود را نسبت به نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی) با علاقه به اشتراک می‌گذارد. ● درباره نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی) در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو می‌کند.

اهداف فارسی در پایه دوم ابتدایی

۱- معنا و مفهوم واژه‌های پایه را می‌داند.

۲- معنای جمله‌های گوناگون را در یک توالی و پیوستگی منطقی درک می‌کند.

۳- در رابطه با موضوعات مختلف و با رعایت اصول رسایی و شیوایی سخن در گروه‌های آشنا گفت‌وگو می‌کند.

۴- بر پیام مخاطب خود توجه و تمرکز دارد و مرتبط با موضوع صحبت می‌کند.

۵- به مطالعه علاقه‌مند است و متن‌های گوناگون را با رعایت تکیه، مکث، لحن و آهنگ می‌خواند.

۶- اطلاعات صریح و بخشی از اطلاعات ضمنی متن‌های گفتاری و نوشتاری را درمی‌یابد.
۷- با رعایت قواعد درست‌نویسی، دیده‌ها و شنیده‌ها و افکار خود را می‌نویسد.
۸- دریافت‌ها و احساسات خود از جهان پیرامون را بیان می‌کند.
۹- سیر توالی داستان، پیام کلی، عنوان، شخصیت‌ها و رفتارهایشان و پایان‌بندی داستان‌های ساده را بیان می‌کند.
۱۰- در رابطه با برخی از مفاهیم اخلاق فردی و اجتماعی، نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی)، احساس خود را ابراز می‌کند و به هویت و فرهنگ خود افتخار می‌کند.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی فارسی در پایه دوم ابتدایی

فارسی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: سواد زبانی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● نظام زبانی

فارسی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: سواد زبانی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● نظام زبانی

فارسی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: سواد زبانی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● نظام زبانی **خرده‌مفاهیم:** ● نظام نحوی	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی-رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری **خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه-واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی- بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی - ملی - انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	۶- با استفاده از واژه‌های آشنا جمله‌های ساده می‌سازد. ● با استفاده از واژه‌های آشنا جمله می‌سازد. ● با استفاده از واژه‌های آشنا در بافت‌های گوناگون و شرایط مختلف جمله می‌سازد.

فارسی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: سواد زبانی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● نظام زبانی	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی-رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی - ملی - انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت	۷- در بافت جمله و با توجه به سایر واژه‌ها، معنای واژه‌های پایه مورد انتظار را بیان می‌کند. ● معنای واژه‌های پایه مورد انتظار را با توجه به معنای آن در بافت‌های گوناگون به صورت جمله بیان می‌کند. ● واژه‌های پایه مورد انتظار را با توجه به معنای آن در بافت‌های گوناگون و با اهداف مختلف به کار می‌برد. ۸- زوج‌واژه‌های ساده کتاب درسی را که دارای روابط معنایی تضاد، ترادف، تداعی و تناسب هستند تشخیص می‌دهد. ● برای واژه‌های ساده، زوج‌های معنایی دارای رابطه تضاد، ترادف، تداعی و تناسب پیشنهاد می‌دهد. ● برای واژه‌های پایه، زوج‌های معنایی دارای رابطه تضاد، ترادف، تداعی و تناسب پیشنهاد می‌دهد. ۹- معنا و مفهوم جمله‌ها را به زبان خود بیان می‌کند. ● معنای جمله‌ها را در یک توالی و پیوستگی منطقی توضیح می‌دهد. ● معنای جمله‌ها را در موقعیت‌های تازه به کار می برد. ۱۰- با خواندن یا شنیدن یک متن اطلاعات صریح، بخشی از اطلاعات ضمنی و پیام جمله را استنباط می‌کند. ● با خواندن یا شنیدن یک متن اطلاعات صریح، بخشی از اطلاعات ضمنی و پیام یک بند را استنباط می‌کند. ● با خواندن یا شنیدن یک متن اطلاعات صریح، بخشی از اطلاعات ضمنی و پیام یک متن را استنباط می‌کند.
خرده‌مفاهیم: ● نظام معناشناسی	**خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه-واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی- بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی‌ازافکار، احساسات‌وانگیزه‌های‌خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	

فارسی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی دوم: سواد ادبی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● هنجارها و دانش‌های ادبی	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی - رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی - ملی - انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت	۱۱- آهنگ (لحن و ضرب‌آهنگ) موجود در اشعار کتاب درسی را تمیز می‌دهد. ● آهنگ (لحن و ضرب‌آهنگ) موجود در اشعار بافت‌های آشنای متناسب با سن خود را تمیز می‌دهد. ● آهنگ (لحن و ضرب‌آهنگ) موجود در اشعار بافت‌های گوناگون متناسب با سن خود را تمیز می‌دهد. ۱۲- با رعایت اصول رسایی و شیوایی سخن (شمرده‌گویی، بجاگویی) جمله‌ها (ایده‌ها، خواسته‌ها، پرسش‌ها) را با زبان فارسی و واضح و روشن به‌کار می‌برد. ● در هنگام صحبت در مورد یک موضوع آشنا (بیان ایده‌ها، خواسته‌ها، پرسش‌ها)، اصول رسایی و شیوایی سخن (شمرده‌گویی، بجاگویی و گزیده‌گویی) را با زبان فارسی و واضح و روشن به‌کار می‌برد. ● در هنگام صحبت در بافت‌های گوناگون و با اهداف مختلف (بیان ایده‌ها، خواسته‌ها، پرسش‌ها)، اصول رسایی و شیوایی سخن (شمرده‌گویی، بجاگویی) را با زبان فارسی و واضح و روشن به کار می‌برد. ۱۳- داستان‌ها، ناداستان‌ها و شعرهای کتاب درسی را از همدیگر تمیز می‌دهد. ● داستان‌ها، ناداستان‌ها و شعرهای بافت‌های آشنا را از همدیگر تمیز می‌دهد. ● داستان‌ها، ناداستان‌ها و شعرهای بافت‌های گوناگون را از همدیگر تمیز می‌دهد.
خرده‌مفاهیم: ● اصول زیبایی‌شناسی	**خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه ـ واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی- بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی‌ازافکار، احساسات‌وانگیزه‌های‌خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	

فارسی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی دوم: سواد ادبی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● هنجارها و دانش‌های ادبی **خرده‌مفاهیم:** ● گونه‌های ادبی	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی-رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری **خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه - واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی-بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی - ملی - انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	۱۴- برخی از عناصر مهم (سیر رویدادها، پیام کلی، عنوان، شخصیت‌ها و رفتارهایشان و پایان‌بندی) داستان‌های کتاب درسی را تشخیص می‌دهد و به اشتراک می‌گذارد. ● برخی از عناصر مهم (سیر رویدادها، پیام کلی، عنوان، شخصیت‌ها و رفتارهایشان و پایان‌بندی) داستان‌های ساده را تشخیص می‌دهد و به اشتراک می‌گذارد. ● عناصر مهم (سیر رویدادها، پیام کلی، عنوان، شخصیت‌ها و رفتارهایشان و پایان‌بندی) داستان‌های ساده را تشخیص می‌دهد و به اشتراک می‌گذارد. ۱۵- پدیده‌های عینی و ملموس را در چند جمله ساده توصیف می‌کند. ● پدیده‌های عینی و ملموس را در چند جمله توصیف می‌کند. ● پدیده‌های عینی و ملموس را در یک بند با جزئیات بیشتر توصیف می‌کند.

فارسی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: سواد فرهنگی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● باورها، ارزش‌ها و نگرش‌ها	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی - رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی - ملی - انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت	۱۶- دریافت خود از یک متن یا تصویر را با استفاده از چند جمله بیان می‌کند. ● دریافت خود را در مورد یک متن یا تصویر با استفاده از چند جمله با دیگران به اشتراک می‌گذارد. ● در مورد یک متن یا تصویر در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو می‌کند و راهکارهای متنوعی پیشنهاد می‌دهد.
خرده‌مفاهیم: ● اخلاق فردی و اجتماعی (مهربانی، پذیرش تفاوت‌ها، رعایت آداب ارتباط با همسالان، تقسیم کار و همکاری با اعضای خانواده و بزرگترها، ایده‌پردازی و آفرینشگری، تلاش و امیدواری)	**خرده مهارت‌ها:** ● گوش دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه ـ واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی - بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	

فارسی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: سواد فرهنگی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● عناصر سازنده فرهنگ و تمدن ایرانی- اسلامی **خرده‌مفاهیم:** ● نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی) (وطن‌دوستی، ایران‌شناسی، قومیت‌ها و زبان‌ها، پیامبر خدا، خداشناسی، شاهنامه و فردوسی، شهیدان)	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی - رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری **خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی،نویسه - واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی- بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی - ملی - انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	۱۷- دریافت خود از یک متن یا تصویر در مورد نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی) را با استفاده از چند جمله بیان می‌کند. ● تجربه زیسته خود را نسبت به نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی ● اسلامی) با استفاده از چند جمله به اشتراک می‌گذارد. ● در مورد یک متن یا تصویر در مورد نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی) در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو می‌کند و راهکارهای متنوعی پیشنهاد می‌دهد.

فارسی پایه دوم ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: سواد فرهنگی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● هنر

۷- با رعایت قواعد درست‌نویسی، دیده‌ها و شنیده‌ها و افکار خود را در یک بند می‌نویسد.
۸- دریافت‌ها و احساسات خود از جهان پیرامون را روایت می‌کند.
۹- سیر توالی داستان، پیام کلی، عنوان، شخصیت‌ها و رفتارهایشان و پایان‌بندی داستان‌های گوناگون را بیان می‌کند.
۱۰- در رابطه با برخی از مفاهیم اخلاق فردی و اجتماعی، نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی)، احساس خود را ابراز می‌کند.
۱۱- در مناسبت‌ها مسئولیت می‌پذیرد، در صورت نیاز پیشنهادهایی می‌دهد و به هویت و فرهنگ خود افتخار می‌کند.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی فارسی در پایه سوم ابتدایی

فارسی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: سواد زبانی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● نظام زبانی

فارسی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: سواد زبانی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● نظام زبانی

فارسی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: سواد زبانی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● نظام زبانی

فارسی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی اول: سواد زبانی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● نظام زبانی **خرده‌مفاهیم:** ● نظام معناشناسی و کاربردشناسی	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی - رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری **خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه ـ واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابرازاحساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به‌صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی - بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی-ملی-انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	۷- در بافت جمله و با توجه به سایر واژه‌ها، معنای واژه‌های پایه مورد انتظار را بیان می‌کند. ● معنای واژه‌های پایه مورد انتظار را با توجه به معنای آن در بافت‌های گوناگون به صورت جمله بیان می‌کند. ● واژه‌های پایه مورد انتظار را با توجه به معنای آن در بافت‌های گوناگون و با اهداف مختلف به‌کار می‌برد. ۸- زوج‌واژه‌های ساده کتاب درسی که دارای روابط معنایی تضاد، ترادف، تداعی، تناسب و شمول معنایی (تضمن) هستند را تشخیص می‌دهد. ● برای واژه‌های ساده، زوج‌های معنایی دارای رابطه تضاد، ترادف، تداعی، تناسب و شمول معنایی (تضمن) پیشنهاد می‌دهد. ● برای واژه‌های پایه، زوج‌های معنایی دارای رابطه تضاد، ترادف، تداعی، تناسب و شمول معنایی (تضمن) پیشنهاد می‌دهد. ۹- در بافت جمله و با توجه به سایر واژه‌ها، معنای واژه‌های دارای چند معنی را بیان می‌کند. ● معنای واژه‌های دارای چند معنی را در یک توالی و پیوستگی منطقی توضیح می‌دهد. ● معنای واژه‌های دارای چند معنی را در موقعیت‌های تازه و بافت‌های گوناگون به‌کار می‌برد. ۱۰- با استفاده از ابزارهای انسجام متن (انسجام واژگانی، تکرار واژه‌ها، پیوستگی بندها و ...) متنی ساده می‌نویسد. ● با استفاده از ابزارهای انسجام متن (انسجام واژگانی، تکرار واژه‌ها، پیوستگی بندها و ...) متن می‌نویسد. ● با استفاده از ابزارهای انسجام متن (انسجام واژگانی، تکرار واژه‌ها، پیوستگی بندها و ...) متنی منسجم می‌نویسد. ۱۱- در گفت‌وگوهای روزمره از واژه‌های متناسب با همان موقعیت استفاده می‌کند. ● در گفت‌وگوهای روزمره و در موقعیت‌های گوناگون از واژه‌های متناسب با همان موقعیت استفاده می‌کند. ● در گفت‌وگوهای روزمره و در موقعیت‌های گوناگون از واژه‌های متناسب با همان موقعیت استفاده می‌کند و آن را به دیگران پیشنهاد می‌دهد. ۱۲- معنا و مفهوم جمله‌های گسترده را به زبان خود بیان می‌کند. ● معنای جمله‌های گسترده را در یک توالی و پیوستگی منطقی توضیح می‌دهد. ● معنای جمله‌های گسترده را در موقعیت‌های تازه به‌کار می‌برد. ۱۳- با خواندن یا شنیدن یک متن اطلاعات صریح و ضمنی و پیام جمله را استنباط می‌کند. ● با خواندن یا شنیدن یک متن اطلاعات صریح و ضمنی و پیام یک بند را استنباط می‌کند. ● با خواندن یا شنیدن یک متن اطلاعات صریح و ضمنی و پیام یک متن را استنباط می‌کند.

فارسی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی دوم: سواد ادبی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● هنجارها و دانش‌های ادبی	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی - رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی-ملی-انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت	۱۴- تفاوت شکل شعرها (کلاسیک و نو) را در کتاب درسی تشخیص می‌دهد. ● تفاوت شکل شعرها (کلاسیک و نو) را در بافت‌های آشنای متناسب با سن خود تشخیص می‌دهد. ● تفاوت شکل شعرها (کلاسیک و نو) را در بافت‌های گوناگون متناسب با سن خود از یکدیگر تمیز می‌دهد. ۱۵- خیال و موسیقی و آهنگ موجود در اشعار کتاب درسی را تمیز می‌دهد. ● خیال و موسیقی و آهنگ موجود در اشعار آشنای متناسب با سن خود را تمیز می‌دهد. ● خیال و موسیقی و آهنگ موجود در اشعار گوناگون متناسب با سن خود را تمیز می‌دهد. ۱۶- با رعایت اصول رسایی و شیوایی سخن (شمرده‌گویی، بجاگویی، گزیده‌گویی، استفاده از واژه‌های زیبا و ...) جمله‌ها (ایده‌ها، خواسته‌ها، پرسش‌ها) را با زبان فارسی و واضح و روشن به کار می‌برد. ● در هنگام صحبت در مورد یک موضوع آشنا (بیان ایده‌ها، خواسته‌ها، پرسش‌ها)، اصول رسایی و شیوایی سخن (شمرده‌گویی، بجاگویی، گزیده‌گویی، استفاده از واژه‌های زیبا و ...) را با زبان فارسی و واضح و روشن به‌کار می‌برد. ● در هنگام صحبت در بافت‌های گوناگون و با اهداف مختلف (بیان ایده‌ها، خواسته‌ها، پرسش‌ها)، اصول رسایی و شیوایی سخن (شمرده‌گویی، بجاگویی، گزیده‌گویی، استفاده از واژه‌های زیبا و ...) را با زبان فارسی و واضح و روشن به‌کار می‌برد. ۱۷- انواع داستان‌های (واقعی، خیالی، ماجرایی، علمی - تخیلی و ...) کتاب درسی را از یکدیگر تمیز می‌دهد. ● انواع داستان‌های (واقعی، خیالی، ماجرایی، علمی-تخیلی و ...) بافت‌های آشنای متناسب با سن خود را از یکدیگر تمیز می‌دهد. ● انواع داستان‌های (واقعی، خیالی، ماجرایی، علمی-تخیلی و ...) بافت‌های گوناگون متناسب با سن خود را از یکدیگر تمیز می‌دهد.
خرده‌مفاهیم: ● اصول زیبایی‌شناسی	**خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه - واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی - بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	

فارسی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی دوم: سواد ادبی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● هنجارها و دانش‌های ادبی **خرده‌مفاهیم:** ● گونه‌های ادبی	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی - رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری **خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه ـ واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی - بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی-ملی-انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	۱۸- برخی از عناصر مهم (سیر رویدادها، پیام داستان، عنوان، شخصیت‌ها و رفتارهایشان، پایان‌بندی، زمان و مکان) داستان‌های کتاب درسی را تشخیص می‌دهد و به اشتراک می‌گذارد. ● برخی از عناصر مهم (سیر رویدادها، پیام داستان، عنوان، شخصیت‌ها و رفتارهایشان، پایان‌بندی، زمان و مکان) داستان‌های ساده را تشخیص می‌دهد و به اشتراک می‌گذارد. ● عناصر مهم (سیر رویدادها، پیام داستان، عنوان، شخصیت‌ها و رفتارهایشان، پایان‌بندی، زمان و مکان) داستان‌های ساده را تشخیص می‌دهد و با تغییر در برخی عناصر داستان را بازنویسی می‌کند. ۱۹- جزئیات پدیده‌های عینی و ملموس را در یک بند توصیف می‌کند. ● جزئیات پدیده‌های عینی و ملموس را از زوایای مختلف توصیف می‌کند. ● جزئیات پدیده‌های عینی و ملموس را با نگاهی همه‌جانبه و در چند بند توصیف می‌کند. ۲۰- با لحاظ کردن برخی از بخش‌های نوشته، به متن توصیفی نظم می‌بخشد و می‌نویسد. ● با لحاظ کردن بخش‌های نوشته به متن توصیفی نظم می‌بخشد و می‌نویسد. ● با لحاظ کردن بخش‌های نوشته به متن توصیفی نظم می‌بخشد و متنی منسجم می‌نویسد.

فارسی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: سواد فرهنگی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: • باورها، ارزش‌ها و نگرش‌ها **خرده‌مفاهیم:** • اخلاق فردی و اجتماعی	**مهارت‌های اساسی:** • مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) • مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) • آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) • فهم ادبی و هنری • کار گروهی • جست‌وجوگری • تمرکز • سواد ارتباطی - رسانه‌ای • برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری • خودیادگیری • خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری **خرده‌مهارت‌ها:** • گوش دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) • سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) • خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه ـ واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) • نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله‌نویسی) • مشاهده هدفمند • تصویرخوانی • برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف • پیشنهاد راه‌حل‌های جدید • پرسشگری • تجربه‌ورزی • دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا • ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه متناسب با موقعیت • همکاری و مشارکت در کارها • آموختن از دیگران و با دیگران • کشف و درک لایه‌های معنایی متن • توضیح اطلاعات متن • تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا • پایبندی به نظم و انضباط در کارها • به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری • برنامه‌ریزی برای یادگیری • توجه به نیازهای زیستی - بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) • تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه • مدیریت احساسات	**ارزش‌های اساسی:** • حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی • ارج نهادن به هویت دینی - معنوی • ارج نهادن به هویت قومی-ملی-انقلابی • اخلاق و آداب ارتباطی • مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی • حل تعارض و اختلاف • خودآگاهی و خودباوری • شوق مطالعه • ذوق و پسند ادبی و هنری • هویت خانوادگی • تدبیر معیشت **خرده‌ارزش‌ها:** • علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی • افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی • افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی • علاقه‌مندی به ایران • مهرورزی • صداقت در ارتباط با دیگران • احترام به قوانین • پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی • لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن • همزیستی و همدلی با دوستان • آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود • احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت • برنامه‌ریزی برای یادگیری • پذیرش نقش در خانواده • شوق به کندو کاو • مدیریت مصرف	۲۱- دریافت خود از یک متن یا تصویر را با چند جمله و همراه با بیان جزئیات به دیگران توضیح می‌دهد. • در مورد جزئیات یک متن یا تصویر در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو می‌کند. • بر اساس تجربه زیسته خود، در مورد جزئیات یک متن یا تصویر، راهکارهای متنوعی پیشنهاد می‌دهد.

فارسی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: سواد فرهنگی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● عناصر سازنده فرهنگ و تمدن ایرانی- اسلامی **خرده‌مفاهیم:** ● نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی)	**مهارت‌های اساسی:** ● مهارت‌های زبانی (برقراری و حفظ ارتباط) ● مهارت‌های فرازبانی (تحلیل، استدلال و سنجش‌گری) ● آفرینش‌گری (خلاقیت و نوآوری) ● فهم ادبی و هنری ● کار گروهی ● جست‌وجوگری ● تمرکز ● سواد ارتباطی - رسانه‌ای ● برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری ● خودیادگیری ● خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری **خرده‌مهارت‌ها:** ● گوش دادن (تمرکز شنیداری، تحمل شنیداری، پردازش شنیداری، درک شنیداری اطلاعات صریح، گوش‌دادن هدفمند) ● سخن گفتن (اصول گفت‌وگو، مهارت‌های سخن گفتن، رعایت ارتباط موضوع با مطالب، به‌جاگویی و شمرده‌گویی) ● خواندن (پردازش دیداری، حرف‌آگاهی، واج‌آگاهی، نویسه ـ واج‌آگاهی، نوشته‌آگاهی، روان‌خوانی، درک متن) ● نوشتن (دست‌ورزی، علامت‌نویسی، الفبانویسی، واژه‌نویسی، خوانانویسی، جمله نویسی) ● مشاهده هدفمند ● تصویرخوانی ● برقراری پیوند میان ایده‌های مختلف ● پیشنهاد راه حل‌های جدید ● پرسشگری ● تجربه‌ورزی ● دریافت و تحلیل پیام‌های کلامی و غیرکلامی به منظور درک معنا ● ابراز احساسات، خواسته‌ها و ایده‌های خود (به صورت واضح، قانع‌کننده، محترمانه) متناسب با موقعیت ● همکاری و مشارکت در کارها ● آموختن از دیگران و با دیگران ● کشف و درک لایه‌های معنایی متن ● توضیح اطلاعات متن ● تولید و به اشتراک‌گذاری صحیح محتوا ● پایبندی به نظم و انضباط در کارها ● به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● توجه به نیازهای زیستی - بدنی (ورزش، تغذیه، خواب کافی، بهداشت) ● تدبیر اوقات فراغت با انجام تفریحات سالم مانند مطالعه ● مدیریت احساسات	**ارزش‌های اساسی:** ● حفظ و پاسداشت زبان و فرهنگ فارسی ● ارج نهادن به هویت دینی - معنوی ● ارج نهادن به هویت قومی-ملی-انقلابی ● اخلاق و آداب ارتباطی ● مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی ● حل تعارض و اختلاف ● خودآگاهی و خودباوری ● شوق مطالعه ● ذوق و پسند ادبی و هنری ● هویت خانوادگی ● تدبیر معیشت **خرده‌ارزش‌ها:** ● علاقه‌مندی به دین و باورهای دینی ● افتخار به مفاخر و شخصیت‌های برجستهٔ علمی، فرهنگی و دینی ● افتخار به آداب و رسوم ملی و دینی ● علاقه‌مندی به ایران ● مهرورزی ● صداقت در ارتباط با دیگران ● احترام به قوانین ● پذیرش مسئولیت در مناسبت‌های ملی و دینی ● لذت بردن از محیط زیست و مراقبت از آن ● همزیستی و همدلی با دوستان ● آگاهی از افکار، احساسات و انگیزه‌های خود ● احساس ارزشمندی نسبت به خود و تلاش برای پیشرفت ● برنامه‌ریزی برای یادگیری ● پذیرش نقش در خانواده ● شوق به کندو کاو ● مدیریت مصرف	۲۲- دریافت خود را نسبت به متون و تصاویر در مورد نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی) با استفاده از چند جمله توضیح می‌دهد. ● درباره متون و تصاویر مرتبط با نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی) در گروه‌های کلاسی گفت‌وگو می‌کند و راهکارهای متنوعی پیشنهاد می‌دهد. ● یافته‌های خود را در مورد نمادها و مناسبت‌های ملی (ایرانی - اسلامی) در کلاس گزارش می‌کند و در برخی موارد در قالب شعر، قصه، نقاشی و نمایش نشان می‌دهد.

فارسی پایه سوم ابتدایی			
ایده کلیدی سوم: سواد فرهنگی			
مفاهیم	**مهارت‌ها**	**ارزش‌ها**	**انتظارات عملکردی**
مفاهیم اساسی: ● هنر

واژه نامه

استنباط کردن: یافتن یک الگو در مجموعه‌ای از مثال‌ها یا موارد خاص، نتیجه‌گیری کردن از اطلاعات ارائه شده

بازگو کردن: بیان مجدد یا تکرار یک موضوع، صحبت، یا محتوای خاص به منظور انتقال آن به دیگران

بازنویسی کردن: تغییر یک متن یا محتوا با استفاده از کلمات و جملات جدید به نحوی که مفهوم و پیام اصلی آن حفظ شود.

به اشتراک گذاشتن: ارائه یا انتقال اطلاعات، افکار، احساسات و تجربیات با دیگران در گونه‌های مختلف نوشتاری، گفتاری، تصویری، دیجیتال و ...

به کاربردن: استفاده از دانش یا بهره‌گیری از چیزی در یک موقعیت خاص. به کار بردن می‌تواند شامل ابزار، مهارت، دانش یا مفاهیم باشد.

تشخیص دادن: یافتن اطلاعات همخوان با مطالب ارائه شده از حافظه بلندمدت

تمیز دادن: تشخیص تفاوت‌ها و شباهت‌ها بین دو موضوع. این عمل نیاز به توجه به جزئیات و شناخت دقیق دارد.

توصیف کردن: بیان یک موقعیت، رویداد، الگو یا فرایند، ویژگی ها و خصوصیات یک موضوع به صورت دقیق و کامل

جمله ساده: جمله‌ای است که یک فعل دارد و مفهوم مستقلی را بیان می‌کند.

جمله گسترده: جمله‌ای است که از یک جمله پایه تشکیل شده و به وسیله اضافه کردن جملات وابسته و توصیفی به آن، گسترش یافته است.

زبان: زبان نظامی منسجم از قواعد و نشانه‌های قراردادی آوایی است که به صورت خلاق و بدون وابستگی به زمان و مکان در جوامع انسانی ایفاگر نقش‌های متعددی است که مهم‌ترین آنها نقش ارتباطی است.

سواد ادبی: سواد ادبی یعنی توانایی درک و تفسیر آثار ادبی مثل شعر، داستان و رمان. به عبارت ساده‌تر، سواد ادبی به این معناست که بتوانیم مفهوم و پیام‌های پنهان در آثار ادبی را بفهمیم و درباره آنها صحبت کنیم.

سواد زبانی: سواد زبانی به مجموعه‌ای از مهارت‌ها و توانایی‌هایی اطلاق می‌شود که افراد برای درک، تحلیل و تولید زبان به کار می‌برند. این مهارت‌ها شامل مهارت‌های گوش دادن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن است.

سواد فرهنگی: مجموعه‌ای از شناخت‌ها و توانایی‌های اساسی است که افراد برای درک عناصر و مؤلفه‌های فرهنگ، هویت فرهنگی، برقراری ارتباط با دیگران، تجزیه و تحلیل فرهنگی از آن برخوردارند و ناظر به توانایی درک راحت یک فرهنگ و مشارکت آسان در آن است. دانش‌آموزانی که سواد فرهنگی دارند نمادهای فرهنگ مانند زبان، قصه‌ها، ذهنیات، مثل‌ها، اصطلاحات، رفتارهای زبانی و ... را می‌شناسند و می‌توانند به راحتی با دیگرانی از همان فرهنگ سخن بگویند و آنها را درک کنند.

کاربردشناسی: کاربرد زبان در موقعیت‌ها و بافت‌های مختلف

لحن مناسب: نحوه بیان پیام به مخاطب با آهنگ و سرعت متناسب با سن دانش‌آموز

متن ادبی ساده: نوشته‌ای زیبا و خیال‌انگیز که برای دانش آموزان دوره اول ابتدایی قابل فهم باشد.

متن ساده: متنی که برای دانش‌آموزان دوره اول ابتدایی قابل فهم باشد و بتوانند با آن ارتباط برقرار کنند. در این متن، کلمات و عبارت‌های دشوار دیده نمی‌شود. جمله‌ها کوتاه، ساده و روان هستند و زبان آن صمیمی است و مقصود نویسنده از متن به خوبی مشخص می‌شود.

معناشناسی: مطالعه ساخت معنایی زبان

واحدهای زبرزنجیری: واحدهای زبرزنجیری یا فرازبانی به جنبه‌های غیرلغوی و فرازبانی زبان اطلاق می‌شود که بر چگونگی انتقال معنی تأثیر می‌گذارند. این واحدها شامل عواملی می‌شوند که بر طرز گفتار و نحوه بیان تأثیر دارند.

واحدهای زنجیری: به واحدهای کوچکی اطلاق می‌شود که در متن‌ها یا گفتار به صورت متوالی به هم متصل می‌شوند و متن را به وجود می‌آورند.

واژه‌های آشنا: واژه‌های شناخته شده برای دانش‌آموزان که یا در کتاب درسی آمده است و یا دانش‌آموزان زیاد می‌شنوند و به کار می‌برند.

واژه‌های ناآشنا: واژه‌هایی که برای دانش‌آموزان نامأنوس و ناشناخته است.

راهنمای تفصیلی
درس ریاضی

(دوره اول ابتدایی)



۱-۷ ریاضی

مأموریت

علم ریاضیات در اغلب نظام‌های آموزشی دنیا از جمله نظام آموزشی کشور عزیزمان، ایران اسلامی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و سعی می‌شود حداکثر استفاده از ظرفیت موجود در این علم برای تربیت متربیان صورت گیرد؛ چرا که این علم ظرفیت مناسبی در زمینه‌سازی برای درک بهتر پیچیدگی‌ها و روابط موجود در جهان خلقت، برقراری ارتباط مؤثر با طبیعت و بهره‌برداری بهینه از آن، فراهم کردن بستر مناسب برای توسعه سایر علوم و فناوری‌ها و پرورش تفکر و توسعهٔ مهارت‌های استدلالی افراد به منظور مواجههٔ مناسب و مؤثر با مسائل انتزاعی و مقتضیات زندگی روزمره دارد. از همین رو، در همه دوره‌های تحصیلی اغلب کشورهای دنیا فرصت‌هایی فراهم می‌شود تا دانش‌آموزان با علم ریاضی مواجه شوند و از این طریق از مزایای آن بهره‌مند گردند. در نظام آموزشی ما نیز دانش‌آموزان اولین تجربه رسمی‌شان در مواجهه با علم ریاضی را در درس ریاضی دوره اول ابتدایی کسب می‌کنند. مواجهه کودکان با درس ریاضی در این دوره تحصیلی می‌تواند فرصت‌های مغتنمی را برای ریاضی‌ورزی کردن همه کودکان فراهم کند. کودکان به کمک این تجربه‌های ریاضی‌ورزی می‌توانند پیش‌نیازهای لازم برای درک موقعیت‌های مرتبط با ریاضی را کسب کنند و از این طریق نحوه استفاده از ریاضیات در زندگی روزمره را یاد بگیرند. به‌علاوه، ایجاد فرصت‌های ریاضی‌ورزی برای همهٔ کودکان، امکان کم‌نظیری است که سبب می‌شود تا آنها شناخت دقیق‌تری را نسبت به جنبه‌هایی از «خود» به‌دست آورند؛ چرا که کودکان در سال‌های ابتدایی ورود به مدرسه در حال ساختن انگاره‌ای از «خود» و «نسبت خود با علم» به خصوص علم ریاضی هستند. به همین دلیل، فراهم کردن چنین فرصت‌هایی موجب آگاهی آنان از توانایی‌های ذهنی خود و لذت بردن از این توانایی‌ها است. همچنین از آنجایی که ریاضیات منبع سرشاری از تجربه‌های زیبایی‌شناسانه انسانی است، آشنا کردن کودک با نظم زیبا، درخشان و انکارناپذیر نهفته در ریاضی و ایجاد فرصت برای آنها جهت لذت بردن از جنبه‌های زیبا و شگفت‌آور ریاضیات، یکی از کارکردهای این درس است که موجب آگاهی دانش‌آموزان از زیبایی ریاضی و چشیدن لذت ریاضی‌ورزی می‌شود. بخشی از جنبه‌های زیبایی‌شناسانه موجود در علم ریاضی ناشی از ظرفیت این علم برای بازخوانی و کشف نظم موجود در پدیده‌های طبیعی است. چنین ضرورتی با مهم‌ترین کارکرد و مأموریت تعیین شده برای این دوره تحصیلی در اسناد بالادستی (از جمله سند هویت دوره‌های تحصیلی) که پرورش عاطفی متربیان و شکوفایی شوق یادگیری در آنان است نیز مطابقت دارد.

کسب مهارت‌های پایه یادگیری (مشاهده، کنجکاوی، پرسشگری، گفتن، شنیدن و طبقه‌بندی کردن) و مهارت‌های حساب‌کردن، کارکرد دیگری است که برای این دوره تحصیلی در اسناد بالادستی تعیین شده است؛ لذا در درس ریاضی، فرصت‌هایی فراهم می‌شود تا متربیان به کمک آن مهارت‌های پایه یادگیری و حساب کردن را توسعه دهند و از این طریق سطحی از سواد عددی را که یکی از نیازهای زندگی روزمره و اکثر مشاغل است، کسب کنند. تسلط بر اعداد و عملیات با آنها، شناخت و به کارگیری شکل‌ها، اندازه‌گیری طول، سطح و زمان، کار با پول و درک حساب و کتاب مالی شخصی، از مهمترین موضوعات سواد عددی هستند که در محتوای درس ریاضی این دوره مورد توجه قرار می‌گیرند. پرورش استدلال منطقی، تقویت مهارت‌های حل مسئله و تفکر انتقادی آنان از طریق مواجهه با موقعیت‌های مسئله‌گونه و موقعیت‌های نیازمند پرسشگری و جست‌وجوی پاسخ‌ها، تحلیل، استنتاج و بازنگری و اصلاح آنها، به عنوان بخش دیگری از محتوای این درس است که کودکان را برای درک بهتر محیط پیرامون خود و تعامل با آن آماده می‌کند.

نتایج مطالعات مختلف از جمله مطالعه بین‌المللی تیمز نشان‌دهنده این واقعیت است که عملکرد ریاضی دانش‌آموزان دورهٔ ابتدایی ایران پایین‌تر از میانگین بین‌المللی است. مطالعه تیمز، مطالعه‌ای است که به بررسی توانایی دانش‌آموزان در درک و کاربرد مفاهیم پایه ریاضیات در موقعیت‌های مرتبط می‌پردازد و ضعف‌های مشاهده‌شده در آن، نشان‌دهنده ناتوانی افراد در بهره‌برداری مؤثر از مهارت‌های پایه یادگیری و حساب‌کردن در این دوره تحصیلی است. این نواقص باعث ضعف در تحلیل، استدلال منطقی و حل مسائل پیچیده‌تر در سال‌های آینده می‌شود؛ لذا با توجه به نتایج بدست‌آمده از مطالعه بین‌المللی تیمز در خصوص عملکرد ریاضی دانش‌آموزان در

دوره ابتدایی، ضروری است که در برنامه درسی ریاضیات دوره اول ابتدایی، بر تقویت مهارت‌های پایه یادگیری و حساب‌کردن و ایجاد فرصت‌های یادگیری معنادار، تقویت مهارت‌های حل مسئله و تفکر انتقادی و توجه به کاربردهای واقعی مفاهیم ریاضی تمرکز شود.
در پایان این دوره انتظار می‌رود دانش‌آموزان به دانش‌ها و مهارت‌های اساسی مورد نیاز در خصوص اعداد، الگوها و روابط، کمیت‌ها و شکل‌های هندسی، آمار و نمایش داده‌ها و عدم قطعیت دست یابند و بتوانند با اعتماد به نفس از آنها در موقعیت‌های مختلف استفاده کنند، توانایی آنها برای فکر کردن به صورت منطقی ارتقاء یابد و بتوانند ایده‌های خود را به صورت شفاهی و نوشتاری در مورد موضوعات روزمره بیان کنند. از فعالیت‌های ریاضی لذت ببرند، به ریاضی به عنوان موضوعی قابل درک، کارامد و با ارزش بنگرند و از آن در زندگی روزمره خود استفاده نمایند.

رویکرد ریاضی در دوره اول ابتدایی

سند برنامهٔ درسی ملی، رویکرد و جهت‌گیری کلی برنامه‌های درسی و تربیتی را «فطرت‌گرایی توحیدی» ذکر می‌کند. بر اساس این رویکرد، یاددهی، فرایند زمینه‌ساز برای ابراز گرایش‌های فطری، شناخت موقعیت یادگیرنده و اصلاح مداوم آن و یادگیری به عنوان حاصل تعامل خلاق، هدفمند و فعال یادگیرنده با محیط‌های متنوع یادگیری تعریف می‌شود. دانش‌آموز نیز در این رویکرد، فردی است که دارای اراده و انگیزه، قابلیت‌ها، ظرفیت‌ها وتجربیات گوناگون است و می‌تواند از این ظرفیت درونی خود برای برقراری رابطه تعاملی با محیط پیرامونی، فعال بودن در فرایند یاددهی-یادگیری و مدیریت تربیت خود و توسعه شایستگی‌های خویش استفاده کند.
دو سند نظام‌واره شایستگی‌های پایه و هویت دوره‌های تحصیلی نیز با تبعیت از سند برنامه درسی ملی، بر چنین جهت‌گیری در خصوص فرایند یاددهی و یادگیری و نقش دانش‌آموز در این فرایند تأکید کرده‌اند. در همین راستا، سند نظام‌واره شایستگی‌های پایه، شایستگی‌ها و خرده شایستگی‌هایی همانند تفکر، ارتباط مسئولانه و مؤثر، خودآگاهی و خودباوری، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری، تعاون و کار گروهی، حقیقت‌جویی، جست‌وجوگری و اکتشاف، تحلیل، استدلال و سنجش‌گری را به عنوان شایستگی‌های مشترک تعیین کرده است. در سند هویت دوره‌های تحصیلی نیز همانند سند نظام‌وارهٔ شایستگی‌های پایه، موارد متعددی از این تأکیدات و تأییدات وجود دارد. به عنوان یک نمونه، در بیانیه مربوط به هویت دوره اول ابتدایی این سند، مواردی از قبیل پرورش جنبهٔ عاطفی و زیبایی‌شناختی متربیان، غنی‌سازی تجارب دست اول زندگی فردی و اجتماعی، شکوفایی شوق اکتشاف و یادگیری در آنها، جوشش از درون متربی و تمرکز بر مواجههٔ فعال و اکتشاف‌گرایانهٔ او با خود و پدیده‌های پیرامونی‌اش، به عنوان مهم‌ترین تأکیدها و اولویت‌های ذکر شده برای گزینش هدف، محتوا و فرصت‌های یادگیری بیان شده است؛ لذا با توجه به جهت‌گیری سند برنامه درسی ملی و دو سند نظام‌وارهٔ شایستگی‌های پایه و هویت دوره‌های تحصیلی در خصوص فرایند تربیت و یادگیری، رویکرد و جهت‌گیری کلی آموزشی درس ریاضی در دوره اول ابتدایی شامل موارد زیر است:
۱- تأکید بر فعال بودن دانش‌آموزان در فرایند یاددهی و یادگیری ریاضی از طریق فراهم کردن موقعیت‌هایی برای ریاضی‌ورزی و کسب تجربه‌های دست اول که می‌تواند منجر به لذت بردن از کشف کردن در کار با ریاضیات و ارتقاء شوق یادگیری ریاضیات در متربیان شود.
۲- توجه به کاربردی بودن ریاضیات در زندگی روزمره دانش‌آموزان از طریق فراهم کردن موقعیت‌هایی برای تعامل آنان با محیط پیرامونی که می‌تواند منجر به درک آنان از سودمندی ریاضیات و ارتقاء اعتماد به نفس آنها در به کارگیری ریاضی در موقعیت‌های ناآشنا شود.
۳- توجه به فرهنگ ایرانی-اسلامی به عنوان بستری مناسب برای توسعه یادگیری ریاضی متربیان از طریق مواجهه آنان با نمونه‌هایی از فعالیت‌های ریاضی‌دانان ایرانی-اسلامی و کاربرد ریاضیات در آثار فرهنگی و هنری که می‌تواند زمینه‌ای مناسب برای انتقال فرهنگ ایرانی-اسلامی فراهم کند.
۴- توجه به تعامل یادگیرندگان با یکدیگر و معلم از طریق ایجاد فضای مناسب برای گفت‌وگوی کلاسی یا گفت‌وگو در گروه‌های کوچک تا دانش‌آموزان بتوانند در مورد یک موضوع یا یک موقعیت ریاضی حرف بزنند، ایده‌ها و راه‌حل‌های ریاضی خود را ارائه و توجیه کنند و همچنین ایده‌ها یا راه‌حل‌های ریاضی دیگران را بشنوند و از این طریق ضمن توسعه مهارت‌های ارتباطی خود، بتوانند نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات ریاضی را درک و به درستی استفاده کنند.

۵- تأکید بر استفاده از ادراکات حسی در آغاز دوره دبستان از طریق ایجاد فرصت مواجهه دانش‌آموزان با مواد و ابزارهای واقعی، بصری و فناورانه، تا دانش‌آموزان به کمک آنها از سطح عینی به سطح نیمه انتزاعی و انتزاعی گذر کنند و توانایی انتزاع مفاهیم ریاضی خود را ارتقاء دهند.

پیاده‌سازی این رویکرد و جهت‌گیری کلی در آموزش درس ریاضی دوره اول ابتدایی از طریق الگویی است که شامل مراحل زیر است:



مرحله	توصیف	اقدامات	نقش دانش‌آموز	نقش معلم
درگیری	• فرصتی برای مواجهه و درگیر شدن همه دانش‌آموزان با موضوع جدید ریاضی • فرصتی برای آشکار شدن دانش و تجربه‌های پیشین دانش‌آموزان و همچنین بدفهمی‌های احتمالی آنها درباره موضوع • فرصت ابراز برای همه دانش‌آموزان (ضرورت تناسب با سطح شناختی یادگیرندگان) • درگیر کردن عواطف، احساسات و کنجکاوی دانش‌آموزان ازطریق دربرداشتن و توجه به زمینه‌های انگیزشی آنان • جذاب، سرگرم‌کننده و گویا بودن • دربرداشتن فرصت‌هایی برای جست‌وجوگری، پرسشگری، خلاقیت و نقش‌آفرینی مستقل و گروهی • بازی‌گونه و مرتبط بودن با زندگی روزمره • دربرداشتن نمادهایی از فرهنگ و تمدن ایرانی -اسلامی	• ارائه مثال‌ها و غیرمثال‌ها • طرح سؤالات راهنمای پی در پی • طرح سؤالات چالش‌برانگیز و پرسش و پاسخ • ارائه تصاویر مناسب و مرتبط • فراهم کردن موقعیت‌های بازی‌وار • استفاده از داستان یا فیلم‌های کوتاه • ایجاد موقعیت‌هایی برای ساخت دست‌سازه	• آشکار کردن علاقه و احساس خود درباره یک موضوع • آشکار کردن دانش پیشین خود در مورد یک موضوع ریاضی • آماده شدن برای برقراری پیوند میان دانش قبلی و دانش جدید پس از درک اهداف و انتظارات یادگیری • پاسخ دادن به یک پرسش باز با جواب‌ها و راه‌حل‌های متنوع • بارش فکری پیرامون یک مسئله • درگیر شدن با یک مسئله چالش برانگیز و تحلیل آن از منظرهای مختلف • خواندن یک متن، شنیدن یک داستان، دیدن یک فیلم یا تصویر و گفت‌وگو درباره آن • درگیر شدن با موضوع از طریق ارتباط دادن آن با یک خاطره، تجربه واقعی زندگی روزمره یا یک نماد از فرهنگ ایرانی- اسلامی مرتبط با موضوع • نشان دادن دانش پیشین پیرامون یک موضوع از طریق گفت‌وگو، نوشتن، نقاشی کردن، اجرای نمایش یا ساختن دست‌سازه	• فراهم کردن فرصتی برای آشکار شدن ایده‌ها و داشته‌های دانشی و احساسی همه دانش‌آموزان با استفاده از روش‌های مختلف مانند نظرسنجی، فعالیت نوشتنی، نقاشی کردن، اجرای نمایش یا ساختن دست‌سازه و ... • خوب گوش کردن و طراحی ادامه مسیر یادگیری با توجه به دانش پیشین و بدفهمی‌های احتمالی دانش‌آموزان • به اشتراک‌گذاری اهداف و انتظارات یادگیری با دانش‌آموزان • طراحی، انتخاب و ارائه پرسشی باز و چالش‌برانگیز و مرتبط با موضوع درس به دانش آموزان • فراهم کردن فضای گفتمانی امن برای درگیر کردن دانش‌آموزان در فرایند بارش فکری در خصوص یک موضوع، مفهوم یا موقعیت • مواجه کردن دانش‌آموزان با یک مسئله چالش‌برانگیز و خواستن از آنها برای بررسی مسئله مذکور از منظرهای مختلف • ارائه یک متن، داستان، تصویر یا فیلم به دانش‌آموزان و خواستن از آنها برای گفت‌وگو در خصوص آن • ارائه یک موضوع به دانش‌آموزان و خواستن از آنها برای مرتبط کردن موضوع مطرح شده با یک خاطره، تجربه واقعی از زندگی روزمره یا یک نماد از فرهنگ ایرانی- اسلامی مرتبط

مرحله	توصیف	اقدامات	نقش دانش‌آموز	نقش معلم
دستیابی به مفهوم	• مرحله اصلی یادگیری که معمولاً شامل مجموعه‌ای از موقعیت‌های یادگیری متنوع است که به دانش‌آموزان مختلف با دانش، مهارت، باور، علاقه، نیاز و ترجیحات از جمله سبک‌های یادگیری متفاوت کمک می‌کند تا فعالانه به صورت فردی یا با مشارکت هم‌کلاسی‌های خود و با راهبری معلم خود، دربارهٔ موضوع درسی به جست‌وجو بپردازند و با دستیابی به مفهوم جدید و پیوند دادن آن با دانش قبلی، درک خود را گسترش دهند. • از یادگیری مبتنی بر فعالیت و بازآفرینی هدایت‌شده استفاده می‌شود و نقش فرایندهای ریاضی در آن بسیار پررنگ است. فرایندهای ریاضی شامل حل مسئله، استدلال، تعامل ریاضی‌وار برای آشنایی با گفتمان ریاضی و برقراری ارتباط و اتصال میان ایده‌های ریاضی در درون و با بیرون ریاضی، انتخاب و استفاده از ابزارها و فن‌آوری‌ها، گرچه خود هدف یادگیری هستند، بستر دستیابی به مفاهیم ریاضی را نیز فراهم می‌کنند و هریک از فعالیت‌های این مرحله باید یک یا چند فرایند را در بر داشته باشند. بدین منظور در این مرحله فعالیت‌ها به روش‌ها و در قالب‌هایی متنوعی ارائه می‌شوند تا ضمن ایجاد فرصت استفاده از فرایندهای مختلف، از تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان پشتیبانی و فرصت یادگیری را برای دانش‌آموزان بیشتری ایجاد کنند.	• ارائه مثال‌ها و غیرمثال‌ها • ارائه مثال‌های طبقه‌بندی شده • استفاده از نمودارها و مدل‌ها • طرح نمونه‌هایی از جلسات بارش فکری موفق یا راه‌حل‌های متنوع دانش‌آموزان در خصوص یک مسئله • ایجاد موقعیت‌های طراحی و ساخت یک دست‌سازه یا مدل • فراهم ساختن موقعیت حل مسئله • ایجاد زمینه طرح مسئله	• فکر کردن و به‌کارگیری دانش و مهارت خود • پیدا کردن یا بررسی الگوها و رابطه‌ها • بیان و ثبت ایده‌های خود با استفاده از واژه‌ها و نمادهای غیر رسمی، رسمی و نمایش آنها با استفاده از بازنمایی و ابزار خودساخته و رسمی • استدلال کردن درباره درستی ایده‌های خود • گوش کردن، سؤال پرسیدن و پاسخ دادن • به‌کارگیری رویه‌ها را بر اساس درک خود از مفاهیم و استدلال درباره درستی آنها • جست‌وجو کردن و یافتن کاربردهایی از ریاضیات در بیرون آن • گفت‌وگوی گروهی درباره یک مفهوم ریاضی • حل و طرح یک مسئله به صورت فردی یا گروهی • بررسی راه‌حل‌های متنوع یک مسئله و مقایسه و ارزیابی آنها • دیدن مثال و نامثال و شکل‌دهی یک مفهوم در ذهن خود • حل مثال‌های طبقه‌بندی شده • تحلیل یک پدیده، نمودار یا مدل و به اشتراک گذاشتن ایده‌ها • طراحی و ساخت یک دست‌سازه یا مدل • مشارکت فعال در تجربه میدانی از یک اردوی مرتبط و بررسی ایده (های) ریاضیاتی در آن موقعیت	• ترغیب دانش‌آموزان به مشارکت در فرایندهای کلاس، فکر کردن، بیان ایده‌ها و استدلال • ترغیب دانش‌آموزان به گوش دادن فعال • مشاهده کار دانش‌آموزان، گوش دادن به گفت‌وگوهای گروه‌ها و ارائه بازخوردهای مؤثر • ایجاد یک فضای مناسب گفتمانی برای به اشتراک‌گذاری ایده‌های ریاضی توسط دانش‌آموزان و بحث و گفت‌وگو در خصوص آنها • طرح پرسش‌های پیش‌برنده و جهت‌دهی به فعالیت‌های فردی و گروهی دانش آموزان از این طریق • بازگویی ایده‌های دانش‌آموزان با واژه‌های درست و بازنویسی آنها با نمادهای ریاضی • استفاده از بازنمایی و ابزار مناسب برای نشان دادن و شفاف کردن ایده‌های دانش‌آموزان • ارائه صریح و مستقیم برخی مفاهیم، تعاریف، واژه‌ها، نمادها و قراردادها • معرفی برخی از کاربردهای ریاضی • فراهم کردن فرصت‌هایی برای گفت‌وگوی گروهی دانش‌آموزان درباره یک مفهوم ریاضی • انتخاب و ارائه موقعیت‌های مناسب برای درگیر کردن دانش‌آموزان در فرایند طرح و حل یک مسئله به صورت فردی و گروهی • انتخاب تعدادی از راه‌حل‌های دانش‌آموزان در خصوص یک مسئله و ایجاد یک فضای گفتمانی مناسب برای بحث در خصوص آنها توسط دانش‌آموزان • ارائه نمونه‌هایی از مثال‌ها و نامثال‌ها و همچنین مثال‌های طبقه‌بندی شده به دانش‌آموزان با هدف دستیابی آنان به مفهوم مورد نظر • ارائه یک پدیده، نمودار یا مدل و خواستن از دانش‌آموزان برای به اشتراک‌گذاری ایده‌های‌شان در خصوص آن • ارائه یک موقعیت برای ساخت یک دست‌سازه یا مدل توسط دانش‌آموزان به صورت فردی یا گروهی • فراهم کردن یک موقعیت اردویی برای دانش‌آموزان و خواستن از آنها برای یافتن ایده‌های ریاضیاتی موجود در آن موقعیت

مرحله	توصیف	اقدامات	نقش دانش‌آموز	نقش معلم
تثبیت و بازاندیشی	• مرحله‌ای که یادگیری در آن کامل و یکپارچه می‌شود و شامل فعالیت‌هایی از جنس فراشناخت است که در آن فرد به تأمل درباره مسیر یادگیری‌اش می‌پردازد. این تأمل به او کمک می‌کند تا خودش را بشناسد و بفهمد که چطور یاد می‌گیرد. • ایده اصلی این مرحله ایجاد فرصت تأمل روی فعالیت‌های یادگیری، پیوند دادن مفاهیم آموخته شده با تجربه‌های دیگر، عمیق‌تر شدن یادگیری، بروز و به‌اشتراک‌گذاری یادگیری‌ها و در ادامه تمرین مهارت‌ها با استفاده از تمرین‌های متنوع و توأم با سرگرمی و آمادگی برای یادگیری‌های بعدی است. • در این مرحله، معلم مفاهیم درس را به کمک دانش‌آموزان جمع‌بندی، مرور و خلاصه می‌کند و از این طریق فرصتی را برای تأمل بر روی نکات مهم درس فراهم می‌نماید. بخشی از فعالیت‌های این مرحله می‌تواند در منزل انجام شود.	• زمینه‌سازی برای طرح و حل یک مسئله • استفاده از رسم یک طرح، نقاشی یا نقشه مفهومی از مفاهیم آموخته شده • برگزاری یک نمایشگاه کلاسی از طرح‌ها و ارزیابی آنها • رمزینه‌های سریع‌پاسخ مرتبط با منابع آنلاین • تحلیل یک مسئله یا موقعیت واقعی با هدف تلفیق مفاهیم جدید با تجربه‌های دیگر • نظرسنجی • بازی و تمرین	• مرور تجربه‌های یادگیری‌خود و بررسی و توصیف نوع مواجهه خود با این تجربه‌ها • مرتب کردن و ساماندهی یادگیری خود • برقراری پیوند میان تجربه‌های جدید یادگیری و دانش و تجربه‌های پیشین خود؛ • ارزیابی یادگیری خود • به‌اشتراک‌گذاری نتایج تفکر بازاندیشانه‌اش با دانش‌آموزان دیگر • مشارکت فعال در جمع‌بندی درس • تمرین کردن تا رسیدن به مهارت لازم • رسم یک طرح، نقاشی یا نقشه مفهومی از مفاهیم آموخته شده • انتخاب موثرترین فعالیت‌ها در یادگیری از میان فعالیت‌های انجام شده • به نمایش گذاشتن طرح‌ها در یک نمایشگاه کلاسی و ارزیابی کار خود و همسالان • تلفیق مفاهیم جدید با تجربه‌های دیگر در تحلیل یک مسئله یا موقعیت واقعی • انتخاب قسمت‌هایی از درس که در آنها نیاز به تمرین دارد • به‌کارگیری آموخته‌های خود در بازی‌ها و تمرین‌ها	• فراهم کردن فرصتی برای همه دانش‌آموزان با هدف مرور تجربه‌های یادگیری خود و پیوند دادن این تجربه‌ها با تجربه‌های پیشین‌شان • فراهم کردن فرصت‌های خودارزیابی برای دانش‌آموزان و جمع‌بندی درس با مشارکت آنان • استفاده از دریافت‌های خود در خصوص بازاندیشی‌های دانش‌آموزان برای بهبود طراحی درس‌های بعدی • استفاده از تمرین‌های متنوع و جذاب از جمله تمرین‌های فناورانه برای ترغیب دانش‌آموزان • ارائه موقعیت‌های برای رسم یک طرح، نقاشی یا نقشه مفهومی توسط دانش‌آموزان در خصوص مفاهیم مورد تدریس در کلاس و نظرسنجی از آنان در مورد موثرترین فعالیت‌ها در فرایند یادگیری‌شان و قسمت‌های سخت درس • برگزاری یک نمایشگاه کلاسی از طرح‌ها، ایده‌ها و راه‌حل‌های دانش‌آموزان و فراهم کردن یک فضای گفتمانی مناسب برای بحث و تبادل نظر در خصوص آنها • ارائه موقعیت‌هایی برای تحلیل یک مسئله یا موقعیت واقعی توسط دانش‌آموزان • ارائه موقعیت‌هایی در قالب بازی و تمرین به دانش‌آموزان برای به‌کارگیری آموخته‌های خود

اهداف ریاضی در دوره اول ابتدایی

۱- با درک مفاهیم و کسب مهارت‌های پایه ریاضیات، برخی از الگوهای ساده موجود در ریاضیات یا محیط پیرامونی را شناسایی و به زبان ساده توصیف می‌کند.

۲- با ارتقاء درک شهودی و استدلال‌های مقدماتی، مسائل ساده ریاضی یا زندگی واقعی را به صورت فردی یا گروهی حل می‌کند.

۳- با ارتقاء درک خود از ویژگی‌ها و ظرفیت‌های موجود در راهبردها، ابزارها و فناوری‌های مختلف، از آنها به درستی و مستدل در حل مسائل ریاضی و زندگی روزمره استفاده می‌کند.

نمای کلی محتوای ریاضی در دوره اول ابتدایی

ایدهٔ کلیدی	مفاهیم اساسی	مهارت‌های اساسی	ارزش‌های اساسی
۱- حساب	۱- اعداد و عملیات	۱- حل مسئله ۲- استدلال[1] ریاضی و گفتمان[2] ریاضی ۳- برقراری ارتباطات و اتصالات[3] ریاضی ۴- انتخاب و استفاده درست از راهبردها ابزارها و فناوری‌ها	۱- هویت اسلامی- ایرانی ۲- مستدل فکر کردن و منطقی بودن ۳- پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ۴- دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ۵- تعاون و کار گروهی ۶- شوق به یادگیری
۲- الگو و تغییر	۲- الگو ورابطه		
۳- فضا و شکل	۳- هندسه		
۴- عدم قطعیت	۴- اندازه‌گیری و داده‌ها		

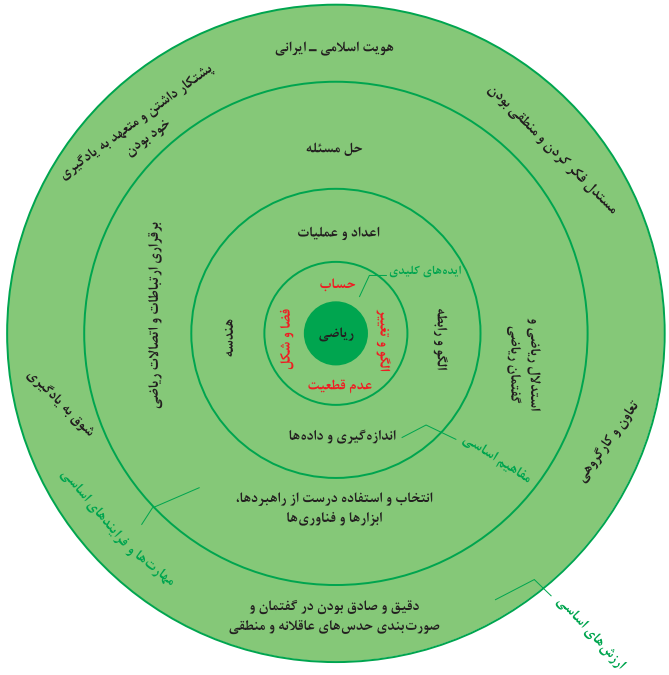

۱- منظور از استدلال ریاضی، توانایی تفکر منسجم و منطقی و استنتاج و نتیجه‌گیری از حقایق ریاضی آشنا یا مفروض است. این نوع فرایند در دوره اول دبستان شامل مهارت‌های استدلالی مانند جست‌وجو برای تشخیص الگوها و رابطه‌ها و مرتب و دسته‌بندی کردن داده‌ها، ساختن حدس‌ها، بررسی درستی آنها، یافتن نتایج منطقی بر اساس حقایق ریاضی و گفت‌وگو درباره دلایل درستی یا نادرستی ایده‌ها است.

۲- منظور از گفتمان ریاضی، گفتن، شنیدن، نوشتن درباره ریاضی و استدلال کردن ریاضی‌وار به کمک زبان ریاضی و با استفاده از واژه‌ها و روندهای متداول در ریاضی است.

۳- منظور از ارتباطات و اتصالات، از یک سو پیوند برقرار کردن میان ایده‌های ریاضی یعنی اتصال درون ریاضی و از سوی دیگر یافتن کاربردهای ریاضی در خارج آن یعنی اتصال ریاضی با بیرون ریاضی است.

اهداف ریاضی در پایه اول ابتدایی

۱- از اعداد حسابی حداکثر دورقمی، بازنمایی‌های مختلف آنها و روابط بین‌شان در موقعیت‌های مختلف ریاضی و واقعی به درستی استفاده می‌کند.

۲- به درستی از راهبردهای مختلف (شمارش همه، شمارش رو به جلو، شمارش رو به عقب، مفهوم جزء-جزء- کل عدد و محور اعداد) در حل مسائل ریاضی و واقعی مرتبط با عمل جمع (مسائل نمادین و مسائل کلامی حداکثر دومرحله‌ای با حاصل کمتر از ۲۰) و تفریق (مسائل نمادین مرتبط با عامل‌های کمتر از ۲۰ و بدون نیاز به شکستن ده تایی عامل اول و مسائل کلامی حداکثر دو مرحله‌ای با عامل‌های کمتر از ۲۰ و بدون نیاز به شکستن ده تایی عامل اول) استفاده می‌کند.

۳- با تشخیص خبر از مسئله، اطلاعات اضافی موجود در مسائل کلامی مرتبط با دو عمل جمع و تفریق را مشخص کرده و داده‌ها و خواسته‌های مسائل را بیان می‌کند.

۴- ضمن تمایز قایل شدن بین اشکال هندسی شامل مربع، مستطیل، مثلث و دایره و مشخص کردن مصداق‌های آنها در محیط پیرامونی، از این اشکال در ساخت یا تجزیه اشکال هندسی ترکیبی استفاده می‌کند.

۵- با شناخت چهار جهت اصلی (بالا، پایین، راست و چپ) و علائم مرتبط با آنها، موقعیت هر شیء را نسبت به شیء دیگر بیان و بر اساس دستورالعمل ارائه شدهٔ حداکثر دوجهتی (با استفاده از علائم جهت‌ها) موقعیت جدید شیء را بر روی صفحه شطرنجی مشخص می‌کند.

۶- با شناسایی طول به عنوان یک کمیت قابل اندازه‌گیری، طول اشیاء را از طریق واحدهای غیراستاندارد به صورت دقیق و یا تقریبی از طریق عبارات کلامی همانند بزرگتر از ...، کوچکتر از ...، بین ... و ... بیان می‌کند.

۷- ضمن تشخیص زمان در حالتی که ساعت کامل است از روی انواع ساعت‌ها (با اعداد فارسی، انگلیسی، دیجیتال و بدون عدد) و نمایش آن با انواع بازنمایی‌ها، زمان با ساعت غیرکامل را به صورت تقریبی با استفاده از عبارات کلامی شامل مانده به ...، از ... گذشته و بین ... و ... بیان و رویدادها را بر اساس زمان وقوعشان در یک روز مرتب می‌کند.

۸- تعداد اشیاء موجود در هر محیط را (تا ۵۰ تا) را به کمک سرشماری تعیین و در جدول داده ثبت می‌کند.

۹- براساس اطلاعات داخل جدول داده‌های دوردیفه، تعداد مربوط به هر کمیت را تعیین می‌کند.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی ریاضی در پایه اول ابتدایی

ریاضی پایه اول ابتدایی

ایده کلیدی اول: حساب

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● اعداد و عملیات **خرده‌مفاهیم:** ۱- اعداد حسابی: ● مفاهیم پیش‌عددی شامل بالا، پایین، راست و چپ، شباهت و تفاوت، متعلق بودن و نبودن، الگو (مرتب کردن)، تعداد بینی، تناظر یک به یک و شمارش ● اعداد صفر تا ۹۹ (مفاهیم عدد اصلی مجموعه، ترتیب و افراز مصادیق و بازنمایی‌های مختلف آنها) ● اعداد صفر تا ۱۲ انگلیسی و دیجیتال	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (تشخیص خبر از مسئله) ● طرح مسئله (توصیف یک موقعیت) ● اثبات (توجه مستمر و همه‌جانبه) ● گفتمان(توضیح اطلاعات وایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (مشاهده پدیده‌ها، تشخیص جزء از کل، تشخیص رابطه کل با جزء) ● محاسبات عددی (توانایی انجام رویه‌های محاسباتی) ● محاسبات ذهنی (توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده) ● اندازه‌گیری و واحدها (تشخیص تمایز کمیت موردنظر، بیان مصداق و شواهد برای کمیت، مقایسه دو مقدار به کمک حواس، استفاده از واحدهای غیراستاندارد) ● ابزارهای دیجیتالی (خواندن عددهای انگلیسی و دیجیتالی)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱- مفاهیم بالا، پایین، راست و چپ را درک و موقعیت اشیاء را در صفحه در چهار جهت اصلی (بالا، پایین، راست و چپ) تعیین می‌کند. با مشاهدهٔ اشیاء یا پدیده‌های مرتبط کمتر از ۱۱ تا، آنها را براساس یک شباهت دلخواه یا داده‌شده (شکل، رنگ، نوع یا اندازه) دسته‌بندی کرده و تعداد اعضای دسته‌ها با تعداد کمتر از ٤ تا را از طریق تعدادبینی (بدون نیاز به شمردن) و بیشتر از ۳ تا را از طریق شمارش، تعیین و بیان می‌کند. همچنین شیء متفاوت در یک دسته را مشخص می‌کند و پس از دسته‌بندی اشیا، توضیح می‌دهد که دسته‌بندی را بر چه اساسی انجام داده است. ضمن شناسایی الگوها، آنها را تکرار می‌کند، ادامه می‌دهد و الگوهای خودش را می‌سازد.

● مفاهیم پیش‌عددی را در موقعیت‌های معنادار به‌کار می‌گیرد. همچنین اشیاء یا پدیده‌های مرتبط کمتر از ۱۱ تا را بر اساس دو ویژگی دسته‌بندی کرده و از طریق تعدادبینی مفهومی و بدون شمارش، تعداد اعضای گروه را تعیین و بیان می‌کند.

● مفاهیم پیش‌عددی را در موقعیت‌های معنادار به‌کار می‌گیرد. همچنین زمانی که اشیای دسته‌بندی‌شده براساس دو شباهت داده می‌شود، می‌گوید با چه معیارهایی دسته‌بندی صورت گرفته است. از تعدادبینی مفهومی و راهبردهای دیگر همانند بازچیدمان یا دسته‌بندی اعضای یک گروه استفاده کرده و تعداد اعضای گروه (با تعداد کمتر از ۱۰۰ عضو) را در مدت زمان کمتری در مقایسه با مدت زمان مورد نیاز برای شمارش تعداد، تعیین و بیان می‌کند.

۲- از اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰) در موقعیت‌های واقعی مرتبط (ترتیب، تعداد و ترکیب) استفاده می‌کند، مصداق‌هایی از موقعیت‌های واقعی دربردارنده یک عدد حسابی مشخص و موقعیت‌های غیرمرتبط با یک عدد حسابی مشخص (کمتر از ۱۰۰) را ارائه می‌کند و آنها را با بازنمایی‌های مختلف از جمله عملی، تصویری و نمادین نشان می‌دهد. همچنین، اعداد از ۱ تا ۲۰ را به حروف می‌نویسد و اعداد تا ۱۰ به صورت ترکیب‌های دوتایی مختلف و اعداد بزرگ‌تر از ۱۰ را به صورت ترکیب یکی‌ها و ده‌تایی‌ها می‌نویسد و جزء یا کل مجهول را در نمودار ترکیب ۲تایی نمادین اعداد، به‌درستی تعیین می‌کند.

● ضمن استفاده درست از اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰) در موقعیت‌های واقعی مرتبط (ترتیب، تعداد و ترکیب)، ارائهٔ مصداق‌هایی از موقعیت‌های واقعی دربردارنده یک عدد حسابی مشخص و موقعیت‌های غیرمرتبط با یک عدد حسابی مشخص (کمتر از ۱۰۰) و نمایش اعداد حسابی کمتر از ۱۰۰ با بازنمایی‌های مختلف، به کمک هم‌گروهی خود، ایده‌هایی در خصوص نحوه مقایسه اعداد ۲۰ تا ۹۹ ارائه و درستی یا نادرستی آن ایده‌ها را از طریق روش‌های مختلف از جمله پرسشگری بررسی می‌کند. همچنین با استفاده از دانش عددی کسب شده برای تعداد کمتر از ۱۰۰، انواع معماهای مرتبط را حل و انواع بازی با کارت‌های عددی را با موفقیت به پایان می‌رساند.

● ضمن استفاده درست از اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰) در موقعیت‌های واقعی مرتبط (ترتیب، تعداد و ترکیب)، ارائهٔ مصداق‌هایی از موقعیت‌های واقعی دربردارنده یک عدد حسابی مشخص و موقعیت‌های غیرمرتبط با یک عدد حسابی مشخص (کمتر از ۱۰۰) براساس ویژگی عدد و تناسب آن با موقعیت، استفاده رایج آن در زندگی روزمره و منطقی بودن آن در مقایسه با اعداد دیگر و نمایش اعداد حسابی کمتر از ۱۰۰ با بازنمایی‌های مختلف، ایده‌هایی در خصوص نحوهٔ مقایسه اعداد ۲۰ تا ۹۹ را ارائه و درستی یا نادرستی آن را با استفاده از روش‌های مختلف از جمله پرسشگری مورد بررسی قرار می‌دهد.

۳- بازنمایی‌های دیجیتالی و انگلیسی اعداد صفر تا ۱۲ را تشخیص داده و از این توانایی در موقعیت‌های واقعی همانند خواندن ساعت یا کار با ابزارهای فناورانه همانند ماشین حساب و گوشی‌های هوشمند استفاده می‌کند.

● به کمک هم‌گروهی خود، حدس‌هایی را در خصوص بازنمایی‌های دیجیتالی و انگلیسی اعداد صفر تا ۹۹ براساس ساختار اعداد دورقمی ارائه و درستی یا نادرستی آنها را از طریق پرسشگری یا جست‌وجو در منابع مرتبط بررسی می‌کند.

● به‌صورت انفرادی، حدس‌هایی را درخصوص بازنمایی‌های دیجیتالی و انگلیسی اعداد ۰ تا ۹۹ براساس ساختار اعداد دورقمی ارائه و درستی یا نادرستی آنها را از طریق پرسشگری یا جست‌وجو در منابع مرتبط بررسی می‌کند.

ریاضی پایه اول ابتدایی

ایده کلیدی اول: حساب

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● اعداد و عملیات **خرده‌مفاهیم:** ۲- عملیات: ● جمع و تفریق‌های اساسی (با روش‌های مختلف همانند شمارش رو به جلو و شمارش رو به عقب، ترکیب‌های دوتایی اعداد تا ۱۰ و قاعدهٔ درست کردن ۱۰ یا تجزیه به ۱۰ و محور اعداد) ● جمع سه عدد با حاصل تا ۲۰ ● تفریق یک عدد یک رقمی از حاصل جمع دو عدد یک رقمی (با حاصل کمتر از ۲۰) ● جمع و تفریق مضربی از ۵ یا ۱۰ با تعدادی ۵ یا ۱۰ با حاصل کمتر از ۱۰۰ ● مسائل کلامی جمع و تفریق ● خاصیت جابه‌جایی جمع	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (تشخیص خبر از مسئله) ● طرح مسئله (توصیف یک موقعیت) ● اثبات (توجه مستمر و همه‌جانبه) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (مشاهده پدیده‌ها، تشخیص جزء از کل، تشخیص رابطه کل با جزء) ● محاسبات عددی (توانایی انجام رویه‌های محاسباتی) ● محاسبات ذهنی (توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده) ● اندازه‌گیری و واحدها (تشخیص تمایز کمیت موردنظر، بیان مصداق و شواهد برای کمیت، مقایسه دو مقدار به کمک حواس، استفاده از واحدهای غیراستاندارد) ● ابزارهای دیجیتالی (خواندن عددهای انگلیسی و دیجیتالی)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۴- براساس اشیاء ملموس یا تصاویر واقعی یا جمع یا تفریق داده شده، داستان‌های جمع یا تفریق یک مرحله‌ای را بیان کرده یا داده‌های مسئله را به درستی در مسئلهٔ کلامی داده شده جانمایی می‌کند.
● براساس اشیاء ملموس یا تصاویر واقعی یا جمع یا تفریق داده شده، داستان‌های جمع یا تفریق دو مرحله‌ای را بیان کرده یا داده‌های مسئله را به درستی در مسئلهٔ کلامی داده شده جانمایی می‌کند.
● براساس اشیاء ملموس یا تصاویر واقعی یا جمع یا تفریق داده شده، داستان‌های جمع یا تفریق چند مرحله‌ای را بیان کرده یا داده‌های مسئله را به درستی در مسئلهٔ کلامی داده شده جانمایی می‌کند.
۵- ضمن تشخیص خبر از مسئله، با نگرش مثبت و انگیزه، مسائل نمادین و کلامی یک مرحله‌ای و دو مرحله‌ای مرتبط با عمل جمع و تفریق (جمع و تفریق‌های اساسی، جمع سه عدد با حاصل تا ۲۰، تفریق یک عدد یک رقمی از حاصل جمع دو عدد یک رقمی و تفریق با عامل‌های کمتر از ۲۰ و بدون نیاز به شکستن ۱۰تایی عامل اول) و مسائل نمادین جمع و تفریق مضربی از ۵ یا ۱۰ با تعدادی ۵ یا ۱۰ با حاصل کمتر از ۱۰۰ را با راهبردهای مختلف (شمارش همه، شمارش رو به جلو یا رو به عقب، استفاده از خاصیت جابه‌جایی جمع و ارتباط بین ترکیب‌های دوتایی اعداد (بدون عامل بزرگ‌تر از ۱۰) و دو عمل جمع و تفریق، قاعدهٔ درست کردن ۱۰ یا تجزیه به ۱۰ و محور اعداد) حل می‌کند.
● ضمن تشخیص خبر از مسئله، با نگرش مثبت و انگیزه، برای حل مسائل نمادین و کلامی یک مرحله‌ای و دو مرحله‌ای مرتبط با عمل جمع و تفریق (شمردن رو به جلو و رو به عقب، جمع و تفریق‌های اساسی، جمع سه عدد با حاصل تا ۲۰ یا تفریق یک عدد یک رقمی از حاصل جمع دو عدد یک رقمی) و مسائل نمادین جمع و تفریق مضربی از ۵ یا ۱۰ با تعدادی ۵ یا ۱۰ با حاصل کمتر از ۱۰۰ راه‌حل‌های ابتکاری ارائه می‌کند.
● ضمن تشخیص خبر از مسئله، با نگرش مثبت و انگیزه، برای حل مسائل نمادین و کلامی یک مرحله‌ای و دو مرحله‌ای مرتبط با عمل جمع و تفریق (شمردن رو به جلو و رو به عقب، جمع و تفریق‌های اساسی، جمع سه عدد با حاصل تا ۲۰ یا تفریق یک عدد یک رقمی از حاصل جمع دو عدد یک رقمی) و مسائل نمادین جمع و تفریق مضربی از ۵ یا ۱۰ با تعدادی ۵ یا ۱۰ با حاصل کمتر از ۱۰۰ راه‌حل‌های ابتکاری پیشنهاد داده و از راه‌حل‌های خود دفاع می‌کند.

ریاضی پایه اول ابتدایی

ایده کلیدی دوم: الگو و تغییر

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● الگو و رابطه **خرده‌مفاهیم:** **۱- الگو:** ● شمارش رو به جلو مضارب هر عدد (یکی یکی تا ده تا ده تا، تا عدد ۹۹) و شمارش رو به عقب مضارب هر عدد (یکی یکی، دو تا دو تا، پنج تا پنج تا و ده تا ده تا از ۹۹) به کمک ابزار ● شمارش ذهنی رو به جلو (یکی یکی، دو تا دو تای مضارب دو (تا ۲۰)، پنج تا پنج تای مضارب ۵ (تا ۵۰) و ده تا ده تای مضارب ده تا عدد ۹۰) و رو به عقب مضارب ۲ (از ۲۰)، مضارب ۵ (از ۵۰) و مضارب ۱۰ (از ۹۰)	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (تشخیص خبر از مسئله) ● طرح مسئله (توصیف یک موقعیت) ● اثبات (توجه مستمر و همه‌جانبه) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (مشاهده پدیده‌ها، تشخیص جزء از کل، تشخیص رابطه کل با جزء) ● محاسبات عددی (توانایی انجام رویه‌های محاسباتی) ● محاسبات ذهنی (توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده) ● اندازه‌گیری و واحدها (تشخیص تمایز کمیت موردنظر، بیان مصداق و شواهد برای کمیت، مقایسه دو مقدار به کمک حواس، استفاده از واحدهای غیراستاندارد) ● ابزارهای دیجیتالی (خواندن عددهای انگلیسی و دیجیتالی)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۶- به کمک اشیای ملموس با شروع از مضارب هر عددی، شمارش رو به جلو (یکی یکی، دو تا دو تا، سه تا سه تا، ...، ده تا ده تا، تا عدد ۹۹) و رو به عقب (یکی یکی، دو تا دو تا، پنج تا پنج تا و ده تا ده تا از ۹۹) را انجام دهند و درباره نظم و روابط موجود در این نوع شمارش‌ها (همانند تشخیص الگوها و ...) در گروه‌های دو نفره گفت‌وگو می‌کند.

● در شمارش رو به جلو (یکی یکی، دو تا دو تا، سه تا سه تا، ...، ده تا ده تا، تا عدد ۹۹) و رو به عقب (یکی یکی، دو تا دو تا، پنج تا پنج تا و ده تا ده تا) از مضارب هر عددی، عدد بعدی شمارش را بدون استفاده از اشیای ملموس تعیین می‌کند.

● در شمارش رو به جلو (یکی یکی، دو تا دو تا، سه تا سه تا، ...، ده تا ده تا، تا عدد ۹۹) و رو به عقب (یکی یکی، دو تا دو تا، پنج تا پنج تا و ده تا ده تا) از مضارب هر عددی، عدد بعدی شمارش را بدون استفاده از اشیای ملموس تعیین و در خصوص چگونگی یافتن این دو عدد در گروه‌های دونفره گفت‌وگو می‌کند.

۷- به‌صورت ذهنی، شمارش رو به جلو (یکی یکی، دو تا دو تای مضارب دو (تا ۲۰)، پنج تا پنج تای مضارب ۵ (تا ۵۰) و ده تا ده تای مضارب ۱۰ (تا ۹۰)) و رو به عقب مضارب ۲ (از ۲۰)، مضارب ۵ (از ۵۰) و مضارب ۱۰ (از ۹۰) را انجام دهند و به شمارش همگروهی خود گوش کرده و خطاهایش را گوشزد می‌کند.

● به صورت ذهنی، شمارش رو به جلو (یکی یکی، دو تا دو تای مضارب دو (تا ۲۰)، پنج تا پنج تای مضارب ۵ (تا ۵۰) و ده تا ده تای مضارب ۱۰ (تا ۹۰)) و رو به عقب مضارب ۲ (از ۲۰)، مضارب ۵ (از ۵۰) و مضارب ۱۰ (از ۹۰) را انجام می‌دهند و مصداق‌های واقعی ارائه می‌کند که این نوع شمارش‌ها در آن موقعیت‌ها کاربرد دارند.

● به‌صورت ذهنی، شمارش رو به جلو (یکی یکی، دو تا دو تای مضارب دو (تا ۲۰)، پنج تا پنج تای مضارب ۵ (تا ۵۰) و ده تا ده تای مضارب ۱۰ (تا ۹۰)) و رو به عقب مضارب ۲ (از ۲۰)، مضارب ۵ (از ۵۰) و مضارب ۱۰ (از ۹۰) را انجام می‌دهد و براساس مصداق‌های واقعی کاربرد این نوع شمارش‌ها، یک داستان یا مسئله طرح و حل می‌کند.

ریاضی پایه اول ابتدایی

ایده کلیدی دوم: الگو و تغییر

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● الگو و رابطه **خرده‌مفاهیم:** **۲- رابطه:** ● تساوی ● مقایسهٔ اعداد تا ۲۰ و مضارب ۱۰ تا ۹۰ به کمک ابزار بدون معرفی نماد بزرگتری /کوچکتری	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (تشخیص خبر از مسئله) ● طرح مسئله (توصیف یک موقعیت) ● اثبات (توجه مستمر و همه‌جانبه) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (مشاهده پدیده‌ها، تشخیص جزء از کل، تشخیص رابطه کل با جزء) ● محاسبات عددی (توانایی انجام رویه‌های محاسباتی) ● محاسبات ذهنی (توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده) ● اندازه‌گیری و واحدها (تشخیص تمایز کمیت موردنظر، بیان مصداق و شواهد برای کمیت، مقایسه دو مقدار به کمک حواس، استفاده از واحدهای غیراستاندارد) ● ابزارهای دیجیتالی (خواندن عددهای انگلیسی و دیجیتالی)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۸- رابطهٔ تساوی یا عدم‌تساوی بین دو مجموعه (با تعداد اعضای کمتر از ۲۰تا یا مضارب ۱۰ تا ۹۰) یا دو عدد (کوچک‌تر از ۲۰ یا مضارب ۱۰ تا ۹۰) را با توجه به درک عددی ایجاد شده، تشخیص می‌دهد و این روابط را (مساوی‌بودن و نامساوی‌بودن را بدون استفاده از نماد ریاضی و به کمک عبارات کلامی) به‌صورت نوشتاری یا کلامی ارائه می‌کند.

- براساس دو مجموعهٔ داده‌شده (با تعداد اعضای کمتر از ۲۰ یا مضارب ۱۰ تا ۹۰) تغییرات لازم را برای مساوی شدن یا بیشتر شدن یکی از دیگری تعیین و اعمال می‌کند.
- براساس دو مجموعهٔ داده‌شده (با تعداد اعضاء کمتر از ۲۰ یا مضارب ۱۰ تا ۹۰) حداقل تغییرات لازم بر روی یکی از آنها را برای مساوی شدن یا بیشتر شدن یکی از دیگری تعیین و اعمال می‌کند.

۹- روابط موجود بین جدول اعداد کمتر از ۱۰۰ را کشف و از این روابط در پیدا کردن اعداد پاک شده جدول ۱ تا ۱۰۰ استفاده می‌کند.

- به صورت گروهی و با استفاده از روابط موجود بین جدول اعداد کمتر از ۱۰۰، قاعده‌هایی را برای شمارش چند تا چند تا و محاسبهٔ ذهنی جمع و تفریق اعداد (جمع و تفریق‌های اساسی، جمع سه عدد با حاصل تا ۲۰ و جمع و تفریق مضارب ۵ و ۱۰ با حاصل کمتر از ۱۰۰) کشف و ارائه می‌کند.
- با استفاده از روابط موجود بین جدول اعداد کمتر از ۱۰۰، قاعده‌هایی را برای شمارش چند تا چند تا و محاسبهٔ ذهنی جمع و تفریق اعداد (جمع و تفریق‌های اساسی، جمع سه عدد با حاصل تا ۲۰ و جمع و تفریق مضارب ۵ و ۱۰ با حاصل کمتر از ۱۰۰) کشف و ارائه می‌کند.

۱۰- ضمن شناسایی ارتباط بین جمع و تفریق، تمام روابط حقایق جمع و تفریق معادل را برای یک عبارت جمع یا تفریق داده شده می‌نویسد.

- ضمن نوشتن تمام روابط حقایق جمع و تفریق معادل برای یک عبارت جمع یا تفریق داده شده، برای یکی از حقایق جمع و تفریق مسئله کلامی طرح و حل می‌کند.
- ضمن نوشتن تمام روابط حقایق جمع و تفریق معادل برای یک عبارت جمع یا تفریق داده شده، برای هر یک از آن حقایق، مسئله کلامی مناسب طرح و حل می‌کند.

ریاضی پایه اول ابتدایی

ایده کلیدی سوم: فضا و شکل

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● هندسه **خرده‌مفاهیم:** **۱- شکل:** ● تفکیک اشکال براساس رنگ، شکل و اندازه ● کار با شابلون ● اشکال هندسی شامل مثلث، مربع، مستطیل و دایره ● تقسیم اشکال هندسی ساده به قسمت‌های مساوی (۲ یا ۴ قسمت) ● تجزیه اشکال ترکیبی شکل‌ها با مشخص بودن خطوط جداکننده	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (تشخیص خبر از مسئله) ● طرح مسئله (توصیف یک موقعیت) ● اثبات (توجه مستمر و همه‌جانبه) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (مشاهده پدیده‌ها، تشخیص جزء از کل، تشخیص رابطه کل با جزء) ● محاسبات عددی (توانایی انجام رویه‌های محاسباتی) ● محاسبات ذهنی (توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده) ● اندازه‌گیری و واحدها (تشخیص تمایز کمیت موردنظر، بیان مصداق و شواهد برای کمیت، مقایسه دو مقدار به کمک حواس، استفاده از واحدهای غیراستاندارد) ● ابزارهای دیجیتالی (خواندن عددهای انگلیسی و دیجیتالی)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱۱- با مشاهدهٔ عناصر بصری محیط اطراف خود، ازجمله نمادهای فرهنگی، آثار هنری و اشیای پیرامون و با دنبال‌کردن لبه‌های آنها، نمونه‌هایی از اشکال هندسیِ مثلث، مربع، مستطیل و دایره را شناسایی و با استفاده از شابلون روی برگه رسم می‌کند. پس از تغییر اندازه یا چرخش، با تحلیل و مقایسهٔ این اشکال، ویژگی‌های مشترک و متفاوت آنها را از نظر بصری تشخیص می‌دهد، براساس این ویژگی‌ها، آنها را دسته‌بندی می‌کند و درنهایت شکل‌های ترکیبی داده‌شده یا دلخواه را با کمک شابلون نقاشی می‌کند.

- با مشاهدهٔ تصویر یک شیء واقعی مانند خانه، قایق یا درخت، با استفاده از شابلون، همان شکل را نقاشی می‌کند.
- بدون دیدن تصویر و فقط با شنیدن نام یک شیء، مانند هواپیما یا خانه، تصویر آن را در ذهن خود مجسم می‌کند و با استفاده از شابلون شکل مورد نظر را نقاشی می‌کند.

۱۲- اشکال هندسی ساده که به قسمت‌های مساوی (۲ یا ۴ قسمت) تقسیم شده‌اند را از اشکالی که به قسمت‌های نامساوی تقسیم شده‌اند، متمایز می‌کند.

- ایده‌هایی را درخصوص چگونگی تقسیم اشکال هندسی، شامل مربع، مستطیل و دایره، به ۲ یا ۴ قسمت مساوی مطرح می‌کند.
- ایده‌های خود و دیگران را درخصوص چگونگی تقسیم اشکال هندسی، شامل مربع، مستطیل و دایره، به ۲ یا ۴ قسمت مساوی، بررسی و درستی یا نادرستی آنها را مشخص می‌کند.

۱۳- با تجزیه اشکال ترکیبی (با مشخص بودن تمامی خط‌های تفکیک‌کننده اجزای آن) به شکل‌های هندسی تشکیل‌دهنده آن (مثلث، مربع، مستطیل و دایره)، روابط کل با جزء موجود در آن شکل را تشخیص داده و توصیف می‌کند.

- با تجزیه اشکال ترکیبی (با مشخص نبودن برخی از خط‌های تفکیک‌کننده اجزای آن) به شکل‌های هندسی تشکیل‌دهنده آن (مثلث، مربع، مستطیل و دایره)، روابط کل با جزء موجود در آن شکل را تشخیص داده و توصیف می‌کند.
- با تجزیه اشکال ترکیبی (بدون مشخص بودن هیچ کدام از خط‌های تفکیک‌کننده اجزای آن) به شکل‌های هندسی تشکیل‌دهنده آن (مثلث، مربع، مستطیل و دایره)، روابط کل با جزء موجود در آن شکل را تشخیص داده و توصیف می‌کند.

ریاضی پایه اول ابتدایی

ایده کلیدی سوم: فضا و شکل

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● هندسه **خرده‌مفاهیم:** **۲- تبدیل:** ● ترکیب اشکال مختلف و ساخت اشکال جدید با استفاده از قطعات مربع، مستطیل، مثلث متساوی‌الاضلاع و دایره شکل	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (تشخیص خبر از مسئله) ● طرح مسئله (توصیف یک موقعیت) ● اثبات (توجه مستمر و همه‌جانبه) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (مشاهده پدیده‌ها، تشخیص جزء از کل، تشخیص رابطه کل با جزء) ● محاسبات عددی (توانایی انجام رویه‌های محاسباتی) ● محاسبات ذهنی (توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده) ● اندازه‌گیری و واحدها (تشخیص تمایز کمیت موردنظر، بیان مصداق و شواهد برای کمیت، مقایسه دو مقدار به کمک حواس، استفاده از واحدهای غیراستاندارد) ● ابزارهای دیجیتالی (خواندن عددهای انگلیسی و دیجیتالی)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱۴- با کنار هم قراردادن قطعات داده‌شده، شکل‌های ترکیبی داده‌شده یا دلخواه را می‌سازد و در مورد چگونگی ساختن آن در گروه‌های دو نفره گفت‌وگو می‌کند و در مواردی که نظر متفاوتی با همگروهی خود دارد از معلم خود برای حل اختلاف نظرشان کمک می‌گیرد.

● با مشاهدهٔ تصویر یک شیء واقعی مانند خانه، قایق یا درخت، با استفاده از قطعات داده‌شده، همان شکل را بازسازی می‌کند.

● بدون دیدن تصویر و فقط با شنیدن نام یک شیء، مانند هواپیما یا خانه، تصویر آن را در ذهن خود مجسم می‌کند و با به‌کارگیری قطعات هندسی داده‌شده، شکل مورد نظر را می‌سازد.

ریاضی پایه اول ابتدایی

ایده کلیدی سوم: فضا و شکل

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● هندسه **خرده‌مفاهیم:** **۳- هندسه تحلیلی:** ● مکان‌یابی (دربردارندهٔ مفاهیم سمت، جهت، نماد چهار جهت اصلی، توالی و ترتیب، مبدأ و مقصد، نمایش مسیر در نقشه و صفحهٔ شطرنجی، الگوریتم‌نویسی، شرط) ● محور اعداد	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (تشخیص خبر از مسئله) ● طرح مسئله (توصیف یک موقعیت) ● اثبات (توجه مستمر و همه‌جانبه) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (مشاهده پدیده‌ها، تشخیص جزء از کل، تشخیص رابطه کل با جزء) ● محاسبات عددی (توانایی انجام رویه‌های محاسباتی) ● محاسبات ذهنی (توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده) ● اندازه‌گیری و واحدها (تشخیص تمایز کمیت موردنظر، بیان مصداق و شواهد برای کمیت، مقایسه دو مقدار به کمک حواس، استفاده از واحدهای غیراستاندارد) ● ابزارهای دیجیتالی (خواندن عددهای انگلیسی و دیجیتالی)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱۵- با شناخت چهار جهت اصلی (بالا، پایین، راست و چپ) و علائم مرتبط با آنها، موقعیت هر شیء را نسبت به شیء دیگر بیان می‌کند و براساس دستورالعمل ارائه‌شدهٔ حداکثر دوجهتی (با استفاده از علائم جهت‌ها) در خارج از صفحهٔ شطرنجی، از خانه‌ای مشخص روی صفحه شطرنجی حرکت و مقصد را تعیین می‌کند. همچنین با معلوم‌بودن خانهٔ مبدأ و مقصد و با در نظر گرفتن یک شرط (مسیر حرکت بین مبدأ و مقصد حداکثر دوجهتی و تعداد حرکت در هر جهت، حداکثر ۳ تا است) مسیر رسیدن به مقصد را داخل صفحهٔ شطرنجی یا بیرون از آن، به کمک علائم جهت‌ها، رسم می‌کند.

● با شناخت جهت‌های بالا، پایین، راست و چپ، موقعیت هر شیء را نسبت به شیء دیگر بیان می‌کند. همچنین با مشخص بودن موقعیت قبل و موقعیت جدید یک شیء بر روی صفحه شطرنجی که بر اساس انتقال چند واحدی (کمتر از ۱۰) در حداکثر دو جهت بوده، میزان حرکت را به صورت ترکیبی از نماد جهت‌ها (↑↓←→) نشان می‌دهد.

● با شناخت جهت‌های بالا، پایین، راست و چپ، موقعیت هر شیء را نسبت به شیء دیگر بیان می‌کند و با مشخص بودن موقعیت جدید یک شیء بر روی صفحه شطرنجی و میزان انتقال تک مرحله‌ای (چند واحد در یک جهت)، موقعیت قبلی شیء را مشخص می‌کند و الگوریتم آن را به‌صورت نمادین می‌نویسد.

۱۶- با شناخت محور اعداد، جایگاه اعداد حسابی (تا ۲۰) را بر روی آن مشخص می‌کند.

● از محور اعداد (تا ۲۰) برای مرتب‌سازی و مقایسه اعداد تا ۲۰، استفاده می‌کند.

● با استفاده از محور اعداد و دانش خود در مورد اعداد حسابی، الگوهای عددی را شناسایی می‌کند و ادامه می‌دهد. همچنین از تخمین جای اعداد تا ۲۰ بر روی محور برای جمع و تفریق‌های تا ۲۰ استفاده می‌کند.

ریاضی پایه اول ابتدایی

ایده کلیدی چهارم: عدم قطعیت

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: • اندازه‌گیری و داده‌ها **خرده‌مفاهیم:** **۱- آمار:** • داده‌های آماری و جمع‌آوری و ثبت داده‌ها (ثبت داده‌ها و فراوانی آنها در جداول دوردیفه و جدول‌خوانی و کسب اطلاعات از جداول دوردیفه)	**مهارت‌های اساسی:** • حل مسئله • گفتمان و استدلال ریاضی • ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) • انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** • فهم مسئله و بازگشت به عقب (تشخیص خبر از مسئله) • طرح مسئله (توصیف یک موقعیت) • اثبات (توجه مستمر و همه‌جانبه) • گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) • ارتباطات و اتصالات (مشاهده پدیده‌ها، تشخیص جزء از کل، تشخیص رابطه کل با جزء) • محاسبات عددی (توانایی انجام رویه‌های محاسباتی) • محاسبات ذهنی (توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده) • اندازه‌گیری و واحدها (تشخیص تمایز کمیت موردنظر، بیان مصداق و شواهد برای کمیت، مقایسه دو مقدار به کمک حواس، استفاده از واحدهای غیراستاندارد) • ابزارهای دیجیتالی (خواندن عددهای انگلیسی و دیجیتالی)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** • هویت اسلامی- ایرانی • مستدل فکر کردن و منطقی بودن • پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود • دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه • تعاون و کار گروهی • خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱۷- تعداد اشیاء مختلف (کمتر از ۵۰) را در موقعیت‌های واقعی سرشماری کرده و نتایج سرشماری خود را داخل جدول داده‌ها ثبت می‌نماید. همچنین فراوانی هر یک از اشیاء را به کمک اطلاعات داخل جدول داده‌های دوردیفه تعیین می‌نماید.

• ضمن مشخص کردن فراوانی هر یک از اشیاء (کمتر از ۵۰ تا) براساس اطلاعات ارائه شده در داخل جدول داده‌ها، تعداد دو شیء را با هم مقایسه کرده و نتایج مقایسه را با عبارات کلامی شامل بیشتر و کمتر بیان می‌کند.

• براساس اطلاعات ارائه شده در داخل جدول داده‌ها (کمتر از ۱۰۰ تا)، تعداد دو یا چند شیء را با هم مقایسه کرده و نتایج مقایسه را با عبارات کلامی همانند بیشتر، کمتر، بیشترین و کمترین بیان می‌کند.

ریاضی پایه اول ابتدایی

ایده کلیدی چهارم: عدم قطعیت

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● اندازه‌گیری و داده‌ها **خرده‌مفاهیم:** **۲- اندازه‌گیری:** ● اندازه‌گیری و مقایسه طول اجسام به طور مستقیم و غیرمستقیم با استفاده از واحدهای غیراستاندارد و بیان نتایج در قالب عبارات کلامی ● تخمین طول اجسام با استفاده از واحدهای غیراستاندارد یا شخصی ● تخمین تعداد (تا ۵۰)؛ ● زمان در ساعت کامل و بیان آن با عبارات کلامی شامل مانده، گذشته و بین ● ترتیب دو رویداد در یک روز براساس زمان وقوعشان بر حسب ساعت کامل	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (تشخیص خبر از مسئله) ● طرح مسئله (توصیف یک موقعیت) ● اثبات (توجه مستمر و همه‌جانبه) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (مشاهده پدیده‌ها، تشخیص جزء از کل، تشخیص رابطه کل با جزء) ● محاسبات عددی (توانایی انجام رویه‌های محاسباتی) ● محاسبات ذهنی (توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده) ● اندازه‌گیری و واحدها (تشخیص تمایز کمیت موردنظر، بیان مصداق و شواهد برای کمیت، مقایسه دو مقدار به کمک حواس، استفاده از واحدهای غیراستاندارد) ● ابزارهای دیجیتالی (خواندن عددهای انگلیسی و دیجیتالی)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱۸- با شناسایی طول به عنوان یک کمیت قابل اندازه‌گیری، طول اشیاء را از طریق واحدهای غیراستاندارد به صورت دقیق و یا تقریبی از طریق عبارات کلامی همانند بلندتر از ...، کوتاه‌تر از ...، بین ... و ... بیان می‌کند. همچنین طول دو شیء را از طریق مقایسه مستقیم با کمک حواس و یا مقایسه غیرمستقیم (با استفاده از واحدهای غیراستاندارد) با هم مقایسه کرده و نتایج مقایسه خود را از طریق عبارات کلامی همانند بلندتر و کوتاه‌تر بیان می‌کند.

● براساس اطلاعات داده شده در خصوص نتایج مقایسه طول دو شیء به کمک مقایسه مستقیم و یا مقایسه غیرمستقیم با استفاده از واحدهای غیراستاندارد، طول آن دو شیء را رسم می‌کند.

● براساس اطلاعات داده شده در خصوص نتایج مقایسه طول دو شیء به کمک مقایسه مستقیم و یا مقایسه غیرمستقیم با استفاده از واحدهای غیراستاندارد، طول آن اشیاء را رسم می‌کند.

۱۹- قبل از اندازه‌گیری طول اشیاء، طول آنها را با واحدهای غیراستاندارد (مانند گیره کاغذ، چینه یا اعضای بدن) تخمین زده و با عباراتی مانند "... وجب" با خطای ۲ واحد کمتر یا بیشتر از طول واقعی، بیان می‌کند.

● در گروه‌های دونفره با استفاده از واحدهای غیراستاندارد، طول اشیای مختلف را با دقت قابل قبول تخمین زده و پس از اندازه‌گیری، میزان خطای تخمین خود را از طریق مقایسه مستقیم با کمک معلم مشخص می‌کند.

● در گروه‌های دونفره طول اشیای مختلف را با استفاده از واحدهای اندازه‌گیری غیراستاندارد به صورت تقریبی تخمین زده و با مقایسه مستقیم یا غیرمستقیم، آنها را بر اساس طولشان مرتب می‌کند و در مورد چگونگی این کار با گروه‌های دیگر صحبت می‌کند.

۲۰- در موقعیت‌های واقعی، با استفاده از تجربیات قبلی خود، تعداد کمتر از ۵۰ تا را با دقت ۲۰± برآورد می‌کند.

● در موقعیت‌های واقعی، تعداد کمتر از ۵۰ تا را با دقت ۱۰± برآورد می‌کند.

● در موقعیت‌های واقعی، تعداد کمتر از ۵۰ تا را با دقت ۵± برآورد می‌کند.

۲۱- هنگامی که ساعت کامل است، زمان را از روی انواع ساعت‌ها (با اعداد فارسی، انگلیسی دیجیتال و بدون عدد) تشخیص می‌دهد و آن را بازنمایی می‌کند. ساعت غیرکامل را هم به‌صورت تقریبی با استفاده از عبارات کلامی‌ای شامل مانده به...، از... گذشته و بین... و... بیان و دو رویداد را بر اساس زمان وقوعشان بر حسب ساعت کامل در یک روز، مرتب و برای رویدادهای مرتب‌شده یک داستان طرح می‌کند. زمان داده شده بر اساس ساعت کامل یا به صورت تقریبی (با استفاده از عبارات کلامی شامل مانده به ...، از ... گذشته و بین ... و ...) را بر روی انواع ساعت‌ها رسم می‌کند و سه رویداد را بر اساس زمان وقوعشان بر حسب ساعت کامل در یک روز، مرتب و برای رویدادهای مرتب‌شده یک داستان طرح می‌کند.

● زمان داده شده براساس ساعت کامل یا به صورت تقریبی (با استفاده از عبارات کلامی شامل مانده به ...، از ... گذشته و بین ... و ...) را بر روی انواع ساعت‌ها رسم می‌کند و سه رویداد را بر اساس زمان وقوعشان بر حسب ساعت کامل در یک روز، مرتب و برای رویدادهای مرتب‌شده یک داستان طرح می‌کند.

● چهار رویداد را بر اساس زمان وقوعشان بر حسب ساعت کامل یا ساعت غیرکامل در یک روز مرتب می‌کند و برای رویدادهای مرتب‌شده یک داستان طرح می‌کند.

اهداف ریاضی در پایه دوم ابتدایی

۱- از اعداد حسابی (تا ۱۰۰۰) و بازنمایی‌های مختلف آنها در موقعیت‌های مختلف واقعی استفاده کرده و بازنمایی‌های دیجیتالی و انگلیسی این اعداد را در موقعیت‌های مرتبط مختلف همانند خواندن و نوشتن ساعت، کار با ماشین حساب و ... به کار می‌گیرد.

۲- ضمن مقایسه اعداد سه رقمی، در مواجهه با مسائل واقعی مرتبط با جمع (با حاصل کمتر از ۱۰۰۰) و تفریق‌های متناظر را با استفاده از راهبردها (مانند رسم شکل، نمادین‌سازی، حدس و آزمایش) و ابزارهای مختلف حل می‌کند.

۳- موقعیت‌های واقعی مرتبط با زیرساختار جزء به کل و اندازه کسرها را تشخیص داده و کسرها را با بازنمایی نوشتاری غیرنمادین نمایش می‌دهد.

۴- با استفاده از اشیاء واقعی یا اشکال داده شده، گروه‌های مساوی درست کرده (با حاصل کمتر از ۵۰)، برای آنها جمع‌های تکرارشونده می‌نویسد و تعداد کل اشیاء یا شکل‌ها را با استفاده از شمارش چند تا چند تا، به‌دست می‌آورد و این جمع‌های تکرارشونده را با استفاده از عبارات کلامی (چند دسته چند تایی) خلاصه می‌کند.

۵- تعدادی از اشیاء واقعی داده شده (تا ۵۰ تا) را بین چند نفر با توزیع یکی یکی به طور مساوی تقسیم می‌کند و تعدادی که به هر نفر می‌رسد و تعدادی که باقی می‌ماند را مشخص می‌کند.

۶- از اشکال هندسی و ویژگی‌های آنها در ساخت یا تجزیه اشکال هندسی ترکیبی و از جهت‌ها و تعداد واحدها در پیدا کردن هر یک از سه عامل انتقال یک نقطه بر روی صفحه شطرنجی شامل مبدأ، مقصد و مسیر انتقال استفاده می‌کند.

۷- به صورت گروهی در مورد موضوعی خاص، سؤال یا فرضیه‌ای را تعیین می‌کند. سپس، برای پاسخ دادن به سؤال یا فرضیه طرح شده، داده‌ها را از منابع مختلف از جمله همکلاسی‌ها یا هم‌مدرسه‌ای‌های خود جمع‌آوری می‌کند و آنها را در قالب جدول داده‌ها یا نمودار ستونی نمایش می‌دهد. همچنین براساس این اطلاعات، به سؤال مطرح شده توسط خودش پاسخ داده و درستی یا نادرستی فرضیه‌اش را تعیین می‌کند.

۸- طول اجسام را براساس دو واحد استاندارد سانتی‌متر و میلی‌متر با استفاده از خط‌کش اندازه‌گیری می‌کند و از این طریق، طول اشیاء را باهم مقایسه و به صورت نمادین یا کلامی بیان می‌کند. همچنین برای اندازه‌های ارائه شده در قالب سانتی‌متر و میلی‌متر، مصداق‌های واقعی ارائه می‌کند.

۹- زمان را بر حسب ساعت، دقیقه، نیم و ربع ساعت از روی انواع ساعت‌ها (با اعداد فارسی، انگلیسی، دیجیتال و بدون عدد) می‌خواند و وقایع و پدیده‌های موجود در یک روز را مستدل بر اساس زمان وقوعشان مرتب می‌کند.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی ریاضی در پایه دوم ابتدایی

ریاضی پایه دوم ابتدایی

ایده کلیدی اول: حساب

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: • اعداد و عملیات **خرده‌مفاهیم:** **۱- اعداد حسابی:** • اعداد ۱۰۰ تا ۹۹۹با مصادیق و بازنمایی‌های مختلف، ارزش مکانی و گسترده‌نویسی آنها	**مهارت‌های اساسی:** • حل مسئله • گفتمان و استدلال ریاضی • ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) • انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** • فهم مسئله و بازگشت به عقب (مهارت خواندن مسئله و بازگو کردن آن، تشخیص داده و خواسته، خلاصه کردن مسئله، دادهٔ اضافه، مشخص کردن اطلاعات ناقص یک مسئله) • طرح مسئله (تشخیص رابطهٔ بین اجزاء موقعیت، تغییر و کامل کردن مسئله ساختاریافته و نیمه ساختاریافته) • حل مسئله (راهبرد استفاده از مدل و رسم شکل، راهبرد زیر مسئله) • اثبات (درک حقایق و رابطه بین دو چیز، جمع‌آوری شواهد، حدسیه‌سازی) • ابطال (جمع‌آوری شواهد، حدس زدن درستی یا نادرستی، بیان و ارائه شواهد برای رد کردن) • گفتمان (بیان یک ایده و یا راه‌حل، شنیدن ایده‌های دیگران، توضیح دادن در مورد یک روش حل، بلندبلند فکر کردن و بازگو کردن فرایند حل، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) • گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) • ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) • محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن بعضی از خاصیت‌های عمل جمع) • محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) • اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) • ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) • ابزارهای دیجیتالی (نوشتن عددهای انگلیسی و دیجیتالی، استفاده از ماشین‌حساب برای محاسبات ساده در حل مسئله)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** • هویت اسلامی- ایرانی • مستدل فکر کردن و منطقی بودن • پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود • دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه • تعاون و کار گروهی • خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱- اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰۰) را با بازنمایی‌های مختلف نمایش می‌دهد، گستردهٔ آنها را از طریق مشخص کردن ارزش هر رقم می‌نویسد، جدول ارزش مکانی و رابطه بین ارزش‌ها را درک و با ارائهٔ مصداق‌هایی از این اعداد در موقعیت‌های واقعی مرتبط از آنها استفاده می‌کند. همچنین بازنمایی‌های دیجیتالی و انگلیسی این اعداد را در موقعیت‌های مرتبط مختلف همانند خواندن ساعت، کار با ماشین حساب و ... به کار می برد.

• ضمن استفاده درست از اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰۰) در موقعیت‌های واقعی مرتبط (ترتیب، تعداد، ترکیب و عدد به عنوان اسم)، ارائهٔ مصداق‌هایی از موقعیت‌های واقعی دربردارنده یک عدد حسابی مشخص و موقعیت‌های غیرمرتبط با یک عدد حسابی مشخص (کمتر از ۱۰۰۰) و نمایش اعداد حسابی کمتر از ۱۰۰۰ با بازنمایی‌های مختلف، ایده‌هایی را در خصوص چگونگی تبدیل یک عدد کمتر از ۱۰۰۰ به عدد دیگر کمتر از ۱۰۰۰، ارئه و درستی ایده‌های خود را از طریق روش‌های مختلف بررسی می‌کند.

• ضمن استفاده درست از اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰۰) در موقعیت‌های واقعی مرتبط (ترتیب، تعداد، ترکیب و عدد به عنوان اسم)، ارائهٔ مصداق‌هایی از موقعیت‌های واقعی دربردارنده یک عدد حسابی مشخص و موقعیت‌های غیرمرتبط با یک عدد حسابی مشخص (کمتر از ۱۰۰۰) و نمایش اعداد حسابی کمتر از ۱۰۰۰ با بازنمایی‌های مختلف، درستی یا نادرستی ایده‌های دیگران در خصوص چگونگی تبدیل یک عدد کمتر از ۱۰۰۰ به عدد دیگر کمتر از ۱۰۰۰ را تعیین و ایده‌های نادرست را اصلاح می‌کند.

۲- با درک معنای کلمات، جمله‌ها و تشخیص خبر از مسئله، اطلاعات اضافی، ناقص، داده‌ها و خواسته‌ها را مشخص کرده و موقعیت‌های مربوط به جمع یا تفریق در مسائل کلامی یک مرحله‌ای و دو مرحله‌ای را شناسایی می‌کند و با زبان خود توضیح می‌دهد.

• ضمن تشخیص خبر از مسئله، حذف اطلاعات اضافی و بازنویسی مسئله کلامی مرتبط با عمل جمع و تفریق، استدلال خود را برای انتخاب هر یک از اعمال جمع یا تفریق در مسائل کلامی یک مرحله‌ای به طور واضح و منطقی بیان می‌کند.

• ضمن تشخیص خبر از مسئله و حذف اطلاعات اضافی و بازنویسی مسئله کلامی مرتبط با عمل جمع و تفریق، استدلال خود را برای انتخاب هر یک از اعمال جمع یا تفریق در مسائل کلامی دو مرحله‌ای به طور واضح و منطقی بیان می‌کند.

ریاضی پایه دوم ابتدایی

ایده کلیدی اول: حساب

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● اعداد و عملیات **خرده‌مفاهیم:** ۲- اعداد گویا: ● کسرهای واحد (بدون ذکر نماد کسر) ● کسرهای ربع و نیم	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (مهارت خواندن مسئله و بازگو کردن آن، تشخیص داده و خواسته، خلاصه کردن مسئله، دادهٔ اضافه، مشخص کردن اطلاعات ناقص یک مسئله) ● طرح مسئله (تشخیص رابطهٔ بین اجزاء موقعیت، تغییر و کامل کردن مسئله ساختاریافته و نیمه ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد استفاده از مدل و رسم شکل، راهبرد زیرمسئله) ● اثبات (درک حقایق و رابطه بین دو چیز، جمع‌آوری شواهد، حدسیه‌سازی) ● ابطال (جمع‌آوری شواهد، حدس زدن درستی یا نادرستی، بیان و ارائه شواهد برای رد کردن) ● گفتمان (بیان یک ایده و یا راه‌حل، شنیدن ایده‌های دیگران، توضیح دادن در مورد یک روش حل، بلندبلند فکر کردن و بازگو کردن فرایند حل، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن بعضی از خاصیت‌های عمل جمع) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی (نوشتن عددهای انگلیسی و دیجیتالی، استفاده از ماشین‌حساب برای محاسبات ساده در حل مسئله)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۳- با استفاده از کسرهای واحد (کسر با صورت ۱)، موقعیت‌های واقعی مرتبط با کسر واحد (کمیّت‌های پیوسته) را شناسایی می‌کند، کسرهای واحد نیم و ربع را (بدون ذکر نماد کسر) می‌شناسد و آنها را بر روی اشکال مختلف نشان می‌دهد.

● درستی یا نادرستی پاسخ‌های خود و دیگران را بررسی و بیان می‌نماید.

● پس از بررسی و توجیه درستی یا نادرستی پاسخ‌های خود و دیگران، شواهدی را برای رد پاسخ‌های نادرست، ارائه و این پاسخ‌ها را اصلاح می‌نماید.

ریاضی پایه دوم ابتدایی

ایده کلیدی اول: حساب

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● اعداد و عملیات **خرده‌مفاهیم:** **۳-عملیات:** ● جمع و تفریق اساسی (با روش‌های مختلف همانند درست کردن ۵ و ۱۰) (تا ۲۰) (به صورت ذهنی) ● جمع و تفریق ستونی اعداد دو یا سه رقمی با حاصل کمتر از ۱۰۰۰ ● جمع و تفریق اعداد دو رقمی به صورت ذهنی (بدون انتقال و با حاصل کمتر از ۱۰۰) ● مسائل کلامی جمع و تفریق سه رقمی	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (مهارت خواندن مسئله و بازگو کردن آن، تشخیص داده و خواسته، خلاصه کردن مسئله، دادهٔ اضافه، مشخص کردن اطلاعات ناقص یک مسئله) ● طرح مسئله (تشخیص رابطهٔ بین اجزاء موقعیت، تغییر و کامل کردن مسئله ساختاریافته و نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد استفاده از مدل و رسم شکل، راهبرد زیر مسئله) ● اثبات (درک حقایق و رابطه بین دو چیز، جمع‌آوری شواهد، حدسیه‌سازی) ● ابطال (جمع‌آوری شواهد، حدس زدن درستی یا نادرستی، بیان و ارائه شواهد برای رد کردن) ● گفتمان (بیان یک ایده و یا راه‌حل، شنیدن ایده‌های دیگران، توضیح دادن در مورد یک روش حل، بلندبلند فکر کردن و بازگو کردن فرایند حل، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن بعضی از خاصیت‌های عمل جمع) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی (نوشتن عددهای انگلیسی و دیجیتالی، استفاده از ماشین‌حساب برای محاسبات ساده در حل مسئله)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۴- در مواجهه با مسائل ناقص مربوط به جمع و تفریق سه رقمی، با تکمیل اطلاعات و انتخاب راهبرد مناسب، آنها را به درستی حل می‌کند.
● در مواجهه با مسائل ناقص مربوط به جمع و تفریق سه رقمی، با تکمیل اطلاعات و ضمن ارئهٔ راه‌حل‌های ابتکاری، از راه حل‌های خود دفاع می‌کند.
● در مواجهه با مسائل ناقص مربوط به جمع و تفریق سه رقمی، با تکمیل اطلاعات ارئهٔ راه‌حل‌های ابتکاری و دفاع از آنان، پاسخ آنها را به صورت ذهنی محاسبه می‌کند.
۵- ضمن استفاده منعطف از رویه‌ها و الگوریتم‌های محاسباتی مرتبط با دو عمل جمع، تفریق و خواص آنها (استفاده ذهنی از قاعده درست کردن ۵ و ۱۰ برای جمع و تفریق‌های اساسی؛ جمع ذهنی اعداد دو یا سه رقمی با حاصل کمتر از ۱۰۰۰ که نیاز به انتقال ندارند و تفریق‌های مرتبط با آنها؛ جمع ستونی اعداد دو رقمی یا سه رقمی با حاصل کمتر از ۱۰۰۰ و تفریق‌های مرتبط با آنها و خاصیت جابه‌جایی جمع) در حل مسائل واقعی مرتبط، از ماشین حساب برای بررسی درستی پاسخ خود و کشف روابط و قوانین مرتبط با اعداد حسابی و عمل جمع و تفریق اعداد حسابی استفاده می‌کند.
● به صورت منعطف از رویه‌ها و الگوریتم‌های محاسباتی مرتبط با دو عمل جمع، تفریق و خواص آنها (استفاده ذهنی از قاعده درست کردن ۵ و ۱۰ برای جمع و تفریق‌های اساسی؛ جمع و تفریق ذهنی اعداد دو یا سه رقمی با حاصل کمتر از ۱۰۰۰ که نیاز به انتقال ندارند؛ جمع و تفریق ستونی اعداد دو رقمی یا سه رقمی با حاصل کمتر از ۱۰۰۰ و خاصیت جابه‌جایی جمع) برای حل مسائل واقعی مرتبط استفاده، پاسخ خود را با ماشین حساب بررسی و در صورت مغایرت، خطاهای احتمالی را با ارائه شواهد شناسایی و اصلاح می‌کند.
● ضمن استفادهٔ منعطف از رویه‌ها و الگوریتم‌های محاسباتی مرتبط با دو عمل جمع، تفریق و خواص آنها (استفاده ذهنی از قاعده درست کردن ۵ و ۱۰ برای جمع و تفریق‌های اساسی؛ جمع و تفریق ذهنی اعداد دو یا سه رقمی با حاصل کمتر از ۱۰۰۰ که نیاز به انتقال ندارند؛ جمع و تفریق ستونی اعداد دو رقمی یا سه رقمی با حاصل کمتر از ۱۰۰۰ و خاصیت جابه‌جایی جمع) در حل مسائل واقعی مرتبط، درستی یا نادرستی راه‌حل‌های پیشنهاد شده توسط دیگران را بررسی و در صورت لزوم اصلاح می‌نماید.
۶- با ایجاد تغییرات خلاقانه در اعداد و شرایط مسئله، از مسائل ساختاریافته جمع و تفریق سه‌رقمی (با حاصل کمتر از ۱۰۰۰)، مسائل چالش‌برانگیز و جذاب‌تری طرح می‌کند.
● با ایجاد تغییرات خلاقانه در اعداد و شرایط مسئله، از مسائل ساختاریافته جمع و تفریق سه رقمی (با حاصل کمتر از ۱۰۰۰)، مسائل چندمرحله‌ای چالش‌برانگیز و جذاب‌تری خلق می‌کند که در آن جمع و تفریق سه‌رقمی به صورت ترکیبی و نتایج هر مرحله به عنوان ورودی مرحله بعدی استفاده می‌شود.
● درستی یا نادرستی مسائل مطرح شده توسط دیگران را بررسی و شواهدی را برای رد مسائل نادرست مطرح شده، ارائه و سپس آنها را اصلاح می‌نماید.
۷- مقدار عدد مجهول را در یک عبارت جمع (با حاصل کمتر از ۲۰) یا تفریق (با عامل کمتر از ۲۰) یک مرحله‌ای ارائه شده در قالب عبارت افقی یا ستونی، با مشخص بودن دو عدد از سه عدد، تعیین می‌کند. همچنین ضمن تعیین داده و خواسته در مسائل کلامی جمع و تفریق یک مرحله‌ای و دو مرحله‌ای، مسائل کلامی جمع (با حاصل کمتر از ۲۰) و تفریق (با عامل اول کمتر از ۲۰) یک مرحله‌ای را به درستی حل می‌کند.
● مقدار عدد مجهول را در یک عبارت جمع (با حاصل کمتر از ۲۰) یا تفریق (با عامل کمتر از ۲۰) یک مرحله‌ای ارائه شده در قالب عبارت افقی یا ستونی، با مشخص بودن دو عدد از سه عدد، به صورت ذهنی تعیین می‌کند. همچنین ضمن تعیین داده و خواسته در مسائل کلامی جمع و تفریق یک مرحله‌ای و دو مرحله‌ای، مسائل کلامی جمع (با حاصل کمتر از ۲۰) و تفریق (با عامل اول کمتر از ۲۰) یک مرحله‌ای را به درستی حل می‌کند.
● مقدار عدد مجهول را در یک عبارت جمع (با حاصل کمتر از ۲۰) یا تفریق (با عامل کمتر از ۲۰) یک مرحله‌ای ارائه شده در قالب عبارت افقی یا ستونی، با مشخص بودن دو عدد از سه عدد، به صورت حفظی و بدون مکث تعیین می‌کند. همچنین ضمن تعیین داده و خواسته در مسائل کلامی جمع و تفریق یک مرحله‌ای و دو مرحله‌ای، مسائل کلامی جمع (با حاصل کمتر از ۲۰) و تفریق (با عامل اول کمتر از ۲۰) یک مرحله‌ای را به صورت ذهنی حل می‌کند.

ریاضی پایه دوم ابتدایی

ایده کلیدی دوم: الگو و تغییر

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: • الگو و رابطه **خرده‌مفاهیم:** **۱- الگو:** • شمارش رو به جلو و رو به عقب (دو تا دو تا حداکثر تا ۳۰، پنج تا پنج تا و ۱۰ تا ۱۰ تا (تا ۱۰۰) به صورت ذهنی، شمارش رو به عقب چند تا چندتا (۳ تا ۹ به غیر از ۵) با استفاده از ابزار یا با کمک جمع و تفریق، شمارش رو به جلو ۳ تا ۳ تا (تا ۱۸)، ۴ تا ۴تا (تا ۲۴)، ۵۰ تا ۵۰ تا (تا ۹۵۰) و ۱۰۰ تا ۱۰۰ تا (تا ۹۰۰) و رو به عقب نظیر آنها به صورت ذهنی)	**مهارت‌های اساسی:** • حل مسئله • گفتمان و استدلال ریاضی • ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) • انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** • فهم مسئله و بازگشت به عقب (مهارت خواندن مسئله و بازگو کردن آن، تشخیص داده و خواسته، خلاصه کردن مسئله، دادهٔ اضافه، مشخص کردن اطلاعات ناقص یک مسئله) • طرح مسئله (تشخیص رابطهٔ بین اجزاء موقعیت، تغییر و کامل کردن مسئله ساختاریافته و نیمه ساختاریافته) • حل مسئله (راهبرد استفاده از مدل و رسم شکل، راهبرد زیر مسئله) • اثبات (درک حقایق و رابطه بین دو چیز، جمع‌آوری شواهد، حدسیه‌سازی) • ابطال (جمع‌آوری شواهد، حدس زدن درستی یا نادرستی، بیان و ارائه شواهد برای رد کردن) • گفتمان (بیان یک ایده و یا راه‌حل، شنیدن ایده‌های دیگران، توضیح دادن در مورد یک روش حل، بلندبلند فکر کردن و بازگو کردن فرایند حل، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) • گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) • ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) • محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن بعضی از خاصیت‌های عمل جمع) • محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) • اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) • ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) • ابزارهای دیجیتالی (نوشتن عددهای انگلیسی و دیجیتالی، استفاده از ماشین‌حساب برای محاسبات ساده در حل مسئله)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** • هویت اسلامی- ایرانی • مستدل فکر کردن و منطقی بودن • پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود • دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه • تعاون و کار گروهی • خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۸- در شمارش چندتا چندتای روبه جلو یا عقب، رابطهٔ اعداد را به صورت نمادین ($\pm a$) بیان می‌کند. همچنین، شمارش چند تا چندتای رو به جلو و رو به عقب (شمارش رو به جلو و رو به عقب دو تا دو تا حداکثر تا ۳۰، پنج تا پنج تا و ۱۰ تا ۱۰ تا (تا ۱۰۰) به صورت ذهنی، شمارش رو به عقب چند تا چندتا (۳ تا ۹ به غیر از ۵) با استفاده از ابزار یا با کمک جمع و تفریق، شمارش رو به جلو ۳ تا ۳ تا (تا ۱۸)، ۴ تا ۴تا (تا ۲۴)، ۵۰ تا ۵۰ تا (تا ۹۵۰) و ۱۰۰ تا ۱۰۰ تا (تا ۹۰۰) و رو به عقب نظیر آنها به صورت ذهنی انجام می‌دهد.

• ضمن انجام درست شمارش چند تا چندتای رو به جلو و رو به عقب در محدوده تعیین شده، ایده‌های خود در خصوص نظم موجود در این نوع شمارش‌ها را به طور شفاف و روشن بیان می‌کند. همچنین از شمارش چند تا چند تا ذهنی برای پیدا کردن تعداد اشیا در موقعیت های مختلف استفاده می‌کند.

• ضمن انجام درست شمارش چند تا چندتای رو به جلو و رو به عقب در محدوده تعیین شده و ارائه ایده‌های خود در خصوص نظم موجود در این نوع شمارش‌ها، ایده‌های دیگران در این باره را بررسی و درستی و نادرستی آنها را مشخص می‌کند. هم چنین از شمارش چند تا چند تا ذهنی برای پیدا کردن تعداد اشیا در موقعیت های مختلف با ترکیب آنها و ارتباط دادن بین آنها (مثل ۵ و ۱۰ یا ۲ و ۱۰) استفاده می کند.

۹- تعداد اشیاء واقعی یا اشکال داده شده را با استفاده از شمارش چندتا چندتای ذهنی (۲ تا ۵ یا ۱۰ تایی) به دست می‌آورد و آنها را به صورت کلامی با عبارت چند دسته چندتایی و چند یکی می‌شود، بیان می‌کند. همچنین تعداد اشیاء در دسته‌های ۶ تا ۹تایی (با تعداد حداکثر ۳۶تا) را با کمک جمع‌های تکرارشونده به‌دست می‌آورد و به صورت کلامی با عبارت چند دسته چندتایی می‌شود، بیان می‌کند.

• تعداد اشیاء واقعی یا اشکال داده شده را با استفاده از انواع شمارش چندتا چندتای ذهنی (۲ تا ۷ یا ۱۰ تایی) به دست می‌آورد و آنها را به صورت کلامی با عبارت چند دسته چندتایی و چند یکی می‌شود، بیان می‌کند. همچنین تعداد اشیاء در دسته‌های ۸ تا ۹تایی (با تعداد حداکثر ۳۶تا) را با کمک جمع‌های تکرار شونده به‌دست می‌آورد و به صورت کلامی با عبارت چند دسته چندتایی می‌شود، بیان می‌کند.

• تعداد اشیاء واقعی یا اشکال داده شده را با استفاده از انواع شمارش چندتا چندتای ذهنی (۲ تا۱۰ تایی) به دست می‌آورد و آنها را به صورت کلامی با عبارت چند دسته چندتایی و چند یکی می‌شود، بیان می‌کند.

ریاضی پایه دوم ابتدایی

ایده کلیدی دوم: الگو و تغییر

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● الگو و رابطه **خرده‌مفاهیم:** **۲- رابطه:** ● مفهوم رابطه‌ای تساوی ● مقایسهٔ اعداد تا ۹۹۹ با معرفی نماد کوچکتری/ بزرگتری ● ماشین ورودی و خروجی جمع و تفریق ● خاصیت جابه‌جایی جمع ● درک و اجرای دستورالعمل‌ها ● ترتیب و توالی مراحل ● مراحل یک فرایند ● سازمان‌دهی و شماره‌گذاری مراحل ● رابطهٔ علت و معلولی در فرایندها ● کاربرد دستورالعمل‌ها در موقعیت‌های ریاضی	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (مهارت خواندن مسئله و بازگو کردن آن، تشخیص داده و خواسته، خلاصه کردن مسئله، دادهٔ اضافه، مشخص کردن اطلاعات ناقص یک مسئله) ● طرح مسئله (تشخیص رابطهٔ بین اجزاء موقعیت، تغییر و کامل کردن مسئله ساختاریافته و نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد استفاده از مدل و رسم شکل، راهبرد زیر مسئله) ● اثبات (درک حقایق و رابطه بین دو چیز، جمع‌آوری شواهد، حدسیه‌سازی) ● ابطال (جمع‌آوری شواهد، حدس زدن درستی یا نادرستی، بیان و ارائه شواهد برای رد کردن) ● گفتمان (بیان یک ایده و یا راه‌حل، شنیدن ایده‌های دیگران، توضیح دادن در مورد یک روش حل، بلندبلند فکر کردن و بازگو کردن فرایند حل، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن بعضی از خاصیت‌های عمل جمع) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی (نوشتن عددهای انگلیسی و دیجیتالی، استفاده از ماشین‌حساب برای محاسبات ساده در حل مسئله)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱۰- ضمن درک رابطه‌ای تساوی، رابطهٔ تساوی یا عدم‌تساوی (ازلحاظ کمتری یا بیشتری) موجود بین دو مجموعه از اشیاء (با تعداد کمتر از ۱۰۰۰) را با روش‌های مختلف تشخیص و با نمادهای ریاضی نشان می‌دهد و برای بررسی روابط موجود بین تعداد این دو مجموعه، راه‌حل‌ها و ایده‌های خود را برای دیگران بیان می‌کند. همچنین سه عدد (کوچک‌تر از ۱۰۰۰) را با استفاده از تفکر الگوریتمی مرتب کرده و نتایج این مرتب کردن را با استفاده از کلماتی همانند «بزرگ‌تر از»، «بزرگ‌ترین»، «کوچک‌تر از»، «کوچک‌ترین» و «مساوی با» و یا نمادهای ریاضی ارائه می‌کند.

● ضمن مرتب کردن چهار عدد کمتر از ۱۰۰۰ به کمک تفکر الگوریتمی و ارائه نتایج این مرتب کردن به کمک نماد و عبارات کلامی، راهبرد مقایسه خود را به طور شفاف برای دیگران توضیح می‌دهد.

● ضمن مرتب کردن چهار عدد کمتر از ۱۰۰۰ به کمک تفکر الگوریتمی و ارائه نتایج این مرتب کردن به کمک نماد و عبارات کلامی، راهبردهای دیگران را در خصوص چگونگی انجام آن با دقت گوش داده و درستی یا نادرستی آنها را مشخص می‌کند.

۱۱- ضمن آشنایی با جمع و تفریق ستونی و ماشین ورودی -خروجی، مسائل نمادین جمع اعداد با حاصل کمتر از ۲۰ و تفریق‌های متناظرشان، ارائه شده در این دو قالب را به درستی (مسائل نمادین جمع و تفریق‌های اساسی را به صورت ذهنی و سایر جمع و تفریق‌ها را به صورت غیرذهنی و با استفاده از روش‌های مختلف) حل می‌کند. همچنین با شناخت ستون و ردیف، جدول جمع و تفریق‌های اساسی اعداد را کامل می‌کند.

● ضمن آشنایی با جمع و تفریق ستونی و ماشین ورودی -خروجی، مسائل نمادین جمع اعداد با حاصل کمتر از ۲۰ و تفریق‌های متناظرشان، ارائه شده در این دو قالب را به صورت ذهنی حل می‌کند. همچنین ضمن تکمیل جدول جمع و تفریق‌های اساسی اعداد، ایده‌هایی را در خصوص نظم موجود در این دو جدول ارائه می‌کند.

● ضمن آشنایی با جمع و تفریق ستونی و ماشین ورودی -خروجی، پاسخ مسائل نمادین جمع اعداد با حاصل کمتر از ۲۰ و تفریق‌های متناظرشان، ارائه شده در این دو قالب را به صورت حفظی و بدون مکث بیان می‌کند. همچنین ضمن تکمیل جدول جمع و تفریق‌های اساسی اعداد، درستی یا نادرستی ایده‌های مطرح شده توسط هم‌کلاسی‌های خود در خصوص نظم موجود در این دو جدول مشخص می‌کند.

۱۲- از خاصیت جابه‌جایی جمع، در حل مسائل مرتبط استفاده و مصداق‌هایی در مورد برقرار نبودن این خاصیت در عمل تفریق ارائه می‌کند.

● براساس خاصیت جابه‌جایی جمع، راهبردهایی را برای انجام منعطف محاسبات ارائه و در انجام محاسبات ذهنی از این راهبردها استفاده می‌کند.

● ضمن ارائه راهبردهایی برای انجام محاسبات ذهنی مبتنی بر خاصیت جابه‌جایی جمع، موارد و نحوه استفاده از آنها را برای دیگران به طور شفاف توضیح می‌دهد.

۱۳- با دریافت یک دستورالعمل ریاضی یا غیرریاضی مرتبط با دنیای واقعی حداکثر چهارمرحله‌ای، مراحل انجام یک کار را درک کرده و آنها را به‌درستی اجرا می‌کند؛ همچنین تصاویر مربوط به مراحل انجام یک کار را به ترتیب صحیح مرتب کرده و هر مرحله را به‌صورت کوتاه توصیف می‌نماید و در نهایت مراحل نوشتاری انجام یک کار حداکثر چهارمرحله‌ای را با استفاده از شماره‌گذاری، به ترتیب درست مرتب کرده و می‌نویسد.

● با دریافت دستورالعمل ریاضی یا غیرریاضی مرتبط با دنیای واقعی حداکثر چهارمرحله‌ای، مراحل انجام کار را درک کرده و علاوه بر اجرای آنها، درستی یا نادرستی ترتیب مراحل و ایده‌های مطرح‌شده را بررسی می‌کند؛ تصاویر مراحل انجام یک کار را به ترتیب صحیح مرتب کرده و در صورت وجود ترتیب نادرست آن را اصلاح می‌نماید و مراحل نوشتاری را با شماره‌گذاری، با توجه به درستی ترتیب مراحل تنظیم می‌کند.

● دستورالعمل‌های ریاضی یا غیرریاضی حداکثر چهارمرحله‌ای را به‌صورت دقیق تحلیل کرده و ضمن اجرای آنها، درستی یا نادرستی ایده‌ها و ترتیب مراحل را ارزیابی و درباره آن استدلال می‌کند؛ در صورت مشاهده خطا در تصاویر یا مراحل نوشتاری، آنها را اصلاح کرده و مراحل صحیح انجام کار را به‌صورت منظم و شماره‌گذاری‌شده می‌نویسد.

ریاضی پایه دوم ابتدایی

ایده کلیدی سوم: فضا و شکل

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: • هندسه **خرده‌مفاهیم:** **۱- شکل:** • ضلع، رأس و چند ضلعی • تفاوت و شباهت چندضلعی‌های آشنا و ناآشنا • تقسیم مربع، مستطیل و دایره به ۲ یا ۴ قسمت مساوی	**مهارت‌های اساسی:** • حل مسئله • گفتمان و استدلال ریاضی • ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) • انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** • فهم مسئله و بازگشت به عقب (مهارت خواندن مسئله و بازگو کردن آن، تشخیص داده و خواسته، خلاصه کردن مسئله، دادهٔ اضافه، مشخص کردن اطلاعات ناقص یک مسئله) • طرح مسئله (تشخیص رابطهٔ بین اجزاء موقعیت، تغییر و کامل کردن مسئله ساختاریافته و نیمه ساختاریافته) • حل مسئله (راهبرد استفاده از مدل و رسم شکل، راهبرد زیرمسئله) • اثبات (درک حقایق و رابطه بین دو چیز، جمع‌آوری شواهد، حدسیه‌سازی) • ابطال (جمع‌آوری شواهد، حدس زدن درستی یا نادرستی، بیان و ارائه شواهد برای رد کردن) • گفتمان (بیان یک ایده و یا راه‌حل، شنیدن ایده‌های دیگران، توضیح دادن در مورد یک روش حل، بلندبلند فکر کردن و بازگو کردن فرایند حل، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) • گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) • ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) • محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن بعضی از خاصیت‌های عمل جمع) • محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) • اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) • ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) • ابزارهای دیجیتالی (نوشتن عددهای انگلیسی و دیجیتالی، استفاده از ماشین‌حساب برای محاسبات ساده در حل مسئله)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** • هویت اسلامی- ایرانی • مستدل فکر کردن و منطقی بودن • پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود • دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه • تعاون و کار گروهی • خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱۴- چندضلعی‌ها را در موقعیت‌های واقعی شناسایی کرده و آنها را بر اساس ویژگی‌های مختلف مانند شکل، تعداد اضلاع یا رأس‌ها، دسته‌بندی می‌کند. با استفاده از واژه‌های مناسب، معیارهای دسته‌بندی خود را بیان می‌کند و به ایده‌های دیگران گوش می‌دهد.

• دسته‌بندی خود را با توجه به دو ویژگی مختلف برای هر دسته از اشکال مرتبط با چندضلعی‌ها توجیه کرده و شواهدی برای اثبات درستی آن ارائه می‌دهد. درستی یا نادرستی معیارهای دیگران را بررسی می‌کند و در صورت نیاز اصلاحات لازم را پیشنهاد می‌دهد. علاوه بر این، رابطهٔ بین ویژگی‌ها و دسته‌بندی‌ها را شناسایی کرده و توضیح می‌دهد که چرا یک شیء به یک دستهٔ خاص تعلق دارد.

• دسته‌بندی خود را با توجه به چند ویژگی مختلف ارائه داده و فرایند تصمیم‌گیری خود را بلندبلند بیان می‌کند. شواهدی برای رد یا تأیید دسته‌بندی‌ها ارائه داده و از آن برای نقد و ابطال ایده‌های دیگران استفاده می‌کند. همچنین روابط علت و معلولی بین ویژگی‌ها و دسته‌بندی‌ها را شناسایی کرده و توضیح می‌دهد که چرا یک شیء به یک دستهٔ خاص تعلق دارد.

۱۵- اشکال هندسی شامل مربع، مستطیل و دایره را با کمک تا کردن به ۲ یا ۴ قسمت مساوی تقسیم می‌کند.

• در تقسیم اشکال هندسی شامل مربع، مستطیل و دایره به ۲ یا ۴ قسمت مساوی، درستی یا نادرستی پاسخ‌های خود و دیگران را بررسی و بیان می‌نماید.

• پس از بررسی و توجیه درستی یا نادرستی پاسخ‌های خود و دیگران، تقسیم‌های غیرمساوی یا ناعادلانه را مشخص و شواهدی را برای رد پاسخ‌های نادرست، ارائه و ایده‌هایی را در خصوص نحوهٔ اصلاح آنها ارائه می‌نماید.

ریاضی پایه دوم ابتدایی

ایده کلیدی سوم: فضا و شکل

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● هندسه **خرده‌مفاهیم:** **۲- تبدیل:** ● تجزیه اشکال ناآشنا بدون خطوط مشخص به شکل‌های آشنا (مربع، مستطیل و مثلث) ● ترکیب اجزای آشنای (مربع، مستطیل و مثلث) اشکال ناآشنا بدون خطوط مشخص و ساخت اشکال ناآشنای دلخواه یا آشنای خواسته شده ● کاشی‌کاری	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (مهارت خواندن مسئله و بازگو کردن آن، تشخیص داده و خواسته، خلاصه کردن مسئله، دادهٔ اضافه، مشخص کردن اطلاعات ناقص یک مسئله) ● طرح مسئله (تشخیص رابطهٔ بین اجزاء موقعیت، تغییر و کامل کردن مسئله ساختاریافته و نیمه ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد استفاده از مدل و رسم شکل، راهبرد زیر مسئله) ● اثبات (درک حقایق و رابطه بین دو چیز، جمع‌آوری شواهد، حدسیه‌سازی) ● ابطال (جمع‌آوری شواهد، حدس زدن درستی یا نادرستی، بیان و ارائه شواهد برای رد کردن) ● گفتمان (بیان یک ایده و یا راه‌حل، شنیدن ایده‌های دیگران، توضیح دادن در مورد یک روش حل، بلندبلند فکر کردن و بازگو کردن فرایند حل، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن بعضی از خاصیت‌های عمل جمع) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی (نوشتن عددهای انگلیسی و دیجیتالی، استفاده از ماشین‌حساب برای محاسبات ساده در حل مسئله)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱۶- اشکال ناآشنا را به اشکال آشنا (مربع، مستطیل، مثلث) تجزیه کرده و پس از تجزیه، اجزای آشنای (مربع، مستطیل، مثلث و دایره) اشکال ناآشنا بدون خطوط مشخص را ترکیب کرده و با آنها اشکال ناآشنای دلخواه یا آشنای خواسته شده را می‌سازد. همچنین، روابط جزء و کل را توضیح می‌دهد و مشاهدات خود را بیان می‌کند.

● اشکال ناآشنا را به اشکال آشنا (مربع، مستطیل، مثلث) تجزیه کرده و پس از تجزیه، اجزای آشنای (مربع، مستطیل، مثلث) اشکال ناآشنا بدون خطوط مشخص را ترکیب کرده و با آنها اشکال ناآشنای دلخواه را می‌سازد. همچنین، روابط جزء و کل را توضیح می‌دهد و مشاهدات خود را بیان می‌کند.

● اشکال ناآشنا را به اشکال آشنا (مربع، مستطیل و مثلث) تجزیه کرده و پس از تجزیه، اجزای آشنای (مربع، مستطیل و مثلث) اشکال ناآشنا بدون خطوط مشخص را ترکیب کرده و با آنها اشکال آشنای خواسته شده را می‌سازد. همچنین، روابط جزء و کل را توضیح می‌دهد و مشاهدات خود را بیان می‌کند.

۱۷- با آشنایی با مفهوم کاشی‌کاری، سطح را با استفاده از اشکال هندسی یکسان مانند مربع، مثلث و مستطیل می‌پوشاند، در کاشی‌کاری‌ها الگو و تکرار را شناسایی می‌کند و با کنار هم قرار دادن منظم اشکال، یک کاشی‌کاری ساده می‌سازد؛ سپس الگوی به‌کاررفته را با استفاده از واژه‌ها و نمادهای هندسی توضیح داده و تکرار آن را به‌درستی بیان می‌کند.

● برای پوشاندن یک سطح مشخص، از میان مربع، مثلث و مستطیل، شکل هندسی مناسب را انتخاب می‌کند و با توضیحی ساده، دلیل انتخاب خود را بیان می‌نماید؛ الگو و تکرار را در کاشی‌کاری‌ها شناسایی و مقایسه می‌کند، کاشی‌کاری‌های متفاوت می‌سازد و الگوی به‌کاررفته را با استفاده از واژه‌ها و نمادهای هندسی توضیح می‌دهد.

● با توجه به شکل سطح و هدف کاشی‌کاری، به‌صورت آگاهانه و استدلالی شکل یا ترکیب مناسبی از اشکال هندسی را انتخاب می‌کند، کاشی‌کاری‌ای طراحی می‌نماید که سطح را به‌طور کامل و منظم بپوشاند و الگوی تکرار آن را پیش‌بینی و ادامه می‌دهد؛ سپس با ارائه شواهد هندسی توضیح می‌دهد چرا انتخاب آنها مناسب است و در صورت دریافت بازخورد، الگوی خود را اصلاح یا بهینه می‌کند.

ریاضی پایه دوم ابتدایی

ایده کلیدی سوم: فضا و شکل

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● هندسه **خرده‌مفاهیم:** **۳- هندسه تحلیلی:** ● مکان‌یابی (مسیرهای چندجهتی، نماد ترکیبی جهت و عدد به صورت (۳)، تعیین مسیر با در نظرگرفتن دو شرط)	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (مهارت خواندن مسئله و بازگو کردن آن، تشخیص داده و خواسته، خلاصه کردن مسئله، دادهٔ اضافه، مشخص کردن اطلاعات ناقص یک مسئله) ● طرح مسئله (تشخیص رابطهٔ بین اجزاء موقعیت، تغییر و کامل کردن مسئله ساختاریافته و نیمه ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد استفاده از مدل و رسم شکل، راهبرد زیر مسئله) ● اثبات (درک حقایق و رابطه بین دو چیز، جمع‌آوری شواهد، حدسیه‌سازی) ● ابطال (جمع‌آوری شواهد، حدس زدن درستی یا نادرستی، بیان و ارائه شواهد برای رد کردن) ● گفتمان (بیان یک ایده و یا راه‌حل، شنیدن ایده‌های دیگران، توضیح دادن در مورد یک روش حل، بلندبلند فکر کردن و بازگو کردن فرایند حل، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن بعضی از خاصیت‌های عمل جمع) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی (نوشتن عددهای انگلیسی و دیجیتالی، استفاده از ماشین‌حساب برای محاسبات ساده در حل مسئله)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱۸- مسیرهای چندجهتی را بر اساس نمادهای جهت و تعداد حرکت شناسایی و اجرا می‌کند. همچنین مقصد مشخص‌شده را روی نقشه تعیین کرده و مسیر مناسب را با تلفیق نماد جهت و تعداد حرکت به صورت ($\overrightarrow{۳}$) می‌نویسد. علاوه بر این، مسیرهای ارائه‌شده به صورت ($\overrightarrow{۳}$) را روی نقشه خوانده و اجرا می‌کند و با در نظر گرفتن دو شرط داده‌شده، مسیر مناسب را طراحی کرده و آن را به صورت ($\overrightarrow{۳}$) می‌نویسد.

● مسیرهای نوشته‌شده به صورت ($\overrightarrow{۳}$) توسط دیگران را روی نقشه اجرا می‌کند، درستی یا نادرستی آنها را با توجه به مقصد و دو شرط داده‌شده ارزیابی می‌کند.

● ضمن ارزیابی درستی یا نادرستی مسیرهای نوشته‌شده به صورت ($\overrightarrow{۳}$) توسط دیگران با توجه به مقصد و دو شرط داده‌شده، در صورت وجود خطا، مسیر را اصلاح کرده و به صورت ($\overrightarrow{۳}$) می‌نویسد.

ریاضی پایه دوم ابتدایی

ایده کلیدی چهارم: عدم قطعیت

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● اندازه‌گیری و داده‌ها **خرده‌مفاهیم:** **۱- آمار:** ● داده‌های آماری و جمع‌آوری، ثبت و نمایش داده‌ها در جدول داده‌ها و به کمک نمودار ستونی	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (مهارت خواندن مسئله و بازگو کردن آن، تشخیص داده و خواسته، خلاصه کردن مسئله، دادهٔ اضافه، مشخص کردن اطلاعات ناقص یک مسئله) ● طرح مسئله (تشخیص رابطهٔ بین اجزاء موقعیت، تغییر و کامل کردن مسئله ساختاریافته و نیمه ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد استفاده از مدل و رسم شکل، راهبرد زیر مسئله) ● اثبات (درک حقایق و رابطه بین دو چیز، جمع‌آوری شواهد، حدسیه‌سازی) ● ابطال (جمع‌آوری شواهد، حدس زدن درستی یا نادرستی، بیان و ارائه شواهد برای رد کردن) ● گفتمان (بیان یک ایده و یا راه‌حل، شنیدن ایده‌های دیگران، توضیح دادن در مورد یک روش حل، بلندبلند فکر کردن و بازگو کردن فرایند حل، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن بعضی از خاصیت‌های عمل جمع) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی (نوشتن عددهای انگلیسی و دیجیتالی، استفاده از ماشین‌حساب برای محاسبات ساده در حل مسئله)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱۹- به صورت گروهی در مورد موضوعی خاص، سؤال یا فرضیه‌ای را تعیین می‌کند. سپس، برای پاسخ دادن به سؤال یا فرضیه طرح شده، با تقسیم مسئولیت‌ها بین اعضای گروه و تلاش و پشتکار مستمر، داده‌ها را از منابع مختلف از جمله همکلاسی‌ها یا هم‌مدرسه‌ای‌های خود جمع‌آوری کرده و آنها را در قالب جدول داده‌ها یا نمودار ستونی نمایش می‌دهد. همچنین بر اساس این اطلاعات، به سؤال مطرح شده توسط خودش پاسخ داده و درستی یا نادرستی فرضیه‌اش را تعیین می‌کند. در این فرایند، علاوه بر انجام وظایف محول شده، با مشارکت فعال در بحث‌ها و ارائه ایده‌های جدید، به موفقیت گروه کمک می‌کند.

● اطلاعات ارائه شده در قالب جدول داده‌ها یا نمودار ستونی را بیان می‌کند و از این طریق به سؤال‌های پرسیده شده در خصوص یک حدس یا فرضیه مرتبط پاسخ می‌دهد.

● با تعمیم یافته‌های خود، پیش‌بینی‌هایی در مورد موضوع مورد بررسی انجام می‌دهد و در مورد درستی پیش‌بینی‌های خود استدلال می‌کند.

ریاضی پایه دوم ابتدایی

ایده کلیدی چهارم: عدم قطعیت

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● اندازه‌گیری و داده‌ها **خرده‌مفاهیم:** **۲- اندازه‌گیری:** ● دقیقه ● زمان بر حسب نیم و ربع ● ارتباط زمان با واژگان «صبح»، «ظهر»، «قبل از ظهر»، «بعد از ظهر»، «عصر» و «شب» ● کوتاه‌ترین و بلندترین ● واحدهای استاندارد اندازه‌گیری طول (سانتی‌متر و میلی‌متر) و مقایسه طول اجسام به کمک آنها و با استفاده از ابزار خط‌کش ● تخمین سانتی‌متر و میلی‌متر ● تخمین تعداد (تا ۱۰۰)	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (مهارت خواندن مسئله و بازگو کردن آن، تشخیص داده و خواسته، خلاصه کردن مسئله، دادهٔ اضافه، مشخص کردن اطلاعات ناقص یک مسئله) ● طرح مسئله (تشخیص رابطهٔ بین اجزاء موقعیت، تغییر و کامل کردن مسئله ساختاریافته و نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد استفاده از مدل و رسم شکل، راهبرد زیر مسئله) ● اثبات (درک حقایق و رابطه بین دو چیز، جمع‌آوری شواهد، حدسیه‌سازی) ● ابطال (جمع‌آوری شواهد، حدس زدن درستی یا نادرستی، بیان و ارائه شواهد برای رد کردن) ● گفتمان (بیان یک ایده و یا راه‌حل، شنیدن ایده‌های دیگران، توضیح دادن در مورد یک روش حل، بلندبلند فکر کردن و بازگو کردن فرایند حل، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● گفتمان (توضیح اطلاعات و ایده‌ها درباره یک موضوع ریاضی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن بعضی از خاصیت‌های عمل جمع) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی (نوشتن عددهای انگلیسی و دیجیتالی، استفاده از ماشین‌حساب برای محاسبات ساده در حل مسئله)	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۲۰- زمان را بر حسب ساعت، دقیقه، نیم و ربع ساعت از روی انواع ساعت‌ها (با اعداد فارسی، انگلیسی، دیجیتال و بدون عدد) می‌خواند و به‌صورت نمادین (فارسی) می‌نویسد. وظایف و فعالیت‌های خود را براساس زمان وقوعشان مرتب می‌کند. دلیل مرتب کردن خود را برای دیگران توضیح داده و در صورت نیاز، از نظرات آنها برای اصلاح ترتیب استفاده می‌کند.

● براساس زمان‌های داده‌شده، کارهای مرتبط مناسب را پیشنهاد می‌دهد و سپس کارها را بر اساس زمان وقوع‌شان مرتب می‌نماید. ایده خود را درباره مرتب کردن کارها بر اساس دلایل منطقی توجیه می‌کند.

● درستی یا نادرستی کارهای پیشنهاد شده توسط دیگران را بررسی می‌نماید و در صورت نیاز آنها را اصلاح می‌کند.

۲۱- برای کارهای مرتب‌شده، زمان‌های پیشنهادی براساس ساعت و دقیقه را در نظر می‌گیرد. ساعت‌های مختلف شبانه‌روز را با استفاده از واژه‌هایی مانند «صبح»، «ظهر»، «قبل از ظهر»، «بعد از ظهر»، «عصر» و «شب» درک و مشخص می‌کند. فرایند حل مسئله‌های زمان با اضافه شدن ساعت یا فقط دقیقه (بدون تغییر ساعت) را بلندبلند بازگو کرده و با استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی حل می‌کند. ضمن شنیدن ایده‌های دیگران، شواهدی را برای تأیید یا رد درستی پاسخ‌های خود جمع‌آوری کرده و در صورت لزوم، پاسخ‌های خود را اصلاح می‌کند.

● با توجه زمان انجام هر فعالیتی، برنامه روزانه‌ای را برای انجام وظایف و فعالیت‌های خود تنظیم و ارائه می‌کند.

● برنامه روزانه هم‌گروهی خود را بررسی و پیشنهادهایی را برای بهتر شدن برنامه او ارائه می‌کند.

۲۲- طول اجسام را بر اساس دو واحد سانتی‌متر و میلی‌متر با استفاده از خط‌کش اندازه‌گیری می‌کند و از این طریق، طول اشیاء را با هم مقایسه می‌نماید و نتیجه مقایسه‌ها را با استفاده از نمادها و واژه‌های علمی بیان می‌کند. ضمن مشخص کردن بزرگترین و کوچکترین طول، بلندبلند فکر کرده و روش مرتب کردن خود را توضیح داده و به ایده‌های دیگران گوش می‌دهد. همچنین برای اندازه‌های ارئه شده در قالب سانتی‌متر و میلی‌متر، مصداق‌های واقعی ارائه می‌کند.

● با بیان شواهد اندازه‌گیری‌شده، روش مرتب‌سازی خود را توضیح می‌دهد، ایده‌های دیگران را نقد می‌کند و با استفادهٔ دقیق از نمادها و واژه‌های علمی، از نظر خود دفاع می‌کند یا آن را اصلاح می‌نماید.

● دلایل خطا در اندازه‌گیری را شناسایی و پاسخ‌های نادرست را اصلاح می‌نماید.

۲۳- با حدسیه‌سازی، طول اجسام را بر حسب سانتی‌متر یا میلی‌متر تخمین می‌زند و سپس با انتخاب واحد استاندارد و استفاده درست از خط‌کش، اندازه واقعی را اندازه‌گیری می‌کند. با مقایسهٔ تخمین و اندازهٔ واقعی، دربارهٔ درست یا نادرست بودن حدس خود اظهار نظر می‌کند و به ایده‌های دیگران گوش می‌دهد.

● ضمن گوش دادن به ایده‌های دیگران، درستی یا نادرستی آنها را با بیان و ارائهٔ شواهد تأیید یا رد می‌کند.

● میزان خطای تخمین خود را، محاسبه کرده و در مورد عوامل مؤثر بر دقت تخمین خود بحث و تبادل نظر می‌کند.

۲۴- به‌صورت گروهی یا فردی، تعداد اشیاء (تا ۱۰۰) را با دقت ۲۰± تخمین می‌زند و براساس تخمین خود، تصمیم مناسب می‌گیرد. همچنین در صورت ایجاد اختلاف نظر بین اعضای گروه در خصوص تعداد دقیق اشیاء تخمین‌زده شده، با صبر و حوصله به نظرات دیگران گوش می‌دهد و با ارائه دلایل منطقی و همکاری و تعامل سازنده، به یک توافق گروهی دست می‌یابد.

● به‌صورت گروهی یا فردی، تعداد اشیاء (تا ۱۰۰) را با دقت ۱۰± تخمین می‌زند و براساس تخمین خود، تصمیم مناسب می‌گیرد. همچنین در صورت ایجاد اختلاف نظر بین اعضای گروه در خصوص تعداد دقیق اشیاء تخمین‌زده شده، با صبر و حوصله به نظرات دیگران گوش داده و با ارائه دلایل منطقی، همکاری و تعامل سازنده، به یک توافق گروهی دست می‌یابد.

● به‌صورت گروهی یا فردی، تعداد اشیاء (تا ۱۰۰) را با دقت ۵± تخمین می‌زند و براساس تخمین خود، تصمیم مناسب می‌گیرد. همچنین در صورت ایجاد اختلاف نظر بین اعضای گروه در خصوص تعداد دقیق اشیاء تخمین‌زده شده، با صبر و حوصله به نظرات دیگران گوش داده و با ارائه دلایل منطقی، همکاری و تعامل سازنده، به یک توافق گروهی دست می‌یابد.

اهداف ریاضی در پایه سوم ابتدایی

۱- ضمن استفاده از اعداد حسابی (تا ۱۰۰۰۰) و بازنمایی‌های مختلف آن در موقعیت‌های مختلف واقعی و مقایسه این اعداد، مسائل واقعی مرتبط با جمع (با حاصل کمتر از ۱۰۰۰۰) و تفریق‌های متناظر با این اعداد را با استفاده از راهبردها (مانند مدل و رسم شکل، نمادین سازی و حدس و آزمایش) و ابزارهای مختلف، حل می‌کند.

۲- با تغییر در داده‌ها، خواسته‌ها و موقعیت، مسائل ساختاریافته مرتبط با اعداد را تغییر می‌دهد و مسائل جدیدی خلق و مسائل نیمه ساختاریافته را کامل می‌کند.

۳- ضمن شناسایی موقعیت‌های واقعی مرتبط با دو عمل ضرب و تقسیم، مسائل مرتبط با ضرب اعداد یک رقمی در یک رقمی و یک رقمی در چند رقمی و تقسیم‌های اساسی (تقسیم‌های قابل حل به کمک جدول ضرب) را با استفاده از راهبردهای مختلف شامل استفاده از مدل و رسم شکل، نمادین‌سازی، حدس و آزمایش و با در نظر گرفتن خواص موجود در چهار عمل اصلی (جابه‌جایی، شرکت‌پذیری، توزیع‌پذیری، عمل با صفر، عمل با ۱، با ملاحظه اینکه خواص در مورد همه اعمال اصلی صدق نمی‌کنند)، حل می‌کند.

۴- ضمن شناسایی کسرهای متعارفی (زیرساختار جزء به کل و اندازه) به عنوان تکرار کسرهای واحد، حاصل جمع و تفریق این نوع کسرها با مخرج‌های مساوی (با حاصل کمتر از ۱) را با استفاده از کسرهای واحد و راهبرد رسم شکل به دست می‌آورد.

۵- ضمن تمایز بین اشکال هندسی دو بعدی شامل مربع، مستطیل، مثلث و دایره بر اساس ویژگی‌های مختلف‌شان از جمله زاویه و ضلع و اشکال هندسی سه بعدی شامل مکعب، مکعب مستطیل، استوانه، کره و مخروط، مصداق‌هایی از این اشکال هندسی را در محیط پیرامونی خود بیان می‌کند و با کنار هم قرار دادن این اشکال (به صورت ملموس یا تصویری)، اشکال ترکیبی می‌سازد. همچنین با مشاهده و توجه به محیط پیرامون خود، انواع اجسام هندسی سه‌بعدی را از هم تمیز می‌دهد و روابط بین اشکال سه بعدی و اشکال دو بعدی موجود در آنها را توصیف می‌کند.

۶- با تمایز قائل شدن بین مفهوم محیط و مساحت، مساحت مربع، مستطیل و محیط چندضلعی‌های منتظم پیرامون خود را با کمک مفهوم ضرب محاسبه می‌کند، روش انجام محاسبه را توضیح می‌دهد و در محاسبه مساحت شکل‌های ترکیبی از راهبردهای مختلف حل مسئله همانند راهبرد رسم شکل استفاده می‌کند.

۷- با مشخص بودن دو عامل از سه عامل انتقال چند مرحله‌ای یک شیء بر روی صفحه شطرنجی به نقطه‌ای دیگر از آن صفحه شامل نقطه اولیه شیء، نقطه ثانویه شیء و میزان و جهت انتقال در قالب ترکیب علامت جهت و تعداد واحد انتقال (همانند $\xrightarrow{5}$)، عامل سوم را مشخص می‌کند. بر اساس نقطه انتقال یافته یک شیء و نقطه اولیه آن، مسیری را برای برگشت از نقطه ثانویه به نقطه اولیه در قالب ترکیب علامت جهت و تعداد واحدهای مورد نیاز برای انتقال همانند $\xrightarrow{5}$ ارائه می‌کند.

۸- به صورت گروهی و با انتخاب یک موضوع (همانند تعداد کتاب‌هایی که در تابستان مطالعه کرده‌اند) از طریق نظرسنجی از دوستان خود داده‌ها را جمع‌آوری کرده، سپس آنها را در یک جدول مرتب کرده و نمودار ستونی و تصویری (با در نظر گرفتن ۱۰ به عنوان معیار) مربوط به آن را رسم می‌کند.

۹- اطلاعات ارائه شده در قالب جدول داده‌ها (دو ستونه)، نمودار ستونی (دو متغیره) و نمودار تصویری (با در نظر گرفتن ۱۰ به عنوان معیار) را تفسیر می‌کند و براساس آنها به سؤالات مرتبط با آنها پاسخ می‌دهد.

۱۰- ضمن بیان ضرورت واحدهای استاندارد به زبان خود و بیان تفاوت واحدهای استاندارد و غیراستاندارد، طول و جرم اجسام را با استفاده از ابزار مناسب (خط‌کش و متر برای طول و ترازو برای جرم) اندازه‌گیری می‌کند، اندازه آن را با واحد مناسب معرفی می‌کند و در صورت لزوم واحدها را به یکدیگر تبدیل می‌کند. همچنین بین واحد اندازه‌گیری طول و سطح تمایز قائل می‌شود و با تقسیم‌بندی اشکال به مربع‌های یک در یک اندازه سطح جسم را با واحد سانتی‌متر مربع مشخص می‌کند.

۱۱- ساعت‌های شبانه‌روز را به صورت‌های مختلف (ساعت قبل از ظهر، بعد از ظهر و یا در قالب ۲۴ ساعت) و دقیقه بیان و در صورت لزوم واحدها را به یکدیگر تبدیل می‌کند.

دامنه محتوایی و انتظارات عملکردی ریاضی در پایه سوم ابتدایی

ریاضی پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی اول: حساب

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● اعداد و عملیات	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها	**ارزش‌های اساسی:**
خرده‌مفاهیم: **۱- اعداد حسابی:** ● نوشتن، خواندن و گسترده نویسی اعداد ۰ تا ۹۹۹۹ ● اعداد مرکب (زمان بر حسب ساعت و دقیقه، طول بر حسب کیلومتر، متر، سانتی‌متر و میلی‌متر و جرم بر حسب کیلوگرم و گرم)	**خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (به نمایش درآوردن مسئله، بررسی پاسخ مسئله و خواستهٔ مسئله) ● طرح مسئله (تغییر در داده‌ها - خواسته‌ها و موقعیت، کامل کردن مسئله نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد نمادین‌سازی و حدس و آزمایش) ● بررسی اعتبار (تشخیص همیشه درست بودن و بعضی مواقع درست بودن) ● گفتمان (استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن برخی از خاصیت‌های عمل جمع، تفریق و ضرب در انجام محاسبات، استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی	**خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱- اعداد حسابی (تا ۹۹۹۹) را به صورت‌های مختلف (با اعداد فارسی، انگلیسی، دیجیتالی و گسترده) و با بازنمایی‌های مختلف (کلامی، تصویری، نوشتاری و ...) نمایش می‌دهد و از این اعداد در موقعیت‌های مرتبط با کاربرد اعداد در زندگی روزمره و مسائل مربوطه استفاده می‌کند.

● ضمن استفاده درست از اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰۰۰) در موقعیت‌های واقعی مرتبط، ارائهٔ مصداق‌هایی از موقعیت‌های واقعی دربردارنده یک عدد حسابی مشخص و موقعیت‌های غیرمرتبط با یک عدد حسابی مشخص (کمتر از ۱۰۰۰۰) و نمایش آنها با بازنمایی‌های مختلف، ایده‌هایی را در خصوص چگونگی تبدیل یک عدد کمتر از ۱۰۰۰۰ به عدد دیگر کمتر از ۱۰۰۰۰، ارائه و درستی ایده‌های خود را از طریق روش‌های مختلف بررسی می‌کند.

● ضمن استفاده درست از اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰۰۰) در موقعیت‌های واقعی مرتبط، ارائهٔ مصداق‌هایی از موقعیت‌های واقعی دربردارنده یک عدد حسابی مشخص و موقعیت‌های غیرمرتبط با یک عدد حسابی مشخص (کمتر از ۱۰۰۰۰) و نمایش آنها با بازنمایی‌های مختلف، درستی یا نادرستی ایده‌های دیگران در خصوص چگونگی تبدیل یک عدد کمتر از ۱۰۰۰۰ به عدد دیگر کمتر از ۱۰۰۰۰ را تعیین و ایده‌های نادرست را اصلاح می‌کند.

۲- اعداد مرکب (زمان بر حسب ساعت و دقیقه، طول بر حسب کیلومتر، متر، سانتی‌متر و میلی‌متر و جرم بر حسب کیلوگرم و گرم) را با بازنمایی نمادین و کلامی نمایش می‌دهد و از آنها در موقعیت‌های واقعی مرتبط استفاده می‌کند.

● اعداد مرکب (زمان بر حسب ساعت و دقیقه، طول بر حسب کیلومتر، متر، سانتی‌متر و میلی‌متر و جرم بر حسب کیلوگرم و گرم) را با اعداد حسابی مقایسه و ایده‌هایی را در خصوص شباهت‌ها و تفاوت‌های بین این اعداد ارائه می‌کند. همچنین با تبدیل واحد بزرگتر به واحد کوچکتر، اندازه (زمان، طول، جرم) را با یک عدد حسابی تعیین می‌کند.

● ضمن ارائه ایده‌هایی در خصوص شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود بین اعداد حسابی و اعداد مرکب (زمان بر حسب ساعت و دقیقه، طول بر حسب کیلومتر، متر، سانتی‌متر و میلی‌متر و جرم بر حسب کیلوگرم و گرم)، درستی یا نادرستی ایده‌های هم‌کلاسی‌هایش در این خصوص را تعیین می‌کند. همچنین با تبدیل واحد کوچکتر به واحد بزرگتر به هم، اندازه (زمان، طول، جرم) را با یک عدد کسری تعیین می‌کند.

۳- داده‌ها، خواسته‌ها و موقعیت مسئله مرتبط با اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰۰۰) و اعداد مرکب (زمان بر حسب ساعت و دقیقه، طول بر حسب کیلومتر، متر، سانتی‌متر و میلی‌متر و جرم بر حسب کیلوگرم و گرم) را به صورت نوآورانه تغییر می‌دهد و از این طریق مسئله جدید، طرح و حل می‌کند.

● درستی یا نادرستی مسائل طرح شده مرتبط با اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰۰۰) و اعداد مرکب (زمان بر حسب ساعت و دقیقه، طول بر حسب کیلومتر، متر، سانتی‌متر و میلی‌متر و جرم بر حسب کیلوگرم و گرم) توسط دیگران را تعیین می‌کند. ضمن تشخیص درستی یا نادرستی مسائل طرح شده مرتبط با اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰۰۰) و اعداد مرکب (زمان بر حسب ساعت و دقیقه، طول بر حسب کیلومتر، متر، سانتی‌متر و میلی‌متر و جرم بر حسب کیلوگرم و گرم) توسط دیگران، ایده‌هایی را برای اصلاح آنها ارائه می‌کند.

● ضمن تشخیص درستی یا نادرستی مسائل طرح شده مرتبط با اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰۰۰) و اعداد مرکب (زمان بر حسب ساعت و دقیقه، طول بر حسب کیلومتر، متر، سانتی‌متر و میلی‌متر و جرم بر حسب کیلوگرم و گرم) توسط دیگران، ایده‌هایی را برای اصلاح آنها ارائه می‌کند.

ریاضی پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی اول: حساب

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● اعداد و عملیات **خرده‌مفاهیم:** **۲- اعداد گویا:**	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (به نمایش درآوردن مسئله، بررسی پاسخ مسئله و خواستهٔ مسئله) ● طرح مسئله (تغییر در داده‌ها - خواسته‌ها و موقعیت، کامل کردن مسئله نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد نمادین‌سازی و حدس و آزمایش) ● بررسی اعتبار (تشخیص همیشه درست بودن و بعضی مواقع درست بودن) ● گفتمان (استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن برخی از خاصیت‌های عمل جمع، تفریق و ضرب در انجام محاسبات، استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۴- براساس کسرهای واحد، کسرهای متعارفی (زیرساختار جزء به کل و اندازه) را با بازنمایی‌های مختلف ارائه می‌کند و ایده‌های خود در مورد مصداق‌ها و کاربردهای کسرهای متعارفی در زندگی روزمره را با دیگران به اشتراک می‌گذارد.

● ضمن ارائهٔ کسرهای متعارفی (زیرساختار جزء به کل و اندازه) با بازنمایی‌های مختلف و بیان مصادیق و کاربردهای آنها، درستی یا نادرستی ایده‌های دیگران در مورد بازنمایی‌ها، مصادیق و کاربردهای کسرهای متعارفی را بررسی و بیان می‌نماید.

● پس از بررسی و توجیه درستی یا نادرستی ایده‌های خود و دیگران در خصوص بازنمایی، مصادیق و کاربردهای کسرهای متعارفی، شواهدی را برای رد ایده‌های نادرست، ارائه و آنها را اصلاح می‌نماید.

۵- موقعیت‌های واقعی مرتبط با کسرهای پرکاربرد در زندگی روزمره شامل نصف، ثلث، ربع و خمس، کسرهای معادل صفر و یک را تشخیص می‌دهد و آنها را با نماد کسر توصیف می‌کند. همچنین در مورد کاربرد این کسرها در زندگی روزمره با همکلاسی‌های خود گفت‌وگو می‌کند.

● درستی یا نادرستی ایده‌های خود و دیگران در مورد مصداق‌ها و کاربردهای کسرهای پرکاربرد در زندگی روزمره را بررسی و بیان می‌نماید.

● پس از بررسی و توجیه درستی یا نادرستی ایده‌های خود و دیگران در مورد مصداق‌ها و کاربردهای کسرهای پرکاربرد در زندگی روزمره، شواهدی را برای رد ایده‌های نادرست، ارائه و آنها را اصلاح می‌نماید.

ریاضی پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی اول: حساب

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● اعداد و عملیات **خرده‌مفاهیم:** **۳- عملیات:** ● جمع و تفریق اعداد چهاررقمی و مسائل کلامی جمع و تفریق (با حاصل کمتر از پنج رقم) ● ضرب اعداد یک رقم در یک رقم و یک رقم در دو و سه رقم و مسائل کلامی آن ● تقسیم با باقیمانده و بدون باقیمانده (تقسیم‌های اساسی) و مسائل کلامی آن ● راهبردهای محاسبه ذهنی جمع و تفریق (با حاصل کمتر از پنج رقم) ● جمع و تفریق کسرهای متعارفی با مخرج‌های مساوی (با حاصل کمتر از ۱)	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (به نمایش درآوردن مسئله، بررسی پاسخ مسئله و خواستهٔ مسئله) ● طرح مسئله (تغییر در داده‌ها - خواسته‌ها و موقعیت، کامل کردن مسئله نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد نمادین‌سازی و حدس و آزمایش) ● بررسی اعتبار (تشخیص همیشه درست بودن و بعضی مواقع درست بودن) ● گفتمان (استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن برخی از خاصیت‌های عمل جمع، تفریق و ضرب در انجام محاسبات، استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۶- با بررسی روابط بین اجزای مختلف، موقعیت‌های مرتبط با اعمال جمع، تفریق اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰۰۰)، ضرب (اعداد یک رقم در یک رقم و یک رقم در دو و سه رقم) و تقسیم‌های اساسی (با باقی‌مانده و بدون باقی‌مانده) را شناسایی کرده و به‌صورت کلامی و نوشتاری توصیف می‌کند و درباره روابط موجود بین چهار عمل اصلی توضیح می‌دهد.
● مسائل دو یا سه مرحله‌ای مبتنی بر روابط جمع، تفریق، ضرب و تقسیم طرح می‌کند و توضیح می‌دهد که چگونه هر تغییر (افزایش یا کاهش) بر نتیجه کلی تأثیر می‌گذارد.
● درستی یا نادرستی مسائل مطرح شده توسط دیگران در خصوص جمع، تفریق اعداد حسابی (کمتر از ۱۰۰۰۰)، ضرب (اعداد یک رقم در یک رقم و یک رقم در دو و سه رقم) و تقسیم‌های اساسی (با باقی‌مانده و بدون باقی‌مانده) را بررسی و شواهدی را برای رد مسائل نادرست ارائه و آنها را اصلاح می‌نماید.
۷- انواع مختلفی از مسائل کلامی معمول و غیرمعمول مرتبط با عمل جمع و تفریق (اعداد چهار رقمی با حاصل کمتر از ۱۰۰۰۰) را به کمک یکی از راهبردهای حل مسئله شامل رسم شکل، زیرمسئله، نمادین‌سازی، حدس و آزمایش، حل و راه‌حل خود را به‌صورت مستدل بیان می‌کند.
● انواع مختلفی از مسائل کلامی معمول و غیرمعمول مرتبط با عمل جمع و تفریق (اعداد چهار رقمی با حاصل کمتر از ۱۰۰۰۰) را با بیش از یک روش حل می‌کند و راه‌حل‌های خود را به طور واضح برای دیگران توضیح می‌دهد.
● ضمن حل انواع مختلفی از مسائل کلامی معمول و غیرمعمول مرتبط با عمل جمع و تفریق (اعداد چهار رقمی با حاصل کمتر از ۱۰۰۰۰) با بیش از یک روش و توضیح راه‌حل‌های خود به دیگران، به طور مستدل، از روش‌های حل خود دفاع می‌کند.
۸- با استفاده از راهبرد رسم شکل، نمادین‌سازی، حدس و آزمایش، مسائل یک مرحله‌ای مرتبط با ضرب و تقسیم‌های اساسی را حل و راه‌حل خود را به‌صورت مستدل بیان می‌کند.
● ضمن حل مسائل یک مرحله‌ای مرتبط با ضرب و تقسیم‌های اساسی با استفاده از راهبرد رسم شکل، نمادین‌سازی، حدس و آزمایش، درستی یا نادرستی راه‌حل‌ها و ایده‌های دیگران را مشخص می‌کند.
● ضمن ارائه شواهدی برای رد راه‌حل‌ها و ایده‌های نادرست در خصوص حل مسائل یک مرحله‌ای مرتبط با ضرب و تقسیم‌های اساسی، آنها را اصلاح می‌نماید.
۹- تمام روابط حقایق ضرب و تقسیم معادل را برای عبارت ضرب یا تقسیم داده شده می‌نویسد و برای هر یک از آنان یک مسئله کلامی، طرح و حل می‌کند.
● مسائل دو یا سه مرحله‌ای مرتبط با روابط ضرب و تقسیم طرح و حل می‌کند و چگونگی تأثیر هر تغییر (افزایش یا کاهش) بر نتیجه کلی را توضیح می‌دهد.
● مسائل کلامی طرح شده توسط خود و دیگران در خصوص هر یک از روابط حقایق ضرب و تقسیم برای یک عبارت ضرب یا تقسیم داده شده را از جنبه‌های مختلف از جمله درستی یا نادرستی آنان، میزان مطابقت با واقعیت و ... بررسی و از نتایج این بررسی برای طرح مسائل بهتر استفاده می‌کند.
۱۰- از رویه‌ها و الگوریتم‌های محاسباتی مرتبط با چهار عمل جمع، تفریق، ضرب و تقسیم و خواص آنها استفاده کرده و به صورت مستدل درستی الگوریتم‌ها را توجیه می‌نماید. همچنین از ماشین‌حساب به صورت منعطف در حل مسائل و کشف روابط استفاده می‌کند.
● ضمن استفادهٔ منعطف از رویه‌ها و الگوریتم‌های محاسباتی مرتبط با چهار عمل جمع، تفریق، ضرب و تقسیم و خواص آنها، راه‌حل‌های ابتکاری را برای حل آنها پیشنهاد می‌دهد.
● ضمن استفادهٔ منعطف از رویه‌ها و الگوریتم‌های محاسباتی مرتبط با چهار عمل جمع، تفریق، ضرب و تقسیم و خواص آنها، راه‌حل‌های ابتکاری را برای حل آنها پیشنهاد می‌دهد و از راه‌حل‌های خود به صورت مستدل دفاع می‌کند.
۱۱- در قالب بازی‌ها و رقابت‌های هیجان‌انگیز، محاسبات ذهنی جمع و تفریق دو عدد دو رقمی و ضرب دو رقم در یک رقم را با روش‌های مختلف انجام داده و راهبردهای محاسباتی خود را با دوستانش به اشتراک می‌گذارد.
● ضمن انجام محاسبات ذهنی جمع و تفریق دو عدد دو رقمی و ضرب دو رقم در یک رقم با روش‌های مختلف، راهبردهای محاسباتی دیگران را ارزیابی و در صورت لزوم اصلاح می‌نماید.
● با تبدیل یادگیری جدول ضرب به یک بازی جذاب، این مفاهیم را به صورت ماندگار به ذهن خود می‌سپارد و در موقع نیاز، فراخوانی می‌کند.

انتظارات عملکردی

۱۲- مسائل ساختاریافته مرتبط با چهار عمل اصلی اعداد کمتر از ۱۰۰۰۰ را با تغییر در داده‌ها، خواسته‌ها و موقعیت، بدون حل، کامل یا تغییر می‌دهد و مسائل جدیدی خلق می‌کند.
- ضمن خلق مسائل جدید، با تکمیل یا تغییر در داده‌ها، خواسته‌ها و موقعیت مسائل ساختاریافته، راه‌حل‌های ابتکاری را برای حل آنها پیشنهاد می‌دهد و پاسخ آنها را به صورت ذهنی به‌دست می‌آورد.
- ضمن خلق مسائل جدید، با تکمیل یا تغییر در داده‌ها، خواسته‌ها و موقعیت مسائل ساختاریافته و پیشنهاد راه‌حل‌های ابتکاری برای حل آنها، راه‌حل‌های ابتکاری پیشنهادشده توسط دیگران و راهبردهای ذهنی آنان برای حل این نوع مسائل، درستی یا نادرستی راه‌حل‌ها و راهبردهای آنان را بررسی و در صورت لزوم اصلاح می‌نماید.

۱۳- با استفاده از ابزارهای مختلف مانند شکل‌های هندسی، نوارهای کاغذی و نرم‌افزارهای آموزشی، حاصل جمع و تفریق کسرهای متعارفی با مخرج‌های مساوی (با حاصل کمتر از ۱) را با استفاده از کسرهای واحد و راهبرد رسم شکل به‌دست می‌آورد و فرایند حل خود را برای دیگران بازگو می‌کند.
- راهبردهای جایگزین برای جمع و تفریق کسرهای متعارفی با مخرج‌های مساوی ارائه می‌دهد و روش‌های مختلف را با هم مقایسه می‌کند.
- مثال‌های عملی از زندگی روزمره ارائه می‌دهد که در آنها جمع و تفریق کسرهای متعارفی با مخرج‌های مساوی به کار می‌رود.

ریاضی پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی دوم: الگو و تغییر

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● الگو و رابطه **خرده‌مفاهیم:** **۱- الگو:** ● الگوهای شمارش چندتایی (دو تایی تا ده تایی به صورت ذهنی) ● شمارش ذهنی۲۵۰ تا ۲۵۰ تا، ۵۰۰ تا ۵۰۰ تا و ۱۰۰۰ تا ۱۰۰۰ تا	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (به نمایش درآوردن مسئله، بررسی پاسخ مسئله و خواستهٔ مسئله) ● طرح مسئله (تغییر در داده‌ها - خواسته‌ها و موقعیت، کامل کردن مسئله نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد نمادین‌سازی و حدس و آزمایش) ● بررسی اعتبار (تشخیص همیشه درست بودن و بعضی مواقع درست بودن) ● گفتمان (استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن برخی از خاصیت‌های عمل جمع، تفریق و ضرب در انجام محاسبات، استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱۴- شمارش چندتایی (دو تایی تا ده تایی) را رو به جلو و رو به عقب به صورت ذهنی انجام می‌دهد، در الگوهای عددی داده شده رابطه بین اجزای الگو را توصیف می‌نماید و اعداد مجهول در الگو را پیدا می‌کند.
- شمارش چندتایی را در محدوده‌های عددی بالاتر (تا ۱۰۰۰) رو به جلو و عقب انجام می‌دهد و روابط پیچیده‌تر بین اجزای الگوهای عددی را تشخیص و توضیح می‌دهد.
- الگوهای عددی ترکیبی را که شامل افزایش و کاهش متناوب یا چندگانه هستند، تحلیل کرده و تغییرات آن را پیش‌بینی می‌کند.

۱۵- با یادآوری محاسبات ساده، ۲۵۰ تا ۲۵۰ تا، ۵۰۰ تا ۵۰۰ تا و ۱۰۰۰ تا ۱۰۰۰ تا را با استفاده از روش‌های مختلف رو به جلو می‌شمارد.
- با استفاده از روش‌های محاسباتی مانند جمع‌های متوالی و ضرب‌های مرتبط، شمارش‌های ۲۵۰ تا ۲۵۰ تا، ۵۰۰ تا ۵۰۰ تا، و ۱۰۰۰ تا ۱۰۰۰ تا را رو به جلو و عقب، انجام و تغییرات را توضیح می‌دهد.
- شمارش‌های ترکیبی (مثلاً ۲۵۰ تا ۲۵۰ تا عددی مشخص و سپس ۵۰۰ تا ۵۰۰ تا ادامه دهند) را انجام می‌دهد و رابطه بین این الگوهای شمارشی را توصیف می‌کند.

۱۶- با استفاده از اشیای واقعی یا اشکال داده شده، دسته‌های مساوی ۲ تا ۱۰ تایی تعیین شده را درست می‌کند (با تعداد کل کمتر از ۱۰۰ بدون باقی‌مانده)، برای آنها یک ضرب می‌نویسد و تعداد کل اشیاء یا شکل‌ها را به‌دست می‌آورد.
- اختلاف بین تعداد کل دو نوع دسته‌بندی با تعداد اعضاء مختلف (تا ۱۰ عضور در هر دسته و تعداد کل کمتر از ۱۰۰) را بدون تعیین تعداد کل آنها و بر اساس درک خود از مفهوم دسته‌بندی، مشخص می‌کند.
- ضمن مشخص کردن اختلاف بین تعداد کل دو نوع دسته‌بندی با تعداد اعضاء مختلف (تا ۱۰ عضو در هر دسته و تعداد کل کمتر از ۱۰۰) بر اساس درک خود از مفهوم دسته‌بندی، استدلال خود را به طور شفاف برای دیگران بیان و از آن دفاع می‌کند.

۱۷- تعدادی از اشیای واقعی داده شده (تا ۱۰۰) را بین چند نفر (تا ۱۰ نفر) به طور مساوی تقسیم می‌کند و تعدادی را که به هر نفر می‌رسد و تعدادی را که باقی می‌ماند به کمک عمل ضرب و تقسیم به‌دست می‌آورد.
- براساس یک عبارت کلامی که به چند نفر چه تعداد مساوی رسیده و چه مقداری باقی‌مانده است، تعداد کل را مشخص می‌کند و برای آن یک تقسیم با مشخص بودن همه عامل‌های آن (مقسوم، مقسوم‌علیه، خارج قسمت و باقی‌مانده) می‌نویسد.
- درستی یا نادرستی پاسخ‌ها و تقسیم‌های ارائه شده توسط دیگران را، برای یک عبارت کلامی بیان‌کننده این که به چند نفر، چه تعداد مساوی رسیده و چه مقداری باقی‌مانده است، مشخص و موارد نادرست را اصلاح می‌کند.

ریاضی پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی دوم: الگو و تغییر

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● الگو و رابطه **خرده‌مفاهیم:** **۲- رابطه:** ● مقایسه اعداد حسابی (اعداد ۰ تا ۹۹۹۹) ● ماشین ورودی و خروجی ترکیبی جمع و تفریق ● خاصیت جابه‌جایی ضرب ● خاصیت شرکت‌پذیری ضرب و جمع ● خاصیت توزیع پذیری ضرب نسبت به جمع و تفریق ● ضرب در صفر ● ضرب در ۱ ● رابطهٔ بین کمیت‌های مختلف (طول و سطح)	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (به نمایش درآوردن مسئله، بررسی پاسخ مسئله و خواستهٔ مسئله) ● طرح مسئله (تغییر در داده‌ها - خواسته‌ها و موقعیت، کامل کردن مسئله نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد نمادین‌سازی، حدس و آزمایش) ● بررسی اعتبار (تشخیص همیشه درست بودن و بعضی مواقع درست بودن) ● گفتمان (استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن برخی از خاصیت‌های عمل جمع، تفریق و ضرب در انجام محاسبات، استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۱۸- رابطه تساوی یا عدم‌تساوی (ازلحاظ کمتری یا بیشتری) موجود بین دو مجموعه از اشیاء (با تعداد کمتر از ۱۰۰۰) را با روش‌های مختلف تشخیص و با نمادهای ریاضی نشان می‌دهد و برای بررسی روابط موجود بین تعداد این دو مجموعه، راه‌حل‌ها و ایده‌های خود را برای دیگران بیان می‌کند. همچنین چند عدد (کوچکتر از ۱۰۰۰) را با استفاده از تفکر الگوریتمی مرتب کرده و نتایج این مرتب کردن را با استفاده از کلماتی همانند «بزرگ‌تر از»، «بزرگ‌ترین»، «کوچک‌تر از»، «کوچک‌ترین» و «مساوی با» و یا نمادهای ریاضی ارائه می‌کند.

- ضمن مرتب کردن تعدادی عدد کمتر از ۱۰۰۰ به کمک تفکر الگوریتمی و ارائه نتایج این مرتب کردن به کمک نماد و عبارات کلامی، راهبرد مقایسه خود را برای دیگران به طور شفاف توضیح می‌دهد.
- ضمن مرتب کردن تعدادی عدد کمتر از ۱۰۰۰ به کمک تفکر الگوریتمی و ارائه نتایج این مرتب کردن به کمک نماد و عبارات کلامی، راهبردهای دیگران را در خصوص چگونگی انجام آن با دقت گوش داده و درستی یا نادرستی آنها را مشخص می‌کند.

۱۹- رابطه بین اعداد را در ماشین‌های ورودی و خروجی ترکیبی جمع و تفریق، تشخیص داده و جزء مجهول را در آنها می‌یابد.

- رابطه موجود در یک ماشین ورودی -خروجی ترکیبی جمع و تفریق را شناسایی و به زبان خود بیان می‌کند.
- براساس یک رابطه ارائه شده در خصوص یک ماشین ورودی-خروجی دو مرحله‌ای برای جمع و تفریق، آن ماشین را طراحی و ارائه می‌کند.

۲۰- از خواص مختلف چهار عمل اصلی شامل جابه‌جایی، شرکت‌پذیری، توزیع‌پذیری، عضو بی‌اثر صفر و عضو بی‌اثر ۱ در حل مسائل مرتبط استفاده می‌کند.

- مشخص می‌کند که هر یک از خاصیت‌های جابه‌جایی، شرکت‌پذیری، توزیع‌پذیری، عضو بی‌اثر صفر و عضو بی‌اثر ۱، در خصوص کدام یک از چهار عمل اصلی صدق می‌کنند و در خصوص کدام‌یک از آنان صدق نمی‌کنند.
- ایده‌هایی را در خصوص اینکه چرا برخی از خواص در برخی از چهار عمل اصلی صدق نمی‌کنند، ارائه می‌کند.

ریاضی پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی دوم: الگو و تغییر

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● الگو و رابطه **خرده‌مفاهیم:** **۳- تغییر:** ● اشکال هندسی به عنوان عدد یا عملیات (نمادین سازی) ● دایره و اجزاء آن (شعاع، قطر) و نحوه رسم آن با پرگار ● زاویه و زاویهٔ راست ● قطر چندضلعی‌ها ● محیط و فرمول محاسبه محیط چندضلعی‌های منتظم و مستطیل بر اساس مفهوم ضرب ● مساحت و فرمول مساحت مستطیل و مربع بر اساس مفهوم ضرب ● انواع مثلث (مثلث متساوی‌الاضلاع، متساوی‌الساقین، مثلث قائم‌الزاویه) ● اشکال سه‌بعدی (مکعب مستطیل، مکعب، استوانه و مخروط) و ارتباط آن با اشکال دوبعدی	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (به نمایش درآوردن مسئله، بررسی پاسخ مسئله و خواستهٔ مسئله) ● طرح مسئله (تغییر در داده‌ها - خواسته‌ها و موقعیت، کامل کردن مسئله نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد نمادین‌سازی و حدس و آزمایش) ● بررسی اعتبار (تشخیص همیشه درست بودن و بعضی مواقع درست بودن) ● گفتمان (استدلال‌های شفاهی ساده، توجیه کردن، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن برخی از خاصیت‌های عمل جمع، تفریق و ضرب در انجام محاسبات، استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۲۱- از راهبرد نمادین‌سازی در حل مسائل کلامی، استفاده و جزء مجهول را با کمک راهبرد حدس و آزمایش پیدا می‌کند. همچنین از این طریق میزان تغییر در یک موقعیت واقعی را تعیین می‌کند.
- مسائل پیچیده‌تر شامل چند مرحله عملیات را به صورت نمادین نمایش داده و ساده‌سازی می‌کند.
- با تغییر داده‌های یک مسئله، مسئله‌های جدیدی طراحی کرده و راه‌حل‌های جایگزین را مقایسه می‌کند.

ریاضی پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی سوم: فضا و شکل

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● هندسه **خرده‌مفاهیم:** **۱- شکل:** ● دایره و اجزاء آن (شعاع، قطر) و نحوه رسم آن با پرگار ● زاویه و زاویهٔ راست ● قطر چندضلعی‌ها ● محیط و فرمول محاسبه محیط چندضلعی‌های منتظم و مستطیل بر اساس مفهوم ضرب ● مساحت و فرمول مساحت مستطیل و مربع بر اساس مفهوم ضرب ● انواع مثلث (مثلث متساوی‌الاضلاع، متساوی‌الساقین، مثلث قائم‌الزاویه) ● اشکال سه‌بعدی (مکعب مستطیل، مکعب، استوانه و مخروط) و ارتباط آن با اشکال دوبعدی	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (به نمایش درآوردن مسئله، بررسی پاسخ مسئله و خواستهٔ مسئله) ● طرح مسئله (تغییر در داده‌ها - خواسته‌ها و موقعیت، کامل کردن مسئله نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد نمادین‌سازی و حدس و آزمایش) ● بررسی اعتبار (تشخیص همیشه درست بودن و بعضی مواقع درست بودن) ● گفتمان (استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن برخی از خاصیت‌های عمل جمع، تفریق و ضرب در انجام محاسبات، استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۲۲- با مشاهده محیط اطراف، اشکال هندسی را مشخص و چندضلعی‌ها و دایره را از هم متمایز کرده و با تشخیص رابطه کل با جزء، اجزاء هر شکل را مشخص می‌کند. همچنین از پرگار برای رسم دایره و از شابلون برای رسم قطرهای یک چندضلعی استفاده می‌کند.
- نقاشی از یک طرح داده شده متشکل از اشکال هندسی شامل چندضلعی‌ها و دایره را رسم می‌کند.
- ایده‌هایی را درخصوص ویژگی‌های مشترک و غیرمشترک چندضلعی‌ها شامل مربع، مستطیل و انواع مثلث‌ها بیان می‌کند.

۲۳- با کمک ابزارهای ساده همانند نوارهای پرچ شده یا زاویه بین دو عقربه ساعت، زاویه‌های مختلف (حاده، منفرجه) می‌سازد و زوایای ساخته شده را توصیف می‌کند. همچنین در چند ضلعی‌های داده شده و اشیای موجود در محیط پیرامونی خود یا تصاویری از آثار ملی، مذهبی و فرهنگی، زاویه‌ها را مشخص می‌کند، از طریق استدلال شهودی و با استفاده از خط‌کش و گونیا انواع زاویه‌ها (باز، تند، راست) را از هم متمایز و به طور تقریبی رسم می‌کند.
- با استفاده از ابزارهای ساده مانند نوارهای پرچ شده یا عقربه‌های ساعت، زاویه‌هایی می‌سازد که با کنار هم قرار دادن آنها، زاویه راست ایجاد شود و ارتباط آنها را توضیح می‌دهد.
- از روش‌های مختلف مانند تا زدن کاغذ یا سایه اشیاء برای ایجاد زاویه‌ها استفاده می‌کند و اندازه تقریبی آنها را با استفاده از گونیا تخمین می‌زند.

۲۴- با تمایز قائل شدن بین مفهوم محیط و مساحت، مساحت مربع، مستطیل و محیط چندضلعی‌های منتظم پیرامون خود را با کمک مفهوم ضرب محاسبه می‌کند، روش انجام محاسبه را توضیح می‌دهد و در محاسبه مساحت شکل‌های ترکیبی از راهبردهای مختلف حل مسئله همانند راهبرد رسم شکل استفاده می‌کند.
- با استفاده از مساحت شکل‌های ترکیبی متشکل از مربع و مستطیل، مفهوم بقای سطح را درک کرده و از این مفهوم درحل مسائل مرتبط با مساحت استفاده می‌کند.
- با استفاده از مساحت مربع و مستطیل، تخمینی از مساحت شکل‌های نامنظم ارائه می‌کند.

۲۵- با مشاهده و توجه به محیط پیرامون خود، انواع اجسام هندسی سه‌بعدی شامل مکعب، مکعب مستطیل، استوانه، کره و مخروط را از هم تمیز می‌دهد و روابط بین اشکال سه بعدی و اشکال دو بعدی موجود در آنها را توصیف می‌کند. همچنین در خصوص اشکال هندسی دو بعدی و سه بعدی موجود در آثار باستانی، ملی، مذهبی و فرهنگی کشورمان در کلاس درس با دیگران بحث و گفت‌وگو می‌کند و این اشکال را به کمک مواد و وسایل مختلف از جمله مواد و وسایل دورریختنی می‌سازد.
- روابط بین اشکال سه‌بعدی و اشکال دوبعدی را از طریق برش، باز کردن گسترده آنها و مشاهده سایه آنها بررسی می‌کند.
- به صورت گروهی درباره کاربردهای اشکال هندسی در معماری آثار ملی، مذهبی تحقیق کرده و نتایج خود را در قالب یک نمایشگاه کلاسی ارائه می‌دهد.

۲۶- بین طول و سطح در دنیای واقعی تمایز قائل می‌شود، از ابزارهای مناسب برای اندازه‌گیری این دو کمیت استفاده می‌کند و رابطه بین آنها را بیان می‌کند. همچنین به صورت گروهی درگیر انجام پروژه‌هایی همانند طراحی یک باغچه کوچک یا ساخت یک ماکت از اتاق خود با استفاده از مفاهیم طول و سطح شده و در این فرایند با مشورت با هم‌گروهی‌های خود تصمیم درست می‌گیرد که از چه ابزارهایی استفاده کند، چه اندازه‌گیری‌هایی انجام دهد و چگونه نتایج را تفسیر کند.
- تأثیر تغییر ابعاد یک شکل بر مساحت آن را بررسی کرده و نتایج خود را ارائه می‌کند.
- در پروژه‌های گروهی مانند طراحی فضای داخلی یک اتاق یا چیدمان وسایل داخل یک اتاق با توجه به ابعاد داده شده شرکت می‌کند و ایده‌هایی را برای انجام مناسب این کار ارائه می‌کند.

ریاضی پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی سوم: فضا و شکل

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● هندسه **خرده‌مفاهیم:** **۲- تبدیل:** ● ترکیب اشکال مختلف و ساخت اشکال جدید به کمک ابزار	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (به نمایش درآوردن مسئله، بررسی پاسخ مسئله و خواستهٔ مسئله) ● طرح مسئله (تغییر در داده‌ها - خواسته‌ها و موقعیت، کامل کردن مسئله نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد نمادین‌سازی و حدس و آزمایش) ● بررسی اعتبار (تشخیص همیشه درست بودن و بعضی مواقع درست بودن) ● گفتمان (استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن برخی از خاصیت‌های عمل جمع، تفریق و ضرب در انجام محاسبات، استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۲۷- اشکال ترکیبی جذاب و خلاقانه‌ای را با کنار هم قرار دادن اشکال دو بعدی و سه بعدی (ملموس یا تصویری) یا با استفاده از فناوری (همانند نرم افزارهای آموزشی مخصوص هندسه)، می‌سازد و درمورد چگونگی ساختن آنها با هم‌کلاسی‌های خود گفت‌وگو می‌کند.

● نتایج ساخت اشکال ترکیبی خود را با دیگران به اشتراک می‌گذارد و در جلسات گروهی نحوه ترکیب اشکال و روش‌های مختلف آنها را با هم مقایسه، مزایا و معایب هر روش را بررسی می‌کند.

● کار گروه‌های دیگر را ارزیابی می‌کند و نظرات سازنده خود را ارائه می‌دهد.

ریاضی پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی سوم: فضا و شکل

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● هندسه **خرده‌مفاهیم:** **۳- هندسه تحلیلی:** ● مکان‌یابی ● نمایش ضرب و تقسیم اعداد یک رقمی روی محور اعداد ● نمایش اعداد کسری روی محور اعداد	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (به نمایش درآوردن مسئله، بررسی پاسخ مسئله و خواستهٔ مسئله) ● طرح مسئله (تغییر در داده‌ها - خواسته‌ها و موقعیت، کامل کردن مسئله نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد نمادین‌سازی و حدس و آزمایش) ● بررسی اعتبار (تشخیص همیشه درست بودن و بعضی مواقع درست بودن) ● گفتمان (استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن برخی از خاصیت‌های عمل جمع، تفریق و ضرب در انجام محاسبات، استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۲۸- با مشخص بودن دو عامل از سه عامل انتقال چند مرحله‌ای یک شیء بر روی صفحه شطرنجی به نقطه‌ای دیگر از آن صفحه شامل نقطه اولیه شیء، نقطه ثانویه شیء و میزان و جهت انتقال در قالب ترکیب علامت جهت و تعداد واحد انتقال (همانند $\xrightarrow{5}$)، عامل سوم را مشخص می‌کند. همچنین بر اساس نقطه انتقال یافته یک شیء و نقطه اولیه آن، مسیری را برای برگشت از نقطه ثانویه به نقطه اولیه در قالب ترکیب علامت جهت و تعداد واحدهای مورد نیاز برای انتقال همانند $\xrightarrow{5}$ ارائه می‌کند.

- مسیری را برای انتقال شیء بر روی صفحه شطرنجی طراحی کرده و با توجه به مقیاس‌های مختلف، حرکت را به صورت هندسی (با استفاده از جهت و طول) بیان می‌کند.
- با استفاده از نرم‌افزارهای طراحی هندسی، مسیرهای انتقال چند مرحله‌ای را به صورت تصویری یا نموداری ترسیم کرده و در گروه خود در مورد راهبردهای بهینه انتقال بحث و گفت‌وگو می‌کند.

۲۹- ضرب و تقسیم اعداد یک رقمی را روی محور اعداد نمایش داده و حاصل را از این طریق محاسبه می‌کند.

- عملیات ضرب و تقسیم اعداد یک رقمی را روی محور اعداد انجام داده و نشان می‌دهد که ضرب و تقسیم معکوس یکدیگر هستند.
- روابط میان ضرب و تقسیم و تأثیر آنها بر روی محور اعداد را تحلیل کرده و استدلال‌های منطقی برای روابط ضرب و تقسیم ارائه می‌کند.

۳۰- روی محور اعداد، فواصل را به بخش‌های برابر تقسیم کرده و هر بخش را با یک کسر متعارفی نمایش می‌دهد و بالعکس. همچنین از این طریق الگوهای جالبی را در خصوص ارتباط بین کسرها و اعداد طبیعی کشف و در خصوص آنها با هم‌کلاسی‌های خود بحث و گفت‌وگو می‌کند.

- نظرات خود را در مورد درستی روش‌های مختلف نمایش کسرها، بیان و از استدلال خود دفاع می‌کند. همچنین آنها را در موقعیت‌های عملی مانند اندازه‌گیری‌های روزمره به کار می‌برد.
- با تحلیل الگوهای عددی روی محور اعداد، رابطه بین کسرهای مساوی، مقایسه کسرها و ترتیب آنها را کشف کرده و یافته‌های خود را در قالب استدلال‌های منطقی بیان می‌کند.

ریاضی پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی چهارم: عدم قطعیت

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● اندازه‌گیری و داده‌ها **خرده‌مفاهیم:** **۱- آمار:** ● جمع‌آوری و ثبت داده ها در جدول و رسم نمودار ستونی و تصویری و خواندن اطلاعات از روی نمودار	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب ((به نمایش درآوردن مسئله، بررسی پاسخ مسئله و خواستهٔ مسئله) ● طرح مسئله (تغییر در داده‌ها - خواسته‌ها و موقعیت، کامل کردن مسئله نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد نمادین‌سازی و حدس و آزمایش) ● بررسی اعتبار (تشخیص همیشه درست بودن و بعضی مواقع درست بودن) ● گفتمان (استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن برخی از خاصیت‌های عمل جمع، تفریق و ضرب در انجام محاسبات، استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۳۱- به‌صورت گروهی در مورد موضوعی خاص، سؤال یا فرضیه‌ای را تعیین می‌کند. سپس، برای پاسخ دادن به سؤال یا فرضیه طرح شده، با تقسیم مسئولیت‌ها بین اعضای گروه و تلاش و پشتکار مستمر، داده‌ها را از منابع مختلف از جمله همکلاسی‌ها یا هم‌مدرسه‌ای‌های خود جمع‌آوری و آنها را در یک جدول مرتب کرده و نمودار ستونی و تصویری (با در نظر گرفتن ۱۰ به عنوان معیار) مربوط به آن را رسم می‌کند. همچنین اطلاعات ارائه شده در قالب جدول داده‌ها (دو ستونه)، نمودار ستونی (دو متغیره) و نمودار تصویری (با در نظر گرفتن ۱۰ به عنوان معیار) را تفسیر و بر اساس آنها به سؤالات مرتبط با آنها پاسخ می‌دهد.

● اطلاعات ارائه شده در قالب جدول داده‌ها، نمودار ستونی یا نمودار تصویری را بیان می‌کند و از این طریق به سؤال‌های پرسیده شده در خصوص یک حدس یا فرضیه مرتبط پاسخ می‌دهد.

● با تعمیم یافته‌های خود، پیش‌بینی‌هایی در مورد موضوع مورد بررسی انجام می‌دهد و در مورد درستی پیش‌بینی‌های خود استدلال می‌کند.

ریاضی پایه سوم ابتدایی

ایده کلیدی چهارم: عدم قطعیت

مفاهیم	مهارت‌ها	ارزش‌ها
مفاهیم اساسی: ● اندازه‌گیری و داده‌ها **خرده‌مفاهیم:** **۲- اندازه‌گیری:** ● ساعت بعدازظهر (بیان ساعت شبانه‌روز بر اساس عبارات قبل از ظهر، بعد از ظهر و یا در قالب ۲۴ ساعت) ● واحدهای اندازه گیری طول (متر و کیلومتر) و آشنایی با ابزار متر ● واحد اندازه‌گیری سطح (سانتی‌مترمربع) ● واحدهای اندازه‌گیری جرم (کیلوگرم و گرم) و انواع ترازوها ● برآورد اندازه‌ها (تعداد، طول و جرم) ● استفاده از کسرها در نمایش اندازه‌ها (طول، زمان، مساحت، جرم)	**مهارت‌های اساسی:** ● حل مسئله ● گفتمان و استدلال ریاضی ● ارتباطات و اتصالات (کاربرد در درون و بیرون ریاضیات) ● انتخاب و استفاده درست از راهبردها، ابزارها و فناوری‌ها **خرده‌مهارت‌ها:** ● فهم مسئله و بازگشت به عقب (به نمایش درآوردن مسئله، بررسی پاسخ مسئله و خواستهٔ مسئله) ● طرح مسئله (تغییر در داده‌ها - خواسته‌ها و موقعیت، کامل کردن مسئله نیمه‌ساختاریافته) ● حل مسئله (راهبرد نمادین‌سازی، حدس و آزمایش) ● بررسی اعتبار (تشخیص همیشه درست بودن و بعضی مواقع درست بودن) ● گفتمان (استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن، استفاده از نمادها، واژه‌ها و اصطلاحات علمی) ● ارتباطات و اتصالات (شناسایی رابطه بین دو موضوع، تشخیص الگو و رابطه، تشخیص رابطه علت و معلولی) ● محاسبات عددی (توضیح روش انجام محاسبه، به کار بردن رویه‌ها در حل مسئله و الگوریتم، به کار بردن برخی از خاصیت‌های عمل جمع، تفریق و ضرب در انجام محاسبات، استدلال‌های شفاهی ساده و توجیه کردن) ● محاسبات ذهنی (توانایی انجام محاسبه ذهنی ساده، توانایی به خاطر سپردن و به یادآوردن محاسبات ساده، به کار بردن راهبرد در محاسبه ذهنی، توضیح کلامی راهبردها) ● اندازه‌گیری و واحدها (انتخاب واحد استاندارد) ● ابزارهای اندازه‌گیری (استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری) ● ابزارهای دیجیتالی	**ارزش‌های اساسی:** **خرده‌ارزش‌ها:** ● هویت اسلامی- ایرانی ● مستدل فکر کردن و منطقی بودن ● پشتکار داشتن و متعهد بودن به یادگیری خود ● دقیق و صادق بودن در گفتمان و صورت‌بندی حدس‌های عاقلانه ● تعاون و کار گروهی ● خودآگاهی و خودباوری، برقراری و حفظ ارتباط

انتظارات عملکردی

۳۲- با تبدیل واحدهای زمانی و بیان دقیق ساعت در قالب‌های ۱۲ ساعته و ۲۴ ساعته و ساعت قبل از ظهر و ساعت بعد از ظهر، زمان وقوع امور مختلف را در قالب‌های زمانی مختلف (قالب ۱۲ ساعته به همراه عبارت قبل از ظهر و بعد از ظهر و قالب ۲۴ ساعته) بیان می‌کند.

● زمان‌های مختلف را با توجه به نیازهای خود مانند زمان استراحت، مطالعه، فعالیت‌های ورزشی و خواب، بهینه‌سازی و از تقویم و نرم‌افزارهای مدیریت زمان برای انجام این کار استفاده می‌کند.

● با تجزیه و تحلیل تجربیات گذشته و نتایج حاصل از مدیریت زمان، الگوهای بهینه‌تری برای برنامه‌ریزی روزانه خود ارائه می‌دهد و برای تخصیص زمان به فعالیت‌های مختلف تصمیمات بهتری می‌گیرد.

۳۳- ضمن بیان ضرورت واحدهای استاندارد به زبان خود و بیان تفاوت واحدهای استاندارد و غیراستاندارد، طول و جرم اجسام را با استفاده از ابزار مناسب (خط‌کش و متر برای طول و ترازو برای جرم) و واحدهای مناسب اندازه‌گیری و ارائه می‌کند. همچنین ارتباط هر یک از واحدهای یک کمیت را با واحدهای دیگر آن کمیت (واحد کیلومتر، متر، سانتی‌متر و میلی‌متر برای طول و واحد کیلوگرم و گرم برای جرم) با استفاده از مفهوم کسر و ضرب بیان می‌کند.

● در هر یک از موقعیت‌های مرتبط با اندازه‌گیری طول و جرم، با انتخاب ابزار و اندازه‌گیری مناسب، اندازه‌گیری خود را با دقت بهتری انجام می‌دهد و ایده‌های خود برای اندازه‌گیری بهتر و دقیق‌تر را با دیگران به اشتراک می‌گذارد.

● واحدهای مورد استناد شخصی را برای اندازه‌گیری طول و جرم ارائه و از آن واحدها برای اندازه‌گیری تقریبی استفاده می‌کند.

۳۴- بین واحد اندازه گیری طول و سطح تمایز قائل شده و با تقسیم‌بندی اشکال به مربع‌های یک در یک، اندازه سطح جسم را با واحد سانتی‌متر مربع مشخص می‌کند.

● مساحت اشکال هندسی پیچیده‌تر (مانند مثلث‌ها، دایره‌ها یا چندضلعی‌ها) را با استفاده از واحد سانتی‌متر مربع به صورت تقریبی اندازه‌گیری و بیان می‌کند.

● مساحت اشکال هندسی ترکیبی را با تقسیم آنها به بخش‌های کوچک‌تر به صورت منطقی، محاسبه و نحوه تغییر مساحت در صورت تغییر اندازه اشکال را تحلیل می‌کند.

۳۵- علاوه بر اندازه‌گیری با ابزار مناسب، با مشاهده و توجه به محیط خود، برای اندازه (طول، مساحت و جرم) یا تعداد داده‌شده، مصداق مناسبی از دنیای واقعی ارائه و تخمین مناسبی از تعداد (تا ۱۰۰۰ با تخمین ۱۰۰ ±)، طول، مساحت و جرم در موقعیت‌های واقعی ارائه می‌کند.

● علاوه بر اندازه‌گیری با ابزار مناسب، با مشاهده و توجه به محیط خود، برای اندازه (طول، مساحت و جرم) یا تعداد داده‌شده، مصداق مناسبی از دنیای واقعی، ارائه و تخمین مناسبی از تعداد (تا ۱۰۰۰ با تخمین ۷۰ ±)، طول، مساحت و جرم در موقعیت‌های واقعی ارائه می‌کند.

● علاوه بر اندازه‌گیری با ابزار مناسب، با مشاهده و توجه به محیط خود، برای اندازه (طول، مساحت و جرم) یا تعداد داده‌شده، مصداق مناسبی از دنیای واقعی ارائه و تخمین مناسبی از تعداد (تا ۱۰۰۰ با تخمین ۵۰ ±)، طول، مساحت و جرم در موقعیت‌های واقعی ارائه می‌کند.

۳۶- برای بیان اندازه طول، زمان، مساحت و جرم اجسام از کسر مناسب استفاده می‌کند.

● ضمن بیان اندازه طول، زمان، مساحت و جرم اجسام با کسر، اندازه‌های دو کمیت داده شده را با هم مقایسه می‌کند.

● ضمن مقایسه اندازه‌های دو کمیت داده شده، مقایسه‌های صورت گرفته توسط دیگران را ارزیابی و در صورت لزوم اصلاح می‌نماید.

واژه‌نامه

ارتباطات و اتصالات ریاضی (Mathematical Connections): از یک سو پیوند برقرار کردن میان ایده‌های ریاضی یعنی اتصال درون ریاضی و از سوی دیگر یافتن کاربردهای ریاضی در خارج آن یعنی اتصال ریاضی با بیرون ریاضی است.

استدلال ریاضی (Mathematical Reasoning): توانایی تفکر منسجم و منطقی و استنتاج و نتیجه‌گیری از حقایق ریاضی آشنا یا مفروض است. این نوع فرایند در دوره اول دبستان شامل مهارت‌های استدلالی مانند جست‌وجو برای تشخیص الگوها و رابطه‌ها و مرتب و دسته‌بندی کردن داده‌ها، ساختن حدس‌ها، بررسی درستی آنها، یافتن نتایج منطقی بر اساس حقایق ریاضی و گفت‌وگو درباره دلایل درستی یا نادرستی ایده‌ها است.

استدلال منطقی (Logical Reasoning): توانایی استنتاج روابط ریاضی به شیوه‌ای ساختارمند و بدون تناقض، شامل اصول استنتاج قیاسی، استقرایی و ....

استنتاج (Inference): فرایند نتیجه‌گیری منطقی از اطلاعات و داده‌های موجود برای استخراج دانش جدید یا تعمیم روابط ریاضی.

خود-انگاره ریاضی (Mathematical Self-Concept): تصور و برداشتی که فرد از توانایی‌های خود در ریاضیات دارد، که بر انگیزش، پایداری و عملکرد او در این حوزه تأثیر می‌گذارد.

بارش فکری (Brainstorming): فرایندی که در آن دانش‌آموزان ایده‌ها و راه‌حل‌های ممکن برای یک مسئله ریاضی را بدون محدودیت ارائه می‌دهند و سپس به تحلیل و پالایش آنها می‌پردازند.

بازآفرینی هدایت‌شده (Guided Reinvention): رویکردی که در آن یادگیرندگان از طریق فعالیت‌های ساختاریافته و هدایت‌شده، مفاهیم ریاضی را مشابه به نحوه‌ای که در تاریخ ریاضیات کشف شده‌اند، مجدداً کشف می‌کنند.

بازنمایی (Representation): به فرایند نمایش مفاهیم، ایده‌ها و روابط ریاضی به‌صورت‌های مختلف اشاره دارد. این نمایش‌ها می‌توانند شامل نمادها، نمودارها، اشکال، کلمات یا هر ابزار دیگری باشند که به درک بهتر مفاهیم ریاضی کمک می‌کنند. بازنمایی‌ها ابزارهای قدرتمندی هستند که به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا مفاهیم انتزاعی ریاضی را به‌صورت ملموس‌تر و قابل‌درک‌تر تجربه کنند.

پرسش بازپاسخ (Open-Ended Question): سؤالی که بیش از یک پاسخ یا رویکرد برای حل دارد و یادگیرندگان را به تفکر خلاقانه و استدلال استنتاجی تشویق می‌کند.

تخمین: (Estimation) فرایند ارائه یک مقدار تقریبی بر اساس اطلاعات موجود، که در تصمیم‌گیری‌های روزمره و محاسبات سریع به کار می‌رود.

ترکیب (Composition): فرایند ایجاد مقادیر بزرگ‌تر از طریق ترکیب واحدهای کوچک‌تر، مانند ترکیب اعداد برای تشکیل عددهای بزرگ‌تر.

تعدادبینی (Subitizing): توانایی تشخیص سریع تعداد اشیای یک مجموعه کوچک بدون نیاز به شمارش صریح.

تفکر الگوریتمی (Algorithmic Thinking): تفکر الگوریتمی به توانایی تفکر به‌صورت گام‌به‌گام و سیستماتیک برای حل مسائل اشاره دارد. این نوع تفکر شامل تجزیه مسئله به مراحل کوچک‌تر، تعیین ترتیب اجرای این مراحل و طراحی یک راه‌حل دقیق و کارآمد است.

تفکر انتقادی (Critical Thinking): توانایی تحلیل و ارزیابی استدلال‌ها، روش‌ها و راه‌حل‌های ریاضی برای بررسی اعتبار و صحت آنها.

تناظر یک به یک (One-to-One Correspondence): رابطه‌ای که در آن هر عنصر یک مجموعه دقیقاً به یک عنصر از مجموعه دیگر متناظر است که پایه‌ای برای درک شمارش و عدد است.

حل مسئله (Problem Solving): فرایندی که در آن فرد با استفاده از دانش و مهارت‌های ریاضی برای حل یک مسئله جدید و ناآشنا تلاش می‌کند.

راهبردها (Strategies): روش‌های سازمان‌یافته و هدفمندی که برای حل مسائل ریاضی به کار می‌روند.

ریاضیات غیررسمی (Informal Mathematics): درک و استفاده از مفاهیم ریاضی در بسترهای غیررسمی، مانند بازی‌ها، تعاملات روزمره و فعالیت‌های تجربی بدون استفاده از نمادهای رسمی.

ریاضی‌ورزی (Mathematizing): فرایند تبدیل یک موقعیت واقعی یا یک مسئله غیرریاضی به یک مسئله ریاضی از طریق مدل‌سازی، تجرید و تعمیم.

سواد عددی (Numeracy): توانایی درک، تفسیر و استفاده از اعداد و مفاهیم عددی در زندگی روزمره، مانند تخمین، مقایسه مقادیر و محاسبات عملی.

طرح مسئله (Problem Posing): توانایی ایجاد و تدوین مسائل ریاضی جدید که موجب درک عمیق‌تر و خلاقیت در یادگیری می‌شود.

طرح مسئله ساختاریافته (Structured Problem Posing): طرح مسئله ساختاریافته به طرح مسئله از طریق صورت‌بندی مجدد مسائل از قبل حل شده، تغییر شرایط مسئله و پرسش از مسئله داده‌شده گفته می‌شود.

طرح مسئله نیمه‌ساختاریافته (Semi-Structured Problem Posing): به موقعیت یا مسئله نیمه‌تمام گفته می‌شود.

عدم قطعیت (Uncertainty): وضعیتی که در آن دانش کامل دربارهٔ یک مسئله وجود ندارد و نیاز به استدلال احتمالاتی یا آماری برای تصمیم‌گیری دارد.

فراشناخت (Metacognition): آگاهی و کنترل فرد بر فرایندهای فکری خود در حل مسائل ریاضی، از جمله برنامه‌ریزی، نظارت و ارزیابی استدلال‌های خود.

۲ فعالیت‌های مدرسه‌ای:

فعالیت‌های مدرسه‌ای، متناسب با برنامه‌ها و انتظارات ارائه شده توسط معاونت‌ها و دیگر بخش‌های ستادی وزارت آموزش و پرورش و استانداردهای پیش‌بینی شده برای آنها و در راستای تحقق چارچوب‌های مرجع دوره (شامل: هویت دوره، اهداف دوره، شایستگی‌های پایه و عمومی متناسب با دوره و اهداف حوزه‌های تربیت و یادگیری در هر دوره)، توسط مدرسه طراحی و اجرا می‌شوند و همه آنها (فارغ از تجویزی، انتخابی یا اختیاری بودن آنها) بخشی از برنامه درسی رسمی مدرسه هستند. چارچوب‌های ارائه شده در این بخش، متناسب با دستورالعمل‌های اجرایی توسط معاونت‌های مربوطه، راهبری و پشتیبانی خواهند شد و به‌گونه‌ای پیش‌بینی شده‌اند که منعطف و مدرسه‌محور بوده و امکان تطبیق با شرایط، ظرفیت‌ها و اقتضائات مدارس مختلف را داشته باشند.

فعالیت‌های مدرسه‌ای در ضمن هشت گروه «پودمان‌های مهارتی تربیتی»، «پودمان‌های رویدادی - تربیتی»، «پودمان‌های رویدادی - سلامت»، «پودمان‌های رویدادی - ورزشی»، «پودمان‌های خانه و مدرسه»، «پودمان‌های کیفیت‌بخشی / تکمیلی آموزشی» و «فعالیت‌های انتخابی دانش‌آموزی» و «پودمان‌های بومی - محلی» دسته‌بندی شده‌اند.

۲-۱ پودمان‌های پرورشی:

پودمان‌های پرورشی در پنج خوشه سامان می‌یابند: «مطالعات غیردرسی»؛ «مشارکت و مسئولیت‌های اجتماعی»؛ «مشاهدات، بازدیدها، اردوها و خلق تجربیات حقیقی و میدانی»؛ «مهارت‌های فردی و گروهی» و «مسائل روز و مناسبت‌های اسلامی، ایرانی و انقلابی». این خوشه‌ها حوزه‌های ثابت تجربه پرورشی‌اند، اما نوع فعالیت، میزان پیچیدگی، شیوه اجرا و سطح مسئولیت دانش‌آموز در هر پایه متناسب با سن، ویژگی‌های محیطی و ظرفیت مدرسه تغییر می‌کند.

انتظار می‌رود در برنامه درسی هر پایه، فرصت‌هایی از همه این خوشه‌ها پیش‌بینی شود و هیچ‌یک از آنها به‌طور کامل از تجربه تربیتی دانش‌آموز حذف نشوند.مقصود، اجرای یکسان فعالیت‌ها در همه پایه‌ها نیست؛ بلکه ایجاد پیوستاری تربیتی است که در آن تجربه‌ها به‌تدریج عمیق‌تر و پیچیده‌تر می‌شوند.

شناسنامه «طرح کتابخوانی کتابنوش»

مشخصات	نام فعالیت: طرح کتابخوانی کتاب‌نوش	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی-رویدادی (خوشه مطالعات غیردرسی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** تقویت شوق یادگیری، مهارت‌های سواد پایه، مطالعه کردن و فهمیدن از طریق خواندن، مهارت‌های فرایندی، غنی‌سازی تجارب دست اول زندگی فردی و اجتماعی **اهداف دوره:** با آشنایی با کتاب در حوزه‌های دانشی مختلف بتواند نیازهای دانشی خود را برطرف کند. ارتقای سطح دانایی‌های خویش را به عنوان وظیفه الهی انجام دهد و با کاربست دانش حاصل از مطالعه مفید، به آرامش و اطمینان حاصل از شناخت صفات خداوند، به رفتار و آداب فردی و اجتماعی مطلوب حاصل از معرفت به طریق اولیای الهی، پرورش قدرت تخیل و خلاقیت جهت ایجاد تغییر در محیط و اشیای پیرامون، بهبود عملکرد نسبت به محیط زیست، مصرف بهینه با درک مفاهیم پایه اقتصاد، مطالعه پدیده‌های طبیعی و روابط ریاضی و اشتراک‌گذاری یافته‌ها با دیگران و ابراز تعلق خاطر به میهن و نمادهای ملی در پی شناخت و رعایت نظم و قانون در خانواده‌ها و در روابط خانوادگی و اجتماعی **شایستگی‌های پایه و عمومی:** خویشتن‌سازی - خودیادگیری؛ تفکر و تعقل - حقیقت‌جویی، جست‌وجوگری و اکتشاف / تمرکز و بینش / تحلیل، استدلال و سنجش‌گری (نقادی) / خلاقیت و نوآوری ۴. تکلیف سند ملی خواندن و مطالعه مفید در خصوص زنگ خواندن در برنامه درسی			**عنوان درسی مرتبط:** فارسی، قرآن، جهان پیرامون، هنر و خلاقیت
	انتظارات عملکردی: ● به کتاب و کتابخوانی انس و علاقه نشان می‌دهد (عضو فعال کتابخانه مدرسه و محله، تقاضای خرید کتاب از والدین، رفع نیازهای دانشی خود با مطالعه کتاب‌هایی که با مشورت مربی و اولیا تهیه می‌کند، معرفی کتاب‌های خوب به دوستان، هدیه دادن کتاب به دوستان و ...).			
	توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا: ● راه‌اندازی کتابخانه‌های کلاسی ● ثبت آمار دقیق کتاب‌های دارای نشان رشد کتابخانه (مطابق مصوبه ۸۲۸ شورای عالی آموزش و پرورش، قانون ورود انواع مواد و رسانه)، تهیه دفتر یا لیست گردش کتاب و احصاء اطلاعات کتابخوانی به ازای آمار دانش‌آموزی ● طراحی و اجرای برنامه‌های هفتگی، ماهانه، فصلی یا سالانه مانند اردوهای کتاب محور، مسابقه کتابخوانی، کارگاه‌های کتاب‌محور، برگزاری نمایشگاه سفر کتاب با ارائه کتاب‌های دارای نشان رشد و کتب جشنواره‌های ملی کتابخوانی، پایش نماد و سیرمطالعاتی مورد نیاز بومی، تسهیل در خرید کتاب از طرف دانش‌آموزان (بستر مجازی مؤسسه فرهنگی منادی تربیت)، تعریف درجات و مراتب مختلف عملکردهای مناسب با کتابخانه و کتابخوانی (مانند خبرکتاب، خیر کتاب، کتاب‌یار و ...) و انتخاب دانش‌آموزان در آنها، بهبود گردش کتاب، معرفی یک کتاب توسط دانش‌آموزان و خلاصه کتاب و فایده مطالعه آن در مراسم آغازین یک روز و ... ● فعال نگه داشتن کتابخانه (تجهیز، گردش کتاب، تعریف نقش و مسئولیت) ● تشکیل گروه‌های مطالعاتی کلاسی ● ایجاد فضاهای جذاب و ترغیب‌کننده برای مطالعه مانند نصب برخی صفحات کتاب بر دیوار کلاس یا مدرسه، با تصاویر زیبا، استفاده از بسته‌های ایرانمون و ... ● برگزاری کارگاه‌های مهارت کتابخوانی و همچنین کارگاه‌های نویسندگی برای دانش‌آموزان در ساعت «پودمان فعالیت‌های انتخابی دانش‌آموزی» ● برگزاری کارگاه تسهیل‌گری کتابخوانی برای اولیا و همکاران مدرسه ● راه‌اندازی کتابخانه برای همکاران شامل اسناد و کتب مورد نیاز و همچنین کتابخانه اولیاء ● التزام همه سطوح به قانون ورود انواع مواد و رسانه در وزارت آموزش و پرورش، مصوبه ۸۲۸ شورای عالی این دستگاه جهت تبلیغ یا خرید کتاب و سایر مواد خواندنی ● بهره‌برداری از ظرفیت قانونی بند ۵ ماده ۱۳ قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش به منظور جلب مشارکت سایر نهادها و خیرین حقیقی و حقوقی در تأسیس، توسعه و تجهیز کتابخانه‌ها			

اجرا	**ساعت مورد نیاز:** **گزینه‌ها:** **۷ دقیقه:** هر هفته در برنامه آغازین مدرسه: معرفی، ارائه خلاصه و فایده مطالعه یک کتاب توسط دانش‌آموزان **حداقل ۱۰ دقیقه در هفته** (با عنوان «زنگ کتاب»): جمع‌خوانی کتاب‌های جشنواره‌ها یا سیرهای مطالعاتی مورد نیاز بوم مدرسه یا ناظر به پایش طرح نماد	**زمان پیشنهادی اجرا** **[ماه، هفته، روز، ساعت]:** -	**محیط پیشنهادی اجرا:** کلاس، کتابخانه، نمازخانه، حیاط برون مدرسه‌ای: کتابخانه عمومی شهر، کانون‌های فرهنگی تربیتی، اردوگاه و سایر فضاهای مرتبط با کتاب و کتابخوانی در محله، مسجد و ...	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** زمینه‌سازی اجرای جشنواره در مدرسه یا طی اردوی کتاب‌محور برون مدرسه‌ای (در دوره اول ابتدایی تنها اردوی درون شهری برگزار می‌شود.) **معلم/مربی:** ایجاد انگیزه و تسهیل‌گری، برگزاری جشنواره در گروه کتابخوانی کلاسی، می‌توان برخی از این ساعات را طی اردویی برون مدرسه‌ای اجرا نمود. همچنین مربی/معلم با خلاقیت خود به کارسپاری و تعریف نقش ناظر به فعالیت‌های کتابخوانی می‌پردازد. **اولیاء:** تهیه کتاب‌ها برای کتابخانه شخصی دانش‌آموز و همچنین همراهی در فعالیت‌های کتابخوانی تعریف شده از سوی مربی و معلم در خانه

شناسنامه «مهندسی زباله (موشک سیمرغ)»

مشخصات	**نام فعالیت:** **مهندسی زباله (موشک سیمرغ)**	**دوره و پایه:** **دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها**	**پیمانه / پودمان:** **پودمان‌های پرورشی-رویدادی (خوشه مشارکت و مسئولیت‌های اجتماعی)**	**مرجع تدوین:** **معاونت پرورشی و فرهنگی**
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **شایستگی‌های پایه و عمومی:** ارتباط مسئولانه و مؤثر - تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی؛ تکریم محیط زیست و بهره‌برداری مسئولانه از آن. هویت اسلامی و ایرانی - هویت محلی، ملی و انقلابی - علاقه‌مندی و امیدواری واقع‌بینانه نسبت به پیشرفت کشور و آینده آن. **اهداف دوره:** ساحت زیبایی‌شناسی و هنری: با تغییر سازنده در محیط و اشیاء اطراف، قدرت تخیل تجسم و خلاقیت خود را پرورش دهد. ساحت اجتماعی و سیاسی: تعلق خاطر خود را نسبت به وطن و نمادهای آن نشان دهد.			**عنوان درسی مرتبط:** جهان پیرامون، فارسی، هنر و خلاقیت
	انتظارات عملکردی: تعلق خاطر خود نسبت به وطن و نمادهای آن و حس بیزاری نسبت به دشمن را نشان می‌دهد.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** میهن‌دوستی و دشمن‌ستیزی **مهارت:** دست‌ورزی، ساخت‌وساز **نگرش:** احساس بیزاری نسبت به دشمن			
	توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا: دانش‌آموزان با همکاری هم‌کلاسی‌های خود با مواد بازیافتی که در طول سال در کلاس جمع‌آوری کرده‌اند، موشکی به نام سیمرغ را می‌سازند و بدنه موشک را با طرح پرچم ایران رنگ‌آمیزی می‌کنند. دانش‌آموزان پس از گفت‌وگو در مورد مقاومت، بیان می‌کنند که چه جمله کوبنده‌ای برای دشمن دارند. سپس موشک‌های کاغذی می‌سازند و جملاتشان را روی موشک‌ها می‌نویسند و به صورت نمادین در حیاط مدرسه، موشک‌ها را به سمت دشمن هدف می‌گیرند.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۴۰ دقیقه	**زمان پیشنهادی اجرا** **[ماه، هفته، روز، ساعت]:** -	**محیط پیشنهادی اجرا:** حیاط مدرسه؛ فضاهای خارج مدرسه	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** پشتیبانی **مربی/ معاون پرورشی:** تسهیلگر **معلم/ مربی فنی:** مجری **اولیاء:** همکاری

شناسنامه «اردوبازی»

مشخصات	نام فعالیت: اردوبازی (اردو و بازدید دانش‌آموزی)	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - رویدادی (خوشه مشاهدات، بازدیدها، اردوها و خلق تجربیات حقیقی و میدانی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** پرورش عاطفی متربیان (پیوند عاطفی آنان با جهان هستی) و شکوفایی شوق یادگیری در آنان، کسب مهارت‌های پایه یادگیری (از قبیل مشاهده، کنجکاوی، پرسشگری و ...)، اشتیاق به هستی‌ها، ارزش‌ها، ساخته‌ها، فنون و هنرها، تمرکز بر مواجهه فعال و اکتشاف‌گرانه متربی با خود و پدیده‌های پیرامون **اهداف دوره:** با صفات مهربانی، دانایی و توانایی خداوند آشنا می‌شود و احساس اطمینان و آرامش حاصل از آن را ابراز نماید/ با مشاهده اشیاء اطراف و پدیده‌های فرهنگی هنری ساده دریافت حسی خود به زبان هنر ابراز و با تغییرات جزئی در آن قدرت خلاقیت خود را افزایش دهد/ با کسب آگاهی نسبت به محیط زیست، تأثیر عملکرد خود بر محیط زندگی را بررسی کند و نتایج آن را به کار گیرد/ با کسب مهارت ساده کارآفرینی قدرت تخیل خود را برای تولید یک محصول یا خدمت به کار گیرد/ با ایفای نقش خوداحساس تعلق خود را نسبت به گروه با رفتار همدلانه، محترمانه و مشارکت‌جویانه نشان دهد و با رعایت نظم و قانون وظایف خود را نسبت به دیگران انجام و به‌عنوان یک شهروند ایرانی تعلق خاطر خود را نسبت به وطن و نمادهای آن نشان دهد. **شایستگی‌های پایه و عمومی:** هویت اسلامی ایرانی - هویت محلی ملی انقلابی؛ تفکر و تعقل - حقیقت‌جویی، جست‌وجوگری و اکتشاف/ تمرکز و بینش/ تحلیل، استدلال و سنجش‌گری/ خلاقیت و ابداع؛ ارتباط مسئولانه و مؤثر - خویشتن‌سازی **تکلیف قانون برنامه پنج‌ساله هفتم مبنی بر ضرورت برنامه‌ریزی مدرسه نسبت به برگزاری حداقل یک اردوی درون‌شهری برای هر دانش‌آموز**			**عنوان درسی مرتبط:** فارسی، قرآن، جهان پیرامون، هنر و خلاقیت
	انتظارات عملکردی: با دقّت و تمرکز به محیط پیرامون می‌نگرد و توجه دیگران را با استفاده از کلمات یا زبان بدن مناسب، به سمت آن پدیده‌ها بدون اغراق و بزرگ‌نمایی جلب می‌کند. از محیط پیرامونش با استفاده از واژگان مناسب و مؤدبانه سؤال می‌کند و برای یافتن پاسخ سعی می‌نماید و به خود بازخورد مثبت می‌دهد و یک ایده، داستان یا اثر هنری حاصل از یافته خویش را به عنوان یک کار مفید گسترش و به انجام آن علاقه نشان می‌دهد.			
	توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا: اردو، رویدادی است جمعی برای دانش‌آموزان، که با هدف‌گذاری آموزشی و تربیتی مشخص انجام می‌شود. با توجیه مربیان و عوامل اردویی نسبت به اهداف، می‌توان به نتایج بهتر و بیشتری دست یافت. ملاحظات لازم در طراحی و اجرای اردو: ● دوره اول ابتدایی تنها مجوز برگزاری اردوی درون شهری، مطابق با دستورالعمل اردویی را دارند. ● علاوه بر تکلیف اصلی مدارس در آموزش و پرورش مبنی بر برگزاری حداقل یک اردوی درون شهری برای هر دانش‌آموز در طول سال تحصیلی، پیشنهاد می‌شود در صورت امکان، اردوی درون مدرسه‌ای نیز برگزار شود تا مربی یا معلم از این فرصت، برای افزایش شناخت دانش‌آموزان نسبت به فضاهای تربیتی، آموزشی و سایر فضاهای مدرسه (نمازخانه، کتابخانه، اتاق پرورشی، آزمایشگاه، اتاق یا زمین بازی، آمفی تئاتر، باغچه، جشن‌های مناسبتی درون مدرسه‌ای) یا تشکیل کلاس‌های آموزشی خارج از محیط کلاس جهت تنوع‌بخشی به محیط آموزش و تربیت یا در راستای استعدادسنجی و فعالیت‌های آموزشی، فرهنگی وهنری برنامه‌ریزی کنند. ● اردو به صورت هدفمند و با در نظر گرفتن اهداف آموزشی و تربیتی مشخص و با طراحی فعالیت‌های متناسب با اهداف در نظر گرفته شده، برنامه‌ریزی و اجرا شود.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۴ الی ۶ ساعت	**زمان پیشنهادی اجرا [ماه، هفته، روز، ساعت]:** -	**محیط پیشنهادی اجرا برای اردوی درون‌شهری:** کانون فرهنگی تربیتی (اردوی جوانه‌ها مخصوص دوره ابتدایی با رویکرد آموزشی تربیتی)، اردوگاه درون شهری، مسجد، کتابخانه عمومی شهر، نمایشگاه کتاب و راهیان پیشرفت درون شهری، موزه، پارک‌ها، باغ گل و گیاه، باغ وحش، بازار و معرفی مشاغل، حضور در راهپیمایی‌های ملی نظیر ۲۲ بهمن، حضور در مصلای نماز جمعه یا اماکن مقدس درون شهری با سناریوی فعالیت‌های فرهنگی و هنری، مشارکت گروه‌های فرهنگی هنری دانش‌آموزی (گروه سرود، نمایش و هم‌خوانی قرآن و ....) جهت برگزاری برنامه‌های رسمی در سطح شهر	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** برنامه‌ریزی، راهبری، صدور مجوز اردویی (درون شهری)، صدور ابلاغ سرپرست و مربیان همراه، تمهید وسایل نقلیه استاندارد مطابق استانداردهای دستورالعمل اردویی **معلم / مربی:** طراحی اردوی هدفمند آموزشی تربیتی، تعریف نقش برای دانش‌آموزان، آگاهی بخشی به سایر عوامل اردو نسبت به اهداف اردو اولیاء: همراهی قبل و بعد از اردو (و در صورت اخذ مجوز و بیمه، حین برگزاری اردو) **دانش‌آموز:** در صورت تعریف نقش از طرف مربی در راستای استعدادسنجی: همیار اردو/ اردویار

شناسنامه «ایمنی در برابر مخاطرات»

مشخصات	نام فعالیت: ایمنی در برابر مخاطرات	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - رویدادی (خوشه مشاهدات، بازدیدها، اردوها و خلق تجربیات حقیقی و میدانی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** تقویت و تحکیم پیوند عاطفی دانش‌آموزان با جهان هستی (خود و خلقت)، تقویت شوق یادگیری **اهداف دوره:** با شناسایی ویژگی‌ها، نیازها و توانمندی‌های جسمی - حرکتی خود، رفتارهای متناسب با آن را برای حفظ شادابی، ارتقای سطح سلامت و توانایی‌های بدنی خویش به عنوان امانت الهی انجام دهد. **شایستگی‌های پایه و عمومی:** خویشتن‌سازی - خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری - پرهیز از رفتارها و عادت های پرخطر و آسیب‌زا			**عنوان درسی مرتبط:** جهان پیرامون
	انتظارات عملکردی: ● دانش‌آموز عوامل آسیب‌زای طبیعی و غیرطبیعی را می‌شناسد و نام می‌برد و اصول ایمنی فراگرفته‌شده را به‌کار می‌گیرد. ● دانش‌آموز در مواجهه با عوامل آسیب‌زا از خودش و دیگران مراقبت می‌کند.			
	توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا: به‌صورت کلاسی یا در سطح مدرسه‌ای، با حضور مربیان تشکیلات پیشتازان، خطرات عوامل آسیب‌زای طبیعی (زلزله، سیل و...) و غیرطبیعی (آتش‌سوزی، وسایل برقی، گاز، فندک و...) معرفی می‌شود؛ سپس آموزش ایمنی و حفظ جان در برابر این مخاطرات آغاز می‌شود. اجرای مانور زلزله و آموزش اصول پناه‌گیری صحیح، اصول ایمنی در برابر سوختگی و برق‌گرفتگی برای پایه اول ابتدایی دارای اولویت است. مراقبت شود در اجرای این برنامه، ترس و اضطراب در بین بچه‌ها ایجاد نشود.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۱ جلسه	**زمان پیشنهادی اجرا [ماه، هفته، روز، ساعت]:** مهرماه / روز آتش‌نشانی و ایمنی (به صلاحدید مدیر)	**محیط پیشنهادی اجرا برای اردوی درون‌شهری:** کلاس، نمازخانه، حیاط مدرسه	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** برنامه‌ریزی، هماهنگی و دعوت از مربیان تشکیلات پیشتازان سازمان هلال احمر یا سازمان آتش‌نشانی **معلم/مربی:** همراهی و هدایت دانش‌آموزان برای اجرا

شناسنامه «قولک»

مشخصات	نام فعالیت: قولک	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - مهارتی (خوشه مهارت‌های فردی و گروهی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **اهداف دوره:** رعایت نظم و قانون در روابط اجتماعی؛ شناخت روش زندگی و آموزه‌های اخلاقی پیشوایان دینی. **شایستگی‌های پایه و عمومی:** خویشتن‌سازی - خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری؛ ارتباط مسئولانه و مؤثر - تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی.			**عنوان درسی مرتبط:** ریاضی، فارسی
	انتظارات عملکردی: در گفت‌وگو با خانواده، یک قول کوچک، روشن و قابل انجام درباره مسئولیت‌های شخصی یا خانوادگی انتخاب و عمل به قول را در دوره تعیین‌شده پیگیری و درباره میزان پایبندی خود به قول، عوامل کمک‌کننده یا بازدارنده و گام بعدی خود تأمل و گفت‌وگو می‌کند.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** قول، تعهد، مسئولیت‌پذیری، همکاری خانوادگی. **مهارت‌ها:** خودنظارتی، استمرار، گفت‌وگو، مسئولیت‌پذیری و بازاندیشی درباره رفتار. **نگرش:** پایبندی به قول ارزشمند است و مسئولیت‌پذیری رفتاری است که همه اعضای خانواده می‌توانند آن را تمرین کنند.			
	توصیف کوتاه / ملاحظات طراحی و اجرا: دانش‌آموز فکر می‌کند چه کار کوچکی در خانه وجود دارد که اگر برای مدتی به انجام آن متعهد شود، می‌تواند حال خود یا خانواده را بهتر کند؛ مانند مرتب‌کردن وسایل شخصی، کمک در یک کار خانه، مراقبت از وسایل یا کنترل یک رفتار نامناسب. والدین برای دانش‌آموز یک قلک تهیه می‌کنند. کودک همراه یکی از والدین یا اعضای خانواده درباره یک قول کوچک و قابل انجام گفت‌وگو می‌کند و قول خود را انتخاب می‌کند. پیشنهاد می‌شود یکی از بزرگ‌ترهای خانواده نیز برای خود یک قول کوچک انتخاب کند تا فعالیت به تجربه‌ای مشترک تبدیل شود. قول‌ها روی کارت نوشته یا نقاشی و داخل قلک قرار داده می‌شوند. کودک و عضو خانواده در یک جدول ساده، هر روز میزان تلاش خود برای عمل به قول را علامت می‌زنند. در پایان هر هفته، گفت‌وگویی کوتاه درباره این چهار پرسش انجام می‌شود: کجا توانستم؟ کجا سخت بود؟ چه چیزی کمکم کرد؟ هفته بعد چه کار کنم که بهتر شود؟ در پایان دوره، خانواده قلک را باز می‌کند. هرکس کارت خود را دوباره می‌خواند و درباره تجربه‌اش صحبت می‌کند. دانش‌آموز یک برگ تجربه به مدرسه می‌آورد و در آن می‌نویسد یا نقاشی می‌کند: چه قولی داده بودم؟ چه چیزی برایم سخت بود؟ درباره خودم چه فهمیدم؟ اطلاعات خصوصی خانواده و میزان موفقیت والدین به مدرسه گزارش نمی‌شود. هدف فعالیت بی‌نقص بودن نیست؛ بلکه تمرین پایبندی، تلاش دوباره و مسئولیت‌پذیری در بستر واقعی خانواده است.			

اجرا	**ساعت مورد نیاز:** مجموعاً حدود ۳۰ دقیقه پیگیری در کلاس خانوادگی: روزانه چند دقیقه	**زمان پیشنهادی اجرا [ماه، هفته، روز، ساعت]:** -	**محیط پیشنهادی اجرا برای اردوی درون‌شهری:** -	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** پشتیبانی از اجرای فعالیت و هماهنگی لازم. **معلم / مربی:** آغاز و توضیح فعالیت، ارائه ابزار پیگیری، یادآوری و جمع‌بندی تجربه دانش‌آموزان. **اولیا / خانواده:** مشارکت واقعی در انتخاب و پیگیری قول، الگوسازی و گفت‌وگوی هفتگی با کودک. **دانش‌آموز:** انتخاب قول، پیگیری روزانه و بازتاب تجربه.

شناسنامه «بهار بندگی (پروانه شو)»

مشخصات	نام فعالیت: بهار بندگی (پروانه‌شو)	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، پایه دوم و سوم (دختران)	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - مهارتی (خوشه مهارت‌های فردی و گروهی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **اهداف دوره:** به‌کارگیری آموخته‌های قرآنی در زندگی؛ شناخت روش زندگی و آموزه‌های اخلاقی پیشوایان دینی؛ آشنایی با صفات مهربانی، بخشندگی، دانایی و توانایی خداوند؛ مشاهده پدیده‌های طبیعی. **شایستگی‌های پایه و عمومی:** تفکر و تعقل - تمرکز و بینش - کشف و درک لایه‌های باطنی و معنایی امور؛ خویشتن‌سازی - خودآگاهی و خودباوری - اطمینان به توانایی‌های خویش با درک قوت‌ها، ضعف‌ها و استعدادهای خود؛ هویت ایرانی-اسلامی - هویت خانوادگی و جنسیتی			**عنوان درسی مرتبط:** جهان پیرامون، تربیت دینی
	انتظارات عملکردی: ● با همراهی خانواده، چند مرحله از رشد خود را از نوزادی تا امروز مرتب و درباره تغییرات و توانایی‌هایی که به‌تدریج به دست آورده است گفت‌وگو می‌کند. ● دست‌کم یک توانایی تازه، یک مسئولیت تازه و یک ویژگی مثبتی را که می‌خواهد در مرحله جدید زندگی در خود تقویت کند، بیان می‌کند.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** رشد، تغییر مرحله، نعمت، مسئولیت، بندگی و خانواده. **مهارت‌ها:** مشاهده و مقایسه، خودشناسی، گفت‌وگوی خانوادگی، روایت‌کردن سیر رشد، تصمیم‌گیری درباره مسئولیت‌های تازه. **نگرش:** رشد و بزرگ‌شدن فرصتی ارزشمند برای افزایش توانایی، مسئولیت‌پذیری و ارتباط با خداوند است؛ خانواده بخشی از روایت رشد و همراه کودک در این مسیر است.			
	توصیف کوتاه / ملاحظات طراحی و اجرا: چند روز پیش از بخش کلاسی، دانش‌آموز همراه خانواده چند تصویر از مراحل مختلف زندگی خود، از نوزادی تا امروز، انتخاب و مرتب می‌کند. کودک و یکی از والدین یا سرپرستان درباره هر مرحله گفت‌وگو می‌کنند: آن زمان چه کارهایی را نمی‌توانستم انجام دهم؟ بعد چه چیزی یاد گرفتم؟ چه چیزهایی در من تغییر کرده؟ والد نیز می‌تواند یک خاطره کوتاه تعریف کند. خانواده روی برگه «مسیر پروانه‌شدن من» چند ایستگاه می‌سازد: وقتی خیلی کوچک بودم، وقتی راه افتادم، وقتی مدرسه رفتم، من امروز و مرحله تازه من. در کلاس، معلم با نماهنگ رشد گل، دگردیسی قورباغه و قصه کرم ابریشم، مفهوم عبور از مرحله‌ای به مرحله دیگر را مطرح و آن را با آیات «إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ» و «لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَنْ طَبَقٍ» پیوند می‌دهد. دانش‌آموز همراه خانواده سه جمله را کامل می‌کند: «یک کاری که حالا خودم می‌توانم انجام دهم»، «یک مسئولیتی که حالا می‌توانم بپذیرم»، «یک ویژگی خوب که دوست دارم در این مرحله بیشتر در خودم بسازم». یکی از والدین نیز می‌تواند جمله‌ای کوتاه برای کودک بنویسد: «چیزی که در بزرگ‌شدن تو برای من زیباست...». در جمع‌بندی مدرسه، دانش‌آموز یکی از آموخته‌هایش درباره بزرگ‌شدن را به اشتراک می‌گذارد و مربی بر پیوند میان توانایی بیشتر، مسئولیت بیشتر و ارتباط آگاهانه‌تر با خدا، خود و دیگران تأکید می‌کند. استفاده از تصاویر خانوادگی اختیاری و با رضایت خانواده است و هیچ دانش‌آموزی ملزم به نمایش تصاویر یا بیان خاطرات خصوصی در کلاس نیست.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۱۲۰ دقیقه؛ جمع‌بندی و پیگیری در کلاس: ۳۰ دقیقه	**زمان پیشنهادی اجرا [ماه، هفته، روز، ساعت]:** بازه مهرماه تا بهمن ماه	**محیط پیشنهادی اجرا:** -	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** پشتیبانی از اجرای فعالیت. **معلم / مربی:** هدایت بخش کلاسی و پیوند تجربه خانوادگی با مفهوم رشد و بندگی. **اولیا / خانواده:** مرور تصاویر و خاطرات، گفت‌وگو درباره رشد و مسئولیت‌های تازه. **دانش‌آموز:** ساخت روایت رشد شخصی و انتخاب یک مسئولیت و ویژگی مطلوب برای مرحله جدید.

شناسنامه «قیافه‌های بامزه»

مشخصات	نام فعالیت: قیافه‌های بامزه؛ شناخت احساسات	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - مهارتی (خوشه مهارت‌های فردی و گروهی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **شایستگی‌های پایه و عمومی:** خویشتن‌سازی - خودآگاهی و خودباوری - آگاهی از افکار، احساسات، انگیزه‌ها و رفتارهای خود / خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری - مدیریت احساسات و تعدیل امیال و غرایز طبیعی خود			**عنوان درسی مرتبط:** جهان پیرامون، تربیت دینی
	انتظارات عملکردی: احساسات مختلف مانند شادی، غم، خشم و ترس را از روی حالت چهره تشخیص می‌دهد و نام‌گذاری و درباره موقعیت‌ها و اتفاقاتی که باعث شکل‌گیری احساسات مختلف می‌شوند گفت‌وگو می‌کند			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** احساس، شادی، غم، خشم، ترس، حالت چهره، علت شکل‌گیری احساسات **مهارت‌ها:** شناخت و نام‌گذاری احساسات، تشخیص احساس از روی حالت چهره، بیان احساسات، خودآگاهی هیجانی، ارتباط دادن موقعیت‌ها با احساسات، گفت‌وگو درباره احساسات، درک احساس دیگران. **نگرش‌ها:** پذیرش احساسات مختلف به‌عنوان بخشی از تجربه انسان، توجه به احساسات خود و دیگران، اهمیت بیان مناسب احساسات و تلاش برای مدیریت آنها.			
	توصیف کوتاه / ملاحظات طراحی و اجرا: **آینه‌بازی:** بچه‌ها در دو گروه احساسات مختلف را در چهره نشان داده و گروه دیگر حدس می‌زند که او چه احساسی دارد و سپس، خودش را در آینه نگاه می‌کند. درست کردن کاردستی احساسات : از صفحات مجلات و روزنامه‌ها صورت‌های مختلف را می‌برند و روی کاغذ رولی می‌چسبانند و نقاشی را کامل می‌کنند.گفت‌وگو درباره علت به‌وجود آمدن حالت مثال دوست پیدا نکرده یا گلدان را شکسته و ناراحت است و ... ؛ نمایش بازی کردن در گروه‌ها با صورتک‌های غم و شادی و خشم و ترس که در شکل‌های هندسی کشیده شده بازی می‌کنند مثال صورتک مربعی یا دایره‌ای یا مثلثی؛ کاربرگ از حالت مختلف چهره و موقعیت‌هایی که باعث به وجود آمدن این حالت شد. (موقعیت در کاربرگ‌ها مشخص است و بچه حالت چهره را می‌کشد و برعکس)؛ نشان دادن یکی از احساسات برای مثال ناراحتی و بعد از بچه‌ها بپرسیم چه اتفاقی برایش افتاده که این احساس را دارد و بعد نشان دادن چهره خوشحال و باز از بچه‌ها بپرسیم چه اتفاقی بیفتد این احساس را پیدا می‌کند.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** دو جلسه ۴۵ دقیقه‌ای (دو هفته متوالی در سال، هر هفته یک جلسه)	**زمان پیشنهادی اجرا** **[ماه، هفته، روز، ساعت]:** -	**محیط پیشنهادی اجرا:** -	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** پشتیبانی و تهیه تجهیزات **مربی / معاون پرورشی:** کمک مربی **معلم / مربی فنی:** مجری

شناسنامه «دو دوست و مشکل حل شده»

مشخصات	نام فعالیت: دو دوست و مشکل حل شده	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - مهارتی (خوشه مهارت‌های فردی و گروهی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **شایستگی‌های پایه و عمومی:** تفکر و تعقل - تحلیل و استدلال؛ خویشتن‌سازی - خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری؛ ارتباط مسئولانه و مؤثر - اخلاق و آداب ارتباطی / حل تعارض و اختلاف **اهداف دوره:** ساحت اجتماعی سیاسی: رعایت نظم و قانون در روابط اجتماعی؛ ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی: شناخت روش زندگی و آموزه‌های اخلاقی پیشوایان دینی			**عنوان درسی مرتبط:** جهان پیرامون، تربیت دینی
	انتظارات عملکردی: مسئله یا اختلاف ایجادشده میان دو نفر را شناسایی می‌کند و برای حل یک مشکل بین‌فردی، راه‌حل‌های مختلف پیشنهاد می‌دهد.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** دوستی، مشکل، اختلاف، گفت‌وگو، راه‌حل، صلح، همکاری. **مهارت‌ها:** حل مسئله، گفت‌وگو، ارائه راه‌حل‌های مختلف، گوش‌دادن به دیگران، نقش‌آفرینی، برقراری ارتباط مؤثر، حل تعارض. **نگرش‌ها:** ارزشمندی دوستی و صلح، ترجیح گفت‌وگو بر درگیری، احترام به دیگران، آمادگی برای حل مشکلات از راه تعامل و همکاری.			
	توصیف کوتاه / ملاحظات طراحی و اجرا: ● ابتدا قصه‌ای درباره دو دوست که با گفت‌وگو مشکل خود را حل می‌کنند، خوانده می‌شود. ● معلم قصه را می‌خواند و از کودکان می‌خواهد راه‌حل‌های دیگری برای مشکل پیشنهاد دهند. سپس بازی نقش‌آفرینی با موضوع حل مشکل اجرا می‌شود. ● نهایتاً نقاشی صلح و دوستی کشیده می‌شود.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۴۵ دقیقه	**زمان پیشنهادی اجرا** **[ماه، هفته، روز، ساعت]:** -	**محیط پیشنهادی اجرا:** -	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** پشتیبانی و تأمین ابزار لازم **مربی / معاون پرورشی:** تسهیل‌کننده **معلم / مربی فنی:** مجری **اولیاء:** همراهی

شناسنامه «دنیای سفید»

مشخصات	نام فعالیت: پروژه دنیای سفید	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - مهارتی (خوشه مهارت‌های فردی و گروهی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **شایستگی‌های پایه و عمومی:** تفکر و تعقل - تجربه‌ورزی، پرسش‌گری، کشف و درک معنای باطنی امور؛ خویشتن‌سازی - خودیادگیری - به‌کارگیری راهبردهایی برای بهبود یادگیری خود؛ ارتباط مسئولانه و مؤثر - تعاون و کارِ گروهی - آموختن از دیگران و با دیگران. **اهداف دوره:** ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی: با صفات مهربانی، بخشندگی، دانایی و توانایی خداوند آشنا شود. **زیستی و بدنی:** شناسایی ویژگی‌ها، نیازها و توانمندی‌های جسمی و حرکتی خود.			**عنوان درسی مرتبط:** جهان پیرامون، تربیت دینی
	انتظارات عملکردی: ● با استفاده از حواس مختلف، به‌ویژه چشایی و لامسه، برخی اطلاعات محیط پیرامون را تشخیص می‌دهد. ● پس از تجربه فعالیت با چشم‌بند، درباره چگونگی درک محیط در صورت ندیدن گفت‌وگو می‌کند.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** حواس، بینایی، چشایی، لامسه، مزه‌ها، نابینایی. **مهارت‌ها:** استفاده از حواس برای شناخت محیط، تشخیص مزه‌ها، تجربه‌ورزی و گفت‌وگو درباره تجربه حسی. **نگرش‌ها:** توجه و احترام به تجربه افراد نابینا و قدردانی از توانایی‌های حسی انسان.			
	توصیف کوتاه / ملاحظات طراحی و اجرا: امروز که روز عصای سفید است بهتر است دنیا را برای روشن‌دلان عزیز دنیایی سفید نام‌گذاری کنیم تا خودشان شکل‌ها و رنگ‌های دنیا را از احساساتشان درک کنند. آموزگار با چشم‌بند وارد کلاس می‌شود، آرام با لمس کردن سر جای خود می‌نشیند و باب گفت‌وگو را در مورد اگر نمی‌دیدیم چه می‌کردیم و چگونه متوجه اطراف خود می‌شدیم باز می‌کند و سپس با کیت (بسته) مزه نمک، شکر، قهوه، بازی چشم‌بند را با دانش‌آموزان آغاز می‌کند. چشم‌های بچه‌ها را می‌بندد و از هر مزه به آنها می‌دهند؛ بچه‌ها باید با چشمان بسته و فقط از طریق مزه چیزی که خوردند تشخیص دهند چه خورده‌اند. در آخر، مناسب است که از انسان‌های روشندل موفق ایرانی و جهانی همانند رودکی و ماری کوری یاد کنیم.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۳۰ دقیقه	**زمان پیشنهادی اجرا [ماه، هفته، روز، ساعت]:** روز عصای سفید (۲۳ مهر)	**محیط پیشنهادی اجرا:** -	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** پشتیبانی **مربی / معاون پرورشی:** تسهیلگر **معلم / مربی فنی:** مجری **اولیاء:** همکاری

شناسنامه «مهارت‌های کوچک برای قهرمانان بزرگ»

مشخصات	نام فعالیت: مهارت‌های کوچک برای قهرمان‌های بزرگ	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - مهارتی (خوشه مهارت‌های فردی و گروهی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **شایستگی‌های پایه و عمومی:** تفکر و تعقل - حقیقت‌جویی، جست‌وجوگری و اکتشاف / تمرکز و بینش / تحلیل، استدلال و سنجش‌گری (نقادی)؛ ارتباط مسئولانه و مؤثر - اخلاق و آداب ارتباطی / حل تعارض و اختلاف؛ خویشتن‌سازی - خودآگاهی و خودباوری / برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری / خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری.			**عنوان درسی مرتبط:** در همه دروس به ویژه هنر و خلاقیت، فارسی، جهان پیرامون، تربیت دینی و قرآن
	انتظارات عملکردی: با خودمراقبتی، شناخت احساسات، ارتباط مؤثر و تصمیم‌گیری مسئولانه، قهرمان زندگی خود می‌شود و به‌عنوان کنشگری فعال، در ساختن زندگی بهتر و محیطی امن و مهربان ایفای نقش می‌کند.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** حواس، بینایی، چشایی، لامسه، مزه‌ها، نابینایی. **مهارت‌ها:** استفاده از حواس برای شناخت محیط، تشخیص مزه‌ها، تجربه‌ورزی و گفت‌وگو درباره تجربه حسی. **نگرش‌ها:** توجه و احترام به تجربه افراد نابینا و قدردانی از توانایی‌های حسی انسان.			
	توصیف کوتاه / ملاحظات طراحی و اجرا: **کلاس درس:** آموزش خودمراقبتی - چی خوبه؟ چی بده؟ (آموزش به کمک بازی و نمایش عروسکی): "با غریبه‌ها حرف نزنید و دنبالشان نروید. اگر کسی شما را ناراحت کرد، سریع به بزرگ‌ترها بگویید. با دوستان خوب و مهربان بازی کنید. هر کاری که شما را ناراحت یا ترساند، به خانواده یا معلمتان بگویید. مثل: دفترچه احساسات من (هدف: شناخت و بیان احساسات (پیشگیری از مشکلات روانی-اجتماعی) ● (قصه‌گویی و نمایش خلاق): داستان‌هایی با موضوع احساسات مختلف (خوشحالی، ناراحتی، عصبانیت) و راه‌های بیان و کنترل آنها. مثل قصه‌گویی تعاملی با موضوع "دوست خوب، مدرسه خوب" (هدف: ترویج محیط حمایتی در مدرسه) ● بازی‌های مشارکتی: بازی‌هایی که دانش‌آموزان را به نوبت گرفتن، همکاری، احترام به دیگران و کمک کردن به دوستان تشویق می‌کند. ● آموزش ساده مسئولیت‌پذیری: تعریف نقش‌های ساده در کلاس (مثلاً نگهداری از کتاب‌ها، جمع‌آوری وسایل) و مشارکت در تصمیم‌گیری‌های ساده گروهی. ● فعالیت‌های نقاشی و کاردستی: ساخت کارت‌های احساسات و نقاشی درباره خانواده، دوستان و مدرسه برای آشنایی با احساسات و روابط اجتماعی مثل: نقاشی"خانه مهربانی" (هدف: تقویت احساس امنیت، محبت و گفت‌وگو با والدین و معلمان) ● معرفی محیط مدرسه به عنوان یک جامعه کوچک: آموزش احترام و همکاری در مدرسه، به شکل داستان و بازی. مدرسه: ایجاد محیط حمایتی و مهربان و کنشگرانه؛ در مدرسه، دانش‌آموزان با کنشگری فعال در ساختن محیطی امن و حمایتگر برگزاری جلسات گروهی با تقویت مهارت‌های اجتماعی (برگزاری پویش‌هایی مانند"کلاس مهربان"،" نه به زورگویی".. و...) بیرون از مدرسه: بازدید از مراکز فرهنگی یا محیط‌های طبیعی با اردو تربیتی با هدف آموزش مهارت‌های اجتماعی و خودمراقبتی			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۵ ساعت در سال (۲۰ جلسه ۱۵ دقیقه‌ای طی ۵ ماه، هر هفته ۱ جلسه)	**زمان پیشنهادی اجرا [ماه، هفته، روز، ساعت]:** از مهر تا بهمن (۵ ماه)	**محیط پیشنهادی اجرا:** کلاس درس - سالن چندمنظوره مدرسه - نمازخانه (برای قصه‌گویی، گفت‌وگوهای اخلاقی و معنوی) - حیاط مدرسه (برای فعالیت‌های شاد، تعاملی و بازی‌محور)	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر مدرسه:** حمایت و نظارت کلی بر اجرا، فراهم‌سازی فضا و امکانات، تشویق مشارکت اولیا **معلم:** ایجاد فضای امن، صمیمی و حمایتگر برای دانش‌آموزان، هدایت گفت‌وگوها و فعالیت‌های گروهی متناسب با سن، شناسایی نیازهای عاطفی و رفتاری دانش‌آموزان، ارتباط مستمر با والدین در خصوص پیشرفت و نیازهای کودک **مربی پرورشی / مشاور مدرسه:** طراحی و پیشنهاد فعالیت‌های مکمل (قصه، بازی، نقاشی، دفترچه احساسات)، پشتیبانی تخصصی از معلم در موضوعات عاطفی و رفتاری، **اولیا (در صورت اجرا با مشارکت خانواده):** تقویت مفاهیم خودمراقبتی در محیط خانه، گفت‌وگو با کودک درباره احساسات و تجربیات مدرسه، همکاری با مدرسه در ایجاد محیطی امن و حمایتگر

شناسنامه «یه توپ رنگی»

مشخصات	نام فعالیت: یه توپ رنگی	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - مهارتی (خوشه مهارت‌های فردی و گروهی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **شایستگی‌های پایه و عمومی:** تفکر و تعقل - تحلیل، استدلال و سنجش‌گری / ارزیابی و ارزش‌گذاری معیارمدار **اهداف دوره:** ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی: با صفات مهربانی، بخشندگی، دانایی و توانایی خداوند آشنا شود. زیبایی‌شناسی و هنری: مشاهده پدیده‌های طبیعی.			**عنوان درسی مرتبط:** جهان پیرامون، تربیت دینی
	انتظارات عملکردی: ● با مشاهده نمونه‌های مختلف، درباره تنوع رنگ‌ها و پدیده‌های طبیعی گفت‌وگو و دانسته‌های پیشین خود را بازنگری می‌کند. ● با شناخت تنوع پدیده‌های طبیعی، نعمت‌های خداوند را می‌شناسد و نسبت به آنها شکرگزاری می‌کند.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** کوه، دریا، آسمان، رنگ، پدیده‌های طبیعی، نعمت، شکرگزاری. **مهارت‌ها:** مشاهده، مقایسه، پرسش‌گری، بازنگری در پیش‌فرض‌ها، گفت‌وگو و نتیجه‌گیری **نگرش‌ها:** توجه و کنجکاوی نسبت به تنوع پدیده‌های طبیعی و شکرگزاری نسبت به نعمت‌های خداوند.			
	توصیف کوتاه / ملاحظات طراحی و اجرا: معلم از بچه‌ها می‌پرسد کوه چه رنگی است؟ اغلب بچه‌ها می‌گویند قهوه‌ای و معلم عکس‌های مختلفی از کوه‌های رنگی دیگر نشان می‌دهد، و بعد درباره دریا و آسمان هم به همین نحو پیش می‌رود؛ و بعد می‌گوید برای همین است که خداوند می‌گویند که فسیروا فی الارض و ما قدر نعمات خدا را می‌دانیم و باید بشناسیم و شکرگزار باشیم.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۴۵ دقیقه	**زمان پیشنهادی اجرا [ماه، هفته، روز، ساعت]:** -	**محیط پیشنهادی اجرا:** -	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** پشتیبانی **مربی / معاون پرورشی:** تسهیلگر **معلم / مربی فنی:** مجری **اولیا:** همکاری

شناسنامه «گُلی در سرزمین گِلی»

مشخصات	نام فعالیت: گلی در سرزمین گلی	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - مهارتی (خوشه مهارت‌های فردی و گروهی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **شایستگی‌های پایه و عمومی:** تفکر و تعقل - تمرکز و بینش - کشف و درک لایه‌های معنایی و باطنی امور. **اهداف دوره:** ساحت اعتقادی، عبادی و اخلاقی: با صفات مهربانی، بخشندگی، دانایی و توانایی خداوند آشنا شود. زیبایی‌شناسی و هنری: مشاهده پدیده‌های طبیعی.			**عنوان درسی مرتبط:** جهان پیرامون، تربیت دینی
	انتظارات عملکردی: ● نقش و کارکرد برخی اعضای بدن را در حفظ تعادل و عملکرد مناسب بدن توضیح می‌دهد. ● با توجه به نظم و دقت در آفرینش بدن، نعمت‌های الهی را می‌شناسد و نسبت به آنها شکرگزاری نشان می‌دهد.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** اعضای بدن، تعادل، نظم و دقت در آفرینش، نعمت، شکرگزاری. **مهارت‌ها:** مشاهده و مقایسه، کشف رابطه میان جایگاه و کارکرد اعضای بدن، گفت‌وگو و نتیجه‌گیری. **نگرش‌ها:** توجه به نظم و دقت در آفرینش و شکرگزاری نسبت به نعمت‌های الهی.			
	توصیف کوتاه / ملاحظات طراحی و اجرا: معلم کلاس را با داستانی درباره دختری به نام گُلی آغاز می‌کند، که روزی چندبار انگشت کوچکه پایش به گوشه و کنار لوازم خانه می‌خورد و شب موقع خواب باز به تخت می‌خورد و گلی با ناراحتی از درد انگشت کوچک می‌خوابد. در خواب می‌بیند که وارد یک سرزمین گِلی شده که شکل آدم‌هایش با ما فرق دارد و هر کدام یک شکل هستند؛ مثلا بینی یکی کف دستش است و پای یکی جای دست‌هایش یا یکی گوش‌هایش را می‌تواند بکند و در جیبش بگذارد و ... در ابتدا گلی با مزایای تفاوت آنها مواجه می‌شود و خودش هم انگشت کوچک پایش را از جا درمی‌آورد اما چون این انگشت برای حفظ تعادل بدن است، شروع می‌کند به تلوتلو خوردن و به همین صورت کم‌کم متوجه مشکلات هر یک می‌شود و بیدار که می‌شود خوشحال است که انگشتان پایش و بقیه اعضا در جای درستی قرار گرفته و خدا رو شکر می‌کند که همه چیز را اینقدر دقیق آفریده و به انسان این‌همه نعمت داده است.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۴۵ دقیقه	**زمان پیشنهادی اجرا [ماه، هفته، روز، ساعت]:** -	**محیط پیشنهادی اجرا:** -	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** پشتیبانی **مربی / معاون پرورشی:** تسهیلگر **معلم / مربی فنی:** مجری **اولیا:** همکاری

شناسنامه «گربه دوست داشتنی من»

مشخصات	نام فعالیت: گربه دوست‌داشتنی من	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - مهارتی (خوشه مسائل روز و مناسبت‌های اسلامی، ایرانی و انقلابی)[1]	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **شایستگی‌های پایه و عمومی:** هویت اسلامی و ایرانی: هویت محلی، ملی و انقلابی. ارتباط مسئولانه و مؤثر: تعهد و مسئولیت‌پذیری فردی و اجتماعی، حساسیت نسبت به فعالیت‌های جامعه و تحولات پیرامون و تعهد نسبت به مصالح جامعه. **اهداف دوره:** ساحت اجتماعی و سیاسی: شناخت خود به عنوان یک شهروند ایرانی. احساس تعلق خود را به گروه با رفتار همدلانه، محترمانه و مشارکت‌جویانه نشان دهد. زیبایی‌شناسی و هنری: دریافت حسی و لذت حاصل از آن را به زبان هنر ابراز کند.			**عنوان درسی مرتبط:** فارسی، تربیت دینی، جهان پیرامون و ریاضی
	انتظارات عملکردی: ● درباره مفهوم وطن و احساس خود نسبت به ایران گفت‌وگو و آن را در قالب طراحی نقشه بازنمایی می‌کند. ● برای بازسازی شهر غزه ایده‌ای ارائه و آن را روی نقشه نشان می‌دهد.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** وطن، ایران، شهروند، تعلق، نقشه، غزه، شهر. **مهارت‌ها:** گفت‌وگو، طراحی و نقشه‌خوانی، ایده‌پردازی، حل مسئله و بازنمایی هنری. **نگرش‌ها:** احساس تعلق به وطن، همدلی با دیگران و توجه به مسائل جامعه و پیرامون.			
	توصیف کوتاه / ملاحظات طراحی و اجرا: ابتدا نقشه ایران را به دانش‌آموزان داده و از آنها می‌خواهیم تا هرطور که دوست دارند نقشه ایران را طراحی کنند. (مثلاً حیوانات مختلف ایران را بکشند مانند پلنگ ایرانی یا آب و هوای مختلف و جاده‌های کوهستانی و ...) همزمان از آنها سؤالاتی درباره‌ی وطن می‌پرسیم: وطن کجاست؟ چرا به آن وطن می‌گوییم؟ احساستان راجع به وطنتان چیست؟ نام وطنتان را بنویسید؟ دوست داشتید وطنتان چگونه باشد؟ و بعد بحث را با بچه‌های غزه پیوند می‌دهیم. از دانش‌آموزان می‌پرسیم: غزه کجاست؟ اگر قرار بود شما به بچه‌های غزه پیشنهاد و ایده بدهید که دوباره شهرشان را بسازند چه نقشه‌ای برای آن می‌کشیدید؟ پشت کاغذهای خود نقشه شهر غزه را طراحی کنید.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۴۵ دقیقه	**زمان پیشنهادی اجرا [ماه، هفته، روز، ساعت]:** مناسبت‌های ملی در تقویم سالانه	**محیط پیشنهادی اجرا:** -	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** پشتیبانی **مربی / معاون پرورشی:** تسهیلگر **معلم / مربی فنی:** مجری **اولیا:** همکاری

۱- فعالیت‌های این خوشه، دانش‌آموز را متناسب با سن او با رویدادها، مناسبت‌ها، نمادها و مسائل اجتماعی و هویتی جامعه پیوند می‌دهند و زمینه فهم، گفت‌وگو و تجربه تربیتی درباره آنها را فراهم می‌کنند.

شناسنامه «ایرانمون»

مشخصات	نام فعالیت: ایرانمون	دوره و پایه: دوره ابتدایی، تمام پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - مهارتی (خوشه مسائل روز و مناسبت‌های اسلامی، ایرانی و انقلابی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** پیوند عاطفی متربیان با جهان هستی / شکوفایی شوق یادگیری **اهداف دوره:** با شناخت خود به عنوان یک شهروند ایرانی، تعلق خاطر خود را نسبت به وطن و نمادهای آن نشان دهد. **شایستگی‌های پایه و عمومی:** هویت ایرانی- اسلامی / تفکر و تعقل			**عنوان درسی مرتبط:** فارسی
	انتظارات عملکردی: تفاوت دوست و دشمن را تشخیص می‌دهد و می‌فهمد برخی از پیشرفت‌ها در کشور حسادت و دشمنی می‌آورد و مفهوم تسلیم و پیامدهای آن را درک می‌کند.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** انسجام ملی، قدرت، پیروزی و دشمن و دلایل دشمنی کردن **مهارت:** مهارت سواد رسانه، تفکر نقاد، مدیریت هیجانات **نگرش:** عزت نفس فردی و اجتماعی برآمده از هویت ملی - دینی ماست.			
	توصیف کوتاه / ملاحظات طراحی و اجرا: مدیر یا مربی پرورشی از طریق کانال معاونت پرورشی یا سایت مؤسسه منادی تربیت، با توجه به ظرفیت مدرسه و اقتضائات مدرسه، بسته کامل و یا تعدادی از محصولات داخل آن را سفارش می‌دهد. پس از دریافت محصولات، ابتدا به دقت ویژه‌نامه فانوس یا نقشه‌راه آن را مطالعه کرده و فعالیت‌های متناسب با مقطع تحصیلی خود را انتخاب کرده و براساس شیوه اجرا مبادرت به برگزاری آن می‌کند. دقت شود که شیوه استفاده از هر محصول یا در پشت جلد آن و یا در رمزینه‌های موجود در نقشه راه و یا در بخش سودافزار در ویژه‌نامه آمده است. مربی پس از اجرای هر فعالیت به بخش + فانوس مراجعه کرده و ارزیابی و پیشنهادات و انتقادات خود را ثبت کند. مربی می‌تواند با مطالعه و تسلط بر بخش شبهات در حین اجرای فعالیت‌ها مواجهه هوشمندانه‌تری با پرسش‌های دانش‌آموزان داشته باشد. همچنین با مطالعه جدول سنجه‌ها، می‌تواند در حین اجرای فعالیت ارزیابی خود از دانش‌آموزان را ثبت کرده و سیر پیشرفت ایشان را دریافت کند.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۳۰ دقیقه روزانه در روزهای منتخب (به صورت مستقل یا تلفیقی با دیگر دروس)	**زمان پیشنهادی اجرا [ماه، هفته، روز، ساعت]:** صبحگاه، پیش یا پس از نماز	**محیط پیشنهادی اجرا:** حیاط مدرسه، کلاس درس، نمازخانه، راهروها	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** برنامه‌ریزی، پشتیبانی و ترغیب مربیان جهت اجرا **معلم / مربی:** هدایت و ترغیب دانش‌آموزان برای اجرا، تسهیل‌گری در اجرا

شناسنامه «برافراشتن پرچم»

مشخصات	نام فعالیت: برافراشتن پرچم	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - مهارتی (خوشه مسائل روز و مناسبت‌های اسلامی، ایرانی و انقلابی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** تقویت و تحکیم پیوند عاطفی متربیان با جهان هستی (خود و خدا و خلق و خلقت) **اهداف دوره:** با شناخت خود به عنوان یک شهروند ایرانی، تعلق خاطر خود را نسبت به وطن و نمادهای آن نشان دهد. **شایستگی‌های پایه و عمومی:** هویت اسلامی ایرانی/هویت محلی-ملّی-انقلابی/حفظ و پاسداشت نمادهای ملی			**عنوان درسی مرتبط:** فارسی
	انتظارات عملکردی: ● هنگام پخش سرود ملی صحبت نمی‌کند و با احترام می‌ایستد. ● هنگام پخش سرود ملی و برافراشته شدن پرچم، سرود را هماهنگ با آهنگ آن، همخوانی می‌کند. ● هنگام پخش سرود ملی و برافراشته شدن پرچم، دانش آموزان عضو تشکل پیشتازان به‌عنوان احترام دست سلام تشکیلاتی می‌دهند و در پایان سوگند پرچم قرائت می‌کنند.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** انسجام ملی، قدرت، پیروزی و دشمن و دلایل دشمنی کردن **مهارت:** مهارت سواد رسانه، تفکر نقاد، مدیریت هیجانات **نگرش:** عزت نفس فردی و اجتماعی برآمده از هویت ملی - دینی ماست.			
	توصیف کوتاه / ملاحظات طراحی و اجرا: از آغاز سال تحصیلی دانش‌آموزان در مراسم صبحگاه مدرسه، به جمع‌خوانی سرودملی به همراه برافراشته شدن پرچم می‌پردازند. آشنایی با خود پرچم و قرائت سرود جمهوری اسلامی ایران از بخش های مورد نظر این طرح برای پایه اول ابتدایی است. از این رو پخش سرود ملی از بلندگو و وجود میله پرچم در حیاط مدرسه که قابلیت پایین و بالا بردن پرچم را داشته باشد ضروری ست؛ همچنین مناسب است بالا بردن پرچم توسط خود دانش‌آموزان انجام شود. توجه شود که از منظر الگوبرداری و دعوت عملی، چنانچه شخص مدیر، معاونین و آموزگاران مدرسه، سرصف صبحگاه حاضر باشند و هنگام پخش سرود با اشتیاق سرود را بخوانند و احترام بگذارند، این اتفاق در معرض دید بچه‌ها قرار می‌گیرد و تأثیر آن در دستیابی به اهداف مدنظر دوچندان خواهد شد.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۵ دقیقه در هر روز (۷ ساعت در کل سال)	**زمان پیشنهادی اجرا** -	**محیط پیشنهادی اجرا:** حیاط مدرسه	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** تأمین زیرساخت‌های اجرای برنامه به نحو احسن **معاونین مدرسه:** مدیریت اجرای برنامه **معلم / مربی:** حضور در مراسم صبحگاه و همراهی با دانش‌آموزان

شناسنامه «مصباح الهدی»

مشخصات	نام فعالیت: مصباح الهدی	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها	پیمانه / پودمان: پودمان‌های پرورشی - مهارتی (خوشه مسائل روز و مناسبت‌های اسلامی، ایرانی و انقلابی)	مرجع تدوین: معاونت پرورشی و فرهنگی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** شکوفایی و شوق یادگیری معارف توحیدی در متربیان و پیوند عاطفی آنها با پیشوایان **اهداف دوره:** با شناخت زندگی و آموزه‌های زندگی پیشوایان (آداب و رفتار فردی و اجتماعی، راستگویی، نظم، پشتکار)، تأثیر آن را در رفتار خود نشان دهد. **شایستگی‌های پایه و عمومی:** هویت اسلامی- ایرانی/ هویت دینی- معنوی / شناخت اولیای دین والگو قرار دادن آنها و موضع‌گیری در برابر باطل			**عنوان درسی مرتبط:** تربیت دینی، فارسی، جهان پیرامون، آموزش قرآن
	انتظارات عملکردی: ● در مراسم مرتبط یا حضور در زیارتگاه ها با علاقه شرکت و خاطرات خود را از این شرکت و حضور بیان می‌کند. ● برخی از ویژگی‌های مثبت شخصیتی و رفتارهای خوب ائمه(علیهم السلام) را می‌شناسد و دربارهٔ آنها با دیگران گفت‌وگو می‌کند. ● از رفتارهای خوب معصومین (علیهم‌السلام) در عرصه‌های مختلف زندگی (مانند محبت کردن، احترام به والدین و بزرگترها، بخشش و کمک به دیگران، اسراف نکردن، ...) الگوبرداری می‌کند و آنها را در زندگی روزمره به کار می‌گیرد.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** امام، انس و محبت، مهربانی، صداقت، احترام **مهارت‌ها:** افزایش دانش و شناخت نسبت به امام، افزایش رشد اخلاقی- ارزشی **نگرش:** امامان معصوم(علیهم السلام) را شخصیت‌هایی درستکار و نزدیک به خود می‌داند.			
	توصیف کوتاه / ملاحظات طراحی و اجرا: در قالب این فعالیت، هر سال زندگی و سیره یکی از امامان معصوم(ع) به عنوان محور محتوایی انتخاب می‌شود تا دانش آموزان با ابعاد شخصیتی، اخلاقی و اجتماعی آن امام بزرگوار بیشتر آشنا شوند. در این راستا، ابتدا، دانش‌آموزان به آشنایی و یادگیری درباره سیره امام معصوم(ع) ترغیب می‌شوند و سپس از قالب‌های مختلف آموزشی مانند داستان، نمایش، کتابخوانی، روایت‌گری، انیمیشن، شعرخوانی، سرودخوانی و هیئت دانش‌آموزی ... برای انتقال این معانی استفاده می‌شود. در طراحی و اجرای این برنامه متناسب با شرایط مدرسه و اقتضائات دانش‌آموزان، لازم است ملاحظات زیر در نظرگرفته شوند: ● در طراحی داستان‌ها و برنامه‌ها می‌توان به صورت غیرمستقیم، مفهوم غیب و احاطه امام به آن را داخل کرد. ● برنامه‌ها از جذابیت و نشاط لازم برخودار باشند. ● تا حد ممکن در حین انجام این برنامه، به فضاسازی (عطر، رنگ و ...) توجه شود تا تجربهٔ آشنایی دانش‌آموز با ائمه(علیهم‌السلام) همراه با احساسات لطیف و خوشایند باشد.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** ۱۰ دقیقه روزانه (در روزهای منتخب)	**زمان پیشنهادی اجرا** -	**محیط پیشنهادی اجرا:** کلاس، صبحگاه، نمازخانه، آمفی‌تئاتر	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** آماده‌سازی زمینه برای اجرای طرح **معلم / مربی:** طراحی و اجرای بسته‌های مرتبط مبتنی بر شرایط مدرسه

۲-۲ پودمان‌های سلامت و ورزشی

تأمین اهداف مرتبط با تربیت بدنی و سلامت، صرفاً محدود به کلاس درس تربیت بدنی نیست، بلکه شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌های مدرسه‌ای نیز می‌شود. فعالیت‌های مدرسه‌ای مرتبط با سلامت و تربیت بدنی، با هدف افزایش سرانه فعالیت بدنی و ارتقای سواد بدنی و سواد سلامت دانش‌آموزان دوره ابتدایی به عنوان الگویی جهت اجرا در مدرسه است تا مدرسه بر اساس آنها، موقعیت‌های یادگیری متفاوتی با افزایش مشارکت و تعامل دانش‌آموزان با یکدیگر، اولیای مدرسه و خانواده طراحی و اجرا نموده و بتواند تجارب زیستِ جذاب و ارزشمندی از فعالیت‌های حرکتی و سلامت‌محور برای دانش‌آموزان به ارمغان آورد.

در این بخش، مجموعاً ۶ پودمان پیش‌بینی شده است که شناسنامه فعالیت‌های آنها، توسط معاونت سلامت و تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش تهیه شده است.

شناسنامه «فعالیت بدنی هماهنگ جمعی»

<table>
<tr><td>مشخصات</td><td>نام فعالیت:
فعالیت بدنی هماهنگ جمعی</td><td>دوره و پایه:
دوره ابتدایی، تمام پایه‌ها</td><td>پودمان:
پودمان‌های رویدادی - ورزشی</td><td>مرجع تدوین:
معاونت تربیت بدنی و سلامت</td></tr>
<tr><td rowspan="4">چارچوب برنامه‌ای</td><td colspan="2">استناد به چارچوب‌های مرجع:
هویت دوره: تقویت شوق یادگیری
اهداف دوره: با شناسایی ویژگی‌ها، نیازها و توانمندی‌های جسمی - حرکتی خود، رفتارهای متناسب با آن را برای حفظ شادابی، ارتقای سطح سلامت و توانایی‌های بدنی خویش به عنوان امانت الهی انجام دهد.
شایستگی‌های پایه و عمومی: خویشتن‌سازی / خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری / تأمین متعادل نیازهای زیستی - بدنی خود (تحرک / تغذیه / خواب / بهداشت)</td><td colspan="2">عنوان درسی مرتبط:
تربیت بدنی: توسعه سواد بدنی، آمادگی جسمانی، ارتباط مؤثر و مسئولانه، استقامت عمومی، نظم، مشارکت، کار گروهی، هماهنگی</td></tr>
<tr><td colspan="4">انتظارات عملکردی:
● حرکات بدنی را با دقت و همزمان با دیگر اعضای گروه و در زمان‌بندی مشخص‌شده اجرا می‌کند.
شاخص: در اجرای یک روتین۵ دقیقه‌ای، حداقل ۴۰ تا ۸۰ درصد (متناسب با پایه تحصیلی) از حرکات را همزمان با گروه و بدون تأخیر محسوس انجام می‌دهد.
● ضمن حفظ تمرکز بر حرکات خود، با مشاهده و گوش دادن به سایر اعضا، هماهنگی کلی گروه را حفظ کرده و در صورت نیاز، حرکات را با گروه تطبیق می‌دهد.
شاخص: در طول فعالیت، حداقل یک تا سه بار (متناسب با پایه تحصیلی) با تنظیم سرعت یا جهت حرکت خود، هماهنگی کلی گروه را بهبود می‌بخشد و به هشدارهای غیرکلامی دیگران واکنش مناسب نشان می‌دهد.
● حرکات را با کیفیت مطلوب (وضعیت بدن، کنترل عضلات) و همراه با ابراز احساسات (انرژی، ریتم) اجرا می‌کند تا اجرای گروه به عنوان یک کل منسجم و تأثیرگذار دیده شود.
شاخص: در ارزیابی گروهی، اجرای فرد به گونه‌ای است که هم‌آهنگی فضایی، شدت حرکت و وضوح حرکاتش، سهم محسوسی در ایجاد اثر کلی منسجم و پویای گروه داشته باشد.</td></tr>
<tr><td colspan="4">مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها:
مفاهیم: ادراک حرکت (آگاهی فضایی، زمانی و...)، وحدت در عین کثرت، سینرژی (انرژی جمعی)
مهارت: مهارت‌های ادراکی حرکتی (هماهنگی چشم و گوش با دست و پا و...)، مهارت‌های شناختی (توجه و تمرکز، پیش‌بینی، عکس‌العمل و...)، مهارت‌های اجتماعی و بین فردی (ارتباط غیرکلامی، رهبری و پیروی، همکاری و...)
نگرش: احساس تعلق و مسئولیت‌پذیری، صبر و بردباری، هویت ایرانی ـ اسلامی، انعطاف‌پذیری و سازگاری، انضباط درونی، غلبه بر کمرویی، اعتماد به‌نفس فردی و جمعی، زیبایی‌شناسی</td></tr>
<tr><td colspan="4">توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا:
همه دانش‌آموزان به صورت هماهنگ و منظم، با همکاری یکدیگر، مجموعه‌ای از حرکات را همراه با موسیقی آیینی و سرودهای هدفمند به صورت جمعی اجرا می‌کنند.
دفتر تربیت بدنی و فعالیت‌های ورزشی چند نمونه سرود جهت اجرای برنامه در اختیار مدارس قرار می‌دهد. مدارس می‌توانند با توجه به نیاز و خلاقیت خود هرگونه حرکات هماهنگ جمعی را برای اجرا، طرح ریزی نمایند. همچنین جهت تشویق مدارس، می‌توان جشنواره‌ای را در این خصوص برنامه‌ریزی کرده و به مدارس منتخب جوایز نقدی جهت تهیه ملزومات ورزشی مورد نیاز اهدا کرد. ضمناً امکان در نظر گرفتن مشوق‌های گوناگون برای آموزگاران مشارکت‌کننده در برنامه میسر می‌باشد.</td></tr>
<tr><td>اجرا</td><td>ساعت مورد نیاز:
کل زمان لازم:
۱۰ دقیقه یک روز در میان / ۳۰ دقیقه در هر هفته</td><td>زمان پیشنهادی اجرا:
هر هفته/ یک روز در میان</td><td>محیط پیشنهادی اجرا:
حیاط مدرسه</td><td>عوامل و نقش هر یک:
مدیر: برنامه‌ریزی
معلم/ مربی: هدایت دانش‌آموزان برای اجرا</td></tr>
</table>

شناسنامه «جشن الفبای حرکتی (مهارت‌های حرکتی بنیادی)»

مشخصات	نام فعالیت: جشن الفبای حرکتی (مهارت‌های حرکتی بنیادی)	دوره و پایه: دوره ابتدایی، تمام پایه‌ها	پودمان: پودمان‌های رویدادی - ورزشی	مرجع تدوین: معاونت تربیت بدنی و سلامت
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** تقویت شوق یادگیری **اهداف دوره:** با شناسایی ویژگی‌ها، نیازها و توانمندی‌های جسمی - حرکتی خود، رفتارهای متناسب با آن را برای حفظ شادابی، ارتقای سطح سلامت و توانایی‌های بدنی خویش به عنوان امانت الهی انجام دهد. **شایستگی‌های پایه و عمومی:** خویشتن‌سازی / خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری / تأمین متعادل نیازهای زیستی - بدنی خود (تحرک / تغذیه / خواب / بهداشت)			**عنوان درسی مرتبط:** **تربیت بدنی:** توسعه سواد بدنی، آمادگی جسمانی، ارتباط مؤثر و مسئولانه، استقامت عمومی، نظم، مشارکت، کار گروهی، هماهنگی
	انتظارات عملکردی: ● حرکات ساده مربوط به مهارت‌های بنیادی را به طور صحیح و مستقل اجرا می‌کند. ● به‌طور موثر با اعضای یک گروه کوچک (۳ تا ۶ نفر) همکاری می‌کند و مهارت‌های بنیادی کسب شده را به نمایش می‌گذارد. ● در طراحی، تطبیق یا هدایت بخشی از اجرای جمعی مبتنی بر مهارت‌های حرکتی بنیادی نقش فعال و خلاقانه ایفا می‌کند.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** ادراک حرکت (آگاهی فضایی، زمانی و...) **مهارت:** مهارت‌های ادراکی حرکتی (هماهنگی چشم و گوش با دست و پا و...)، مهارت‌های شناختی (توجه و تمرکز، پیش‌بینی، عکس‌العمل و...)، مهارت‌های اجتماعی و بین فردی (ارتباط غیرکلامی، رهبری و پیروی، همکاری و...) **نگرش:** احساس تعلق و مسئولیت‌پذیری، صبر و بردباری، هویت ایرانی ـ اسلامی، انعطاف‌پذیری و سازگاری، انضباط درونی، غلبه بر کمرویی، اعتماد به‌نفس فردی و جمعی، زیبایی‌شناسی			
	توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا: دانش‌آموزان هر پایه در انتهای سال تحصیلی، مهارت‌های حرکتی خود را در قالب بازی‌های ایستگاهی متشکل از انواع مهارت‌های حرکتی بنیادی (الفبای حرکتی) که در آن سال آموخته‌اند، در حضور والدین خود در مدرسه به نمایش می‌گذارند، در پایان به همه دانش‌آموزان مدال اهدا می‌شود و این موفقیت‌ها را همه با هم جشن می‌گیرند. نمونه‌ای از چیدمان ایستگاه‌ها جهت ایده گرفتن مدرسه، می‌تواند در کتاب راهنمای معلم درس تربیت بدنی ارائه گردد.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** **کل زمان لازم:** دو جلسه در سال	**زمان پیشنهادی اجرا:** هفته آخر اردیبهشت ماه	**محیط پیشنهادی اجرا:** حیاط مدرسه	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** برنامه‌ریزی **معلم/ مربی:** هدایت دانش‌آموزان برای اجرا **اولیا:** حضور انگیزه‌بخش

شناسنامه «جشنواره ورزشی خانوادگی»

مشخصات	نام فعالیت: جشنواره ورزشی خانوادگی	دوره و پایه: دوره ابتدایی، تمام پایه‌ها	پودمان: پودمان‌های رویدادی - ورزشی	مرجع تدوین: معاونت تربیت بدنی و سلامت
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** تقویت شوق یادگیری **اهداف دوره:** با شناسایی ویژگی‌ها، نیازها و توانمندی‌های جسمی - حرکتی خود، رفتارهای متناسب با آن را برای حفظ شادابی، ارتقای سطح سلامت و توانایی‌های بدنی خویش به عنوان امانت الهی انجام دهد. **شایستگی‌های پایه و عمومی:** خویشتن‌سازی / خویشتن‌بانی و خویشتن‌داری / تأمین متعادل نیازهای زیستی - بدنی خود (تحرک / تغذیه / خواب / بهداشت)			**عنوان درسی مرتبط:** **تربیت بدنی:** توسعه سواد بدنی، آمادگی جسمانی، ارتباط مؤثر و مسئولانه، استقامت عمومی، نظم، مشارکت، کار گروهی، هماهنگی
	انتظارات عملکردی: ● تجربه‌ای مثبت و شاد از فعالیت مشترک با خانواده کسب می‌کند. ● به‌طور مؤثر با اعضای خانواده همکاری می‌کند و مهارت‌های کسب شده خود را به نمایش می‌گذارد. ● با مشارکت والدین در طراحی، تطبیق یا هدایت بخشی از برنامه نقش فعال و خلاقانه ایفا می‌کند.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** ادراک حرکت (آگاهی فضایی، زمانی و ...)، رقابت سالم و عادلانه **مهارت:** مهارت‌های ادراکی حرکتی (هماهنگی چشم و گوش با دست و پا و ...)، مهارت‌های شناختی (توجه و تمرکز، پیش‌بینی، عکس‌العمل و ...)، مهارت‌های اجتماعی و بین فردی (ارتباط غیرکلامی، رهبری و پیروی، همکاری، پیروی از قوانین و ...) **نگرش:** احساس تعلق و مسئولیت‌پذیری، صبر و بردباری، انعطاف‌پذیری و سازگاری، انضباط درونی، غلبه بر کم‌رویی، اعتماد به نفس فردی و جمعی			
	توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا: همه دانش‌آموزان در کنار والدین خود (دختران و مادران به همراه خواهر، پسران و پدران به همراه برادر) یک روز شاد و به یاد ماندنی را با شرکت در رویداد ورزشی خانوادگی رقم خواهند زد و آزمایشگاه زنده مهارت‌های زندگی را تجربه خواهند کرد. در این رویداد انواع بازی‌های بومی - محلی و تفریحی متناسب با سطح توانایی بدنی و مهارتی دانش‌آموزان پیش‌بینی می‌شود و دانش‌آموزان آنها را با مشارکت خانواده انجام داده و امتیاز کسب می‌کنند. نمونه‌ای از برنامه‌های پیشنهادی جهت ایده گرفتن مدرسه، می‌تواند در کتاب راهنمای معلم درس تربیت بدنی ارائه گردد.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** **کل زمان لازم:** ۴ جلسه در سال	**زمان پیشنهادی اجرا:** هفته تربیت‌بدنی یا دهه فجر	**محیط پیشنهادی اجرا:** حیاط مدرسه	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** برنامه‌ریزی **معلم/ مربی:** هدایت خانواده برای اجرا **اولیا:** حضور انگیزه‌بخش

شناسنامه جشن روییدن دندان شش و مراقبت از آن

مشخصات	نام فعالیت: جشن روییدن دندان شش و مراقبت از آن	دوره و پایه: دوره ابتدایی، تمام پایه‌ها	پودمان: پودمان‌های رویدادی - سلامت	مرجع تدوین: معاونت تربیت بدنی و سلامت
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** تقویت مهارت‌های خودمراقبتی و مسئولیت‌پذیری در سلامت **اهداف دوره:** آشنایی دانش‌آموز با دندان شش و اهمیت مراقبت از آن - تقویت مهارت خودمراقبتی و ایجاد عادات صحیح بهداشتی برای حفظ سلامت دندان‌ها **شایستگی‌های پایه و عمومی:** خودمراقبتی بهداشتی - آگاهی بدنی و شناخت دندان‌ها - مسئولیت پذیری در سلامت فردی - تصمیم گیری و انتخاب سالم (بهداشت/ تغذیه / مراقبت)			**عنوان درسی مرتبط:** **تربیت بدنی:** جهان پیرامون، هنر و خلاقیت، فارسی
	انتظارات عملکردی: ● اهمیت دندان شش، زمان رویش آن، نقش آن در دهان و عوامل آسیب‌رسان به دندان‌ها را می‌شناسد. **شاخص:** می‌تواند محل دندان شش را روی مدل دهان یا تصویر نشان دهد، دو تا سه دلیل اهمیت دندان شش را بیان کند، حداقل سه عامل پوسیدگی دندان‌ها را نام ببرد. ● روش صحیح مراقبت از دندان‌ها، به‌ویژه دندان شش را تمرین و اجرا می‌کند. **شاخص:** می‌تواند روش صحیح مسواک‌زدن را مرحله‌به‌مرحله و استفاده از نخ دندان را به‌صورت عملی انجام دهد و در فعالیت‌های بازی‌محور می‌تواند عادات درست و نادرست بهداشت دهان را تشخیص و دسته‌بندی کند. ● نسبت به مراقبت از دندان شش و سلامت دهان نگرش مثبت و حس مسئولیت دارد. **شاخص:** در گفتار و رفتار، تمایل به مسواک‌زدن روزانه را نشان دهد. اهمیت مراجعه به دندان‌پزشک را بیان کرده و آن را رفتار مفید می‌داند. در جشن و فعالیت‌های مرتبط با انگیزه و مشارکت فعال حضور پیدا می‌کند.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** نقش مهم دندان شش در سلامت دهان، پیشگیری از پوسیدگی، عادت‌های سالم بهداشتی **مهارت:** مسواک زدن صحیح، استفاده از نخ دندان، استفاده از تغذیه سالم، آشنایی با دندان‌پزشکی **نگرش:** تقویت عادات بهداشتی، افزایش آگاهی در مورد سلامت دهان و دندان، تشویق مراجعه منظم به دندان‌پزشک			
	توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا: همه دانش‌آموزان کلاس اول در یک جشن آموزشی و سرگرم‌کننده شرکت می‌کنند که در آن با دندان شش آشنا می‌شوند، روش‌های مراقبت از آن را یاد می‌گیرند و از طریق بازی، مسابقه و رنگ‌آمیزی، مفاهیم بهداشت دهان و دندان را تمرین می‌کنند. این جشن شامل داستان‌گویی، فعالیت‌های عملی و تغذیه سالم برای افزایش آگاهی و ایجاد عادت‌های صحیح بهداشتی در کودکان است.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** **کل زمان لازم:** دو جلسه در سال	**زمان پیشنهادی اجرا:** از آبان ماه تا اسفندماه	**محیط پیشنهادی اجرا:** اتاق بهداشت، کلاس، نمازخانه و ...	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** برنامه‌ریزی **معلم/مربی:** هدایت دانش‌آموزان برای اجرا **معاون پرورشی:** همکاری در اجرا **اولیا:** حضور انگیزه‌بخش

شناسنامه «پیک نیک سلامت»

مشخصات	نام فعالیت: پیک نیک سلامت	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، پایه دوم	پودمان: پودمان‌های رویدادی - سلامت	مرجع تدوین: معاونت تربیت بدنی و سلامت
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** تقویت سبک زندگی سالم، تغذیه سالم، بهداشت فردی و مهارت‌های اجتماعی **اهداف دوره:** آشنایی دانش‌آموزان با میان‌وعده‌های سالم و مفید - تقویت عادت‌های صحیح تغذیه و بهداشت - ایجاد نگرش مثبت نسبت به سلامت فردی و اجتماعی - افزایش تعامل، همکاری و مهارت‌های ارتباطی **شایستگی‌های پایه و عمومی:** خودمراقبتی بهداشتی / آگاهی بدنی و شناخت تغذیه سالم / مسئولیت‌پذیری در سلامت فردی / تصمیم‌گیری و انتخاب سالم (تغذیه/ بهداشت/ مراقبت)			**عنوان درسی مرتبط:** جهان پیرامون، فارسی، آموزش قرآن، ریاضی، هنر و خلاقیت، تربیت دینی
	انتظارات عملکردی: ● مفهوم میان‌وعده سالم و نقش آن در رشد بدن و سلامت دندان‌ها را می‌شناسد. **شاخص‌ها:** می‌تواند حداقل سه میان‌وعده سالم را نام ببرد. می‌تواند تفاوت خوراکی سالم و ناسالم را بیان کند. می‌تواند یک فایده تغذیه سالم برای بدن یا دندان‌ها بگوید. ● میان‌وعده سالم را انتخاب و آن را به‌درستی مصرف می‌کند. **شاخص‌ها:** می‌تواند از بین چند خوراکی، گزینه سالم‌تر را انتخاب کند. می‌تواند علت انتخاب خود را به‌صورت ساده توضیح دهد. اصول بهداشتی (شستن دست، آرام خوردن) را رعایت می‌کند. ● نسبت به مصرف میان‌وعده‌های سالم نگرش مثبت نشان می‌دهد. **شاخص‌ها:** تمایل به آوردن میان‌وعده سالم در روزهای بعد دارد. در فعالیت‌ها با اشتیاق مشارکت می‌کند. درباره تجربه خود از خوردن غذای سالم صحبت می‌کند.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** اهمیت میان‌وعده‌های سالم، نقش تغذیه در رشد و سلامت، بهداشت دهان و دندان، آداب صحیح غذا خوردن و یادگیری از طریق بازی و همکاری گروهی **مهارت:** انتخاب میان‌وعده سالم، همکاری گروهی و رقابت سالم، رعایت آداب تشکر و تعارف، توجه به بهداشت فردی **نگرش:** تقویت عادات غذایی سالم، مراقبت از دهان و دندان، احترام به انتخاب‌ها و حقوق دیگران، افزایش تعامل اجتماعی و علاقه به مراقبت از سلامت فردی			
	توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا: ● دانش‌آموزان پایه دوم ابتدایی در یک پیک نیک شاد و آموزشی شرکت می‌کنند که در آن با میان وعده‌های سالم آشنا می‌شوند. هر دانش‌آموز یک نوع میان وعده سالم مانند میوه، سبزیجات، لبنیات یا مغزها به همراه می‌آورد. در طول فعالیت، معلم با بازی‌ها و مسابقات ساده، اطلاعاتی درباره اهمیت تغذیه سالم و تأثیر آن بر رشد و سلامت دندان‌ها به بچه‌ها می‌آموزد. این پیک نیک با داستان‌خوانی، نقاشی و به اشتراک‌گذاری تجربه‌های دانش‌آموزان پایان می‌یابد. ● جدول موضوعی دارد / همراه با موضوع آزاد. (موضوعات، مهارت‌ها، ... سند شایستگی‌ها، ایده‌های کلیدی برداشت شود)			
	موضوعات	**مهارت‌ها**	**شایستگی‌های پایه و عمومی**	**ایده‌های کلیدی**
	تغذیه سالم	انتخاب میان وعده‌های سالم	تقویت عادات غذایی صحیح و آگاهی از تغذیه سالم	میان وعده‌های سالم انرژی و رشد بهتری را فراهم می‌کنند.
	بهداشت دهان و دندان	مسواک زدن صحیح و جلوگیری از مصرف خوراکی‌های مضر	مراقبت از دندان‌ها و پیشگیری از پوسیدگی	خوراکی‌های سالم به سلامت دندان‌ها کمک می‌کنند.
	آداب غذا خوردن	تشکر، تعارف و احترام به دیگران	ارتقای مهارت‌های اجتماعی و رفتاری	آداب صحیح غذا خوردن، احترام به خود و دیگران است.
	بازی و آموزش	همکاری گروهی، رقابت سالم	تقویت مهارت‌های ارتباطی و کار گروهی	یادگیری از طریق بازی ماندگارتر است.
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** **کل زمان لازم:** شش جلسه (یک روز) در سال	**زمان پیشنهادی اجرا:** از مهرماه تا پایان اردیبهشت ماه	**محیط پیشنهادی اجرا:** اتاق بهداشت، کلاس، حیاط مدرسه و ...	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** برنامه‌ریزی **معلم/مربی:** هدایت دانش‌آموزان برای اجرا **معاون پرورشی:** همکاری در اجرا **اولیا:** حضور انگیزه‌بخش

شناسنامه «حفاظت از محیط زیست/ محیط یار»

مشخصات	نام فعالیت: حفاظت از محیط زیست (محیط یار)	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، پایه سوم	پودمان: پودمان‌های رویدادی - سلامت	مرجع تدوین: معاونت تربیت بدنی و سلامت
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** تقویت مسئولیت‌پذیری و نگرش مثبت نسبت به محیط زیست در بین دانش‌آموزان **اهداف دوره:** آشنایی دانش‌آموزان با اهمیت حفاظت از محیط زیست و منابع طبیعی - ارتقای مهارت‌های اجتماعی مانند همکاری و مسئولیت‌پذیری از طریق فعالیت‌های گروهی محیط‌زیستی - ترویج حفظ و مراقبت از طبیعت در بین دانش‌آموزان - ایجاد نگرش مثبت نسبت به کاهش زباله، تفکیک پسماند و کاشت گیاهان- مشارکت فعال دانش‌آموزان در فعالیت‌های عملی محیط‌زیستی مدرسه **شایستگی‌های پایه و عمومی:** حفاظت از محیط زیست / آگاهی از طبیعت و منابع طبیعی / مسئولیت‌پذیری نسبت به محیط مدرسه و جامعه / تصمیم‌گیری و انتخاب رفتارهای محیط‌زیستی مسئولانه			**عنوان درسی مرتبط:** جهان پیرامون، تربیت بدنی، هنر و خلاقیت، فارسی
	انتظارات عملکردی: ● اهمیت حفاظت از محیط زیست، کاهش زباله، تفکیک پسماند و کاشت گیاهان را می‌داند. **شاخص:** نام بردن حداقل سه فعالیت محیط‌زیستی در مدرسه، بیان یک فایده حفاظت از محیط زیست برای سلامت انسان یا طبیعت ● در فعالیت‌های گروهی محیط زیستی مشارکت و مهارت مسئولیت‌پذیری و همکاری را تمرین می‌کند. **شاخص:** مشارکت فعال در حداقل دو فعالیت محیط زیستی مدرسه، همکاری با اعضای گروه و رعایت نکات ایمنی و محیطی ● نسبت به محیط زیست و استفاده درست از منابع طبیعی نگرش مثبت نشان می‌دهد. **شاخص:** تمایل به کاهش مصرف پلاستیک و تفکیک پسماند، رعایت صرفه‌جویی در مصرف آب و برق در مدرسه، مشارکت فعال و مستمر در فعالیت‌های محیط زیستی گروهی، احترام به انتخاب‌ها و تلاش دیگران در حفاظت از محیط زیست			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** حفاظت از طبیعت، کاهش زباله، تفکیک پسماند، کاشت گیاهان، زندگی سازگار با محیط زیست **مهارت:** همکاری گروهی، مسئولیت‌پذیری، مشارکت فعال، حل مسئله **نگرش:** احترام به محیط زیست، مسئولیت‌پذیری نسبت به طبیعت، نگرش مثبت نسبت به حفاظت از محیط زیست			
	توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا[1]: همه دانش‌آموزان به‌صورت گروهی و هماهنگ، مجموعه‌ای از فعالیت‌های محیط‌زیستی نظیر پاکسازی محیط مدرسه، کاشت نهال، تفکیک زباله و کاهش مصرف پلاستیک را انجام می‌دهند. اجرای سرودهای مرتبط با محیط زیست و داستان‌خوانی با محوریت طبیعت و مسئولیت‌های زیست‌محیطی. این فعالیت‌ها به‌صورت ماهانه با محورهای مشخص (مانند بازیافت، کاشت گیاه، مدیریت پسماند) در مدارس اجرا می‌شود.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** **کل زمان لازم:** ۱۴ جلسه در طول سال / دو ساعت در هر ماه	**زمان پیشنهادی اجرا:** از مهرماه تا اردیبهشت ماه	**محیط پیشنهادی اجرا:** حیاط مدرسه پارک نزدیک مدرسه، اتاق بهداشت، کلاس، نمازخانه و ...	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** برنامه‌ریزی **معلم/مربی:** هدایت دانش‌آموزان برای اجرا **معاون پرورشی:** همکاری در اجرا **اولیا:** مشارکت در فعالیت‌ها و ترویج فرهنگ محیط‌زیستی در خانه (برون مدرسه).

۱- در این بخش، در صورتی که یک الگو یا چارچوب کلی فعالیت (مثل بازدید دانش‌آموزی، جشنواره ورزشی خانوادگی و ...) پیشنهاد شده، مهم‌ترین تأکیدات و ملاحظات طراحی و اجرای فعالیت ارائه می‌شود (و می‌توان مصادیق و مثال‌هایی نیز برای کمک به مدرسه ارائه کرد) و در صورتی که یک فعالیت مشخص و محدود پیشنهاد شده است، فرایند طراحی شده پیشنهادی برای انجام فعالیت توصیف می‌شود.

۲-۳ پودمان‌های کیفیت بخشی، تکمیلی آموزشی

شامل چهار پودمان از برنامه‌های معاونت ابتدایی است که با هدف نظام‌مندسازی و ارتقای کیفیت آموزش در دوره ابتدایی تدوین شده‌اند. این پودمان‌ها به ترتیب عبارت‌اند از: «شناسنامه پروژه علمی و هنری جابربن حیان»، «شناسنامه ارتقای مهارت‌های سواد پایه»، «شناسنامه آموزش مهارت‌های زندگی (طرح هر پایه یک مهارت)» و «شناسنامه سواد دیجیتال و شایستگی‌های فناورانه». هر یک از این شناسنامه‌ها به‌عنوان چارچوب اجرایی، به تعیین اهداف، فرایند اجرا و شیوه ارزشیابی برنامه‌ها کمک می‌کند و مبنای برنامه‌ریزی آموزشی در سطح مدارس ابتدایی قرار می‌گیرد.

شناسنامه «پروژه‌های علمی و هنری جابر بن حیان»

<table>
<tr><th>مشخصات</th><th>نام فعالیت:
پروژه‌های علمی و هنری
جابر بن حیان</th><th>دوره و پایه:
دوره اول ابتدایی، همه پایه‌ها</th><th>پودمان:
پودمان‌های کیفیت‌بخشی / تکمیلی آموزشی</th><th>مرجع تدوین:
معاونت آموزش ابتدایی</th></tr>
<tr><td rowspan="4">چارچوب برنامه‌ای</td><td colspan="3">استناد به چارچوب‌های مرجع:
هویت دوره اول ابتدایی: تقویت ارتباط عاطفی با جهان هستی (خلقت و محیط‌زیست) و شکوفایی شوق یادگیری، کسب مهارت‌های پایه یادگیری (مشاهده دقیق، کنجکاوی، پرسشگری، طبقه‌بندی و دست‌ورزی) و مهارت‌های سواد پایه
اهداف دوره: با بهره‌گیری از مهارت‌های پایه یادگیری، پدیده‌های طبیعی و روابط ریاضی را مطالعه کند و یافته‌های خود را با دیگران به اشتراک گذارد؛ با کسب مهارت‌های پایه فناوری، پرسشگری و خلاقیت، فرایند تولید یک محصول را تجربه کند؛ با مشاهده اشیای اطراف، پدیده‌های طبیعی، فرهنگی و هنری ساده، دریافت حسی خود و لذت حاصل از آن را به زبان هنر ابراز کند؛ با تغییر سازنده در محیط و اشیای اطراف، قدرت تخیل، تجسم و خلاقیت خود را پرورش دهد؛ با شناسایی ویژگی‌ها، نیازها و توانمندی‌های جسمی ـ حرکتی خود، رفتارهای متناسب با آن را برای حفظ شادابی، ارتقای سطح سلامت و توانایی‌های بدنی خویش به عنوان امانت الهی انجام دهد؛ با کسب آگاهی نسبت به محیط زیست، تأثیر عملکرد خود بر محیط زندگی را بررسی کند و نتایج آن را به کار گیرد.
شایستگی‌های پایه و عمومی: تفکر و تعقل، خویشتن‌سازی، ارتباط مسئولانه و مؤثر، هویت اسلامی ایرانی</td><td>عنوان درسی مرتبط:
جهان پیرامون، فارسی، ریاضی، هنر و خلاقیت</td></tr>
<tr><td colspan="4">انتظارات عملکردی:
● پدیده‌های طبیعی، گیاهان یا اشیای اطراف را با حواس پنج‌گانه با دقت مشاهده می‌کند و تفاوت‌ها و شباهت‌های ساده آنها را نام می‌برد.
● ابزارهای ساده (ذره‌بین، خط‌کش، قیچی کاغذ، چسب) را با نظارت معلم یا والد به صورت ایمن به‌کار می‌گیرد.
● مشاهدات و کنجکاوی‌های خود را در قالب نقاشی، صحبت شفاهی یا ثبت اثر در برگه یادداشت ترسیم می‌کند.
● با استفاده از مواد طبیعی یا دورریختنی، مدلی ساده، کاردستی مفهومی، جدول طبقه‌بندی (مجموعه‌داری علمی) یا آزمایش ساده را طراحی و اجرا می‌کند.
● در کارگروهی ۲ یا ۳ نفره، نقش خود را مسئولانه بر عهده می‌گیرد و درباره چگونگی حل مسئله کلاسی یا ساخت پروژه گفت‌وگو می‌کند.
● برای تغییر یا بهبود مدل ساخته‌شده خود پیشنهاد می‌دهد و به آزمایش چندباره تمایل نشان می‌دهد.
● چرایی و چگونگی پدیده یا سازه خود را با شوق و اعتمادبه‌نفس برای دوستان و اولیا در قالب زبان قصه، تصویر یا روایت ساده تبیین می‌نماید.
● به نگهداری محیط‌زیست، بازیافت مواد در ساخت اثر و احترام به پدیده‌های آفرینش تعهد عملی نشان می‌دهد.
● از آثار و پروژه‌های هم‌سالان خود با فروتنی و مهربانی دیدن کرده، از آنها تقدیر می‌کند و بازخورد مثبت می‌دهد.</td></tr>
<tr><td colspan="4">مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها:
مفاهیم: مشاهده، طبقه‌بندی، فرضیه کودکانه، آزمایش، اندازه‌گیری، شواهد، بازیافت، ساختار و کارکرد، پدیده‌های طبیعی، تنوع زیستی، چرخه حیات، مواد و ابزار، ایمنی تجربی، زیبایی‌شناسی، نمایشگاه یادگیری.
مهارت‌ها: کاوشگری حسی، دست‌ورزی، ساخت مدل، گردآوری داده، کار با ابزار ساده، حل مسئله، کار گروهی، ارتباط کلامی، مستندسازی تصویری، عیب‌یابی سازه، تفکر خلاق، ارائه‌گری ساده، تفکیک زباله و استفاده مجدد.
نگرش‌ها: کنجکاوی علمی، اشتیاق به کشف، پرسشگری، احترام به طبیعت و آفرینش، صبر و مداومت، عدم ترس از اشتباه، انعطاف‌پذیری، کارورزی گروهی، شکرگزاری عملی، احترام به دستاوردهای هم‌سالان، مسئولیت‌پذیری زیست‌محیطی.</td></tr>
<tr><td colspan="4">توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا:
این فعالیت بر پایه شیوه‌نامه دبیرخانه فرصت‌های متنوع یادگیری (پروژه‌های علمی و هنری جابربن‌حیان)، با پیوند دو محور «علمی - پژوهشی» (طرح پرسش، مشاهده، آزمایش و تحلیل داده‌ها) و «فرهنگی، ادبی - هنری» (بیان خلاق یافته‌ها، مستندسازی هنری و روایت‌پردازی) و متناسب با اقتضائات زیست‌بوم دوره اول ابتدایی طراحی می‌شود. فرایند اجرا کاملاً یادگیری‌محور، کیفی و عاری از فضای رقابتی، داوری مقایسه‌ای و رتبه‌بندی است و هدف بنیادین آن پرورش تفکر علمی، دست‌ورزی و تقویت اعتمادبه‌نفس از طریق فرصت‌های متنوع یادگیری و کار تیمی است. معلم در جایگاه راهنما و تسهیل‌گر، با رعایت اصول اخلاق پژوهش، هدایت پروژه‌ها را به سمت علایق واقعی و زندگی روزمره کودکان پیش می‌برد و خانواده نیز صرفاً در قالب پشتیبانی عاطفی و فراهم‌سازی زمینه یادگیری بدون مداخله در فرایند تولید اثر مشارکت دارد. کانون اصلی تجلی این فعالیت، برگزاری نمایشگاه در سطح آموزشگاه (همراه با ارائه کارت مشارکت دانش‌آموزی و نمایشگاه مجازی در بستر شبکه شاد) است که با ارائه بازخوردهای توصیفی سازنده و اجرای همسان‌سنجی میان دانش‌آموزان تکمیل می‌گردد.</td></tr>
</table>

اجرا	**ساعت مورد نیاز:** **کل زمان لازم:** **۵ جلسه در هر نیم‌سال** با قابلیت اجرای مستقل یا تلفیق با عناوین دروس	**زمان پیشنهادی اجرا:** -	**محیط پیشنهادی اجرا:** کلاس درس، آزمایشگاه مدرسه، محیط پیرامون و فضای نمایشگاهی مدرسه	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** فراهم کردن فضا (نمایشگاه)، هماهنگی با اولیا و تأمین منابع **معلم:** تسهیل‌گر و راهنما در انتخاب موضوع و رعایت روش علمی **دانش‌آموز:** مجری اصلی پژوهش و سازنده پروژه **والدین:** حمایت‌کننده و فراهم‌کننده شرایط محیطی (بدون مداخله مستقیم در اجرای پروژه)

شناسنامه «ارتقای مهارت‌های سواد پایه»

مشخصات	نام فعالیت: ارتقای مهارت‌های سواد پایه	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، تمام پایه‌ها	پودمان: پودمان‌های کیفیت‌بخشی/ تکمیلی آموزشی	مرجع تدوین: معاونت آموزش ابتدایی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره اول:** تعمیق سواد پایه، تقویت مهارت‌های پایه یادگیری (مشاهده، کنجکاوی، پرسشگری، گوش‌دادن و گفت‌وگو)، تقویت شوق یادگیری **شایستگی‌های پایه و عمومی:** تفکر و تعقل: حقیقت‌جویی و پرسشگری، تحلیل و استدلال، بازبینی و سنجش‌گری؛ ارتباط مسئولانه و مؤثر: برقراری و حفظ ارتباط (سواد زبانی: دریافت پیام، لحن مناسب، ارائه واضح)، تعاون و کار گروهی؛ خویشتن‌سازی: شوق مطالعه، خودیادگیری، تمرکز و مدیریت توجه؛ هویت اسلامی ـ ایرانی: پاسداشت و تقویت زبان فارسی، درک پیام‌های اخلاقی و انسانی داستان			**عنوان درسی مرتبط:** فارسی، ریاضی، جهان پیرامون
	انتظارات عملکردی: ● اهمیت مهارت‌های سواد پایه (خواندن، درک مطلب و محاسبه) را در سطح مقدماتی می‌شناسد و پیام‌های صریح متن را بازگو می‌کند؛ در به‌کارگیری این مهارت‌ها برای پاسخ به سؤالات و حل مسائل ساده درسی، نیازمند راهنمایی گام‌به‌گام معلم و تشویق اولیه است. ● مهارت‌های بنیادین سواد پایه را مستقلاً در فعالیت‌های کلاسی، درک معنای داستان و حل مسائل ریاضی و علمی به کار می‌گیرد؛ با اعتمادبه‌نفس به پرسش‌های متن پاسخ می‌دهد و در حل مسائل و تکالیف مهارتی با رویکردی پویا و مؤثر مشارکت دارد. ● با اشتیاق خودانگیخته و نگرش مثبت، پیوند مهارت‌های سواد پایه را در موقعیت‌های جدید و مسائل واقعی زندگی کشف می‌کند و تعمیم می‌دهد؛ با اعتمادبه‌نفس بالا ایده‌های خلاق ارائه می‌کند و جریان یادگیری عمیق، مستمر و لذت‌بخش را برای خود و هم‌کلاسی‌هایش تسهیل می‌کند.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** معنای آشکار و پنهان متن، پیام‌های تمثیلی و اخلاقی، روابط علت و معلولی، الگوریتم حل مسئله **مهارت‌ها:** خواندن معنادار، درک مطلب تحلیلی، استدلال و پرسشگری، تفکر واگرا، کار تیمی **نگرش‌ها:** اشتیاق پایدار به کتاب‌خوانی، جرئت‌ورزی در ابراز عقیده، لذت بردن از کشف و حل معما، احترام به تفاوت دیدگاه‌ها			
	توصیف کوتاه و ملاحظات طراحی و اجرا: این فعالیت با رویکرد تلفیقی و سناریو محور (پیوند درک متن در فارسی، حل مسئله و استدلال در ریاضی، و مشاهده و فرضیه‌سازی در علوم) در بستر بازی‌ها و بسته‌های کارگاهی اجرا می‌شود. معلم نقش تسهیل‌گر دارد و باید با گذر از آموزش‌های مجزا و حافظه‌محور، موقعیت‌های کاوشگری متناسب با مهارت‌های پرلز و تیمز خلق کند. ارزشیابی در این فعالیت کاملاً فرایندمحور، بدون آزمون کتبی اضطراب‌آور و متمرکز بر ارائه بازخوردهای اصلاحی توصیفی بر پایه تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان است.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** **کل زمان لازم:** **اجلسه در هفته** با قابلیت اجرای مستقل یا تلفیق با عناوین دروس	**زمان پیشنهادی اجرا:** اجرا در ماه‌های آبان، آذر و دی (مجموعاً ۸ جلسه)	**محیط پیشنهادی اجرا:** کلاس درس، کتابخانه مدرسه، نمازخانه	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** برنامه‌ریزی، نظارت و پشتیبانی اجرایی **معلم:** آموزش، تمرین، ارزشیابی و تحلیل عملکرد **دانش‌آموز:** مشارکت فعال در یادگیری و تمرین مهارت‌ها **والدین:** همراهی در مطالعه و تقویت عادت کتاب‌خوانی در خانه

شناسنامه «آموزش مهارت‌های زندگی (طرح هر پایه یک مهارت)»

مشخصات	نام فعالیت: آموزش مهارت‌های زندگی (طرح هر پایه یک مهارت)	دوره و پایه: دوره اول، همه پایه‌ها	پودمان: پودمان‌های کیفیت‌بخشی/ تکمیلی آموزشی	مرجع تدوین: معاونت آموزش ابتدایی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره اول ابتدایی:** تقویت ارتباط عاطفی دانش‌آموزان با جهان هستی و شکوفایی شوق یادگیری در آنان، کسب مهارت‌های پایهٔ یادگیری **اهداف دوره:** با شناخت روش زندگی و آموزه‌های اخلاقی پیشوایان دینی(آداب و رفتار فردی و اجتماعی، راستگویی، نظم، پشتکار)، تأثیر آن را در رفتار خود نشان دهد؛ با درک مفاهیم پایه اقتصاد (فایده، هزینه، مصرف)، روش‌های مصرف بهینه را در زندگی شخصی و خانوادگی به کار گیرد؛ با کسب آگاهی نسبت به محیط زیست، تأثیر عملکرد خود بر محیط زندگی را بررسی کند و نتایج آن را به کار گیرد؛ با رعایت نظم و قانون در روابط خانوادگی و اجتماعی (محیط زندگی و مدرسه) وظایف خود را در قبال دیگران انجام دهد. **شایستگی‌های پایه و عمومی:** ارتباط مسئولانه و مؤثر، خویشتن‌سازی			**عنوان درسی مرتبط:** فارسی، قرآن، ریاضی، جهان پیرامون
	انتظارات عملکردی: ● مفاهیم پایه‌ای مهارت‌های زندگی (واژگان و آداب احترام در پایه اول، مفهوم نظم و طبقه‌بندی وسایل در پایه دوم، و منابع انرژی و مصادیق اسراف در پایه سوم) را می‌شناسد و با راهنمایی و تذکر آموزگار، ضرورت رعایت آنها را در محیط کلاس و زندگی روزمره درک و بازگو می‌کند. ● به شکل مستقل و فعال مهارت‌های آموخته‌شده را در موقعیت‌های عینی به کار می‌بندد؛ به‌طوری‌که رفتارهای محترمانه و گوش دادن فعال را اجرا می‌کند (پایه اول)، وسایل شخصی، پوشه کار و زمان خود را سامان‌دهی و طبقه‌بندی می‌نماید (پایه دوم) و راهکارهای عملی پرهیز از اتلاف انرژی و آب را در خانه و مدرسه عملیاتی می‌سازد (پایه سوم). ● با همدلی و حس تعلق جمعی، در حل تعارضات یا کمک به همسالان پیش‌قدم می‌شود (پایه اول)، برای بهینه‌سازی و نظم محیط‌های اشتراکی کلاس و مدرسه طرح و پیشنهاد ارائه می‌دهد (پایه دوم) و با روحیه پرسشگری و مسئولیت‌پذیری زیست‌محیطی، در نقش سفیر و مروج مصرف بهینه در جمع هم‌سالان و خانواده عمل می‌کند (پایه سوم).			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** احترام، حریم فردی و جمعی، رعایت نوبت و قانون در محیط گروهی، نظم، معیارهای طبقه‌بندی اشیا و پدیده‌ها، ترتیب و توالی زمانی فعالیت‌ها، منابع انرژی و آب، امانت‌داری نعمت‌ها و پیامدهای اسراف و اتلاف منابع **مهارت‌ها:** گوش دادن فعال، گفت‌وگوی محترمانه، ابراز همدلی و حل صلح‌آمیز تعارضات با هم‌کلاسی‌ها، چیدمان و سامان‌دهی وسایل شخصی و مشترک، دسته‌بندی منطقی ابزارها و مراقبت مستقل از وسایل، به‌کارگیری شیوه‌های عملی صرفه‌جویی در مصرف آب و انرژی و پایش رفتارهای زیست‌محیطی در خانه و مدرسه **نگرش‌ها:** شکل‌گیری تمایل درونی و خودانگیخته به رعایت ادب، آراستگی و مسئولیت‌پذیری بدون نیاز به اجبار بیرونی، مهرورزی، پذیرش تفاوت‌های فردی هم‌سالان و پایبندی به احترام متقابل در فضای جمعی، احساس تعلق و شکرگزاری عملی در برابر نعمت‌ها، دغدغه‌مندی نسبت به حفظ منابع و اشتیاق به ترویج رفتارهای درست			
	توصیف کوتاه و ملاحظات طراحی و اجرا: این فعالیت با محوریت بازی‌های حرکتی، قصه‌گویی و مأموریت‌های مهارتی (چند دقیقه تمرین سازمان‌دهی در کلاس) اجرا می‌شود تا شوق یادگیری و آرامش روانی کودک تقویت گردد. معلم به عنوان تسهیل‌گر از ایجاد جوِ استرس یا تنبیه پرهیز کرده و با تلفیق نظم در دروس ریاضی، هنر و فارسی، انضباط را به عنوان یک عادت عاطفی و رفتاری شیرین نهادینه می‌کند. ارزشیابی کاملاً فرایندمحور، مبتنی بر چک‌لیست مشاهده رفتار و ثبت پیشرفت توصیفی در طول سال تحصیلی است.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** **کل زمان لازم:** **اجلسه‌درهفته** با قابلیت اجرای مستقل یا تلفیق با عناوین دروس	**زمان پیشنهادی اجرا** -	**محیط پیشنهادی اجرا:** کلاس درس، فضای مدرسه، کارگاه‌های مهارتی، محیط خانه (برای تمرین)	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** پشتیبانی اجرایی، تأمین فضا و نظارت بر برگزاری **معلم:** تسهیل‌گر فرایند آموزش، الگوسازی مهارت و ارزیابی عملکرد دانش‌آموزان **والدین:** همراهی در تمرین مهارت‌ها در محیط خانه و ارائه بازخورد به مدرسه

شناسنامه «سواد دیجیتال و شایستگی‌های فناورانه»

مشخصات	نام فعالیت: سواد دیجیتال و شایستگی‌های فناورانه	دوره و پایه: دوره اول، همه پایه‌ها	پودمان: پودمان‌های کیفیت‌بخشی/ تکمیلی آموزشی	مرجع تدوین: معاونت آموزش ابتدایی
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** تقویت شوق یادگیری و ارتباط عاطفی با پدیده‌ها، تقویت مهارت‌های پایه یادگیری (مشاهده، کنجکاوی، پرسشگری، گوش‌دادن و گفت‌وگو) **اهداف دوره:** با بهره‌گیری از مهارت‌های پایه یادگیری، پدیده‌های طبیعی و روابط ریاضی را مطالعه کند و یافته‌های خود را با دیگران به اشتراک گذارد؛ با کسب مهارت‌های پایه فناوری، پرسشگری و خلاقیت، فرایند تولید یک محصول را تجربه کند. **شایستگی‌های پایه و عمومی:** ارتباط مسئولانه و مؤثر: سواد ارتباطی - رسانه‌ای			**عنوان درسی مرتبط:** ریاضی، جهان پیرامون، فارسی
	انتظارات عملکردی: ● اجزای اولیه سخت‌افزار، نرم‌افزار و کارکرد ساده سیستم‌های رایانه‌ای را می‌شناسد. ● با هدایت معلم، مفهوم توالی مراحل (الگوریتم) و چیستی برنامه‌نویسی را در قالب مثال‌های ملموس درک و بیان می‌کند. ● اصول اولیه حفظ حریم خصوصی، امنیت فردی و خطرات پایه در فضای مجازی را با تذکر و راهنمایی بازگو می‌کند. ● به صورت مستقل با ابزارهای دیجیتال کار می‌کند. ● فایل‌های ساده را باز، ذخیره و مدیریت و اطلاعات را به صورت هدفمند جست‌وجو می‌کند. ● از نرم‌افزارهای پایه‌ای برای تولید محتوای متنی، تصویری یا چندرسانه‌ای ساده استفاده می‌کند. ● با تکیه بر تفکر منطقی و مهارت‌های حل مسئله، دستورها و برنامه‌های ساده (کدنویسی مقدماتی یا بازی‌محور) را به اجرا درمی‌آورد. ● در مواجهه با ابزارها و چالش‌های فنی، روحیه کنجکاوی، پرسشگری و خلاقیت نشان می‌دهد و برای حل مسائل راه‌حل‌های نو ارائه می‌کند. ● فرهنگ اخلاق‌مداری، امانت‌داری و احترام به حریم خصوصی دیگران را به‌صورت خودانگیخته در تعاملات دیجیتال رعایت می‌کند. ● با پذیرش نقش شهروند دیجیتال مسئولیت‌پذیر، رفتار امن و هوشمندانه در استفاده از فضای مجازی را در میان هم‌سالان و خانواده ترویج می‌دهد.			
	مفاهیم، مهارت‌ها و نگرش‌ها: **مفاهیم:** سخت‌افزار، نرم‌افزار، الگوریتم، کدنویسی، داده، امنیت، حریم خصوصی، فضای مجازی، هوش مصنوعی **مهارت‌ها:** کاربری رایانه، مدیریت فایل، جست‌وجو، تولید محتوا، کدنویسی، حل مسئله، الگویابی، عیب‌یابی **نگرش‌ها:** کنجکاوی، خلاقیت، مسئولیت‌پذیری، اخلاق‌مداری، خودکنترلی، امانت‌داری، ایمنی‌خواهی			
	توصیف کوتاه و ملاحظات طراحی و اجرا: این فعالیت در قالب جلسات کارگاهی و تلفیقی با دروس رسمی (ریاضی، فارسی، هنر و علوم) با اولویت بازی‌های فکری، فعالیت‌های بدون رایانه و تمرین‌های عملی ساده اجرا می‌شود. اولویت کار در کلاس، فعالیت تیمی دونفره جهت تقویت تعامل و پرهیز از انزوای فردی است. زمان استفاده از نمایشگر در هر جلسه محدود و با رعایت اصول بهداشت جسمی (فاصله چشم و نحوه نشستن) کنترل می‌گردد. ارزشیابی کاملاً فرایندمحور، مبتنی بر چک‌لیست مشاهده رفتار ایمن و بررسی آثار در پوشه کار است؛ همچنین همراهی خانواده جهت ایجاد هماهنگی در الگوی مصرف دیجیتال در خانه ضروری است.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** **کل زمان لازم:** **اجلسه‌درهفته** با قابلیت اجرای مستقل یا تلفیق با عناوین دروس	**زمان پیشنهادی اجرا** -	**محیط پیشنهادی اجرا:** کارگاه رایانه مدرسه، کلاس درس (با امکانات هوشمندسازی)	**عوامل و نقش هر یک:** **مدیر:** تجهیز کارگاه یا حداقل یک دستگاه رایانه کلاسی و هماهنگی آموزش معلمان **معلم:** تسهیل‌گر: طراحی موقعیت‌های یادگیری دست‌اول، پرهیز از آموزش‌های محض انتزاعی یا رها کردن کودک پای دستگاه، تلفیق مفاهیم با بازی و مشاهده عملکرد بر اساس چک‌لیست فرایندی **والدین:** هم‌راستا کردن قوانین خانه با مدرسه در خصوص تعیین ساعات تماشای نمایشگر، مشارکت در بازی‌های فکری الگوریتمی و پشتیبانی الگویی در عدم استفاده بی‌قاعده از تلفن همراه

۲-۴ پودمان‌های خانه و مدرسه

این پودمان‌ها، دو قالب فعالیت از انجمن اولیا و مربیان برای دوره اول ابتدایی را معرفی می‌کند که هر دو بر مشارکت فعال والدین و فرزندان در برنامه‌های مدرسه استوارند: نخست «کارگاه‌های آموزشی والد و فرزندی با رویکرد سبک زندگی ایرانی - اسلامی» که در آن دانش‌آموز همراه والدین در دست‌ورزی‌های مشترک و مراسم‌هایی مانند افطاری شرکت و دست‌ساخته‌های خود را در نمایشگاه مدرسه ارائه می‌کند؛ و دوم «نقش‌آفرینی مشترک اولیا و فرزندان در برگزاری برنامه‌های فرهنگی و تربیتی مدرسه» که زمینه حضور خانواده‌ها را در جشن نیکوکاری، جشن عاطفه‌ها و بازارچه خیریه فراهم می‌سازد. هر دو قالب با تکیه بر تجارب دست‌اول و پرورش عاطفی، در چارچوب مصوبات انجمن اولیا و مربیان و با همکاری مدیر، معلمان و مربی پرورشی اجرا می‌شوند.

شناسنامه «کارگاه‌های والد - فرزندی»

مشخصات	نام فعالیت: کارگاه‌های والد - فرزندی با رویکرد سبک زندگی ایرانی - اسلامی	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی، تمام پایه‌ها	پودمان: خانه و مدرسه	مرجع تدوین: انجمن اولیا و مربیان
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **شایستگی‌های پایه و عمومی:** آموختن از دیگران و بادیگران، مشارکت مؤثر در پیشبرد اهداف گروهی و پذیرش نقش‌های خود در خانواده و تعهد نسبت به حریم آنها **هویت دوره:** رشد ابعاد عاطفی و تجارب دست اول و مشارکت خانواده **مصوبات مرجع حوزه انجمن اولیا و مربیان** (نظام جامع آموزش خانواده، شرح وظایف کارگروه‌های انجمن مدرسه)			**عنوان درسی مرتبط:** تربیت دینی
	انتظارات عملکردی: ● با همراهی والدین دست‌ساخته‌های خودرا در قالب نمایشگاه مدرسه‌ای ارائه و نمایش می‌دهد. همچنین در مراسمی افطاری نقش همراهی و میزبانی خود از والدین را نشان می‌دهد.			
	توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا: ● کارگاه‌های مشترک والد - فرزندی با هدف تمرین شایستگی‌های مختلف مورد نیاز دانش‌آموز خصوصاً «درک و پذیرش نقش‌های خود در خانواده و تعهد نسبت به حریم خانواده» در قالب مراسم افطاری و دست‌ورزی‌های مشترک با خانواده مانند ساخت کاردستی، آشپزی و ... و ارائه و نمایش آن در نمایشگاه مدرسه‌ای برگزار می‌شود.			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** **کل زمان لازم:** ۱ تا ۲ ساعت، ماهانه یا فصلی	**زمان پیشنهادی اجرا:** به انتخاب مدیر مدرسه	**محیط پیشنهادی اجرا:** نمازخانه، حیاط مدرسه، اماکن مذهبی	**عوامل و نقش هر یک:** مدیر مدرسه، معلم، مربی پرورشی با همکاری انجمن اولیا و مربیان

شناسنامه «نقش‌آفرینی مشترک اولیا و فرزندان در برنامه‌های فرهنگی و تربیتی مدرسه»

مشخصات	نام فعالیت: نقش‌آفرینی مشترک اولیا و فرزندان در برنامه‌های فرهنگی و تربیتی مدرسه	دوره و پایه: دوره اول ابتدایی	پودمان: خانه و مدرسه	مرجع تدوین: انجمن اولیا و مربیان
چارچوب برنامه‌ای	**استناد به چارچوب‌های مرجع:** **هویت دوره:** تجارب دست اول و پرورش عاطفی **شایستگی‌های پایه و عمومی:** حساسیت نسبت به مسائل جامعه و تحولات پیرامون خود و تعهد نسبت به مصالح جامعه، مهرورزی، خیرخواهی و از خودگذشتگی **مصوبات مرجع حوزه انجمن اولیا و مربیان** (اساسنامه انجمن اولیا و مربیان، شرح وظایف کارگروه‌های انجمن مدرسه)			**عنوان درسی مرتبط:** تربیت دینی، آموزش قرآن و فارسی
	انتظارات عملکردی: ● با همراهی والدین خود در مراسمی مانند جشن نیکوکاری، جشن عاطفه‌ها، بازارچه خیریه و ... مشارکت و فعالانه ایفای نقش می‌کند.			
	توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا: ● برنامه‌های مشترکی با حضور والدین با اهداف فرهنگی و تربیتی برگزار می‌شود؛ مانند جشن نیکوکاری و جشن عاطفه‌ها، برگزاری بازارچه‌های خیریه و فعالیت‌های نیکوکارانه با هدف ارائه الگوهای اخلاق اقتصادی			
اجرا	**ساعت مورد نیاز:** **کل زمان لازم:** ۲ تا ۴ ساعت ماهانه و یا فصلی	**زمان پیشنهادی اجرا:** به انتخاب انجمن مدرسه و اولیا	**محیط پیشنهادی اجرا:** داخل و بیرون محیط مدرسه	**عوامل و نقش هر یک:** مدیر مدرسه، معلم، مربی پرورشی با همکاری انجمن اولیا و مربیان

۲-۵ فعالیت‌های انتخابی دانش‌آموزی

بر خلاف دیگر پودمان‌های مدرسه‌ای که معمولاً برای همه دانش‌آموزان مدرسه یا پایه، به صورت سراسری اجرا می‌شود، در فعالیت‌های انتخابی، مجموعه‌ای از گزینه‌ها متناسب با شرایط و امکانات مدرسه و نیازهای دانش‌آموزان و در چارچوب ارزش‌ها و فرهنگ اسلامی-ایرانی، توسط مدرسه پیش‌بینی شده و در ابتدای سال تحصیلی اعلام می‌شود تا هر یک از دانش‌آموزان، متناسب با علاقه خود، حداقل یکی از آنها را انتخاب کنند و در فعالیت‌ها و رویدادهای مرتبط با آن شرکت نمایند. فعالیت‌های انتخابی می‌توانند ناظر به ساحت‌های تربیتی شش‌گانه مختلف و شامل انواع مهارت‌ها و موضوعات (از حفظ و قرائت قرآن گرفته تا انواع رشته‌های ورزشی، هنرهای مختلف همانند نقاشی و طراحی، هنرهای نمایشی، سرود، هنرهای تجسمی، تولید محتوای چندرسانه‌ای دیجیتال و کاردستی، مهارت‌های فنی و حرفه‌ای عمومی همانند گل‌کاری، خیاطی و گلدوزی، رباتیک و ... و فعالیت‌های فرهنگی و اجتماعی همانند کتابخوانی و ...) باشند.

هر یک از اعضای شورای معلمان یا انجمن اولیا و مربیان مدرسه می‌توانند پیشنهادهای خود برای فعالیت‌های انتخابی دانش‌آموزی را با توجه به مهارت‌ها و توانمندی‌های خود و همچنین، نیاز و علاقه دانش‌آموزان به مدیر مدرسه ارائه کنند تا پس از طرح و تصویب در جلسه کارگروه علمی برنامه درسی مدرسه، به اطلاع دانش‌آموزان و خانواده‌ها برسد تا پس از ثبت‌نام و در صورت رسیدن به حدنصاب، برنامه‌ریزی برای تشکیل جلسات مرتبط انجام شود.

با توجه به اینکه فعالیت‌های انتخابی، در ساعات موظف آموزشی ارائه می‌شوند، اداره هر کارگاه/موضوع توسط یکی از معلمان یا دیگر عوامل مدرسه که نسبت به آموزش و ارائه آن، صلاحیت و آمادگی دارد، انجام خواهد شد. همچنین، استفاده از دیگر افراد (همانند اولیای داوطلب) در چارچوب ضوابط و مقررات مربوط، بلامانع است.

جشنواره های فرهنگی هنری دانش آموزی نمونه ای از فعالیت‌های انتخابی است. نقش مدرسه در این بخش تنها برگزاری مسابقه یا معرفی دانش‌آموز مستعد نیست؛ بلکه باید میان کشف استعداد، ایجاد فرصت تجربه، هدایت، پرورش و عرضه توانمندی‌ها پیوند برقرار کند.

شناسنامه «جشنواره های فرهنگی هنری دانش آموزی»

<table>
<tr><th>مشخصات</th><th>نام فعالیت:
جشنواره‌های فرهنگی‌هنری دانش‌آموزی</th><th>دوره و پایه:
دوره اول ابتدایی، تمام پایه‌ها</th><th>پودمان:
فعالیت‌های انتخابی</th><th>مرجع تدوین:
معاونت پرورشی و فرهنگی</th></tr>
<tr><td rowspan="3">چارچوب برنامه‌ای</td><td colspan="3">استناد به چارچوب‌های مرجع:
هویت دوره: پرورش عاطفی و زیبا شناختی متربیان، شکوفایی شوق یادگیری، مهارت‌های فرایندی، اشتیاق به هستی‌ها، ارزش‌ها، ساخته‌ها، فنون و هنرها، تمرکز بر مواجهه فعال و اکتشاف گرانه متربی با خود و پدیده های پیرامون
اهداف دوره: با مشاهده اشیا، اطراف، پدیده‌های طبیعی، فرهنگی و هنری ساده، دریافت حسی و لذت خود را به زبان هنر ابراز کند و با تغییر سازنده در آنها خلاقیت و قدرت تجسم خود را پرورش دهد.با کسب مهارت‌های ساده قدرت تخیل خود را برای تولید یک محصول به‌کار گیرد. با ایفای نقش خود به عنوان عضوی از گروه رشته‌های گروهی احساس تعلق خود را همراه با رفتار محترمانه، همدلانه و مشارکت‌جویانه نشان دهد و با رعایت نظم و قانون وظایف خود را انجام دهد. همچنین با انتخاب موضوع ملی از جدول موضوعی جشنواره تعلق خاطر خود را به وطن و نمادهای ملی نشان دهد.
شایستگی‌های پایه و عمومی: هویت اسلامی-ایرانی - هویت محلی - ملی - انقلابی / تفکر و تعقل: تمرکز و بینش، خلاقیت و نوآوری / ارتباط مسئولانه و مؤثر: برقراری و حفظ ارتباط، اخلاق و آداب ارتباطی، تعاون و کارگروهی / خویشتن سازی: خودآگاهی و خودباوری، برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری، خودیادگیری
تکلیف مندرج در قانون برنامه پنجساله هفتم، فعالیت هر یک از دانش‌آموزان حداقل در یکی از جشنواره‌های دانش‌آموزی ذیل این وزارت و پرداختن هماهنگ به ساحت تربیت زیباشناسی و هنری (ناظر به بخش‌های جشنواره) و ساحت اجتماعی سیاسی (ناظر به جدول موضوعی جشنواره و رشته‌ها)</td><td>عنوان درسی مرتبط:
فارسی، هنر و خلاقیت</td></tr>
<tr><td colspan="4">انتظارات عملکردی:
● نسبت به رشته‌های مختلف فرهنگی و هنری آگاهی پیدا می‌کند و با راهبری مربی و اولیا استعداد و علاقه‌مندی خود را نسبت به یک رشته انفرادی و یک رشته گروهی تشخیص می‌دهد. با توجه به راهبری مربی نسبت به آیین و نمادهای ملی اطلاعات کافی به دست می‌آورد و از جدول موضوعی یا به‌صورت آزاد موضوعی را برای خلق اثر انتخاب می‌کند.
● در رشته‌های گروهی با احترام نظر خود را بیان می‌کند و نظر سایرین را نیز می‌شنود.</td></tr>
<tr><td colspan="4">توصیف کوتاه/ ملاحظات طراحی و اجرا:
● جشنواره‌های فرهنگی هنری دانش‌آموزی در سطح مدرسه، منطقه، استان و کشور برگزار می‌شود. البته گاه بعضی از رشته‌ها به جهت اهمیت مستقیم برای سطوح استان یا دبیرخانه کشوری ارسال می‌گردد. مشارکت دانش‌آموزان با انتخاب رشته مورد علاقه و موضوع از جدول موضوعی یا به‌صورت آزاد ناظر به چهارچوب‌های کلی آغاز می‌شود. دستورالعمل جشنواره‌ها هر سال با معرفی رشته‌های مختلفی در بخش‌های آفرینش‌های فرهنگی هنری، رسانه و فضای مجازی، هنرهای آوایی، هنرهای دستی تجسمی، هنرهای نمایشی و همچنین رشته‌های همگانی به مدارس ارسال می‌شود. هر دانش‌آموز می‌تواند در یک رشته انفرادی و یک رشته گروهی به‌علاوه مشارکت در رشته‌های همگانی ثبت‌نام نماید.
● رشته‌های همگانی: همه دانش‌آموزان مدرسه در تولید یک اثر مشترک (سرود همگانی، نقاشی همگانی، نگاشت همگانی) مشارکت دارند.
● رشته‌های گروهی: یک گروه به نمایندگی از مدرسه در رقابت‌های میان مدارس در سطح منطقه شرکت می‌کند.(نمایشنامه‌خوانی، نمایش، سرود گروهی و...)
● رشته‌های انفرادی: دانش‌آموز با توجه به علاقه و استعداد در یک رشته فرهنگی هنری ثبت نام می‌کند (تک‌نوازی، طراحی، نقالی، کاردستی و ...)
● مدارس در کلاس "راهکار" کارگاهی جهت معرفی رشته‌های جشنواره‌ها برای دانش‌آموزان برگزار نمایند و دانش‌آموزان از آثار برگزیده سال گذشته بازدید داشته باشند.
● مدارس با توجه به آمایش استعدادها در مدارس به برگزاری کارگاه‌های ویژه برای رشته‌های پرمخاطب اقدام کنند.
● مربی/ معلم پس از استعدادسنجی به خانواده دانش‌آموزان به منظور برنامه‌ریزی برای شکوفایی و رشد استعداد ایشان پیشنهادهای کاربردی ارائه دهند.
● هر دانش‌آموز حداقل در یکی از جشنواره‌های فرهنگی هنری مشارکت کنند.
● مربیان با توجه به استعداد دانش‌آموزان کارسپاری و تعریف نقش نمایند (سرودیار، سرودخوان، کارگردان و...).</td></tr>
<tr><td>اجرا</td><td>ساعت مورد نیاز:
کل زمان لازم:
۱ تا ۲ ساعت، ماهانه یا فصلی</td><td>زمان پیشنهادی اجرا:
از ابتدای مهر تا اواسط دی ماه</td><td>محیط پیشنهادی اجرا:
فضاهای داخل مدرسه</td><td>عوامل و نقش هر یک:
مدیر: برنامه‌ریزی و نظارت بر روند اجرا
معلم / مربی: علاوه بر پیشبرد برنامه و همکاری با مدیر مدرسه با خلاقیت خود نقش و مسئولیت برای دانش‌آموزان تعریف نماید.
اولیا: همراهی، پیگیری شناخت و رشد استعداد دانش‌آموزان
دانش‌آموزان: پذیرفتن نقش و مسئولیت (نمایش‌یار، سرودیار، سرود خوان و...)</td></tr>
</table>

بخش سوم
متناسب سازی برنامه درسی
برای مخاطبان و شرایط ویژه

مقدمه

این بخش به متناسب‌سازی مؤلفه‌های برنامه درسی مدرسه‌ای (از جمله هدف، محتوا، راهبردهای آموزش و یادگیری، ارزشیابی، فضا، زمان، خانواده و معلم) برای دانش‌آموزان و مدارس با شرایط خاص اختصاص دارد. در این بخش، ملاحظات ویژه برنامه درسی دوره اول ابتدایی برای چهار گروه دانش‌آموزی، شامل دانش‌آموزان مناطق دو زبانه، دانش‌آموزان با نیازهای ویژه حاضر در مدارس عادی، کلاس‌های چندپایه و دانش‌آموزان عشایر ارائه می‌شوند.

۱ دانش‌آموزان دوزبانه

کشور عزیزمان ایران، سرزمینی کهن و در عرصه زبان، دارای میراث چندزبانه است، اما زبان فارسی نماد تمدن و هویت ملی برای همه ایرانیان است. لذا برنامه‌های درسی و رسمی کشور با زبان فارسی تدوین و آموزش داده می‌شود. این درحالی است که جمعی از کودکان، در آغاز آموزش رسمی در مناطقی از کشور به زبان‌هایی غیر از زبان فارسی تکلم می‌کنند. به منظور بسط عدالت آموزشی و تربیتی و همچنین بهره‌مندی همه کودکان از میراث ارزشمند زبان فارسی، توجه ویژه نسبت به یادگیری دانش‌آموزان در مناطق دو زبانه کشور در بدو ورود به پایه اول ابتدایی، امری ضروری است، به این معنا که برنامه آموزش زبان فارسی باید برای این دسته از دانش‌آموزان با برخی تغییرات و ملاحظات به شرح زیر به انجام رسد:

عناصر برنامه درسی	ملاحظات تکمیلی مربوط به دانش‌آموزان دو زبانه
اهداف	علاوه بر اهداف طرح شده در «راهنمای تفصیلی فارسی»، اهداف زیر نیز در برنامه آموزشی دانش‌آموزان دو زبانه و در بدو ورود آنان به پایه اول باید مدنظر باشند: ۱. رسیدن به سطح مناسبی از مهارت‌های گوش دادن و سخن گفتن به زبان فارسی شامل: ● پردازش شنیداری و گفتاری ● آشنایی با واژگان پایه و پربسامد ● آشنایی با ساخت‌های پرکاربرد زبان فارسی ● کاربرد زبان ۲. علاقه و آمادگی برای خواندن به زبان فارسی ۳. علاقه و آمادگی برای نوشتن به زبان فارسی ۴. نگرش مثبت به زبان فارسی و پرورش هویت ملّی
محتوا	● محتوای زبان‌آموزی در مناطق دوزبانه باتوجه به نیاز بومی تدوین شود. ● تناسب محتوای آموزش، با ابعاد مختلف رشد کودکان، اولویت‌ها و سلسله مراتب یادگیری زبان (از آمادگی تا تسلط نسبی) رعایت شود. ● در تولید محتوای زبان‌آموزی از مضامین آموزشی (واحد یادگیری) مندرج در برنامه زبان‌آموزی در مناطق دوزبانه استفاده شود. این مضامین عبارت‌اند از: ۱. نام و نام‌خانوادگی ۲. خانواده ۳. اشیای پیرامون ۴. ظاهر ۵. فعالیت‌های روزانه ۶. سن و عدد ۷. مشاغل ۸. مکان ۹. زمان ۱۰. غذا ● انتخاب واژه‌ها و ساختارهای زبانی باید در خدمت واحد یادگیری (مضامین آموزشی) و همسو با واژه‌ها و ساختارهای زبانی کتاب‌های درسی پایه اول ابتدایی باشد. ● در انتخاب محتوا به تقویت مهارت‌های ارتباطی اجتماعی توجه شود. ● در سازماندهی محتوا مراحل سه‌گانه زیر رعایت شود: ● پیش فعالیت: در این مرحله برای آشنایی با واحد یادگیری و با هدف آماده‌سازی و ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان، از روش‌های جذاب مانند: بیان خاطره، قصه، نمایش، و... استفاده می‌شود. ● فعالیت اصلی: در این مرحله برای آموزش واژه‌ها و جمله‌های تعیین شده در کارکردهای زبانی فعالیت‌های پیش‌بینی با استفاده از سایر اجزای بسته اعم از محتوای صوتی، لوحه آموزشی و... اجرا می‌شود. ● پسا فعالیت: در این مرحله برای تمرین و تثبیت یادگیری، دانش‌آموزان با هدایت و تسهیل‌گری معلم، فعالیت‌های تکمیلی مندرج در کتاب دانش‌آموز و کتاب کار را با شیوه‌های متنوع مانند: ایفای نقش، نمایش و... انجام می‌دهند. ● محتوا به گام‌ها و بخش‌های کوچک و خرد، از ساده به پیچیده و از کوتاه به بلند تنظیم شوند.

عناصر برنامه درسی	ملاحظات تکمیلی مربوط به دانش‌آموزان دو زبانه
راهبردها	• برای تحقق اهداف برنامه زبان‌آموزی، باید راهبردهای بهبود عملکرد توانش زبانی برای افزایش تفکر، توجه و تمرکز مورد استفاده قرار گیرند. • استفاده از واژگان پایه و پربسامد زبان فارسی براساس پیکره‌های موجود و نیز ساخت‌های پرکاربرد زبان فارسی مندرج در کتاب‌های درسی پایه اول ابتدایی مورد تأکید است. • تکیه اصلی در آغاز آموزش بر مهارت گوش دادن و صحبت کردن باشد. • در تدوین محتوا و آموزش‌ها از روش‌های متنوع مانند: ایفای نقش، بحث و گفت‌وگو و بازی‌های هدفمند، شعر و سرود استفاده شود. • علاقه، شادی و نشاط کودکانه با استفاده از روش‌های فعال، تعاملی و بازی‌مدار مورد توجه قرار گیرد. • به سلامت روانی و ایجاد فضای آرامش بخش برای کودکان دوزبانه توجه گردد. • از ابزارها و فناوری‌های نوین آموزشی تربیتی مبتنی بر هویت ایرانی ـ اسلامی در آموزش زبان فارسی استفاده شود. • از روش‌های مشارکتی، کارگروهی و دانش‌آموز محور در آموزش استفاده شود. • به تکرار، مرور و تمرین با روش‌های متنوع توجه شود و پیش از آموزش مباحث جدید، مروری بر مباحث قبلی انجام شود. • از توانایی‌های گوناگون دانش‌آموزان به‌ویژه شنوایی و گفتاری در فرایند تدریس استفاده شود. • کادر آموزشی مدرسه (مدیر و آموزگار و...) برای دستیابی مطلوب به اهداف مزبور در این برنامه لازم است آموزش دیده و پشتیبانی شوند. (برگزاری کارگاه / دوره توانمندسازی تحت‌نظر و با مجوز آموزش و پرورش)
فضا و تجهیزات	• فضای آموزشی برای تعامل دوسویه، فعالیت بانشاط، تحرک ایمن کودکان پیش‌بینی شود. • نور مناسب، تهویه هوا، ایمنی فضا و تجهیزات از منظر سلامت جسم و روان (هویت ایرانی ـ اسلامی)، محل مناسب نشستن/ نیمکت دانش‌آموز از استانداردهای ضروری در تأمین فضا است. • وسایل و تجهیزات لازم برای بهره‌برداری مؤثر از بسته‌های تولیدی استاندارد و دارای تأیید از وزارت آموزش و پرورش با تأکید برای رشد ارتباطی اجتماعی برای زبان‌آموزی متناسب با ویژگی‌ها و تعداد کودکان پیش‌بینی شود.
اجزای بسته آموزشی	• به جهت سهولت فعالیت معلمان مناطق دو زبانه، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی با همکاری تعدادی از استان‌ها، اقدام به تولید بسته‌های آموزشی ویژه دانش‌آموزان دو زبانه نموده که اجزای آن به شرح زیر است: • کتاب دانش‌آموز: مجموعه فعالیت‌هایی است که در واحدهای یادگیری به دانش‌آموز ارائه می‌شود. • کتاب کار: برای تثبیت فعالیت‌های مربوط به کتاب دانش‌آموز از کتاب کار برای تمرین استفاده می‌شود. • کتاب راهنمای معلم: برای راهنمایی و هماهنگی معلم، تمام فعالیت‌های کتاب دانش‌آموز و کتاب کار و همچنین چگونگی استفاده از فلش کارت / لوحه‌های آموزشی و... در این راهنما تبیین می‌شود. • کتاب راهنمای والدین: کتابی به زبان ساده با هدف آگاهی و همراهی والدین در اختیار ایشان قرار می‌گیرد تا بتوانند برای تکمیل و تثبیت یادگیری مطالب به نوآموزان کمک کنند. • فلش کارت‌ها: ویژه معلم (برای تدریس) و ویژه دانش‌آموز (برای فعالیت‌های مختلف) استفاده می‌شود. • لوحه‌های آموزشی: این لوحه‌ها در قطع بزرگ حدود (۷۰×۶۰) برای نمایش در کلاس تهیه و تولید می‌شود. • فایل صوتی / رمزینه: محتوای صوتی شامل مواردی همچون قصه، شعر و... برای استفاده در کلاس • سایت پشتیبان: سایتی که موارد موردنیاز تکمیلی را در اختیار معلم و دانش‌آموز و والدین قرار می‌دهد.
زمان	• توالی زمان آموزش رعایت شود. حداقل زمان پیش‌بینی شده عبارت است از: حدود ۱۰۰ ساعت آموزشی در ۴ هفته متوالی هر روز در هفته ـ روزی ۵ ساعت آموزشی (هر ساعت آموزشی ۴۵ دقیقه). • زمان‌بندی گام‌های آموزش به شیوه‌ایی انجام شود که فرصت پردازش اطلاعات را به دانش‌آموز بدهد. • فعالیت‌های مربوط به خانه متناسب با ویژگی دانش‌آموز به لحاظ زمانی و محتوایی طبق برنامه پیش‌بینی شده در بسته آموزشی باشد. • زمان هر واحد آموزشی برای بهره‌وری و افزایش توجه و تمرکز، کوتاه شود. • با توجه به کندی فرایند یادگیری برخی دانش‌آموزان، زمان بیشتری برای آموزش و ارزشیابی به این گروه اختصاص داده شود. • به‌تدریج زمان هر فعالیت را به منظور افزایش توجه، افزایش داده شود.
ارزشیابی	• ارزشیابی به‌صورت مستمر، غیرمستقیم، فعالیت محور و در موقعیتی که کمترین میزان عوامل حواس‌پرتی در دانش‌آموز باشد. • هدف از ارزشیابی کسب اطلاع از میزان دانش و توانش زبان فارسی، بهبود کیفیت یاددهی ـ یادگیری و شناسایی ضعف‌ها و کاستی‌هاست. • به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان توجه شود و در حین ارزشیابی بر توجه و تمرکز دانش‌آموز نظارت شود. • در ارزشیابی واژه‌های هدف به‌طور واضح مشخص باشند.
خانواده	• خانواده در مورد اهمیت یادگیری زبان فارسی معیار برای بدو ورود کودک به پایه ابتدایی و هویت بخشی اجتماعی آموزش داده شوند. • خانواده در مورد ویژگی‌های توجه و تمرکز کودک آگاه باشد و آن را به اطلاع اولیای مدرسه برساند. • ارتباط تنگاتنگی میان خانواده و مدرسه نیاز است. لذا همراهی ایشان در تمرین و تکرار دروس تدریس شده توسط معلم ضروری است. • با توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموز، لازم است والدین از مقایسه با سایر کودکان و فشار زیادی در انجام فعالیت‌ها، به فرزندشان پرهیز نمایند.
معلم	• از توانایی لازم برای ایجاد نگرش مثبت به زبان فارسی در میان کودکان و خانواده آنان برخوردار باشند. • با راهنمای تفصیلی برنامه زبان‌آموزی در مناطق دوزبانه، ویژگی‌های کودکان (تفاوت‌های فردی و...)، نحوه یادگیری آنان، روش‌ها و فنون آموزش زبان دوم آشنا باشند. • به زبان فارسی معیار و گویش محلی دانش‌آموز مسلط بوده و در انجام فعالیت‌های یاددهی ـ یادگیری متنوع، از مهارت کافی برخوردار باشند. • برای دانش‌آموز بازخوردهای توضیحی و اصلاحی فوری فراهم کند. دانش‌آموز را تشویق کند تا در صورت عدم درک، حتماً درخواست کمک کند. • با تکیه بر ویژگی‌های مثبت در یادگیری و توانمندی‌های دانش‌آموزان آنان را به یادگیری زبان فارسی علاقه‌مند کند. • همکاری محترمانه و صبورانه با خانواده داشته باشد و نسبت به مقاومت والدین در یادگیری زبان فارسی دانش‌آموز با سعه‌صدر و آرامش برخورد نماید. • معلم از یادگیری هر مبحث درسی توسط دانش‌آموز مطمئن شود و سپس گام بعدی یادگیری را آغاز کند. • قبل از آموزش منابع و ابزارهای متنوعی برای تدریس پیش‌بینی و به‌کار بگیرد تا حواس دانش‌آموز درگیر شوند. • برای تقویت ادراک دیداری از شباهت‌ها و تفاوت‌های اشیاء و برای تقویت ادراک شنیداری از شباهت‌ها و تفاوت‌های صداها استفاده شود.

۲ دانش‌آموزان با نیازهای ویژه (رویکرد آموزش و پرورش فراگیر)

آموزش و پرورش فراگیر، رویکردی است که بر حق دسترسی همه کودکان به آموزش باکیفیت در محیطی پذیرا و عادلانه تأکید دارد. در این راستا، حضور دانش‌آموزان استثنایی با هوش‌بهر عادی در مدارس عادی نه‌تنها یک امکان، بلکه یک ضرورت تربیتی و اجتماعی است. این دانش‌آموزان اگرچه ممکن است با محدودیت‌هایی مواجه باشند، اما از توانمندی‌های شناختی طبیعی برخوردارند و قادرند در کنار همسالان خود، پیشرفت تحصیلی و اجتماعی مطلوبی داشته باشند. آموزش و پرورش رابطه‌ای تعاملی و متقابل بین دانش‌آموز و معلم در بستری از ساختار آموزشی، برنامه و محتوای درسی است. در یک نظام آموزشی کارآمد توازن میان این عوامل باید حفظ شود تا فشار زیادی بر دانش‌آموز وارد نشود. به‌ویژه زمانی که این دانش‌آموز شرایطی ویژه را داراست، عناصر برنامه درسی باید به گونه‌ای تغییر کنند که فشار حاصل از نیاز ویژهٔ دانش‌آموز، مانع تحقق اهداف آموزشی و پرورشی در ایشان نشود.

مدارس عادی با فراهم آوردن بستر طبیعی تعامل و یادگیری، به رشد مهارت‌های اجتماعی، خودپنداره مثبت و استقلال این دانش‌آموزان کمک شایانی می‌کنند. با این حال، تحقق این امر مستلزم ایجاد تغییرات هدفمند در برنامه درسی مدرسه‌ای است. فضای فیزیکی مدارس باید به شکلی طراحی و آماده‌سازی شود که پاسخ‌گوی نیازهای متنوع تمامی دانش‌آموزان باشد. این متناسب‌سازی باید از رفع موانع فیزیکی و حسی مانند نور نامناسب، آلودگی صوتی و نبود امکانات دسترسی‌پذیر فراتر رود و محیطی امن، قابل پیش‌بینی و آرام را برای یادگیری مؤثر ایجاد کند. همچنین، محتوای آموزشی باید با رویکردی منعطف و چندحسی ارائه شود. شکستن مفاهیم به گام‌های کوچک، استفاده از سرنخ‌های دیداری، بهره‌گیری از بازی و فعالیت‌های عملی و توجه به تفاوت‌های فردی از جمله راهبردهای مؤثر در این زمینه است. معلمان با کسب دانش تخصصی و استفاده از ابزارهای کمک‌آموزشی می‌توانند فرایند یادگیری را برای همه دانش‌آموزان معنادار و لذت‌بخش کنند. چنین رویکردی نه تنها شرایط بهینه را برای تحصیل دانش‌آموزان با نیازهای ویژه فراهم می‌آورد، بلکه به ارتقای کیفیت محیط آموزشی برای همه یادگیرندگان منجر می‌شود و بستری یکپارچه و پویا برای رشد علمی و اجتماعی فراهم می‌کند. در جداول صفحه بعد برای هریک از گروه‌های دانش‌آموزان استثنایی اقداماتی آمده است که می‌توانند ارائه خدمات آموزشی و پرورشی با کیفیت را برای این گروه از دانش‌آموزان فراهم نماید.

مؤلفه برنامه	ملاحظات تکمیلی مربوط به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه	اختلال طیف اتیسم	آسیب شنوایی	آسیب بینایی	جسمی حرکتی	رفتاری هیجانی	نارسایی یادگیری
اهداف	اهداف برنامهٔ درسی تغییر داده نمی‌شوند.	*	*	*	*	*	*
محتوا	محتوا به گام‌ها و بخش‌های کوچک خرد شود.	*	*			*	*
	حدالامکان محتوا به خط تحریری نباشد.	*					
	در ارائه محتوا از تمامی حواس استفاده شود.	*					
	اهداف برنامهٔ درسی تغییر داده نمی‌شوند.	*	*			*	
	سرنخ‌های نوشتاری مثل برجسته کردن کلید واژه‌ها، تصاویر، نمودارها و دیگر نشانه‌های بصری برای دانش‌آموزان استفاده شود.		*			*	*
	به منظور درست خواندن، متن‌ها، به‌ویژه شعرها اعراب گذاری شوند.		*				
	به منظور گسترش مهارت درک مطلب، از ابزارهای واژگانی متن مثل هم‌معنی، تضاد، ضمایر و... برای روشن شدن معنا استفاده شود.						
	فرایند تعدیل به‌صورت تدریجی معکوس شود؛ یعنی پس از تسلط دانش‌آموز بر بخش‌های کوچک، به‌تدریج حجم محتوا افزایش یابد تا در نهایت به حجم استاندارد کتاب درسی نزدیک شود.						
	در راستای انطباق محتوای دیداری، تصاویر واضح و روشن باشند.						
	داستان‌های اجتماعی مصور در محتوا گنجانده شود.	*	*	*	*	*	*
	محتواهای انتزاعی و تجسمی از طریق انطباق حسی، با استفاده از سایر حواس شبیه‌سازی و قابل ادراک شوند (مثلاً با تولید سی‌دی‌های صوتی تصویری، کتاب‌های نقش برجسته، کتاب‌های بریل و...).			*	*		
	جهت انطباق دیداری ـ نوشتاری، تمامی اشکال، جدول‌ها و نمودارها با توضیحات نوشتاری کافی و قابل فهم برای این دانش‌آموزان همراه باشند.			*	*		
	جاهای خالی که برای نوشتن دانش‌آموزان در نظر گرفته می‌شود، به اندازه کافی وسیع باشد.			*	*		
	محتوا به گام‌ها و بخش‌های کوچک خرد شود.			*			
	زمان آموزش محتوا با رویکرد تعدیل، کوتاه‌تر ولی با تکرار بیشتر تنظیم شود.			*		*	*

مؤلفه برنامه	ملاحظات تکمیلی مربوط به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه	اختلال طیف اتیسم	آسیب شنوایی	آسیب بینایی	جسمی حرکتی	رفتاری هیجانی	نارسایی یادگیری
راهبردهای آموزشی	از علائم بصری و نشانه‌های بینایی از موضوع مورد تدریس و قرار دادن آن در معرض دید دانش‌آموز استفاده شود. تصاویر بصری ارائه شده در مورد یک موضوع و یک هدف آموزشی باشد. تعدد تصاویر موجب عدم توجه و تمرکز دانش‌آموز می‌گردد.	*	*				
	از آموزش متقابل و ایفای نقش استفاده شود.						*
	تمام حواس دانش‌آموز درگیر یادگیری شود.	*	*				*
	از ایجاد محرک‌ها و تغییرات ناگهانی یا غیرقابل پیش‌بینی مثل داد زدن، ضربه روی میز، تغییر جا، تغییر دمای کلاس و... اجتناب شود و تغییرات در امور مختلف قبلاً به دانش‌آموز اطلاع داده شود.	*					
	فرصت‌ها و محیط‌های آرام شدن برای دانش‌آموز پیش‌بینی شود (مثل اتاق مرجع یا حیاط مدرسه و...).	*					*
	از رویکردهای توانبخشی شناختی جهت تقویت حافظه فعال و توجه مثل تکمیل جمله یا داستان استفاده شود. از نمایش فیلم و خواندن داستان‌هایی با موضوع مهارت اجتماعی استفاده شود. از تحلیل تکلیف استفاده شود.	*					*
	در مورد حساسیت‌های حسی دانش‌آموز از خانواده سؤال شود و به سایر دانش‌آموزان در این مورد آگاهی داده شود.	*					
	فرصتی برای صحبت کردن و برقراری ارتباط ایجاد شود. این امر می‌تواند قانون گروهی با بحث‌های گروهی یا کلاسی باشد.	*					
	بین هر دستورالعمل و یا پیام، مکثی به‌عنوان فرصتی برای پردازش پیام دریافت شده داده شود.	*					
	برنامه آموزش انفرادی آماده شود. از روش‌های مختلف برای آموزش یک هدف استفاده شود. از طرح پرسش‌هایی با فعل منفی خودداری شود.	*				*	*
	پاسخ‌های کوتاه دانش‌آموز مورد قبول واقع شود.	*					
	کوتاه و ساده با دانش‌آموز صحبت شود.	*	*				
	به شکل ویژه از ایماهای بدنی (زبان بدن، حالت چهره، اشاره به تصاویر و اشیای دیداری و...) استفاده شود.		*				
	به منظور بسط دایره واژگان دانش‌آموز در آموزش از کلمات متنوع و هم‌معنی استفاده شود.		*				
	در زمان تدریس محتوا، به منظور بسط و تعمیق یادگیری، واژگان کلیدی و اصلی درس به‌طور خاص و با کمک تصاویر، داستان و... آموزش داده شود.		*				*
	با هدف یادگیری مهارت‌های شناختی، راهبردهای بهبود عملکرد حافظه به‌ویژه حافظهٔ دیداری مانند یادیارها باید به دانش‌آموزان آموزش داده شود.		*			*	*
	از هر روشی برای انطباق مفاهیم از طریق عینی‌سازی، جسمی‌سازی و شبیه‌سازی محتوا استفاده شود.		*				
	در راستای بسط مهارت‌های حسی، دانش‌آموز به استفاده از باقیماندهٔ بینایی ترغیب شود.		*				

مؤلفه برنامه	ملاحظات تکمیلی مربوط به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه	اختلال طیف اتیسم	آسیب شنوایی	آسیب بینایی	جسمی حرکتی	رفتاری هیجانی	نارسایی یادگیری
راهبردهای آموزشی	برای بسط درک مطلب، توضیحات اضافی کلامی و نوشتاری مانند توصیف تصاویر، معرفی درس، تأکید گفتاری بر روی بعضی از توصیه‌های نوشتاری، اعلام خاتمه هر بخش از درس و ارزشیابی مرحله‌ای در نظر گرفته شوند.	*					
	فعالیت‌های نوشتاری براساس ویژگی‌های جسمی ـ حرکتی متناسب شوند و تکالیف نوشتاری تنوع داشته باشند: استفاده از جای خالی، سؤالات چندگزینه‌ای، وصل کردنی، خطایابی، کاهش حجم نوشتاری و افزایش تمرین‌های شفاهی یا عملی.				*		
	به‌عنوان یک راهبرد انطباقی، برای انجام تکالیف، آزمون‌ها و فعالیت‌های کلاسی، زمان اضافی در نظر گرفته شود.				*		
	فعالیت‌های ورزشی از طریق همکاری با مربی ورزش و کارشناس توانبخشی برای طراحی حرکات اصلاحی و بازی‌های مبتنی بر توانایی دانش‌آموز متناسب‌سازی شود.				*		
	دستورالعمل‌ها با جملات ساده، کوتاه، و بدون ابهام باشند. در صورت نیاز، دستورالعمل هم به‌صورت شفاهی و هم نوشتاری ارائه شود.	*	*				*
	به دانش‌آموز حق انتخاب داده شود.					*	
	از تقویت مثبت رفتارهای جایگزین، استفاده شود.					*	
	با دادن مسئولیت‌هایی مثل دستیار معلم بودن، فرصت‌هایی برای تحرک در کلاس به منظور حفظ توجه ایجاد شود.					*	
	با توجه به ظرفیت کم‌توجه و تمرکز، بین آموزش زمان‌هایی برای استراحت گنجانده شود.					*	
	برای تدریس مؤثرتر و جلب توجه، از دروندادهای دیداری زیاد استفاده شود.					*	
	از الگودهی، بازی‌ها و گردش‌های گروهی برای آموزش مؤثر مهارت‌های اجتماعی، نقش‌ها و روابط اجتماعی استفاده شود.					*	*
	به منظور متوقف کردن رفتار اشتباه و اتخاذ راهبرد جدید، به دانش‌آموز بازخورد فوری داده شود.					*	
	به شکل ویژه از ایماهای بدنی (زبان بدن، حالت چهره، اشاره به تصاویر و اشیای دیداری و...) استفاده شود.					*	
	به منظور بسط دایره واژگان دانش‌آموز در آموزش از کلمات متنوع و هم‌معنی استفاده شود.	*	*	*			*
	از فعالیت‌های حرکتی بیشتری در آموزش استفاده شود.						*
	از روش‌های تعاملی و گروهی در آموزش استفاده شود. انجام فعالیت‌های کلاسی، درسی، ورزشی و... در قالب گروه‌های کوچک چند نفره و همچنین دونفره (همتاآموزی) در تسهیل دستاوردهای تحصیلی و رفتاری این دانش‌آموزان مفید است.		*			*	*
	آموزش خودنظارتی، خودسنجی، خودکنترلی و خودتقویتی در برنامه دانش‌آموز دیده شود.		*				

مؤلفه برنامه	ملاحظات تکمیلی مربوط به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه	اختلال طیف اتیسم	آسیب شنوایی	آسیب بینایی	جسمی حرکتی	رفتاری هیجانی	نارسایی یادگیری
فضا	قوانین، برنامه‌ها و فعالیت‌های کلاسی به‌صورت نوشتاری یا تصویری در مکان قابل رؤیت نصب شود.	*					
	کلاس دارای نور و تهویه و درجه حرارت مطبوع باشد تا موجب اختلال حواس دانش‌آموز نشود.	*					
	وسایل و ابزارهای موجود در کلاس که می‌توانند حواس دانش‌آموز را به‌شدت تحریک کنند، کنترل و محدود شوند.	*					
	دیوار کلاس دارای رنگ ساده و عاری از عکس و تزئین‌های اضافی باشد.	*				*	
	محل نشستن دانش‌آموز دور از عوامل حواس‌پرتی مانند پنجره، در کلاس و دیگر نقاط پر رفت و آمد و در عوض نزدیک به محل انجام فعالیت آموزشی و در دسترس و نظارت معلم باشد.	*	*	*		*	*
	به‌دلیل رفتارهای کلیشه‌ای و دیگر محدودیت‌ها صندلی تک نفره برای دانش‌آموز در نظر گرفته شود.	*					
	در کلاس درس آینه وجود داشته باشد.		*				
	فضا باید مجهز به امکاناتی مانند وسایل صوتی، ویدئو پروژکتور و وسایل کمک آموزشی (پرکینز، برجسته‌نگار هوشمند، بهدید، ذره‌بین و...) لازم باشد.			*	*		
	نظم و ثبات وسایل محیطی برای جهت‌یابی و حرکت مستقل دانش‌آموز کاملاً رعایت شود.			*			
	کلاس دانش‌آموز حتی‌الامکان در طبقه اول باشد.			*	*		
	چیدمان کلاس به‌گونه‌ای مناسب‌سازی شود که فضای مانور حداقل ۱ متری بین ردیف‌ها برای حرکت ویلچر وجود داشته باشد و موانع از مسیرهای تردد حذف شود.				*		
	مناسب‌سازی سرویس‌های بهداشتی از طریق نصب توالت فرنگی و دستگیره‌های کمکی با ارتفاع مناسب انجام شود.				*		
	تجهیزات پایه کلاس: مثل میزهای شیب‌دار، زیردستی‌های گیره‌دار، کتاب‌های با جلد سخت، قلم‌گیر، ماوس و صفحه کلید تطبیقی، صفحه ضدلغزش با توجه به نیاز دانش‌آموز فراهم شود.				*		
	محل پیاده و سوار شدن دانش‌آموز نزدیک درب ورودی مدرسه باشد.				*		
	تابلوهای راهنما و علائم دیداری، شنیداری و لمسی در ورودی، خروجی و فضاهای داخل مدرسه وجود داشته باشند.				*		
	مدرسه عاری از ابزارهای خطرناکی که احتمال آسیب به خود یا دیگری را دارند، باشد. از بسته بودن درهای بالکن و پشت بام و آزمایشگاه اطمینان حاصل شود.					*	
	کنترل حضور و غیاب و رفت و آمد دانش‌آموز با کمک تجهیزات و اولیای مدرسه انجام شود.	*				*	

مؤلفه برنامه	ملاحظات تکمیلی مربوط به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه	اختلال طیف اتیسم	آسیب شنوایی	آسیب بینایی	جسمی حرکتی	رفتاری هیجانی	نارسایی یادگیری
زمان	زمان آموزش محتوا کوتاه‌تر و با تکرار بیشتر باشد. تکالیف خانه متناسب با ویژگی دانش‌آموز باشد.	*	*		*	*	*
	به‌تدریج زمان هر فعالیت را به منظور افزایش توجه، افزایش داده شود.		*				*
	آموزش موضوعات درسی نظری در زمانی انجام شود که دامنه توجه دانش‌آموز در بیشترین میزان خود است.	*				*	*
	فرصت بیشتری برای پردازش اطلاعات و پاسخ‌گویی به این دانش‌آموزان داده شود تا بتوانند با کمترین استرس، اطلاعات خود را منسجم و به گفتار یا نوشتار تبدیل کنند.	*	*	*		*	*
	زمان بیشتری برای تکمیل تکالیف برای این دانش‌آموزان اختصاص داده شود. تکالیف خانه متناسب با ویژگی دانش‌آموز به لحاظ زمانی و محتوایی تقطیع شوند.			*		*	*
	امکان تقسیم آزمون به چند نوبت، ارائه تکالیف به صورت پلکانی و با مهلت‌های چندمرحله‌ای فراهم شود.				*		*
ارزشیابی	از تصاویر، نمودارها و ابزارهای بصری برای کمک به آموزش و به یاد آوردن استفاده شود.	*					
	بازخورد به‌صورت فوری و در زمان مناسب ارائه شود تا دانش‌آموز بتواند به سرعت از آن استفاده و تغییرات لازم را اعمال کند.	*					
	محیط آرام و بدون صداها و نورهای شدید و عوامل حواس‌پرتی باشد.	*				*	*
	ارزشیابی به‌صورت انفرادی برگزار شود.	*				*	*
	معلم بعد از خواندن هر سؤال فرصت دهد تا دانش‌آموز پردازش مناسبی نسبت به هر سؤال داشته باشد.	*	*				
	از ارزیابی کتبی، شفاهی (در صورت لزوم اشاره)، نقاشی، ایفای نقش، گفتن و... استفاده شود.		*				*
	در صورتی که در متن سؤالات، کلمات دشوار و انتزاعی نوشته شده است، به دانش‌آموز توضیح داده شود تا مفهوم سؤال را به‌خوبی درک کند.						
	سؤالات امتحان درشت یا بریل آماده شود.			*			
	در ارزشیابی‌ها به جای روش مکتوب، امکان پاسخ‌دهی شفاهی نیز وجود داشته باشد.			*	*	*	*
	زمان آزمون برای این دانش‌آموزان بیشتر باشد و در صورت نیاز منشی (آشنا به مواد درسی) در کنار او حضور داشته باشد.			*	*	*	*
	پرسش‌های تصویری به‌ویژه اشکال هندسی در برگه امتحان بزرگ‌نمایی شود.			*			
	امکان نگارش با ماژیک مشکی به جای مداد و خودکار را داشته باشند.			*			
	دانش‌آموز اجازهٔ داشتن وایت‌برد خصوصی در جلسهٔ امتحان را داشته باشد.			*			
	در صورتی که سؤال از بخش‌های مختلف تشکیل شده باشد، قسمت‌های آن و فضایی برای پاسخ هر قسمت ذیل آن جداگانه مشخص شود.					*	*

مؤلفه برنامه	ملاحظات تکمیلی مربوط به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه	اختلال طیف اتیسم	آسیب شنوایی	آسیب بینایی	جسمی حرکتی	رفتاری هیجانی	نارسایی یادگیری
خانواده	مصاحبه با والدین و تیم‌های حمایتی برای کسب اطلاعات در مورد نیازها و تجربیات قبلی دانش‌آموز انجام شود.	*					
	جلسات گروهی با مشارکت معلم مشاور والدین و دیگر اعضای تیم مدرسه برای تبادل اطلاعات و برنامه‌ریزی مناسب برگزار شود.	*					
	والدین (سرپرست) دانش‌آموز در اردوهای مدرسه حضور داشته باشند.	*					
	خانواده واسطهٔ تیم توانبخشی و مدرسه باشد.	*					
	تمرین و تکرارها در زمان عدم حضور در مدرسه زیر نظر معلم کلاس انجام شوند.	*	*	*			
	داستان‌های کوتاه برای دانش‌آموز در خانه خوانده و از او در مورد اتفاقات داستان، توضیح خواسته شود.		*				
	درخانه نسبت به گفتار دانش‌آموز توجه و ساختار جملات او اصلاح شود.		*				
	از بازی‌های تقویت‌کننده حافظه دیداری استفاده شود.		*				
	اطلاعات لازم در مورد ویژگی‌های اجتماعی و عاطفی دانش‌آموز در اختیار معلم قرار داده شود تا زمینهٔ برقراری تعامل بهتر با هم‌کلاسی‌ها فراهم گردد.		*	*		*	
	لوازم کمک‌آموزشی و کمک حرکتی مورد نیاز تهیه و بر سالم ماندن آنها نظارت شود.			*	*		
	فشار بیش از اندازه به دانش‌آموز وارد نشود.						*
	برای بهتر شدن مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموز، به او بازخورد کلامی داده شود.	*					
	به‌کارگیری زبان مجازی مانند تمثیل، کنایه و استعاره به حداقل رسانده شود.	*					
	در آموزش از مسیر بینایی مثل عکس و فیلم بیشتر کمک گرفته شود و توجه دانش‌آموز به تصاویر جلب شود.	*					
	دانش‌آموز تشویق شود تا در صورت عدم درک کلام دیگری، به او بازخورد دهد.	*					
	الگودهی و بلند فکر کردن به دانش‌آموز آموزش داده شود و یاد بگیرد پیش از هر کاری در مورد آن بیندیشد و بلند فکر و برنامه‌ریزی و سپس عمل کند.	*					
	به زمان اوج توجه و تمرکز دانش‌آموز توجه شود تا از آن بیشترین بهره گرفته شود.	*					
	در جاگماری دانش‌آموز به جلوگیری از پرت شدن حواس او توجه شود.	*					
	از اصول رفتاری برای افزایش توجه استفاده شود.	*					
	مصرف داروی دانش‌آموز کنترل شود.	*				*	*
	با تیم توان‌بخشی دانش‌آموز تعامل برقرار شود.	*					
	در ساعات عدم حضور دانش‌آموز، توصیه‌های لازم آموزشی به خانواده انجام و بر اجرای آنها نظارت شود.	*					
	از ایماهای بدنی و تغییر تن صدا برای جلب توجه بیشتر استفاده شود.		*				

مؤلفه برنامه	ملاحظات تکمیلی مربوط به دانش‌آموزان با نیازهای ویژه	اختلال طیف اتیسم	آسیب شنوایی	آسیب بینایی	جسمی حرکتی	رفتاری هیجانی	نارسایی یادگیری
خانواده	در زمان تدریس، صداهای محیطی به حداقل رسانده شود و در حین تدریس، مداوم از همراه بودن دانش‌آموز با معلم اطمینان حاصل شود.		*				
	با دانش‌آموز شمرده، واضح و رسا صحبت شود و حتماً در زمان ارائه نکته / نکات مهم، نام او صدا زده شود تا توجهش جلب گردد.		*	*			
	تکالیف حفظ کردنی مثل شعرهای ساده و داستان‌ها به دلیل تقویت حافظه شنیداری در برنامهٔ دانش‌آموز گنجانده شود.		*				
	در صحبت کردن، تدریس و تمامی فعالیت‌های کلاس شرایط لب‌خوانی دانش‌آموز فراهم شود.		*				
	مسیرهای رفت‌وآمد دانش‌آموز از ورودی خیابان تا داخل مدرسه و از مدرسه تا کلاس چندین بار تمرین شود.			*			
	ازکلمات اشاره‌ای (این/ آن/ اینجا/ آنجا و...) و ضمایر استفاده نشود.			*			
	نوع و میزان تکالیف خانه و تکالیف کلاسی براساس توانایی دانش‌آموز و با تأکید بر خوانانویسی به جای زیبانویسی و کاهش کمّی تکالیف با حفظ کیفیت و هدف آموزشی تعیین شود.				*		
	دستورالعمل‌ها به شکل ساده و گام به گام به دانش‌آموز گفته شود. با دادن مسئولیت‌هایی به دانش‌آموز، توجه و تمرکز او حفظ و رفتارهای مخرب او کاهش داده شود.					*	*
	برای جلب‌توجه دانش‌آموز، تکالیف برانگیزاننده و جالب طراحی شود. روی ویژگی‌های مثبت و توانمندی‌های وی تکیه و از آنها استفاده شود.					*	*

۳ دانش‌آموزان کلاس‌های چندپایه

کلاس چندپایه یک ساختار هدفمند سازمانی است که با حضور دانش‌آموزان دو یا چند پایه تحصیلی توسط یک معلم و در یک کلاس، اداره و رهبری می‌شود. این کلاس‌ها یک موقعیت خاص آموزشی هستند که فرصت تعامل بین یادگیرندگانی از سنین، تجارب و توانایی‌های متفاوت را در یک فضا فراهم می‌سازند. کلاس‌های چندپایه، یک برنامه درسی و کتاب خاص واحد ندارند، لذا معلمان باید بیش از یک برنامه درسی را به‌طور هم‌زمان تدریس کنند. تعداد برنامه‌های درسی که معلم باید اجرا کنند، به نوع کلاس چندپایه‌ای که در آن تدریس می‌کند، بستگی دارد. مطابق آیین‌نامه کلاس‌های چندپایه، این کلاس‌ها باید با حداکثر سه پایه در یک دوره تحصیلی تشکیل شوند، اما با توجه به شرایط جغرافیایی و دیگر ملاحظات محلی و بومی، گاهی‌اوقات پایه‌های موجود در یک کلاس بین دو تا شش پایه متغیر است. در تدریس چندپایه، بهتر است پایه‌های متوالی با هم در یک کلاس قرار بگیرند، اما گاهی تنوعی از ترکیب پایه‌های غیرمتوالی در یک کلاس اجتناب‌ناپذیر است.

عناصر برنامه درسی	ملاحظات تکمیلی مربوط به کلاس‌های چندپایه
اهداف	• تمرکز بر اهداف به‌جای تمرکز بر سطرسطر مطالب کتاب‌های درسی • یکسان بودن اهداف برای همه مخاطبان و عدم کاهش اهداف برنامه درسی و امکان افزودن یا کاستن برخی اهداف جزئی متناسب با مخاطب • تمرکز بر شایستگی‌های پایه فراموضوعی جهت تجمیع آموزش به جای هدف‌گذاری جداگانه برای هر پایه (اهداف به شکل «حداقل‌های مشترک مهارتی و شایستگی‌های پایه» تعریف می‌شود.)
محتوا	• انتخاب محتوا متناسب با اهداف ویژه گروه‌های مخاطبان • بومی‌سازی محتوا متناسب با یادگیرندگان از طریق متن‌ها، مثال‌ها، تصاویر و... • استفاده از ظرفیت آداب و رسوم، فرهنگ‌ها، لباس، غذا و عناصری که تقویت‌کننده هویت بومی دانش‌آموزان است
گروه‌بندی دانش‌آموزان	• گروه‌بندی دانش‌آموزان براساس موضوع درس، پایه، فعالیت مشترک، جنسیت و... انجام شود
فضا	• تدبیر کردن درباره چگونگی آرایش و شیوه نشستن دانش‌آموزان روی زمین یا نیمکت‌ها، محل و نحوه استفاده از تخته و نحوه استفاده از دیوارهای کلاس و مدرسه برای بهره‌برداری حداکثری از امکانات موجود • لزوم تعیین محل قرار گرفتن هر پایه یا گروه و محل قرار گرفتن معلم در کلاس چندپایه با توجه به تعداد پایه‌ها و فضای آموزشی • لزوم استقرار هر پایه یا گروه به‌گونه‌ای که دسترسی آسان به تخته کلاس و سایر وسایل و مواد آموزشی مربوط به خود داشته باشد • داشتن تخته اختصاصی برای هر پایه (در صورت امکان) • ایجاد گوشه‌های یادگیری در کلاس مثل: گوشه خواندن و مطالعه گوشه علوم و طبیعت، گوشه اکتشاف و... • امکان وجود فاصله مناسب بین هر پایه یا گروه به‌گونه‌ای که معلم بتواند به‌راحتی بین آنها حرکت کند و صدای دانش‌آموزان هر پایه یا گروه برای سایر پایه‌ها یا گروه‌ها مزاحمتی ایجاد نکند • فضای کالبدی یا محیط یادگیری باید با توجه به سیار و نیمه سیار و ثابت بودن مدارس عشایری/ روستایی پیش‌بینی شود • سازماندهی چیدمان کلاس به‌صورت گروه‌های کوچک کاری و مدیریت زمان برای چرخش بین پایه‌ها • بهره‌گیری از فضاهای باز به‌عنوان محیط‌های غنی و شاد برای یادگیری • امکان تقسیم محیط برای فعالیت‌های جداگانه در فضای مجازی ـ درسنامه‌ها و بسته‌های یادگیری خودآموز در آموزش مجازی • تأکید به آموزش آفلاین به‌دلیل محدودیت اینترنت و بهره‌گیری از فایل‌های صوتی و تصویری قابل دسترس
زمان	• پیش‌بینی اتفاقات غیرمنتظره ازجمله رخدادهای طبیعی (برف، سیل، فصل برداشت محصولات و...) در روستا • انعطاف در اجرای برنامه سالانه متناسب با شرایط کلاس • انطباق با تقویم استاندارد اما با برنامه‌ریزی منعطف برای پوشش مطالب چند پایه، شروع با ارزیابی اولیه سطوح مختلف برای تنظیم زمان‌بندی. • تقسیم زمان بین پایه‌ها برای تدریس همزمان • اولویت دادن به فعالیت‌های مهم و عمیق‌تر در کلاس • برنامه‌ریزی تکالیف، متناسب با اهداف و راهبردهای یاددهی ـ یادگیری: تکالیف با ارزش‌تر در کلاس (پروژه، حل مسئله و...) و تکرار و تمرین‌ها در منزل • برنامه‌ریزی و پیش‌بینی فعالیت‌های کلاس درس توسط معلم و انعطاف متناسب با شرایط • استفاده هوشمندانه از انواع ارتباط برای مدیریت زمان (معلم ـ دانش‌آموز، دانش‌آموز ـ دانش‌آموز و خودیادگیری) • استفاده از راهبردهای یاددهی ـ یادگیری ویژه کلاس های چندپایه برای مدیریت بهتر زمان
ارزشیابی	• تمرکز بر ارزشیابی از اهداف و عدم تمرکز بر جزئیات (به‌ویژه در مباحثی که تلفیق شده است) • در نظر گرفتن محیط، اقتضائات و فرهنگ بوم روستایی/ عشایری در طراحی موقعیت‌های ارزشیابی • طراحی موقعیت‌های ارزشیابی متناسب با راهبردهای یاددهی ـ یادگیری اتخاذ شده، مثلاً ارزشیابی تلفیقی متناسب با تدریس تلفیقی صورت گرفته

عناصر برنامه درسی	ملاحظات تکمیلی مربوط به کلاس‌های چندپایه
راهبردهای یاددهی ـ یادگیری	• استفاده از مفاهیم همگن توسط معلم در طراحی آموزش تلفیقی برای سازمان‌دهی محتوای آموزشی زیر چتر یک مفهوم اصلی و مشترک، به منظور تدریس به پایه‌های تحصیلی و موضوعات درسی مختلف و ترجیحاً نزدیک به هم و صرفه‌جویی در زمان به نفع آموزش • تعیین ارتباط طولی و عرضی هر ماده درسی در هر پایه دوره اول و دوم ابتدایی و مدیریت تلفیق از طریق آن • محور قراردادن یک درس در دوره اول یا دوم ابتدایی و بررسی جداول توصیف مواد درسی دیگر برای استخراج مفاهیم همگنی که در دوره اول یا دوم به‌عنوان مفهوم اصلی به آن پرداخته شده است **روش‌ها و راهبردها شامل:** • روش محوری، روش گروهی و روش ترکیبی، راهبرد یادگیری مشارکتی، راهبرد طراحی آموزش مبتنی بر هدف مشترک، راهبرد طراحی تلفیقی بر مبنای مفاهیم همگن، راهبرد یادگیری معکوس، راهبرد بسته یادگیری خودآموز و آموزش راهبردهای یادگیری به دانش‌آموزان (برای توضیح بیشتر به کتاب راهنمای عمل معلمان چندپایه مراجعه شود) • ارائه مفاهیم با سطح دشواری تدریجی و متناسب با توان یادگیری پایه های مختلف • بومی‌سازی و استفاده از طبیعت، فرهنگ، آداب و رسوم و... • طراحی فعالیت‌های مشارکتی و پروژه‌محور، و یادگیری مبتنی بر تجربه • بهره‌گیری از آموزش همتایان و مشارکت دانش‌آموزان بزرگ‌تر در یادگیری کوچک‌ترها
فعالیت‌های یاددهی ـ یادگیری	• فعالیت‌های مشترک با سایر دانش‌آموزان در پایه خود و پایه‌های دیگران در تلفیق تدریس • انجام تکالیف و تمرین‌های فرعی در منزل و حل مسئله‌ها و پروژه‌ها در کلاس
مواد و منابع	• استفاده از خودآموز و بهره‌گیری از معلم یار در کلاس • استفاده از مواد آموزش در فرایند خودیادگیری • تولید مواد و منابع ساده و ارزان با صرفه‌جویی در هزینه و بدون بار مالی اضافی • انتخاب متناسب با شرایط اقلیم و فرهنگ هر منطقه شامل گیاهان (نی، برگ‌ها، دانه‌ها، صمغ درخت و...)، حیوانات (صدف‌ها، پوست و استخوان حیوانات و...)، مواد معدنی (سنگ آهک، زغال و...)، و مواد زائد خانگی

۴ دانش‌آموزان عشایر

در مدارس عشایری که بخشی از ساختار آموزشی، نقش مهمی در تحقق عدالت آموزشی و پوشش تحصیلی مناطق محروم و دورافتاده دارند، معمولاً معلم ناگزیر است محتوا و اهداف چند پایه تحصیلی را به‌صورت هم‌زمان در یک کلاس اجرا کند، زیرا غالب کلاس‌های عشایری کلاس‌های چندپایه نیز هستند. این امر ضمن افزایش حجم کار آموزشی، نیاز به انعطاف‌پذیری بالا در برنامه درسی دارد. لذا، اجرای برنامه‌های درسی واحد و یکسان در این مدارس، بدون توجه به ویژگی‌های خاص جغرافیایی، فرهنگی، زبانی و جمعیتی، با چالش‌های متعددی همراه است.

دانش‌آموزان در کلاس‌های عشایری در محیط‌هایی تحصیل می‌کنند که در آن، تفاوت‌های سنی و پیش‌زمینه‌های یادگیری متنوع بوده و امکانات آموزشی محدود است. از سوی دیگر، معلمان این مدارس ناگزیرند هم‌زمان به چند پایه تحصیلی تدریس کنند و مواد درسی رسمی را با زمان و منابع اندک تطبیق دهند. افزون بر این، تفاوت‌های زبانی، فرهنگی و اقلیمی در مدارس عشایری موجب می‌شود که اجرای یکسان برنامه درسی رسمی، با واقعیت‌های زیست‌محیطی و فرهنگی دانش‌آموزان همخوانی نداشته باشد. این وضعیت، به معنای لزوم متناسب‌سازی برنامه درسی رسمی با اقتضائات آموزشی و فرهنگی این مدارس است.

از طرف دیگر، این متناسب‌سازی باید به‌گونه‌ای باشد که ضمن حفظ اهداف ملی تعلیم و تربیت، انعطاف‌پذیری لازم را برای تطبیق با شرایط خاص زندگی کوچ‌نشینی و چندپایه بودن کلاس‌ها فراهم آورد. در واقع، طراحی و اجرای برنامه‌های درسی بومی، منعطف و با رویکرد فعالیت‌محور می‌تواند زمینه ارتقای کیفیت یادگیری، افزایش انگیزش تحصیلی، و تثبیت عدالت آموزشی در میان دانش‌آموزان عشایر را فراهم کند. مهم‌ترین ملاحظات مرتبط با برنامه درسی دانش‌آموزان عشایر به این شرح است:

عناصر برنامه درسی		ملاحظات تکمیلی مربوط به دانش‌آموزان عشایر
اهداف		• در تحقق اهداف، انعطاف‌پذیری متناسب با کوچ، شرایط اقلیمی و دسترسی محدود به امکانات آموزشی مدنظر قرار گیرد. • در پیگیری اهداف، تمرکز بیشتر بر خودکفایی، سازگاری با شرایط طبیعی، تقویت هویت فرهنگی و قومی، مهارت‌آموزی و کارآفرینی مورد انتظار است.
محتوا	عینی‌سازی	• محتوا باید با زندگی روزمره عشایری و شرایط اقلیمی سازگار باشد. • از ارائه مفاهیم انتزاعی و پیچیده پرهیز شده و مطالب به زبان روان و قابل فهم ارائه گردد. • مفاهیم درسی با مثال‌های مرتبط با طبیعت و زندگی عشایری (طبیعت، کوچ، دامداری، هنر محلی) عینی‌سازی شده و با زندگی روزمره عشایری پیوند داده شود.
	تنوع محتوا- تلفیق محتوا	• شرایط محیطی (طبیعت، دام، کوچ و...) می‌تواند زمینه مناسبی برای آموزش تلفیقی مفاهیم دروس مختلف فراهم کند. • تنوع و تکثر فعالیت‌ها (فعالیت‌های الزامی / اختیاری / انتخابی) یا تجویزی و نیمه تجویزی مورد توصیه است.
راهبردها	گروه‌بندی دانش‌آموزان	• گروه‌بندی ساده و منعطف متناسب با تعداد دانش‌آموزان هر پایه یا پایه‌های نزدیک به هم، با در نظر داشتن وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان، مطلوب است.
	آموزش بیشتر/ تمرین و تکرار بیشتر	• آموزش و تمرین در قالب فعالیت‌های میدانی، تجربی و حرکت‌محور توصیه می‌شود. • با توجه به وقفه‌های آموزشی، تکرار مفاهیم توصیه می‌شود. • استفاده از راهبردهای هم‌آموزی، یادگیری تسلط‌یاب، آموزش برنامه‌ای، یادگیری موقعیتی در طبیعت و آموزش مشارکتی توصیه می‌شود.
	روش‌ها	• استفاده از روش‌های عملی، مشاهده‌ای و تجربه محور توصیه می‌شود.
فضا	حضوری	• آموزش در فضاهای قابل‌حمل (چادر، فضای سیار) سازگار با کوچ به‌عنوان بستر یادگیری و استفاده از فضایی امن و ساده
	غیرحضوری (آنلاین/ آفلاین)	فضاها و ابزارهای قابل توصیه عبارت‌اند از: • فضاهایی با حداقل ابزار و بیشترین کاربرد محیط طبیعی • فلش‌درایوها یا کتاب‌های جیبی • درس‌نامه‌ها و بسته‌های یادگیری خودآموز • آموزش آفلاین به‌دلیل محدودیت اینترنت و بهره‌گیری از فایل‌های صوتی و تصویری قابل دسترس، مورد تأکید است.
	محیط‌های یادگیری	• استفاده از چادرهای آموزشی و فضاهای باز به‌عنوان محیط‌های غنی و شاد برای یادگیری
زمان	شروع و پایان سال تحصیلی	• شروع و پایان سال تحصیلی براساس الگوی کوچ‌نشینی عشایر و با رعایت میزان ساعت مشخص شده در برنامه درسی مدرسه‌ای، تنظیم گردد. لذا شروع دیرتر یا پایان زودتر برای هماهنگی با زندگی عشایری امکان‌پذیر است. همچنین، می‌توان از ظرفیت دوره‌های فشرده (در استان‌های مختلف متناسب با نحوه کوچ) نیز استفاده کرد.
	شروع و پایان روز	• براساس فصول کوچ و شرایط جغرافیایی و اقلیم منطقه، با رعایت اصل میزان زمان مشخص شده در برنامه درسی مدرسه‌ای، می‌تواند سیال و شناور باشد. همچنین امکان برگزاری کلاس‌ها به‌صورت صبح و عصر نیز مهیاست.
	تعداد جلسات روزانه/ سالانه	• جلسات کوتاه‌تر برای حفظ تمرکز در محیط‌های متغیر، تمرکز بر بازه‌های کوتاه ولی مداوم توصیه می‌شود. پیشنهاد می‌شود به دلیل شرایط کوچ‌نشینی، تعداد زنگ‌های کلاسی روزانه کمتر (۴-۵ زنگ) برگزار شود.
	زمان هر جلسه	• زمان آموزش می‌تواند متغیر و مطابق شرایط منطقه و تمرکز محدود در زندگی عشایری باشد.
	تقویم آموزشی	• تقویم آموزشی با کوچ و شرایط اقلیمی تطبیق داده شود.
ارزشیابی	ابزارها	• ارزشیابی کیفی با توصیف رفتارها، مهارت‌های عملی و اخلاقی، با استفاده از ابزارهای ساده و قابل حمل مانند دفترچه‌های ثبت مشاهده و آزمون‌های عملی مرتبط با زندگی عشایری انجام گردد. با توجه به شرایط، تمرکز بر ابزارهای غیرکاغذی پیشنهاد می‌شود.
	روش‌ها	• ارزشیابی شفاهی و عملکردی و در حین فعالیت‌های روزمره، با استفاده از پروژه‌های بومی و در موقعیت‌های واقعی و مبتنی بر توانایی‌های واقعی دانش‌آموزان باشد. • به‌سبب جابه‌جایی‌های مکرر و شکل‌گیری فواصل آموزشی، ارزیابی مستمر و روندی (و نه پایانی) با روش‌های انعطاف‌پذیر مورد توصیه است.